

ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΙΙ - ΑΘΗΝΑΙ - 1965

Έπιμέλεια έκδόσεως : Παῦλος Ὅδ. Σακελλαρίδης
Ἐξώφυλλο : Δημήτρης Ὅδ. Σακελλαρίδης
Διορθώσεις : Νίκος Καλογερόπουλος

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἡ Ἑταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν κυκλοφορεῖ τὸν δεύτερον τόμον τὰ ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ. Εἰς τὸν πρῶτον τόμον ὑπεσχέθημεν ὅτι θὰ καταβάλωμεν προσπάθειαν, ὅπως παρουσιάζωμεν τὸν ἐκάστοτε τόμον ἀρτιώτερον. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρήσωμεν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτήν, μᾶς ἐπιβάλλει τοῦτο καὶ ἡ ὑποδοχὴ τῆς ὁποίας ἔτυχεν ὁ πρῶτος τόμος.

Εἰς τὸν ἐκδοθέντα πρῶτον τόμον ἐδώσαμεν εὐρεῖαν δημοσιότητα μὲ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν τύπον, εἰς φιλολογικοὺς καὶ λαογραφικοὺς συλλόγους καὶ ἑταιρείας, εἰς ἀνώτατα πνευματικὰ ἰδρύματα καὶ ἐν γένει εἰς πνευματικοὺς ἀνθρώπους. Αἱ κρίσεις καὶ τὰ σχόλια τοῦ τύπου ὑπῆρξαν ἐξαιρετικά. Ὅλοι δὲ οἱ δυνάμενοι νὰ ἔχουν γνώμην ἐξεφράσθησαν μετὰ θαυμασμοῦ διὰ τὴν ἀρτίαν ἐκδοσιν, τόσον διὰ τὸ περιεχόμενον, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐμφάνισιν. Θερωῶς εὐχαριστοῦμεν ὅσους ἠσχολήθησαν μὲ τὸ ἔργον μας, διότι δὲν περιορίσθησαν μόνον εἰς τὴν κρίσιν τῶν μελετῶν τοῦ πρώτου τόμου, ἀλλὰ διὰ καταλλήλων ἀρθρῶν ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν μυθολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Νισύρου καὶ ἔθιξαν ζωτικὰ θέματά της σχετικὰ μὲ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν οἰκονομίαν της. Συνετέλεσαν τοιουτοτρόπως εἰς τὴν γενικὴν προβολὴν τῆς πατρίδος μας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς ἱκανοποιεῖ ἰδιαίτερως. Θὰ ἦτο ἐπομένως παράλειψίς μας ἢ μὴ ἔκφρασις τῶν εὐχαριστιῶν μας πρὸς ὅσους συνήργησαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτήν, καὶ ἰδιαίτερως εἰς τοὺς συνεργάτας τοῦ πρώτου τόμου κ.κ. Νικόλαον Μαυρῆν, Ἀναστάσιον Καραναστάσην, Περικλῆν Καλογήρου, Μιλτιάδην Λογοθέτην, Γεώργιον Κουμέντον, Ἀντώνιον Ἀντάπασην καὶ Λάζαρον Κοντοβερόν.

Μὲ τοιοῦτον προηγούμενον προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ δευτέρου τόμου. Μεταξὺ τῶν μελετῶν τοῦ τόμου τούτου εἶναι ἡ συγκέντρωσις τῶν δημοτικῶν ποιημάτων τῆς Νισύρου ὑπὸ κ. Κων. Σακελλαρίδῃ. Εἶναι μία προσπάθεια ἀξιέπαινος διὰ τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐφείσθη κόπῃν καθ' ἐξόδῳ, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι θὰ προκαλέσῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τῶν ποιημάτων. Ὅπως ἐλπίζομεν, ἐπίσης, ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς τὴν μελέτην αὐτήν, ἀλλὰ θὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ποίησιν, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος ἀσχολεῖται μὲ αὐτήν.

Ἄλλη μελέτη εἶναι ἡ βιβλιογραφία τῆς Νισύρου ὑπὸ τοῦ κ. Νικολάου Μαυρῆ. Ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μὲ τὴν βιβλιογραφίαν τῆς Δωδεκανήσου, μέρος τῆς ὁποίας ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν μόλις κυκλοφορή-

σαντα πέμπτον τόμον τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑθνικῆς Δωδεκανησιακῆς Λιθογραφικῆς Ἑταιρείας. Τὸν κ. Νικ. Μαυρῆν, ὁ ὁποῖος μᾶς παρεχώρησεν εὐγενῶς τόσον τὸ ἐκδοθὲν μέρος, ὅσον καὶ τὸ ἀνέκδοτον τῆς βιβλιογραφίας τῆς Νισύρου, θερμῶς εὐχαριστοῦμεν. Εἰς τὴν μελέτην αὐτὴν ἀποδίδομεν ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι μᾶς παρέχει τὰς πηγὰς εἰς τὰς οποίας θὰ ἀνατρέξωμεν, διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ὄσων κατὰ καιροὺς ἐγράφησαν διὰ τὴν Νίσυρον.

Τὸ νέον Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας, τὸ ὁποῖον ἀπαρτίζεται σχεδὸν ἀπὸ τὰ αὐτὰ μέλη μὲ τὸ προηγούμενον, θὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν γὰ παρουσίασιν τὸν δεύτερον τόμον, τοῦλάχιστον ἴσον πρὸς τὸν πρῶτον. Ἐὰν τὸ ἐπιτύχη, θὰ δοκιμάσῃ ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν.

ΤΟ ΝΙΣΥΡΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ἙΠὸ ΚΩΣΤΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μιά ἀπὸ τίς ἐκδηλώσεις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ποὺ δείχνει τὸ μέτρο τῆς πνευματικότητος, τῆς ἀνθρωπιᾶς, τῆς ὁμοιογένειας καὶ τῆς ζωντάνιας της εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι.

Ὁ ποιητικὸς λόγος δίνει τὴν παρουσία του σὰν στοιχεῖο ἀπαραίτητο τοῦ βίου σὲ ὅλη τὴν διαδρομὴ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους καὶ εἶναι ἐνιαῖος σὲ ἔκφραση καὶ σὲ πνεῦμα. Ἀμέτρητα εἶναι τὰ ἔπη, ἔπειρα τὰ τραγούδια, πηγὴ ἀστήρευτη ὁ ποιητὴς λαὸς μας.

Καὶ εἶναι ὁ ποιητικὸς λόγος ποὺ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, σὰν ἱερὴ παρακαταθήκη τῶν προγόνων, διαιώνει, συντηροῦσε καὶ διατηροῦσε τὴν Ἑλληνικότητα τῆς ἔκφρασης. Παρὰ τὴ μακραίωνη δουλεία ὁ λαὸς μας δημιουργοῦσε καὶ παρέδωσε στὴν ἐλεύθερη πιά γενιά τῶν Ἑλλήνων τὴν ἄψογη Νεοελληνικὴ διάλεκτο, τὴν γλῶσσα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Τὰ Δωδεκάνησα σὰν ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ἡ Νίσυρος, δὲν ὑστέρησαν σὲ προσφορὰ στὴ Δημοτικὴ ποίηση.

Ἡ γεωγραφικὴ τοποθέτηση τῶν νησιῶν στὴν ἄκρη τῶν συνόρων καὶ ἡ κλειστὴ τους κοινωνία ἐπέτρεψε νὰ κρατήσουν ἀνέπαφο τὸ τραγούδι καὶ νὰ δώσουν ἀρκετὲς ἀπὸ τίς καλύτερές του παραλλαγές.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα, ἔπως ἡ Κάρπαθος καὶ ἡ Ρόδος, στάθηκαν τυχερὰ στὴ διάσωση καὶ δημοσιότητα τῶν τραγουδιῶν τους χάρις σὲ ἐκλεκτοὺς καὶ ἔμπειρους διανοούμενους, ἔπως ὁ Μιχ. Μιχαηλίδης Νουάρου, ὁ Γερ. Δρακίδης, ὁ Π. Γνευτός, ὁ Α. Βρόντης κ.ἄ. Τὰ ἄλλα νησιά, χωρὶς νὰ δώσουν ὡς τώρα ὀλοκληρωμένη τὴν προσφορὰ τους, κατέχουν μιὰ τιμητικὴ διάκριση καὶ πρόσθεσαν καὶ αὐτὰ ἓνα ἀκόμη λιθάρι στὸ ὑπέροχο μνημεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοτικοῦ λόγου.

Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τῆς Νισύρου.

Ἡ πρώτη δημοσίευση δημοτικῶν (ἀπαλαιῶν) Νισύρικων τραγουδιῶν γίνεται στὰ 1884 ὅταν ὁ Νισύριος Γεώργιος Παπαδόπουλος, Σχολάρχης τότε στὴ Νίσυρο, συμμετέχει στὸ Ζωγράφειον ἀγῶνα «Περὶ λέξεων καὶ δημοτικῶν ἀσμάτων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου» διὰ τῆς συλλογῆς του «Λέξεων καὶ διαφόρων δημοτικῶν ἀσμάτων τῆς νήσου Νισύρου». Ἡ συλλογὴ αὐτὴ βραβεύθηκε καὶ δημοσιεύθηκε στὸ 19ον τόμον τοῦ 1884 - 1885, σελ. 190 - 208, τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ ἰδίου συλλόγου.

Ὁ ἴδιος πάλι ἀποστέλλει στὸν ἴδιο σύλλογο καὶ διὰ τὸ ἴδιο ἀγώνισμα λαογραφικὴ ὕλη καὶ τραγούδια ποὺ δημοσιεύονται στὸ πρῶτο τόμο τοῦ 1891, σελ. 381 - 427. Τὸ 1914 ὁ Γ. Παπαδόπουλος στέλνει στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τὸ ὑπ' ἀριθ. 63 χειρόγραφο ποὺ εὐρίσκεται κατατεθειμένο στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Λαογραφικοῦ Λεξικοῦ καὶ περιέχει ἐκτός ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα στὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα τραγούδια καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα.

Ἡ προσφορὰ τοῦ Γ. Παπαδοπούλου εἶναι ἡ πιὸ ἀξιόλογη καὶ ἀπὸ χρονολογικῆς πλευρᾶς ἡ πρώτη. Αὐτὴ δὲ ἀπετέλεσε τὴ βάση τῶν μετέπειτα διαφορῶν ἐμφανίσεων. Οὕτως ὥστε νομίζομε πὼς δὲν ὑπερβάλλομε ἐὰν τοῦ δώσουμε τὸν τίτλο τοῦ Πατέρα τῆς Νισύρικης Λαογραφίας.

Τὸ 1920 ὁ Ἀχιλ. Διαμαντάρης καταθέτει στὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὸ ὑπ' ἀριθ. 192 χειρόγραφο μὲ δυὸ Νισύρικα τραγούδια.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν δημοσίευση τοῦ Γ. Παπαδοπούλου στὰ 1891, ἀκολουθεῖ μιὰ διακοπὴ 35 περίπου χρόνων. Ἐξαίρεση στὸ 1909 στὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ Κωνσταντινουπόλεως Ἀπ' ὄλα ὁ Ἐμμ. Καρπαθίου δημοσιεύει ἓνα τραγούδι «Ἡ ὄρφανή».

Τὸ 1917 οἱ Νισύριοι τῆς Νέας Ὑόρκης, ἰδρύουν τὸ σύλλογο «Γνωμαγόρας» ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὴν ἔνωση τῶν δύο ἀντιμαχομένων τότε συλλόγων : «Ὁμηρος» καὶ «Πορφύρις».

Τότε σὲ γενικὴ συνέλευση τῶν μελῶν του ἀποφασίσθηκε ἡ ἐκδοσις Νισύρικου Ἡμερολογίου ποὺ ἡ ὕλη του θὰ ἦταν ἀποκλειστικὰ Νισύρικη Λαογραφία καὶ ἠθογραφία τοῦ νησιοῦ. Σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ διαφήμιση ἔγινε στὸν ἡμερήσιο Ἑλληνικὸ τύπο τῆς Νέας Ὑόρκης. Δυστυχῶς ἡ ἀπόφασις αὐτὴ δὲν εἶχε συνέχεια.

Ἀπὸ τοῦ 1926 ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης Ἐμμ. Καρπαθίου καὶ μετέπειτα Σεβ. Μητροπολίτης Κῶ Ἐμμανουήλ, ὑπὸ τὰ διακριτικὰ στοιχεῖα Ε.Ι.Κ., ἀρχίζει νὰ δημοσιεῖ εἰς τὴν Αὔγη Δωδεκανησιακὴ, ποὺ ἐξέδιδε στὴν Ἀθήνα ὁ Καρπάθιος πατριώτης Μιλτιάδης Παπαμανώλης, διάφορα Νισύρικα δημοτικὰ τραγούδια.

Ἡ δημοσίευση τῶν τραγουδιῶν στὴν *Αὐγή* παρὰ τοῦ Ε.Ι.Κ. ἐγένετο σποραδικὰ καὶ σχεδὸν καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ἐκδόσεώς της.

Τὸ 1927 ὁ γιατρός Γεώργιος Παρθενιάδης, μὲ τὸ ψευδώνυμο Ἄρμας, δημοσιεύει ἀρχικὰ στὴν *Αὐγή* καὶ ἀργότερα, ὅταν ἐγκατεστάθῃ στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴν *Δωδεκάνησο Ἀλεξανδρεία* καὶ τὸ *Δωδεκανησιακὸν Ἡμερολόγιον* ἀρκετὰ τραγούδια.

Τὸ 1931 ὁ σύλλογος τῶν Νισυρίων «Ὁ Γνωμαγόρας» τῆς Νέας Ὑόρκης ἀρχίζει τὴν ἐκδοση τοῦ μηνιαίου δελτίου *Γνωμαγόρας* ποῦ ἐκδίδετο λιθογραφημένο καὶ μὲ περιορισμένη κυκλοφορία μεταξὺ τῶν Νισυρίων. Ἀπὸ τὸ 1932 στὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἀρχίζει ὁ Λάζ. Κοντροβερὸς νὰ δημοσιεύῃ τραγούδια, ὕστερα καὶ ἄλλοι καθὼς ὁ Ν. Χατζηδημητρίου, ὁ Ἄρμας κ.ἄ. Τὸ Δελτίο ἐκεῖνο προσέφερε μεγάλες ὑπηρεσίαι. στὸ ἔργο τῆς διάσωσης κάθε λαογραφικοῦ στοιχείου τοῦ νησιοῦ μας, στάθηκε ἕνα μεγάλο κίνητρο στὴ συλλογὴ καὶ δημοσίευση τῶν τραγουδιῶν. Οἱ περισσότεροι Νισύριοι ἀπὸ τὸ δελτίο αὐτὸ μάθανε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὁμορφιά τῶν τραγουδιῶν τοῦ νησιοῦ τους. Ἀσφαλῶς δὲ πολὺ θὰ συνέτεινε τοῦτο στὴν ἀπόφαση τοῦ Γεωργ. Καζαβῆ νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὰ *Νισύρου Λαογραφικά* του, ποῦ εἶδανε τὸ φῶς στὰ 1940.

Τὸ 1933 τὸ τμήμα Ἀθηνῶν τοῦ Συλλόγου «Γνωμαγόρας» ἀποφασίζει τὴν συλλογὴ τοῦ Λαογραφικοῦ ὕλικου τῆς Νισύρου καὶ καταρτίζει ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ τότε Ἀρχιμανδρίτου Ἐμμ. Καρπαθίου. Στις 19 Αὐγούστου 1933, ἡ ἐπιτροπὴ Λαογραφικῶν κυκλοφορεῖ ἐγκύκλιο μὲ λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεταί ἡ συλλογὴ τοῦ ὕλικου καὶ διορίζονται κατὰ τόπους ἀντιπρόσωποι.

Καὶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν ἀπέδωσε πάλι. Ἴσως ὠρισμένο ὕλικὸ μᾶλλον νὰ ἔχη σταλῆ καὶ θὰ εὑρίσκεται στὴν κατοχὴ τοῦ τότε Προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτου Κῶ. Τοῦτο φαίνεται πιθανὸν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ 1936 στὴν *Αὐγή* ὁ Ε.Ι.Κ. παρουσιάζει τραγούδια ἀπὸ τὴν ἀνεκδοτὴ συλλογὴ Ἰωάννου Λογοθέτου ποῦ τοῦ ἔδωσε ἡ κόρη του κυρία Πολύμνια Σέρβη.

Στὰ 1938 ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων (ἐκδόσεις Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου) ἐκδίδει τὸν Β' τόμον τοῦ βιβλίου *Τραγούδια τῶν Δωδεκάνησων* τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσας καὶ Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης κ. S. Baud Bovy. Ὁ Α' τόμος εἶχεν ἐκδοθῆ τὸ 1935.

Στὸ Β' Τόμο (σελ. 155 - 222) ὁ συγγραφεὺς ἔχει συμπεριλάβει τὴ μουσικὴ καὶ τὸ κείμενο πολλῶν Νισύρικων τραγουδιῶν (τραγούδια τοῦ γάμου, νανουρίσματα, μοιρολόγια καὶ καλημερίσματα, θρησκευτικὰ καὶ κέλαντα, μαντινάδες καὶ διάφορα τραγούδια τῆς κατηγορίας τῶν παραλογῶν).

Ἡ προσφορὰ τοῦ S. Baud Bovy στὴ λαογραφία καὶ τὴ Λαϊκὴ Μουσικὴ

τῆς Δωδεκανήσου εἶναι ἀνεκτίμητη γιατί μὲ τὸ ἔργο του *Τραγοῦδια τῶν Δωδεκανήσων* ἀποτύπωσε καὶ διέσωσε τὴν Μουσικὴ καὶ τοὺς χοροὺς τῶν νησιῶν μας πρὶν ἀκόμη νὰ χαθοῦν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Τὸ 1940 ὁ Γεώργ. Καζαβῆς, ποὺ διαμένει μόνιμα ἀπὸ τὰ νεανικά του χρόνια στὴ Νέα Ὑόρκη, ἐκδίδει τὰ *Νισύρου Λαογραφικά* (σελ. 201) ποὺ περιλαμβάνουν κατὰ τὸ πλεῖστον α) Νισύρικα δημοτικὰ τραγοῦδια, β) παροιμίες καὶ παροιμιώδεις φράσεις, γ) εὐχὰς καὶ ἀράς, δ) αἰνίγματα καὶ ε) Νισυριακὸν λεξιλόγιον. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι μοναδικὸ στὸ εἶδος σὰν Νισύρικο κείμενον καὶ περιέχει τὴν πιὸ πλούσια συλλογὴ τραγουδιῶν. Δίκαϊα ἢ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τοῦ ἀπένευμε ἔπαινον κατὰ τὴν συνεδριάσῃ τῆς 24.3.1950.

Τὸ 1952 ἐπανεκδίδεται τὸ δελτίον τοῦ Γνωμαγόρου τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ἐξακολουθεῖ σποραδικὰ νὰ δημοσιεῖη τραγοῦδια μέχρι τῆς διακοπῆς του τὸ 1954.

Τὸ 1954 μέχρι τὸ 1959, ὁ Γ. Καζαβῆς ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν *Ἠ Νισυρος*, τὸ ὅλον 5 τεύχη. Εἰς αὐτὰ δημοσιεύθησαν μερικὰ τραγοῦδια.

Ἀπὸ τὸ 1955 ὁ Γνωμαγόρος τῶν Ἀθηνῶν ἐκδίδει τὰ *Νισυριακὰ Χρονικά* ποὺ στάθησαν ὁ πρόδρομος τῶν *Νισυριακῶν* τῆς Ἑταιρίας Νισυριακῶν Μελετῶν. Εἰς αὐτὰ ἀναδημοσιεύθησαν ἀρκετὰ τραγοῦδια ποὺ εἶχαν κατὰ καιροὺς δημοσιευθῆ στὸ δελτίον Γνωμαγόρου τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπίσης νέα τραγοῦδια δημοσίευσαν οἱ Λαζ. Κοντοβερός, Μιχ. Παρθεσιάδης (Παλιῆς Νισύριος), Κωνστ. Μαντουδάκης, Ι.Ι. Νικολόπουλος, Χαρ. Σταυριανοῦ κ.ἄ.

Εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εὐρίσκονται καταθεμιμένα τὰ ἐξῆς χειρόγραφα ποὺ περιέχουν τραγοῦδια Νισύρικα :

α) Ν.Χ. Ἀνδριωτάκη ἀριθ. 607

β) τοῦ ἰδίου » 609

τοῦ ἐκλεκτοῦ Κῶου γλωσσολόγου Ἀναστ. Καραναστάση ὑπ' ἀριθ. 700α (1957), ποὺ καλοπροαίρετα τὸ ἔθεσε στὴ διάθεσίν μου καὶ μὲ βοήθησε μὲ τίς γνώσεις καὶ τίς συμβουλές του.

Ὁ Ἀρμᾶς (Γεώργιος Παρθεσιάδης) μοῦ ἀπέστειλε ἓνα ὀλόκληρον φάκελλο γεμάτο ἀπὸ τραγοῦδια, ὅλη τὴ συλλογὴ του, μὲ τὴν ἀνυπόκριτη χαρὰ πῶς ἡ συλλογὴ του θὰ συμβάλῃ στὴν ἀξιολόγησιν τοῦ Νισύρικο τραγουδιοῦ.

Αὕτῃ εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ τῆς προβολῆς τοῦ Νισύρικο δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Στάθησαν πραγματικὰ ἄξια παιδιὰ τῆς Νισύρου ὅσοι λίγο-πολύ συνέβαλαν στὴν διάσωσιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου τοῦ νησιοῦ. Ὅμως πρέπει μὲ εὐαισθητικὰ νὰ ποῦμε πῶς τὸ τραγοῦδι τοῦ νησιοῦ μας δὲν βρῆκε τὸν κατάλληλον ἄνθρωπον, τὸν γνώστη, τὸν προσεκτικὸν συλλέκτη, τὸν εὐσυνείδητο διανοούμενον ποὺ θὰ φρόντιζε καὶ θὰ ἀπέδιδε πιστὰ τὸ ἰδίωμά του. Ἀπὸ

τῆ πλευρά αὐτῆ ἐξεταζόμενο τὸ Νισύριο τραγούδι κακοποιήθηκε ἄθελα ἀπὸ τοὺς συλλέκτες του.

Οὕτε ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος μπόρεσε νὰ ἀντισταθῆ κατὰ τὴν καταγραφή του στὴν ιδέα τοῦ ἐξευγενισμοῦ μερικῶν λέξεων. Τοῦ ξέφυγαν ἀρκετὰ φωνητικὰ γνώρισματα τοῦ Νισύριου ιδιώματος.

Ὁ Γ. Καζαβῆς, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας πῶς ἐπεξεργάσθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη τὸ φύρδην μίγδην ὑλικὸ πού τοῦ ἐστάλη ἀπὸ πολλοὺς καὶ διαφόρους, μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὶς ἀνυπέβλητες δυσκολίες πού συνάντησε διὰ τὴν ἀρτίαν κατὰ τὸ δυνατόν παρουσίαση τῆς ὕλης, Ρητῶς δὲ στὸν πρόλόγὸ του ἀναφέρει ὅτι αὐταὶ ἀυπερέβησαν τὰς προβλέψεις του». Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἦταν ἀδύνατον νὰ μὴν παρουσιάζῃ ἀτέλειες καὶ ἀκόμη νὰ μὴ δημιουργηθοῦν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ἀβεντικότητα ὠρισμένων προσθηκῶν.

Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ οὐδόλως ἔχουν σκοπὸ νὰ μειώσουν τὴν προσφορὰ τοῦ Γ. Καζαβῆ, πού ὑπῆρξε κατὰ πάντα χρήσιμη καὶ ἐκάλυψε ἓνα μεγάλο κενό. Ἀλλὰ εἶναι ἡ διαπίστωση μιᾶς πραγματικότητος πού καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας ἀφήνει νὰ διαφαινεταὶ στὸν πρόλόγὸ του.

Πολὺ ἀξιόλογη στάθηκε ἡ προσφορὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κῶ Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου στὴν λαογραφία τοῦ νησιοῦ μας. Ἐπίσης τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς Νισύρου πολλὰ χρωστᾷ στοὺς Λαζ. Κοντοβερὸν καὶ Ἀρμᾶν (Γεώργ. Παρθενιάδην). Πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι οἱ συλλέκται τῶν τραγουδιῶν δὲν μπόρεσαν, παρὰ τὴν φιλότιμη προσπάθεια ὅλων, νὰ ἀποδώσουν πιστὰ τὸ Νισύριο Ἰδίωμα. Ὠρισμένοι μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς, εὐτυχῶς ἐλάχιστοι, στὴν προσπάθειά τους νὰ τὸ ἀποδώσουν κακουργοῦν εἰς βάρος τῆς μουσικότητος τοῦ στίχου καὶ σὲ τελικὴ ἀνάλυση τὸ κάμνουν ἀγνώριστο.

Τὰ καλλίτερα σὲ ἀπόδοση τοῦ ιδιώματος εἶναι τὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς Ἰωάν. Λογοθέτου (ποιητῆς Νισύριος, 1835 - 1910), ὅχι ὅμως τέλεια. Κι ὅμως, ὅταν ὁ Ἰ. Λογοθέτης γράφει τραγούδια μὲ Νισύριο ἰδίωμα εἶναι ἀφθαστος στὴν ἀκρίβεια τῆς ἀπόδοσης. Ὁ λόγος εἶναι πῶς στὴν δεύτερη περίπτωσις ξεκίνησε ὁ ποιητῆς μὲ σκοπὸ νὰ ἀποδώσῃ τὸ ἰδίωμα σὰν ἀπαραίτητο στοιχεῖο τοῦ ποιητικοῦ του λόγου, ἐνῶ στὴν πρώτη καταγράφοντας τὸ τραγούδι χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται γλυστροῦσε πρὸς τὸν ἐξευγενισμό.

Τῆ συλλογῆ μου αὐτῆ, πάνω ἀπ' ὅλα, ἐνέπνευσε ἡ ἀπερίοριστη ἀγάπη μου στὸ Νισύριο ποιητικὸ λόγο καὶ σὰν προσφορὰ ἀγάπης παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη νὰ τὴν δεχθῆ.

Μοναδικὸ δὲ κίνητρο στὴν προσπάθειά μου εἶναι νὰ παρουσιάσω συγκεντρωμένα ὅλα τὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου, πού κατὰ καιροὺς δημοσιεύθηκαν σὲ διάφορα περιοδικὰ μικρῆς κυκλοφορίας, ἐφημερίδες καὶ σὲ βιβλία, πού εἴτε δὲν περιέχονται στὰ *Νισύρου Λαογραφικά* τοῦ Γ. Καζαβῆ, εἴτε περιέχονται μὰ διαφέρουν σὰν παραλλαγές, μὲ σκοπὸ πάντα ἡ συλλογῆ μου

να βοηθήση εκείνον πού θά ήθελε νά ασχοληθῆ και νά μελετήση τὸ Νισύριοκο Τραγοῦδι.

Πιστεύω ἀπόλυτα ὅτι προσθήκη ἢ τροποποίηση σὲ τραγοῦδια καταστρέφει τὴν ποιητικὴ τους ἀρμονία και τὸ ὕφος τοῦ δημιουργοῦ τους. Σεβάστρηκα λοιπὸν τὸ κείμενο, ἀκόμη και τὴν ὀρθογραφία του, δὲν θέλησα νά κάμω καμιά διόρθωση ἢ προσθήκη και ἀναδημοσιεύω ἀτόφιο τὸ τραγοῦδι ἀναφέροντας πάντοτε τὸ ὄνομα ἐκείνου πού τὸ πρωτοδημοσίευσε καθὼς και τὴν πηγὴ πού τὸ ἀντέγραψα, διετήρησα δὲ τοὺς τίτλους σὲ ὅσες περιπτώσεις ὑπῆρχαν.

Τὰ ἐχώρισα κατὰ κατηγορίες, συμβουλευόμενος παρόμοιες ἄλλες ἐκδόσεις. Συγχρόνως σημειώνω τὴν ὑπαρξὴ παραμοίας μετὰ τὸ δημοσιευόμενον τραγοῦδι παραλλαγῆς και σὲ ἄλλον Ἑλληνικὸν χώρον μετὰ τὴν βοήθεια τῶν βιβλίων : C. Fauriel : *Τὰ Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγοῦδια*, Ν. Πολίτου : *Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγοῦδια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ*, *Ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγοῦδια* (ἐκλογή) τόμος Α' 1962 (ἐκδοσις Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), καθὼς και τὰ πρὸ γνωστά παρόμοια Δωδεκανησιακά. Καὶ τοῦτο γιὰ νά ἀντιληφθῆ ὅ μὴ εἰδικὸς ἀναγνώστης ὅτι τὸ Νισύριοκο δημοτικὸ τραγοῦδι εἶναι δεμένο στὸν κορμὸ τοῦ Πανελληνίου ποιητικοῦ λόγου. Ἐπίσης γιὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῶν μὴ εἰδικῶν ἔκρινα καλὸ νά προτάξω λίγα ἐπεξηγηματικὰ λόγια σὲ κάθε κατηγορία τραγοῦδιῶν (ἀκριτικά, παραλογαὶ κ.ἄ.).

Τὰ τραγοῦδια δημοσιεύονται ὡς πρὸς τὴν φωνητικὴν τους ἀπόδοση, ὅπως ἀκριβῶς κατὰ καιροὺς δημοσιεύθηκαν. Εἶναι στ' ἀλήθεια μεγάλη παράλειψις ὅταν κείμενο ἰδιωματικὸ δημοσιεύεται μετὰ κοινὸς χαρακτῆρες, πού δὲν μποροῦν νά ἀποδώσουν τὴν φωνητικὴν τοῦ ἰδιώματος. Ἔτσι ὁ ἀναγνώστης ὅταν διαβάσῃ ἓνα Νισύριοκο τραγοῦδι θά ἔχη τὴν ἴδια ἐντύπωση ἀπὸ φωνητικῆς πλευρᾶς μετὰ ἐκείνην πού σχηματίζει διαβάζοντας ὁποιοδήποτε ἄλλο Ἑλληνικὸ ἰδιώματος γραμμένου και αὐτοῦ μετὰ τοὺς κοινὸς χαρακτῆρες.

Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Νισύριοκο ἰδιώματος κατὰ τοὺς εἰδικούς, εἶναι :

- α) Ἡ διατήρησις τῶν διπλῶν συμφῶνων.
- β) Ἡ προφορὰ τοῦ διπλοῦ λ - λ, ὡς λ - λλ π.χ. σακχουλλδος, σελλδαρουα.
- γ) Ἡ δάσυνσις τοῦ δευτέρου τῶν διπλῶν ψιλῶν, π.χ. παπ-πούς, κάππαρη, κάτθης, κόκχαλο, σαίτθα, περισσότθερα.
- δ) Τὸ ζ προφέρεται πάντοτε ἔντονα σὰν ζζ, π.χ. μάτζ - ζέρομαι, καρκαζ - ζίκα.
- ε) Ὁ τσιτακισμὸς τοῦ κ πάει νά ἐκλείψῃ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς νεοελληνικῆς κοινῆς. Στὸ Μαντράκι ὑπεχώρησε σχεδόν, ἐνῶ στὰ Νικιά ὑπάρχει ἐν μέρει ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Δωδεκανησιακοῦ τσιτακισμοῦ.
- στ) Ἡ σίγησις τῶν μεσοφωνηεντικῶν β, γ, δ και τοῦ π, π.χ. ἐδωδὰ > ἐδουά.

δίβολο, τρίβολο > δίολο, τριολο, σίγουρος > σίουρος, άποπάνω > άοπάνω, άπομέσα > άομέσα.

ζ) 'Η διατήρηση τοῦ κλητικῶ ἔπιφωνήματος ὦ : Ὡ Βασίλη, ὦ μάνα μου.

Γιά πολλοὺς λόγους, κυρίως τεχνικούς, εἶναι δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ κατάλληλοι χαρακτήρες γιὰ τὴν ἀπόδοση τοῦ ἰδιώματος. Παραθέτοντας τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ἰδιώματος βοηθῶ τὸν μὴ εἰδικὸν ἀναγνώστη νὰ σχηματίσῃ ἔστω καὶ ἀμυδρὰ εἰκόνα τῆς πραγματικῆς φωνητικῆς μορφῆς τοῦ Νισύρικου ἰδιώματος.

Τὸ Νισύρικο δημοτικὸ τραγούδι ἔχει μιὰ ξέχωρη ὁμορφιά, εἶναι γεμάτο ἀρμονία καὶ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ συνθέτης του τὸ δούλεψε καὶ φρόντισε εἰδικὰ τὴν ἄφογη μουσικότητά του. Ἔχει λυρισμὸ, χάρη καὶ καθαρότητα λόγου, ἀπηλλαγμένο ἀπὸ κάθε ξενικὴ λέξη. Στις ἐλάχιστες περιπτώσεις ποὺ θὰ βρεθῆ μιὰ ξένη λέξη σοῦ δίνεται ἡ ἐντύπωση πὼς ἔγινε τόσο προσεκτικὰ ἡ ἐκλογή της, καὶ τὸ σφῆνωμά της στὸ στίχο εἶναι τέτοιο σὰ νὰ ἔχη ἀφομοιωθῆ στὸ Ἑλληνικὸ κείμενο, σὰ νὰ ἐξελληνίσθη καὶ ἀποτελεῖ πιά στοιχεῖο ἐκφραστικὸ καὶ πιστὴ ἀπόδοση τῆς ἔννοιας ποὺ ὁ ποιητὴς θέλει νὰ δώσῃ.

Τὸν ὠραῖο αὐτὸ ποιητικὸ λόγο ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιά, οἱ γυναῖκες τῶν νησιῶν μας διατήρησαν σὰν ἄλλες Ἑστιάδες καὶ τὸν παράδωσαν στὴν σημερινὴ γενιά μας. Οἱ πιὸ πολλὲς ἀπὸ αὐτές, ἂν καὶ ἀγράμματες ἢ μὲ λίγες γνώσεις, κράτησαν τὰ Ἄγια τῶν Ἀγίων καὶ τὰ ἔφεραν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἀνέπαφα. Εἶναι καὶ αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τίς ἐκπληκτικὰς ἀρετὲς τῆς φυλῆς μας : ἡ διαφύλαξη καὶ ἠάσωση παντὸς Ἑλληνικοῦ.

Τὴν ἐλάχιστη αὐτὴ προσφορά μου, τὴν ἀφιερῶνω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά στις ὑπέροχες γυναῖκες τῶν νησιῶν μας.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

- Γν. — ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ, Μηνιαῖον Δελτίον τοῦ ἐν Ν.Υ.
Συλλόγου Γνωμαγόρας
- Αὐγ. — Αὐγή Δωδεκανησιακῆ
- Ε.Ι.Κ. — Ἀρχιμ. Ἐμμανουήλ Ἰ Καρπαθίου
- Ν.Λ. — Νισύρου Λαογραφικά Γεωργ. Καζαβῆ
- Ζ.Α. — Ζωγράφειος Ἄγών
- Γ.Π. — Γεώργιος Παπαδόπουλος
- Λ.Κ. — Λάζαρος Κοντοβερὸς
- Ε.Δ.Τ.Α.Α. — Ἑλληνικά Δημοτικά Τραγούδια Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
Ἐκλογή τόμος Α' 1962
- Α.Ι.Λ. — Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
- Σ.Β.Β.Τ.Δ. — S. Baud Boyy «Τὰ τραγούδια τῶν Δωδεκανήσων»
- Σ.Φ.Ε.Δ.Τ. — Claude Fauriel «Τὰ Ἑλληνικά -Δημοτικά Τραγούδια»
- Ν.Χ. — Νισυριακά Χρονικά
- Λ.Α. — Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον

ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ)

Ἐπὸ τὸν ὄγῳ αἰῶνα τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, ὁ ἀκράϊος αὐτὸς προμαχῶνας τῆς τότε πολιτισμένης ἀνθρωπότητος, ἤρχισεν ἓνα συνεχῆ καὶ σκληρὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ὀρδῶν τῶν Σαρακηνῶν, ποὺ προσέβαλαν τ' ἀνατολικά σύνορά του στὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπόκρουσης τῶν συνεχῶν καταστρεπτικῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀγαρηῶν ἐπέβαλε τὴν ἀναμόρφωση τοῦ συστήματος ἀμύνης τοῦ Κράτους μὲ τὴν ἴδρυση τῶν Θεμάτων. Ἦταν τὰ Θεμάτα γεωγραφικαὶ περιφέρειαι μὲ στρατιωτικὸν καὶ πολιτικὸν χαρακτῆρα διοικούμεναι ἀπὸ στρατηγόν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εὐκόλου καὶ ταχείας στρατιωτικῆς κινητοποίησης τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν ἀναγκαίαν ὥραν, καθὼς καὶ τῆς ὀργάνωσης τῆς φρούρησης τῶν συνόρων (ἄκραι) μὲ εἰδικὰ στρατιωτικὰ σώματα.

Οἱ φρουροὶ τῶν συνόρων ἐκαλοῦντο τότε Ἀκρίται γιὰτὶ ἐφύλασσαν τὶς ἄκρες, ἦσαν «οἱ τὰς ἄκρας προνοούμενοι».

Οἱ ἀκρίται εὐρίσκοντο πάντοτε σὲ συνεχῆ πολεμικὸν συναγερμό, ἐμάχοντο μέρα καὶ νύχτα. Αἱ σκληραὶ καὶ χωρὶς ἀνάπαυλα μάχαι τοὺς ἀνέδειξαν ἥρωες καὶ ὁ λαὸς ἔδωσε τὴν ὀνομασία τῶν «ἀνδρειωμένων» εἰς ὄσους ἀπὸ αὐτοὺς ξεχώριζαν μὲ τὴν παλλημαριά καὶ τ' ἀνδραγαθήματά τους.

Ἡ φαντασία καὶ ὁ θαυμασμὸς τοῦ λαοῦ συνέθεσε μύθους καὶ τραγούδια γιὰ τοὺς ἥρωισμοὺς, τὰ κατορθώματα καὶ τὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς τῶν ἀκριτῶν.

Στὰ τραγούδια αὐτά, τὰ λεγόμενα ἀκριτικά, κυριαρχεῖ ἡ προσωπικὴ ἀνδρεία, ποὺ φθάνει πολλὰς φορὰς στὰ ὄρια τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ τοῦ θρύλου. Ἦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τῆς ἀδυσώπητης πάλης πρὸς τὸν ἐχθρόν, τὰ τραγούδια τοῦ μαχομένου Ἔθνους.

Ἡ λαϊκὴ μοῦσα στάθηκε ὁ νέος Ὅμηρος τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐξυμνοῦσε τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν ἥρώων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτά

μέ διάφορα ὀνόματα : ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ Κωνσταντῆς ἢ Κωνσταντᾶς, ὁ Ἀρέστης, τὸ Σκληρόπουλο ἢ Συριοπούλο, ὁ Πορφύρης, ὁ Φωκάς (Βάρδας Πέτρος), ὁ Νικηφόρος, Θεοφύλακτος, ὁ γυῖος τοῦ Ἀρμούρη κ.ἄ. Πάνω ἀπ' ὄλους αὐτοὺς ἡ λαϊκὴ φαντασία μὲ τὰ τραγούδια τῆς ὕψωσε σάν σύμβολο ὑπερανθρώπου ἀνδρείας τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα καὶ τὸν προβάλλει σ' αὐτὰ ὅμοια μορφή τοῦ Ἀχιλλέα, τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Σάν τὸν Ἀρχάγγελο τῆς φυλῆς ποῦ προβάλλει τοὺς πόθους, τὰ ἰδεώδη, τὴν παλληκαριὰ καὶ τὸ ἀκατάβλητο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ποῦ ἀκόμα συμβολίζει τὴν μακραίωνα καὶ ἀλγικτὴ πάλῃ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν.

Κατὰ τοὺς μακροὺς χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος τ' ἀκριτικὰ τραγούδια, τ' ἀνδραγαθήματα τοῦ Διγενῆ ὄχι μονάχα ἐθέρμαιναν καὶ ἐγκαρδίωσαν τὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ συντελοῦσαν στὴν προετοιμασίαν τῆς ἀνάστασης τοῦ γένους. Ὅταν ἄρχισε ὁ ξεσηκωμὸς κατὰ τοῦ Τούρκου, τότε ἡ πάντοτε μαχομένη λαϊκὴ μοῦσα ἀντικατέστησε τὰ ἀκριτικὰ τραγούδια μὲ τὰ κλέφτικα. Στὴ μάχη κατὰ τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ, ὁ κλέφτης εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸν Ἀκρίτα.

Ἡ Νίσυρος καὶ ὅλη ἡ Δωδεκάνησος, σάν ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ κορμοῦ, τραγουδοῦσε καὶ ἀνέπλασσε καὶ αὐτὴ τ' ἀκριτικὰ τραγούδια.

1

Ο ΔΙΕΝΗΣ ΨΥΧΟΜΑΧΕΙ

Ὁ Διενῆς ψυχομαχεῖ κι' ἡ γῆ τὸν ἐτρομάσσει
 ἢ πλάκα τὸν ἀνασυντρᾶ¹ πῶς νὰ τὸν ἐσκεπάσει
 τρεῖς ἄρκοντες τὸ κούσασι καὶ πῆσαν νὰ τὸν δοῦσι
 παίρουν μαντήλια περισσὰ τὰ δάκρυα νὰ σκομποῦσι
 5 καθὼς τοὺς εἶδ' ὁ Διενῆς ἐπροσηκώθηκέν τους :
 — Φάτε νὰ πιῆτε ἄρκοντες νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ πάθη,
 τῆς Ἀλεξάντρας τὰ βουτὰ τῆς Μπαρπαργιάς τὰ μέρη
 ποῖός εἶναι ποὺ τὰ γύρισεν ὥραν τὸ μεσημέρι ;
 Ἐγ' ὁ λιγνός τὰ γύρισα τριάμεσα τῆς νύκτας
 10 κι' ἄλλο δὲν ἐφοήθηκα ὡσὰν αὐτὴν τὴν ὥραν
 ποῦδα τὸ χάρο κι' εἰν' γυμνός, τὸ θιὸ γεκουμπτομένο
 τὸ Μιχαῆλ Ἀρκάγγελο τρία σπαθιά ζωσμένο
 τὸ ἐν ἔχει γιὰ τοὺς φτωχοὺς τ' ἄλλο γιὰ τοὺς ἀκόρτους
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ εἰν' γιὰ τοὺς ἀντροειωμένους

1. Ἀνατριχᾶ.

Γν. ἀρ. 41. Συλλογὴ Ν. Δ. Χατζηδημητρίου.

2

Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

<p> Ὁ Διενῆς ψυχομασεῖ ὁ Διενῆς πεθαίνει κι' ἡ πλάκα τὸν ἀνασυντρᾶ πῶς νὰ τὸν ἐσκεπάσει φίνει καὶ δυ' ἄρφανα παιδιὰ ἀγόρι καὶ κορίτσι φίνει καὶ τ' ἀμπελάκιν του </p>	<p> κ' ἦτονε χρωσμένο. 5 Κι' ὄσ' ἄρκοντες τὸ κούσασι ἐπῆσαν νὰ τὸ δοῦσι παίρουν μαντήλια πληθερὰ τὰ δάκρυα νὰ σκομποῦσι. Κι' ὁ Διενῆς τοὺς ἐνοιωσε κ' ἐπροσηκώθηκέν τους· </p>
---	--

παίρει θρονὸν καθίζει τους
 ποτήριον καὶ κερνᾶ τους·
 « Φάτε καὶ πιήτε ἄρκοιτες
 νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ πάθη :

10 Ποιὸς εἶπεν πὸ τὰ γύρισεν
 τῆς Ἀραπιάς τὰ μέρη ;
 Καὶ τῆς ἐρήμου τὰ βουνά
 ὥραν τὸ μεσημέρι ;
 Ἐγὼ λιγὸς τὰ γύρισα
 ὥραν τὰ μεσανύχτος.
 Ποθῆς δὲν ἐφοίθηκα
 ὡς νιὰν αὐτὴν τὴν ὥρα,
 ποῦδα τὸν Χάρονα γδυνῶ

15 τὸθ θεὸ νεκρομπωμένο
 τὸμ Μιχαήλ Ἀρχάγγελο
 μὲ τριὰ σπαθιά ζωσμένο·
 τὸ ἔναν τᾶσε γιὰ φτωχοὺς
 τ' ἄλλο γιὰ τοὺς ἀρκόντους
 τὸ τρίτον τὸ φαρμακερὸ
 γιὰ τοὺς κρματισμένους». *Ζυιὰν τὸν ἐκατεβάζασι*

στὴν γῆν τὴν μαυρισμένη
 20 πᾶσιν οἱ χρειοφειλέτες του
 νὰ μοιραστοῦν τ' ἀμπέλι.
 Πᾶσιγ καὶ τὰ παιδάκια του
 καθίζουν εἰς τὴν ἄκρια.
 Ἀπὸ τὴν ἄκριαγ κλαίουσι
 στὴμ μέση νεστενάζου :
 « ὦχ', ἀμπελάκι μας χρυσό,
 ποῦσουν ἀξακουσμένο
 καὶ τώρα ὁ πατέρας μας
 σ' ἔφηκε χρεωμένο».

25 Τότες τ' ἀμπέλιν τ' ἄλαλο
 βγάλλει λαλιάγ καὶ λέει :
 « Βάρτε νὰ μὲ κλαέψουσι
 λεύτερα παλληκάρια
 καὶ βάρτε νὰ μὲ σκάψουσι
 τρι' ἀπάρτενα κορίτσι'
 νὰ κάμω τριὰ βοτσὰ κρασι
 καὶ τῶναμ πιὸ μεγάλο
 καὶ μὲ τ' ἀποτσαμπούρια μου
 τὰ χρέη μου θὰ βγάλω»¹.

1. Κατ' ἀνακοίνωσιν Εἰρήνης Παπᾶ Νικολάου Ζαπέτη.—Ἐνίοτε τὸ λέγουσ ἐπὶ νεκροῖς ὡς μοιρολόγι.

Αὐγ. ἀρ. 163. Ε.Ι.Κ.

Παρόμοιον εἰς Ν. Α. σελ. 30, μὲ πολλὰ παραλλαγές.

3

Ο ΧΑΡΟΝΤΑΣ ΚΙ' Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

Τρίτη γεννήθη ὁ Διγενής, Τρίτη θὲ νὰ πεθάνῃ·
 Στέλνει, φέρνει τοὺς φίλους του, ὅλους τοὺς ἀντρωμένους.
 Βογγάει, τρέμουν τὰ βουνά, βογγάει, τρέμουν κάμποι.
 Σὰν τί σὲ βρῆκε, Διγενῆ, καὶ θέλεις νὰ πεθάνῃς ;

5 — Ὀγδόντα χρόνους ἔγινα ἐδῶ στὸν πάνω Κόσμο,
 κανένα δὲ φοβήθηκα ἀπὸ τοὺς ἀντρειωμένους,
 τὴν ὥρ' εἶδα ἐν' ξυπόλητο καὶ λαμπροφορεμένο.
 Φορεῖ τοῦ ἥλιου τὰ μαλλιά, τῆς ἀστραπῆς τὸ μάτι,
 καὶ κράζει νὰ παλαίψουμ σὲ μαρμαρέν' ἀλώνια,

10 κι' ὅποιος νικήσῃ ἀπ' τοὺς δυὸ νὰ πάρῃ τὴ ψυχὴ του.

*Κι' ἐπῆγαν καὶ παλαίψανε στὰ μαρμαρέν' ἀλώνια
 κι' ἔθε κτυπάει ὁ Διγενῆς, τὸ αἷμ' ἀδλάκι κάνει,
 κι' ὄπου κτυπάει ὁ Χάροντας, τὸ αἷμα τροφό κάνει.*

.....
 Ὁ Διγενῆς ψυχομαχεῖ κι' ἡ γῆ τότε τρομάζει·

15 βροντᾶ κι' ἀστράφτ' ὁ οὐρανός, σειέται ὁ κάτω-Κόσμος,
 κι' ὁ κάτω-Κόσμος ἄνοιξε καὶ τρίζον τὰ θεμέλια,
 κι' ἡ πλάκα του ἀνατριχιᾶ, πῶς νὰ τὸν ἐσκεπάση,
 πῶς θὰ σκεπάσ' τὸν ἀετό, τῆς γῆς τὸν ἀντρειωμένο.

Γν. ἀρ. 49, σελ. 2-6. Συλλογὴ Ν. Χατζηδημητρίου.

Παρόμοιο Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 78β, σελ. 105.

Τὸ θέμα τοῦ Διγενῆ στὸν Δώδεκανησιακὸν χώρον.

- 1) Ὁ θάνατος τοῦ Διγενῆ (ὁ Διενῆς ψυχομαχεῖ κ' ἡ γῆς ἀναβρυχᾶται)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 89.
- 2) Ὁ θάνατος τοῦ Διγενῆ (ὁ Διενῆς ἐρρώστησε κι' ἡ γῆ ἀνατρομάζει)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 92.
- 3) Ὁ Διγενῆς καὶ ὁ χάρος (ὁ χάρος μαῦρα φόρεσε μαῦρον καβαλλικεύει στὸ πανα (γ) ὄρι πάει)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 91.
- 4) Ὁ Διγενῆς ψυχομαχεῖ (ὁ Διενῆς ψυχομαχεῖ σὲ σιδερόν παλάτι)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 93.
- 5) Ὁ Γιενῆς ψυχομαχεῖ κι' ὄλος ὁ κόσμος κλαίει
 Μ. Μιχαηλίδη Νουάρου, Καρπαθιακά Μνη-
 μεῖαν, σελ. 151.
- 6) Ὁ Διενῆς ψυχομασεῖ κι' ἡ γῆς τότε τρομάσσει
 Δωδ. Ἀρχ. τόμ. Β, σελ. 260, Γ. Ζερβοῦ, Δημοτ.
 τραγ. Καλύμνου.
- 7) Ὁ Διγενῆς ψυχομαχεῖ κ' ἡ γῆ τότε τρομάσσει
 Σύμης Βυζαντ. χρον. Πετροπόλεως 12 (1906),
 σελ. 499. Λαογρ. 1 (1909), σελ. 222 - 23 8.

1. Ἀναφέροντας Καρπαθιακά Μνημεῖα ἐνοσοῦμεν τὰ τόμον ὅπου περιλαμβάνονται τὰ Δημοτικά τραγούδια Καρπάθου.

4

*Ὁ Γιάννης κι' ὁ κῶρ-ἥλιος ὁμάδην περπατοῦν,
 βαρυστοιχηματίζον τὰ κεφάλια τους,
 ποὺς νὰ πάη πλιὰ γοήγορα ἴς τὴ μάνα του.
 Ὁ ἥλιος ἐβραδνάστη εἰς τῆς μάνας του,
 5 κι' ὁ Γιάννης ἐβραδνάστη μέσ' ἴς ταις δαμασκαῖς.
 ὅπ' ἄνθρωπο δὲν ἔχει, μόνο τριά δενδριά,
 μηλιά καὶ κωνόντισα κι' ἀγριοφοινικιά.*

- Ἄπ' τῆς φοινικιάς τῆ ὄλιζα τρέχει κροῦ νερό,
 κ' εἰς τὸ νερὸν ἐπάνω κεῖται μάρμαρο,
 10 Ἵς τὸ μάρμαρον ἐπάνω κεῖται ὁ Γιαννακῆς,
 σπαθοκονταρωμένος κ' ἀνεγνωρίζωμος.
 Τοῦρκοι τὸν παραβλέπουν καὶ ῥωμηοὶ τὸν κλαῖν,
 τριὰ πάρθενα κορίτσα στέκουν καὶ τὸν λέν.
 « Γιάννη, καὶ νὰ ἔχες μάννα, νὰ ἔχες κ' ἀδερφή,
 15 νὰ ἔχες καλὴ γυναῖκα καὶ νὰ σ' ἔκλαιεν ».
 « Ἐχω, καμένη, μάννα, ἔχω κ' ἀδερφή,
 ἔχω καλὴ γυναῖκα, ἀμ' εἶν' ἀλάργον μου ».
 Νὰ κ' ἡ καλὴ του κ' ἦρθε μὲ τριὰ μικρὰ παιδιὰ,
 τό 'να παιδί 'ς τὸ χέρι καὶ τ' ἄλλο 'ς τὸ βυζί,
 20 καὶ τ' ἄλλο ἐμπροστί της γυρεύει της ψωμί.
 « Γιάννη μου, δὲ λυπᾶσαι ; χήρα μ' ἀφησες,
 χήρα κακομοῖρα, μὲ τριὰ μικρὰ παιδιὰ ».
 « Σώπα, καλὴ μου, σώπα, κ' ἐντροπιάζεις με.
 Μηρίαρ ἦτον ἕνας, μηρίαρ ἦτον δυό ;
 25 ἐννιά χιλιάδες ἦτο, κ' ἐγώ 'μουν μοναχός,
 κ' ἀπ' τῆς ἐννιά χιλιάδες ἕνας μοῦ 'μεινε
 λαοῦ ποδάριν εἶχε κ' ἀετοῦ φτερά,
 'ς τοὺς οὐρανοὺς ἐπέτα, 'ς τὰ νέφη 'βρίσκετο,
 καὶ πέτασε καὶ πῆε 'πάνω 'ς τὸν οὐρανό·
 30 καὶ 'ς τὸ ξενέστρεμμά του, 'κεῖνος μὲ βάρεσε,
 κ' ἦτανε κ' ἀδερφός μου καὶ δὲ μὲ 'γνώρισε.
 "Οχοῦ, ἀδέρφι, ὄχοῦ, τί 'ναι ποῦ μοῦ 'κανε ;
 ἔδειξες τὸ σπαθί σου καὶ μ' αἱμάτωνες.
 Τρέξε, ἀδέρφι, τρέξε, νὰ φέρῃς τοὺς γιατροὺς,
 35 κ' ἔχω παιδιὰ, γυναῖκα, κ' εἶν' κρῖμα νὰ χαθοῦν ».
 Τρέχει ἀδερφός του 'πάει καὶ φέρνει τοὺς γιατροὺς.
 « Γιατροί, γιατρέψετε τον, γιατί θὰ νὰ σφαῶ,
 ποῦ 'τον ὁ ἀδερφός μου κ' ἐν τὸν ἐγνώρισα,
 κ' ἔδειξα τὸ σπαθί μου καὶ τὸν ἐβάρεσα ».

Παραβλέπουν = φρογοῦν, ἀπάρθενα = ἀπάντρητα, ἀλάργον = μακράν, μηρίαρ = μήπως, λαῖν = λαγόν, ἐπέτασε = ἐπέταξε.

Z. A. Τόμος Α (1891) σελ. 398 - 399, ἀρ. 18, Γ. Π.

Τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν Γιάννη τὸν γιου τοῦ Ἀνδρόνικου, ποὺ προεκάλεσε τὸν ἥλιο σὲ ἀγῶνα δρόμου. Στὸν ἀγῶνα αὐτὸν νικήθηκε, τὸν βρήκε ἡ νύχτα

στά μέσα του δρόμου του, όπου έπεσε σε ένεδρα πολλών Τούρκων και τραυματίστηκε θανάσιμα.

Τη Νισυριακή παραλλαγή θεωρώ από τις πιό ωραίες για την λιτότητα του ύφους.

Το τραγούδι τουτο αναδημοσιεύεται εις τὰ Δημοσιεύματα του Λαογραφικού 'Αρχείου τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν ἀρ. 7 Τόμος Α'. 'Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια (έκλογή) σελ. 74 - 75, με τίτλο «ὁ Γιάννης του 'Ανδρόνικου ὁ γιὸς» (ἀγῶν Γιάννη καὶ 'Ηλιου. Θάνατος Γιάννη).

'Ο Γ. Κ. Σπυριδάκης πού ἐπεξεργάσθη τὸ κείμενο τελειώνει τὸ τραγούδι εἰς τὸν στίχον 31 «κι' ἦτανε κι' ἀδερφός μου καὶ δὲ μ' ἐγνώρισε». Τοὺς ἐπομένους στίχους ἀναφέρει στὴν ὑποσημείωση, προτάσσει δὲ τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση: «Τὸ ἄσμα συνεχίζεται με τοὺς ἐπομένους στίχους, οἱ ὁποῖοι παραλείπονται παρὰ τὴν ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ὀργανικὴν τῶν σύνδεσιν πρὸς τοῦτο, διότι φαίνονται ὡς ὑστερογενῆς ἐπέκτασις».

Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Γ. Παπαδόπουλος πού τὸ πρωτοδημοσίευσε δταν τὸ συμπεριέλαβε εἰς τὸ Νισυριακὸν 'Ημερολόγιον τοῦ ἔτους 1923, σελ. 39, τὸ τελειώνει στὸ στίχο 28 «στοὺς οὐρανοὺς ἐπέτα, 'ς τὰ νέφη βρίσκετο».

'Η τελευταία δημοσίευση με τὴν πρώτη ἔχει τὶς ἀκόλουθες παραλλαγές στίχων :

- Στίχος 2. Β α ρ ο σ τ ο ι χ η μ α τ ῖ ζ ο υ σ ι τὰ κεφάλια τους.
» 3. Π ο ἰ ὸ ς θὰ π ἄ η π ι ἄ γ ρ ῆ ο ρ α σ τ ῆ μ ἄ ν ν α του.
» 4. 'Ο 'Η λ ι ο ς ἔ β ρ α δ ι ἄ σ θ η ν εἰς τῆς μάννας του.
» 8. Εἰ ς τῆς φοινικιάς τῆ ρίζαν τρέχει κρῦο νερό.
» 9. Κ' εἰς τὸ νερὸ π ο π ἄ ν ω κ εῖ ται μ ἄ ρ μ α ρ ο.
» 10. σ τὸ μ ἄ ρ μ α ρ ο ἄ π ἄ ν ω κ εῖ ται Γ ι α ν ν α κ ῆ ς.
» 13. τ ρ ῖ α παρθένα κορίτσια ξ ἔ ν ο ν καὶ τὸν κλαῖν.
» 15. Ν ἄ 'χ ε ς καλὴ γυναίκα καὶ ν ἄ σ' ἔ κ λ α ἰ α ν.
» 18. Ν ἄ κ' ἡ καλὴ του κ' ἦ ρ θ ε με τ ρ ι α π α ἰ δ ἄ.
» 21. Γ ι ἄ ν η μ' ὡ ς τ ὸ σ ο χ ῆ ρ α ν μ' ἄ φ η κ ε ς.
» 22. Χ ῆ ρ α ν, κακομοίραν με τ ρ ῖ ἄ μ ω ρ ἄ π α ἰ δ ἰ ἄ.
» 24. Μ ι γ ἄ ρ ι ς ἦ τ ο ν ἕ ν α ς μ ι γ ἄ ρ ι ς ἦ τ ο δ υ ὸ.
» 25. 'Ε ν ν ἔ α χιλιᾶδες ἦ τ ο ν κ ι' ἔ β ὼ μ ο υ ν μ ο ν α χ ὸ ς,

Τὸ ἴδιο τὸ τραγούδι με τὶς τελευταῖες παραλλαγές λέξεων δημοσίευσαν ὁ Α. Κοντοβερὸ ς στὸν «Γνωμαγόρα», ὁ 'Αρμᾶ ς στὸ «Δωδεκανησιακὸν Περιοδικόν».

Ν. Πολίτου, 'Εκλογή, ἀρ. 71, σελ. 83.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

1) Τ' 'Ανδρόνικου ὁ γιὸ ς

'Αναστ. Βρόντη, Ροδιακά, σελ. 76.

2) 'Ο Γιάννης τ' 'Αντρόνικου (Κάτω στὰ κυπαρίσσια κάτω στὰ κρῦα νερά)

Π. Γνευτοῦ, Τραγ. Δημοτικά Ρόδου, σελ. 1.

3) 'Ο 'Ηλιος κι' ὁ Γιαννάκης

Μ. Μιχαλίδη Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 111.

4) Κάτω στὸν 'Αι-Γιάννη (Κάτω στὸν 'Αι-Γιάννη καὶ στὰ κρῦα νερά)

Δωδ. 'Αρχ. τόμ. Β' σελ. 254, Γ. Ζερβοῦ, Δημοστ. Τραγ. Καλύμνου.

- Ὁ Κωνσταντάκης ὁ μικρός, ὁ μικροκωνσταντάκης,
 πρώτη σπαθάρω ἔβγαλε, τὴ δεύτερη κοντάρι,
 τὴν τρίτη ἔκαυκῆστηκε, πὼς εἶναι παλληκᾶρι.
 Κι' ὁ βασιλιάς ὡς τ' ἄκουσε, πολὺ τοῦ 'κακοφάνη'
- 5

 διαλαλητάδες ἔβγαλε, νὰ 'βγοῦνε 'ς τὸ μεϊτάνι,
 ποιὸς εἶναι ἄξιος; δυνατός, τὸν Κωνσταντῆ νὰ πιάση.
 Κ' ἕνας κοντός, κοντοβερός, μιᾶς ξένης μάννας γέννα,
 ἐκεῖνος τὸ 'καυκῆστηκε τὸν Κωνσταντῆ νὰ πιάση.
 « Φέрте μου χίλιους ἀπ' ἔμπρός, καὶ χίλιους ἀπ' ὀπίσω,
- 10

 καὶ χίλιους ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ χίλιους ἀπ' τὴν ἄλλη ».

 'Σ τὸ δρόμο 'ποῦ 'παίνασι, τὸ Θεὸ 'παρακαλοῦσαν.
 « Θεγέ, καὶ νὰ τὸν ἠῶραμε 'ς τὴν κλῆνη νὰ κοιμᾶται,
 καὶ τὸ σπαθί του 'ς τὴ σπαθιά, κι' ὁ μαῦρός του 'ς τὸν κάμπτο
- 15

 Κι' ὡς ἔπαρακαλοῦσαν, ἐπῆγαν καὶ τὸν ἠῶρα,
 καὶ ῥάβγουν του τὰ 'μμάτια του τρεῖς βόλταις μὲ μπρισίμι,
 καὶ δένουν του τὰ χέρια του τρεῖς βόλταις μ' ἄλεσιδια,
 βάζουν καὶ τὴν καρῖνα του τοῦ μύλου τὰ λιθάρια.
 « Γιὰ σήκου, σήκου, Κωνσταντῆ, ὁ βασιλιάς σὲ θέλει »
- 20

 « Πῆτέ μ', ἂν εἶναι γιὰ φαί, νὰ φέρω τὰ φαγιά μου,
 κι' ἂν εἶναι γιὰ τὸν πόλεμο, νὰ φέρω τ' ἄρματά μου ».

 « Γιὰ σήκου, σήκου, νὰ μᾶς 'δῆς, πὼς σ' ἔχομε δεμένο,
 νὰ 'πά νὰ σὲ γυρίσωμε 'ς τὸν κόσμον κι' ὅπου θέλω ».

 « 'Σ οὐλο τὸν κόσμον πάрте με, νὰ 'πάω νὰ γυρίσω,
 τὴν ἄρμαστή μου μονάχᾳ νὰ μὴ συναπαντήσω ».
- 25

 Κ' ἐκεῖνοι γιὰ τὸ πείσμα του 'πὸ 'κεῖα τὸν περνοῦσι,
 κ' ἡ ἄρμαστή του πρόαλε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 « Δὲ σοῦ 'λεα, κῆρ Κωνσταντῆ, νὰ μὴ βαρκοιμᾶσαι,
 γιατί κι' ὁ ὕπνος ὁ πολὺς βαραίνει καὶ χαλᾷ σε » ;
- 30

 Κι' ὡς ἐναντράνισε νὰ 'δῆ, κόβγουνται τὰ μπρισίμια,
 καὶ 'πάει νὰ νεσηκωθῆ, καὶ πέφτει ἡ λιθάρα.
 Χρυσὸ σπαθάρω ἔσυρε 'πὸ τοῦ ἐνοῦ τὸ χέρι,
 τὴν πρώτη χίλιους ἔκοψε, τὴ δεύτερη δυὸ χίλιους,
 κ' εἰς τὸ γλυκύ του γύρισμα μὴ' ἠῶρε μὴ' ἐπῆρε.

Παίνασι = ἐπήγαναν, πρισίμι = εἶδος δυνατῆς κλωστής, ἐναντράνισε = ἔστρεψε
 τὸ βλέμμα του.

Ζ. Α. τόμος Α (1891) σελ. 399 - 400 ἀρ. 20 Γ. Π.

Γν. ἀρ. 18 σελ. 4, Α.Κ.

Παραλλαγή Β'

ΤΟ ΜΙΚΡΟΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΙ

- Τὸ Κωσταντάκι τὸ μικρόν, τὸ Μικροκωσταντάκι,
 ἔς τὸ μεϊτάνιν τὸ καλοῦν, νὰ βγῆ νὰ πολεμήσῃ.
 Ἐς τὴ μιὰν τὴ σπάθαν ἔβγαλε, ἔς τῆς δυό του τὸ κοντάρι,
 στήν τρίτην ἔκαυχήθηκεν πῶς εἶεν παλληκάρι.
- 5 Ὡς τᾶκουσεν ὁ βασιλεῆς πολλὰ τοῦ κακοφάνη,
 διαλαλητάδες ἔβγαλεν νὰ βγοῦν νὰ διαλαλήσουν.
 — «Ποιὸς εἶνε ἄξιος καὶ καλὸς τὸν Κωνσταντῆν νὰ πιάσῃ,
 νὰ τῆς τὸν φέρω ζωντανόν, κι' ἄς πᾶσιν, ὅσα πᾶσιν ;»
 — Κ' ἔναν Τουρκίν, κοντὸν Τουρκίν εἰρέθη κι' ἔκαυχήστη(ν)
- 10 πῶς εἶεν ἄξιος καὶ καλὸς τὸν Κωσταντῆν νὰ πιάσῃ.
 — « Δόστε με χίλιους ἀπὸ ἔμπρὸς καὶ χίλιους ἀπὸ πίσω
 καὶ χίλιους ἀφ' τῆ μιὰν μεριὰν καὶ χίλιους ἀφ' τὴν ἄλλη
 καὶ νὰ σᾶς φέρω ζωντανόν, τὸν Κωσταντῆν δεμμένο ».
- 15 Δίουν τον χίλιους ἀπὸ ἔμπρὸς καὶ χίλιους ἀπὸ πίσω,
 καὶ χίλιους ἀφ' τὴν μιὰν μεριὰν καὶ χίλιους ἀφ' τὴν ἄλλη.
 Ἐς τὸ δρόμον ὁποῦ πήγαιεν τὸν Θεὸν ἐπιουακάλιε
 — « Θεέ μου, νὰ τὸν εὑρισκα στήν κλίνην νὰ κοιμᾶται
 καὶ τὸ σπαθίν του κρεμμαστόν κι' ὁ μαῦρός του στὸν κάμπου ».
- 20 Κ' ἐπήγεν καὶ τὸν εὑρηκεν, καθὼς ἐπιουακάλιε.
 Ἐς τὴν κλίνην του κοιττάμενον μέσ' ἔς τὸν βαθὸν τὸν ρύπνον
 καὶ τὸ σπαθίν του κρεμμαστόν, κι' ὁ μαῦρος του στὸν κάμπου.
 Χίλιοι τὸν πιάνουν ἀπὸ ἔμπρὸς καὶ δυὸ χιλιάδες ἔπίσω,
 κι' οἱ ἄλλοι χίλοι στέκουνται μὲ τὰ σπαθιά στα χέρια !
 Καὶ ράβγει του τὰ μᾶτια του, τρεῖς σόρταις τὰ προσοῦμι.
- 25 καὶ δένει καὶ τὰ χέρια του τρεῖς βόρτες τάλεσίδια!
 βάλλουσιν καὶ στή μέσην του κρεμμὸν τὸν κρεμμοτσύλην!
 — « Για, σούκου, σούκου Κωσταντῆ, κι' ὁ βασιλεῆς σὲ κορᾶζει ! »
 — « Πέτε μ' ἂν εἶνε γιὰ φαεῖ, νὰ φέρω τὰ φαγιά μου,
 μᾶν εἶνε γιὰ τὸν πόλεμον νὰ φέρω τᾶρματά μου ! »
- 30 — « Για σούκου, Κωσταντῆ, νὰ ἔδῃς πῶς σ' ἔχουσι δεμμένον,
 νὰ πᾶ νὰ σὲ γυρίσουσι ἔς τοῦ Βασιλιᾶ ἀπὸ κάτω,
 στοῦ Βασιλιᾶ καὶ στοῦ Πασᾶ καὶ σ' οἷλα τὰ σονκάκι ».
 — « Ἐς οὔλον τὸν κόσμ' ἀμέτε με, σ' οὔλο γυρίσετέ με,
 μὰ στῆς κυλῆς μου τὸ στενὸ δὲν θέλω νὰ μὲ πᾶτε ».
- 35 Κ' ἐκεῖνοι γιὰ τὸ πεισμά του, ἐκεῖ τὸν πᾶσιν πρῶτα.

Κ' ἢ πὸ καλή του 'μπρόβαλεν ἀποῦ τὸ παναθύοι,
θωρεῖ τὸ Κωσταντάκιw της σφιχτ' ἄλεσοδεμένο,
καὶ μὲ τἀναστενάσματα φωνάζει το καὶ λέει.

- « Δέ(ν) σέλεα, βρέ Κωσταντῆ, νὰ μὴβ βαροκοιμᾶσαι ;
40 καὶ σέν' ὁ ὕπνος ὁ πολὺς μαραίνει καὶ χαλᾶ σε » ;
— « Μάνα! ποιά 'νεν ποῦ μὲ μιλεῖ, ποιά 'νεν ποῦ με φωνάζει » ;
Κι' ὡς ἐνετρανίσε νὰ 'δῆ, κόβγουνται τὰ προσοῦμια!
Κάμνει γιὰ νὰ συντιναχτῆ, κόβγουνται τἀλεσιδία!
Καὶ πάει νἀνασηκωθῆ καὶ πέφτ' ὁ κρεμμοτσύλης!
45 τρέχει κι' ἀρπᾶ καὶ τὸ σπαθὶν ἀφ' τοῦ τουρκιοῦ τῆμ μείσι.
'Σ τὴν μιάν του χίλιους ἔκοψε, στῆς δυὸ του δυὸ χιλιάδες
'Σ τὴν τρίτην εἰς τὸ γύρισμαμ μηδ' ἠῦρεμ μὴδ' ἐπῆρεν.

Σόρταις = βόλτες, προσοῦμια = ράμματα, σούκου = σίγκου.

Φωνὴ Δωδεκανήσου (1922-23, ἀρ. 15, σελ. 2. 'Ἐκ τῆς συλλογῆς 'Αχιλ. Δικμαντάρη).

Πρόκειται περὶ τοῦ πασιγνώστου ἀκριτικοῦ τραγουδιοῦ τοῦ Πορφύρη, τοῦ ὁποῦν
ὑπάρχουν πάρα πολλὰ παραλλαγὰ ἀπὸ πολλὰς Ἑλληνικὰς περιοχὰς.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμος Α' (1962) σελ. 54 - 58.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) 'Ο Μικροκωνσταντῆς ὁ Ἀδρειωμένος (τὸ Κωνσταντάκι τὸ μικρὸ τὸ Μικροκωνσταντάκι)
Γερ. Δρακίδη, Ροδικᾶ, σελ. 102.
- 2) Ἕνα μικρὸ, μικρούτσικο, τὸ μικρο-Κωνσταντάκι
S.B.B.T.Δ. Τόμος Α (1935) 1'όσος, σελ. 83.
- 3) 'Ο Κωνσταντῆς (ὁ Κωνσταντῆνος ὁ μικρὸς ὁ Μικροκωνσταντῆνος)
Μιχ. Μιχαηλίδη Νουᾶρου, Καρπ. Μνημ. σελ. 49
καὶ σελ. 51. μὲ δύο παραλλαγὰς.
- 4) 'Ο Προσφύρης (Μιὰ καλοῦρζιὰ ἢ (γ) ἐνήγησεν κ' ἤκαμεν γυνὴ Προσφύρη)
Δωδ. Ἀρχ. τόμ. Β' σελ. 251 1'. Ζερβού Δημ.
Τρ. Καλύμνου.
- 5) Τὸ Κωνσταντάκι τὸ μικρὸν τὸ μικροκωνσταντάκι
Z. A. 1884-85 ἀρ. 3 σελ. 220 Δ. Χαζιβαρᾶ Σύμης

7

- Οἱ τέσσαρες κ' οἱ πέντε ἦταν ἐννιά δελφοί.
Τὸν πόλεμον ἐκούσαν κ' ἀρματοθῆκασι.
Στὸν δρόμον ποδὸ πηγαίναν ἐδιψάσασι.
Βρίσκουν ἕνα πηγάδι κ' ἦταν πολὸ βαθύ.
5 Σερᾶντα δυὸ στὸ φάρδος κ' ἑκατὸ βαθύ.
'Ἐκάσαν κ' ἐστεκούνταν ποιός νὰ κατεβῆ
'Πέφτει ὁ λαχνὸς ἐπέφτει στὸν μινροκωνσταντῆ.
'Ἐγὼ 'μαι παληκάκι κάτω νὰ κατεβῶ.
Σὰν τὸν ἑκατεβάσαν καὶ πῆε στὰ μισά,

- 10 *Νεβάστε με ἀδέλφια ἔχει Θεριά,
Καὶ κάτω εἰς τὸν βύθον ἀνθρώπινα παιδιά.
Δὲν εἰμποροῦμ' ἀδέλφι νὰ σ' ἀνεβάσωμεν.
Σὰν πᾶμε εἰς τὴν μάνα θεὸ νὰ σὲ κλάψωμεν.
Σὰν πᾶτε εἰς τὴν μάνα, τὴν μάνα τὴν γλουκειά.*
- 15 *Μὴ πῆτε πῶς ἐχάθη μόνο παντρεύτηκα.
Τὰ ῥοῦχα ποῦ μοῦ ῥάβγη ἄλλοῦ νὰ τὰ πουλᾶ
Τὴν ἀγαπητικιά μου νὰ τὴν γαμπρολοᾶ.*

Α.Ι.Α. χειρόγρ. 63, Γ. Π.

Τὸ τραγοῦδι τοῦτο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰ παραλλαγὰς τοῦ τραγοῦδιου ποῦ ἔχει
σὰν θέμα :

- α) τοὺς ἑννέα υἱοὺς τοῦ Ἰνδρόνικου ἢ τοῦ Διγενῆ ποῦ πᾶνε γιὰ κυνήγι,
β) τοὺς ἑννέα ἀδελφοὺς ποῦ πᾶνε στὴν ἐκστρατεία καὶ ὁ μικρότερος Κωνσταντῖνος
τρώγεται ἀπὸ τὸ στοιχεῖο τοῦ πηγαδιοῦ.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. σελ. 68.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Τὰ ἑννέα ἀδέλφια (Οἱ τέσσαρς καὶ πέντε γίνονται ἑννέα ἀδελφοί)
Γερ. Δρακίδου, Ροδιακὰ σελ. 96.
- 2) Τὸ στοιχειωμένο πηγάδι (Τέσσερις καὶ πέντε γίνονται ἑννέα ἀδελφοί)
Π. Γνευτοῦ Τρ. Δημ. Ρόδου, σελ. 1 - Α. Βρόντη,
Ροδιακὰ σελ. 80 - Σ.Β.Β.Τ.Δ. τόμος Α' (1935)
ὡς κατωτέρω.
- 3) Οἱ τέσσερις οἱ πέντε ἦτον ἑννέα ἀδελφοί
Παραλλαγή Χάλλης, σελ. 277.
- 4) Τέσσαρα καὶ πέντε τῶν ἑννέα ἀδελφῶ
Παραλλαγή Καστελλορίζου, σελ. 358.
- 5) Σαράντα παλληκάρια ἦτο καὶ μιὰ ἄδερφή
Παραλλαγή Καλύμνου, Τόμος Β' (1938), σελ.
45 - 46.

8

- Ἵ δλι τὰ κάστρη ἴπῃ κι' ὄλα τὰ ἴγυρσι,
ἴσὰ τῆς Σουριᾶς τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα,
νὰ ἴχη ἀσημένιας πόρταις κι' ἄργυρᾶ κλειδιά.
Κλέφταις τὸ ἴπολεμοῦσαν χρόνους δώδεκα,
5 κι' ἄλλους δεκατεσσάρους οἱ Σιωμακοί.
Ἐνα παλληκάριακι μιᾶς ἴωμιᾶς παιδί,
τὰ γένεια δὲν λυπᾶται, καὶ μπερπερίζεται,
τὴν νύτῃ δὲν λυπᾶται, καὶ γυναικίζεται,
καὶ πιάνει μαξελάρι καὶ βάλλει το κοιλιά,
10 καὶ δυὸ χουσὰ μαντήλια καὶ βάλλει τα βουζιά,*

- κι' ἀπ' ἔξω 'πὸ τὸν πύργον 'πάει καὶ γκεζερνῆ.
 « ὦ κυρὰ τοῦ πύργου καὶ λυπήσον με,
 τὴν ὄρφανὴ καὶ ξένη κ' ἐλεημονήσον με,
 ὅπου 'μαὶ 'γγυστρομένη τῶν ἐννιά μηνῶ,
 15 καὶ πῆνον με οἱ πόνοι, καὶ τί ν' ἀπογενῶ » ;
 « Τρεχᾶτε, βάγυις, σκλάβαις, νὰ τῆς ἀνοίξετε,
 τὴν ὄρφανὴ καὶ ξένη νὰ 'λεημονήσετε ».
- « Ὁχι, κυρὰ μου, ὄχι, μπά 'ναι καταδοτιὰ ».
- « Ὅσο νὰ καλανοῖξουν, χίλιοι 'μπήκασι,
- 20 ὅσο νὰ 'μισανοῖξουν, μύριοι 'βγήκασι,
 ἢ πιὸ καλὴ τοῦ πύργου ὄξω 'τινάχθηκε.

1. Γκεζερνῆ = κλαίει.

Z.A. Τόμος Α (1891) σ. 395 ἀρ. 13.

Τὸ τραγούδι τοῦ Κάστρου τῆς Ὠριάς ἢ τῆς Σουριάς εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ διαδεδομένα τραγούδια σὲ ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον. Ὑπάρχουν πάρα πολλὰ παραλλαγὰ καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ θέμα τῆς καταλήψεως τοῦ περιφήμου Κάστρου τῆς Ὠριάς μὲ προδοσίαν.

N. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 73, σελ. 87.

E.Δ.Τ.Α.Α. σελ. 88 - 92.

9

Παραλλαγή Β'

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΣΟΥΡΙΑΣ

<p> Ὅσ' οὔλα τὰ κάστρα πῆμι
καὶ οὔλα τὰ γόρμισα,
5 ἂν τῆς Σουριάς τὸ κάστρο,
κάστρο δὲν εἶδα.
Τοῦρκοι τὸ πολεμοῦσι
χρόνους δώδεκα,
καὶ ἄλλους δεκατεσσάρους
οἱ Σαρακηνοί. </p>	<p> καὶ γίγεται γυναῖκα καὶ
γγαστρονέται,
10 καὶ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν πύργον
πάει καὶ κλαίεται. </p>
<p> 5 Κ' ἓνα γιαννιτσιωράκι, μιανῆς
ρωμιῆς παιδί
εἶς τὸν περβέρην πάει καὶ
μπερβερίζεται.
Γυναίκεια ροῦχα βάζει
καὶ γυναικίζεται,
Ἐνα μαξελάρι ἔβαλε κοιλιά,
καὶ δνὸ χρυσῶ μαρτήλια
ἔβαλε βυζιά. </p>	<p> ὦ κυρὰ τοῦ πύργου,
καὶ λυπήσον με,
τὸ ὄρφανὸν τὸ ξέτον
καὶ λιμανίσουμε.
Ἄμετε, βάγες, σκλάβες
νὰ τῆς ἀνοίξετε.
Ὁχι, κυρὰ μου, ὄχι,
μὴν εἶν' καταδοσιὰ,
15 νὰ μὴ σὲ καταδώκῃ πέτρα
νὰ γενῆς
νὰ σὲ πατοῦν οἱ Τοῦρκοι
κ' οἱ Σαρακηνοί.
Ὁχι, κυρὰ μου, ὄχι, δὲν </p>

εἶν' καταδοσιά,
 ἐγὼ 'μαι γγαστρομενη τῶν
 ἐννέα μηνῶ.
 "Αμετε, βάγεσ, σκλάβες, νὰ
 τῆς ἀνοίξετε,
 20 **Καὶ ὅσο νὰ μισανοίξη, ἢ**
 χώρα γέμωσε
 καὶ ὅσο νὰ καλανοίξη, ἢ.

χώρα πάρθηκε
 καὶ ἢ κυρὰ τοῦ πύργου
 ἔξω πετάθηκε.
 "Ὡ πύργο μου, φοιὰ μου
 ὦ πύργο φορευτῆ
 φορευγεις με κ' ἐμένα καὶ
 τὸν ἄντρα μου.

Νισυριακὸν Ἡμερολόγιον (1923) Γ. II.
 Δωδεκάνησος Ἀλεξανδρείας, Ἀρμᾶς.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Περὶ τοῦ Κάστρου τῆς Σουριᾶς μετὰ παραλλαγῶν του εἰς αὐτὸ ὑπὸ Μιχ. Χαβικρᾶ.
 Εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λογογραφικῆς Ἑταιρείας, Τόμος Β'
 (1910) σελ. 558 - 573. Δημοσιεύονται παραλλαγῆς Σύμης, Καστελλο-
 ρίζου εἰς σελ. 572 - 573. Τὸ Νισυριακὸν τὸ ἀνεκρίνωσεν ὁ πωρικὸς φίλος
 Ἰωάν. Λογοθέτης.
- 2) Τὸ Κάστρον τῆς Ὠρηᾶς (Σὰν τῆς Ὠρηᾶς τὸ Κάστρον κάστρο δὲν εἶδα)
 Γερ. Δρακίδου, Ροδικὰ, σελ. 96.
- 3) Μὲ τὸ τίτλο «ἢ Προδότρα» (Σὰν τῆς Σουριᾶς τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα)
 Η. Γενετοῦ, Τραγούδια Δημοτικὰ Ρόδου, σελ. 76.

10

'Οχτὼ κυράβια ἦτανε καὶ δώδεκα γαλιότες,
 κί' ὁ σκλάβος ἀνεστέναξε καὶ 'στάθη ἢ γαλιότα.
 Καὶ πηλοᾶτ' ὁ πλοίαρχος τοῦτο τὸ λόγο λέει
 « Ποιὸς εἶν' ποῦ ἀνεστέναξε καὶ 'στάθη ἢ γαλιότα ;
 5 "Αν εἶν' κανεῖς μου γεμιζῆς, μπαξίσι θὰ τοῦ δώσω,
 κί' ἂν εἶν' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου, θὰ τὸν ἐλευτερώσω ».
 « Ἐγὼ μουν' ποῦ 'νεστέναξα καὶ στάθη ἢ γαλιότα ».
 « Σκλάβο, καὶ γιὰ τραούδησε καὶ νὰ σ' ἐλευτερώσω ».
 « Πολλαῖς βολαῖς τραούδησα, μὰ λευτεριά δὲν εἶδα.
 10 Μὰ πάλι γιὰ τὴ λευτεριά νὰ ξανατραουδήσω.
 'Απόψε εἶδα ὄνειρο πιζρό, φαρμακωμένο
 ἀπ' τὴν πιτροῖδα μου περνῶ, βογκοῦσα τὸ καιμένο.
 Τρωῶν ἡμερῶν γαμπρὸς ἦμουν, δώδεκα χορόνους σκλάβος,
 τώρα τ' ἀμπέλια μου πουλοῦν γι' αὐλαῖς μου παζαρεῦσον,
 15 σήμερα τὴ γυναϊκά του μὲ ἄλλον τὴν παντρεῦσον ».
 « Ποιὸς ἔχει μαῦρο γλήγορο, νὰ πᾶ νὰ τοῦ τὴν φέρη ; »
 « Ἐγὼ 'χω μαῦρο γλήγορο, νὰ πάω νὰ τὴν φέρω ».
 Εἶθὺς τὴν ἄδειμ τοῦ τὴ δεῖ κί' ἀπ' τὴν γαλιότα βγαίνει.

- Βετσιά τοῦ μαύρου τ' ἔδωκε, 'στ' ἀμπέλι του πεζεύγει.
 20 'Κεῖ ἦδρε τὸν καλόγερο καὶ 'κεῖ τ' ἀμπέλι βλέπει.
 « Νὰ ζῆς, νὰ ζῆς, καλόγερε, τίνος εἶναι τ' ἀμπέλι ; »
 « Τῆς ἔρημιᾶς, τῆς ἀφανιάς, τοῦ γνιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη.
 Τριῶν ἡμερῶν γαμπρὸς ἦτο, δώδεκα χρόνους σκλάβος·
 Τώρα τ' ἀμπέλια του πουλοῦν κι' ἀδλαῖς του παζαρεῦουν, »
 25 σήμερα τῆ γυναικῶν του μὲ ἄλλον τὴν παντρεύουν ».
 « Νὰ ζῆς, νὰ ζῆς, καλόγερε, φθάνω κι' ἐγὼ 'στὸ γάμο ; »
 « Ἄν ἔχῃς μαῦρο γρήγορο, φθάνεις κι' εἰς τὰ στεφάνια ».
 Βετσιά τοῦ μαύρου τ' ἔδωκε, 'στὴ βρούσι του πεζεύγει,
 'κεῖ ἦδρε τὴν καλογριά κ' ἐκεῖ τὴ βρούσι βλέπει.
 30 « Νὰ ζῆς, νὰ ζῆς, καλογριά, τίνος εἶναι ἡ βρούσι ;
 « Τῆς ἔρημιᾶς τῆς ἀφανιάς, τοῦ γνιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη.
 Τριῶν ἡμερῶν γαμπρὸς ἦτο, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
 τώρα τ' ἀμπέλια του πουλοῦν κι' ἀδλαῖς του παζαρεῦουν,
 σήμερα τῆ γυναικῶν του μὲ ἄλλον τὴν παντρεύουν ».
 35 « Νὰ ζῆς, νὰ ζῆς, καλογριά, φθάνω κι' ἐγὼ 'στὸ γάμο ; »
 « Ἄν ἔχῃς μαῦρο γλήγορο, φθάνεις κι' εἰς τὰ στεφάνια ».
 Βετσιά τοῦ μαύρου τ' ἔδωκε, 'στὸ σπῆτι τοῦ πεζεύγει.
 Κι' ἄκουσεν ἡ γυναικῶν του κάτω ἀπ' τὰ στεφάνια.
 « Τοῦ μαύρου μ' ἤκουσα φωνὴ τοῦ πρωτινοῦ μου ἄνδρα·
 40 γι' ἀφήστε νᾶβγω νὰ ἰδῶ κ' ἔχ' ἡ καρδιά μου λαύρα ».
 Κι' ὄνταν τὸν εἶδε ἔρχεψε τραγοῦδι κι' ἔλεέν του,
 'σὰν πεθαμένο μέσ' 'στὴ γῆ ἔκατσε κ' ἐκλαῖέν τον.

Ζ.Α. τόμ. 19 (1884-8) σελ. 207 - 208, ἀρ. 5, Γ. II.

11

Παράλλαγή Β'

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣ ΣΚΛΑΒΟΣ

- Πέντε φρεγάδες ἔρχονται κ' ἡ πέντ' ἄρματωμέναις,
 κ' ἡ πέντε ταξειδεύουσι καὶ 'πάει μιὰ τὴν ἄλλη.
 Στὴν πρώτην εἶν' ὁ ναύκληρος, στὴ δεύτερην τὰσκέριν·
 καὶ μέσ' στὴν καταμεσιακὴν αἱ σκλάβαις μὲ τοὺς σκλάβους,
 5 στῆς ἄλλαις τῆς ἀπόλοιτες τοῦ βασιλιᾶ τὸ μάλιν·
 κ' ἔχουν τὸ ῥέμ βουλικὸν καὶ τὸν καιρὸ στοῦ χέριν,
 καὶ σκλάβος ἐνεστέναξεν κ' ἐστάθην ἡ φρεγάδα.
 Κι' ὁ καπιτάνιος ἀρωτᾷ κι' ὁ ναύκληρος φωνάζει

- « Πιός εἶπεν π' ἀνυστέναξεν κ' ἐστάθην ἢ φρεγάδα ;
 10 Ἐν εἶν' ἀπὸ τοὺς ναύταις μου, τὴν πάγαν του νὰ δώσω,
 κί' ἂν εἶν' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου νὰ τὸν ἐλευθερώσω ! »
 Κ' ἐπολογήθην κ' εἶπεν του ὁ σκλάβος ἀφ' τὰμπάριον :
 — « Ἐβῶ 'μουν ποὺ νεστέναξα κ' ἐστάθην ἢ φρεγάδα .
 — « Σκλάβε, πεωᾶς, Σκλάβε, διωᾶς, Σκλάβε, μὴ εἰσοῦχα θέλεις ; »
- 15 — « Μηδὲ πεωῶ, μηδὲ διωῶ, μητὲ καὶ εἰσοῦχα θέλω !
 Μόν' εἶμαι τριῶ μερῶν γαμπρός, δώδεκα χρόνω σκλάβος,
 κ' ἀπόψε τῶδα τῶνειρον τὸ κακομαντουράτο,
 σήμερα τὴ γυναικὰ μου, μ' ἄλλον τὴν εὐλοοῦσι ! »
 — « Σκλάβε μου, γιὰ τραγούδησε, καὶ νὰ σ' ἐλευθερώσω !
- 20 Τῆβ βάρακαν τὴν πιά γρήβορην ἐσὲ θεὸ νὰ τὴ δώσω ! »
 — « Μὰ 'γὼ πολλὰ τραούδησα καὶ λευτεριά δὲν εἶδα !
 Μ' ἂν εἶνε γιὰ τὴ λευτεριάν, πάλε θὰ τραουδήσω !
 Γιὰ βγόλτε με τὰ χέρια μου ἀπὸ τῆς ἄλεσιδης,
 φέρτε μου καὶ τὴλ λύρα μου μὲ τὰργυροδὸ δοξάρι »,
- 25 νὰ κάμω νιός, νὰ κάμω νιαί, νὰ βαρναναστενᾶξουν,
 ποῦ 'μουν τριῶ μερῶ γαμπρός, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
 καὶ τώρα τὴ γυναικὰ μου μ' ἄλλον τὴν εὐλοοῦσι ! ».
 — « Σκλάβε μου, σύρε στὸ καλὸν καὶ στὴν καλὴν τὴν ὥραν ».
 Ὅσον νὰ 'πῆ τό « 'χετε ὑγεία », σεράντα μίλια πάει
- 30 κί' ὅσον νὰ 'ποῦσι « στὸ καλόν », ἄλλα σερανταπέντε !
 Κ' ἐκεῖ 'φταξεν κί' ἀπόσωσε στὸ πέρα περιγιάλλιν.
 Καὶ πέρονε τὸ στρατί, στρατί, στρατὶν τὸ μονοπάτιν
 κ' ἐπαρκαλίεν τὸ Θεὸ στὰ στέφανα νὰ φτάξῃ.
 Στὸ δρόμον εἶπον πήγαινε, στής στρατάις ποὺ διαβαίνει,
- 35 Γέρον ἤρηνε καλόερον κ' ἐφύλαεν ἀμπέλιν.
 — « Ὁρα καλή, καλόερε ! » — « Καλῶς τὸ παλληκάριν . »
 — « Πέ με νὰ ζῆς, καλόερε, ποιανοῦ 'ν' αὐτὸ τὰμπέλι ; »
 — « Τοῦ ἔρημου τοῦ σκοτεινοῦ τοῦ παντοξαλειμμένου,
 τοῦ γνιοῦ μου τοῦ μονάκριβου, τοῦ γνιοῦ μου τοῦ στρατιώτη,
- 40 ποῦ 'ταν τριῶ μερῶ γαμπρός, δώδεκα χρόνω σκλάβος,
 καὶ τώρα τὴν γυναικάν του μ' ἄλλον τὴν εὐλοοῦσιν ! »
 — « Πέ με νὰ ζῆς, καλόερε, φταίνω κ' ἐγὼ στοὺς γάμους ; »
 — « Ἐν ἔχης μαῦρο δυνατόν, κί' ἂν εἶσαι παλληκάρι,
 δόσε βιτσιάν τοῦ μαύρου σου, νὰ φτάξῃς εἰς τὸ γάμο . »
- 45 Δίει βιτσιάν τοῦ μαύρου του σὰν ἀστραπὴ πετιέται
 κί' ἀναπιθᾶ βονν' ὡς βοννό, βραδυνάξεται στὸν κάμπον,
 κ' ἐκεῖ βρίσκει μίαν καλογοριάν κ' ἐφύλαεν ἀμπέλιν.

- «'Ωρα καλή σου, καλογριά.» — « Καλῶς τὸ παλληκάρου.»
- «'Πέ με, νὰ ζήσης, καλογριά, πιανοῦ 'ν' αὐτὸ τὰμπέλι ;»
- 50 — « Τοῦ ξρημου, τοῦ σζοτεινοῦ, τοῦ πατοξυλειμμένου,
τοῦ γνιοῦ μου τοῦ μονάροιβου, τοῦ γνιοῦ μου τοῦ στρατιώτη,
ποῦ 'ταν τριῶ μερῶ γαμπρός, δώδεκα χρόνω σγλάβος,
καὶ τώρα τὴ γυναικὰ του μ' ἄλλον τὴν εἰλοοῦσιν.»
- «'Πέ με, νὰ ζήσης, καλογριά, φταίνω κ' ἐγὼ στὸ γάμο ;»
- 55 — «'Αν ἐχῆς μαῦρο δυνατόν, κί' ἂν εἶσαι παλληκάρι,
δῶσε βιτσιὰ στὸ μαῦρο σου, νὰ φτάξης εἰς τὸ γάμο.»
Δίει βιτσιὰ τοῦ μαῦρου του, στὴν πόρταν του πεζεῦγει,
κί' ὁ μαῦρος εἶδεν τὴν αὐλὴ κ' ἐκαλογνώρισέν τιν',
τὰ θούθονά του στύλωσεν καὶ γλυκοχλιμτριζέι.
'Ως τὰκρυσεν ἡ λιερί, στὸ παναθούρι τρέχει.
- 60 — «'Αφήστε με νὰ κατηβῶ, ἀφήστε με νὰ τρέξω,
τὰλεβον ἐχλιμτρισε τοῦ γλυκοποθητοῦ μου.»
Κί' ὄστη νὰ 'πῆ νὰ κατηβῆ, κί' ὄστη νὰ 'πῆ νὰ τρέξιμ,
ἀνήβηκεν κί' ὁ ἀντρας τῆς τῆς σκάλαις τοῦ σπιτιοῦ του,
τρέχει σφιχτογκαλιάζει τιν', τρέχει γλυκοφιλά τιν'.
- 65 — « Καλῶς τὸ σουντουκάκι μου τὸ σφιχτοκλειδωμένον,
ὁποῦ τὸ σφιχτοκλείδωσι τώρα δώδεκα χρόνους.»

Λ. Α. χειρ. 192/1-5-20. Ἀρχιλ. Διαμκντέρα.

Παρόμοιο εἰς Ν. Α. με πολλὰς παραλλαγὰς με τὸ τίτλο «Ὁ Σγλάβος». Μικρο-
συμφωνιάκις, σελ. 16.

Τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ εἶναι πολὺ διαδεδομένον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν γῶρον καὶ ἀνα-
φέρεται στὴν ἀρπαγὴ καὶ στὸν ἐξαναγκασμὸν εἰς γάμον γυναικὸς ποῦ ὁ σύζυγός τῆς εἶναι
στὰ ξένον.

'Υπάρχουν πολλὰ παραλλαγὰ.

Ν. Πολίτη, Ἐκλογὴ, ἀρ. 75, σελ. 99 - 100 - 101. 'Ἡ ἀρπαγὴ τῆς γυναικὸς τοῦ
'Ακρίτη, Πισσόβ, ἄσμα, ἀρ. 439.

С.Р. Е.Δ.Т. σελ. 243 ('Ἡ ἀρπαγὴ).

Е.Δ.Т.Α.Α. σελ. 110 - 115.

Δ ω δ ε λ χ ν η σ ι α κ α

1) 'Ο Σγλάβος (Ἡ ἀνατολὴν ἐρκούμαστο με μιὰ χρουσὴ φ ε γάδα)

'Αναστ. Βρόντη, Ροδιακὰ, σελ. 64 - 65.

2) 'Ἡ ἀρπαγὴ τῆς γυναικὸς τοῦ 'Ακρίτη (ὡς ἤτροα κί' ὡς ἤπινα εἰς μαρμαρένη τάβλα)

Μιχ. Μιχαηλίδη Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 77.

- Ποιὸς εἶδε νῆλιο τὴν ἀγῆ κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι,
 ποιὸς εἶδε τὴν Ἐὐγενικιά 'ς τὸν οὐρανὸ νὰ φαίνη.
 Παρασκευὴ τὸ διάστηκε, σαββάτο τὸ 'ξεφαίνει,
 τὴν κυριακὴ τὸ φόρεσε 'ς τὸν αἶ Γιώργη πάει.
- 5 Κι' ὄσα' ἄρκοντες τὴν εἶδασι, τὰ φέσια τους ἐβγάλαν,
 τὰ φέσια τους ἐβγάλασι καὶ σχῆμα τῆς ἐκάμαν.
 Κ' ἓνα μικρὸ φραγγόπουλό δὲν ἐβγαλε τὸ φέσι.
 Τοῦ λέει, « Βγάλ' τὸ φέσι σου, κλῖνε τὴν κεφαλὴ σου ».
 « Μήτε τὸ φέσι βγάλλω 'γὼ, μήτε κεφάλι κλίνω,
- 10 τὴν κόρη 'ποῦ 'δα σήμερα, γεναῖκα θὰ τὴν πάρω,
 γεναῖκα κ' ἐδλοητικὴ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι ».
 Κ' ἡ κόρη ἅμα τ' ἄκουσε πολὺ τῆς 'κακοφάνη.
 « Αἶ μου Γιώργ' Ἀρακλειανέ, παλιῆ μωραστηράκι,
 καὶ γλῶτωσέ με σήμερα 'πὸ τοῦτο τὸ φραγγάκι,
- 15 νὰ φέρω λίτρα τὸ κερί καὶ λίτρα τὸ λιβάνι,
 καὶ μὲ τὴν καραβόβαρκα νὰ κουαλῶ τὸ λάδι ».
 Κ' ἐσχίστηκαν τὰ μάμαρα κ' ἤμπεν ἡ κόρη μέσι.
 « Αἶ μου Γιώργ' Ἀρακλειανέ, παλιῆ μωραστηράκι,
 τὴν κόρη 'ποῦ 'δα σήμερα, νὰ μοῦ τὴ φανερώσῃς,
- 20 νὰ φέρω λίτραις τὸ κερί καὶ λίτραις τὸ λιβάνι,
 καὶ μὲ τῆς καραβόβαρκες νὰ κουαλῶ τὸ λάδι ».
 Κ' ἐσχίστηκαν τὰ μάμαρα κ' ἤβγεν ἡ κόρη ἔξω,
 κ' ἐπῆρέν τὴν καὶ 'πῆε, καὶ γεναῖκα τὴν ἐπῆρε.

Ζ.Α. τόμ. Α' (1891), σελ. 401 - 402, ἀρ. 24, Γ. Π.

Γν. ἀρ. 16, σελ. 4, Α. Κ.

Π α ρ α λ λ α γ ῆ Β'

Η ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

- Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὴν ἀγῆν κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι ;
 ποιὸς εἶδεν τὴν κωρὰ Ἀρετὴ στὸν οὐρανὸ νὰ φαίνη ;
 Τὴν Παρασκευὴν τὸ διάστηκε τὸ Σάββατο τὸ 'ξεφαίνει,
 καὶ Κυριακὴ τὸ φόρεσε στὸν αἶ Γιώργη πάει.
 Κι' ὄσοι φράγκοι τὴν εἶδασι τὰ φέσκια των ἐβγάλα
 κι' ἓνα μικρὸ φραγκόπουλο τὸ φέσι του δὲν βγάλῃ.
 — Βγάλε καὶ σὺ τὸ φέσι σου, κλῖνε τὴ κεφαλὴ σου.
 — Μήτε καὶ φέσι βγάλω 'γὼ μήτε κεφάλι κλίνω.

Τὴν κόρη ποῦδα σήμερον γυναικα θὰ τὴν πάρω.

Κ' ἡ κόρη ὅτιω τᾶκωσε πολὺ τῆς βυροφάνῃ

Καὶ πέρονει τὸ δορομὶ - δορομὶ στὸν αἶ Γιώργῃ πάει.

— "Αἶ μου Γιώργῃ ἀρακλειωνὲ καλὸ μοναστηράκι

Καὶ γλότωσέ με σήμερο 'πὸ τοῦτο τὸ φραγκάκι

νὰ φέρω λίτρα τὸ κερί καὶ λίτρα τὸ λιβάνι

Καὶ μὲ τὴν καραβόβουρα νὰ κουαλιῶ τὸ λάδι.

Καὶ σκίστηκαν τὰ μάσμουρα κι' ἤμπεν ἡ κόρη μέσα.

Κόρπει καὶ τὸ φραγκόπουλο στὸν αἶ Γιώργῃ πάει

— "Αἶ μου Γιώργῃ ἀρακλειωνὲ καλὸ μοναστηράκι

Τὴν κόρη ποῦδα σήμερα νὰ μοῦ τὴ φανερώσῃς

νὰ φέρω λίτρες τὸ κερί καὶ λίτρες τὸ λιβάνι

Καὶ μὲ τίς καραβόβουρες νὰ κουαλιῶ τὸ λάδι.

Καὶ σκίστηκαν τὰ μάσμουρα κι' ἤβγεν ἡ κόρη ὄξω.

Λὲν εἶδα ἄγιο ψεύτιζο ὡσάν τὸν αἶ Γιώργῃ

νὰ τσαοαδίῃ τοὺς ροιμηοὺς εἰς τῶν φραγκῶν τὰ χέριμα.

Ἰ Α ρ μ ᾶ ς

Δωδεκάνησος Ἀλεξάνδρειας (1928), ἀρ. 144.

Παρόμοιο εἰς Ν. Α., σελ. 45.

Τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ τοῦτου, ὅπως καὶ τῆς παραλλαγῆς του (ὕπ' ἀριθ. 12) εἶναι παρμένο ἀπὸ τὸ κύκλω τῶν Ἀκριτικῶν τραγουδιῶν ποὺ ἀφοροῦν τὸν Διγενῆ. Ἀναφέρεται κατὰ τὸν Πολίτη (Βιολογία ἀρ. 72) εἰς τὸ ἐπεισόδιον τῆς ἀρπαγῆς τῆς ὠραίας κόρης τοῦ Βασιλέως τοῦ Βυζαντίου Ἀνδρονίκου Εἰρήνης ἀπὸ τὸν Ἀμιράν τῆς Συρίας Μουσουλμάνου, τὴν ὁποίαν παντρεύτηκε ἀφοῦ δέχθηκε νὰ γίνῃ χριστιανός. Ἀπὸ τὸ γάμο τοῦτο γεννήθηκε ὁ Διγενῆς Ἀκρίτας.

Ἰπάρχουν, βέβαια, βυζαντινὲς διαφορὲς ἀνάμεσα στὰ τραγῳδία ποὺ παρουσιάζει ὁ Ν. Πολίτης καὶ τὰ Νισυριακὰ. Εἰς τὰ τελευταῖα τὸν Σαρχακὴν ἀντεκατέστησε τὸ Φραγκόπουλο.

Ν. Πολίτου, Ἐκλογαί, ἀρ. 72α, σελ. 84 - 85.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., σελ. 4 - 5.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Τὸ Τουρκὶ καὶ ἡ Ρωμιοπούλα (ἓνα Τουρκὶ τουρκόπουλο στοῦ βασιλιᾶ τὰ ὄρη)
Δωδ. Ἀρχ. Τόμ. Β', σελ. 259 - Γ. Ζερβοῦ,
Δημοτ. Τραγ. Καλύμνου.
- 2) Τὸ Τουρκόπουλον (ἓνα μικρὸ (ν) Τουρκόπουλο τοῦ Βασιλιᾶ Ξαδέρφι)
Γ. Δρακίδου, Ροδιακὰ, σελ. 108.
- 3) Ἡ κόρη τσαὶ τὸ φραγκόπουλο (ἐνὶ βυζαντινῶν κατ' ἄλ. Γεωργίου τῆ στρατά)
Δωδ. Ἀρχ. τόμ. Β', σελ. 240. Μ. Πετρίδῃ,
Συμ. Λαογρ. Καστελλοριζοῦ.
- 4) Τίς εἶδε τέτοια λιαρή, τίς εἶδεν τέτοια κόρη
Ζ.Α. 1884-85 ἀρ. 13, σελ. 225 - Δ. Χαβικρᾶ
Σόμης.

- Τώρα τὰ πουλιά
 τώρα τὰ χελιδόνια,
 τώρα πέρδικες
 συχνολαλοῦγ—καὶ λέει :
 — « Ἐύπν', ἀγάτη μου,
 πάλε γλυκειά μ' ἀγάτη,
 ξύπν' ἀγκάλιασε,
 κορμὸν κοταρισσένιο
 ἄσπρονε λαιμό,
 5 βυζιά σὰν τὰ λεμόνια ».
- « Ἄσ' μ', ἀγάτη μου,
 λίγον ἕπνον γὰ πάρο,
- γιὰτ' ἀφέντης μου
 ἴσπε στῆβ—βάρδιμι—μ' ἔχει,
 χίλιους ἔκοψα
 μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
 κ' ἕνας μοῦμεινε
 κ' ἐκεῖνός λαβωμένος ».
- 10 Πιάνει τὸ δρομὴν
 τὸ μονοπάτιμ—πάει,
 γιὰ τὰ τὸν εὐροῆ
 αὐτὸν τὸλ λαβωμένον·
 βρίσκει ἴριγ—κοταρίσσι :

- « Ἄγριοιμ—μου δετρί
 κι' ἄγριοιμ—μου κοταρίσσι
 δεῖξε μου χωριὸ
 ἀπόψε γιὰ νὰ μείνω ».
- Καὶ τὸ δέντρον τ' ἄλαλο
 15 βγάλλει μιλιὰγ—καὶ λέει :
 « Νά τὰ κλώνια μου,
 κρέμασε τᾶματά σου·
 Νά κ' ἡ ὀξίμ μου
 καὶ δέσε τᾶλογό σου·
 Νά κι' ὁ ἴσιος μου
 καὶ πέσε καὶ κοιμήσου.
 Κι' αἴριον τὸ παυῖ
 τὸ τοῖζιοσ—σου πληρώνεις ».
- « Ἄζουσε θεέ,
 20 καὶ Γῆς μὴν τὸ χωρέγηρ!
 ὡς καὶ τὸ δετρί
 τὸ τοῖζι μοῦ γυρεῖγει »!
 Καὶ τὸ δέντρον τᾶλαλο,
 πάλε τοῦ ξαναλέει :
 « ὦ καζάθροπε,
 τί τοῖζι σοῦ γυρεῖγο ;
 Ἄνὸ σταμνιά νεροῦ
 στηρ ὀξίμ μου γὰ γύρηγ ».

K.

Λύγ. ἀρ. 146, F.I.K.

Τὸ τραγούδι τοῦτο ἀνήκει στὸ κύκλον τῶν ἀκριτικῶν.

Εἶναι πολὺ διαδεδομένον καὶ ἀναφέρεται στὴν ἐπικίνδυνον ζωὴ τῶν φρουρῶν τῶν συνόρων. Ἡ ὑπόθεσίς του ἔχει σχέση μὲ ἐπεισόδιον τοῦ Διγενῆ κατὰ τὸ ὅποιον ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο του μὲ τὴν κόρη τοῦ στρατηγοῦ Δούκα ἀνέβη στὰ βουνά, ὅπου πραγματοποιοῖ διαφόρους ἀθλοὺς (σὰν ἄλλος Ἡρακλῆς) καὶ μάχεται καὶ καταβάλλει τοὺς Ἀπελάτες.

Δ.Ε.Δ.Τ.Α.Α., σελ. 22.

ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ

Παλαιότερα ἢ λαϊκὴ παράδοση στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ λέξι παραλογὴ χαρακτηρίζε κάθε τραγούδι ποὺ εἶχε ἐπικὴ μορφή.

Τὸν ὄρο τοῦτο παρέλαβε καὶ χρησιμοποίησε ὁ Ν. Πολίτης στὴν ὀνομασία τῶν τραγουδιῶν ποὺ εἶχαν διηγηματικὴ μορφή.

Στὸν κύκλο τῶν παραλογῶν κατατάσσονται λοιπὸν τὰ τραγούδια ποὺ ἔχουν ἐπικὸ πλάτος μὲ δραματικὰ καὶ λυρικὰ στοιχεῖα.

Τὰ θέματα τῶν παραλογῶν εἶναι παρμένα ἀπὸ παλιὰς παραδόσεις ἢ μύθους καὶ ἀπὸ τὴ κοινωνικὴ ζωὴ ἢ τίς οἰκογενειακὲς ἢ ἐρωτικὲς τραγωδίες, ἀπὸ γεγονότα τοῦ βίου καὶ τῆς κοινωνίας (σκάνδαλα, φόνοι, ἐκδικήσεις, ναυάγια), ἀκόμη ἀπὸ διηγήματα γύρω ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ζωὴ, ὅπως δὲ παρετήρησεν ὁ Cl. Fauriel, σ' αὐτὰ ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ «ἐκδιγλώνεται μὲ περισσὴν ποιικιλίαν, ἐλευθερίαν καὶ δύναμιν».

Στις παραλογὲς σὰν ποιητικὸ θέμα προβάλλεται κάποια πράξι, ποὺ παρουσιάζεται ὀλοκληρωμένη μὲ λογικὴ ἐνότητα καὶ ποὺ σὰν τραγούδι συγκινεῖ τὴν λαϊκὴ ψυχὴ γιατί τὸ θέμα του προέρχεται ἀπὸ τὴν πείρα τῆς κοινωνίας καὶ περιέχει πράξεις καὶ ἐνέργειες τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν μοῖρα του.

(Περὶληψις ἀπὸ Ε.Δ.Τ.Α.Α. Εἰσαγωγή, σελ. 10).

15

- Μιά μάννα εἶχεν ἐννιά γυιοὺς καὶ μιὰ μοναχοκόρη
'ς τὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλυνε, 'ς τ' ἄστρα καὶ 'ς τὸ φεγγάρι,
'ς τ' ἄστρα καὶ 'ς τὸν ἀγεραιὸν 'βγαίνει καὶ 'κτένιζ' ἐν τῆν.
'Ο βασιλιὰς 'σὰν τὸ 'μαθε, πὼς εἶχε τέτοια κόρη,
5 μαντᾶτα πᾶσι κ' ἔρχονται 'πὸ τὸ μακρὸ σφερόι.
'Θελῆσαν κ' οἱ ἐννιά τῆς γυιοί, κ' ἡ μάννα τὸν δὲν θέλει.
καὶ 'συλλοήθη κ' εἶπέ τῆς τὸ πιὸ γλυκὸ τ' ἀδέρφι.
« Μάννα, νὰ τὴν 'παντρέψουμε τὴν 'Αρετὴ 'ς τὰ ξένα,
'πάω κ' ἐγὼ 'ς τὴν ξενιτειά, τὰ σοῦχά μου νὰ πλένη ».
10 « Γυιέ μου, νὰ τὴν παντρέψουμε τὴν 'Αρετὴ 'ς τὰ ξένα,
ἐμὲ 'σὰν μοῦ 'ρθῆ ἄαθυμιά, ποιὸς 'πά' νὰ μοῦ τὴν φέρῃ »:
« Μάννα 'σὰν σοῦ 'ρθῆ ἄαθυμιά, ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν φέρω ».
Τὸν ἥλιο βάζουν μάστρα, τ' ἄστρη καὶ τὸ φεγγάρι.
Σ' ἐκεῖνο τὸ 'ρημόχωρο θανατικὸν ἐπέφτη
15 'πεθαίνουν οἱ ἐννιά τῆς γυιοί, ψυχομαχεῖ κ' ἡ μάννα,
ὁ ἥλιος ἐβασίλευε 'ς τοῦ Κωσταντῆ τὸ μνήμα.
« Γιὰ σήκου, σήκου, Κωσταντῆ, νὰ 'πᾶς 'ς τὸ στοίχημά σου ».*

- Σηκώνεται ὁ Κωσταντῆς, 'πὸ μέσ' ἀπὸ τὸ μνήμα.
 « Περικαλῶ σε, ἤλιε μου, γιὰ τὰ μὲ προστατεύσης,
 20 ὅπου 'ναι ἡ κυρ' Ἀρετῆ, θέλω νὰ μοῦ 'ρμηρέψης ».
 « Θωρεῖς ἐκεῖνο τὸ βουνὸ τὸ καταμανρισμένο,
 ὅπου 'χει 'ρτάρρα 'ς τὴ κορφή καὶ καταχνιά 'ς τὴ μέση ;
 'Εκεῖ 'ναι ἡ κύρ' Ἀρετῆ 'ς τὸ πλάι καὶ χορεύει ».
 'Εκεῖνος ὡς ἐπρόβαλε, εὐθὺς τὴν ἐγνωρίζει.
 25 « Γιὰ κόπιασε, κυρ' Ἀρετῆ, κ' ἡ μάνα σὲ γυρεύει ».
 « Γιὰ 'δὲ τοῦ σκύλου τὸν ὕγιό, ποῦ 'ξέρει τ' ὄνομά μου ».
 « Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ Κωσταντῆς, τὸ πιά γλυκὺ σ' ἀδέρφι » :
 « Αφοῦ 'σαι σὺ ὁ Κωσταντῆς, τὸ πιά γλυκὺ μ' ἀδέρφι,
 ποῦ 'ναι ὁ μαῦρός σου πλετζές, τὸ μαῦρό σου μουστάκι » ;
 30 « 'Σ τὴν ἀρρωστιὰν ἐκοίτουμον καὶ 'δῶκαν καὶ 'μαδῆσαν ».
 « Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, Κωσταντῆ, γιὰτὶ μὲ θέλ' ἡ μάνα ;
 "Αν εἶναι γέλοιου καὶ χαραίς, τὰ 'πά' ν' ἀλλάξω τὰ 'ρθω,
 ἂν εἶναι πίκραις καὶ χολαίς, τὰ βάλω μαῦρα τὰ 'ρθω ».
 « Γιὰ κόπιασε, κύρ' Ἀρετῆ, ἄς εἶν' καὶ μὲ τ' αὐτά σου ».
 35 'Σ τὸ δρόμο 'ποῦ 'παιῖναισι, 'ς τὸ δρόμο ποῦ 'διαβαῖναν,
 καὶ τὰ πουλάκια κελαδοῦν καὶ τὰ πουλάκιμ' ἔλειν·
 « Κοῖμι τὴ ἡούσα πέρδικα, τὴ ἡούσα περιστέρα,
 μὲ τὸ νεκρὸ σὰν περπατεῖ καὶ δὲν τὸν ἐγνωρίζει ».
 « Γιὰ 'κουε, ἄκου', Κωσταντῆ, τί λέσι τὰ πουλάκια ».
 40 « Πουλάκια 'ναι κί' ἄς κελαδοῦν, πουλάκια 'ναι κί' ἄς ἔλεον ».
 Καὶ 'σὰν ἐσιμοκόντεφε κατὰ τὸν αἰ' Γιώργη,
 « Γιὰ 'πόξεψε, κυρ' Ἀρετῆ, τὰ 'μπῶ νὰ προσκυνήσω·
 τ' αἰ' Γιωργιοῦ 'ταξα κερὶ, τὰ 'μπῶ νὰ τοῦ τὸ 'φήσω ».
 'Γροικᾷ τῆς πλάκας καὶ βροντᾷ, τὸ χῶμα καὶ βοῖζει.
 45 « Καλὰ μοῦ 'λέαν τὰ πουλιά, καλὰ μοῦ 'σύντυχαῖναν ».
 Τὰ κλάμματα τὴν πέρουσι, 'ς τὸ σπῖτι των καὶ 'πάει,
 'βρίσκει τὴ μαυρομάνα της, κοίτεται 'ς τὸ κρεβάτι.
 « Καλῶς τὴν τὴν κυρ' Ἀρετῆ, ὅπου τὴν ἐπεθύμουν,
 καὶ τῶρ' ἄς ἔρθ' ὁ Χάροντας, τὰ πάρη τὴν ψυχὴ μου ».

Z.A. τόμ. Α' (1891), σελ. 397 - 398, ἀρ. 17, Γ. II.

Παράλλαγή Β'

Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΑΙ Η ΑΡΕΤΗ

- Μιά μάνα είχε έννιά γιουὺς μιὰ μόνο θυγατέρα.
 Χαμπάρια πᾶνε κι' ἔρχονται νὰ παντρευτῆ στὰ ξένα.
 Θελῆσαν οἱ ὄχτ' ἀδελφοὶ κι' ὁ Κωσταντῆς δὲ θέλει
 'Εθέλησε κι' ὁ Κωσταντῆς κι' ἡ μάνα του δὲ θέλει.
- 5 Μάνα κι' ἄς τὴν παντρεύουμε τὴν 'Αρετὴ στὰ ξένα
 Γυιέ μου νὰ τὴν παντρεύουμε τὴν 'Αρετὴ στὰ ξένα
 "Οταν θὰ μούρτη ἀραθυμιὰ ποιὺς θὰ πᾶ μοῦ τὴν φέρη ;
 Μάνα κι' ἄς τὴν παντρεύουμε καὶ γὼ θὰ σοῦ τὴν φέρω
 Δὲν σοῦ πιστέβγω Κωσταντῆ πῶς θὰ πᾶ μοῦ τὴν φέρη;
- 10 Τὸν ἥλιο βάλλω μάρτυρα τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι
 Σᾶν ἔφυγε ἡ ἀρετὴ κανένα μίλι τόπο
 Πεθαίνουν οἱ έννιά ἀδελφοὶ ψυχομαχεῖ κι' ἡ μάνα
 'Ο ἥλιος ἐβασίλεψε στοῦ Κωσταντῆ τὸ μνημα
 Σήκου καλέ μου Κωσταντῆ νὰ πᾶς στὸ στοίχημά σου
- 15 Σηκώνεται ὁ Κωσταντῆς ἀπὸ τὸν μαῦρον ἄδη
 Τὴν πλάκα κάμνει ἄλογο τὸ χῶμά του σαμάρι
 Τὰ ψιλοχαλοπέτραδα καλίκια στ' ἄλογόν του.
 Στὸ δρόμον ὅπου πήγαιεν εὐρῆκε δυὸ πουλάκια
 Γιὰ πητέ μου πουλάκια μου ποῦν' ἡ κυρ' 'Αρετὴ μου ;
- 20 Θωρεῖς ἐκεῖνο τὸ βουνὸ τὸ ποιὸ ψηλὸ λιμέρι
 'Εκεῖα εἶν' ἡ κυρὰ 'Αρετὴ στὸ γόρο καὶ χορέβγει
 Γιὰ κόπιασε κυρ' 'Αρετὴ νὰ πᾶμεν εἰς τὴν μάνα
 Γιὰ δὲ τοῦ σκύλλου τὸν ἱγυῖὸν ποῦ ξεύρει τῶνομά μου
 Δὲν εἶμαι γὼ ὁ Κωσταντῆς τὸ καρδιακὸ σ' ἀδέρφι ;
- 25 Κι' ἀφοῦ 'σαι σὺ ὁ Κωσταντῆς τὸ καρδιακὸ μ' ἀδέρφι
 Ποῦναι ὁ μαῦρος σου μπλετσὲς τὸ μαῦρό σου μουστάκι ;
 Σὲ ἀρρωσκιά ἐκείτουμον καὶ δώσαν καὶ μαδῆσαν.
 Πές μου ἂν εἶνε γιὰ χαρὰ νὰ βάλω τὰ καλά μου
 Πές μου ἂν εἶνε γιὰ χολὴ νὰ βάλω μαῦρα νᾶρθω
- 30 Γιὰ κόπιασε κυρ' 'Αρετὴ κι' ἄς εἶνε καὶ μ' αὐτά σου.
 Στῆ στράτα ποῦ πηγαίνανε στὸ δρόμο ποῦ διαβαίταν
 Κρῆμα τὴν ροῦσαν πέρδικα τὴν ροῦσα περιστέρα
 Μὲ τοὺς νεκροὺς τὴν περπατοῦν μὲ τοὺς νεκροὺς διαβαίνει
 Πουλάκια 'ναι κι' ἄς κελαδοῦν πουλάκια 'ναι κι' ἄς λέγουν.
- 35 Σᾶν ἐκοντοσημώσασι κόντὰ στὸν ἄη Γιώργη
 Γιὰ κούμπησε κυρ' 'Αρετὴ νὰ μῖω νὰ προσκονήσω

'Κούει τῆς πλάκας καὶ βροντᾶ τὸ χῶμα καὶ βουτίζει
 'Κούει καὶ τ' ἀδερφάκι τῆς κι' ἄχ ἀδερφή φοιράζει
 Καλὰ μοῦ λέγειν τὰ πουλιὰ καλὰ μοῦ κελυδοῦσαν
 40 Μὲ τοὺς νεκροὺς μὲ περπατοῦν μὲ τοὺς νεκροὺς διαβαίνο
 'Ἐπήγειν εἰς τὴν μάνα τῆς·
 "Ὡ κόρη μου ποιὸς σ' ἔφερε πάνω στὸ θάνατό μου ;
 Μάνα μ' ὁ Κωσταντῆς τὸ καρδιακό μ' ἀδέσφι.
 Κι' ὁ Κωσταντῆς σου εἶν' κόρη μου τριῶν μερῶν χαμένο·

45 Σήκου γὰ πᾶ τὸν εἶρωμεν ποῦν' συνοροθαμένο·

(Καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς Κας Μ.Π.)

Ἄ ρ μ ᾶ ς

Τὸ τραγούδι τοῦτο εἶναι γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «Τὸ τραγούδι τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ» καὶ εἶναι διαδεδομένο μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν λαῶν. Τοῦτου ὑπάρχουν πέρα πολλὰ Ἑλληνικὰ παραλλαγὰ.

Ν. Πολίτου, Ἑβδομαθία, ἀρ. 92, σελ. 140 - 141 καὶ 142.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., Τόμ. Α', σελ. 309 - 318.

С.В.Е.Д.Т., σελ. 328 - 329.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Τὸ τραγούδι τῆς Ἀρετούσας
(ἐννιά ἀδερφάκια ἦτανε κι' ἡ Ἀρετούσα δέκα
μιά προξενιά τοὺς φέρασαν ἀπὸ τῆ Βαζυλιῶνα)
Γερ. Δρακίδης, Ροδικὰ, σελ. 145.
- 2) Ὁ βουρζούλικος (Ἡ Ἀρετούσα ἐννὴ ἀδερφοὶ κι' ὁ Κωσταντῆνος δέκα)
Π. Γενετοῦ, Δημ. τραγ. Ρόδου, σελ. 99.
- 3) Για εἰ μάνα για εἰ μαννὶ για εἰ μαννίτσα ποῦτο
Μ. Μιχαηλίδη Νουάρου, Καρπαθ. Μνήμ., σελ. 23.
- 4) Ἡ Ἀρετούσα (Μιά μάνα εἶχε ἐννιά γιουὺς καὶ μιά μόν' θυγατέρα)
Μ.Π. Μαλανδράκη, Πατριμακὸν Δελτίον Ἱστο-
ρικῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος,
τόμ. 3ος, σελ. 342.
- 5) Στιχοπλακίκα (Χαπάρια πᾶνε κι' ἔρχονται στῆς Ἀρεταῦς τὴν πόρτα)
Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Δ', σελ. 262, Δημ. τραγ. Κῶ,
Ν. Μαυροῦ.
- 6) Ὁ Κωσταντῆς (Μιά μάνα εἶχ' ἐννιά υἱοὺς καὶ μιά θυγατέρα)
Δωδ. Ἐπιθεωρ., τεύχος 5, σελ. 195, Δημ. τρ.
Τήλου, Π. Καμμᾶ.

17

"Αἰ Γιώργη στρατιώτη κι' ὀμορφοκαβαλάρη,
 ἄγιος εἶσαι 'στὴ θωριά, 'σὰν ἥλιος 'στὴ θεοτή
 βοήθη μας ἀφέντη μᾶς, αἰ-Γιώργη στρατιώτη,
 ὀποῦχομε 'στὴ χώρα μας θεριὸ μέσ' 'στὸ πηγάδι·

- 5 ἄνθρωποις τὸ ταῖζομε κάθε σιββάτο βράδν·
 σὰν δὲν τοῦ πᾶσι ἄνθρωπο γιὰ τὴν στιγμὴ 'στὴν ὥρα,
 σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφινε γὰ κατεβῆ 'στὴ χώρα.
 Καὶ μιὰ βραδνὰ δὲν πῆμασι πεσκέσι, γὰ δειπνήση,
 καὶ στέρεφεν ἡ χώρα μας, δὲν ἔτρεχε πιά βροῦσι,

- 10 καὶ ρίξασι τὰ μπουλετιὰ κι' ὄτινος εἶχε πέσει,
 νὰ πάρουν τὸ παιδάκι του εἰς τὸ θεριὸ πεσκέσι
 καὶ 'ξέπεσε τὸ μπουλετιὸ σὲ μιὰ βασιλοπούλα,
 ὅπου τὴν εἶχ' ἀφέντης της μόνη καὶ μοναχοῦλα.
 Κι' ὁ βασιλὸς 'σάν τ' ἄκουσε, αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε·
- 15 « Ὁῶλο τὸν βίὸ πάρτε μου καὶ τὸ παιδί μ' ἀφῆτε ».
 Μαζώχθ' ὁ κόσμος κι' ὁ λαὸς κι' ἔγεινεν ὕλος ἕνα.
 « Γιὰ στείλει τὸ παιδάκι σου, γιὰ στέλλομεν ἐσένα ».
 Κι' ὁ βασιλὸς 'σάν τὸ γρυκᾶ, ἤρχινησε νὰ κλαίη,
 καὶ μὲ παράπονο πολὺ τῆς δωδεκάδας λέει.
- 20 « Στολίσετε τὴν κόρη μου μ' ἀτίμητα πετράδια,
 μ' ἀτίμητα κι' δλόχρυσα κι' ὄλο μαργαριτάρια.
 Στολίσετε τὴν κόρη μου καὶ κάμετέ την νύφη,
 καὶ πάτε την τοῦ λιονταριοῦ γλυκὰ νὰ τὴν μασήση ».
 Στολίζουσι τὴν κόρη του μ' ἀτίμητα πετράδια,
- 25 μ' ἀτίμητα κι' δλόχρυσα κι' ὄλο μαργαριτάρια.
 Στολίζουσι τὴν κόρη του καὶ τὴν ἐκάμαν νύφη,
 κι' ἐπῆγάν την τοῦ λιονταριοῦ γλυκὰ νὰ τὴν μασήση.
 "Ὁλος ὁ κόσμος ἔτρεξε νὰ πᾶσι νὰ τὴν 'δοῦσι.
 Κι' αἱ Γιώργης 'σάν τὸ ἄκουσε, ἤτρεξε νὰ τὴν σώσει,
- 30 κι' ἀπ' τὸν πικρὸ τὸ θάνατο νὰ τὴν ἐλευθερώσει.
 Κι' ἀπὸ μακρὰ τὸν ἐθωρεῖ κι' ἀπὸ κοντὰ τοῦ λέει·
 « Φύγε, στρατιώτη, ἀπ' ἐδῶ νὰ μὴ σὲ φᾶ κ' ἐσένα
 ἐτοῦτο τ' ἄγριο τὸ θεριό, 'ποῦ θὲ νὰ φάη ἐμένα ».
 « Γιὰ 'πλώσε τὴν ποδίτσα σου νὰ κοιμηθῶ ἐπάνω,
- 35 κι' ὄνταν ἐβγαίνη τὸ θεριό, ἐγὼ τὸ ἀντιβάλλω ».
 Κι' ὄνταν ἐβγαίνε τὸ θεριό, τὰ ὄρη συχοτρέμαν,
 κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της εἶπε : « Ὁχον γημένα.
 Σήκου, σκότωσε τὸ θεριό, 'ποῦ λὲς νὰ μὴ φοβοῦμαι ».
 Σηκώνειτ' ἀνατολικά καὶ κάμνει τὸ σταυρὸ του,
- 40 καὶ κονταριὰ τοῦ χτύπησε κ' ἤκοψε τὸ λαιμὸ του.
 Κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της εἶπε· « Αἶ μου Γιώργη ».
 Κ' αἱ Γιώργης σάν τὸ ἄκουσε, πολὺ τοῦ βαροφάνη.
 « Ποῦ τωῶβρες, κόρη, τ' ὄνομα καὶ ποῦ τὸ ἐκλαμβάνεις ; »
 « Τὴν ὥρα ποὺ κοιμούσουνα, ἦρθ' ἕνα χιλιδόνι,
- 45 καὶ βάστα τίμιο σταυρὸ εἰς τὸ δεξιὸ τὸ χερί
 καὶ μέσ' 'ςτὴ μέση τοῦ σταυροῦ γράφει, αἱ μου Γιώργη ».
 « Σύρε, κόρη, 'ςτὸ σπίτι σας καὶ 'πέ καὶ τοῦ κυροῦ σου,
 σήμερα, 'πές, μοῦ χάρισε ὁ ἄγιος τὴν ζωὴ μου ».
 'Πὸ τὴ νορίτσα τὸ τραβᾶ, τοῦ βασιλὸς τὸ πάει.

- 50 « Νά, βασιλέ, τήν κόρη σου και νά και τὸ παιδί σου,
 και τὸ θεριὸ σκοτώθηκε κ' ἤρθε εἰς τὴν αἰλή σου ».
 « Χαίρου σὺ και τὴν κόρη μου, χαίρου και τὸ παιδί μου,
 χαίρου και τὴν κορῶνά μου 'ποῦ'χω 'ςτὴν κεφαλή μου ».
 « Χαίρου την και τὴν κόρη σου, χαίρου και τὸ παιδί σου,
- 55 χαίρου και τὴν κορῶνά σου 'πού'χεις 'ςτὴν κεφαλή σου ».
 « Πέ μου, στρατιώτη μου, νὰ ζῆς, πῶς λέει τ' ὄνόμά σου ;
 σὰν θὲ νὰ κάμω κάλεσμα χάρις 'ςτὴν ἀφεντιά σου ».
 « Ἄϊ Γιώργη μὲ λέν' ἐμένανε 'πὸ τὴν Καταδοκίαν »
 σὰν θὲ νὰ κάμης κάλεσμα, χτίσε μιὰν Ἐκκλησίαν,
- 60 κ' εἰς τὰ δεξιὰ τῆς ἐκκλησιᾶς νὰ γράψης καβαλάρης,
 ἄρματωμένο μὲ σταθὶ και μ' ἄργυρὸ κοντάρι ».
 Ἰννατιστὰ τὸν προσκυνᾷ και θλιβερὰ τῷ λέει
 « Μὲ τῆς χαραῖς, ἀφέντη μοι, ἡ ἐκκλησιὰ νὰ γίνη,
 κ' εἰς τὸ δεξιὰ τῆς ἐκκλησιᾶς νὰ γράψω καβαλάρη,
- 65 ἄρματωμένο μὲ σταθὶ και μ' ἄργυρὸ κοντάρι ».

Ζ.Α. Τομ. 19ος (1884-85) σελ. 203 - 204 ἀρ. 1 Γ.Π.

Τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ποὺ σκοτώνει τὸν Δράκοντα ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν παράδοση τοῦ ἱννατιστοῦ ἄθλου τοῦ Ἁγίου. Ὁ μῦθος τοῦ τραγουδιοῦ ἐσώζετο σὰν δημόδιη παράδοση στὴν Καππαδοκία κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, φαίνεται δὲ ὅτι χρησιμοποιήθηκε ἀργότερα στὴν σύνθεση τοῦ τραγουδιοῦ γιὰ τὸ φῶνο τοῦ δράκοντα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Γεώργιο.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α', (1962), σελ. 335 - 341.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ α

- 1) Ἄϊ μου Γιώργη, ἀφέντη μου και ἴμορφοκαβαλάρη
 Ρόδος Λαογρ., τόμ. 11, (1934-37), σελ. 222,
 ἀρ. 3, (Ἄναστ. Γ. Βρόντη).
- 2) Τὸ Θάμα τ' Ἄϊ Γιώργη (Ἄϊ Γιώργη, στρατιώτη μου ἀφέντη καβαλάρη)
 Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 248, Γιάννη Κλ.
 Ζερβου, Δημοτικὰ Τραγουδιὰ Καλύμνου.
- 3) Τὸ τραγοῦδι τ' ἄη γιώργιου (Παρακαλῶ σας ἄρχοντες ὅσ' εἴστε συναγμένοι)
 Π. Γνευτοῦ, Δημ. τραγ. Ρόδου, σελ. 71.
- 4) Τὸ τραγοῦδι τ' ἄη Γεώργη (Ἄη μου Γεώργη ἀφέντη μου χρουσέ μου Καβαλάρη)
 Ν. Μαυρῆ-Γ. Παπαδοπούλου, Κασσιὰκὴ Λύρα,
 σελ. 13.

18

Μιά μάννα εἶχεν ἔμορφη ἀκριβοθυγατέρα,
 ὁ ἥλιος δὲν τὴν ἔβλεπε, ἡ νύκτα κ' ἡ ἡμέρα.
 Τὴν ἔλουνε, τὴν χτένιζε μὲ φιλιτισένιο κτένι,
 'ς τὰ πῆπουλα τὴν κοίμιζε, 'ς τὸ μόσκο 'νέτρεφέν τη.

- 5 Ἦρθε καιρὸς ἑπὶ τὴν πέθανε ἡ μάνα ἡ καὶ μὲνη,
 ἔμειν' ἡ κόρη ἔρημη, ἔμειν' ὠρφανισμένη.
 Καιρὸς πολὺς δὲν ἔπερασε, ὁ κύρης τῆς ἑπαρθεύθη,
 ἑπὶ ἡ γυναικα μὴν ὀχιά τὴν ἔβαζε νὰ νέθη,
 τῆς δίνει κοίθωτο ψωμί, καὶ τὸ νερὸ μετροῦσε·
- 10 εἶχε δυὸ κόραις ἔμορφαις πολὺ ταις ἀγαποῦσε,
 αὐταὶς ταις ἔντυνε χρυσὰ ὀφθαλμοῦχα, καμαρωμένα·
 τῆς ὀφθαλμῆς τὰ πέταξε, τῆς βάζει ξεσχισμένα,
 τῆς βγάζει ἀπ' τὰ δάχτυλα τὰ ἔμορφα δαχτυλίδια,
 τῆς κόφτει τὰ ξωθὰ μυλλιά, τῆς κεφαλῆς στολιδία.
- 15 Τῆς λέγει « εἶσαι ὀφθαλμῆ, ἔς τὸν κόσμον δὲν ἔβγαίνεις,
 σὺρε νὰ ἑπὶ ἔς τὸ μαγεϊό, καὶ δούλα μας νὰ γένης ».
 Τὴν παίρνει τὸ παρὰ πονο μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη
 κινάει τὰ μεσάνυχτα, ἔς τὸ κοιμητήρι μπαίνει,
 καὶ φτάνει εἰς τὰ μνήματα, τὴν μάνα τῆς ζυγώνει,
- 20 παραιτήσεν ἀπ' τὸ σταυρό, τὴν χέρα τῆς ἀπλώνει,
 πασχίζει μὲ τὰ νύχια τῆς τὴν πλάκα νὰ σηκώσῃ,
 κλαίει, φωνάζει, ἔδύρεται, πῶς νὰ τὸ φανερώσῃ.
 « Σήκον, μαννοῦλα, ἑπὶ τὴ γῆ, σήκον καὶ ἄκουσέ μου,
 πῶς ξένη μάνα ἔκαμα καὶ παρηγόρησέ με,
- 25 καὶ ξέναις ἔκαμ' ἀδορφαῖς, καὶ ξέναις μὲ φωνάζουν,
 μὲ δέρονον, μὲ τὰ λόγια των μὲς ἔς τὴν καρδιὰ μὲ σφάζουν·
 ὄλαις ἡ νιαὶς ἔστην ἐκκλησιὰ πηγαίνουν στολισμέναις,
 μαννοῦλαις ὄλαις ἔχοντε κ' εἶναι καμαρωμέναις
 κ' ἐγὼ δὲν ἔχω νὰ ἑπὶ ἑπὶ, ν' ἀλλάξω φουστανάκι,
- 30 καὶ μένω μὲς ἔς τὸ σπῆτι μας, ποτίζομαι φαρμάκι.
 Μοῦ δύνουν κοίθωτο ψωμί, νεράκι μετροῦμένο,
 κοιμοῦμαι μέσα ἔς τ' ἄχυρα, τὸν ἕπνο δὲ χορταίνω.
 Πάρε με, μάνα, πάρε με μὲς ἔς τὸ δικό σου στρωῦμα,
 τῆς μάνας εἶν' ἡ ἀγκαλιὰ γλυκεῖα καὶ μὲς ἔς τὸ χῶμα ».
- 35 Ἀπ' τὰ πολλὰ τῆς δάκρυα, τὴν πίκρα, τὴ λαχτάρα,
 ἡ πλάκα ὅλη ἑπὶ σείστηκε κ' ἐκούσθη μὴν ἀπτάρα.
 Μέσα ἔς τὰ βάθη ἀπὸ τὴ γῆ στεγνὴ φωνὴ ἔβγαίνει·
 τὴν ἔκουσεν ἡ ὀφθαλμῆ, στέκει καὶ δὲν προβαίνει.
 « Σὺρε, κόρη μου, ἔς τὸ καλό, σὺρε κ' εἰς τὴν εὐχὴ μου,
 μὴν κλαίης καὶ βρομαχῆς, καὶ τὸ ἑπὶ ἡ ψυχὴ μου.
 Σὺρε νὰ ἑπὶ ἔς τὸ σπῆτι σου, νὰ ἑπὶ κ' εἰς τὸν ὄντα σου,
 κ' αἶθρο βραδὸν θέλει νὰ ἑπὶ, ὅ,τι ποθεῖ καρδιὰ σου ».
 Ἐμειν' ὁ τάφος ἔρημος, καὶ οἱ νεκροὶ ἔς τὸ χῶμα,
 προσήχητο ὀλονυχτῆς ἔς τὴν Παναγιά ἀκόμα.

- 45 Κι' όταν τὸ σκότος ἔφυγε κ' ἐχάραξαν τὰ ὄρη,
 ἢ κτίσις ἄλλη ἔδωκε χαοίσματα ἔς τὴν κόρη.
 Ὁ ἥλιος δίνει ἑμορφιά, κ' ἀνγερωδὸς τῆ χάρη,
 τὸ φεγγαράκι ἔδωκε ὄλο του τὸ καμάρι.
 Δροσοῦλα ἄχαισεν ἀγῆ, καὶ κάμπος τὸ βοτάνι,
- 50 καὶ τ' ἄστρα τὰ ὀλόχρυσσα ἐγείνασι στεφάνι.
 Ἦλθε τὸ βράδν εἰδησις κ' εἶχε χορὸ ἔς τὴν πόλη,
 καὶ ἦτανε τοῦ βασιλιά, κ' ἐχόρευανε ὄλοι.
 Ἐπήγαυε καὶ ἡ μητροιά μέσ' ἔς τὰ χρυσὰ ἄντυμένι,
 ἐπῆρε καὶ τῆς κόραις της, κ' ἡ ὄφραουλα μένει.
- 55 Τὴν παίρνει τὸ παρόπτονο, πηγαίνει ἔς τὸν ὄντ' αἰ της,
 καὶ ἔς τὸ προσκεφαλάκι της ἔβρισκε τὴν φορεσιά της.
 Λούστη, ἔπενίστη κ' ἠλλαξε, κ' ἔβαλε τὸ στεφάνι,
 κάμνει τὰ σύννεφ' ἄλογο κ' εἰς τὸ παλάτι φτάνει.
 Στὴ σκάλα ποῦ ἀνέβαινε, ὄδοα καὶ κρῖνα ἔφνει,
- 60 ὅσ' ἦμπε μέσα ἔς τὸ χορὸ, λάμψη μεγάλη χύνει.
 Ἐσώπιασαν τὰ ὄργανα, στέκουν καὶ τὴν κοττάζουν,
 λέγ' ἡ μητροιά, ποιά εἶν' αὐτή, ποῦ ὄλοι τῆ θαμάζουν ;
 Καθὼς τὴν εἶδ' ὁ βασιλιάς, χάνει τὰ λογικά του,
 αὐτῆ γυναικα ἠέλησε. Ἐχάθηκε πὸ ἔμπροστά του.
- 65 Ἀπ' τὴν πολλῆ τὴν βιάση της, γὰ μὴ τὴν ἔδῃ ἢ αὐ μίτι,
 πέφτει τὸ πασονμάκι της εἰς ἓνα σκαλοπάτι.
 Τρέχει ν' ἀρπάξ' ὁ βασιλιάς, θαμάζει τέτοια χάρη,
 ὅπου ποτὲ δὲν εἶχε ἑδεῖ τέτοιας λογῆς ποδάρι.
 Λούλους καὶ ἔσκλάβους ποδόσταξε, τόπο γὰ μὴ ἀφήσουν ;
- 70 ὄρη, λαγκάδια καὶ βουνά, γὰ πᾶν γὰ τῆ ζητήσουν.
 Μὴν εἶναι κόρη τοῦ γιαλοῦ, μὴν εἶν' ἀνεραῖδα,
 ποιά μάνα τὴν ἐγέννησε καὶ ποιάν εἶχε πατρίδα ;
 Πιάνουν τὸ πασονμάκι της, ἔς ὅποιον ποδάρι ἔμπάνει,
 ἐκεῖνη ἔναι βασιλίτσα, γυναικά του θὰ γένη.
- 75 Μικροῖς μεγάλαις τὸ ἔβαλον, φτωχαῖς κ' ἀρχοντοπούλαις,
 καὶ ἡ μητροιά κ' ἡ κόραις της, δὲν ταίριαζε σὲ οὐλαίς.
 Ρωτοῦσασι καὶ τὴν μητροιά, κόρη ἂν ἔχη κ' ἄλλη,
 τὸ πασονμάκι καὶ αὐτῆ ἔς τὸ πόδι της γὰ βάλῃ.
 Τρομάζει καὶ καρδιοχτυπᾷ τὴν ὄφρανη μὴ βροῦνε,
- 80 δὲν ἔλεγε ἢ ἄσπλαγην, μὴν τύχη καὶ τῆ δισῶνε.
 Βιαστικῆ ἔπορεύθηκε « Τοὺς λόγους μὴ ζητήτε,
 κόρη δὲν ἔχω ἄλλη παιά, γὰ μὴ χισουμερῆτε ».
 Καὶ εἶδασι τοὺς λόγους της καὶ δὲν τὴν ἐπιστεῦσαν,
 εἰς κάθε μέρος τοῦ σπιτιοῦ ἐπέψαν καὶ ἔγροψαν.

- 85 Ψάχνουν ἐδῶ, ψάχνουν ἐκεῖ, τὴν ἦβραν μέσ' ᾽ς τ' ἀμπάρι,
 τῆς τὸ φοροῦσι, ταιριαχτὸ τῆς ἦλθε ᾽ς τὸ ποδάρι.
 Ἀμέσως τὴν ἀρπάζοντε, ᾽ς τὸ βασιλιά τὴν ᾽πάνε,
 καὶ ἡ μητροιά κ' ἡ κόραις τῆς ἀπ' τὸν καμὸν των σκά'νε.
 Καθὼς τὴν εἶδ' ὁ βασιλιάς, ᾽μπροστά τῆς γονατίζει,
 90 γυναικά του τὴν ἔκαμε, τὸ θρόνο τῆς χερσίζει.

Z.A. Τόμ. Α' (1891) σελ. 389 - 390, ἀρ. 1, Γ.Π.

Παρόμοιον ἐδημοσίευσαν :

- 1) Ὁ Ἐμ. Καρπαθίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἀπ' ὄλα», 1909, μετὸν τίτλο «Ἡ ὄρφανή».
- 2) Ὁ Ι. Γιαννακὸς εἰς τὸν Γνωμαχόρα Ν.Υ. ἀρ. 40, σελ. 4, μετὰ παραλλαγάς, ἡμιτελές.
- 3) Εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 63 χειρόγραφον τοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὑπάρχει αὐτοῦσιν τὸ δημοσιευόμενον τραγούδι.

4) Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 700x χειρόγραφον τοῦ Ἀναστ. Καραναστάση κατατεθειμένον εἰς τὸ προαναφερθὲν ἀρχεῖον, περιλαμβάνεται παρόμοιον τραγούδι μετὰ παραλλαγάς. Ἑλλείπουσι οἱ στίχοι 2, 3, 13, 14, 21, 22, 27 ἕως καὶ 34, 37 καὶ 38, τελειώνει δέ :

ἄμε κόρη μου στὸ καλὸ καὶ ᾽ς τῆς καλῆς τὴν ὦρα
 καὶ νὰ γεμίζ-ζ ἡ στράτα σου τριαντάφυλλα καὶ ρόδα

5) Ὁ Κ.Ε. Μαντουδάκης εἰς τὰ Νισυριακὰ Χρονικὰ ἀρ. 1 μετὸν τίτλο «τὸ Ὀρφανόν», ἐδημοσίευσεν παρόμοιο μετὰ ὀλίγας παραλλαγὰς καὶ παραλείψεις στίχων μέχρι τοῦ 50οῦ στίχου, ὕστερα συνεχίζει μετὰ τὴν ἀκόλουθον παραλλαγὴν :

— Ἐκεῖ ἀκούστηκε φωνὴ εἶχε χορὸ στὴν πόλιν
 ἐχόρευγεν ὁ βασιλιάς μαζὺ κ' ἡ χώρα ὄλη.
 Κε' ἐκεῖνη, ὡς ἐπέρασε νὰ μὴν τὴν δῆ ἔναμι μᾶτι,
 πέφτει τὸ πασουμάκιν τῆς εἰς ἓνα σκαλοπατί.
 Τρέχει τ' ἀρπάζει ὁ βασιλιάς, σαστίζει τὸ τομίρι
 ὅπου ποτὲ δὲν εἶχε δεῖ τέτοιας λογῆς ποδάρι.
 Κε' ἐκεῖ βγάλλει διαλαλήμῳ : Σ' ὅποιον ποδάρι πάει
 γυναικὸν του βασιλίσσαν στὸ θρόνο νὰ τὴν βάλῃ.
 Μικρὲς μεγάλες τῶβαλα, φτωχὲς κ' ἀρχοντοπούλες
 καὶ ἡ μητροιά κ' οἱ κόρες τῆς δὲν ταίριαζε σὲ οὐλες.
 Τὴν μητροιά ρωτήσανε, κόρην ἂν εἶχεν ἄλλη
 μ' αὐτὴ κλειστὴ τὴν ὄρφανὴ τὴν εἶχε μέσ' τ' ἀμπάρι
 γι' αὐτὸ τοῦς ἀποκρίθηκε : Κόρη δὲν ἔχω ἄλλη.
 Μ' αὐτοὶ ἀπὸ τοῦς λόγους τῆς σάν κ' ἔν τὴν ἐπιστέφαν
 ψάχνουν ἐδῶ ψάχνουν ἐκεῖ τὴν ἦβραν μέσ' τ' ἀμπάρι.
 Τὸ πασουμάκιν βάζουν τῆς τῆς πάει στὸ ποδάρι.
 Ἀμέσως τὴν ἀρπάξασιν στὸ βασιλιὰ τὴν πάσι.
 Καθὼς τὴν εἶδ' ὁ βασιλιάς ἐμπρός τῆς γονατίζει
 γυναικὸν του τὴν ἔκαμε, βασιλίσσαν τὴν ᾽ρίσει.

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ
(Στῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη)

- Μιά μάνα σκύλλα ἀλύπητη, τὸν γυιὸν τῆς καταριώνταν :
- Ἄμε γυιέ μου στὴν κατάρα, καὶ στὰ μικρὰ καράβια
οὔλοι νὰ πᾶν καὶ νὰ ἔρχονται, καὶ σὺ νὰ μὴ γυρίσης.
- Διώχεις με, μάνα, διώχεις με, μὰ γὼ ἄ φύο θέλω.
- 5 νὰ πάω μὲ τὰ πριγαντινιά, νὰ μῶ μὲ τὶς φρεγάδες
νὰ κάμω χρόνια καὶ καιρούς, καὶ μῆνες κι' ἑβδομάδες
κι' ὅταν θὰ ῥοθῆ τ' Ἀγιῶ Γεωργιοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
τότε θὰ πᾶς στὴν ἐκκλησιά, θὰ πᾶς στὸ πωληγούρι
θὰ δῆς τὶς νιές, θὰ δῆς τὰ παλληκάρια,
- 10 θὰ δῆς τὸν τόπο μ' εὐκαιρο, καὶ τὸ στυσίδι μ' ἄδειο
θὰ πάρης τὸ γιαλὸ γιαλὸ, τὸ περιγιάλι, γιάλι,
κι' ὅπου βρης ναῦτες θ' ἀρωτᾶς κι' ὅπου βρης καπιτάνιους.
- Ναῦτες μου καλο-ναῦτες μου καὶ καλο-καπιτάνιοι
δὲν εἶδετε τὸν γυιοῦκα μου, τὸ γιό μου τὸν λεβέντι ;
- 15 — Ἐχτές, προχτές τὸν εἶδαμε στῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη,
τὴν ἄμμο εἶχε πάπλωμα, τὴ μαύρη γῆ σετόνι,
τὴν μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ τὴν εἶχε προσκεφάλι
μαῦρα πουλιά τὸν τρώγαγε, κι' ἄσπρα τὸν τριγυροῦσαν,
κι' ἓνα πουλάκι κάθονταν, καὶ τὸν μοιρολογούνταν.
- 20 — Φάε καὶ σὺ καλὸ πουλί, ἀνδρειωμένο σῶμα.
Γιὰ κάμε τύχη τὸ χαστί καὶ σπιθαμὴ τὴν πέννα
καὶ γράψε τρεῖς γράμματα, τρεῖς φαρμακωμένα.
Ἐνα νὰ πάη στὴν μάνα μου, τὸ ἄλλο στὴν ἀδερφή μου
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ νὰ πάη στὴν ποθητή μου.
- 25 Νὰ τὸ διαβάξῃ ἢ μάνα μου, νὰ κλαίῃ ἢ ἀδερφή μου
νὰ τὸ διαβάξῃ ἢ ἀδερφή νὰ κλαίῃ ἢ ποθητή
νὰ τὸ διαβάξῃ ἢ ποθητή νὰ κλαίῃ οὔλος ὁ κόσμος
οὔλος ὁ κόσμος ἔκλαψε, κι' οὔλος τὸν ἐλυπήθη.
- Κρῖμα στὸ νιό, κρῖμα στὸ παλληκάρι,
- 30 κρῖμα ἔταρε τὰ νιάτα του, τὸ χῶμα νὰ τὰ φάη.
Ἡ μάνα του ἢ ἀπονη ἢ τρισκαταραμμένη
ἰκείνη τὸν καταράστηκε στῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν Μαρίας Κ. Γιαννάκη)

Γν. ἀρ. 69, σελ. 3, (Α.Κ.).

- Μιά λιερή 'παντρούετο, μιὰ λιερή 'βλογαῖτο,
 κ' ἐκεῖν' ἡ σκύλλα πεθερὰ τὴ νόφη δὲν τὴ θέλει.
 Κινᾶ καὶ 'πά' 'ς τὸ μαερεῖο, καὶ τῷ μαέρων λέγει :
- « Μαέροι, μαερέψετε φαγιά φαρμακωμένα,
 5 νὰ 'λθουν τὰ συμπεθέρια μου τὰ πολαγαπημένα ».
 Καὶ 'πηλοῶται κι' ὁ γαμπρός, τοῦτο τὸ λόγο λέει·
 «'Επαρ', μάννα, τὴν νόφη σου, νὰ πὰ' νὰ τὴν φιλέψης ».
 Κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνει τὴν, 'ς τὸ μαερεῖο τὴν πέρει.
 « Μαέροι μου, κενώσατε, τὴν νόφη νὰ φιλέψω ».
- 10 'Στὴ μιὰ νερὸ ἐγύρεξε, γιατί ἐφαρμακώθη.
 « Κυράτσα, γρήγορα νερό, τώρα ψυχὴ μου βγαίνει ».
 « Γιὰ δὲ τὴν ἀνδριάντροπη λόγια πὸν μοῦ τὰ λέει ».
 «'Αδέρφια, γρήγορα νερό, τώρα ψυχὴ μου βγαίνει ».
 Σταμνὶ σταμνὶ ἐσπούσασι, νερὸ γιὰ νὰ τῆς δώσουν,
 15 ὅσον νὰ τῆς τὸ δώκουσι, ἐβγήκεν ἡ ψυχὴ τῆς.
 Καὶ 'πηλοῶτ' ὁ νιόγαμπρος, τοῦτο τὸ λόο λέει·
 «'Επαρ', μάννα, τὸ κοῖμά μου ἐμένα καὶ τῆς νόφης ».
 'Βγάλει τὸ μαχαιράκι του, 'ς τὸν οὐρανὸ τὸ δείχτει,
 ἀνέβη καὶ κατέβηκεν, εἰς τὴν καρδιὰν ἐμπῆκε.
- 20 'Σ ἓνα μνημεῖο τοὺς βάζουσι, 'ς ἓνα προσκεφαλᾶζι,
 κ' ἡ κόρ' ἤβγε τρανταφύλλια, κι' ὁ νιὸς κυπυριούκι.

Ζ.Α. Τόμ. Α'. (1891), σελ. 390, 391, ἀρ. 2, Γ.ΙΙ.

Γν. ἀρ. 23, σελ. 4, Λ.Κ.

Τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ, «ἡ Κακια Πιεθερά», εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον καθὼς καὶ εἰς ἄλλους λαοὺς τῆς Εὐρώπης.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. τόμ. Α'. σελ. 347 - 355.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

S. Baud Bovy. La Chanson Populaire Grecque du Dodécanèse, I Les textes, 1936, σελ. 236.

- 'Εδῶ 'ς τὴν κάτω γειτονειά, ἐδῶ 'ς τὴν κάτω ῥίβα,
 κάθεται κοῦρβι καὶ κερῶ ἓνα χουσοῦ στρατιώτη·
 ἓνα ποτῆρι τὸν κερῶ κ' ἓνα λόγο τοῦ λέει·
 «'Ωμορφος 'πού 'σ', ἀφέντη μου, 'μ' ἔχεις κοιτὴ γυναῖκα ».
- 5 « Κέρνα με, κοῦρβα, κέρνα με, καὶ λόγια μὴ μου φέρης,
 κι' ἂν εἶν' κοιτῆ ἡ γυναῖκά μου, κάλλια 'ναι 'πὸ τ' ἔσένα ».

- ἔχει τοῦ κίτρου μυρωδιά, τῆς ἀροδιάφνης κάλλη,
 κ' ἔχει καὶ τὸ νεντράνισμα τ' αἰ Γιώργη τὸ πνέμμυ ». *Κι' ἀπ' ὄξω 'κείνη στέκεται, ὅλα καλὰ τ' ἀνθρώται.*
- 10 « Ἐπαίνεσές μ', ἀφέντη μου, διπλοῦ νὰ σ' ἐπαινέσω.
 Οἱ δυό σου νῶμοι πύργοι 'ναι, κ' ἡ ἐλικία σου κάστρο,
 καὶ λάμπει καὶ ἡ ριότη σου 'σὰν τοῦ μπωννέτη τ' ἄστρο,
 γλυκό μου γλυκοκάλαμο, 'πὸ τῆς Σουριᾶς τὰ μέρη,
 ποὺ κόβγουν οἱ ἀράτιδες μὲ μυρικό μυζαῖτο »
- 15 τῆ φύγα κάμνον ζάχαρη καὶ τὸν ἀφρό του μέλι.
 καὶ ἀπὸ τὰ ἀποκαθερίδια του κάμνον ἀφρότο μύσχο ».

Z.A. Τόμ. Α'. (1891), σελ. 395 - 396, ἀρ. 14, Γ.Π.
 Γν. ἀρ. 29, σελ. 4, Λ.Κ.

22

ΞΕΛΟΓΙΑΣΜΕΝΟΣ ΑΝΤΡΑΣ

- Στὸν ἡλιακό μου κάθουμον κι' ἐκράτουρ τὸ μι(γ)ουλό μου
 διψάσω τὰ χειλάκια μου νερό τοῦ ποσιμά του.
 Καὶ παίρνω τ' ἀργυρὸ σταμνί, τὸν μαστραπῆ στὸ χέρι
 καὶ πάω στὴν ἀγιά(ν) πηγῆ νὰ πιῶ καὶ νὰ γεμισῶ.
- 5 'Αφοῦ 'πγια κι' ἀφοῦ γέμισι, ἦταν γιὰ νὰ πηγαίνω
 ἐκεῖ μοῦ συνεπάντηξε κι' ἡ κοῦρβα τοῦ καλοῦ μου.
 Ποδοπατεῖ μέσ' στὴν ποδιὰ καὶ σφάγγελα μοῦ δείχτει
 τὰ χαλικάκια μάζωνε στὸ στάμνο(ν) μου τὰ ρίχτει.
 'Εκεῖ νὰ καὶ ὁ ἄντρας μου ἀπὸ τὸ βαροκοῦλι.
- 10 — Καλῶς μου το(ν) τὸν ἄντρα μου, καλῶς τον τὸν καλό μου.
 — Εἶδες τὴν μάτια μου, εἶδες τὴν τὴν κοῦρβα τὴν καλὴ μου ;
 Δὲν εἶν' κομμάτι μάλαμα, δὲν εἶν' λιγνὸ(ν) ἀσῆμι,
 δὲν δέρονον τὰ μυλλάκια της στὴ μέση(ν) της σὰν φεῖδι ;
 — Ἄμ' πάω στὸν ἀφέντη μου, Ἄπρὸιλην ἀδελφὸ(ν) μου,
 νὰ διῆς τῆς κοῦρβας τὰ μαλλιά, ποὺ θὰ πᾶν(ε) νὰ ξυθοῦσι
 15 μὰ ἐμὲ τὰ μαγουλάκια μου πάλ' ἀπ' ἐμπροῶς ἀπθοῦσι.

(Ἰπταγ. Εἰρην. Φ. Βιολεῖ)

Γν. ἀρ. 72, σελ. 2, (Λ.Κ.).

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

'Η κοῦρβα, (Στὸν ἡλιακὸν ἐκάθουμον τὸ μάουλόν μου ἐσβάστω)

Π. Γ'νευτοῦ, Τρταγ. δημ. Ρόδου, σελ. 38.

Η ΛΙΕΡΗ

- Μιάς λιερῆς τὸν ἄνδρα τῆς ἐπῆραν ἴς τὴν ἀομάδα,
οὐλ' ἦρθαν κι' οὐλοὶ φάνησαν, κ' ἐκεῖνος δὲν ἐφάνη.
Μιά δευτεριά ἔπο τὸ πορνὸ ἐπῆε εἰς τὴ βρούσι,
κ' ἐπῆρε τὴ λαῖνα τῆς, γὰ πᾶ γὰ τὴ γεμίση.
- 5 Θωρεῖ πάνω, θωρεῖ κάτω, θωρεῖ ἴς τὸς πέου κάμπους,
θωρεῖ ἴνα νιὸ κι' ἀνέβαινε τὸ μαῦρο καβαλάης.
Βετοιὰ τοῦ μαῦρου ἔδοκε, ἴς τὴ βρούσι ἀποζέει.
« Σύρε, κόρη, γερὸ γὰ πιῶ καὶ διψασμένος εἶμαι,
κι' ἀπὸ τὸ δρόμο τὸν πολὺ νεροκαμένος εἶμαι »
- 10 γὰ πιῆ κι' ὁ μαῦρος μου κ' ἐγὼ καὶ τὰ λαονικά μου ». *Σέρωνταριαῖς* ἀνέσπυρε καὶ δὲν ἀνενδρανόση,
σέρνει σερωντατέσσαρες καὶ δὲν τὸν ἐγνωρίζει.
« Νὰ σὲ ρωτήξω, λιερῆ, τί τὰ φορεῖς τὰ μαῦρα ; »
« Θυμᾶσαι σὰν ἀομάτῳ τοῦ Βερετσιάν' ἀομάδα ; »
- 15 ἐπῆραν καὶ τὸν ἄνδρα μου μαζῆ μὲ τὴν φρεάδα·
οὐλ' ἦρθαν κι' οὐλοὶ φάνησαν, κ' ἐκεῖνος δὲν ἐφάνη ». *«* Γὰ ἔπε μου τὰ μουσοῦδιου του, μπέλκι καὶ γὰ τὸν εἶδα ». *«* *Ἔνας κοντός, κοντακιανός, γεμάτος σὰν τὸν πεῦκο,*
εἶχε τοῦ Φράγκου λίσμα, τοῦ Βερετσιάνου χάρι,
- 20 κ' ἔσπυρε τὸ μουστάκι του σὰν χιῶτικο βυτάνι ». *«* *Ἐπε βραδὺ τὸν ἔχωσαν ἴς τῆς Ἀρατιῶς τὰ μέρη,*
κ' ἐμένα ἐπιράφιρε, γὰ γὰ σὲ κάμω ταῖρι,
ὄποῦχω πύργους μάλαμα καὶ πύργους τὸ λοάρι ».
« *Φωτιὰ γὰ μπῆ ἴς τὸ μάλαμα κι' ἀπύρι ἴς τὸ λοάρι,*
- 25 καὶ σένα τὸ κορμάκι σου γὰ σοῦ τὸ φάη ὁ ἄδης ». *Σέρνει σφιχταγκυλιάζει τὴν, σέρνει σφιχτοφιλά τὴν.*
« *Καλῶς το τὸ σεντοῦκι μου τὸ σφιχτοκλειωμένο,*
μὲ τὸ κερὶ τὸ βούλωσα, κ' ἦρα τ' ἀσημωμένο ».

Ζ.Α. Τόμ. 19ος, (1884-85), σελ. 204-205, ἀρ. 2, Γ.Π.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΣΥΖΥΓΟΥ

- Άνοιξε πόρτα τῆς ξανθοῦς, πόρτα τῆς μαυροματάς,
πόρτα τῆς γαῖταροφροδῆς καὶ τῆς γαλανοματάς.
— Ποιός εἶς' ἐσὺ πόνυ τραγοῦδᾶς ῥ' ἀνοίξω ῥάμπτης μέσα ;
πές μου σημάδια τῆς ἀδελῆς καὶ τότε σοῦ ἀνοίγω.
- 5 — Ἐχεις μῆλιά στὴν πόρτα σου καὶ κλήμα στὴν ἀδελή σου
κάμνει σταφύλι ραζακὶ καὶ τὸ κροσιὸ μοςχάτο
κι' ὅποιος τὸ πίνει θέλει το καὶ πάλι ἀναζητᾷ το.
— Ἀδὰ σημάδια τῆς ἀδελῆς τὰ ξέροι ὁ κόσμος οὔλω.
Πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ ῥ' ἀνοίξω ῥάμπτης μέσα.
- 10 — Χρυσὴ κωντήλα κρέμεται στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ σου
φέγγει σου κόρη καὶ ξυπνᾶς φέγγει σου καὶ ἀλλάζεις,
φέγγει σου τὶς καλὲς γιορτὲς καὶ τὰ καλὰ σου βάζεις.
— Κάποιος τὴν εἶδε γείτονας καὶ ἦλθε καὶ σοῦ τὸ 'πε.
Πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότε σοῦ πιστεύω.
- 15 — Ἐχεις ἐλιά στὸ μπράτσο σου κι' ἐλιά στὴν ἀμασχάλη.
Ἐχεις καὶ μιὰ στὰ στήθια σου τὸν ἥλιο καὶ φεγγάρι.
Τρέχει σφιχταγκυλιάζει το, τρέχει σφιχτὰ φιλιᾷ το.
— Ἐέρε, σὺ 'σαι ὁ ἄνδρας μόν, σὺ 'σαι καὶ ὁ κυλὸς μόν.
— Καλῶς το τὸ σεντοῦζι μου τὸ σφιχτοκλειωμένο,
ὅπου τὸ σφιχτοκλείωσα καὶ τὸ 'βρα κλειωμένο.

N.X. ἀρ. 21, σελ. 30, Συλλογὴ Ν.Ι. Νικολοπούλου.

Π α ρ α λ λ α γ ῆ Β'

- Μαλαματένιος ἀργαλιὸς κι' ἀλεφαντένια κτένια
ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ φαίνει
ἑξήντα δυὸ πατήματα σεράντα δυὸ καρούλια
καὶ βρόντος καὶ ἠχὸς πολὺς ἀπ' τὰ πολλὰ τραγούδια.
- 5 Πραματευτῆς ἐπέρασε μὲ μαῦρο καβαλάση
Τὸν μαῦρο τον κοντοκρατεῖ καὶ τὴν καλημεράει.
— Καλῶς τὰ κάμ' ἡ κοπελιά.
— Καλῶς τὸν ξένο πού 'ρθε.
— Κόρη, γιατί' ἐν παντρεύεσαι νὰ πάρης παλλικιάκι ;
- 10 — Κάλιο νὰ σκάσ' ὁ μαῦρός σου παρὰ τὸν λόγο πού 'πες.
Ἐχ' ἄνδρα εἰς τὴν ξενιτιά, τώρα δώδεκα χρόνια

- Καὶ τρεῖς ὀπὸν τὸν καρτερῶ καὶ τρεῖς τὸν ἀπαντέχο.
 Ἄν δὲν ῥουσοῦν ἂν δὲν φανῆ, καλόγρηνα θὰ γένω.
 — Κόρη μ', ἄνδρας σου ῥέθανε, κόρη μ', ἄνδρας σου ῥάθη.
 15 Τὰ χέρια μου τὸν ξάπλωσαν τὰ χέρια μου τὸν ῥάφαν.
 Ψομί φιλι μου δάνεισε κ' εἶπε νὰ μου τὸ δώσης.
 — Ψομί κί ἂν σοῦ ἐδάνεισε ἔλα νὰ σοῦ τὸ δώσω,
 Κί ἂν σοῦ ἐδάνεισε φιλι τρέχα καὶ γύρενε το.
 Καὶ τότε πὰ τῆς ἀπαντᾶ.
 20 — Κόρη μ', ἐγὼ μ' ὁ ἄνδρας σου, κατέβα κί ἄνοιξέ μου.
 — Κί ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου, δεῖξε σημάδι τοῦ σπιτιοῦ
 Κί ἔτσι νὰ ῥθῶ ν' ἀνοίξω.
 — Ἐλαιὸν ἔχεις στὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα στὴν ἀλλήν σου
 Κάμνει σταφύλια ραζακιά καὶ τὸ κρασί του μέλι
 25 Τὸ πίνει ἢ φτωχολογιά καὶ λησμονᾶ τὰ χροῆ
 Τὸ πίνει κί ἢ γενιτουργιά καὶ πᾶ νὰ πολεμήση.
 — Σὰν εἶσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου, ὁ μαῦρος καρβαλάσης
 Δεῖξε σημάδι τοῦ κορμοῦ κί ἔτσι νὰ ῥθῶ ν' ἀνοίξω.
 — Ἐλίαν ἔχεις στὸ μάγουλο, ἐλίαν στὴν ἀμιασχάλη
 30 κί εἰς τὸ δεξί σου τὸ βυζὶ φιλή δαγκαμιατίτσα.
 — Βάγιας, τρεχάτ' ἀνοίξετε κί αὐτὸς εἶν' ὁ κυλὸς μου.

Α.Ι.Α. Χειρ. ἀρ. 63 Γ.Π.

Σχεδὸν παρόμοιον δημοσιεύεται εἰς Ἑλλην. Τραγ. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν, Τόμος Α (1962) σελ. 362, με τὴν ἔνδειξιν ὅτι προέρχεται ἀπὸ Th. Kind, Τραγωδία τῆς Νέας Ἑλλάδος Leipzig 1833, σελ. 4, ἀρ. 3.

Παρόμοιον Ἰππερὸν Ζ.Α. (1891), σελ. 90, ἀρ. 67, Κ. Βαζζόκα.

26

Παράλλαγή Γ'

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ

- Κάτω στὶς δεκαχτῶ γκλησκιᾶς στὶς δεκοχτῶ τὶς βρούσε
 ἐκεῖ κορίτσιν ἔπλυνημ μόνιογ καὶ μοναχόν του.
 Σὰν ἔπλυνε κ' ἐπόπλυνη κ' ἤτομ πιδὸν νὰ πααίγη
 ὠροεῖ πανὸ ὠροεῖ κατὸ ὠροεῖ στοὺς πέρα κάμπους
 5 ὠροεῖ λιὸν ἀρίφνητον κί ἀμέτρητον ἀκέρη
 ὠροεῖ ῥαν ρειὸν κ' ἐκάθετο στὸμ μαῦρος καρβαλάσης
 βετσιαδὸ δῖει τοῦ μαῦρου του στήβ βρούσιν νὰ πεζέγη.
 — Καλή σου μέρα λυερή, καλῶς τὸν ξένομ ποῦρη
 — Κόρη ἀνέσουε ννερό νὰ πιοῦν τὰ διυράσμενα

- 10 *νὰ πιῶ κι' ἐγὼ κι' ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαωνικά μου*
Σαρανταριῆς ἐνέστυρεγ καὶ ἐν τὸν ἐγρωσιζέει
κι' ἄλλες σεραντατέσσερις κ' ἐν τὸν ἐνετρωσιζέει.
Κ' ἡ κόρη ἐνεστέναξεν κ' ἐστέρεπεν ἡ βρούση
 — *Κόρη, ἀμπὰ κουράστηκες, γῆ τὸ νηροῶλ-λυπᾶσαι ;*
- 15 — *Ἐγὼ μῆε' 'κουράστηκα μῆε νηροῶλ λυποῦμαι*
ξένον ἔχω στὴν ξενητεῖα πολλὰ πὸν τ' ἀθνημοῦμαι
 — *Ἄ σέ ρωτήσω λυερὴ γιάντα φορεῖς τὰ μαῦρα ;*
 — *Τθυμᾶσαι σὰν ἀρμάτωσεν ὁ Βερετιᾶς ἀρμάδα*
κ' ἐπήραγ καὶ τὸν ἀντραμ μου μαζὺμ με τῆφ φρεγάδα ;
- 20 — *οὔλλ' ἤραταγ κι' οὔλλοι 'κούστησαγ κ' ἐκεῖνος ἐν ἐφάνη*
 — *Γιὰ πέ μου τὰ μουσοῦδια του ἴσως κ' ἐπάντηξέμ με.*
 — *Ἐνας κοντὸς κοντακιανὸς, γεμᾶτος σὰν τὸμ πεῦκον*
εἶχεν τοῦ Φράγκου λύισμα, τοῦ Βερετσιάνου χάδι
κ' ἐστριβγεν τὸ μουστάκιν του Σαλωνικιὸγ-γατάνι.
- 25 — *Ἐχτές βράδυν τὸν ἔθαφα κάτω στὸ περιγιάλλιν*
νά καὶ τὸ δακτυλίδιν του πὸν τὸ φορῶ σημάδιγ
κ' ἐμέναμ ἐπαράγγειλεγ- γεναίκαν νὰ σέ πάρω
ὀποῦγῶ σταύλων; κι' ἄλογα καὶ πέργους τὸ λοῶρι
καὶ παραθήρια τορνευτὰ με τὸ μωργουιτάρι.
- 30 — *Κ' ἡ κόρ' ὡς ἦτο φρόνιμη φρόνιμ' ἀπηλοήθη :*
 — *Φωτιά ρᾶμπη στοὺς πέργους σου καὶ ψόφος στ' ἄλογά σου*
κι' ἀστροπελέκιγ καὶ φωτιά νὰ κάψη τῆγ καρδιάς σου.
'Εκεῖνον τρώ' ἡ μαύρη γῆ κ' ἐμέναμ τρώω τὰ μαῦρα
ἐν ἐξαναπαρτεῦγομαι ἐμ πέρω ἄλλον ἄντρα.
- 35 — *Σέρνει σφιχτογκαλλιᾶζει τη, σέρνει γλεκοφιλά τη.*
 — *Καλῶς το τὸ σεντούκιμ μου τὸ σφιχτοκλειωμένο*
μὲ τὸ κερὶν τὸ βοῦλλωσα κι' ἠδρά τ' ἀσημομένο.

Ἀγ. ἀρ. 440, σελ. 3, Ε.Ι.Κ.

Παρόμοιον ἐδημοσίευσε ὁ Λ. Κοντοβερός εἰς τὸν Γν. ἀρ. 44, σελ. 15.

Εἰς τὰ Ν.Α. περιλαμβάνεται παρόμοιο μὲ τὸ τίτλο «Ἡ πιστὴ γυναῖκα» μὲ πολλὰς παραλλαγὰς.

Σημείωσις

Τὸ τραγοῦδι τοῦ γυρισμοῦ τοῦ ξενητεμένου ἔχει μεγάλη διάδοση εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνικοὺς τόπους καὶ θεωρεῖται ἐκ τῶν πλέον παλαιῶν.

Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 84 (Γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου), σελ. 120, 121.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. τόμ. Α', σελ. 360, 361, 362 (Πιστὴ σύζυγος - Γυρισμὸς ξενητεμένου).

С.Ф.Е.Δ.Т. σελ. 336 (Ἀναγνώρισις - Ἀναγνωρισμὸς).

Δωδεκανησιακὰ

1) Ὁ Γυρισμὸς τοῦ ξενητεμένου (συζυγικὴ πίστις. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μικρὸς, ὁ Μικρο-Κωνσταντῖνος) Γ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 116.

- 2) Παρόμοιο Π. Γνευτοῦ, Τραγ. Δημ. Ρόδου, σελ. 74.
 3) Μιά κόρη συνεπέβγαλλε τὸν ἄνδρα τῆς στὰ ξένα
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ: 42.
 4) Ἐναγνώρισις (Ἐρρόδισεν ἢ Ἐνατολή καὶ ἐβράδυσεν ἢ Δύσις) καὶ
 5) Παραλλαγή (Μιά κόρη συνεπέβγαλλε τὸν ἄντρα τῆς στὰ ξένα)
 Ν. Μαυρῆ - Παπαδοπούλου, Κρειακὴ Λύρα, σελ. 46.
 6) Ἐναγνώριση (Φεύγω καὶ παραγγέλλω σου παραγγελιά μεγάλη)
 Δωδ. Ἄρχ. Β' τόμ. σελ. 257 - Γ. Ζερβοῦ, Δημ. Τραγ. Καλύμνου.
 7) Ἐμπιστευμένη (Τομ. Μιᾶ μῆλεαν ἠφύτεψε, τόμ. Μιᾶ (γ)υναίκαν παίρνει)
 Δωδ. Ἄρχ. Τόμ. Β', σελ. 258 - Γ. Ζερβοῦ, Δημ. Τραγ. Καλύμνου.

27

*Τρεῖς ἄρχοντες κ' ὁ Μαυρογιαννῆς ἀντάμα τρών' καὶ πίνουν
 κ' ἄλλος δηᾶται τὸ σπαθὶ κ' ὁ ἄλλος τὸ μαχαίρι
 κ' ἄρχοντας ὁ κὺρ Μαυρογιαννῆς δηᾶται τῇ καλῇ του
 δηᾶται τῇ γεναίκα του, τὴν εὐλοητικὴ του.*

- 5 *Κανεὶς δὲν ἠηλοῖθηκε μόνον ὁ σύγαμπρός του.
 — «Ὅμορφ' εἶν' ἡ γεναίκα σου μόνον ὅπου δανεῖζει».
 — «Ἀρχόντισσά ἴναι κ' ἄς τὸ δὶ' πλοῦσια κ' ἄς τὰ δηᾶται
 Καὶ πάλι ξαναλέει του καὶ καίει τὴν καρδιά του.
 — Μάγαρ' ἄς δάνειζε φλουριά κ' ἄσπρα ἄπο τὸ πονγγί σου*
 10 *μόνο δανεῖζει τὸ φιλι κ' εἶναι ντροπὴ δικὴ σου
 κ' ἂν ἀγαπᾶς, κὺρ Μαυρογιαννῆ, νὰ δῆς καὶ νὰ πιστέψης
 μετάλλαξε τὸ μαῦρο σου, βάλει κ' ἄσπρα χιονάτᾶ
 κ' ἀπ' ἐξ' ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς πᾶινει νὰ περάσης
 νερό, φαγὶ τῆς γύρευε νὰ δῆς κ' ἂν δὲν σοῦ δώση».*
 15 *Ἐποσπερὶς τοῦ τό λει καὶ τὸ πρῶτ' τὸ κάμνει
 κ' ἀπ' ἐξ' ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς πᾶει γιὰ νὰ περάση
 κ' ἐκεῖ ἦδρε καὶ τῇ μάννα τῆς, στὸ πλάϊ περιπάτει.
 — «Γειά σου κυράτσα Ἀρετῆ, γειά σου, κυράτσα μάννα.
 ἔχει φαγὶ γιὰ μὲν ἐδῶ ἔχει φαγὶ τοῦ μαύρου ;»*
 20 *— Κ' ἐδῶ φαγὶ, κ' ἐδῶ νερό, κ' ἐδῶ φαγὶ τοῦ μαύρου,
 κ' ἐδῶ καὶ κόρη ὁμορφὴ νὰ κοιμηθῆς κ' ἀντάμα».
 Τὸ βράδν ἐπλαγιάσασιν ὡσὰν καλὰ ἀδελφάνια
 καὶ ἐκειὰ τὰ μεσάνυκτα ἢ κόρ' ἐποδιοντρέπη.
 — «Δὲν εἶδα ἄλλο νιούτσινο μητ' ἄλλο παλληκᾶρι*
 25 *μῆτε φιλά, μῆτε τσιμπᾶ, μῆτε περιλαμπάζει».
 — «Τὸ κεφαλάκι μου πονῶ καὶ δὲν ἤξέρω' εἶντα ἔχει
 κ' ἄς τῇ πονῆ ὁ Μαυρογιαννῆς καὶ μὴ κακόσον σένα»
 Ἐκούει ὁ μαῦρος Μαυρογιαννῆ καὶ στροκαλεῖ ἀπ' ἐξω*

- «Ν' ἄκου ὁ μαῦρος Μαυργιανῆ πού στροπαλεῖ ἀπ' ἔξω.
 30 — «Μωρῆ, τὸ μαῦρ' ἐγνώρισες κ' ἐμένα δὲν γνωρίζεις ;»
 Βγάλλει τὸ μαχαιράκι του 'πὸ τ' ἀργυρὸ φεκάρι
 καὶ παίρει τὸ κεφάλι της σὰν τροφερὸ ἀγγοῦρι.
 μέσο στὸ μύλο τὸ 'ρριξε καὶ λέθει καὶ ξελέθει.
 Κι' ἡ μάννα της μπαινόβγαυε μὲ τὰ μαλλιά στὸ χέρι
 35 — «Γαμπρέ, κακό μου τὸ 'καμες στὴν ἀκριβῆ μου κόρη,
 πὸν τὴν ἔσαββατόλουνα πρῶτὴ καὶ μεσημέρι».

Λ.Α. ὕλη ἀρ. 609, Ν. Χ. Ἄνδριωτάκη.

Τὸ τραγούδι τοῦτο πού ἔχει σὰν θέμα τὴν ἀπιστία τῆς συζύγου εἶναι πολὺ διαδεδομένο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χώρον. Ἀπὸ τὸ ὕφος του καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος πού εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὸν ἀκριτικὸν κύκλον δείχνει πολὺ παλαιὸν προερχόμενον ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ εὐρισκόμενον σὲ συνάφεια μὲ τὰ ἀκριτικὰ τραγούδια.

1) Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμος Α', σελ. 363.

2) Ν. Πολίτου, Ἑκλογή, ἀρ. 81, σελ. 111.

Π α ρ ὀ μ ο ι α Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

- 1) Ὁ Μαυριανὸς κι' ἡ γυναίκα του (ἄρκοντες τρῶν καὶ πίνουσι σὲ μαρμαρένια τάβλα)
 Ἄνκστ. Βρόντη, Ροδιακὰ, Α' τόμος, σελ. 79
 2) Ὁ Μαυριανὸς (ὁ Κωνσταντῆς ὁ Μαυριανὸς κι' Ἄλέξης ὁ μεγάλος)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακὰ, σελ. 143.
 3) Πέντ' ἄρκοντες κι' ὁ Μαυριανός, μιὰ ρύμη κατεαίνου
 Μ. Μιχαηλίδη - Νοράρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 83.
 4) L'epouse infidèle (Τρεῖς ἄρκοντες ἠλεύοντο σὲ μαρμαρένια πιάτσα)
 Δωδ. Ἄρχ., τόμος Δ', σελ. 253 - Δημ. Τραγ.
 Κῶ, Ν. Μαυρῆ.

28

Η ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ ΚΙ' Η ΚΑΚΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

(Μάνα φόνισσα)

- Μικρὸ - μικρὸ στὰ γράμματα, μικρὸ καὶ στὸ φατῆρι
 τὸ σκόλασεν ὁ δάσκαλος νὰ πᾶ νὰ γευματίσῃ
 Στὸ δρόμῳ δπου πήγαινε τὸ Θεὸ παρακαλοῦσε.
 — Θεγιέ μου νὰ βρῶ τὴ μάννα μου μαζὶ μὲ τὸν πατέρα
 5 Βρίσκει τὴ μάννα κι' ἔπαιζε μὲ ξένο παλληκάρι,
 κι' ἐπηλοῦται, λέει της μὲ χεῖλη πικραμμένα :
 — Τί ἔκαμες μανούλα μου μὲ ξένο παλληκάρι ;
 Τὸ βράδν θάρτη ὁ κόρης μου νὰ τοῦ τὸ μαρτυρήσω.
 — Καὶ τί θὰ πῆς σκυλλόπαιδο καὶ τί θὰ μαρτυρήσης ;
 10 — Ὁ,τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου κεῖνα θὰ μαρτυρήσω.

- Τοῦ μίλησε, τὸ πλάνεψε μὲ μόνυχος μὲ κανέλλα,
 στὴν κάμαράν της τῶβαλε καὶ σὰν τραγὶ τὸ σφάζει
 καὶ στὸν νταβᾶ τὸ ἔβαλε γιὰ τὰ τὸ καθουρήσιον.
 Νά κι' ὁ πατέρας κι' ἔρχεται στὸ μαῦρο καβαλλάριον.
- 15 — Γυναίκα ποῖναι τὸ παιδί ποῖναι ὁ Κωνσταντῆς μας ;
 — Δουλειά 'χα καὶ τὸ ἔστειλα κι' ὅπου ἂν εἶναι θ' ἄρη.
 Κάτσε νὰ φᾶς κάτσε νὰ πηῆς κάτσε νὰ γεματίσης.
 — Γυναίκα ποῖνε ὁ Κωνσταντῆς ποῦ εἶνε τὸ παιδί μας ;
 — Τώρα 'ρτε κι' ἔφαγε καὶ στὸ σκολειο του πάει.
- 20 Τὸ ζιγερᾶκι τοῦβαλε σὲ ἀσημένιο πιάτο.
 Πρώτη μπουκιὰ ποῦ ἔπιασε τὸ ζιγερᾶκι λέει.
 — Ἄν εἶσαι λύκος φάε με, σκύλλος νὰ μὴ μ' ἀφίξης
 κι' ἂν εἶσαι ὁ πατέρας μου σκύψε νὰ μὲ φιλήσης.
 Σὰν λιοντᾶρι ἀγριώθηκε, σὰν τίγρις ἔταράχθη
- 25 χρυσὸ μαχαῖρι τράβηξε ἀπ' ἀργυρὸ πεφᾶρι,
 καὶ στὸ λαιμὸ της τῶβαλε τῆς πέρνει τὸ κεφάλι.
 Φύγε ἀσπάλαττα 'πὸ μὲ κι' ἀγκάθι ποῦ γκολώνεις
 ἄμε κι' ἄλλοῦ καὶ ρίζωσε καὶ μὴ μ' ἀνακατώνεις.

Γν. (1932), ἀρ. 14, σελ. 4 (Α.Κ.).

Ν.Χ. (1957), ἀρ. 17, σελ. 31.

Τὸ τραγούδι τοῦτο ἔχει θέμα «ἡ Μάννα ἢ φόνισσα». Εἶναι πολὺ διαδεδομένον εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸν Ν. Πολίτη, μυθολογικὰ στοιχεῖα, γνωστὰ στὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ὡς καὶ σὲ τραγούδια καὶ παραμύθια διαφόρων λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, ἀποτελοῦν θέμα τοῦ τραγουδιοῦ. Τὰ εἰς μερικὰς παραλλαγὰς ἀναφερόμενα ὀνόματα Ἀνδρόνικος, Ἀντρουλιός, Ἀλέξαντρος ὁ βασιλιᾶς, Κωνσταντῖνος, Γιάννης, ἀποτελοῦν ἐνδειξὴν ὅτι τὸ τραγούδι τοῦτο ἔχει μακριὰ παράδοσιν, μὲ τὰ ὀνόματα δὲ αὐτὰ συνδέεται πρὸς τὰ παρόμοια τραγούδια τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχει καὶ ὁμοιότητα ὅφους.

Ν. Πολίτης, Ἐκλογή, ἀρ. 91, σελ. 137 - 139.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμος Α' (1962), σελ. 368 - 371.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Ἡ Μάννα ἢ φόνισσα (δύο παραλλαγές).

- 1) Κόρη μετάξιν ἠκλωθε μετάξιμ μασουρίτζει.
- 2) Μιά Μυλοποταμίτισσα μιὰ Καστρινὴ κοπέλλα
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 46 ἕως 47.
- 3) Ἀντρουλιός (Τρίτη - τετρά(δ)η Ὀλιβερῆ, πέφτη φαρμακωμένη)
 Δωδ. Ἀρχ. Τόμ. Β', σελ. 252 - Γ. Ζερβοῦ Δημ. Τραγ. Καλύμνου.
- 4) Ὁ Ἀντρούλλακας (Ὁ Ἀντρούλλακας ὁ Ἰακουστός, ὁ καλοπαντρεμένος)
 Δωδ. Ἡμερ. Τόμ. Β', σελ. 274 - Ἀν. Βρόντη, Δημ. Τραγ. Ρόδου.

Η ΣΟΥΣΑ ΚΙ' Ο ΣΑΡΡΗΠΟΓΛΗΣ

- Στίς δεκαπέντε τοῦ Μαγιοῦ, π' ἀνοίγει τὸ ζουμποῦλι,
ἀκούσατέ μου νὰ σᾶς πῶ τῆς Σούσας τὸ τραγούδι.
Ἡ Σούσα ἦταν λυερὴ τῆς Κρήτης τὸ καμάρι,
κι' ἀγάπαν τὸν Σαρρήπογλη τὸ πρῶτο παλληκάρι
5 ἀγάπαν τον κι' ἀγάπαν την χρόνους δεκατεσσάρους
μ' ἀλήθεια τ' ἀδερφάκι της ἦταν μὲ τοὺς κουρσάρους.
Μιά Κεργιακὴ πὸ τὸ πωρνὸ στὸν ἥλιο ἐκαθοῦνταν
βγάζει τὸ μαντηλάκι της, τὰ δάκρυα σφουγκοῦνταν.
Ὁ κύρης της τὴν ἀρωτᾷ κι' ἡ μάννα της τῆς λέει :
- 10 — Τί 'χει τὸ Σουσανάκι μου καὶ κάθεται καὶ κλαίει ;
— Ὀνειρο εἶδα μάννα μου, πικρὸ φαρμακωμένο
· πῶς ἦρε τ' ἀδερφάκι μου κι' ἦταν ξεσπαθωμένο.
— Ὀνειρο εἶναι κόρη μου κι' ἄφες το νὰ περάση
κι' ἐσένα τ' ἀδερφάκι σου στὰ ξένα θὰ γηράση
15 κι' ἐσένα τ' ἀδερφάκι σου στὰ ξένα πὸν ζυρίζει
ἢ τὰ θεριά τὸν φάγασι ἢ ἄλλη καμμιά ὀρίζει.
Μιά Κεργιακὴ πρῶτ, πρῶτ πρὶν πετεινοὶ λαλήσουν
ἀκοῦν τὴν πόρτα νὰ χτυπᾷ, γιὰ ν' ἄρθουν νὰ τὴν 'νοίξουν.
— Ἀκοῦς, ἀκοῦς Σαρρήπογλη, ἡ πόρτα μας χτυπάει.
- 20 — Σύρε, Σουσοῦ μου, πλάγιασε καὶ σβύσε καὶ τὸν λύχνο
ἀλλοῦ βροντᾷ ὁ ποταμὸς κι' ἀλλοῦ χτυπᾷ ὁ χτύπος.
Κι' ἐκεῖ ἄ πὸν τὰ λέασι ξαναχτυπάει πάλι.
— Σύρε, Σουσοῦ μου, κι' ἀνοίξε γιὰτ' εἶμαι κουρασμένος
τὸ φαγοπότι μ' ἔκαμε νὰ 'μαι μπαϊλντισμένος.
- 25 Σᾶν ἀνοίξε τὴν πόρτα της βλέπει τὸν ἀδερφό της :
— Καλῶς το τ' ἀδερφάκι μου ἂν εἶν' καὶ κουρασμένο
ἀπὸ τὸν δρόμο τὸν πολὺ θά 'ναι καὶ διψασμένο.
Μὲ τ' ἄγριο τῆς ὀμιλεῖ μὲ τ' ἄγριο τὴν πιάνει :
— Φέρε μου, μωρὴ, νερὸ νὰ πιῶ γιὰτ' εἶμαι διψασμένος
30 τὸν δρόμο ἔτρεχα ταχύς κι' εἶμαι λεφασμένος.
Ποιὸς εἶν' μωρὴ πὸν κοίτεται στὴν κλίνη σ' ἀπὸ κάτω
· · · · ·¹ εἶναι μωρὴ κι' ἐγὼ ἐκάτεχάτο.
Μωρὴ σκύλλα, μωρὴ ἄνομη, μωρὴ ζεβεντισμένη
τί εἶν' αὐτὰ πὸν ἔμαθα κι' εἶσαι ρεζίλιμένη ;
35 — Ἀκου τ' ἀδερφάκι μου, λόγια πὸν μοῦ τὰ λέει
οἱ ξένες τοῦ τὰ λέουσι κι' ἐκεῖνο τὰ πιστεῦει.

1. Λεῖπει μία λέξη.

- 'Αδέρφι μου μορεύνεσαι ἢ περιφαινείται σου ;
 'Αμπᾶ θαρρεῖς πῶς κάμν' ἐγὼ τίς τέχνες τίς δικές σου ;
 Βγάξει τὸ χατζαράκι του ἀφ' τ' ἀργυρὸ φεκάρι
 40 .στὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε καὶ στήν καρδιά της πάει.
 'Αφ' τὸν πολὺ ντραντανισμό πού 'καμε τὸ κορμί της,
 εἰσείστηκε ἢ κλίνη της, ξύπνησε τὸ πουλί της.
 — Πές μου, Σουσάνα μου, ποιὸς σοῦδωσε τὸ χάρο
 νὰ βγάλω τὸ χατζάρι μου κομμάτια νὰ τὸν κάμω ;
 45 — Σύρε πουλί μου στὸν γιατρὸ τὸν πόνο μου νὰ γιάνω
 ἐτὸς ἦτανε τῆς τύχης μου νὰ πέσω νὰ πεθάνω.
 — Γιατρέ μου γιαινεις τίς πληγές καὶ γιαινεις τίς γιαράδες
 γιάνε τὸ Σουσανάκι μου μὴ λυπηθῆς παραδες.
 — Πάρε γιατρέ τὰ γιατρικά καὶ σύρε στή δουλειά σου
 50 κι' ὁ πόνος ποῦχω στήν καρδιά δὲν γράφουν τὰ χαριά σου.
 Σὲ τοῦτες τίς λαβωματιές βότανα δὲν χωροῦσι
 οὔτε γιατροὶ γιατρεύουσι, οὔτ' ἄγιοι βοηθοῦσι.
 Σὰν κοίταξε ὁ Σαορῆπογλης, ἡ Σοῦσα νὰ πεθάνη.
 βγάξει τὸ χατζαράκι του ἀφ' τ' ἀργυρὸ φεκάρι
 55 καὶ στήν καρδιά του τό 'μπηξε σὰν πρῶτο παλληκάρι :
 — 'Αμε καὶ σὸ ψυχούλα μου, πάρε τὴ συμβουλή μου
 τί νὰ τὴν κάμω τὴν ζωὴ μακρυνὰ ἀπ' τὸ πουλί μου ;
 — 'Ω συμφορὰ ποῦ μοῦ 'λαχε μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι
 νὰ βλέπω δυὸ τεκρὰ κορμιὰ καὶ τὸν ὑγιὸ νὰ λείπη.
 60 — 'Αφτοῦ ποῦ πᾶς, Γιαννάκη μου, Τοῦρκοι νὰ σ' ἀπαντήξουν
 νὰ πάρουν τὸ κεφάλι σου καὶ τὸ κορμί ν' ἀφήσουν.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν Μαρ'ας Γ. Πετουβῆ)

Ν. Χ. ἀρ. 19, σελ. 38 - 39, Α.Κ.

Τὸ τραγούδι τῆς Σοῦσας λέγεται ὅτι ἀναφέρεται εἰς ἐπεισόδιον πού διεδραματίσθη εἰς Κρήτην. Τοῦτο συμπεραίνεται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ πλεῖστα τῶν παραλλαγῶν του προέρχονται ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α' (1962), σελ. 383.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ α .

- 1) 'Η Σοῦσα ἦτο λυγερὴ τῆς Κρήτης τὸ καμάρι
S.B.B.T.Δ. τόμ. Β' (1938), Κάλυμνος, σελ. 43/44.
- 2) Παραλλαγή Καστελλορίζου ('Η Σοῦσα ἦταν ἔμορφη τῆς Κρήτης τὸ καμάρι)
Τοῦ ἰδίου, τόμ. Α' (1935), σελ. 355.
- 3) 'Η Σοῦσα (Στις δεκαπέντε τοῦ Μαγιοῦ, πού 'νοῖει τὸν λουλλοῦ)
Δωδ. 'Αρχ. Τόμ. Β', σελ. 254 - Γ. Ζερβοῦ, Δημ.
Τραγ. Καλύμνου.

- Ἄουρος ἀπ' ἀνατολή κ' ἡ κόρη 'πὸ τῆ δύση,
 ἐγάπαν τὴν κ' ἐγάπαν τὸν χρόνον δεκατεσσάρων·
 δὲν ἦτο ἀπὸ τὸ Θεὸ μιὰ 'μέρα νὰ 'βρεθοῦσι.
 Μιὰ κεριακὴ καὶ μιὰ λαμπρὴ, μιὰν ἀκριβὴ ἡμέρα,
 5 'βγῆκεν ἡ κόρη' ἀπ' τὸ λουτρό κ' ὁ νιὸς ἀπ' τὴν ταβέρνα,
 κ' ἐκεῖ συναπαντήθησαν τὰ δυὸ τ' ἀγαπημένα,
 κ' ἦρε ἡ νιά δ,τ' ἤθελε κ' ὁ νιὸς δ,τ' ἐπεθύμει.
 Ἐπηλοήθη κ' εἰπὲν του· «Καλῶς τὸν τὸν ἀφέντη·
 Τὸν ἅγιο πάντα νὰ 'ρχεσαι, τὸν ἅγιο νὰ μὴ φεύγης,
 10 τὸν ἅγιο Παντελέμονα 'ς τὸ σπίτι μας νὰ μ' εὖρης.
 Ἵσαν θὰ σκολάσουν τὰ γλαριὰ καὶ σβύσουν τὰ λυχνάρια,
 ἔπαρε τὸ δρομὶ δρομὶ κ' ἔλ' ἀπ' τὰ κεραμίδια.
 Ἵ τὴν ἄκρη τῶν κεραμιδιῶν ἔχει τριὰ παραθύρια,
 τὸ χρύσον εἶν' τῆς μάννας μου, τ' ἀργύρο τοῦ κυροῦ μου,
 15 τὸ χρυσομαργαρίταρον ἐκεῖνον τὸ 'δικό μου,
 κρέμονται τὰ μαλλάκια μου, καὶ πιάσ' κ' ἔβγα 'πάνω».
 Ἐκεῖνος ἐβιάστηκε, πριχοῦ τοῦ ὕπνου 'πάει,
 κ' ἡ κόρη τὸ 'κατάλαβε, τὸν πονεμένο κάνει.
 «Μάννα, τὸ κεφαλάκι μου, θέλω νὰ 'πά' νὰ πέσω».
 20 «Ἄψετε, δούλαις, τὰ κεριά, βαγίτσαις τὰ λαμπάδια,
 νὰ κοιμηθῆ ἡ κόρη μου, νὰ τῆ διαβοῦν οἱ πόνοι».
 «Ὁχι, μαννίτσα μου γλυκειά, πάλι γλυκειά μου μάννα,
 ἀτή μου θ' ἄψω τὸ κερὶ, ἀτή μου τὸ λαμπάδι,
 κ' ἀτή μου θ' ἀποκοιμηθῶ, νὰ μὲ διαβοῦν οἱ πόνοι ».
 25 Καὶ Ἵσαν ἐπῆγε κ' ἦρε τὸν μέσα 'ς τὴ κάμαρά της,
 τῆς ἐπεριφανίστηκε καὶ 'γέλασε μεγάλη.
 « Γιά 'δὲ τῆς κούρβας γέλασμα, πολίτικη καμάρα,
 νὰ 'κούσουν κ' ἡ γειτόνισσαις, νὰ λὲν καὶ φίλον ἔχει ».
 «Ὁχι, μαννίτσα μου γλυκειά, πάλι γλυκειά μου μάννα,
 30 ἐξέφνε μου τὸ κερὶ κ' εἰς τὸ θρονὶ ἐμπῆκε,
 κ' ἀπ' τὸ θρονὶ 'ς τὸ χέρι μου καὶ πάλαι δὲν ἐσβύσε·
 καὶ μοῦ 'περιφανίστηκε καὶ 'γέλασα μεγάλη ».
 Ὀληνηκτῆς ἐφίλαν τὴ καὶ περιλάμπαζέν τὴ,
 καὶ 'κεῖα τὰ μεσάνυκτα ἔφνε κ' ἔφηκέν τὴ.
 35 Καὶ τὸ πρῶτὸ σηκώνεται 'σὰ μῆλο μαραμένο,
 τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀγρυπνιάς ἦτο παραδομένο.
 Κ' ἡ μάννα τῆς τὴν ἀρωτᾷ κ' ὁ κύρης τῆς τῆς λέει·
 « Τί 'χει τὸ μῆλο τοῦ μαῖοῦ κ' ἔδωκε κ' ἐμαράτη »;

- « Δυὸ περιστέρια παίζανε ἔς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ μας,
 40 ἄρσενικό καὶ θηλυκό, καλοζωγραφισμένα,
 τ' ἄρσενικό ἐπέτασε, τὸ θηλυκό 'πομένει ».

Z.A. Τόμ. Α' (1891), σελ. 393 - 394, ἀρ. 8, Γ.Π.

Παρόμοιον εἰς Νισυρ. Λαογραφ. Γ. Καζαβῆ, σελ. 13 - 14, με τίτλον «Ἡ Ἄρχοντοπούλα». Εἶναι συνένωσις τῶν δύο τραγουδιῶν «Ἄουρος ἀπ' ἀνατολῆ» καὶ τοῦ «Ὁ Σουρ-Γιαννάκης ὁ μικρός» με πολλές παραλλαγές.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

- 1) Ἡ Ἄρχοντοπούλα (Κάτω στὴν ἄκρια τοῦ γιालοῦ στὴν ἀκροχωραφίνα)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 137.
 2) Ἄουρος καὶ κόρη ξαθθῆ (Ἄουρος καὶ κόρη ξαθθῆ θέλουν ν' ἀγαπηθοῦσι)
 Δωδ. Ἄρχ. Τόμ. Α', σελ. 156 - Α. Βρόντη,
 Λαογρ. Ρόδου.
 3) Ὁ ἄγουρος καὶ ἡ κόρη (Ἄγουρος καὶ καλὴ κόρη θέλουν ν' ἀγαπηθοῦσι)
 Δωδ. Ἄρχ. Τόμ. Δ', σελ. 245 - Δημ. Τραγ. Κῶ,
 Ν. Μαυρῆ.

31

Ο ΚΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΕΝΙΤΣΑΡΟΣ

- Ἔνας Κοντός κοντακιανός, πῆρ' ὠμορφη γυναῖκα
 Ἐβγάλαν του πῶς χρεωστᾶ ἐννηὰ χιλιάδες γρόσια
 Πουλᾶ ὁ Κοντός τὰ ροῦχα του πουλᾶ τὰ πράμματά του
 ἐπῆρε καὶ τὴν ὠμορφη νὰ πᾶ νὰ τὴν πουλήσῃ
 5 Στὸ δρόμο πὸν ἐπῆγαινε Γενίτσαρος παντᾶ του.
 — Ποῦ πᾶς Κοντετὴ τὴν ὠμορφη ποῦ πᾶς τὴν μαυρομμάτι ;
 — Ἐβγάλα μου πῶς χρεωστῶ ἐννηὰ χιλιάδες γρόσια
 ἐπούλησα τὰ ροῦχα μου πουλῶ τὰ πράμματά μου
 ἐπῆρα καὶ τὴν ὠμορφη νὰ πᾶ νὰ τὴν πουλήσω.
 10 — Γιὰ πές μου τὴν ἀξίαν της γιὰ πές μου τὴν τιμὴν της.
 — Τῶναν της χεῖλι κάμνει δυὸ καὶ τ' ἄλλο τρεῖς χιλιάδες
 κι' ὁ γῆρος τῆς ποδίτσας της τὴν Πόλι ξαγοράζει.
 — Βγάλε Κοντετὴ μπουῶγκά σου νὰ σου τήνε γεμίσω
 Βγάξ' ὁ Κοντός τὴ μπουῶγκά του καὶ τρεῖς τήνε γεμίζει
 15 ἐπῆρε καὶ τὴν ὠμορφη, στὸ κάτεργο τὴν πάει.
 Ἀρχίνησε νὰ τὴν τσιμπᾶ κι' ἀρχίνησε νὰ βρέχει
 κι' ἀρχίνησε νὰ τὴν φιλᾶ κι' ἐκεῖ χαλάζι πέφτει,
 κι' ἕνα καλὸ μαῦρο πουλί, ἀπολοᾶ καὶ λέει :
 — Γιὰ δές κακὸ πὸν γίνεται στοῦ κάτεργου τὴν πρόρη
 20 φιλᾶ ἀδερφός τὴν ἀδερφή καὶ δὲν τήνε κατέχει.

- Σὺν ἄκουσε ὁ Γενίτσαρος τὴν κόρη ἀρωτᾷ :
- Γιὰ πές μου τὴ σκληπάδα¹ σου γιὰ πές μου τὴ γενηά σου.
 — Ὁ ἀφεντής μου 'ναὶ ἀπ' τὰ Χανιά κι' ἡ μάννα μου ἀπ' τὴ Δύση
 κι' εἶχ' ἀκουστᾷ τῆς μάννας μου, μικρὴ ὀπόταν ἤμουν
 25 ὅτι τὸν πρῶτο μου ἀδερφό, οἱ κλέφτες τὸν ἐπῆραν.
 Τὴν ἄρπαξ' ὁ Γενίτσαρος κι' εἰς τὸν Κοντὸ τὴν πάει.
 — Πάρε Κοντὲ τὴν ὄμορφη; πᾶρε τὴ μαυρομάτα
 ἃς εἶν' τὰ γρόσια προίκα της, κι ἃς εἶναι καὶ δική σου.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν Νικ. Γ. Πουράκη)

1. Γενεαλογία.

Γν. ἀρ. 65, σελ. 2 (Α.Κ.).

Παρόμοιον εἰς Νισύρου Λαογρ. Γ. Καζ., σελ. 32 «Τὸ γινώρισμα τῶν ἀδερφῶν» με
 πολλὰ παραλλαγές. Τραγοῦδι διαδεδομένον εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον.

Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 86β καὶ Λαογραφία 5 - 183.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α', σελ. 388 καὶ 389.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Ὁ Γενίτσαρος καὶ ἡ ἀδελφή του ("Ἐνας κοντὸς κοντούτσικος εἶχ' ὄμορφη γυναικίκα)
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 77.
- 2) Παρόμοιον Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 113.
- 3) Τὰ πέντε ἀρκοντόπουλα ἢ ὁ Κοντὸς κι' ἡ λυγερὴ (Τὰ πέντε ἀρκοντόπουλα μιὰ γ κόρη
 ἀγαποῦσαν)

Δωδ. Ἐπιθεωρ., τεῦχ. 7, σελ. 279 - Δημ. Τραγ. Τήλου, Π. Καμμᾶ.

32

- Ὁ σοῦρ Γιαννάκης ὁ μικρὸς ὁ μικροσοῦρ-Γιαννάκης,
 τὸν ἴσιο ἴσιο περπατεῖ, τὸν ἴσιο ἴσιο πάει.
 Κανέν' δὲν ἔχει νὰ 'μιλᾷ, μόνο μὲ τ' ἄλογό του
 « Μαῦρ', ἂν μοῦ κάμης προξενιά, μιὰ κόρη νὰ φιλήσω ».
 5 « Μὴ λυπηθῆς τὰ γένια σου, πιάσε καὶ ξούρισέ τα,
 μὴ λυπηθῆς τ' αὐτάκια σου, πέρασε σκουλαρίκια,
 μετᾶλλαξε τὸ μαῦρό σου, βάλε τ' ἄσπρα χιονάτα,
 καὶ πάρε ξόμπλι καὶ πανὶ κι' ἄμε γυρεῖόντάς την ».
 Ἄπ' ἔσπερις τοῦ τῶλεγε καὶ τὸ πρῶτ' ὁ κάμει.
 10 Κι' ἀπ' ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα της ἐπῆε νὰ περάσῃ.
 Ἐκεῖ βρῖσκει τὴ μάνα της, τὴ σκάλα ἐφροκάλει.
 « Γιά σου, κυράτσα Μαρουδιά, γιά σου, κυράτσα μάνα.
 Ἐδῶνα ἢ ξαδέρφη μου ἢ ἡλιογεννημένη; »
 « Γι' ἄκουσ' ἄκουσε, κόρη μου, τί λέγει μιὰ μαθήτρια,
 15 ὄχι μαθήτρια μοναχὴ μόνον καὶ ἀξαδέρφη ».

- Τὰ δυὸ σκαλιὰ ἓνα τᾶκαμνέ, τὰ τρία τὰ ξεπέρονα,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνει την καὶ πάνω τῆ 'νεβάζει
 'στὸ παραθύρι κάτσανε κι' ἓνα πλουμί ἐκάμαν,
 κι' ἓνα πλουμί ἐκάμασι κι' ἓνα τραγοῦδι λέσι.
- 20 Τ' ὦραν τὰ βασιλέματα ἢ κόρ' ἀνεστενάζει.
 « Τί ἔχ' ἢ ἀξαδέρφη μου, καὶ βαρνανεστενάζει ; »
 « Γιατὶ θωρῶ καὶ βράδνασε κι' ἀπόψε ποῦ νὰ μείνω ; »
 « Σώπα, ἢ ἀξαδέρφη μου, κι' ἀντάμα μου θὰ μείνης ». *Ἐπέσασι τὸ βραδυνὸ σὰ δυὸ κάλ' ἀδερφάκια,*
- 25 *κι' ὀλονκτῆς ἐφίλα την καὶ περιλάμπιζε την,*
πάνω τὰ 'ξεμερῶματα ἔφνε κ' ἔφηκέν την.
Ἡ κόρ' ὡς ἐσηκώθηκε 'σὰ μῆλο μαραμένο,
τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀγρυπ. ιᾶς ἦτο παραδομένη.
Κ' ἢ μάνα της τὴν ἐρωτᾷ κι' ἢ μάνα της τῆς λέει
- 30 « Τ' ἔχει τὸ μῆλο τοῦ μαγιοῦ κ' ἔδωκε κ' ἔμαράθη ; »
 « ὦ! μάνα μου, ρουφκιάνα μου, μάνα μου προξενήτρια,
 'ς ἐμὲν κακὸ 'ποῦ γένικε, κακὸ πολὺ μεγάλο.
 "Ἐνα ἀρσενικὸ πουλι 'στὴ κάμαρά μου 'μείνε,
 κ' ἐκεῖνο δὰ μὲ μάρανε κι' ἔμεινα μαραμένη ».
- 35 *Καὶ παίρνει τὸ δρομὶ δρομὶ 'τοῦ βασιλεῖ παιαίνει.*
Καὶ ὡς τὴν εἶδ' ὁ βασιλεῖς, ἐπροσηκώθηκέ την.
 « Τί θέλουσιν ἢ ἀκριβαῖς 'στοῦ βασιλεῖ τὴν πόρτα ;
 Δὲν εἶχε γράμμα καὶ χαρτί, δὲν εἶχε καλαμάρι,
 νὰ κάμη μιὰν ἀναφορά, 'στοῦ βασιλεῖ νὰ πάη ; »
- 40 « Εἶχα καὶ γράμμα καὶ χαρτί εἶχα καὶ καλαμάρι
 τὸ κρίσιμό μου εἶν' βαρὺ κι' ἦρθα κι' ἐγὼ 'πατή μου.
 "Ἐνας ἀπ' τὸ φουστάτο σοῦ ἐπῆρε τὴν τιμὴ μου ».
 « Για' πέ μου τὰ μουνσούδια του, μπέλκι καὶ τότεξερω ».
 « Ἐνας λιγνὸς λιγνακιανὸς κ' ἔχει κοὶ μαῦρα φρούδια,
- 45 *καὶ παίζουν μέσ' 'στὰ μάτια του τοῦ ἔρωτος παιχνίδια ».*
 « Κ' ἐκεῖνος εἶν' ὁ σοῦρ Γιαννῆς, ὁ γυναικάδερφός μου ».
Μαντάτα πᾶσι κ' ἔρχονται 'στοῦ σοῦρ Γιαννῆ τὴν πόρτα.
 « Καὶ χθὲς βραδὺ ἤμουν ἐκεῖ καὶ τώρα τί με θέλει ;
 ὁ βασιλεῖς μ' ἀνεζητᾷ, νὰ μὲ κρεμάσῃ θέλει ».
- 50 « Παίρνεις Γιαννῆ τὴν ἔμορφη, ἢ γὼ νὰ τὴν ἐπάρω ; »
 « Καὶ σὺ τὴν εἶδες τώρα δα καὶ προσηκώθηκές την,
 κι' ἐγὼ 'ποῦ τὴν ἐφίλησα, πῶς θὲ νὰ μὴ τὴν πάρω ».

Παράλλαγή Β'

Ο ΣΟΥΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

- Σουργיאνακῆς ὁ μικρός, ὁ μικρο Σουργיאνακῆς
 τὸν ἴσκιον ἴσκιον περπατεῖ τὰ δένδρη δένδρη πάει
 κανὲ ἔν ἔχει τὰ μιᾶ μόνο μὲ τ' ἄλογό του.
- Μαῦρ' ἂν μοῦ κάμης προξενιά μιὰ κόρη τὰ φιλήσω.
- 5 Μὴ λυπηθῆς τὸ μαῦρο σου πιᾶσε μετάλλαξέ το,
 μὴ λυπηθῆς τὰ γένεια σου πιᾶσε μπερβέρισέ τα,
 μὴ λυπηθῆς τ' αὐτάκια σου πέρασε σκουλαρίκια
 μετάλλαξε τὸ φόρεμα καὶ βάλε γυναικίεσσα
 καὶ πᾶρε ξόμπλι καὶ πανὶ κι' ἄμε γυρεύγοντά της.
- 10 Ἀποσπερῆς τοῦ τᾶλεγε καὶ τὸ πρωτὶ τὰ κάμνει
 κι' ἀπ' ἔξ' ἀπὸ τῆ πόρτα της ἐπῆε τὰ περᾶθη
 ἐκ' ἡῦρε καὶ τῆ μάνα της τῆ σκάλαν ἐφροκάλει :
- Γειά σου, κυράτσα Ἀρετή, τῆς μάνας μ' ἐξαδέλφη.
 ποῦ εἶν' ἡ ἐξαδέλφη μου ἢ ἡλιογεννημένη
- 15 ὄπου τὴν ἔχ' ἀπ' ἀκουστὰ κι' ἀκόμα δὲν τὴν εἶδου.
- Γιά 'κουσε 'κοῦσε, κόρη μου, τί λέγει μιὰ μαθήτρια
 ὄχι μαθήτρια μοναχὰ μόνο καὶ ἐξαδέλφη.
 Ἀπὸ τὸ χέρι πιάνει τῆ κ' ἐπάνω τῆ 'νεβάζει
 τὰ δυὸ σκαλ' ἕνα τὰ 'καμνε τὰ τρία τὰ ξεπέρνα
- 20 καὶ ὡς τὴν εἶδε λυγερῆ ἐπροσηκώθηκέ τη.
 Βάλλει θρονὶ καθίζει τῆ ποτήρι καὶ κερνᾶ τῆ
 στο παραθύρ' ἐκάτσασι κ' ἕνα πλουμὶν ἐκάμνα
 κ' ἕνα πλουμὶν ἐκάμνασι κ' ἕνα τραγούδι λέγαν
 κ' εἰς τὸ ἡλιοβασίλεμα ἢ κόρ' ἀναστενάζει :
- 25 — Τί ἔχ' ἡ ἐξαδέλφη μου καὶ βαριαρεστενάζει ;
 — Ἐδῶ 'ν' ἀργὰ καὶ πάρωρα κι' ὁ ἥλιος παρακλίνει
 κ' ἐγὼ ἢ ξένη κι' ὄρφανὴ ἀπόψε ποῦ θὰ μείνω ;
 — Σῶπα ἡ ἐξαδέλφη μου, κι' ἀντάμα μου τὰ μείνης.
 Κ' ἐπέσαν κ' ἐγκαλιάσθησαν ὡσὰν καλ' ἀδελφάκια.
- 30 Ὀλουνκτῆς ἐφίλαν τῆ κ' ἐπεριλάμπαζέ τη
 καιρὸ τὰ ξημερώματα ἔφυγε κ' ἔφηκέ τη
 κ' ἡ κόρη ἐσηκώθηκε σὰ μῆλο μαραμένη
 σὰν ἐκκλησιὰ 'λειτούργητη, σὰν χώρα κορσεμένη,
 κ' ἡ μάνα της τὴν ἐρωτᾶ, κ' ἡ μάνα της τῆς λέγει :
- 35 Ἐχθὲς βραδὺ μοῦ φαίνουσου φρεγάδ' ἄρματωμένη

- καὶ σήμερο μοῦ φαίνεσαι σὰν χώρα κουρσεμένη.
- Ω μάνα μου, ρουφιὰνα μου, προδότα τοῦ κορμιοῦ μου,
 δυὸ περιστέρια πέτουντο στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ μου
 ἄρσενικὸ καὶ θηλυκὸ καλοζεγαρωμένα.
- 40 Τ' ἄρσενικὸν ἐπέτασε, τὸ θηλυκὸ 'πομένει.
 Καὶ βγάλλει τὸ ταπῶχι της καὶ σέρνει τὰ μαλλιά της.
- Πῆτε μ' ἀπὸ τῆς μαύραις μου, πῆτε μ' ἀφ' τ' ἄλογά μου,
 ποιὸς εἶν' ὁ γρηγορώτερος νὰ πάη στὴ καουζά μου ;
 Εἷς τ' ἄλογό της ἔκατσε τὸ μονοπάτι πάει
- 45 καὶ τ' ἄλογον ἀπόξεψε στοῦ βασιλιᾶ τὴν πόρτα
 καὶ ὡς τὴν εἶδε βασιλιάς ἐπροσηκώθηκέ τῆ.
- Τί θέλουσιν ἡ ἀκριβές στοῦ βασιλιᾶ τὴν πόρτα ;
 Δὲν εἶχες γράμμα καὶ χαρτί, δὲν εἶχες καλαμάρι
 νὰ γράψῃς τὴν ὑπόθεση στοῦ βασιλιᾶ νὰ πάη ;
- 50 — Εἶχα καὶ γράμμα καὶ χαρτί, εἶχα καὶ καλαμάρι,
 τὸ κρίσιμό μου εἶν' βαρὸν κ' ἦλθα κ' ἐγὼ 'πατή μου
 εἶνας 'πὸ τὸ φουσάτο σου μοῦ πήρε τὴ τιμὴ μου.
- Γιὰ πέ μου τὰ μουσοῦδια του μπέλεκι καὶ τὸν ἡξέριω.
 — Ἐνας κοντός, κοντακιανὸς κ' εἶχε καὶ μαῦρα φρύδια
- 55 καὶ πῆζα μέσ' στὰ 'μμάτια του τοῦ ἔρωτα παιχνίδια.
 — Ἐκεῖνος εἶν' ὁ Σουργιαννῆς, ὁ γυναικάδελφός μου.
 Μαντάτα πᾶσι κ' ἔρχονται 'φ' τοῦ Σουργιαννῆ τὴν πόρτα.
- Ἐχθὲ βραδὸν ἤμουν ἐκεῖ καὶ τώρα τί μὲ θέλει,
 ὁ βασιλιάς ποῦ μὲ ζητεῖ νὰ μὲ κρεμάσῃ θέλει.
- 60 — Παίρεις ἐσὺ τὴν ἔμορφη γιὰ 'γὼ νὰ τὴν ἐπάρω ;
 — Καὶ σὺ μὲ τὸ 'δες θέλεις τη καὶ μὲ τὸ 'δῆς ζητᾶς τη
 κ' ἐγὼ ποῦ τὴν ἐφίλησα πῶς νὰ μὴ τὴν ἐπάρω ;

Ι.Λ.Α. Χειρ. ἀρ. 607, Ν.Χ. Ἄνδριωτάκη.

34

Παραλλαγή Γ'

Ο ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ

- Ἄ Ο Γιαννουλλάκης ὁ μικρός, ὁ μικρο-Γιαννουλλάκης
 μόνο στο μαῦρο τον μιᾶ καὶ μὲ τὸ μαῦρο λείει :
- Μαῦρε μου, κάμε τὰ 'καμες νὰ πᾶ νὰ βρῶ τὴν κόρη.

- Κί' ὁ μαῦρος ὁ ἀμίλητος ἐπηλοήθηκέν του :
- 5 — Μή λυπηθῆς τῇ νειότη σου, φόρεσε γυναικεῖα,
 μή λυπηθῆς τὰ γένεια σου, πάεννε στὸν μπερβέρη
 καὶ πάρε ξόμπλιν καὶ παννὶ κί' ἄμε νὰ βρῆς τὴν κόρη.
 Πάει βρῖσκει τὴν μάναν τῆς στίς σκάλες τῆς κί' ἐσκούπα :
- Καλῶς τὰ κάμνης, θεία μου, τῆς μάνας μου ξαδέερφῃ,
 10 ποῦντη ἢ ἀξαδέερφῃ μου ἢ πολλαγαπημένη,
 ὅπου τὴν ἔχω ἀπακουστὰ κί' ἀκόμα δὲν τὴν εἶδα ;
 — Μωρὴ γιὰ μπρόβαλε Ἄρετή, κί' ἤρτεν μαθήτριά σου
 κί' ὄχι μόνο μαθήτρια καὶ πρώτη σου ἀξαδέερφῃ.
 Σύρρει σφιχταγκαλιάζει τὴν, σύρρει γλοκοφιλᾷ τὴν.
- 15 — Καλῶς τὴν ἀξαδέερφῃν μου, τὴν πολλαγαπημένη
 ὅπου τὴν εἶχα ἀπακουστὰ καὶ τώρα νὰ τὴν εἶδα.
 Στὸ παραθύρι ἐκάτσασι, ἓνα πλουμὶν ἐκάμνω
 κί' ἢ κόρη ἀναστέναξεν κί' ἓνα: τραοῦδι λέει :
 «Ὁ Γιαννουλλάκης ὁ μικρός, ὁ μικρο-Γιαννουλλάκης
 20 ποῦ πῆεν κί' ἐν ἐπέρασε σήμερον κί' ἐν ἐφάνη ;»
 Κί' ἐκεῖνος ἀνεστέναξεν κί' ἐκάην τὸ καντίλλι.
 — Τί ἔχ' ἢ ἐξαδέερφῃ μου καὶ βαρυναστεινάζει ;
 — Ὁ ἥλιος ἐβασίλεφεν καὶ τὰ πουλιὰ κοιτοῦσι
 κί' ἐγὼ τὸ βαρνορίζικον ἀπόψε ποῦ θὰ μείνω ;
- 25 — Μὴ χολνᾶς, ἀξαδέερφῃ μου, μαζὺ μου θὰ ἴπομείνης.
 Ἐμπᾶτε δοῦλες στρώσετε τὰ πιὸ καλά μου ροῦχα,
 βάλτε στὰ μπιλλάρια μὲς βασιλικοῦς καὶ δυόσμονος.
 Μαζὶν κί' οἱ δυὸ ἐκοιμήθησαν σὰν δυὸ ἀξαδεερφοῦλες
 μὰ ἐκεῖ μὲς τὰ μεσάνυχτα τῆς ἴπῃρεν τὴν τιμὴν τῆς.
- 30 Κί' ἢ κόρη ἐσηκώθηκεν σὰν μῆλο μαραμένο.
 Κί' ἢ μάνα τῆς τὴν ἀρωτᾷ κί' ἢ μάνα τῆς τῆς λέει :
 — Τί ἔχει ἢ Ἄρετοῦσα μου κί' εἶν' παραπονεμένη
 σὰν ἐγκλισιὰ ἀλειτούργητη, σὰν χώρα τουρκεμένη ;
 — ὦ μάνα μου, προδότρα μου! προδότρα στὸ κορμί μου,
 35 τὸ Γιαννουλλάκιμ' μου ἴστειλες κί' ἐπῆρεν τὴν τιμὴν μου.
 Ἐπιασεν κί' ἐστολίστηκεν κ' ἔβαλεν τὰ χρυσὰ τῆς
 κί' ἐπῆρεν καὶ τίς βάγιες τῆς στὸ βασιλῆαν καὶ πάει.
 Καθῶς τὴν εἶδ' ὁ βασιληᾶς αὐτὸν τὸν λλό τῆς λέει :
 — Δὲν εἶχες πένναν καὶ χαρτὶ καὶ κοντιλιᾶς μελάνι
 40 νὰ στείλις εἰς τὸν Βασιλῆὰ τὸ κρίσιμο νὰ κάμη ;
 — Ἡ κάουζᾶ μου εἶν' πολλὴ κί' ἤρτα ἐγὼ ἀπατή μου,
 ὁ Γιαννουλλάκης ὁ μικρός μου πῆρεν τὴν τιμὴν μου.
 — Ἄν δὲν τὴν θέλις, ἀνεφέ, ἐγὼ θε νὰ τὴν πάρω!

— Καί με τό εἶδες εἶδες τήν καί με τό ἰδῆς ζητᾶς τη,
 45 κί' ἐγὼ πὸν τήν ἐφίλησα γιαιτί νά μὴν τήν πάρω ;
 Κί' ὁ ἀνεπιὸς τοῦ βασιληᾶ γεναῖκαν του τήν κάμνει
 καί πέρει τη στό σπίτι του μ' ὀλόχρσο στεφάνι.

Ν.Χ. ἀρ. 3, σελ. 8, ἐκ Σουλ. Κ. Μαντουδάκη.

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Σουρ-Γιαννάκη με τίς τρεῖς παραλλαγές του κατατάσσεται εἰς τήν ὁμάδα τῶν τραγοιδιῶν πού ἔχουν σάν θέμα : τοῦ Χαρζανῆ ἢ τῆς Ἑλιογέννητης.

Τὸ τραγοῦδι με τό θέμα τοῦτο εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένον καί εἶναι γνωστό καί εἰς ἄλλους εὐρωπαϊκούς λαούς.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α' (1962), σελ. 394 - 403.

Ν. Πολίτη, Ἑκλογή, ἀρ. 74, σελ. 89.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) Τὸ Χατζαννάκι τὸ μικρόν, τὸ μικροχτζαννάκι

Σύμης Ζ.Α. τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 216 - 219, Δημ. Χαβικρᾶ.

2) Τὸ Χατζηγιαννάκι

Γερ. Δρακίδης, Ῥοδικά, σελ. 54 - Η. Γνευτοῦ, Δημ. Τραγ. Ῥόδου, σελ. 21.

35

Μιάς χήρας γιὸς ψυχομαχεῖ, μιᾶς χήρας γιὸς πεθαίνει
 ἢ μάνα του τὸν ἐρωτᾶ, ἢ μάνα του τοῦ λέει :

— Γιὰ πέ μου, γιέ μου, ποῦ πονεῖς ναῦρω τό γιατρικό σου
 νᾶρτη βασιλικὸς γιατροὸς νά πιᾶση τό σφυμὸ σου.

5 — Δὲν θέλω, μάνα μου, γιατροὸ καὶ γιατρικά νά φέρης.

— Γιέ μου, τήν κόρην π' ἀγαπᾶς με ἄλλον τὰ μιλοῦσι
 σήμερο χαρτογράφουσι κί' αἰῶρι θά παντρευτοῦσι.

— Μάνα, κί' ἂν εἶμαι χριστιανὸς κί' ἂν μ' ἔχης βαπτισμένο
 πάνω σὰ στεφανώματα νά 'μαι ξεψυχιασμένος.

10 — Σὰν ἐτελείωσεν τὸν λόν εὐτῆς ἐξεψυχιάζει.

— Ἐμπρός νά πάη ἢ χαρὰ καὶ πίσω νά 'ν' ἢ λύπη
 κ' ἢ ἔννοια πὸν σὲ πέθανε 'φ' τὰ στόματα δὲν λείπει.

Κί' ἢ κόρη ἀπεκρίθηκε με τήν φωνήν μεγάλη :

— Σταθῆτε διάκοι ἀομπρός, παπᾶδες εἰς τήν ἄκρη

15 διὰ νά δῶ αὐτὸν τὸν γιὸν αὐτὸν τὸ παλληκᾶρι

ὅπου γιὰ μὲν' ἀπέθανεν, ὅπου γιὰ μὲν' ἐχάθη.

Βγάλλει τ' ἀργυρομάχαιρον ἀφ' τ' ἀργυρὸν φεκάρι

στὸν οὐρανὸν τὸ πέταξε καὶ στήν καρδιά της πάει.
 Σ' ἕνα μνημεῖον τὶς βάλασι σ' ἕνα προσκεφαλάκι
 20 κί' ἤβγεν ἡ κόρη λεμονιά κί' ὁ γιὸς κυπαρισσάκι.

Α.Ι.Α. χειρ. 700α, Α. Καρανασάση.

Τὸ τραγούδι τοῦτο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς παραλλαγές γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐτοιμοθάνατου νέου ἀπὸ ἔρωτα.

Εὐρίσκεται εὐρύτατα διαδεδομένον ὑπὸ διαφόρους τύπους κυρίως εἰς τὸν νησιωτικὸν χώρον, τὴν Πελοπόννησον, Θράκην καὶ ἄλλοῦ.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἀρχὴ του ξεκίνησε κατὰ τοὺς χρόνους πιθανῶς τῆς Φραγκοκρατίας στὴν Κρήτη ἢ στὴ Δωδεκάνησο.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α' (1962), σελ. 406 - 409.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

Χίλια φλουριά νὰ δώκετε, χίλια παλιὰ κοσάρια

Α. Βρόντη, τῆς Ρόδου παραδόσεις καὶ τραγούδια (1930), σελ. 59 - 61, ἀρ. 1.

36

- Μιὰ γ-κεργιακῆμ πρωτὶ - πρωτὶ, πολ-λυοῦν οἱ ἐκκλησίαι
 κόρη καὶ γιὸς κρατίζ-ζοντον ἀπὸ τὸ παναθῶρι
 ὁ γιὸς ἐξ-ζήτησεφ φιλι γ-κι' ἡ κόρη δακτυλίδι.
 — Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ χρυσοχὸς νὰ κόβγω δακτυλίδγια
 5 νὰ τὰ μοιράξ-ζω 'δῶ κι' ἐκεῖ γιάμ-μάτια καὶ γιὰ φροῦδια.
 — Μήπως θαρρεῖς καὶ τὸ φιλι γ-καὶ κατὰ γῆς κυλ-λιέται ;
 Μ' ἀσῆμι γ-καὶ μὲ μάλαμα ζυγιέται καὶ πουλ-λιέται.
 Κί' ὁ γιὸς ἀπὸ τῆμ πίκραν του 'ς τὸ σπίτιν των πηγαίνει.
 — Στρῶσε, μάνα, τῆ γ-κλίνη μου κι' ὁ γιούκας σου πεθαίνει.
 10 — Καὶ μὴ κακόσ-σον, γιούκα μου, νὰ π-πέσης νὰ 'ποθάνης.
 Μπαίν-νον γ-γιατροί, βγαίν-νονγ-γιατροί τῆγ γιατρείαδ δὲ βρίζου
 γκι' ἕναμ μικρόγ γιατροπόυλ-λον ἀπὸ τῆβ Βενετία
 ἀπὸ τὸ χέρι ν-τόγ κρατᾶ καὶ βρίσκει τῆν αἰτία.
 — Κυρά μου, ἐσέν' ὁ γιούκας σου δὲν ἔχει ἀρρωστία
 15 μόν' ἐχ' ἀγάπη γ-κ' εἶ γ κρυφῆ κι' αὐτῆ 'ν' ὄλ-λη αἰτία.
 — Γιὰ πέ μου τῆνε, γιούκα μου, τῆρ ραβον-νιαστικιάσ-σου
 νὰ στείλω γὼ τοὺς δούλους σου νὰ πᾶν' νὰ σοῦ τῆφ φέρου.
 Σαράντα μέρες κάμανε τῆ σκάλα ν' ἀνεβοῦσι
 κι' ἄλλες σαράντα τέσσερις ὥστε ν-νὰ τῆς τὸ ποῦσι.
 20 — Σῆκου, ξάθχειά, σῆκου, σγουρη καὶ καστανομαλ-λοῦσα

- τοῦ Ρήγα γιὸς σὲς-ζήτησεγ γυναιῖκαν-νὰ σὲ πάρη
 γυναιῖκαν εὐλοητικιάμ με τὸ χρυσὸ στεφάνι
 ποὺ κοίτεται γιάλ-λόου σου και λέει πὼς πεθαίνει.
- Ἀγ-κοίτεται γιά λ-λόου μου ἢ πλάκα νὰ τὸφ φάη
 25 νὰ στρώσετε τῆθ θάλασσα κριθάρι γ-και σιτάρι
 και 'ς τὸν ἀφρόν τῆς θάλασσας νὰ κάμετε τ' ἀλῶνι,
 ἂν ἔρτ' ἢ μάνα μ' ἀφ' τῆ γῆ κι' ὁ κύρης μου ἀφ' τὸν Ἄδη
 τότε κι' ἐμένα ὁ Γιαννακῆς γυναιῖκα θ-θὰ με πάρη
 γυναιῖκα ν-τζ' εὐλοητικιά με τὸ χρυσὸ στεφάνι.
- 30 Τρέχουν οἱ δοῦλοι του κι πᾶν' 'ς τοῦ Ρήγα τὰ κονάκια.
 — Καλῶς μου τους τοὺς δούλους μου με τὰ καλά χαμπάργια.
 — Καλῶς σου τους τοὺς δούλους σου με τὰ κακὰ χαμπάργια
 κεινη γυρίζ-ζει και θωρεῖ τραγούδιμ μᾶς τὸ λέει :
 Ἄγ-κοίτεσαι γιά λ-λόου της ἢ πλάκα νὰ σὲ φάη
 35 νὰ στρώσωμε -ντῆθ θάλασσα κριθάρι γ-και σιτάρι
 γ-και 'ς τὸν ἀφρό ν-τῆς θάλασσας νὰ κάμωμε ν-τ' ἀλῶνι,
 ἂν ἔρτ' ἢ μάνα της ἀφ' τῆγ γῆ κι' ὁ κύρης ἀφ' τὸν Ἄδη
 τότε και σὺ ὁ Γιαννακῆς γυναιῖκα θὰ τῆμ πάρης,
 γυναιῖκα γ-κι' εὐλοητικιάμ με τὸ χρυσὸ στεφάνι.
- 40 Σηκώνεται και ν-τόν-νεται και βάλ-λει τὰ καλά του
 και τ' ἄλογο γ-καβαλ-λικᾶ 'ς τὰ σπίτγια της πεζ-ζεύγει
 ἀπὸ τὸ χέρι ν-τῆν ἔρπᾶ 'ς τῆν ἐγκλησιᾶν τῆμ παίρει
 'ς τῆν ἐγκλησιᾶ ψυχομαχεῖ στῆν ἐγκλησιᾶμ 'ποθένει,
 ὡς και τὸ στεφανάκι ν-του 'ς τῆγ κεφαλῆμ-πομένει.

Α.Ι.Α. χειρ. ἀρ. 700α, Ἄν. Καραναστάση.

Τὸ τραγούδι τοῦτο εἶναι ἀκόμη μιὰ παραλλαγή πάνω στὸ θέμα «τοῦ ἐτοιμοθάνατου νέου ἀπὸ ἔρωτα».

Στὸ κείμενό του περιλαμβάνονται και στίχοι ἀπὸ τὸ τραγούδι «Μάννα και δὸς μου τῆ φτωχή».

Εἰς τὰ Ν.Χ. ἀρ. 18, σελ. 27, ἐδημοσιεύθη ἑλλειπὲς παρόμοιον μέχρι τὸν 9ον στίχον και τελειώνει με τοὺς τρεῖς κατωτέρω :

- Και μὴ κακὸν τοῦ γυιόκα μου νὰ πέση νὰ 'ποθάνη
 Γιατροὺς νὰ φέρω δώδεκα και μάγισσες ἀκόμα
 Μ' ἂν εἶν' 'π' ἀγάπη πιστικιά ἐγὼ νὰ πᾶ στῆ φέρω.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Ἡ προξενιά τῆς Ξανθῆς (Ἄουρος κόρην ἀπαῖ και κεινή ἐν τὸθ θέλει)
 Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνήμ., σελ. 91.
- 2) Ἡ προξενιά (Τὸ κάποιον ἀρκοντόπουλλο χωριάτισσαν ἐπά)
 Τοῦ ἰδίου, σελ. 95.

- 3) Τὴν Κερεκὴν πού τὸ πρῶτ' (Τὴν Κερεκὴν πού τὸ πρῶτ' καὶ πρὶν τὸ μεσημέρι)
Δωδ. Ἐπιθεωρ., τεύχος 6, σελ. 230 - Δημ. Τραγ.
Τήλου, Π. Καμμᾶ.

37

Ο ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ

- Κοντομπλεμένη¹ λεμονιά τὸν ἄνθος φορτωμένη
ἢ ἄγρᾳ πού σ' ἀγάπησα ἦταν εὐλοημένη.
Μὰ τώρα, σὰν ἀρρώστησα καὶ κείτομαι στὸ στρῶμα,
ἔλα, τριανταφυλλένη μου καὶ φίλιε με στὸ στόμα,
5 στὸ στόμαν καὶ στὰ μάγουλα καὶ στὰ καμαροφρύδια,
ἔσ' εἶσ' ἀγάπη μου παλιά, ἔσ' εἶσαι καὶ καινούρια.
Πεθαίνω, χαδεμένη μου, κ' ἔλα νὰ σέ μιλήσω,
ὅσα ἔχω μέσα στὴν καρδιάν νὰ σέ τὰ παραφήσω.
Σὰν ἔρτης εἰς τὸ σπίτι μας, μὴν κρύψης τὸν καμὸ σου,
10 καὶ ρώτησε τὴ μάνα μου, «— Κεράτσα, ποῦ ἔν' ὁ γυιὸς σου ;»
Κ' ἢ μάνα μου θὲ νὰ σέ πῆ, «— Νά ἔν' τοις ἐκεῖ ὁ γυιὸς μου,
ὁ ἀγαπητικὸς ἐσοῦ κ' ἔμέν' ὁ καλογυιὸς μου,
στὴν κάμαρὴν του κείτεται, στὸ στρῶμα ξαπλωμένος,
κ' εἶν' ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου κατάκαεδα σφαιμένος.»
15 Μὴν ἐντραπῆς τὴ μάνα μου, μὴ τὴν ἀδερφή μου,
ἔμπα, τριανταφυλλένη μου, μέσα στὴν κάμαρὴ μου.
Μὴν ἐντραπῆς τὴ μάνα μου, μὴ τὸν ἀδερφό μου,
μόν' ἄρτης, χαδεμένη μου, νὰ κάτσης στὸ πλευρό μου.
Νὰ βάλω τὸ κεφάλι μου πάνω στὰ γόνατά σου
20 γιὰ νὰ βγῆ ἢ ψυχούλλα μου μέσα στὴν ἀγκαλιά σου.
Καὶ σὰ θὰ βγῆ ψυχούλλα μου, πιᾶσε σαβάνιασέ με,
κι' ἄνοιξε τὴν κασέλλα μου καὶ πιᾶσε κι' ἄλλαξέ με.
Βάλε με τὸ σαλβᾶρι μου τὸ ἑσιδέκαστό μου²
καὶ μὴ μὲ βάλῃς τᾶκουννο, τὸ πεντεδοκοννᾶτον,
25 ὅπου μοῦ καταρήστηκε στὸν ἄδην νὰ τὸ βάλω
ἢ μάνα μου ἢ ἄνομη μόνον νὰ μὴ σέ πάρω.
Βάλ' με καὶ τὸ ζουνᾶρι μου τ' ὠμορφοκεντημένο,
καὶ μὴ με βάλῃς τ' ἄπεντον τὸ παντορημιασμένον;
ὅπου μοῦ καταρήστηκαν στὸν ἄδην νὰ τὸ βάλω,*

1) Κοντομαλλοῦσα.

2) Πενταλοβομμένα.

- 30 ἡ μάνα μου, κ' ἡ ἀδερφή, ἂν τύχη ἡ γὰρ σὲ πάρω.
 Βάλε μου καὶ τῆς κάλτσες μου τῆς πενταλοκουρνάταις
 καὶ μὴ βάλῃς τῆς ἄπεντες, τῆς πενταλοβαμμέναις,
 ποὺ μ' ἔλεεν ἡ μάνα μου στὸν ἄδην ἡ γὰρ τῆς βάλω,
 ἡ μάνα μου ἡ ἀνομη, ἂν τύχη ἡ γὰρ σὲ πάρω.
- 35 Στὴ σάλαν τὴ χαλικιωτὴν³ ὕστερα φέρετέ με,
 γύρω - τριῶρω κάτσετε, μυριολοήσετε με.
 Ἡ μάνα μ' ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, κ' ἡ ἀδερφ' ἀπ' τὴν ἄλλην,
 καὶ σὺ, τρανταφυλλένη μου, ἀπάν' ἀπ' τὸ κεφάλι.
 Σιγὰ - σιγὰ καὶ ταπεινὰ τράβα τα τὰ μαλλιά σου,
- 40 ποὺ θάρθουν αἱ ἀρκόντισσες ἡ γὰρ μὴ σὲ σουσουμιάσουν.
 Καὶ ὅσα θ' ἀκούσης τὸν παππᾶν, τὴ σκάλαν ἡ ἀνηβαίνη,
 τότες, τρανταφυλλένη μου, σύρε φωγὴν πνιμένην.
 Καὶ ὅσα θὰ μὲ σηκώσουσιν τέσσερα παλληκάρια,
 τότες, τρανταφυλλένη μου, σύρε φωγὴν καθάρια.
- 45 Σὰ θὰ μὲ πᾶν' στὴν ἐκκλησιάν, νᾶφουσιν τῆς λαμπάδες,
 τότες, τρανταφυλλένη μου, πρόσταξε τοὺς παπάδες,
 ἡ γὰρ ψάλλουσιν τὸν ἄμωνο⁴ σιγὰ κι' ἀγάλ' ἀγάλι,
 γιὰ νᾶρτουν ἡ γὰρ μὲ κλάφουσιν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
 Καὶ σὰ θὰ μὲ περάσουσιν ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
- 50 τότες, τρανταφυλλένη μου, μάδησε τὰ μαλλιά σου.
 Καὶ σὰ θὰ μὲ περάσουσιν εἰς τὸ νεκροταφεῖον
 τότες, τρανταφυλλένη μου, νᾶρτῆς εἰς τὸ μνημεῖο.
 Καὶ σὰ θὲ ἡ γὰρ μὲ βάλουσι στὴ γῆ, σὲ μίαν ἄκρια,
 σκύψε, τρανταφυλλένη μου καὶ γέμισέ το δάκρυα.
- 55 Σὰ πᾶν τὴ μακαρία μου καὶ σβύσουν τὰ κεριά μου,
 τότες θὰ φύ(γ)' ἀγάπη σου μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου.
 Σὰν πᾶτε καὶ στὸ σπίτι μου, ἐσέν' κ' ἡ ἀδερφή μου,
 ἔμπα, τρανταφυλλένη μου, μέσα στὴν κάμαρὴ μου
 καὶ πιᾶσε τὸ μαντήλι μου, ποὺ μοῦ ἔχεις καμωμένο,
 ποὺ τό ἔχ' ἀπ' τὴν ἀγάπη σου καραμπογιατισμένο,
- 60 κι' ἀπ' τὰ πολλὰ σου κλάματα μὲ δάκρυα γέμισέ το,
 βάλε καρφὶ στὴν πόρτα μας κ' ἐπάνω κρέμισέ το.
 Γιὰ ἡ γὰρ περνοῦν οἱ φίλοι μου κ' οἱ ἀδερφοποιτοὶ μου,
 ἡ γὰρ κλαῖν πωρρὸν τὴ ρειότη μου καὶ βράδυν τὸ κορμί μου.
 Σὰ θὰ σοῦ δώσουν κόλλυβα στὰ τρίμερὰ μου, φά' ἕα,
 65 καὶ τρισμακάρισε τὸν νιόν, τὸν νιόν, ὅπου σ' ἐγάπα.»

3) στὴν τάβλαν τὴ χαλιωτὴ.

4) Ἄμωμο.

- 70 Τότες ἀπελοήθηκε μὲ χεῖλη πικραμμένα;
 κ' ἐτρέχαν τὰ ματάκια τῆς δάκρυα φαρμακεμένα.
 « Σὰ θὰ μοῦ δώκουν κόλλυβα, σιτὴ γῆ θὲ νὰ τὰ μπλάσω,
 μαζί σ', ἀγαπημένε με, κ' ἐγὼ θὰ ξεψυχιάσω. »
- 75 Κ' ἐστάθην εἰς τὸ λό(γ)ον τῆς, κ' ὡς τὸ 'πεν, ἔκαμὲν το,
 φαρμάκιν εἰς τὸ στόμαν τῆς ἐκράτει(ν), κ' ἔφαέν το.
 Σ' ἓνα μνημιὸν τοὺς ἔβαλαν, σ' ἓνα προσκεφαλάκι
 κ' ἦβγεν ἡ κόρη λεμονιά κ' ὁ νιὸς κυπαρισσάκι
 κ' ἐπεριμπλέκαν τάθθη τους κάθε γιορτὴν ἡμέρα.

Λ.Α. Ἀχ. Δισμαντάρα, χειρ. ἀρ. 192 (1920).
 Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 18, μὲ παραλλ.αγές.

38

Παραλλαγή Β'

- Κοντομπλεγμένη λεμονιά, τὸ ἄνθος φορτωμένη,
 ἡ μέρα ποὺ σ' ἀγάπησα ἦταν εὐλογημένη.
 Καὶ τώρα ποὺ ἀρρώστησα καὶ κοιτόμαι στὴν κλίνη,
 ἔλα, Τριανταφυλλένια μου, καὶ φίλα με στὰ χεῖλη;
- 5 στὰ χεῖλη καὶ στὰ μάγουλα καὶ στὰ καμαροφρέδια,
 νὰ μὲ φιλάς, ἀγάπη μου, παλιά μου καὶ καινούρια.
 Ἦλα, Τριανταφυλλένια μου, στὸ σπῆτι χωρὶς ἄλλο,
 μὴν ἐντραπῆς τὴ μάνα μου, μηδὲ κανέναν ἄλλο.
 Ἦλα, Τριανταφυλλένια μου, καὶ δεῖξε τὸν καμὸ σου,
- 10 κ' ἀρώτησε τὴ μάνα μου : « Κυρά μου, ποῦ 'ν' ὁ γιός σου ; »
 Κ' ἡ μάνα μου θὲ νὰ σοῦ πῆ : « Νάν' τος ἐκεῖ ὁ γιός μου,
 στὴν κάμαρῆν του κοιτεται, στὸ στρῶμα ξαπλωμένος,
 κ' εἶν' ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου κατάκαδα σφαγμένος ».
 Ἦλα, Τριανταφυλλένια μου, μέσα στὴν κάμαρῆ μου,
- 15 μὴν ἐντραπῆς τὴ μάνα μου, μηδὲ τὴν ἀδερφή μου.
 Κάτσε, Τριανταφυλλένια μου, εἰς τὸ προσκέφαλό μου,
 μὴν ἐντραπῆς τὴ μάνα μου, μηδὲ τὸν ἀδερφό μου,
 Νὰ βάλω τὸ κεφάλι μου πάνω στὰ γόνατά σου,
 νὰ βγῆ καὶ ἡ ψυχούλα μου μέσα στὴν ἀγκαλιά σου.
- 20 Σὰν ἔβγη ἡ ψυχούλα μου, ἐσὺ σαβάνωσέ με,
 ἀνοιξε τὸ σεντούκι μου, πιάσε καὶ ἄλλαξέ με·
 βάλε μου τὸ σαβάρι¹ μου, τὸ λέσι δεκαστόρο²,
 βάλε μου τὸ ζωνάρι μου, τὸ λέσι λιβανιόρο²,
 καὶ μὴ μοῦ βάλῃς τ' ἄπεντο, τ' ἄπεντοκουθουνάτο²,

1. Σαλβάρι.

2. Δὲν ξέρω τὴ σημασία αὐτῶν τῶν λέξεων.

- 25 ὅπου μοῦ καταράστηκε στὸν Ἄδη γὰρ τὰ βάλω
 ἢ μάνα μου ἢ ἄπονη, μόνο γὰρ μὴ σὲ πάρω.
 Στὴν τάβλα τὴ χαλινωτὴ πάρ' με καὶ στόλισέ με,
 γύρω τριγύρω κάτσετε, μοιριολογήσετέ με,
 ἢ μάνα μου ἀφ' τῆ μιὰ μεριά κ' ἢ ἀδερφή ἀφ' τὴν ἄλλη,
- 30 καὶ σύ, Τριανταφυλλένια μου, 'πὸ πάνω ἀφ' τὸ κεφάλι.
 Σιγὰ σιγὰ καὶ ταπεινά, τράβα τα τὰ μαλλιά σου,
 σὰν ἔρθουν οἱ νοικοκυρὲς γὰρ μὴ σὲ σουσσομιάσουν.
 Κι' ὅταν θ' ἀκούσης τὸν παπᾶ τὴ σκάλα ν' ἀνεβαίνει,
 τότε, Τριανταφυλλένια μου, σύρε φωνὴ καμένη.
- 35 Καὶ σὰ θὰ μὲ σηκώσουσι τέσσερα παλλικάρια,
 τότε, Τριανταφυλλένια μου, σύρε φωνὴ ἀτσάλια.
 Ἄς μὲ γυρίσουν τὸ χωριὸ κι' ὄλους τοὺς μαχαλάδες,
 γὰρ κλάφουνε τὴ νιότη μου, πού 'χε τίς νοστιμάδες.
 Σὰ θὰ μὲ πᾶν' στὴν ἐκκλησιά καὶ 'φουνε τὰ κεριά μου,
- 40 τότε, Τριανταφυλλένια μου, βγαίνεις ἀφ' τὴν καρδιά μου.
 Σὰ θὰ μὲ πᾶν' στὴν ἐκκλησιά, πρόσταξε τοὺς παππάδες
 γὰρ φάλοσι τὸν Ἄμωνα³ σιγὰ κι ἀγάλι ἀγάλι,
 γὰρ ἔθουνε, γὰρ μὲ κλάφουνε ὄλοι, μικροὶ μεγάλοι.
 Σὰ θὰ μὲ βάλουν μὲς στὴ γῆ καὶ μὲ σκεπάσῃ ἡ πλάκα,
- 45 κλάψε, Τριανταφυλλένια μου, τὸν νέο πὸν σὲ ἀγάπα.
 Σὰν ἔρθετε στὸ σπίτι μας, ἔσὸν κ' ἢ ἀδερφή μου,
 πιάστε τὸ στρωματάκι μου, στὴ γῆ ξαπλώσετέ το,
 γύρω τριγύρω κάτσετε, μοιριολογήσετέ το.
 Πιάσε τὸ μαντιλάκι μου, στὰ μαῦρα βούτηξέ το,
- 50 βάλε καρφὶ στὴν πόρτα μας κι' ἀπ' ἔξω κρέμασέ το,
 γὰρ γὰρ περνοῦν οἱ φίλοι μου κ' οἱ ἀδερφοποιοί μου,
 γὰρ κλαῖν παρὸν τὴν νιότη μου καὶ βράδυ τὸ κορμί μου.
 Σὰ θὰ σοῦ δώσουν κόλλυβα, στὰ τρίμερά μου, φᾶ' τὰ,
 φᾶ' τα καὶ τρισμακάρισε τὸ νιὸ ὅπου σὲ 'γάπα.
- 55 Κ' ἢ κόρη, ὡς ἦτο φρόνιμη, φρόνιμα τ' ἀπεκρίθη :
 — Σὰ θὰ μοῦ δώσουν κόλλυβα, στὴ γῆ θὲ γὰρ τὰ μπᾶσω,
 κ' ἐκεῖ θὰ σύρω μιὰ φωνή, κ' εἰδοὺς θὰ ξεψυχιάσω.»
 Σ' ἕνα μνημεῖο τοὺς βάλανε, σ' ἕνα προσκεφαλᾶκι,
 κ' ἤβγε ἡ κόρη λεμονιά κι' ὁ γιὸς κυπαρισσάκι,
- 60 καὶ περιπλέκουν τ' ἄνθη τῶν κάθε καλῆ ἡμέρα,
 καὶ πέφτουν τ' ἄνθη 'πάνω τῶν, τὰ ρόδα στὴν ποδιά της,
 τὰ κόκκινα τριαντάφυλλα 'πάνω στὰ μάγουλά της.

3. Τὸ «Ἄμωμοι ἐν ὁδῷ», τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας.

S.B.B.T.A., σελ. 213 - 214, 215.

- Μιά λιερή ψυχομαχεΐ, μιὰ λιερή πεθαίνει,
για' νὸς ἀούρου 'γκάλιασμα, για' νὸς ἀούρ' ἀγάπη·
καὶ τρεῖς καλαῖς γειτόνισσαις ἐπῆσαν καὶ τὴν ἡδραν,
ἢ μιὰ πέρνει βασιλικὸ κ' ἢ ἄλλη πέρν' ἀπίδι,
5 ἢ τρίτη ἢ καλλίτερη πέρνει χρυσὸ μαντῆλι.
«Καλὴ 'μερὰ σου, λιερή, περαστικά σου νᾶναι,
μύρισε τὸ βασιλικὸ, δάγκασε καὶ τ' ἀπίδι,
σκούπισε καὶ τὸν ἴδρω σου μὲ τὸ χρυσὸ μαντῆλι».
«Μήτε βασιλικὸ θελω, μήτε δαγκῶ τ' ἀπίδι,
10 μήτε τὸν ἴδρω μου σκοπῶ μὲ τὸ χρυσὸ μαντῆλι».
«Κόρη, 'γαπήσαμε κ' ἡμεῖς κ' ἐλησημονήσαμε τους,
καὶ σὺ, κόρη μ', ἀγάπησες καὶ θέλεις νὰ 'πεθάνης ;»
«'Εσεῖς σὰν ἀγαπήσατε, ἦτανε παληκάρια,
μὰ 'γὼ τὸ νιὸ π' ἀγάπησα, τοῦ κόσμου διοματάρης».
15 Εἶχε τοῦ Φρούγκου λίσμα, τοῦ Βενετσιάνου χάρι,
κ' ἔσερνε τὸ μουστάκι του Σαλονικιὸ βατάνι».
'Απὸ ταῖς τρεῖς γειτόνισσαις ἢ μιὰ τὴν ἐλυπήθη.
«Πέ μου, κόρη, ποῦ κάθεται νὰ πᾶ νὰ σοῦ τὸν φέρω».
«Κάτω 'ς τοὺς κάμπους ποῦ θωρεῖς, 'ς τὰ πράσινα λειβάδια,
20 ποῦναι τὰ δένδρ' ὀλόχρυσα κ' ἢ ρίζαις ἀσημένιαις,
ἐκεῖα μέσα κάθεται ὁ ἀπολησημονιάρης,
ὄπου μ' ἀπολησημονήσε καὶ πιὸ δὲ μὲ θυμᾶται».
Καὶ παίρνει τὸ δρομὶ δρομὶ καὶ πῆε καὶ τὸν ἡδρε·
χρυσὸ δενδρὶ ἐνέσπασε κ' ἦκαμε τόπο κ' ἦμπε·
25 ἐκ' ἡδρε καὶ τὸ Γιανακὴ καὶ ταύλα μαρμαρένια·
ἢ κόρη 'ποῦ τὸν ἐκερνᾶ, ἀσημοδουκλωμένη.
Κ' ἐκεῖνος ὅσον κ' εἶδε την, ἐπροσηκώθηκὲ την.
«Καλῶς την τὴ γειτόνισσα τὴν πολλαγαπημένη·
κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ ξεφαντώσης·
30 νὰ φᾶς ἀπ' τ' ἄγρη τ' οὐρανοῦ, νὰ φᾶς κ' ἄγριο περδίκι».
«Μηδὲ για' τὸ φατ' σ' ἦρθα μήτε για' τὸ πιοτὶ σου,
μόνο για' τὴ γειτόνισσα τὴν πολλαγαπημένη».
«Σῆκω νὰ πᾶ τὴν εὔρωμε, γιατ' ἢ ψυχὴ της βγαίνει».
«'Απ' ἦς ἐχτίστ' ὁ οὐρανὸς κ' ἐθεμελιώθ' ἢ δύσις,
35 καὶ τῶν τελειῶν ἢ βουλή καὶ τῆς ἀρχῆς ἢ καίσις,
καὶ ταῖς δικαῖς της ταῖς βουλαῖς δὲν ἦμπορῶ νὰ τύχω».
'Επῆσαν τὸ δρομὶ δρομὶ, νὰ 'πᾶσι νὰ τὴν εὔρουν,
καὶ πρόαλεν ἢ λιερὴ ἀπὸ τὸ παραθύρι.

- 40 «Καλῶς τὸν ἤθελα νὰ ἴδῳ, τὸν ἰποθυμοῦσα νάρθη,
καλῶς τον τὸ βασιλικὸ μὲ τὰ χρυσᾶ του τ' ἄνθη».
«Ἐπαίνεσές μ', ἀγάπη μου, περιχοῦ νὰ σὲ πανέσω.
Θάλασσα μὲ τὰ κάτεργα μπαξέ μὲ τὰ λουλοῖδια,
βρόση μου μὲ τὸ κροῦ νερό, μ' ὀλόχροσα σουλούνια».
- Z.A. τόμ. 19ος (1884 - 1885), σελ. 205, 206, ἀρ. 3, Γ.Π.

40

Παραλλαγή Β'

Η ΛΥΓΕΡΗ

- Μιά λυερή ψυχομαχεῖ, μιὰ λυερή πεθαίνει
γιὰ ἄνους ἀούρου ἀγκάλιασμα, γιὰ ἄνους ἀούρου ἀγάπη
καὶ τρεῖς καλές γειτόνισσες ἐπῆσαν νὰ τῆ(δ) δοῦσι.
Ἡ μιὰ πῆρε βασιλικὸ κι' ἡ δευτέρα ἀπφίδι
5 κι' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη πῆρε χρυσὸ μαντήλι.
— Ὠρα καλή σου, λυερή, ποῦ κοίτεσαι στὸ στρώμα.
— Καλῶς τις τις γειτόνισσες τις πολλαγαπημένες.
— Μύρισε τὸ βασιλικὸ καὶ δάκχασε τ' ἀπφίδι
καὶ σκούπισε τὸν ἴδρω σου μὲ τὸ χρουσοῦ μαντήλι.
10 — Ἐθ' θέλω γὼ βασιλικό, ἐθ' θέλω ἄν τ' ἀπφίδι,
οὔτε τὸν ἴδρω μου σκουπῶ μὲ τὸ χρουσοῦ μαντήλι.
— Κόρη, κι' ἐμεῖς ἄγαπήσαμε κι' ἐλησμονήσαμεν τους
κι' ἐσύ, κόρη μ', ἀγάπησες κι' ἐπφεςες νὰ πεθάνης ;
— Ἐσεῖς κι' ἂν ἀγαπήσατε ἦτανε παλλικάρι
15 μὰ ἄν τὸν νεῖ(μ) π' ἀγάπησα ἦτανε διοματάρης
κι' εἶχεν τοῦ Φράγκου λύισμα, τοῦ Βενετσάνου χάρι
κι' ἐστριβεν τὸ μουστάκιν του Σαλονικιὸ βοτάνι.
Ἄπο τις τρεῖς γειτόνισσες ἡ μιὰ τὴν ἐλυπήθη
ποῦ το τὴν τέλειων ἡ βουλή καὶ τῆς ἀρχῆς ἡ κρίση.
20 — Πέ μου, κόρη, ποῦ βρίσκεται νὰ πᾶ νὰ σοῦ τὸ φέρω.
— Κάτω στοὺς κάμπους κάθεται στὰ πράσινα λειβάδια.
Ἐκειὰ μέσα βρίσκεται ὁ ἀπολησμονιάρης
ὅπου μ' ἀπολησμόνησε καὶ πιά δὲ μὲ θυμᾶται.
Ἐπῆεν ἡ γειτόνισσα κι' ἐν ἡῖρε τόπο νᾶμπη,
χρουσοῦ δεντρὶν ἐνέσπασε κι' ἔκαμε τόπο(γ) κι' ἡμπε.
25 — Ὠρα καλή σου, Γιαννακή, μέσα στ' ἰρκοντικό σου.
— Καλῶς την τῆ γειτόνισσα τὴν πολλαγαπημένη.
Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ ἰποθυμᾶνης,
νὰ πιῆς θροσιὰ τοῦ οὐρανοῦ νὰ φᾶς ἄγριον περδίκι.

- 30 — Έγώ ἐν ἤρτα γιὰ φαῖ, μήτε γιὰ τὸ νερό σου,
μόνο γιὰ τὴ γειτόνισσα τὴν πολλαγαπημένη
ποῦχει τὴν ἠ ἀγάπη σου κατὰκαρδα σφραμένη.
Ἐπῆραν τὸ δρομὶ δρομὶ κι' ἐπῆσαν νὰ τὴν εὔρου
κι' ἠ λυερῆ ἐπρόβαλε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
- 35 Εἶδεν τὸν ὄπου μπρόβαλε κι' ἔρκεφεν τὸ τραοῦδι :
— Καλῶς τὸ μῆλο τοῦ Μαγιοῦ καὶ τὸν ἀτθὸ τοῦ σκρίνου,
καλῶς τὴν τὴν ἀγάπη μου ὄπου τὴν ἐπιθύμου.
— Ἐπαίνεσές μ', ἀγάπη μου, πριχοῦ νὰ σέ 'παιέσω,
νὰ δῶς' ὁ Θεὸς κι' ἠ Παραγιά μόνο νὰ σέ κερδαίσω.

N.X. ἀρ. 7, σελ. 4 (Παλῆς Νισύριος).

Εἰς τὰ Ν.Α. τοῦ Γ. Καζαβῆ ὑπάρχει παρόμοιον μὲ τὸν τίτλο «ἠ Λυερῆ ψυχομαχεῖ»
μὲ πολλές ὁμως παραλλαγές.

41

Π α ρ α λ λ α γ ῆ Γ'

Η Λ Υ Ε Ρ Η

- Μιά λυερῆ ψυχομασεῖ, μιὰ λυερῆ πεθαίνει
γιὰ 'ρούς ἀόρ' ἀγκάλασμα, γιὰ 'ρούς ἀόρ' ἀγάπη
καὶ τρεῖς καλές γειτόνισσες ἐπῆσαν νὰ τῆδ' δοῦσι.
Ἡ μιὰ πῆρεβ βασιλικὸ κι' ἠ δεύτερη ἀπφίδι
- 5 κ' ἠ τρίτη ἠ μικρότθερη πέρει χρουσὸμ μαντήλι.
— Ὠρα καλή σου, κόρη μου, ποῦ κοίτεσαι στὸ στρωῶμα.
— Καλῶς τες τίς γειτόνισσες τίς πολλαγαπημένες.
— Μύρισε τὸβ βασιλικὸ καὶ δάκχασε τ' ἀπφίδι
καὶ σκούπισε τὸν ἴδρωσ σου μὲ τὸ χρουσὸμ μαντήλι.
- 10 — Ἐθ θέλω 'γὼ βασιλικό, ἔθ θέλω 'γὼ ἀπφίδι,
ἐν ἐσκουπῶ τὸν ἴδρωμ μου μὲ τὸ χρουσὸμ μαντήλι.
— Κόρη, 'γαπήσαμεγ κ' ἐμεῖς κ' ἐλησμονήσαμεν τους,
ἐσὺ, κόρη, ἐγάπησες κ' ἐπφεσες νὰ πεθάνης!
— Ἐσεῖς κι' ἂν ἐγαπήσατε ἤτονεμ παλληκάρι
- 15 μὰ 'γὼ τὸν νεῖομ ποῦ 'γάμισα ἤτονε διοματάρης
κ' εἶσεν τοῦ Φράγκου λύισμα, τοῦ Βενετσάνου χάδι
κ' ἔστριβεν τὸ μουστάκιν του Σαλονικιοῦβ-βοτάνι.
— Πέ μόν, κόρη, ποῦ βρῖσκειται νὰ πᾶ νὰ σοῦ τὸφ φέρω.
— Κάτω στοὺς κάμπους κάθεται στὰ πράσινα λειβάδια.
- 20 — Ἐπῆεν ἠ γειτόνισσα κ' ἐν ἠῦρεν τόπον νᾶμπη,

- χρυσὸν δεντρίν ἐνέσπασεν κ' ἔκαμεν τόπον κ' ἤμπε.
 — Ὡρα καλή σου, Γιαννακῆ, μέσα στ' ἀρκοντικό σου.
 — Καλῶς την τῆγ γειτόνισσαν τῆμ πολλαγαπημένη.
 Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ 'ποθυμᾶνῆς,
 25 νὰ πιῆς δροσιὰν τοῦ οὐρανοῦ, νὰ φᾶς ἄγριον περδίκι.
 — Ἐβῶ ἐν ἤρετα γιὰ φαί, μήε γιὰ τὸν νερόσ σου,
 μόνον γιὰ τῆγ γειτόνισσαν τῆμ πολλαγαπημένη
 ποῦσει την ἠ ἀγάπη σου κατάκαρδα σφαιμένη.

- Εἶδον τον ὄπονῆμ πρόαλεγ κ' ἔρκεψεν τὸ τραοῦδι
 30 — Καλῶς τὸ μῆλον τοῦ Μαγιοῦ καὶ τὸν ἀτθὸν τοῦ σκρίνου,
 καλῶς την τῆν ἀγάπημ μου ὅπου τῆν ἐπιθίμου.
 — Ἐπαίνεσές μ', ἀγάπη μου, πριχοῦ νὰ σέ 'παινέσω,
 νὰ δώσ' ὁ Θεός κι' ἠ Παναγιὰ μόνον νὰ σέ κερδαίσω.

Αὐγ. ἀρ. 439, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.

*Ἄν καὶ ἡ παραλλαγή αὐτὴ δὲν ἔχει μεγάλες διαφορὰς μετ' τὴν προηγούμενη, δημοσιεύεται λόγῳ τῆς προσπάθειας τοῦ συλλέκτου ὅπως ἀποδώσῃ τὸ ἀκριβές Νισυριακὸν ἰδίωμα.

Οἱ τρεῖς παραλλαγές τοῦ τραγουδιοῦ «Λυερῆ» ἔχουν τὸ θέμα («τῆς ἀπολησμονημένης».

Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 82, σελ. 115 - 117.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. Τόμ. Α' (1962), σελ. 409 - 411.

С.Ф.Е.Δ.Т., σελ. 323.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι κ α

- 1) Μιὰ λυερῆ ψυχομαχεῖ μιανοῦ ρκοῦς ἀγάπη
 Δωδ. Ἄρχ. τόμος Β', σελ. 250 - Γ. Ζερνοῦ
 Δημ. Τραγ. Καλύμνου.
 2) Ὁ ἄπιστος, (Σὲ κῆππον ἐνενητράνεψα χρυσοτροχαλλιασμένο)
 Δωδ. Ἄρχ. Τόμ. Β', σελ. 273, Δημ. Τραγ.
 Ρόδου, Α. Βρόντη.

42

ΤΟ ΚΑΡΤΕΡΗΜΑ

- ἜΟλοι τὸν ἥλιο τὸν κυττοῦν ποῦ πᾶ' νὰ βουσιλέψη
 κι' ἠ κόρη ποῦ 'χεν τὸν καῦμό τῆθ θάλασσ' ἀγνωτεύει.
 Βλέπει καρᾶβια κι' ἔρκονται, βαρκοῦλες κι' ἀρμενίζου.
 — Κατέβα, μάνα, ρώτα τα καὶ ξαναρώτησέ τα,
 5 μὴν εἶδαν τὸν λεβέντη μου, τὸν ἀρραβωνιαστικό μου ;
 Σὲ τί τραπέζια τρώει ψωμί, σὲ τί ταβέρνες πίνει,

- σὰν τί χερᾶκια τὸν κερνοῦν καὶ τὰ ἴδικά μου τρέμουν,
 σὰν τί ματάκια τὸν κνιττοῦν καὶ τὰ ἴδικά μου κλαῖνε ;
 Θέλω νὰ τὸν καταραστῶ καὶ πάλι τὸλ λυποῦμαι,
 10 μ' ἂν εἶναι καὶ πραξοῦμενα, αὐτὸ θέλ' ἄβρη 'μπρός του :
 Ἐπὶ ἄψηλά νὰ γκρεμιστῆ καὶ χαμηλὰ νὰ πέση,
 σὰν τὸ γυιαλὶ νὰ ραγιστῆ καὶ σὰν κερὶ νὰ λυώση.

Γν. ἀρ. 61, σελ. 2, Α.Κ.

Τὸ τραγοῦδι μὲ θέμα «ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης» συναντᾶται εἰς πολλὰ παρα-
 λαγές. Τέτοιαι εὑρίσκονται καὶ στὴ μεσαιωνικὴ μας ποίησι.

Ν. Πολίτη, Ἐκλογή, ἀρ. 128, σελ. 161.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. τόμ. Α' (1962), σελ. 411 - 416.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Ἦλιε μου προσχαμήλωσε, φεγγάρι μ' ἀποστάσου

Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Δημ. Τραγ. Καρπά-
 θου (1928), σελ. 170.

43

- Μάνα μου κ' ὡς ἐκάθουμον κ' ἐπλούμιζα μανδῆλι
 ἐκ' ἤρθε μιὰ γειτόνισσα ὄπου μπιστὰ μ' ἀγαπᾶ.
 — Κόρη, τὸν ἀγαπᾶς βλογοῦν καὶ σὸ μανόηλιν κάμνεις ;
 Πιάνω καὶ τριδιπλώνω το 'σ τὸ σκάμνον μου τὸ θένω.
 5 Βάλλω το χροουσοκάλικο στὸ δῶμαν ἀνεβαίνω
 θωρῶ πανῶ, θωρῶ κατῶ, θωρῶ στοὺς πέρα κάμπους.
 Θωρῶ λαὸν κ' ἀνέβαινε, μ' ἐξήντα δυὸ πατάδες
 κ' ἐξήντα πέντε ἄρχοντες καὶ πᾶν νὰ τὸν παντρέψουν.
 Μαργαριτάριν ὁ λαὸς κ' ἡ νύμφη ἀσημένη,
 10 κ' ἐκεῖνον τὸ κακὸ σκυλλὶ χροουσᾶ ἄτον φορεμένο.
 — Δὲν εἶχε δρόμον νὰ διαβῆ καὶ δρόμον νὰ περάση,
 μόνον ἀπὸ τὴν πόρταν τῆς γιὰ ἕναν τῆς γινάτι ;
 Κ' ἀπὸ μακρονὰ τὴν χαιρετᾶ κ' ἀπὸ μακρονὰ τῆς λέει :
 — Κόρη, ἂν δὲν περηφανῆς, ἔλα νὰ μπῆς κουμπάρα·
 15 νὰ πιᾶσης τὰ στεφάνια μου τὰ παραχροουσωμένα
 ποῦ μοῦ τὰ παραχροουσῶσεν ὁ Ἦλιος τῆς ἡμέρας
 καὶ τὸ φεγγάρι τῆς ἀγῆς καὶ τ' ἄστρον ἀπὸ σπέρα·
 — Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανὸς τόσ' ἄστρα στὸ πονγγί σου,
 τόσα ψιλὰ πονκάμισα νὰ βάλῃ τὸ κορμί σου.
 20 — Ἄκουσε, μάνα μ', ἄκουσε τὸ τί μοῦ λέει ὁ Γιάννης.

- Λέγει μ' ἄν δὲν 'περηφανῶ γὰ πᾶ ἰὰ μπῶ κουμπάρα,
 ἰὰ πιάσω τὰ στεφάνια του τὰ παραχρουνσωμένα,
 ὅπου τὰ παραχρούσωσεν ὁ "Ἡλιος τῆς ἡμέρας
 καὶ τὸ φεγγάρι τῆς ἀγῆς καὶ τ' ἄστρον ἀπὸ 'στέρα.
- 25 — Τὸ ξουραφὶν τὸ ξουραφὶν ἰὰ κόψη τὸν λαιμὸν του.
 — "Ὁχι, μανίτσα μου γλυκειά, ἰὰ μὴν τὸν καταρᾶσαι.
 Καλὴ ὥρα στοὺς γάμους του, καλ' ὥρα στὶς παντρεῖᾶς του
 καλὴ ὥρα στὰ στεφάνια του ὅπου θὰ παραλάβῃ.
 "Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανὸς τόσ' ἄσπρα στὸ πουγγὶ του,
- 30 τόσα ψιλὰ πονκάμισα γὰ βάλῃ τὸ κορμί του.
 — Σήκου, κόρη μου, κι' ἄλλαξε κι' ἄμε ἰὰ μπῆς κουμπάρα.
 Τρεῖς μῆνες ἐστολίζετο, τρεῖς μῆνες, τρεῖς ἡμέρες,
 τ' ἄστρα καὶ τὸν ἀγγερινὸν κουμπιὰ καὶ δακτυλίδια
 κ' ἐκίνησεν κ' ἐπήαιεν κ' οἱ κόσμοι τῆς κλουθοῦσαν.
- 35 Παπᾶς τὴν εἶδεν κ' ἔσφαλε, διάκος ποὺ καλονάρχι
 καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἀφήκαν τὰ χαρτιά των.
 Κι' ἡ κόρη ὡς ἦτον φρόνιμη, φρόνιμα 'πληοίθη :
 — Ψάλλε, παπᾶ μου, τᾶψαλλε διάκο τὰ 'καλονάρχι
 καὶ σεῖς μικρὰ διακόπουλα, πιάσετε τὰ χαρτιά σας.
- 40 Καὶ 'πληοῖται κι' ὁ γαμπρὸς ἀφ' τῆς ρυφῆς τὴν πάντα :
 — Παπᾶ, κι' ἄν εἶσαι χριστιανὸς κι' ἄν τὰ πιστεύνῃς τ' ἅγια
 μετᾶλλαξε τὰ στέφανα καὶ βάλτα τῆς κουμπάρας.
 — Ἐρχου, μάνα, ἰὰ φύωμεν ἰὰ πᾶμε εἰς τὸ σπίτι
 γιὰτ' ἦρθαν οἱ πραξοῦμενες οἱ πρώτες φιλενάδες
- 45 κι' ἔβαλαν φούχταν σουλουμᾶν κ' ἦρθαν ἰὰ μοῦν κουμπάρες.
 Κι' ἡ κόρ' ὡς ἦτον φρόνιμη φρόνιμα 'πληοίθη :
 — Γιὰ φέρετε μου γλυκὸ κρασί κι' ὀλόχρουσον μαυδῆλι
 γιὰ ἰὰ πλυθῶ ἰὰ σφογγισθῶ, ἰὰ δείξ' ὁ σουλουμᾶς μου.
 Κι' ἀφ' τὴν λαμπρότην τὴν πολλὴν ἐρράην τὸ ποτήρι
 50 κι' ἀφ' τὴν πολλὴν τὴν ὀμορφίαν ἐκάην τὸ μανδῆλι.
 Κι' ὡς τὴν εἶδεν ἡ μάνα τῆς σύρει φωνὴν μεγάλην :
 — Καλῶς μου τὴν τὴν κόρην μου τὴν μωροφρόνιμὴν μου,
 κουμπάραν τὴν ἐπόστειλα, ρύφην μου τὴν ἐφέραν.

(Ἐκ τῆς συλλογῆς I. Λογοθέτου
 καθ' ὑπαγόρεσιν τῆς συζύγου του
 Χατζήδεννας Μαρίας Λογοθέτου).

Παραλλαγή Β'

Η ΟΜΟΡΦΗ ΚΟΡΗ

- Μά:να μου, σὰν ἐκάθουμον κι' ἐκένταν τὸ μαντῆλι
ἐκεῖ ῥτεν μιὰ γειτόνισσα ὅπου πολλὰ μ' ἀγάπα.
- Κόρη, τὸν ἀγαπᾶς, ἔβλογοῦν κι' ἐσὺ κεντᾶς μαντῆλι ;
Διπλώνει, ξεδιπλώνει το στήν σκάμναν της τ' ἀφίνει
5 καὶ βάλλει τὸ σκαλάκιν της στὸ δῶμαν της ἑνεβαίνει.
Θωρεῖ ἀρίθμητον λαὸ τὸν κάμπο κατεβαίνει.
Ἄν εἶχεν μέρος γὰ διαβῆ καὶ χῶρον γὰ περάση
μόνον ἀπὸ τὴν πόρταν της πάει γυναικὰ της.
- Κόρη, κι' ἂν δὲν ἀποντραπῆς, ἔλα γὰ μπῆς κουμπάρα,
10 γὰ πιάσης τὰ στεφάνια μου τὰ παραχρυσουμένα
ποῦ μοῦ τὰ παραχρυσούσουν ὁ ἥλιος τῆς ἡμέρας
τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρὸ καὶ τ' ἄστρον ἀπὸ ἑσέρας.
- Ἀκουσε, κοῦσε, μάννα μου, ἦντα μοῦ λέει ὁ Γιάννης.
Ἄζει μ' ἂν δὲν ἀποντραπῶ γὰ πᾶ γὰ μῶ κουμπάρα.
- 15 Κι' ἡ μάννα ἀπολοῖθηγε κι' ἡ μάννα της τῆς λέει :
— Κακ' ὥρα γὰ ἔν' στοὺς γάμους του, κακ' ὥρα στίς πωτρειές του
κι' ἄστροτελέκι καὶ φωτιά γὰ πέση στίς ἀλές του.
- Ὅχι, μαννούλα μου γλυκειά, γὰ μὴν τὸν καταργίσει.
Καλὴ ὥρα γὰ ἔν' στοὺς γάμους του, καλὴ ὥρα στίς πωτρειές του
20 κι' ὅσα φιλά πονκάμισα γὰ ζῆ γὰ καταλύση
κι' ὅσ' ἄστρα ἔχ' ὁ οὐρανὸς τόσ' ἄσπρα στὸ πονγγί του.
- Ἄμε, κόρη μου, στὸ καλὸ, ἄμε καὶ στήν ἐδχί μου.
Δυὸ μῆρες ἐστολιζέτο, δυὸ μέρες, δυὸ ἑβδομάδες.
Βάλλει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθος
25 καὶ τὰ χαλικοπέτραδα κουμπιὰ καὶ δακτυλίδια
καὶ πέρει πῶ πολλὸν λαὸ γὰ πᾶ γὰ μῆν κουμπάρα.
Παπᾶς τὴν εἶδεν κι' ἔσφαλε, διάκος τὰ καλονόρα
καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἔδειξαν τὰ χαρτιά των.
Κι' ἀπληθόθηκ' ὁ γαμπρὸς ἀπ' τὴν μεργιὰν τῆς νέφης :
- 30 — Παπᾶ, κι' ἂν εἶσαι χριστιανός, κι' ἂν εἶσαι βαφτισμένος
μετάλλαξε τὰ στέφανα καὶ βάλτα τῆς κουμπάρας.
Κι' ἡ νέφη πηλοῖθηγεν ἀπ' τοῦ γαμπροῦ τὴν πάντα :
— Ἐλα, μάννα, γὰ φύωμε στὸ σπίτι μας γὰ πᾶμε
κι' ἐδῶ ῥταν οἱ παλατιανές, οἱ πρῶτες οἱ ρουφιάνες

- 35 ὀπού 'χουν φοῦχταν σουλουμᾶ και φοῦχταν κοκκινάδι.
 Κι' ἡ κόρη ὡς ἦτο φρένιμη, φρένιμα 'πηλοήθη :
- Γιά φέριτε μου γλῦκὸ κρασί, μεταξωτὸν μαντήλι
 γιά τὰ πλυτθῶ τὰ σκουπιστῶ, τὰ υείξη ὁ σουλουμᾶς μου.
 'Αφ' τὴν πολλὴν τὴν κοκκινιὰν ἐράην τὸ ποτῆρι
- 40 κι' ἀφ' τὴν πολλὴν τὴν ἐμορφιὰν ἐκάην τὸ πεσκήρι.
 Καθῶς τὴν εἶδ' ἡ μάνα της μὲ τὴν χαρὰν τῆς λέει :
- Καλῶς μου την, τὴν κόρην μου τὴν μυριοφρένιμή μου,
 κουμπάραν τὴν ἀπόστειλα, ῥύφην μοῦ τὴν ἐφέραν.

N.X. (1955), ἔρ. 2, σελ. 8 (Κ. Μαντουδάκης).

45

Παραλλαγή Γ'

- Κόρη, τὸν ἀγαπᾶς 'βλοοῦ κι' ἐσὺ μαντήλι κάμνεις ;
 Πιάνει και τριδιπλώνει το και στὸ σκαμνὶ τὸ βάζει,
 πιάνει χαλικοπέτραδο στὸ δῶμα ἀνεβαίνει.
 Θωρεῖ πάνω, θωρεῖ κάτω, θωρεῖ στοὺς πέρα κάμπους,
- 5 θωρεῖ λαὸν ἀρίφνητο κ' ἐξήντα δυὸ παπάδες·
 ἐκεῖ θωρεῖ τὸν Γιαννακὸ στὸν μαῦρο καβαλλάρη·
 τόπο δὲν εἶχε τὰ διαβῆ, μέρος γιά τὰ περάση.
- Κόρη, ἂν δὲν περιφανῆς, ἔλα τὰ μπῆς κουμπάρα,
 τὰ πιάσης τὰ στεφάνια μου τὰ παραχρῶσωμένα,
- 10 ὅπου τὰ παραχρῶσωσεν ὁ ἥλιος τῆς ἡμέρας
 και τὸ φεγγάρι τῆς αὐγῆς και τ' ἄστρο τῆς ἐσπέρας.
- 'Ακούεις, μάνα, τί μοῦ λέ' ὁ Γιάννης ὁ Γιαννάκης ;
 Κόρη ἂν δὲν περιφανῶ τὰ πᾶ' τὰ μπῶ κουμπάρα
 τὰ πιάσω τὰ στεφάνια του τὰ παραχρῶσωμένα
- 15 ὅπου τὰ παραχρῶσωσεν ὁ ἥλιος τῆς ἡμέρας
 και τὸ φεγγάρι τῆς αὐγῆς και τ' ἄστρον τῆς ἐσπέρας.
- "Ὡρα κακὴ στοὺς γάμους του, κακὴ ὥρα στὶς παντρεῖές του
 κι' ἄστροπελέκι και φωτιά στα στεφανώματά του.
 'Η κόρ' ὡς ἦτο φρένιμη, φρένιμα 'πηλοήθη :
- 20 — "Ὁχι, μαροῦλα μου γλυκειά, ὄχι, γλυκειά μου μάνα,
 ὦρα καλὴ στοὺς γάμους του, καλὴ ὥρα στὶς παντρεῖές του
 κι' ὄσ' ἄστρα 'χει ὁ οὐρανὸς τόσ' ἄσπρα τὸ πονγγί του,
 τόσα λιτὰ πονκάμισα τὰ βάλῃ τὸ κορμί του.
 Τρεῖς μῆνες ἐστολίζετο και δυὸ - τρεῖς ἑβδομάδες.

- 25 Βάζει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθος
καὶ τὰ χαλικοπέτραδα κουμπιὰ καὶ δακτυλίδια
κι' ἄλλη βαστᾷ τὸν μαχραμᾷ γὰ μὴ τὴν κάψ' ὁ ἥλιος.
"Ὅταν ἐσιμοκόντεψε κοντὰ στὸ μοναστήρι
Παπᾶς τὴν εἶδε κι' ἔσφαλε καὶ διάκος καλονάρκος
30 καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἐφῆσαν τὰ χαρτιά τους.
Κι' ἡ κόρ' ὡς ἦτο φρένιμη, φρένιμα ἠηλοήθη :
— Ψάλλε, παιτᾷ μ', ὅ,τ' ἔφαλλες καὶ διάκο καλονάρκο,
καὶ σεῖς μικροδιακόπουλα πιάσετε τὰ χαρτιά σας.
Γαμπρὸς ἐπηλοήθημεν ἀφ' τῆς ρύφης τὴν πάντου :
35 — Παπᾶ, ἂν εἶσαι χριστιανὸς καὶ εἶσαι βαπτισμένος
μετάβαλε τὰ στέφανα καὶ βάρ' τα τῆς κουμπάρας.
Κι' ἡ ρύφη ἠηλοήθηκε πὸ τοῦ γαμπροῦ τὴν πάντα :
— Σήκον, μάνα, γὰ φύωμε γὰ πᾶμεν εἰς τὸ σπήτι
ἐδῶ ἴσταν οἱ παλατιανῆς οἱ πρώτες οἱ πουθιάνες
40 βάζουν φουχτιά τὸν σουλουμᾷ φουχτιά τὸ κοκκινᾷδι.
Ἡ κόρ' ὡς ἦτο φρένιμη, φρένιμα ἠηλοήθη.
— Φέρετε μου κροὸ νερὸ κι' δλόχρουσο μαντήλι
γιὰ γὰ πλυθῶ γὰ σκουπιστῶ, γὰ χύσ' ὁ σουλουμᾶς μου.
Ἀφ' τὴν πολλὴν τὴν ὁμορφιά ἐράη τὸ ποτήρι
45 κι' ἀφ' τὴν πολλὴν τὴν κοκκινιὰν ἐκάη τὸ μαντήλι.
Ἡ μάνα τῆς τὴν ἔβλεπεν ἀπὸ τὸ παναθύρι.
— Καλιῶς μου τὴν τὴν κόρην μου τὴν μυριοφρένιμή μου
κουμπάρων τὴν ἐπήρσι, ρύφη μου τὴν ἐφέρα.

Α.Ι.Α. χειρ. 700α. Α. Κερκναστᾶση.

Παρ' ὅτι δὲν ὑπάρχουν μεγάλα βασικά διαφορὰ εἰς τὰς τρεῖς παραλλαγὰς τοῦ τραγουδιοῦ «τῆς κουμπάρας ποὺ ἐγίνε ρύφη» ἐκρίνα σκόπιμὸν νὰ τις παραθέσω γιατί κάθε μιὰ ἀπὸ αὐτὰς ἔχει τὴ χάρη τῆς καὶ κάτι καινούργιο προσφέρει.

Τὸ τραγούδι τοῦτο ἔχει μεγάλη διάδοσιν εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον.

Παραπλήσια ὑπόθεσις ἔχουν καὶ τὰ τραγούδια ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Οἱ καππαδοικαὶ δὲ παραλλαγὰι δείχνουν ὅτι εἶναι ἀκριτικὸν ἢ ὅτι ἐγίνε συμφυρμὸς αὐτοῦ πρὸς τ' ἀκριτικά γιατί στίς παραλλαγὰς αὐτὰς ὁ ἦρωας εἶναι ὁ Ἀκριτάς.

Οἱ πρὸ πολλὰς καὶ οἱ πρὸ ἄρτιες παραλλαγὰς του εὐρίσκονται στὴ νησιώτικην Ἑλλάδα καὶ ἰδιαίτερα στὰ Δωδεκάνησα καὶ στίς Κυκλάδας. Εὐλόγη λοιπὸν ὑποτίθεται ὅτι ἀπὸ τὰ νησιά αὐτά, ὅπου ἦτο κατ' ἀρχὰς γνωστόν, ἀπλώθηκε καὶ στὴν ἄλλη Ἑλλάδα.

Ν. Πολίτου, Ἑκλογὴ, ἀρ. 83, σελ. 117 - 119.

Ε.Δ.Τ.Α.Α. τόμ. Α' (1962), σελ. 416 - 421.

С.Ф.Е.Δ.Т., σελ. 322.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) Ἐχω καὶ μῆνες καὶ καιροὺς τὸν ἀπαῶ ἐν εἶα

- 2) 'Ως ἑκαοῦμον τσ' ὕφαινα τσ' ἀάπης μου μαντήλι
Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ.
194 & 213.
- 3) 'Ως ἑκαοῦμου κι' ὕφαινα ἀγάπης μου μαντί(λ)ι
S.B.B. Τραγ. Δωδ., τόμ. Β' (1938) Κάρπαθις
σελ. 252.
- 4) 'Εκάθουμον κ' ἐπλούμιζα τοῦ κύρκα μου μαντήλι
Τῆλος, Λ.Α. ἀρ. 172, σελ. 45 (Γεωρ. Ἀντωνι-
νάδης, 1893).
- 5) 'Ο Πλατόγιανος ('Ο Γιάννος ὁ Πλατόγιαννος ὁ πολυπλανεμένος)
Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 272 - Δημ. Τραγ.
Ρόδου, Α. Βρόντη.
- 6) 'Η Νύφη ἢ ἡ Κουμπάρα νύφη (Μάννα μου ὡς ἡκάθουμον μόνια καὶ μοναχὴ μου)
Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Δ', σελ. 268 - Δημ. Τραγ. Κῶ,
Ν. Μαυρῆ.

46

*Χρόνους δεκατεσσάρους καὶ μῆνες δεκανιὰ,
ἔφυνε ὁ καλὸς μου καὶ πάει 'ς τὴν Ἀρμενιὰ.
Μηδὲ γραφὴ μοῦ στέλλει, μηδὲ παραγγελιά,
οὔτε γιὰ τὰ παιδιὰ του δὲ στέλλει μαϊδιά.*

- 5 'Σ τὸ χρόνο 'πάνω μόνο μοῦ στέλλει μιὰ γραφὴ·
«Θέλεις 'παντρέψου, κόρη, θέλεις μὴ 'παντρευτῆς·
κ' ἐμένα μὲ 'παντρεύου μέσ' 'ς τὴν Ἀρμενιὰ·
μοῦ δίνου καὶ μιὰ κόρη, μάγισσας παιδί,
ὅπου μαγεύει τ' ἄστρον καὶ τὸν οὐρανό·
- 10 μαγεύει τὰ καράβια, μαγεύει τὸν καιρό,
κ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα καὶ δὲ 'μπορῶ νὰ 'ρθῶ.
Θέλεις 'παντρέψου, κόρη, θέλεις μὴ 'παντρευτῆς,
θέλεις τὰ μαῦρα βάλε, καλόγρημ νὰ γενῆς».

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 401, ἀρ. 23, Γ.Π.
Γν. ἀρ. 20, σελ. 4, Α.Κ.

47

Παραλλαγὴ Β'

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ (*)

— Ἐφυνε ὁ καλὸς μου	τώρα κι' ἀπηλογιά :
καὶ πὰ' στὴν Ἀρμενιὰ	— «Θέλεις, κόρη, παντρεύου
μῆε χαρτί μοῦ στέλλει	Θέλεις μὴν μπαντρευτῆς
μῆε κι' ἀπηλογιά.	5 θέλεις τὰ μαῦρα βάλε
Τώρα χαρτί μοῦ στέλλει	νὰ γίνης καλογριά,

* Κατ' ἀνακόινωσιν Εἰρήνης Παπαῦ Νικολάου Ζαπέτης.

κ' ἐμέναμ μ' ἐπαντρέψα
 γκάτω στήν Ἀρμενιά,
 κ' ἐδώκαμ μου γεναῖκα
 γκόρη μάγισσα·
 μαγεύει τὰ καράβια,
 μαγεύει τὸν καιρό,
 κ' ἐμάγεψε-γ-καὶ μένα
 καὶ δὲ μπορῶ ναρτῶ.
 10 Καὶ πὰ' κινήσω νᾶρτω
 στράφτει καὶ βροντᾶ.
 Καὶ ζγια-ι-γυρίσω πίσω
 ἥλιος, ξεστεριά».
 — Χρυσό-μ-πουλὶν ἐγίνην ἢ γεναῖκα του
 κ' ἐπέτασε γ κ' ἐπῆε στὰ παραθύρια του
 «Γιὰ πέμ' Ἀρμενοπούλα,
 ποῦθεν ὁ ἄντρας σου ;»
 15— «Στὸ λαουნიὸν ἐπῆε
 καὶ τώρα θελ' ἀρτῆ».
 — «Τριά λόγια σοῦ συντέφω
 καὶ νὰ τοῦ τὰ πῆς.
 Ἡ δόλα ἢ καμάρα, τώρα ἐχάλασε
 καὶ τὸ βεργὶν τὸ ἄλι· τώρα λύισε
 τὰ τριά περιστεράκια ἐξεπετάξανε».
 20—«Ζγιαὶν ἤρτεν ὁ καλὸς της
 ἀπὸ τὸ λαουνιὸ :

«Κάτσε, καλέ μου, κάτσε,
 κάτσε νὰ σοῦ πῶ :
 Ἔνα-μ-πουλάκιν ἤρτε
 χρυσὸν δλόχρουσο·
 Χριστέ μου, κ' ἄς τὸ θώρουν
 κ' ἄς μὴν ἔτρωα,
 Χριστέ μου, κ' ἄς τὸ θώρουν
 κ' ἄς μὴν ἔπινα.
 25 Τριά λόγια μοῦ συντέφει
 καὶ νὰ σοῦ τὰ πῶ :
 Ἡ δόλα ἢ καμάρα
 τώρα ἐχάλασε·
 καὶ τὸ βεργὶν τὸ ἄλι·
 τώρα ἐλύισε·
 τὰ τριά περιστεράκια
 ἐξεπετάσασι».
 — Ἡ δόλα ἢ καμάρα
 εἶν' ἢ μάνα μου·
 30 καὶ τὸ βεργὶν τὸ ἄλι·
 εἶν' ἢ γεναῖκά μου·
 τὰ τριά περιστεράκια
 νεῖν τὰ παιδάκια μου.
 Ἄχε γειάν, Ἀρμενοπούλα,
 καὶ πειὸ-ν-δέμ με θωρεῖς».

Αὐγ. ἀρ. 141, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.

Παρόμοιο στὰ Ν.Α., σελ. 36, «Κάτω στήν Ἀρμενιά» μὲ πολλές παραλλαγές. Εἰς Γν. ἀρ. 20, σελ. 4, Α.Κ.

Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 172, Τραγούδια τῆς ξενιτειᾶς (Ἡ μάγισσα), Πάσσαβ 520 - 523.

С.Ф.Е.Д.Т., σελ. 258, ὁ Μαγεμένος.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

- 1) Ὁ Μαγεμένος (Ἔφουε τὸ πουλί μου καὶ πάει στήν Ἀρμενιά)
 Π. Γνευτοῦ, Ροδιακά, σελ. 43.
- 2) Τὸ γύρισμα τοῦ ἀποπλανημένου
 - α) πουλλιά καὶ χελιόνια που τὴν ἔρημο
 - β) χρόνους δεκατεσσάρους καὶ μῆνες δέκα ἕνέα
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 113 καὶ 114.
- 3)
 - α) μῆνες δεκατέσσαρες, χρόνους δεκαεννιά
 - β) ἐμένα ὁ καλὸς μου λείπει στήν Ἀρμενιά
 Ν. Μαυρῆ - Παπαδοπούλου, Κασ. Λύρα, σελ. 75.

- «Μάννα, καὶ δὸς μου τὴ φτωχή, ἵπου εἶδα χθὲς τὸ βράδυ,
 κι' ἀντίπροχθες ἴς τὸν ποταμὸ κ' ἔπλυνε τὰ λινά της».
 «Γιέ μου, κι' ἂν εἶν' καλὰ φτωχή, ἐγὼ δὲν σοῦ τὴ δίνω».
 «Μάννα μου, ἴσαν τὴν εἶδα ἴγῳ, χρυσᾶ καλίκια ἴφορει,
 5 φουστάνι χρυσοσιτίπυτο μὲ τὸ μαργαριτάρι».
 «Γιέ μου, κι' ἂν εἶναι ὡς μοῦ λές, θέλει προξενητάδες».
 Στέλνει παπάδες δώδεκα, μητροπολίταις τριάντι,
 κ' ἐξήντα δυὸ γραμματικούς νὰ πᾶ' νὰ τοῖ τὴ φέρουν.
 Σεράντα ἴμέραις κάμανε τὴ σκάλα ν' ἀνεβοῦσι,
 10 κι' ἄλλαις σεραντατέσσερες νὰ τῆς τὸ μεταποῦσι.
 Ἡ κόρη ἦτο φρένιμη, φρένιμα ἴπηλοῖθη.
 «Τί θέλουσιν οἱ ἄρχοντες ἐμὲ στὸ φτωχικό μου ;»
 «Ὁ Γιαννακὸς μᾶς ἔστειλε, γεναῖκα νὰ σὲ πάρῃ,
 γεναῖκα κ' εὐλοητικᾶ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι».
 15 Κ' ἴ κόρη ἴπου ἴτο φρένιμη, φρένιμα ἴπηλοῖθη.
 «Κι' ἂν ἔρθ' ἴ ἴ μάννα μ' ἀπ' τὴ γῆ, κι' ὁ κύρης μ' ἀπ' τὸν ἴΑθη
 καὶ σπεῖρουσι τὴ θάλασσα σιτᾶρι καὶ κριθᾶρι,
 καὶ φέρουν χρυσοδρέπανα καὶ κόφον τὸ σιτᾶρι,
 κ' εἴς τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσης νὰ κάμνουνε τ' ἄλῳνι,
 20 μῆδὲ κριθᾶρι νὰ βραχῆ, μῆδὲ καὶ τὸ σιτᾶρι,
 τότε κ' ἐμένα Γιαννακὸς γεναῖκα θὰ μὲ πάρῃ».

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 392, ἀρ. 5, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 10, σελ. 4, Λ.Κ.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 211.

Παραλλαγή Β'

- «Μάνα καὶ δόμ μου τὴ φτωχὴν
 ὀποῦδα χτὲς σιτὸφ φόρο.
 κι' ἀντίπροχτες σιτὸμ ποταμὸ γ-
 κ' ἔπλυνεν τὰ λινά της».
 — «Γιέ μου, κι' ἂν εἶγ' καλὰ φτωχὴ
 ἐγὼ ἔσσοῦ τῆδ δίνω».
 — «Μάνα μου, ζγιὰν τὴν εἶδα ἴγῳ
 χρυσᾶ καλίκια ἴφορει;
 5 βουστάνι χρυσοσιτίπυτο

- μέ τὸ μαργαριτάρι».
 — «Γιέ μου, κι' ἂν εἶγ' καθὼς μοῦ λές,
 θέλω προξενητάδες,
 θέλω παπάδες δώδεκα,
 Μητροπολίτες τριάντα,
 νὰ πᾶ' νὰ μοῦ τήφ φέρουσιν
 αὐτήν τὴν μαζουράνα».
 Προξενητάδες ἔστειλε
 νὰ πᾶ' νὰ τῆς τήφ φέρου.
- 10 Σεράντα μέρες κάμασι
 τῆ σκάλαν της ν' ἀνέβου.
 κι' ἄλλες σεράντα τέσσερις
 ὄσον κα' τῆς τὸ ποῦσι.
 — Ὡρα καλή σου, λυερή,
 μέσα στ' ἄρκοντικός-σου».
 Ἡ κόρη ὡς ἦτο φρόνιμη
 φρόνιμ' ἀπηλόγηθη :
 — Τί θέλουσιν οἱ ἄρκοντες
 κι' ἦρα στὸ φτωχικό μου ;
- 15 — «Ὁ Γιαννακῆς μᾶς ἔστειλε
 γεναῖκαν νὰ σὲ πάρη.
 Γεναῖκαγ-κι' εὐλοητικιά
 μὲ τὸ χρουσό στεφάνι».
 Ἡ κόρη ἦτο φρόνιμη,
 φρόνιμ' ἀπηλόγηθη :
 — «Ἄν ἔρη' ἡ μάνα μ' ἀφ' τῆ γῆ
 κι' ὁ κύρις μ' ἀφ' τὸν Ἄδη,
 νὰ σπεύρουσιν τῆθ θάλασσα
 σιτάριν καὶ κριθάρι.
- 20 καὶ μὲ τὰ χρουσοδράπανα
 νὰ κόβουσι τὸ σιτάρι
 κι' εἰς τὸν ἀφρόν της θάλασσας
 νὰ κάμουσιν τ' ἀλῶνι,
 μήτε σιτάριν νὰ βραχῆ
 μήτε καὶ τὸ κριθάρι,
 τότες κ' ἐμέν' ὁ Γιαννακῆς
 γεναῖκαθ θὰ μὲ πάρη».

Παραλλαγή Γ'

ΓΙΑΝΝΑΚΙΣ

Μάνα μου, θέλω τὴ φτωχὴ ὅπου 'δα χθές τὸ βράδυ
 κι' ἀντίπροχτες στὸ ποταμὸ κι' ἔπλυνε τὰ λινά της.
 Γυιέ μου, κι' ἂν ἦν' καλὰ φτωχὴ 'γὼ δὲν σοῦ τὴ δίνω.
 Μάνα μου, σὰν τὴν εἶδα 'γὼ χρυσὰ καλύκια 'φόρει.
 φουστάνι λινομέταξο ἀπὸ μαργαριτάρια.
 Γυιέ μου, ἂν ἦ καθὼς μοῦ λές θέλω προξενιτάδες,
 θέλω παπάδες δώδεκα, μητροπολιτάδες τριάντα
 κι' ἐξήντα παιχιδιάρτες γὰ πᾶν' γὰ μοῦ τὴν φέρουν.
 Σαράντα μέρες κάμνονσι εἰς σκάλες γὰ 'νεβοῦσι
 κι' ἄλλαις σαράντα τέσσερες ὅσο γὰ τῆς τὸ ποῦσι.
 Κι' ὡς τοὺς εἶδε λιερὴ ἐμπροσηκόθηκέν τους,
 Σύρει θρονὶ καθίζει τους ποτῆρι καὶ κερῆ τους.
 Τί θέλουσιν οἱ ἄρχοντες μέσα στὸ φτωχικὸ μου ;
 'Ο Γιαννακὶς μᾶς ἔστειλε γυναῖκα γὰ σὲ πάρη.
 15 Σὰν ἔρητῃ ἡ μάνα μου ἀφ' τῆ γῆ κι' ὁ κόρης μου ἀφ' τὸν ἄδη
 καὶ σπεύρουσι τὴ θάλασσα σιτᾶρι καὶ κριθᾶρι
 καὶ μὲ τὸ χρυσοδρέπανο θερίσου τὸ σιτᾶρι
 καὶ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας γὰ κάμνουσι τ' ἄλῳνι,
 Τότε καὶ μὲ ὁ Γιαννακὶς γυναῖκα θὰ μὲ πάρη.

('Υπαγορ, Μαρ. Παρθενιάδη)

'Α ρ μ ᾱ ς

Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 20, μὲ τίτλο «'Αρνησις κόρης γὰ παντρευτῆ τὸν Γιαννακόν», μὲ παραλλαγές.

Δ ω δ ' ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) 'Η προξενιά τῆς μάνας (Μάνα μου βός μου τὴ ξαθθὴ τὴν εἶδα ψές τὸ βράδυ)
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 167.
- 2) Σχετικὸν μὲ τὸ θέμα «'Η προξενιά»:
 - α) 'Ο Κωνσταντῖνος ὁ μικρός, ὁ μικροκωνσταντῖνος
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Δημ. Τραγ. Καρπά-
 θου, σελ. 92.
 - β) Τὸν κάποιον ἀρκοντόπουλλο χωριάτισσαν ἐάπα
 Τοῦ ἰδίου, σελ. 95.

- Ἰὸ τὸ πρῶτ' σηκῶνομαι, ἔς τοῦ ἀγαπῶ πηγαίνω,
 κί' ὁ ἀγαπῶ μὲ ἄντηξε μέσα ἔς τὸ σταυροδρόμι.
 Κ' ἐγὼ τὸ μῆλο τοῦ ἴδωκα καὶ ἄκείνος τὸ βοτάνι,
 κ' εἰς τὸ λαιμὸ μου τὸ ἴβαλα καὶ ἔς τὸ χωριὸ πηγαίνω,
 5 κ' εἰς τὸ χωριὸ χορὸν ἠῦρα κ' ἔπιασα καὶ χορεύω.
 Γλυκὺς βοριάς ἐφύσησε κ' ἐπῆρέ μου τὴ σκέπη,
 κ' ἡ μάνα του μὲ ξάνοιε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 «Κόρη, καὶ ποιὸς σοῦ τὸ ἴδωκε τοῦ γυιοῦ μου τὸ βοτάνι»;
 «Ὁ γυιὸς σου μένα τὸ ἴδωκε, γεναῖκα θὰ μὲ πάρῃ,
 10 γεναῖκα κ' ἐδλοητικὴ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι».
 «Κακὴ ὥρα ἔς τοὺς γάμους σου, κακὴ ὥρα ἔς τὰς χαραῖς σου,
 κί' ἀστροπελέκι καὶ φωτιὰ νὰ πέσῃ ἔς τὰς ἀδλαῖς σου».
 Κί' ἡ κόρη ἦτο φρένιμη, φρένιμα ἴηλοῦθη :
 «Στανιὸ σου πεθερὰ μού ἴσαι, στανιὸ σου ἴσφη σοῦ ἴμαι,
 15 στανιὸ σου τὸν καλὸ σου γυιὸ ἄντρα θὰ τὸν ἔπάρω·
 ἐδῶ πέρα κί' ἀντίπερα κάθονται οἱ μαστόροι,
 καὶ κάμ' ἀργυρολέσιδο, νὰ δέσῃς τὸν ἴγιό σου·
 κί' ἂν ἔρθω ἴγὼ καὶ λύσω τον, εἶναι ἴντροπὴ ἴδική μου,
 κί' ἂν ἔρθ' ἐκεῖνος κ' εὔρη με, πάλαι χαρὰ ἴδική μου».

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 391, ἀρ. 3, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 9, σελ. 4, Α.Κ.

N.X. ἀρ. 22, σελ. 2.

N. Πολίτου, Ἐκλογὴ, ἀρ. 103, σελ. 150, δημοσιεύεται τραγούδι με παρόμοιο θέμα

- Μία λυερὴ καφχῆστηκε πὼς δὲν τὴ παίρ' ὁ χάρος
 γιὰτ' εἶ' τὰ σπῖτια τῆς ψηλὰ κί' ἄντρας τῆς παλληκάρι.
 Κί' ἔχει καὶ δώδεκα ἀδελφούς καὶ σύρονον τὸ μπροστάρι
 Κί' ὁ χάρος ὅταν τᾶκουσε πολὺ τοῦ βαροφάνη
 5 Καὶ ἴνέβη καὶ κατέβηκε καὶ λῆψε τὴ κόρη
 Κί' ἡ μάνα τῆς μπιανόβγαινε καὶ τράβα τὰ μαλλιά τῆς.
 Κόρη σὰν θάρθη ὁ Κωνσταντῆς τί ἴηλογια νὰ δώσω ;
 Μάνα, σὰν θάρθη ὁ Κωνσταντῆς ἀφ' τὸ μακρὸ σεφέρει
 Βάρτον νὰ φά' βάρτον νὰ πιῇ βάρτον νὰ ξεφαντώσῃ
 10 δόστον τὴν ἀρραβῶνα του κί' ὄπου ἴγαπήσῃ, ἄς πάρῃ.
 Καὶ κεί ἂ νὰ ὁ Κωνσταντῆς ἀφ' τὸ μακρὸ σεφέρει.

- Θωρεῖ σταθερὸ στή πόρτα του, Παπᾶ μέσ' τὴν ἀλήθιαν του.
 Γιὰ πεθερά μου πέθανε, γιὰ πεθερός μου 'χάθη
 Γι' ἀφ' τὰ γυναικαδέρφια μου ὁ ἕνας ἐσκοτώθη.
- 15 Δίνει τοῦ μαύρου του βιτσιὰ στὸν ἄϊ-Γιώργη πᾶει.
 Θωρᾶ τὸ πρωτομάστορη κι' ἔκαμνε τὸ μνημοῦρι.
 Γιὰ 'πέ μου, πρωτομάστορη, τίος εἶ' τὸ μνημοῦρι ;
 Τί γὰ σοῦ πῶ, κὺρ Κωνσταντῆ, τί γὰ σοῦ πῶ, παιδί μου.
 Ποῦναι τῆς πρώτης σου φιλιᾶς, τῆς πρωτινῆς σ' ἀγάπης.
- 10 * Ἄν εἶ' τῆς πρώτης μου φιλιᾶς, τῆς πρωτινῆς μ' ἀγάπης,
 * Ἄς εἶ' μακρὸ, ἄς εἶ' φαρδὸ γὰ πάρη δυὸ νομάτους.
 Καὶ στὸ προσκεφαλᾶκι τους ἕνα παραθυράκι
 γὰ μπανοβγαίνῃ ἢ δροσιὰ γὰ φεύγῃ τὸ φαρμάκι.
 Καὶ ὡς τὴν ἑκατεβάζανε τὴ λυερῆ στὸν ἄδη
- 25 Βγάζει τ' ἀγγυρομάχαιρο ἀφ' τ' ἀγγυρὸ φανάρι
 Στὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε καὶ στὴ καρδιά του πᾶει.
 Σ' ἕνα μνημεῖο τοὺς βάλανε, σ' ἕνα προσκεφηράκι
 Κι' ἤβγεν ἡ κόρη λεμονιὰ κι' ὁ γυιὸς κυπαρισσάκι.

Αὐγ. ἀρ. 133, σελ. 4, 'Αρμᾶς.

Παρόμοιο εἰς Ν.Α., σελ. 20, με τίτλο τὸ Κεύχημα τῆς Λυγερῆς, με παραλλαγές.
 Τραγοῦδι' διαδεδομένον εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον καὶ σὲ γειτονικὰ καὶ ἄλλες
 χώρες. Θεωρεῖται ὅτι εἶναι πολὺ παλαιόν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς
 χρόνους.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α', σελ. 423 - 425.

С. F. E. Δ. T., σελ. 237.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἰ ᾶ

- 1) Ἡ Λυγερῆ καὶ λυ(γ)ερῆ καυκῆστηκε πῶς δὲν φοᾶται χάρο
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 41.
- 2) Μιὰ λυερῆ καυκῆστηκε πῶς ἐ φοᾶται χάρο
 Καλύμνου Α.Α. ἀρ. 20, σελ. 4, 5 'Ιω. Ζερβός, 1918
 Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 217 - Γ. Ζερβού, Δημ. Τραγ. Καλύμνου.
- 3) Θάνατος τῆς Λυγερῆς (Μιὰ λυερῆ καυκῆστηκε 'ς Ἀνατολὴ καὶ Δύσει)
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 58.
- 4) Μιὰ κορασιὰ καυκῆστηκε χάροντα ἐφ' φοᾶται
 Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 150.
- 5) Ὁ πιστὸς ἐραστὴς (Μιὰ λυγερῆ καυκῆστηκε πῶς δὲ φοᾶται χάρο)
 Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Δ', σελ. 259 - Δημ. Τραγ. Κῶ, Ν. Μαιυρῆ.

Ὁ νιὸς ἐκάθετο θρονί, κόρη τὸν παραστέκει,
 κόρη τὸν ἐπαράστεκε, 'ποῦ 'χε τοῦ νιοῦ τὰ κάλλη.
 Μίητε σῆκου τῆς ἤλεε, μίητε καὶ κάτσε κάτω,

- δὸ λόγια τῆς ἐμίλησε κ' ἦτο μὲ τὸ φαρμάκι.
- 5 «Κόρη, ἄμε κάμ' ὀριὸ κλειδί κι' ὀλόχρυση κατήνα,
καὶ 'κλειδῶσέ τη τὴν καρδιά καὶ ξέχασέ τα 'κεῖνα».
«Ποιχοῦ γὰ 'πῆς, ἀφέντη μου, ἐπῆα κ' ἔκαμά τα,
κι' ἂν 'πῆς κλειδί, 'δικό μ' ἔχω κι' ὀλόχρυση κατήνα,
κλειδῶσά τη τὴν καρδιά καὶ 'ξέχασά τα 'κεῖνα».
- 10 Μαντάτα πᾶσι κι' ἔρχονται ἀπὸ τὴν 'Εγγλιτέρα,
καὶ πρόξενουὺν τὴν 'Αρετή, γὰ 'παντρεντῆ 'ς τὰ ξένα.
«Κόρη, 'ς τὰ ἀρραβωνιάσματα, Χριστέ, γὰ 'ψυχομάχων,
καὶ 'πάνω 'ς τὰ 'παντρέμματα, Χριστέ μου, γὰ μὲ 'χῶναν».
'Πάνω 'ς τὰ ἀρραβωνιάσματα ὁ νιὸς ἐψυχομάχει,
- 15 καὶ 'πάνω 'ς τὰ παντρέμματα ὄξ' ἔβγαιν' ἡ ψυχὴ του·
κ' οἱ ἄρχοντες τὸν πέρνονσι γὰ 'πᾶσι γὰ τὸν θάφον.
'Κοῦει 'Αρετὴ τὰ κλάμματα, ἀκούει καὶ τὰ 'ξόδια.
«Καὶ τίνος εἶν' τὰ κλάμματα, καὶ τίνος εἶν' τὰ 'ξόδια» ;
«Τοῦ Κωσταντῆ τὰ κλάμματα, τοῦ Κωσταντῆ τὰ 'ξόδια».
- 20 «Κάμετε τόπον, ἄρχοντες, καὶ τόπον οἱ παπάδες,
καὶ τόπον ἡ φτωχολογιά, γὰ 'βγῶ γὰ 'δῶ τὸ ξένο».
Πικρὴ φωνὴν ἐφύναξε, σκύφτει, γλυκοφιλᾷ τον·
κ' ἐφόρει εἰς τὸ χέρι της διαμάντι δαχτυλίδι,
γύρουν τριγύρουν μάλαμα καὶ μέσα τὸ φαρμάκι,
- 25 'ς τὰ χεῖλη της τὸ 'πόσυρε κι' ὄξω βγαίν' ἡ ψυχὴ της·
«'Αμε καὶ σύ, ψυχούλα μου, μαζῆ μὲ τοῦ πουλιοῦ μου».
'Σ ἓνα μνημεῖο τοὺς 'βάλασι καὶ 'ς ἓνα κιβουράκι,
κ' εἰς τὴν δεξιὰ του τὴν μεριά εἶχε παραθυράκι·
'Ἦβγεν ὁ νιὸς κυπάρισο, κ' ἡ κόρη νεραζοῦλα·
- 30 κάθε λαμπρὴ καὶ κεριακὴ, καθ' ἀκριβὴν ἡμέρα,
ἔσκυφτε τὸ κυπάρισο τὴ νεραζιὰν ἐφίλα·
καὶ μιὰ λαμπρὴ, μιὰ κεριακὴ, μιὰν ἀκριβὴν ἡμέρα,
ἐθέλησεν ὁ βασιλιάς γὰ 'ρτῆ γὰ συριανίση,
καὶ 'στάθη εἰς τὸν ἴσκιον των, 'ς τὸ δροσερὸν ἄερα.
- 35 «Γιὰ 'δῆτέ τα τὰ δυὸ δεντριά, πῶς εἶν' ἀγαπημένα,
οὔλα φιλιούνται ζωντανὰ καὶ τοῦτα 'πεθαμένα».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 99, ἀρ. 15, Γ.Π.
Γν. ἀρ. 12, σελ. 4, Α.Κ.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) L'amante fidèle ("Άγουρος κάθεται θρονί κ' ἡ κόρη μπρός του στέκει)

Δωδ. 'Αρχ., τόμ. Δ', σελ. 267 - Δημ. Τραγ. Κῶ, Ν. Μαυρῆ.

- Μιά κόρη 'μάζονε ἀνθὸ και τὸν ἐκορφολόα,
 νὰ κάμη φούντα φουντωτή, νὰ στείλη τ' ἄρμαστοῦ της,
 κ' ἡ μάννα της τὴν ἐθωρεῖ ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 «Μωρὴ σκύλα, μὴρ' ἄνομη, μωρὴ γεβεττισμένη,
 5 μὴρ', ἔχεις δώδεκ' ἀδερφοῦς, κ' οἱ δώδεκ' ἀντρειωμένοι·
 στάσου νὰ 'ρτοῦν κ' οἱ δώδεκα, κ' ἂν δὲν σὲ κατακρίνω».
 'Ακόμ' ὁ λόγος ἔστεκε κ' ἡ συντυχιά ἐκράτει,
 και νὰ κ' οἱ δώδεκ' ἀδερφοὶ 'ς τὴ σκάλα κ' ἀνεβαίοντ.
 'Πὸ μὰ ξυλιὰ τῆς δίνουσι κ' ἔν τῆς ἐβαροφάνη,
 10 ἀμὲ τῆς μάννας ἡ ξυλιὰ 'ς τὸν ἄδη θὰ τὴν βάνη.
 Καὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη 'ψυχομάχει,
 και 'μπαίνει 'βγαίν' ἡ μάννα της και τράβα τὰ μαλλιὰ της.
 «'Αν θέλῃς, κόρη μου, χρουσὰ, ἂν θέλῃς βελουδένια,
 ἂν θέλῃς και τὸν καμουχᾶ, 'ποῦ 'χει τὰ χίλια γροσσία».
 15 «Δὲ θέλω, μάννα μου, χρουσὰ μῆτε και βελουδένια,
 δὲ θέλω και τὸν καμουχᾶ, 'ποῦ 'χει τὰ χίλια γροσσία,
 μόν' θέλω 'γὼ τὰ 'ροῦχά μου τὰ καταματωμένα,
 τὰ μὲ 'ρωτοῦν ἡ λιεραῖς, πῶς 'τον αὐτὰ τὰ ῥοῦχα ;
 ἡ μάννα μου μοῦ τὰ 'καμε γιὰ μιὰν ἀγάπη 'ποῦ 'χα.
 20 Μάννα, 'σὰν ἔρθ' ὁ Κωσταντῆς, μὴ τὸν κακοκαρδίσης,
 βάλε του τάβλα νὰ γευθῆ, μαντήλα νὰ δειπνήσῃ·
 κ' ἄνοιξε τὴν κασέλα μόν τὴ μαυραραχμισμένη,
 δός του τὸ δακτυλίδι του, 'ποῦ 'μ' ἄρραβωνιασμένη».
 Καὶ δέξον και τὸν Κωσταντῆ 'ς τὸ μαῦρο καβαλλάρη.
 25 Θωρεῖ σταυρὸ 'ς τὴν πόρτα της παπάδες 'ς τὴν αὐλή της,
 και 'θώρει και τὸ μᾶστορη κ' ἔκαμνε τὸ μνημοῦρι.
 «Παρακαλῶ σε, μᾶστορη, τίνος εἶν' τὸ μνημοῦρι ;
 «Τῆς ἄρμαστῆς τοῦ Κωσταντῆ, 'ποῦ 'τον εἰς τὸ ταξεῖδι».
 'Βγάζει τ' ἀγγυρομάχαιρο μὲ τὸ χρουσοὸ θηκάρι,
 30 'ς τὸν οὐρανὸ τὸ 'πέταξε, 'ς τ' ἀγκάλια του τὸ 'δέχθη.
 «'Αμε και σύ, ψυχούλα μου, μαζῆ μὲ τοῦ πουλιοῦ μου·
 'ς ἓνα μνημειὸ μᾶς βάλλετε και 'ς ἓνα κιουράκι,
 κ' εἰς τὴ δεξιὰ του τὴ μεριά 'φήστε παραθυράκι».
 'Σ ἓνα μνημειὸ τοὺς βάλλουσι και 'ς ἓνα κιουράκι,
 35 νὰ 'μπαίν' ἀγέρας και δροσιά, νὰ 'βγαίνῃ τὸ φαρμάκι.
 'Ἢβγεν ὁ νιὸς κωπάρισο κ' ἡ κόρη νεραντζοῦλα·

κάθε λαμπρή και κεριακή, καθ' ἀκριβή ἡμέρα,
ἤσκωπτε τὸ κυπάρισο τὴν νεραντζοῦλα 'φίλα.

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 396 - 397, ἀρ. 16, Γ.Π.
Γν. ἀρ. 13, σελ. 4, Α.Κ.

55

Παραλλαγή Β'

- Στέλλω τὸ σκολάκι μου τὸ γαλανὸ τὸ μαῦρο
καὶ 'πάει πάνω στὸ βουνὸ λαγούς κι' ἀγρίμια πιάνει
στὸ δρόμο ποῦ κατέβαινε, βρῖσκει καινούργια βρούσι
μὲ σουλουτριά δλόχρυσα μὲ βοῦρνες μαρμαρένιες
5 κ' ἐκεῖ κορίτσιν ἐπλυνε μόνιο καὶ μοναχό του.
Παρ' κόρη τὸ μαντήλι μου κ' ἐμὲ νὰ μοῦ τὸ πλύνῃς
κ' ἐδῶ 'ν ἀργὰ καὶ πάρωρα κι' ὁ ἥλιος πᾶ νὰ κλῖνῃ
κ' ἐσὲ τὸ μαντηλάκι σου ποιός θένα σου τὸ πλύνῃ ;
κι' ἂν εἶν' ἀργὰ καὶ πάρωρα κι' ὁ ἥλιος παρακλῖνῃ
10 ἐμοῦ τὸ μαντηλάκι μου ἐσὺ θὰ νὰ τὸ πλύνῃς.
'Ἡ μάνα της ἐπρόβαλλεν ἀπὸ τὸ παραθύρι
μωρὴ καὶ δὲν ἀπόπλυνε καὶ 'πίσω νὰ διαγείρῃς.
Πῶς μοῦ τὸ λέγεις μάνα μου ὀπίσω νὰ διαγείρω
ποῦ μὲ βαστᾶ ὁ κνηγὸς καὶ δὲ 'μπορῶ νὰ φύγω ;
15 Ποιός εἶν' αὐτὸς ὁ κνηγὸς ποῦ δὲν σ' ἀφίνει γὰ 'λλοῦς
καὶ δὲν φοβεῖται κόρη μου τὰ ὄδεκα σ' ἀδέλφια ;
'Ἄς ἔλθον κι' ἄλλοι δώδεκα, Γιαννιτσαραῖοι τριάντα
ὄλους 'ποκεφαλίζω τους γεναῖκα νὰ τὴ πάρω,
γεναῖκα κ' ἐβλοητικὴ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι,
20 καὶ δέξου καὶ τ' ἀδέλφια της στοὺς κάμπους κατεβαίνα
ποῦ μιὰ ξυλιὰ τῆς δώσανε μὰ τίποτα δὲν ἦτο
ὅμως τῆς μάνας ἢ ξυλιὰ καμὸς μεγάλος ἦτο
κ' ἐκεῖα τὰ μεσάνυκτα ἢ κόρ' ἐψυχομάχει
κ' ἢ μάνα της μπενόβγαινε μὲ τὰ μαλλιά στὸ χέρι.
25 Θέλεις κόρη μου τὰ χρυσὰ φουσκιά καὶ τὰ μαλαματένια
γιὰ θέλεις καὶ τὸ καμουχὰ ποῦ 'χει τὰ χίλια γρόσα.
Δὲν θέλω μάνα μου χρυσὰ μήτε μαλαματένια
δὲν θέλω καὶ τὸ καμουχὰ ποῦ 'χει τὰ χίλια γρόσα ;
μόνο θέλω τὰ ροῦχα μου τὰ καταματωμένα
30 νὰ μ' ἐρωτοῦν ἢ λυγερὲς ποῦ τὰ 'βρες τέτοια ροῦχα ;
'Ἡ μάνα μου μοῦ τὰ 'καμεν ἀπ' τὴν ἀγάπη ποῦχα.

Α.Α. χειρ. ἀρ. 610, Ν.Χ. 'Ανδριωτάκη.

Παρόμοιον εις Ν.Α., σελ. 40, με τίτλο «Ἡ ξυλιά τῆς Μάννας» με παραλλαγές.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) Ἡ ἀδικοσκοτωμένη

α) Μιά κόρ' ἀθθούς ἐμάτζωνε κι' ἀθθούς ἐκορφολόα

Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 40.

β) Ὡς εἶν' ἡ πρώτη τοῦ Μαγιοῦ μέρα ποφανεμένη

Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Δημ. Τραγ. Καρπάθου, σελ. 165.

2) Μιά κόρη ρόδα μάζευε

Ν. Μαυρῆ - Παπαδοπούλου, Κασιακή Λύρα, σελ. 69.

3) Μιά κόρη μάζεβγεν ἀθθὸ κ' ἡ ἄλλη κορφολόα

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β' (1938), Κάλυμνος, σελ. 42.

4) Μιά κόρη μάζευεν θ'τθὸ και τὸν κκορφολό(γ)α

Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 261 - Γ. Ζερβοῦ, Δημ. Τραγ. Καλύμνου.

56

Σήμερον, ἀρχοντόπουλα, ἡ φέστεις, ἡ χαρμαίς,
καὶ 'μέν' ἡ Διενίτσα μου με πίκραις, με χολαίς.

Κ' εἰς τὸν καθρέπτη 'πάει και δὲ στολιζεται,

κ' ἡ μάννα της τῆς λέει και τὴν ἀρωτᾷ

«Τί ἔχεις, Διενίτσα μου, με θλιβερῆ καρδιά» ;

«Τί νὰ σοῦ 'πῶ, μαννοῦλα μου, ἀγάπη εἶν' πολλή,

και παρτιώρισά την κ' ἔγεινα λωλλή».

«Γιὰ 'πέ μου, Διενίτσα, ποιόν εἶναι 'π' ἀγαπᾶς,

νὰ 'πούμε 'ς τὸν ἀφέντη, πέλκι και τὸν ἐπᾶς».

10 «Τί νὰ σοῦ 'πῶ, μαννοῦλα, ποιόν εἶναι 'π' ἀγαπῶ ;

Μηδὲ κι' ἀλάργου εἶναι, μηδὲ και μακροῦ,

μόν' δῶ κοντά μας εἶναι, τ' ἀξάδεφού σ' ὁ γνιός,

τοῦ μαυροθαλασσίτη τοῦ Μανωλάκη ὁ γνιός».

«Γιὰ 'πές μου, Διενίτσα, και ἂν σὲ 'φίλησε

15 γιὰ 'πές μου, ποῦ νὰ ζήσης, ἴντα 'ποῦ σοῦ 'δωσε».

«Τῆς Μάλτας δαχτυλίδια, τῆς Πόλης λαχουρί,

ἐξήντα δυὸ βενέτικα κ' ἓνα σταμπουσαλί».

«Γιὰ 'πές μου, Διενίτσα, γιατί σοῦ τὰ 'δωσε ;

γιὰ 'πές μου, 'ποῦ νὰ ζήσης, ἴντα 'ποῦ τὰ 'καμες » ;

20 «Τοῦ μᾶστορη τὰ 'δῶσα, φουστάνια τὰ 'ραφα

τό 'να, μαννοῦλα, δώσω εἰς τὴν Παναγιά,

γιὰ νὰ τὸ βάλῃ, ὁ 'γούμενος, γὰ 'πά νὰ λουτροῦᾷ

τ' ἄλλο, μαννοῦλα, δός το 'ς ταῖς φιληνάδαις μου,

γὰ νὰ περπατοῦν νὰ λέγουν ταῖς ἐμμορφάδαις μου

25 τ' ἄλλο, μαννοῦλα, βάλ' το κάτω 'ς τὸ μνημά μου,

- γιατί και ἂν 'ποθάνω, θά 'βγῶ βασιλικός,
 ν' ἄρκεται γὰ μέ κλαίῃ τ' ἀξάδερφού σου ὁ γυιός,
 τοῦ μαυροθαλασσίτη τοῦ Μανωλάκη ὁ γυιός.
 Γιατί ἂν ἀποθάνω, θά 'βγίωω γιασονομί,
 30 ν' ἄρκουνται γὰ μέ κλαίνε δλ' οἱ μελαχρινοί».

 Λάμπει ὁ ἥλιος λάμπει 'ς τὰ βασιλέμματα,
 λάμπει κ' ἡ Διενίτσα κάτω 'ς τὰ μνήματα.

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 400 - 401, ἀρ. 22, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 11, σελ. 4, Λ.Κ.

Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 35, με τίτλο ἡ Διονίτσα, με πολλές παραλλαγές. Τὸ ἴδιο δημοσιεύεται εἰς Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α' (1962), σελ. 435.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

- 1) 'Η Θεονίτσα (ὄλες ἀρχοντοπούλες με γέλοια με χαρές)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 58.
- 2) S.B.B.T.Δ., τόμ. Α' (1935)
 α) σελ. 103, Ρόδος (Γ.Μ. Μαλλιαράκη)
 β) σελ. 104, Ρόδος (Χ. Παπαχριστοπούλου - Σακαλενοῦ).
- 3) 'Η φαρμακωμένη (Γιὰ πέμο Θηγαίντσα ποιόν εἶν' ἀπ' ἀπαῖς)
 Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 199.
- 4) 'Η Διονίτσα (Σήμερ' ἀρχοντοπούλες με γέλια με χαρές)
 Δωδ. 'Λοχ., τόμ. Δ', σελ. 249 - Ν.Γ. Μαρῆ, Δημ. Τραγ. Κῶ.

57

ΕΡΩΣ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟΣ

- Πάντα κωκούμονυ κ' ἔλεα μαῦρος μῆμ με φιλήση
 μῆε μαῦρος μῆτ' ἄσκημος μῆε τοῦ λιοῦ καμένος
 ὁ μαυρομοιρασμένος
 Κια μιὰλ Λαμπρήμ μιὰν Κεριακή μιὰν ἀκριβὴν ἡμέρα
 ἤσπεν ὁ μαῦρος κ' ἠῶρεμ με κ' ἐγλυκοφίλησέμ με
 καὶ καλὰ κνήησέμ με
- 5 Μὰ σᾶν τοῦ μαῦρου τὸ φιλι περαματίσιοθ θέλω
 ἂ ταξιδέφω θέλω
 γὰ πᾶ' γὰ βρῶ τῆμ μάναν τον γὰ τὴν ἀγερωτήσω
 ἴντα τρωε στὸ γκάστριν της κ' ἐμόριζεν ὁ γυιός της
 ὁ γλυκοποθητός της.
- Κυδῶνιν' τρωεν τὸ προῦτ μῆλον τὸ μεσημέρι
 πάνω στο λιοβασίλεμα τὸμ μόνσκον τὸν ἀφραῶτο
- 10 κ' ἐμόριζεν ὁ γυιός μου ὁ γλυκοποθητός μου
 Τὸν νοῦσ' σου μόνο φύλαξε μὴν τὸν ἐξελογοιάζης

- και ξεωλλάνης θέλεις τον ώς για τὰ τὸν ἐπάρος
 — Στανιόσ σου πεθερά μου 'σαι στανιόσ σου νύφη σοῦμαι
 στανιόσ σου τογ καλόσ σου γνιό ἄντραθ θὰ τὸν ἐπάρω
 15 με κλήμαμ με στεφάνι και τὰ μὴν ἔχης χαπάρι
 Κι ἂν ἔρω γὼ και εὔρω τον, κόρβαμ με θέλεις κρᾶξει
 κι ἂν ἔρωτῃ 'κείνος κι εὔρω με γεναικαθ θὰ με πάρη
 τὰ μὴν ἔχης και χαπάρι.

Αὐγ. ἀρ. 442, σελ. 3, Ε.Ι.Κ.

Δωδεκανησιακά

Τὸ φιλι τοῦ μούρου (Πάντα κακούμου κ' ἦλεα μαῦρος μὴμ με φιλήση)

Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρτ. Μνημ., σελ. 104.

58

Ο ΡΩΜΙΟΣ Κ' Η ΕΒΡΗΟΠΟΥΛΑ

- "Ἐνα Σαββάτο βράδυ, μιὰ Κεργιακή πρωτὶ
 πῆγα τὰ σεργιανίσω κάτω στὴν 'Εβραϊκὴ
 Βρίσκο μιὰ 'Εβρηοπούλα και διαλύζετο
 καθρέφτην εἶχε μπρός της κ' ἔστολιζετο.
 5 — "Ὡρα καλὴ σου κόρη με τὰ χρυσὰ μαλλιά
 ἔχω δυὸ λόγια τὰ σοῦ πῶ και σκέφοντα καλά.
 — Ποιὰ 'ναι αὐτὰ τὰ λόγια ὁποῦχεις τὰ μοῦ πῆς ;
 — Ἐλα 'Εβρηοπούλα τὰ γίνης χριστιανὴ
 τὰ λούνεσαι Σαββάτο ν' ἀλλάξῃς Κεργιακὴ
 10 και τὰ μεταλαβαίνης Χριστούγεννα Λαμπρὴ.
 — Στάσου Ρωμιέ μου. Στάσου τῆς μάννας μου τὰ πῶ
 μπορεῖ αὐτὰ τὰ λόγια τὰ βγίκουν σὲ καλό.
 — Μάννα ἕνας Ρωμηὸς μοῦ λέει τὰ γίνω χριστιανὴ
 τὰ λούνομαι Σαρρίτο ν' ἀλλάξω Κεργιακὴ
 15 και τὰ μεταλαβαίνω Χριστούγεννα Λαμπρὴ.
 'Ὡς τ' ἄκουσεν ἡ μάννα της ρεθίστικε και λέει.
 — Καλλιὸ 'χω θυγατέρα μου στὸν ἄδη τὰ σὲ δῶ
 παρὰ Ρωμηὸ τὰ πάρης τὰ τὸν καλῶ γαμπρὸ.
 — Στάσου Ρωμηέ μου, στάσου, τὰ πάω τὰ ντυθῶ
 20 τὰ βάλω τὰ χρυσὰ μου τὰ σὲ στεφανωθῶ.

Γν. ἀρ. 32, σελ. 4 (Α.Κ.).

Τὸ τραγοῦδι με θέμα τὸν ἔρωτα χριστιανοῦ και ἔβραιουπούλας εἶναι διαδεδομένο με
 πολλές παραλλαγές σὲ ὅλα τὰ πλάτη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α' (1962), σελ. 460 - 463.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ά

- 1) 'Η έβραιοπούλα (Παρασκευήν ημέραν άπό τὸ ταχύ)
Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 60.
- 2) 'Η όβραιοπούλα ("Ενα Σαββάτο βράδυ μιὰ Κερεκή πρωτῆ)
Π. Γνευτού, Δημ. Τραγ. Ρόδου, σελ. 51.
- 3) Μία Κερεκήν ημέραν δέν είχαμε δουλειά
Α. Βρόντη, σελ. 30.
- 4) 'Η όβραιοπούλα χριστιανή (τρεις χρόνους έβρεχούμη κ' έχιονίζουμη)
Μιχ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 111.
- 5) Μιά άκριήν ημέραν ήμέσα Κυριακή
Του ίδιου, εις σελ. 112.
- 6) Μιάν Κυριακήν ήμέρα ποῦτον ταχύ-ταχύ
Ν. Μαυρή - Ε. Παπαδοπούλου, Κατ. Λύρα, σελ. 73.
- 7) "Ενα Σαββάτο βράδυ (ένα Σαββάτο βράδυ, μιὰ Κερεκή πρωτῆ)
Δωδ. 'Επιθ., τεῦχ. 9, σελ. 356 - Δημ. Τραγ. Τήλου, Π. Καμμᾶ.

59

Τ Ο Ρ Ο Δ Ο Ν Η Σ Ι

*Κάτω στη Ρόδο, στὸ Ροδοῆσι,
Τοῦρκος έβγῆκε γὰ κνηγήση.
Δέν κνηγάει λαγούς κι' ελάφια
μόν' κνηγάει γιὰ μαῦρα μάτια.*

5 — *Πάρτονε, κόρη μου τὸν Τοῦρκον ἄντρα
γὰ σέ φορτώση φλουριὰ καὶ χάντρα.*

— *Δέν τότε παίρω, δέν τότε θέλω
πέρδικα γίνομαι στὰ δάση βγαίνω.*

10 — *Πάρτονε, κόρη μου, κι' έχει καίκι
γὰ σέ γυρίζη στη Σαλονίκη.
Πάρτονε, κόρη μου, κι' έχει παραδες
γὰ σέ γυρίζη στοὺς μαχαλάδες.*

*Πάρτονε, κόρη μου, κι' έχει πατόρι
γὰ σέ γυρίζη Σμόρνη καὶ Πόλη.*

15 — *Πάρτονε, κόρη μου, κι' εἶναι καλό σου . . !
— Χτύπα τον, μάννα μου, στὸ κανκαλό σου.*

Γν. άρ. 61, σελ. 2.

«Τὸ τραγούδι τῆς Ρωμιοπούλας» με θέμα : Χριστιανή άρνεῖται νὰ παντρευτῆ Τοῦρκον ἢ Φράγκον. Ὑπάρχουν παραλλαγές άπό όλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο εἶναι γνωστὸ καὶ στοὺς Ἑλληνοφώνους τῆς Κάτω Ἰταλίας : (Bova) - Pellegrini il dialecto grecocalabro di Bova, Torino, Roma 1880, σελ. 62.

Ε.Δ.Τ.Α., τόμ. Α' (1962), σελ. 463.

Δωδ. 'Επιθ., τεῦχ. 10 - 11, σελ. 403, Τὸ τραγούδι τῆς Ρωμιοπούλας, Δημ. Πετροπούλου.

Δωδεκανησιακά

- 1) Δ.Α. Πετροπούλου, Τὸ τραγούδι τῆς Ρωμιοπούλας
Δωδ. Ἐπιθ. (1947), σελ. 403 - 407.
- 2) Κάτω στὴ Ρόδο στὴ Ροδοπούλα
Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 46.
- 3) Ἡ Ρωμαιοπούλα
Π. Γνευτοῦ, Δημ. Τραγ. Ρόδου, σελ. 48.
- 4) S.B.B.T.A., τόμ. Α' (1935), σελ. 112 - Ρόδος, Α. Βρόντη.
- 5) Κάτω στὴ Ρόδο στὴ Ροδοπούλα
Ν. Μαυρῆ - Ε. Παπαδοπούλου, Κασ. Λύρα, σελ. 61.

60

*Ἡθέλησεν ὁ κύρ βοριᾶς νά 'βγη τὰ σουργιανίση,
στελλεῖ μαντῆτα θλιβερά σέ ὄλους τοὺς λιμιόνας.
«Καράβια, μεταράξετε, καὶ θὰ φουρήσω θέλω,
γιατ' ἂν φουρήσω φύσημα, καράβια θὰ τσακίσω».*

- 5 *Κι' ὄσ' ἀρμενα τ' ἀκούσανε, 'ράξαν καὶ μεταράξαν,
κ' ἔνα καράβι τῆς Σουριᾶς δὲ θὲ τὰ μεταράξη.
«Δὲ σὲ φοβοῦμαι, βρὲ βοριᾶ, φουρήσης, δὲ φουρήσης,
γιατ' ἔχ' ἀντένας σύρματα καὶ τέλινα κατάρτια,
καὶ παλληκάρια δυνατά, ὄλοι ἄντρες τοῦ πολέμου.*
- 10 *Κι' ὅταν σειστοῦν καὶ λυγιστοῦν καὶ 'πούσι τὸ γιαμόλα,
τρία μίλια 'πάει τὸ κάτεργος καὶ δέκα τὰ νερά του.
Καὶ 'κεῖ 'πού 'σμίξαν τὰ νερά, πύργος ἐθεμελιώθη,
καὶ μέσα κόρη 'κάθετο μόνη καὶ μοναχὴ της,
κ' ἡ μάννα της 'μπαινόβγαине καὶ 'τράβα τὰ μαλλιά της.*
- 15 *«Κόρη μου, ἀπαρνήσου τὴν τοῦ ναῦτη τὴν ἀγάπη».
«Μάννα μ', ἀρνήσου τὸ Χριστὸ καὶ τ' ἅγιο εὐαγγέλιο,
τότε θέλ' ἀρνηστῶ κ' ἐγὼ τοῦ ναῦτη τὴν ἀγάπη»,*

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 391, 392, ἀρ. 4, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 30, σελ. 4, Α.Κ.

Παρόμοιον :

1) Δημοσιεύει ὁ S. Baud - Bony εἰς τὸ βιβλίον του Ἐπιθ. τῆς Δωδεκανήσου, τόμ. Β', σελ. 209, με τίτλο «ὁ Κύρ Βοριᾶς» με ὀρισιμένās παραλλαγάς :

παραλείπει τὸν 4 στίχο

- στίχοι 5 - Κι' ὄσα κ α ρ ἄ β ι α 'κούσανε 'ράσσου καὶ μεταράσσου
» 8 - Γιατὶ 'χω ἀντένες σύρματα κι' ἄ τ σ ἄ λ ι ν α κατάρτια
» 9 - κ' ἔ χ ω καὶ ν α ὕ τ ε ς δυνατούς, δλ' ἄντρες τοῦ πολέμου
» 10 - π' ὅταν σειστοῦν καὶ λυγιστοῦν καὶ πούνε τὸ « γ ι α λ ἔ σ α »
» 11 - τρία μίλια πᾶν τὰ κάτεργα κ' ἐξήντα τὰ νερά των
» 13 - καὶ μέσα κόρη κάθεταί τρεῖς χρόνους ὀ ρ ι σ μ ἔ ν ο υ ς .

Εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ S. Baud - Bovy δημοσιεύει καὶ τὴν μουσικὴν τοῦ τραγουδιοῦ. Τοῦτο τὸ τραγουδᾶνε στοὺς γάμους, ὅταν οἱ γυναῖκες περιμένουν νὰ ῥθῆ ἢ σειρά τους, ὕστερα ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, νὰ καθήσουν στὸ τραπέζι τοῦ γάμου.

2) Εἰς τὰ Ν.Α., σελ. 48, με τίτλο «ὁ Κύρ Βορηᾶς» δημοσιεύεται με πολλὰ παραλλαγές.

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Κύρ Βορηᾶ : Μὲ θέμα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν θαλασσινῶν καὶ τὸ ναυάγιον. Εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον διαδεδομένα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατ' ἀρχὰς τὸ τραγοῦδι ξεκίνησε ἀπὸ κάποιον νησί τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου προέρχονται αἱ περισσότεραι τῶν παραλλαγῶν. Ὁ S. Baud - Bovy ὑποθέτει ὅτι ἴσως ἔχει συντεθῆ κατὰ τὸν 17ον ἢ ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος.

Ν. Πολίτου, Ἑκλογὴ, ἀρ. 88, σελ. 129.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α', σελ. 472 - 473.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) Ὁ κύρ Βορεᾶς

α) ὁ κύρ Βορεᾶς ἐφύσηξε γιὰ νὰ περιγυαίνῃ

Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Δημ. Ἄσμ., σελ. 27.

β) τοῦ ἴδιου εἰς Καρπ. Μνημ., σελ. 39.

2) Ἡ βασιλοπούλα καὶ τὰ καράβια (Βασιλοπούλα φώναζεν ἀπὸν τὸ παραθύρι)

Δωδ. Ἄρχ., τόμ. Β', σελ. 262 - Δημ. Τραγ. Καλύμνου, Γ. Ζερβοῦ.

61

ΤΑ ΤΡΙΑ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΑ

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ δύο ἀπὸ τ' Ἅγιον Ὄρος

καράβι ἐρματώσασι χίλιες τρακόσες πῆγες

εἶχε κι' ὄβριό πρᾶματεντὴ καὶ τοῦρκο καπετάνιο

εἶχε καὶ τριὰ Ρωμιόπουλα ποῦτ'αυε σπονδασμέτα.

5 Ὁ πρῶτος ἦτο ναύαρχος, ὁ δεῦτερος πιλότος

τὸ τρίτο τὸ μικρότερο εἰς τὰ πανιὰ ῥεβαίνει

ἐχαίρετο κι' ἀνέβαινε καὶ κλαίει καὶ κατεβαίνει.

Κι' ὁ ναύαρχος τὸν ἐρωτᾷ κι' ὁ ναύαρχος τοῦ λέει :

— Τ' ἔχεις, μωρὲ Ρωμιόπουλο, καὶ κλαίεις καὶ κατεβαίνεις ;

10 — Εἶδα τὴν πούλια κι' ἤστραψε κι' ἐχάθη τὸ φεγγάρι,

εἶδα τῆς Μάλτας τὰ βουνὰ τὰ χιονοστιβασμένα.

Ἀκόμη ὁ λόγος ἦστεκε κι' τὸ καράβι γέρονει.

Γεμίζει ἢ θάλασσα πανιὰ τὰ κόματα κοντάριο,

γεμίζουν κι' οἱ περιαιλὲς ὄμορφα παλληκάρια.

15 Ἐνα μικρὸ ναυτόπουλο καβούλι δὲ τὸ πιάνει,

σαράντα μέρες πολεμᾷ νὰ βρῆ στεργιὰ νὰ πιᾶση

καὶ στίς σαράντα τέσσερες εἶπε τὸ μοιρολόι :

— Ἡ θάλασσα δὲν εἶν' δεντρὶ νὰ πιᾶσω νὰ γλυτώσω

δίχως ἀρρώστια καὶ πληγὴ ψυχὴ θὰ παραδώσω.

20 *Είχε και τρεῖς Ἀμοίρτισσες κι' τρεῖς Ἐμηλιοπούδες.
Ἡ μιὰ ἤκλαιε τὸν ἄνδρα της κι' ἄλλη τὸ παιδί της,
Ἡ τρίτη ἢ πιὰ μικρότερη ψάστη γραμματικέ μου.*

Συλλογή Καλλιόπης Ι. Νικολοπούλου

Ν.Χ. ἀρ. 20, σελ. 31.

Τὸ τραγούδι τοῦτο παίρνει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μερικοῦς στίχους ἀπὸ δύο γνωστὰ θέματα τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ :

α) τρεῖς Καλογέροι Κρητικοὶ ποὺ ἀρματώνουν καράβι

β) τοῦ ἑβραίου πρᾶματευτῆ με τοῦρκο καπετάνιον.

Φεύγει ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν δύο αὐτῶν θεμάτων καὶ ἀναπτύσσει δικό του θέμα.

Σχετικὰ μετὰ τὰ παραπάνω θέματα βλέπε Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α' (1962), σελ. 474 - 476.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

1) Τὸ ναυάγιον (τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ τρεῖς ποῦ τ' ἄγιον ὄρος)

Γ. Δρακίδη, Ροδικὰ, σελ. 139.

2) Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ

Δωδ. Ἄρχ., τόμ. Β', σελ. 262 - Γ. Ζερβοῦ,
Δημ. Τραγ. Καλύμνου.

62

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Ἄ ναύτης μας ἀρρώστησε στοῦ καριβιοῦ τῆ πλώρη,
δὲν ἔχει μάννα γὰ τὸν κλαί' κέρη γὰ τὸν λυπῶται,
οὔτ' ἀδερφοῦ οὔτ' ἀδερφῆ γὰ τὸν μοιρολογῶται.
Τὸν κλαίει ἢ γύχτα κι' ἢ αὐγὴ τ' ἄστρι καὶ τὸ φεγγάρι
5 τὸν κλαίει κι' ὁ καπετάνιος του ὅπου τὸ παλληκάρι.
— Σήκον, καλέ μου γεμιτζῆ, σήκον, καλέ μου ναύτη,
γὰ κουμπασάρης τὸν καιρὸ γὰ πᾶς γὰ μᾶς ἀράξις.
— Ἐγὼ σᾶς λέω δὲν μπορῶ καὶ σεῖς μοῦ λέτε σήκον.
Γιὰ πιᾶστε με σηκῶστε με καὶ βάλτε με γὰ κάτω
10 καὶ φέрте μου τῆ χάρτα μου καὶ τ' ἀργυρὸ κουμπᾶσο
γὰ κουμπασάρω τὸν καιρὸ γὰ πᾶ' γὰ σᾶς ἀράξω.
Θωρεῖτε κείνα τὰ βουτὰ τὰ ἀψηλὰ μεγάλα
ποῦχον στῆ ρίζα καταχρῖὰ καὶ στῆν κορφή ἀντάμου ;
'Εκεῖ θὰ πᾶ' γὰ ῥάξετε, ποῦχει καλὸ λιμάνι
15 καὶ μέρα θὰ με θάψετε κάτω στὸ περιγιάλι.
Ζερβὰ ρίχτε τὴν ἄγκουρα, δεξιὰ τὸ παλαμάρι,
στῆν Ὅστρα τῆ φαρμακερῆ δέστε τῆ σιγουραντζι
γὰ βγοῦν οἱ ναῦτες γὰ νερὸ κι' ὁ μάγερας γὰ ξύλα
καὶ τὰ μικρὰ ναυτόπουλα γὰ σκάφουνε τὸ μνημα.
20 Νὰ μὴ τὸ σκάφουνε ψηλά, κοντὰ στὸ περιγιάλι

νὰ μὲ κτυπᾶν τὰ κύματα, τ' ἀγέρι ἀπ' τὰ πελάγη.
 Σὰν πᾶτε στὴ πατρίδα μας, καλὸ σας κατενόδιο,
 κί' ἂν σᾶς ρωτήση ἢ μάννα μου κί' ἢ χήρα ἀδερφή μου
 κί' ἢ κυρ' ἀξαδέρφη μου κί' ἄρραβονιαστικιά μου,
 25 πέστε τους πὼς παντρεύτηκα στὰ ξένα μὴ γυναῖκα
 τὴ πλάκα κἀνω πεθερά, τὴν μαύρη γῆ γυναῖκα
 καὶ τὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ ἀδέρφια κί' ἀξαδέρξια.
 Κί' ὅταν ἀσπρίση ὁ κόρακας καὶ γίνῃ περιστέρι
 τότε νὰ μὲ λιμένεται καὶ στὰ δικά μας μέρη.

Γν. ἀρ. 15, σελ. 4, Α.Κ.

Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 39, τὸ Ναυτόπουλο, μὲ παραλλαγές.

63

Παραλλαγή Β'

Ο ΓΕΜΕΖΗΣ — Ο ΝΑΥΤΗΣ

Ὁ Γεμεζῆς ἀρρώστησε στοῦ караβιοῦ τὴν πλώρη
 Μάνα δὲν εἶχεν νὰ τὸν κλαί' κέρη νὰ τὸν λωπάται
 Μῆτε ἀδερφόν', μῆτε ἀδερφήν', νὰ τὸν μοιρολοῦται.
 Κλαίει τον νύκτα κί' ἢ ἀγγὴ τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι
 5 Κλαίει τον κί' ὁ καπετάνιος του, κρῖμα τὸ παληκάρι.
 «Σήκον, καλέ μας γεμεζῆ, καλέ μας κουμπασάρη
 Νὰ κουμπασάρης τὸ καιρὸ νὰ μποῦμε σὲ λιμάνι.»
 «Ἐγὼ σᾶς λέω δὲν μπορῶ καὶ σεῖς μοῦ λέτε σήκον.
 Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ καὶ βάρτε με νὰ χάτσω
 10 Γιὰ φέρετε μου τὴ χάρτα μου καὶ τ' ἀργερὸ κουμπάσο
 Νὰ κουμπασάρω τὸ καιρὸ νὰ μποῦμε σὲ λιμάνι.
 Θωρεῖτε κεῖνο τὸ βουνὸ τὸ καταμανρισμένο ;
 Ἐκεῖα νὰ πᾶ ν' ἀράξετε ποῦναι καλὸ λιμάνι.
 Δεξὰ δεῖτε τὸ σίδερο, ζερβὰ τὸ παλαμάρι
 15 Τὴν ὄστρια τὴ φαρμακερὴ δεῖξε τὴν σιγονοράζα
 Νὰ βγοῦν οἱ ταῦτες γιὰ νερὸ καὶ μάγερας γιὰ ξύλα
 Νὰ βγοῦν καὶ τὰ ραντόπουλα ν' ἀνοίξουσι τὸ μῆμα
 Ἐκεῖα νὰ μὲ χώσετε κάτω στὸ περιγιάλι
 Νὰ 'κούω ἀέρα τῆς στεριᾶς κί' ἀέρα τοῦ πελάγους
 20 Νὰ 'κούω τῶν συντρόφων μου νὰ λέτε τὸ γιαμόλα
 Εἰς τὸ προσκεφάλαι μου κάμετε παραθυράκι
 Νὰ μπυῖνη ἀέρας καὶ δροσιὰ νὰ βγαίνῃ τὸ φαρμάκι.

Ἡ μαύρη γῆς γυναῖκα μου κι' ἡ πλάκα πεθερά μου
Καὶ τὰ χαλικοπέτραδα ἀδέρφια καὶ παιδιά μου.

(Ἵπαρχ. Μ. Παρθενιάδη)

Ἄ ρ μ ᾶ ς

Τοῦ τραγουδιοῦ τούτου ὑπάρχουν πλεῖσται ἴσαι παραλλαγαὶ εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν
χώρον (Pernot 117 - 108 Χίου. Παχτίου 86, 62 (Βιθυνιάς), Merlier, Τραγούδια τῆς
Ρούμελης, 73 κ.κ.).

C.F.T.Δ., σελ. 235.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Ὁ θάνατος τοῦ ναύτη (Ξενάκι(ν) ἐψυχομάχει στοῦ караβιουῦ τῆ(μ) πλώρη)
Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 123.
- 2) Μάνας νιὸς ψυχομαχεῖ στοῦ караβιουῦ τῆ πλώρη
Π. Γνευτός, Δημ. Τραγ. Ρόδου, σελ. 90.
- 3) Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ κ' οἱ τρεῖς 'που τ' ἄγιον ὕρος.
- 4) Μάνας ὕγιος ψυχομαχεῖ στοῦ караβιουῦ τῆ πλώρη
S.B.B.T.Δ., τόμ. Α', Ρόδος, σελ. 93 καὶ 96.
- 5) Τὸ ψυχομάχημα τοῦ ναύτη (φωνές καὶ κλάματα 'κουσα 'ς τῆς Κύπρου τὸ ποάτζι)
Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 79.
- 6) Εἰς τῆς Ἀττάλειας τὰ νερά 'ς τῆς Κύπρου τὰ σοῦρια
Τοῦ ἰδίου παραλλαγῆ, σελ. 80.
- 7) Ὁ ναύτης (ὁ ναύτης μας ψυχομαχεῖ στοῦ караβιουῦ τὴν πλώρη)
Ν. Μαυρῆ - Ε. Παπαδοπούλου, Κασιακὴ Λύρα,
σελ. 49.
- 8) Ὁ ναύτης (μοναχογιὸς ψυχομασεῖ στοῦ караβιουῦ τὴν πλώρη)
Δωδ. Ἄρχ., τόμ. Β', σελ. 263 - Γ. Ζερβοῦ,
Δημ. Τραγ. Καλύμνου.
- 9) Τὸ ναυτόπουλο (Τέσσαρις λόνδρες εἴμασε κι' οἱ τέσ-σερις κουσέρβα)
Δωδ. Ἄρχ., τόμ. Δ', σελ. 271 - Δημ. Τραγ.
Τήλου, Παντ. Καμμᾶ.
- 10) Ξενάκιον ἐψυχομαχᾶ 'στοῦ караβιουῦ τὴμ πλώρη
Z.A. 1884-85, σελ. 226, ἀρ. 14, Σύμης, Δημ.
Χαβιαρᾶ.

64

ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΟΣ

*Λεβέντης γυροβόλαγε ψηλά 'πὸ κορφοβοῦνι
εἶχε τὸ φέσι του στραβὰ καὶ τὰ μαλλιά λουσιμένα
κι' ὁ χάρος τὸν ἀγνάντενε ἀπὸ 'ψηλὴν ραχοῦλα.
Σὲ στένωμα κατέβηκε κι' ἐκεῖ τὸν καρτεροῦσε.*

- 5 — Λεβέντη, πόθεν ἔρχεσαι ; Λεβέντη, ποῦ πηγαίνεις ;
- Ἀπὸ τὰ πράτα ἔρχομαι στὸ σπίτι μου πηγαίνω.
- Τί πᾶς νὰ κάμης σπίτι σου ; Ποῦ πᾶς τόσο τρεχάτος ;
- Ψωμί νὰ πάρω καὶ κρασί καὶ πίσω νὰ γυρίσω.

- Ούτε στό σπίτι σου θὰ πᾶς οὔτε πίσω γυρίζει·
- 10 τρεῖς μέρες πὸν σὲ καρτερῶ νὰ πάρω τὴν ψυχὴν σου.
— Ἄσε με, Χάρε, ἄσε με τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες
κι' ἔχω γυναῖκα παρανιά καὶ δὲν τῆς πρέπει χήρα
κι' ἔχω κ' ἀνήλικα παιδιά κι' ὄρφάνια δὲν τοὺς πρέπει.
Μὰ ὁ Χάρος δὲν τὸν ἄκουγε θέλει νὰ τὸν ἐπάρῃ.
- 15 — Χάρε μου, ἂν ἀποφάσισης καὶ θέλῃς νὰ μὲ πάρῃς,
χωρὶς ἀσθένεια κι' ἀρρωστιὰ ψυχὴν δὲν παραδίδω.
Πρῶτα ἔλα νὰ παλαίψωμε σὲ μαρμαρένιο ἀλώνι
κι' ἂν μὲ νικήσῃς, Χάρε μου, μοῦ παίρνεις τὴν ψυχὴν μου.
Κι' ἂν σὲ νικήσω πάλε ἴγὼ νὰ μὲ χιλιοχρονίσῃς.
- 20 Πήγανε καὶ παλέψανε ἀπ' τὸ πρωτὶ ὡς τὸ γιῶμα
καὶ πάνω κάτω ἀπόγευμα τὸν καταβάλλει ὁ Χάρος.

N.X. ἀρ. 20, σελ. 19.

N. Πολίτου, Ἑκλογία, ἀρ. 214, σελ. 221.

60

- Τσουπάνης ἐκατέαινε ἀπ' τὸ μαρμαροοῦνι
βαστᾶ καὶ εἰς τὴν χέρα του θερίο σκοτωμένο,
καὶ βάστα κ' εἰς τὴν ἄλλη του δένδρο ξεριζωμένο.
Χάρος τὸν ἐματιάστηκε ἀπὸ ἕψηλὸ κανάτι
- 5 «Τσουπάνη, ἀπ' ὅτ' ἔρχεσαι κι' ἀπ' ὅτε κατεαίνεις ;»
«Ἀπὸ τὴν μάνδρα μ' ἔρχομαι, ἴς τὸ σπίτι μου πηγαίνω».
Κι' ἀπηλοήθη κι' εἶπεν του κ' ἔκαψε τὴν καρδιά του.
«Τσουπάνη, Θεὸς μ' ἔστειλε νὰ πάρω τὴν ψυχὴν σου».
«Δίχως ἀσθένεια κι' ἀρρωστιὰ ψυχὴ δὲν παραδίδω.
- 10 Ἔλ' ἄβγωμεν ἴς τὸν πόλεμο κι' ὅποιος νικήσ', ἄς πάῃ».
Ἐβγήκασιν ἴς τὸν πόλεμον ἴπὸ τὸ πορνὸ ἴς τὸ βράδν.
Χάρος ὡς ἦτο δυνατός, ὡς ἦτο κι' ἀνδριωμένος,
ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν ἔπιασε καὶ κάτω τὸν τινάσσει.
«Ἀφῆς με, χάρο, νὰ χαρῶ τέσσαρα πέντε χρόνια,
15 κι' εἴν' ἡ γυναῖκά μου μικρὴ καὶ δὲν τῆς πρέπει μαῦρα,
κι' ἔχω καὶ τριὰ μικρὰ παιδιά καὶ ποιὸς θὰ τ' ἀνεθρέψῃ,
κι' ἡ μάνδρα μου ἀκούρευτη καὶ ποιὸς θὰ τὴν κουρέψῃ,
καὶ τὸ τυρί μ' ἀπούλητο καὶ ποιὸς θὰ τὸ πουλήσῃ»
Κι' ἀπηλοῦται λέει του καὶ καίει τὴν καρδιά του
- 20 «Ἄν ἡ γυναῖκά σου μικρὴ, ἄς πάρῃ ἄλλον ἄνδρα,
καὶ τὰ παιδιά σ' ἂν εἴν' μικρά, ὁ Θεὸς θὰ τ' ἀνεθρέψῃ,

κι' ἡ μάδρα σου ἀκούρευτη ἄλλος θὰ τὴν κουρέψη,
καὶ τὸ τυρί σ' ἀπούλητο, ἄλλος θὰ τὸ πουλήση».

Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 199, ἀρ. 4, Γ.Π.

66

Παραλλαγή Β'

Τσοπάνης ἐκατέβαινε ἀπὸ τὸ μαῦρο βοῦνι
καὶ βάσταν εἰς τὸ χέριν του θερίο σκοτωμένο
καὶ βάστα κι' εἰς τὸ ἄλλον του δευδρι ξερριζωμένο.
Χάροντας τὸν ματιάστηκεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.

5 — Τσοπάν' ὁ Θεὸς μὲ ἔστειλε νὰ πάρω τὴ ψυχὴ σου.

— Δίχως ἀστένεια κι' ἀρρωστία ψυχὴ δὲν παραδίνω
κι' εἶν' ἡ γεναῖκα μου μικρὴ καὶ δὲ τῆς κρέπον μαῦρα
καὶ τὰ παιδάκια μου μικρὰ ποιός θὰ μοῦ τ' ἀνεθρέψη ;

10 κι' ἡ μάντρα μου 'ραιν ἄκουρη ποιός θὰ μοῦ τὴν κουρέψη ;
Καὶ 'πηλοῦται λέει του καὶ καίει τὴν καρδιάν του.

— Ἄν εἶν' γεναῖκα σου μικρὴ, ἄς πάρη ἄλλον ἄντρα
καὶ τὰ παιδιά σ' ἂν εἶν' μικρὰ ὁ Θεὸς θὰ τ' ἀνεθρέψη
καὶ τὸ τυρί σ' ἀπούλητον ἄλλος θὰ τὸ πουλήση

15 κι' ἡ μάντρα σ' ἂν εἶν' ἄκουρη ἄλλος θὰ τὴν κουρέψη.

— Ἐλ' ἄ βγωμε στὸν πόλεμο κι' ὅποιος νικήσ' ἄς πάρη.

* Ἡβγασιν εἰς τὸν πόλεμο 'πὸ τὸ πρωτὶ ὡς τὸ βράδν
ἀπ' τὸ πρωτὶν ὡς τὸ βραδὺν κι' ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι.

Χάρος ὡς ἦτο δυνατὸς κι' ὡς ἦτον ἀντρεωμένος

20 ἀφ' τὸν πλετθὲ¹ τὸν ἔπιασε καὶ κάτω τὸν τινάει.

1. Τράχηλος.

Α.Ι.Α. χειρ. 700, Α. Καραναστάση.

67

Παραλλαγή Γ'

Ο ΧΑΡΟΣ ΚΙ' Ο ΤΣΟΥΠΑΝΗΣ

Τσοπάνης ἐκατέβαινε ἀπὸ τὸ μαυροβοῦνι,
κι' ἐκράταν εἰς τὸ χέρι του θερίο σκοτωμένο
κι' ἐκράτα κι' εἰς τὸ ἄλλο του δένδρο ξερριζωμένο.

- Χάρος τὸν ἐμματιάστικεν ἀπὸ ἕψηλὸ παλάτι.
- 5 — Τσουπάνη μου, ἴτὸ π' ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις ;
 — Ἀπὸ τῆ μάντρα μ' ἔρχομαι καὶ στὸ χωριὸ πηγαίνω,
 στὸ σπίτι πάω γιὰ ψωμί καὶ πάλι γὰ γυρίσω.
 — Τσουπάνη, ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε νὰ πάρω τῆψ ψυχὴ σου.
 Τσουπάνης σὰν τ' ἄκουσεν ἀπηλοῶ καὶ λέει :
- 10 — Χωρὶς τὸμ πόνο κι' ἀρρωστειὰ ψυχὴ δὲν παραδίω,
 ἔλά βγωμε στὸμ πόλεμο κι' ὅποιοι νικήσ' ἄς πάρη.
 Κ' ἤβγασι στὸμ πόλεμο ἀφ' τὸ πρωτ' ἔς τὸ βράδυ,
 ἀφ' τὸ πρωτ' ἔς τὸ βραδυνὸ κι' ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι.
 Ὁ Χάρος ἔς ἦτο δυνατὸς κι' ὡς ἦταν ἀντρειωμένος
- 15 ἀφ' τὸμ μπλετσὲν τὸν ἔπιασε καὶ κάτω τὸν τινάζει.
 — Ἄφες με, Χάρε, ἀφ' τὸμ μπλετσὲ καὶ πιάσεμ' ἀφ' τὸ χέρι
 κι' εἶν' ἡ γυναῖκά μου μικρὴ καὶ δὲν τῆς πρόπον μαῦρα
 κι' ἔχει καὶ δυὸ μωρὰ παιδιὰ καὶ ποιὸς γὰ τ' ἀθρέψη ;
 κι' εἶν' ἡ μάντρα μ' ἄκουρη καὶ ποιὸς γὰ τὴν κουρέψη ;
- 20 καὶ τὸ τυρὶ μ' ἀπούλητο καὶ ποιὸς θὰ τὸ πουλήση ;
 Ὁ Χάρος τὸν λυπήθημε καὶ τοῦ ἔδωκε τῆχ χάρι,
 νὰ τρέχη πάνω στὸ βουνὸ μὲ πρωτινὸ καμάρι.

(Ἵπαγ. Μιχ. Περδίκη)

Γν. ἀρ. 28, σελ. 4, Α.Κ.

Παρόμοιο εἰς Ν.Α., σελ. 43, Ὁ χάρος κι' ὁ τσουπάνης, μὲ παραλλαγές. Γνωστὸ εἰς τὸν Ἑλληνικὸ γῶρο.

C.F.E.Δ.Τ., σελ. 231.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

Τὸ πάλαιμικ τοῦ Βοσκῶ καὶ τοῦ Χάρου :

1) Κηκόσοκος κατέκρινεν ἀπὸ τὸ Κορφοῦνι

2) παραλλαγή

(ἕνας βοσκὸς κερπόλος ἀπὸ τὸ Κορφοῦνι

ἕνας βοσκὸς κατέκρινεν ἴτὸ μιὰν ὀρθὴ πλαούλλα)

Ἐμ. Μανωλακάκη (Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου,
 Κερπ. Μνημ., σελ. 121, 122, 123).

3) Ὁ τσουπάνης καὶ ὁ χάρος (τσοπάνης ἐκατέβαιναν ἀπὸ ψηλὸ γκρεμμᾶρι)

Δωδ. Ἐπιθ., τεῦχ. 5ον, σελ. 195 - Δημ. Τραγ.
 Τήλου, Π. Καμμᾶ.

68

Ο ΒΟΣΚΟΣ ΚΙ' Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ

Ὁ βοσκὸς κι' ὁ βασιληᾶς στοίχημαν ἐβάλασιν κ' ἐστοιχηματίσασιν
 — Πέ μου, ἀφέντη βασιληᾶ, ἦντα ποὺ βάλλεις στοίχημα ;

- Βάλλω τῆ βασιλίσα με τὸ βασιλίκι τῆς.
 Ἄμ' ἐσὺ, μῶρὲ βοσκέ, ἦντα ποὺ βάλλεις στοίχημα ;
- 5— Βάλλω χίλια πρόβατα, χίλια ἀργυροκούδονα.
 Βάλλω ἴνα καλὸ ἀρνὶ με μεταξωτὸ μαλλί.
 Κι' ὅταν τὰ κατέβαζε ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατα
 κάτω στὰ λακκώματα τὰ χίλια καὶ τὰ δώδεκα
 ὄλος ὁ κόσμος ἔτρεξε κι' ὄλη ἡ οἰκουμένη.
- 10 Πρό(β)αλε κι' ἡ βασιλίσα ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 — Ἄχου καὶ νά ἴμουν βόσκισσα, νά ἴμουν τυροκόμησα
 Νά ἴμουν τοῦ βοσκοῦ ραβδὶ νά τοῦ λάλου τὸ μαντρι
 Νά ἴτρωα χλωρὸ τυρὶ καὶ μεζύθρα ἀνάλατη.

(Ἵπαγόρευσιν Μ. Παρθενιάδη)

Συλλογὴ Ἄ ρ μ ᾶ

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β' (1938), σελ. 217:

Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 50, με πολλὰ παραλλαγές.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Τὸ στοίχημα Βοσκοῦ καὶ τοῦ Βασιλεῆ :

- 1) Ὁ ὄσος κι' ὁ ἀσιλεῆς ἐστοιχηματίσασιν

Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ. 109.

- 2) Τὸ στοίχημα (ὁ Βοσκὸς κι' ὁ Βασιλεῆς στοίχημαν ἐβάλασιν)

Π. Γνευτοῦ, Δημ. Τραγ. Ρόδου, σελ. 46.

- 3) Ὁ (Β)οσκὸς κι' ὁ (Β)ασιλεῆς ἐστοιχηματίσασιν

Ν. Μαυρῆ - Ε. Παπαδοπούλου, Κασσιανὴ Λύρα,
 σελ. 68.

- 4) Σχετικὸν μετὰ τὸ θέμα : Ἡ ρήγισσα καὶ ὁ βοσκὸς

Ἐνας βοσκὸς κατέβαζε τὰ πρόαττά του στὴ μάντρα

Α. Βρόντη, Ροδιακὰ Λαογρ., σελ. 26.

69

- Ἰάνω ἴς τὸ ὄρος ἴς τὸ βορνὸ σταυρὸς ἐφανερῶθη,
 ποῦ συμπαθεῖ τὸν ἔλενο τοῦ Θεοῦ κριματισμένο.
 Κι' ὡς τὸ ἴκουσα καὶ ἴγὼ ἴλενο τοῦ Θεοῦ κριματισμένο,
 πέρνω λιβάνι καὶ κερὶ καὶ λειτουργιὰ καὶ ἴπᾶω.
- 5 Κ' ἐκεῖ ποῦ ἴσιμοκόντεψα κοντὰ ἴς τὸ μοναστήρι,
 τὰ μάρμαρα σιβάξασιν κ' ἡ πόρταις ἐσφαλίζαν,
 κι' ἄγιο πνεῦμα ἐμίλησε, ἴπο μέσα ἀπ' τ' ἄγιο δῆμα.
 «Ποῦ ἴπᾶς, σκύλα, ποῦ ἴπᾶς ἐβρηά, ποῦ ἴπᾶς, μαγαρισμένη ;
 Νὰ μαγαρίσης ἐκκλησιαίς, νὰ μιάνης μοναστήρια» ;
- 10 Τὰ κλάματα τῆν πέρουσιν, τὰ ἴμπρὸς ὀπίσω στρέφει,
 ἐκεῖ ἴβρε πέτρα ἴρίζωμά, κ' ἴδωκε καὶ πεζεύει.

- «Ποῦ νά 'βρω γὼ πνευματικό, καλὸν ἐξαοράτη¹ ;
 ποῦ νά 'βρω κι' ἀντεπίσκοπο νά πῶ τὰ κρίματά μου» ;
 Τότε ἡ πέτρα ἔμιλησε, βραχνῇ λαλιὰν ἐβγάλλει
- 15 «'Εγὼ 'μαι καὶ πνευματικός, καλὸς ἐξαοράτης,
 κ' ἐγὼ 'μαι κι' ἀντεπίσκοπος, καὶ πὲ τὰ κρίματά σου».
 Πάλαι 'κείνη δὲ ἔμιλησε, μόνον ἡ πέτρα λέει
 «Κόρη, τὸν κόρη σου 'βρισες, τῆς μάνας σου 'τριστάθης,
 καὶ μὲ τὸν πρῶτο σ' ἀδερφὸ ἔκαμες τριά παιδάκια.
- 20 Τό 'να 'σε χῶραν τό 'ρίψες, τ' ἄλλο 'ς τὸν ἀμπελωῶνα,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸν 'ς τῆς μούλας τὰ ποδάρια.
 Τότε ἡ χῶρα ἔξικισε, τ' ἀμπέλι ἐξεράτη,
 κ' ἡ μούλα δαιμονίστηκε, τρώει τὸν καρβάληρη».

1. Πνευματικὸν ἐξομολογητήν.

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 392, 393, ἀρ. 6, Γ.Π.
 Γν. ἀρ. 22, σελ. 4, Λ.Κ.

70

Παραλλαγή Β'

- Πάνω στὰ ὄρη στὰ βουνὰ Χριστὸς ἐφανερώθη
 καὶ κεῖ πὸν φανερώθηκεν ἔκκλησιὰ ἐθμελιώθη
 ἀμαρτωλῇ σὰν τό κουσε τοῦ Θεοῦ κριματισμένη
 παίρνει λιβάνι καὶ κερὶ καὶ λουτρογιὰ καὶ πάει.
- 5 Καθὼς ἐσιμονόκντεψε κοντὰ στὸ μοναστήρι
 οἱ πλάκες ἐσειστήκασι, τὰ μάρμαρα τσακίσαν
 καὶ ἅγιον πνεῦμα ἔμιλησε πὸ μέσα ἀπ' τ' ἅγιο δῆμα.
 Ποῦ πᾶς Τοῦρκα, ποῦ πᾶς ἐβριά, ποῦ πᾶς κριματισμένη ;
 νὰ μαγαρίσης ἐκκλησιές, νὰ μιάνης μοναστήρι
- 10 ποῦνε τὸ λάδι σου νερὸ καὶ τὸ κερὶ σου ξύλο
 καὶ ἡ λουτρογιὰ σου ἀμαρτωλῇ καὶ σὺ κριματισμένη ;
 Ἄμαρτωλῇ σὰν τᾶκουσε γυρνᾷ τὰ μπρὸς ὀπίσω
 καὶ κεῖ βρε πέτρα ριζιμιὰ, γυρίζει καὶ καθίζει.
- Ποῦ νᾶβρω γὼ πνευματικό καλὸν ἀξαγοράρη
 15 ποῦ νᾶβρω ἀντεπίσκοπο νά πῶ τὰ κρίματά μου ;
 Κ' ἡ πέτρα ἡ ἀμίλητη ἐπηλοήθηκέν της
 —'Εγὼ 'μαι καὶ πνευματικός καλὸς ἀξαγοράρης,
 ἐγὼ 'μαι κι' ἀντεπίσκοπος καὶ πὲ τὰ κρίματά σου.
 — Κόρη τὴν μάνα σου ὕβρισες τοῦ κόρη σου ἑτριστάθης

- 20 και με τὸν πρῶτον σου ἀδελφὸν ἔκαμες τρία παιδάκια.
 Τὸνα στή βρύση τὸρριξες τᾶλλο στὸν ἀμπελιῶνα
 τὸ τρίτο τὸ μαυρόμοιρο στής μούλας τὰ ποδάρια.
 Κ' ἡ μοῦλα ἐξεσπᾶστηκε ρίχνει τὸν καβαλλάρη.
 γι' αὐτὸ κ' ἐσὺ δὲν σώνεσαι κόρη μου ὅ,τι κιᾶν κάμης.
- 25 πάρε ἐφτούμενο δανλὸ στήρ ἄμμο φύτεψέτο
 κουνάλει με τὴ βοῦλα σου νερὸ και ποτιζέτο
 Και ἂν ἐχλωράνει ὁ δανλὸς και βγάλη και βλαστάρι
 τότες και σέν' τὸ κρῖμα σου στὸν οὐρανὸν θὰ πάη.

Αὐγ. ἀρ. 126, Ἄρμᾶς.

Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 42, με πολλές παραλλαγές και προσθήκες.

Με θέμα «ὁ κριματισμένος» ὑπάρχουν πολλές παραλλαγές ἀναφερόμενες ἰδίως στὸ θέμα τῆς νεκροφιλίας. Παρ' ὅτι τὸ θέμα και τὸ κύριον πρόσωπον ἀλλάζει (ἀπὸ κριματισμένος εἰς κριματισμένην), μᾶλλον πρέπει νὰ χαρακτηρισθῶν ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν αὐτὸν κύκλον.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α' (1962), σελ. 325 - 327.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Τὸ θανάσιμο ἀμάρτημα (Σαράντα νέοι ἤμαστον κ' ἐξήντα δύο λεβέντες)

Γερ. Δρακίδη, Ροδικκά, σελ. 119.

71

- Τρεῖς ἀντρειωμένοι βούλονται ἄφ' τὸν ἀκάτω κόσμω,
 γὰ πάρον τ' ἄδη τὰ κλειδιά, ν' ἀρέβουν 'ς τὸν ἀπάνω.
 Μιά λιερὴ τοὺς ἐνοιωσε, στέκει παρακαλεῖ τους·
 «ὦ Ωχ! ἀντρειωμένοι, πάρτε με και 'με 'ς τὸν 'πάνω κόσμω».
- 5 Κι' ἀπηλοῦνται, λέουν της και καῖουν τὴν καρδιά της·
 «Κόρη, βρόντοῦν τὰ ῥοῦγά σου, κι' ἀστράφτον ἡ ποδιαίς σου,
 και σκοῦν και τὰ καλίκια σου, και θέλουν μᾶς ἐνοιώσουν».
 Και πάλι ξαναλέει τω με χεῖλη τικραμένα·
 «Ἀνακουμπόγομαι 'ψηλὰ και ζώνομαι γεμάτα,
- 10 βάλλω και τὰ καλίκια μου μέσ' 'ς τὸ νεκοῦμπωμά μου».
 Και πάλι ξαναλέει τους, πάλι παρακαλεῖ τους·
 «Πῆτέ μ', ἂν δὲν με πάρετε, γὰ σᾶς ἐπαραγγείλω,
 τῆς μάννας μου τῆς ἄνομης τῆς διπλοκαταρούσης,
 ὅπου μου 'καταράστηκε τρεῖς ἑορταῖς τοῦ χρόνου,
- 15 τῆς Παναγιάς τὸν ἄουστο και τῆς ἁγιάς τριάδος,
 και τὴ λαμπρὴ τὴν κεριακὴ, 'ποῦν' τὸ Χριστὸς ἀέστη».
 «Κόρη, τὰ ῥοῦχα 'ποῦ φορεῖς, 'ς τὸν ἄδη γὰ τὰ βάλῃς,
 τὴ δεῦτερη ἀνάσταση γὰ πέσης γὰ 'ποθάνης».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 393, ἀρ. 7, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 26, σελ. 4, Λ.Κ.

Παραλλαγή Β'

Τρεῖς ἀνδρειωμένοι βούλοντο
 εἰς τὸν ἄκᾶτω κόσμον
 γὰ πάρον τ' Ἄδη τὰ κλειδιά
 γὰ βγοῦν εἰς τὸν ἀπάνω
 Μιὰ λυερῆ τοὺς ἔνοιωσε
 στέκει περικαλεῖ τους·
 — ἄνδρειωμένοι πάρετε με καὶ μὲ
 εἰς τὸν ἀπάνω κόσμον.
 5 — Κόρη τὰ ροῦχα σου βροντοῦν
 καὶ στράφτουν οἱ ποδιές σου,
 τρίτσουν καὶ τὰ καλίκια σου
 καὶ θέλει μᾶς ἐνοιώσουν.
 Καὶ κείνη πιλοῦται τους
 μὲ χεῖλη πικρᾶμένα·
 — Ψηλὰ γὼ νεκουμπώνομαι,

ζώνω καὶ τὴν ποδιά μου
 βάλλω καὶ τὰ καλίκια μου
 μὲς τὸ νεκούμπωμά μου.
 10 Καὶ πάλι ξαναλέει των
 πάλι περικαλεῖ τους.
 — Πέτε μου ἂν δὲν μὲ πάρετε
 ποῦχω γὰ παραγγεῖλω
 τῆς μάνας μου τῆς ἄνομης
 τῆς διπλοκαταρούσας
 ὄππου μοῦ καταράστηκεν
 τίς τρεῖς γιορτὲς τοῦ χρόνου
 τὸν Αὐγουστον τῆς Παυαγιάς.
 τὸ Πάσχα τὸ Γενάρη,
 15 καὶ τὴν λαμπρὴν τὴν Κυριακὴν
 γὰ κατεβῶ στὸν Ἄδη.

Αὐγ. ἀρ. 128, σελ. 2, Ἄρμᾶς.

Πηρόμοιον :

- 1) Εἰς Ἄρχεῖον τοῦ Ἰστ. Λεξ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, χειρόγραφον ἀρ. 700α,
 Ἄναστ. Καραναστάση, μὲ τὴν ἀκόλουθην παραλλαγή τῶν δύο τελευταίων στίχων :
 τῆς Πανχυγιάς τὸν Αὐγουστο στὴ Γέγνα τοῦ Σωτῆρος
 καὶ τῆ Λαμπρὴν τὴν Κεργακὴ γὰ πέσω γὰ πεθάνω.
- 2) Εἰς Ν.Λ., ἡ Κατάρη τῆς Μάνας, σελ. 47, μὲ παραλλαγές.
 Ν. Πολίτου, Ἐκλογὴ, ἀρ. 222 (Ἡ λυερῆ στὸν Ἄδη), σελ. 228.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Οἱ τρεῖς ἀνδρειωμένοι κι' ἡ Λυερῆ (τρεῖς ἀνδρειωμένοι βούλονται ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον)
 Α. Βρόντη, Ροδιακὰ Λαογρ., τόμ. Β', σελ. 19.

ΑΠΟΨΕ ΜΕΣ' ΤΟΝ ΥΠΝΟ

Ἀπόψε μέσ' τὸν ὕπνο μου καὶ μέσα σ' ὄνειρό μου
 σ' ἓνα παλάτι βρέθηκα ἀπ' τὸν πολὺ κατῆμό μου.
 Καὶ τὸ παλάτι ἦτανε ἡ μοῖρα τῶν μοιράδων

- καὶ εἶδα τὸ κάλομοιρο στὰ πεῦκα ξαπλωμένο
 5 καὶ εἶδα τὸ κακόμοιρο κι' ἦταν ἀκουμπισμένως
 καὶ εἶδα καὶ τὴ μοῖρα μου κι' ἐκάθετο στὸ θρόνο
 νὰ τῆς μιλήσω δὲν μπορῶ ἀπ' τὸν πολὺ μου πόθο
 — Γιὰ δὲ κυρά μου κάθεσαι κι' ἐμὲ πάει ἡ ζωὴ μου
 ὅπου δὲν μ' ἀφηκες ποτὲ στὸν κόσμον νὰ γελάσω
 10 τὴν μιὰ ἀπὸ τὰ ζωντανὰ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὸ χάρο
 ποτὲ μου δὲν ἐγέλασα στὸν κόσμον τὸν ἐπάνω.
 Κι' ἡ μοῖρα μ' ἀπεκρίθηκε μὲ σπλάχνα ἄμερωμένα :
 — Τί νὰ σοῦ κάμω κόρη μου, δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ μένα
 ὦρα κακὴ γεννήθηκες καὶ ἴστων κακὸν ἀστέρα
 15 κι' ἔπαρε τὴν ὑπομονὴ κι' ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ σένα.
 Κι' ἡ κόρη βαρναστέναξε ἄφαν φωτιὰ τὰ ὄρη
 κι' ἀπ' τὸν πολὺ τὸ στεναγμὸ τὴν ἴκουσαν οἱ γειτόνοι.
 — Ποιὸς εἶναι π' ἀναστέναξε κι' ἀνάφαν φωτιὰ τὰ ὄρη ;
 — Ἐγὼ ἴμαι π' ἀναστέναξα ποῦμαι καὶ μὲν κόρη.

(Ἵπαρ. Φραζῆ Ι. Βιολῆ).

Γν. (1938) ἀρ. 67, σελ. 2 (Α.Κ.).

Εἰς τὰ Ν.Α., σελ. 5, μὲ τὸ τίτλο «ὄνειροπόλημα» συμπεριλαμβάνεται παρόμοιο μὲ παραλλαγές.

74

- Μιὰ λυγερὴ τραγούδησε στὸ ξέσβαρο ἀπάνω
 ἦταν τ' ἀγέρι δροσερὸ κι' ἡ κόρη στὴ λαλιά της
 καὶ πέρει ἀέρας τὴν φωνὴ στοῦ карабиού τὴν πλώρη
 καὶ πηλοῦται ναύκληρος μὲ τὸν караβόκυρη
 5 — Πάψετε ναῦτες τὰ κουπιὰ λιμπίτες τὶς σφυρίκτες
 νὰ ἴκουσσουμεν τῆς λυγερῆς τὸ τί τραγοῦδι λέει
 τὸ τί τραγοῦδι τραγοῦδι καὶ τί χαβὰ τὸ σέρνει.
 — Πιάψετε ναῦτες τὰ κουπιὰ λιμπίτες τὶς σφυρίκτες
 κι' ἐγὼ ἂν ἐτραγούδησα γιὰ μοιρολόι τό ἴπα.
 10 Μάνα καὶ κόρη ἔχασα κι' ἐννιὰ ἄερφοδὸς στρατιωτῶς
 ψυχομαχεῖ κι' ὁ ἀγαπῶ κι' εἶναι γιὰ τὰ πεθάνη
 Λαοῦ¹ ἔνυρ μού γύρεψε κι' ἀγριολαφίνας γάλα
 κι' ἀφ' τὴν ἀθάνατο πηγὴ νερὸ νὰ πιῇ νὰ ἴγιανη.

¹ Ἐκ τῆς Σουλ. Ἄρμα (Μαρ. Παρθενιάδη)

1. Λαγοῦ.

Ν. Πολίτου, Ἐκλογή, ἀρ. 129, Α', Β'.

Ε.Δ.Τ.Α.Α., τόμ. Α', σελ. 415 - 416.

75

Βαρειά βαρειά 'νεστέναζα, κ' ἐρράη τὸ λαγκάδι,
καὶ μιὰ καλὴ γειτόνισσα ἐπηλοήθηκέ μου.

«Τί 'χεις, κόρη μου, καὶ χολιῶς καὶ βαριαναστενιάζεις ;
βαρὺ γομάρι δὲν κρατεῖς, βοννὶ δὲν ἀνεβαίνεις,

5 τὸν ποταμὸ δὲν τὸν περιῶς θολὸ καὶ βουρκωμένο».

Κ' ἐγὼ 'πὸ 'κει 'ποὺ κάθουμον ἐπηλοήθηκά της.

«Μακάρ' νὰ 'νέβαινα βοννί, νὰ 'βάστον καὶ γομάρι,

νὰ 'πέρνον καὶ τὸν ποταμὸ θολὸ καὶ βουρκωμένο,

περὶ 'ποῦ 'μαι 'ς τὸ σκρῖνό μου πολλὰ 'ποχωρισμένη».

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 394, ἀρ. 10, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 27, σελ. 4, Α.Κ.

76

Κάτω στ' ἄγριο περιβόλι
δάφνη καὶ μηλιά μαλλώνει.

— Δάφνη, πήρες μου κρωνάρι ;

— "Όχι, μὰ τὸν "Αη Γιαννάκη.

5 "Α σοῦ πήρα 'γὼ κρωνάρι

νὰ μὲ πάρη τὸ ποτάμι

νὰ μὲ πάρη δύση - δύση

κάτω στοῦ Πασᾶ τῆ βρύση

κάτω στοῦ Πασᾶ τῆ βρύση

10 'κει 'ποὺ πλύνουν τὰ σεντόνια

παρ' αὐτὸ ποὺ λές νὰ γίνη.

ποὺ τὰ κάμνονν σὰν τὰ χιόνια.

Κι' ἄ μὲ πάρη δύση - δύση

ὁ Πασᾶς νὰ μὲ φιλήση.

— Βάλε, κόρη, τὸ 'σαγιά ¹ σου

15 νὰ μὴ λερωθῆ ἡ ποδιά σου.

— Τί σὲ μέλει σε, Πασᾶ μου

ἂν ἐλερωθῆ ἡ ποδιά μου ;

— Μέλει με καὶ σοῦ τὸ λέω,

γιατὶ 'ὰ σὲ πάρω θέλω.

20 — Κάλλιο νὰ μὲ φά' τὸ φίδι

1. Τὸ σαγί, βυζαντινὸ φόρεμα.

S.B.B.T.Δ τόμ. Β', σελ. 219.

Παρόμοιο εἰς Ν. Α. σελ. 58 μὲ παραλλαγές.

77

Η ΠΕΡΔΙΚΑ

Μιά πέρδικα κανκήστηγε

σ' 'Ανατολή καὶ Δύσι

Πῶς δὲν εὐρέθηγ κνηγὸς

για νὰ τῆγ κνηγήση.

Κι' ὁ κνηγὸς ὡς τό 'κουσε,

πολὺν τοῦ βαροφάνη.

Δίχτει τὰ δίχτυα στὸγ γιαλό,

τὰ ξώβεργα στῆ βρούσι.

Καὶ πᾶ' ἡ πέρδικα νὰ πιῆ

κι' ἀρπᾶ τὴν ἀφτῆμ μύτη.

— Χαμηλοπιιάσμε, κνηγέ,

καὶ γιάσμ' ἀπὸ τῆμ μύτη.

Κι' εἰς τὰ χαμηλοπιιάσματα

σύρνει φτεροῦ καὶ φεύγει.

—Ω, ὦ! φωτιά σέ κάφη κυνή,
χαμηλοπιασμάτρη.

Αὐγ. ἀρ. 147, Ε.Ι.Κ.

Παρόμοιο : Μιά πέρδικα καφκίστηκε σ' Ἀνατολή καὶ Δύση.
S.B.B.T.A., τόμ. Β' (1938), Νίσυρος, σελ. 208.

Ποῦφηκες τέτοιαμ πέρδικαν
ἄλλος νὰ σοῦ τήμ πάρη.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ἄ

- 1) Ἡ Πέρδικα Α. Βρόντη, Α' τόμος, Ροδιακά, σελ. 83.
2) Ἡ Πέρδικα κι' ὁ κυνηγός
α) πέρδικαν ἐχαιρέτησα καὶ ἐμμ' ἀπηλόθη
β) Μιά πέρδικα καυκίστηκε 'ς Ἀνατολή καὶ Δύση
Μ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, Καρπ. Μνημ., σελ.
100 καὶ 101.
3) Ἡ πέρδικα (Μιά πέρδικα καυχῆθηκε)
Ν. Μαυρῆ - Ε. Παπαδοπούλου, Κασσιὰκὴ Λύρα,
σελ. 44.

78

- Πέντε ποντικοὶ μουζοῦροι
κι' ἄλλοι πέντε ἀλευρομοῦροι.
Μιά κοντσοῦρά ἐναυλώνα
καὶ φακὲς τὴν ἐφορτώνα.
5 Πάει ὁ ἕνας στὸ τεμόνι
παίρνουν το οἱ τρεῖς δαιμόνοι.
Πάει ὁ ἄλλος στὴ σιντίνια
καὶ φοφάει ἀφ' τὴ πείνια.
Πάει ὁ ἄλλος στὸ κατάρτι
10 καὶ θωρεῖ στὴ πρύμνη γάτθη.
— Ἄφες με, γάτθη, γιὰ νὰ ζήσω
κι' ἄγιο νὰ σέ ζωγραφίσω.
Νὰ σοῦ κοιναλῶ τὸ ρύζι
νὰ τὸ τρώς νὰ σοῦ μυρίζη.
15 — Δὲν τὸ θέλω 'γὼ τὸ ρύζι
γιατὶ στὰ βόντια μου καθίζει.
— Νὰ σοῦ κοιναλῶ τὸ γάλα
νὰ τὸ τρώς μὲ τὴ κοντάλα.
— Δὲν τὸ θέλω 'γὼ τὸ γάλα
20 εἶν' τὰ βόντια μου μεγάλα.
— Νὰ σοῦ κοιναλῶ τὸ μέλι
νὰ τὸ τρώς νὰ σέ γλυκαίνη.
— Δὲν τὸ θέλω 'γὼ τὸ μέλι
εἰς τὰ βόντια μου 'πομένει.
25 Μόγο θέλω τὴ προβιά σου
ποῦναι μέσα τὰ παιδιά σου
τὰ μικρὰ ποντικαλάκια
τ' ἀρπῶ ἀφ' τὰ κεφαλάκια
τὴ μεγάλη ποντικίνα
30 τὴν ἀρπῶ ἀφ' τὴ καρίνα.

(Συλλογὴ Ἀρμῆ)

Παρόμοιο εἰς Ν.Α., σελ. 59, μὲ διαφορὰν τῶν τελευταίων λέξεων τοῦ 3ου καὶ 4ου
στίχου «ἐναυλώσαν - ἐφορτώσαν» καὶ μὲ τὴν προσθήκην μεταξὺ τοῦ 4ου καὶ 5ου στίχου :
«εἰς τὸ πέλαγος ἐβγήκαν
τόγ καιρὸν ἐφοβηθήκαν».

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΝΤΑ

Καλό 'ναι τ' ἅγιος ὁ Θεός

Στις 15 Αὐγούστου γιορτάζει ἡ Σπηλιανή : Ἡ προστάτρια Παναγία τῆς Νισύρου.

Τὸ γραφικὸ μοναστήρι τῆς Σπηλιανῆς εἶναι στὴ κορυφή, μέσα σὲ μιὰ σπηλιά, τοῦ μεγάλου ἡφαιστειογεννοῦς βράχου ποὺ ὄρθώνεται στὰ δυτικὰ τῆς πρωτεύουσας τοῦ νησιοῦ Μαντράκι, ἐκεῖ ποὺ εἶναι καὶ τὸ ἐνετικὸ φρούριο.

Στὸ πανηγύρι τῆς Μεγαλόχαρης ἐρχονται πανηγυριῶτες ἀπὸ τὰ γύρω νησιά καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Κῶ. Τίς θεοφοβούμενες γυναῖκες ποὺ ἔχουν τάξιμον στὴ Σπηλιανή καὶ ποὺ παρακολουθοῦν ἀνελλιπῶς ἀπὸ τίς 6 Αὐγούστου τὸν παρακλητικὸ κανόνα τίς λένε ἐννιαμερίτισσες. Οἱ ἐννιαμερίτισσες λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸ τοῦ κανόνα ἀπὸ τίς 6 ἕως τίς 15 Αὐγούστου ψάλλουν μπροστὰ στὴ θαυματουργὴ εἰκόνα τὸ «καλὸ 'ναι τ' ἅγιος ὁ Θεός» κάμνοντας ἕως τρακόσες μετάνοιες. Γιὰ νὰ μὴ χάσουν τὸ λογαριασμὸ μετροῦν τίς μετάνοιες μὲ ἓνα κομπολόι ποὺ κρατοῦν στ' ἀριστερὸ χέρι.

Τὸ τραγούδι τοῦτο, ἔχει κατὰ καιροὺς δημοσιευθῆ μετὰ τὸ τίτλο «τὸ μοιρολόι τῆς Παναγιᾶς». Ἡ ὄνομασία αὕτῃ νομίζω πὼς δὲν ἀνταποκρίνεται καθόλου μὲ τὸ περιεχόμενό του. Σ' αὐτὸ καθόλου δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τῆς Παναγιᾶς καὶ μοιάζει μὲ προσευχὴ καὶ παράκλησῆ στὸ Ἀρχάγγελο Γαβριήλ.

Ἡ ὁμορφιά, ἡ γλυκύτητα καὶ ἡ γοητεία τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ, τὸ φέρνει ἀνάμεσα στὰ ὠραιότερα παλαιὰ Νισύρικα τραγούδια.

Στις ἡμέρες μας ἐξακολουθεῖ κάθε δεκαπενταύγουστο μέσα στὸ γραφικὸ μοναστήρι ν' ἀντηγεῖ μὲ κατάνυξη τὸ «καλὸ 'ναι τ' ἅγιος ὁ Θεός».

79

*Καλό 'ναι τ' ἅγιος ὁ Θεός, καλό 'ναι κι' ἄς τὸ ποῦμε
ὅπου τὸ λέει σὼννεται κι' ὅπου τ' ἀκού' ἀγιαῖζει
κι' ὅπου θὰ τὸ καλοφραστῆ παραδείσο λαβαίνει.
Παράδεισο καὶ λουτρογιά μέσ' στ' ἅγιο Μονιστήρι.
5 ' Ἐκεῖ ἀγγέλοι λουτρογού κι' οἱ ἀποστόλοι ψάλλου
στὴ μέση στέξ' Ἀσώματος καὶ τὸ χαρτὶ 'νεργιώνει.*

- Ποιός ἔχει πόδια νὰ σταθῆ καὶ χέρια νὰ τανύσῃ
καὶ στόμα ν' ἀπληροθῆ στὴν φοβερὰ τὴν κρίση ;
Μέγα καὶ Ταξιάρχῃ μου, μέγα καὶ φορεῖ μου,
10 ὅτα' σέ στείλ' ἀφέντης μας νὰ πάρῃς τὴ ψυχὴν μου
μὴν ἔρτης μ' ἄγριο τάραμα, μὴν ἔρτης μ' ἄγριο βλέμμα
μ' ἔλα μὲ τὴν ταπεινώσει νὰ σοῦ τὴν παραδώσω
νὰ τὴν ἐπᾶς τ' ἀφέντη μας κι' ὡς θέλει ἕς τὴν κρίνη
τὰ εἶδε καὶ τὰ ἔπραξε καὶ τὰ 'χει καωμένα.
- 15 Ἄγγελέ μ' εὐλοημένη χαῖρε κεχαριτωμένη
ἀκριβοπαρακαλῶ σε καὶ μὲ δάκρυα προσκυνῶσε
ν' ἀγκαλιάζῃς τὸ καλὸ μου, γὰ ξορκίζῃς τὸ κακὸ μου
νὰ μὴν ἡμπορῇ ἔχτρος μου νὰ περνᾷ ἀπὸ τὰ 'μπρός μου.

A.I.A. χειρ. 700α, Α. Καραναστάση.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 190 - 181.

Γν. ἀρ. 21, σελ. 4.

Εἰς ὠρισμένες ἀπὸ αὐτὲς τίς δημοσιεύσεις ὑπάρχει ἡ ἐξῆς διαφορὰ εἰς τὸν 11ον στίχον :

μὴν ἔρτης μ' ἄγριο π ρ ὁ σ ω π ο μὴν ἔρτης μ' ἄγριο π ν ε ὤ μ α.
Ὅμοίως εἰς Ν.Α., σελ. 79, μὲ μικρὰς παραλλαγὰς.

80

- Ἐφυν αἱ μετάνοιες μας τελείωσαν μὲ πόθο,
χαρὰν καὶ ἀνακούφισι μὲς' τὴν καρδιά μου ροιῶθω,
γιατ' εἶν' ἀγῶνας ποῦ περνᾷ μέσα εἰς τὸ τεφτέρι,
οἱ Ἄγγελοι τὸ δίδουσι εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι.
- 5 Μετάνοια εἶναι προσευχὴ εἶναι μεγάλη δόξα
τὴν «Κοίμησι» οἱ ἄγγελοι στὸν κόσμον τὴν ἐδῶσα.
Τελείωσε τὸ 'ννιαμέτο μὲ εὐλογία μεγάλην
τοῦ χρόνου νᾶμαστε καλὰ κόρες γὰ 'ρτοῦμε πάλιν.
Τέλεσαν οἱ μετάνοιες μας, ἴδρωσ πολλὸς ἐχύθη
10 σ' ὄλες τίς 'ννιαμερίτισσες ἡ Παναγιά εὐχέθη.
Γι' αὐτὸ καὶ μεῖς εὐχόμεστε ὅταν τὴν προσκυνοῦμεν
ὅλα τὰ Νισυρόπουλα μὲ τὸ καλὸ νὰ δοῦμεν.

Γν. ἀρ. 21, σελ. 4, Τριανταφυλλιά Φιλίππου.

81

Ὡ Παναγιά μου Σπηλιανὴ Παντάνασσα Μαρία
βλέπε τοὺς ξένους πού 'ν' ἐδῶ καὶ δίνε των ὑγεία·

βλέπε τὰ ξένα, Παναγιά, θερμὰ σὲ προσκνοῦσι
δίννε εἰς τὶς καρδίες των ὅ,τι ἐπιθυμοῦσι
εἶναι προπὸς στήν χάρι σου κι' εἰς τὴν πατήγγυρή σου.
βλέπε τους, Παναγία μου, δίννε των τὴν εὐχὴ σου.

Α.Ι.Α. χειρ. ἀρ. 700, Α. Καραναστάση.

82

ὦ Παναγιά μου Σπηλιανή, ποῦχεις μεγάλη χάρι
βοήθα σ' ὅλη τὴ τοῦνιά ὅ,τι ποθεῖ νὰ λάβῃ.
Βοήθα τὴ ξενολογία μὲ ὅλη τὴ καρδιά των
ὦ Παναγιά ἢ Σπηλιανή νάσαι βοήθειά των
ὦ Ἠρθασί ἢ ξενολογία εἰς τὴν δική σου χάρι
βοήθησε καὶ σῶσέ τους καὶ ὅποιοις πονεῖ νὰ γιάνῃ.

ὦ Παναγιά μου Σπηλιανή ποῦ κάθεσαι στὸ θρόνο·
βλέπε τὴν τὴ ξενολογία νάρχεται κάθε χρόνο

ὦ Παναγιά μου Σπηλιανή μὲ τὰ μεγάλα μάτια
βοήθα τον ἀπλὸ λαὸ ποῦ χύνει μαῦρα δάκρυα

ὦ Παναγιά μου Σπηλιανή μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι
βλέπε καὶ τὴ ξενολογία μὲ τὴ μεγάλη χάρι

(Ὑπαγ. Μαρίας Παρθενιάδη)

Ἄ ρ μ ᾶ ς

83*

Κάτω 'ς τὰ Ἐροσόλυμα, εἰς τοῦ Κυροῦ τὸν τάφο.
Ποῦ 'ναι οἱ μύσχοι φντεντοί, τ' ἀγιοκκλημα σπαρμένο.
Ὅποῦ 'ναι τὰ τραντάφυλλα φραγμὸς 'ς τὸ περιόλι
εἶν' καὶ τὰ ρουδοστάματα 'ς τὰ 'ρέσυρτυ πιγγάδια,
5 ἐκεῖ δένδρον ἐνέμησε δεξιὰ τοῦ παραδείσου·
στὴ ρίζα κάθητ' ὁ Χριστὸς κι' εἰς τὸν κορμὸ βαγγέλια,
κι' εἰς τὰ 'σωκλωναράκια του ἀγγέλοι κι' ἀρχαγγέλοι.
Ἐκεῖ ἐπιάσαν τὸ Χριστὸ οἱ σκύλοι οἱ Ἑβραῖοι,
οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' οἱ τρισκαταραμένοι.
10 Σὰν κλέπτη τὸν ἐπιάσανε, σὰν πόρνο τὸν λαλοῦσι,

* Μυρολόγιον ἀδόκνον κατὰ τὴν νύκτα τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἐπὶ τοῦ Ἐπιταφίου παρὰ γυναικῶν ἐπίτηδες συνερχομένων, καλεῖται δὲ μυρολόγι τῆς Παναγίας.

- καὶ σὰν κακὸ κατὰδίκον ἴπασιν τὰ τὸν κρεμάσουν.
 Ἐμπρὸς τὸν πᾶσιν οἱ Ἑβραῖοι κί ὀπίσω οἱ ζηλάται,
 καὶ εἰς τὴ μέση ὁ Χριστός, σὰν μῆλο μαραμμένο
 σὰν ἐκκλησιὰ ἀλειτρούνητη, σὰν χώρα κουρσεμένη.
- 15 Κί ἐπῆσαν καὶ πεζέφανε εἰς τοῦ χαρκιῦ τὴν πόρτα.
 Βγάλλουν τὸ ἅγιο στέφανο καὶ βάλλουν τ' ἀγκαθένιο,
 βγάλλουν τὸ ἅγιο κάβαδον καὶ βάλλουν του ἔβραϊκιο,
 βγάλλουν τὸ περιζώνιο καὶ βάλλουν του τὸ βάτο,
 βγάλλουν τ' ἅγιο κάλυμμα καὶ βάλλουν του τσαρούτζια.
- 20 Ἐγδύσαν καὶ πογδύσαν τον, ἔστὸ ξύλο τὸν περνούσι.
 Ἐστὸ δρόμο πὸν πηγαίνουσι βρίσκουν εἶνα πορτάκι.
 Χαλκιᾶς μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ μὲ τὴν φαμιλιά του.
 «Χαλκιᾶ καὶ κόψε μᾶς καρφιά, κόψες μᾶς τριὰ περούνια».
 Κί ὁ σκύλος ἐπαράκουσε, πέντε περούνια κόφτει.
- 25 «Σύ, Φαραώ, πὸν τὰ ἴκοψες πρέπει νὰ μᾶς διδάξης».
 «Βάλετε δυὸ ἔστὰ χέρια του καὶ δυὸ ἔστὰ γόνατά του,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ, μπήξετε τὴ καρδιά του,
 νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ χολή, νὰ λιγωθῇ καρδιά του».
 Κί ἄργιαν φωνίτσαν ἔσυρεν ὅσον κί ἂν ἔδυνατο.
- 30 Κρούο νερόν ἐγύρνε, ξέδι τὸν ἐποτίσαν.
 «Ἄχ! δὲν ἔχ' ἄγιους ὁ οὐρανός, δὲν ἔχ' ἄγιους ὁ κόσμος ;
 Δὲν εἶν' πουλιὰ πετάμενα, ἔστὴ μάνα μου νὰ πάνε ;»
 Κανεῖς δὲν πηλοήθημεν, μόνον ὁ αἴς Γιάννης.
 «Ἐχει κί ἄγιους ὁ οὐρανός, ἔχει κί ἄγιους ὁ κόσμος,
 ἔχει πουλιὰ πετάμενα, ἔστὴ μάνα σου νὰ πάνε».
- 35 Τὸν δρόμο δρόμο ἔπαισεν, πάει ὁ αἴς Γιάννης·
 βρίσκει ταῖς πόρτας σφυλικταῖς καὶ τὰ κλειδιά πυρμένα.
 Κλωτσιὰ τῆς πόρτας ἔδωκε, μέσα καὶ μέσα πάει.
 Βρίσκει τὴν κωραδέσποινα μόνην καὶ μοιαχίην της.
- 40 Τὴν προσευχήν της ἔκαμε γιὰ τὸν μονογενῆ της.
 Στέκεται συλλογίζεται πῶς νὰ τῆς τὸ ἴμιλῃ·
 πῶς ἔχει χειλοπόστομα νὰ τῆς τὸ ξεδηλήσῃ.
 «Ἐσὺ, Κυρά μου Παναγιά, περῶς τὴν προσευχή σου,
 καὶ τὸν υἱόν σου τεραννοῦν οἱ σκύλοι οἱ Ἑβραῖοι».
- 45 Κί ὡς τῶκουσεν ἡ Παναγιά, λειποθυμιά τὴν λέρνει.
 Σταμὰ νερὸ τῆς γύρουσι, πέντε κανιὰ τοῦ μύσχου,
 καὶ πέντε τοῦ ροδόσταμου γιὰ νὰ συμφέρ' ὁ νοῦς της.
 Κί ἀπ' ἧς ὁ νοῦς της σύμφερε κί ἀπ' ἧς ὁ λογισμὸς της,
 τότε καὶ ἀναζήτησε ταῖς τρεῖς καλαῖς γυναῖκες,
- 50 τὴ Μάρθα, τὴ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου μάνα.

- καὶ τοῦ Ἰακώβου ἀδελφῆ. «Σήκον, Κυρά, νὰ πάμε».
 Ἡ Μάρθα βάστα τὸ κερί, Μαγδαληνὴ τὸ λάδι.
 Πιάνει τὴν πατερίτσα της καὶ πέρνει ταις καὶ πᾶει.
 Τοὺς δρόμους δάκρυα γέμιζε, ταῖς στράταις μυρολόγια,
 55 καὶ τὰ ξανθὰ της τὰ μαλλιά εἰς τὰ κλαδιὰ ἑπομένην.
 Καὶ ἤγγαν εἰς τὸ δασκαλιό, καὶ βρίσκον κλειδωμένα.
 Βρίσκον τὰ δασκαλόπουλά ὅλα δα. υρολοημένα.
 Κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνει τα καὶ ρώταν' τ' ἕνα ἕνα·
 «Πῆτέ μου, δασκαλόπουλα, ποῦ εἶν' ὁ δάσκαλός σας ;»
 60 «Θωρεῖς ἐκεῖνον τὸν χλωμό, τὸν ἀπομακρυσμένο,
 ποῦ ἔχει τὴν κεφαλὴ κλιτῆ ἔστον δεξιὸν τὸν ὄμο ;
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ γυῖός σου σέ, καὶ μᾶς ὁ δάσκαλός μας».
 Ἐμπρὸς ἐπρογονάτισε καὶ ἑράβη τὰ μαλλιά της·
 «Υἱέ μου καὶ μονογενῆ, γλυκύτατό μου τέκνον,
 65 ποῦ εἶχες κούνιας ἀργυραῖς, φάσκαις μαλαματένιαις,
 ὅπου σέ βαβαλίζασιν αἱ δώδεκα παρθένοι,
 καὶ τώρα, γυιέ μου σέ θωρῶ ἔστο ξύλο καρφωμένο.
 Δὲν εἶν' πνιμός, νὰ πᾶ πνιῶ, κρεμνός, νὰ πᾶ κρεμνίσω·
 Φέрте μαχαίρι νὰ σφαῶ, νὰ κακοθανατίσω».
 70 «Μάνα, ἂν πάης καὶ πνιῆς πνιέτ' ὁ κόσμος ὅλος,
 μόν' κάμε τὴν παρηγοριά, γιὰ νὰ τὴν εὔρ' ὁ κόσμος.
 Γιὰ φέрте μου γλυκὸ κρασί κι' ἀφραῖτο παξιμάδι.
 νὰ κάμω τὴν παρηγοριά, γιὰ νὰ τὴν εὔρ' ὁ κόσμος.
 Καὶ σὰν σημαίνουν ἐκκλησιααῖς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,
 75 τότε, μανίτσα μου γλυκιά, ν' ἄχης χαραῖς μεγάλαις.
 Βάλε κι' ἄρνι ἔστο φοῦρνό μας καὶ παραγέμισέ το,
 κάμε καὶ τὸ ἐφτάζυμο καὶ ψῆσε καὶ κολλούραις·
 κι' ὅσα κι' ἂν ἔχωμεν ἡμεῖς, ὅλα μπογιατίσιέ τα,
 νᾶρτον οἱ μαθητάδες μου κι' ὁ νοῦνός μου ὁ Γιάννης
 80 κι' ἡ Μάρθα κι' ἡ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρ' ἡ μάνα
 καὶ τοῦ Ἰακώβ' ἡ ἀδελφῆ κι' ἡ τέσσαρες ἀντάμα·
 τὴ νύκτα ποῦ θ' ἀναστηθῶ, τραπέξι νὰ μᾶς κάμης».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1884-85) σελ. 199 - 200 - 201, ἀρ. 11, Γ.Π.

Δωδεκανησιακὰ

Τὸ μοιρολόι τῆς Μεγάλης Πέμπτης (Κάτω στὰ Ἐροσόλυμα καὶ στοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο)
 Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 244 - Γ. Ζερβοῦ, Δημ.
 Τραγ. Καλύμνου.

Παραλλαγή Β'

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

- Κάτω στὰ Ἐροσόλυμα εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον
 ποῦναι οἱ μύσκοι φυτευτοὶ τ' ἀγιοκλήμα σπειρωμένο
 κι' εἶναι καὶ τὰ τριαντάφυλλα φραμοὶ στὸ περιόλι.
 Ἐκεῖ δένδρον ἐνέμμησε δεξιὰ τοῦ Παραδείσου
- 5 στὴ μέση κάθεται ὁ Χριστὸς κι' εἰς τὴ κορφή βαγγέλιο
 κι' εἰς τὰ ἠοκλωναράκια του ἀγγέλοι κι' ἀρχαγγέλοι.
 Ἐκεῖα πιάσαν τὸν Χριστὸν οἱ ἄνομοι Ὀβραῖοι
 οἱ ἄπιστοι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' οἱ τρισκαταραμένοι
 σὰν κλέφτης τὸν ἐπιάσασιν· σὰν πόρνον τὸν λαλοῦσι
- 10 καὶ ὡς κακοκατάδικον σκληρὰ τὸν τυρανοῦσι.
 Χίλιοι τὸν πᾶσιν ἄμπρός καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω
 στὴν μέση εἶναι ὁ Χριστὸς σὰν μῆλον μαραμμένο,
 σὰν ἐκκλησιὰ ἑλπιούνη, σὰν χώρα πορνεμένη.
 Λαλοῦν το, ποῦ τὸν παίρουνσι ; εἰς τοῦ καρφιά τὴ πόρτα.
- 15 — Καρφιά καὶ κάνε μας καρφιά, κάνε μας τρία περούνια
 κι' ὁ σκύλλος ὁ παράνομος πιάνει καὶ φτιάνει πέντε.
 — Σὺ, Φαραεῖ, πὸν τὰ ἴφτιαξες πρέπει νὰ μᾶς διδάξης.
 — Βάρτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του, τὰ δυὸ στὰ γόνατά του
 τὸ τρίτον τὸ φαρμακερὸ βάρτε το στὴν καρδιά του,
- 20 νὰ τρέχει αἷμα καὶ νερὸ νὰ λιγωθῆ καρδιά του.
 Ἄγρια φωνίτισαν ἔσσυρε ὅσο κι' ἂν ἐδονάστη.
 — Δὲν ἔχ' ἁγιοὺς ὁ οὐρανός, δὲν ἔχ' ἁγιοὺς ὁ κόσμος
 οὔτε πουλιὰ πετάμενα στὴ μάνα μου νὰ πᾶσι ;
 Κι' ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα ἦτα στὴ κάμαρὴ της
- 25 τὴ προσευχὴ της ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενῆ της
 ἀκούει βροντὲς θωρ' ἀστραπὲς καὶ τάραξες μεγάλες
 βγαίνει στὸ παραθύρι της, θωρεῖ στὴ γειτονιά της.
 Θωρεῖ τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τᾶστρο θολωμένο
 καὶ τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ στὸ αἷμα βουτηγμένο.
- 30 Θωρεῖ δεξιά, θωρεῖ ζερβά, θωρεῖ τὸν Θεολόγο.
 — Ἄϊ μου Γιάν' ἀφέντη μου, πρωτόσκολο τοῦ γιοῦ μου,
 τί ν' αἶν αὐτὲς οἱ τάραξες τί ν' αἶν αὐτὸ τὸ χάλι ;
 — Δὲν ἔχω στόμα νὰ σοῦ πῶ, χεῖλη νὰ σοῦ μιλῆσω
 δὲν ἔχω χειλοπόστομον νὰ σοῦ τὸ ξεχειλίσω

- 35 και τὸν ὕγιό σου τυρανοῦν οἱ ἄνομοι Ὀβραῖοι
οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' οἱ τρεῖς ; ταρραμένοι.
Ἡ Παναγιὰ σὰν τ' ἄκουσε λοῖθονμιὰ τὴν παίρνει,
σταμνιὰ νερὸ τῆς δίχτουςι γιὰ νᾶρτ' ὁ λογισμὸς της
καὶ πέντε τὸ ρουδόσταμο γιὰ νὰ σφερέ' ὁ τοῦς της.
- 40 Καὶ σὰν τῆς ἤρθ' ὁ λογισμὸς καὶ σὰν τῆς ἤρθ' ὁ τοῦς της
ἢ Μάρθα κι' ἢ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἢ μάνα
ἐπιάσων τὸ δρομὶ - δρομὶ κι' οἱ τέσσερις ἀντάμα
καὶ τὸ δρομὶ τὶς ἔβγαλεν εἰς τοῦ καρφιὰ τὴν πόρτα.
— Ἄνοιξε πόρτα τοῦ καρφιᾶ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
- 45 Κι' ἢ πόρτ' ἀπὸ τὸν φόβο της ἀνοιξε μοναχὴ της.
Θωρεῖ πὸ δῶ θωρ' ἀπὸ 'κεῖ, βλέπει τὸν αἶ Γιάνη.
— Ἄϊ μου Γιάνη' ἀφέντη μου, δεῖξε μου τὸν ὕγιό μου.
— Θωρεῖς ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ τὸν παραπονεμένο ;
ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιούκας σου κι' ἐμέν' ὁ δάσκαλός μου.
- 50 — Ὡ γιέ μου καὶ μονογενές, γλυκώτατόν μου τέκνο,
ποῦ σοῦ 'χα κοόνιες ἀργυρές, φασκὲς μαλαματένιες
ὅπου σὲ βαβαλίζασιν οἱ δώδεκα παρθένες
καὶ τώρα, γιέ μου, σὲ θωρῶ στὸ αἶμα βουτηγμένο.
Φέρμε μαχαίρι νὰ σφαῶ γκρεμνὸ νὰ πᾶ' γκρεμνίσω
- 55 καὶ θάλασσα νὰ πᾶ' πνιγῶ νὰ κακοθανάτισω,
ποῦ ἔταν ὕγιό μοιογενὴ καὶ 'κεῖνο κρεμμασμένο.
— Πάρε, μάνα μου, 'πομονή, λάβε, μάνα μ', ἀέσι
γιατὶ ἂν πάης καὶ πνιγῆς, πνίγεται ὁ κόσμος ὅλος·
ἂν πιάσης μαχαίρι καὶ σφαγῆς, σφάζεται ὁ κόσμος οὔλος·
- 60 ἂν πάης εἰς τὸν ἐγκρεμμό, γκρεμμιετ' ὁ κόσμος ὅλος·
μόν' κάμε τὴν παρηγοριὰ τὴν εὖρ' ὁ κόσμος ὅλος.
Κι' αὔριον τὸ Μέβα Σάββατο, τὸ Μέβα μεσημέρι,
π' ἂ ψάλλη ἢ Ἄγια Σοφιὰ σημαίνον οἱ καμπάνες
σημαίν' ὁ οὐρανός, σημαίν' ἢ γῆς, σημαίνον τὰ οὐράνια,
- 65 τότες καὶ σύ, μανούλλα μου, θᾶχης χαρὲς μεγάλες.
— Γιὰ φέρτε μου γλυκὸν κρασί κι' ἀφροῦτον παξιμάδι
νὰ κάμω τὴν παρηγοριὰ, τὴν εὖρ' ὁ κόσμος οὔλος.

Α.Ι.Α. χειρ. 700, Ἄναστ. Καρανασάστ.

Παραλλαγή Γ'

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

- Σήμερον μαῦρος οὐρανός, σήμερον μαύρη μέρα.
 Σήμερον ὄλοι θλίβονται καὶ τὰ βουτὰ λυποῦνται.
 Σήμερον ἔβαλαν βουλήν οἱ ἄνομοι ἔβραῖοι
 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄδικοι καὶ οἱ τρισκαταραμένοι·
- 5 ὁ Κύριος ἠθέλησεν γάμβη σὲ περιβόλι
 γὰ λάρη δεῖπνον μυστικὸν γιὰ τὰ τὸν λάβουν οὔλοι.
 Κι' ἡ Παναγία ἡ Δέσποινα καθόταν μοναχὴ τῆς
 τὰς προσευχὰς τῆς ἔκαμε γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
 Φωνὴ ἐξῆλθ' ἐξ οὐρανοῦ ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα.
- 10 — Σῶνον, Κυρά μ', οἱ προσευχῆς, σῶνον καὶ οἱ μετάνοιες
 καὶ τὸν νόον σου πιάσανε καὶ εἰς τὸν Χαλκιᾶν τὸν πᾶνε.
 Σὰν κλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ σὰν φοιᾶν τὸν πᾶνε
 Κι' εἰς τοῦ Πιλάτου τὰς ἀλλὰς ἐκεῖ τὸν τυρανᾶνε.
 — Χαλκιᾶ, Χαλκιᾶ, φτιάσε καρδιά, φτιάσε τρία περῶνια.
- 15 Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βαρεῖ καὶ φτιάνει πέντε.
 — Σύ, Φαράε, πὸν τ' ἄφτιυσε; πρέπει γὰ μᾶς διδάξει·
 — Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
 τὸ πέμπτον τὸ φαρμακερὸν βάλτε το στήν καρδιά του
 Νὰ τρέξει αἷμα καὶ νερὸ γὰ λιγωθῆ ἡ καρδιά του.
- 20 Κι' ἡ Παναγία σὰν τ' ἄκουσε ἔπεσε καὶ λιγώθη.
 Σταμνὴ νερὸ τῆς ρίξανε τρία κανάτια μόσχο
 Καὶ τρία μὲ ροδόσταμο γιὰ ν' ἄρητ ὁ λογισμὸς τῆς
 Καὶ σὰν τῆς ἤρτε ὁ λογισμὸς καὶ σὰν τῆς ἤρθ' ὁ νοῦς τῆς
 Ζητεῖ μαχαίρι γὰ σφαγῆ φοιτὰ γὰ πᾶ γὰ πέση
- 25 Ζητεῖ κρημνὸν γὰ κρημισθῆ γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
 — Λάβε, κυρά μου, ἵπομονή, λάβε, κυρά μου, ἀνέση.
 — Καὶ πῶς γὰ λάβω ἵπομονήν, καὶ πῶς γὰ λάβω ἀνέση,
 πὸν ἔχω γιὸν μονογενῆ καὶ ἐκεῖνον σταυρωμένον.
 Κι' ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μιγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάνα
- 30 Καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδερφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα
 Ἔπιασαν τὸ στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι.
 — Ἀνοίξε πύρτα τοῦ λῆστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
 Τηρᾶ δεξιὰ, τηρᾶ ζερβά, κανένα δὲν γνωρίζει
 καὶ ἡ πόρτα ἔπο τὸν φόβο τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.

- 35 Τηρᾶ καὶ δεξιώτερα βλέπει τὸν ἄη-Γιάννην.
 —“ Ἄγιε Θεολόγε μου καὶ μαθητὰ τοῦ γιοῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν μονογενῆ καὶ σὲ τὸν δάσκαλόν σου ;
 — Δὲν ἔχω γλῶσσα νὰ σοῦ πῶ, γλῶσσα νὰ σοῦ μιλήσω
 Δὲν ἔχω χεροπάλαμο γιὰ νὰ σοῦ τὸν ἐδειξῶ
- 40 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνόν, τὸν παραπονεμένον
 ὅπου φορεῖ ποκάμισον στὸ αἷμα βουτηγμένον,
 ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθιον στεφάνι ;
 Ἐκεῖνος εἶν’ ὁ Κύριος κι’ ἐμὲ ὁ δάσκαλός μου.
 Κι’ ἡ Παναγιά πλησίασε γλυκὰ τὸν ἐρωτοῦσε.
- 45 — Δὲν μοῦ μιλᾷς, παιδάκι μου, δὲν μοῦ μιλᾷς παιδί μου ;
 — Τί νὰ σοῦ πῶ, μανούλα μου, ποῦ διάφορον δὲν ἔχεις·
 Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι
 ποῦ θὰ λαλήσῃ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπᾶνες,
 σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ οὐράνια,
 50 σημαίνει κι’ ἡ ἁγία Σοφία μὲ τρεῖς χρυσῆς καμπάνες.
 Τότε κι’ ἐγὼ θ’ ἀναστηθῶ γιὰ νὰ σωθῆ ὁ κόσμος.
 “Ὅποιος τ’ ἀκούει σώζεται κι’ ὅποιος τὰ λέει ἀγιάζει
 κι’ ὅποιος τὰ καλοκροασθῆ παράδεισον. θὰ λάβῃ,
 παράδεισον καὶ λίβανον ἀπὸ τὸν Ἅγιον Τάφον.

Συλλογὴ Γ.Ι. Σακελλαρίδης.

Παρόμοιο εἰς Ν.Α. μὲ τίτλο Μοιρολόγι τῆς Παναγιάς, σελ. 74, μὲ παραλλαγές.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

- 1) Τὸ μοιρτζολόι τῆς Παναγιάς (Σήμερο μαῦρος οὐρανός, σήμερο μαῦρη μέρα)
 Δωδ. Ἄρχ., τόμ. Β’, σελ. 288 - Γ.Μ. Γεωργιά-
 δου (Κάρπαθος - Μεσοχωῖρι)
- 2) Τὸ μοιρολόγι τοῦ Χριστοῦ (Σήμερο (ν) μαῦρος οὐρανός, σήμερο (ν) μαῦρη μέρα)
 Γερ. Δρακίδη, Ροδιακά, σελ. 19 - Ν. Μαυρῆ—
 Ε. Παπαδοπούλου, Κασιακὴ Λύρα, σελ. 18.

86

- Μεγάλην Πέμπτην ὁ Χριστὸς ἤβγεν νὰ λουτρούσι
 καὶ τὸ βαγγέλιον γιὰ νὰ πῆ καὶ τ’ ἅγια νὰ σηκώσῃ
 κι’ ἐκεῖ τὸν ἐμπροκάμασι οἱ ἄνομοι ὄβραῖοι·
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλλιά καὶ τρεῖς κατεραμένοι·
- 5 βγάζουν του τ’ ἅγιο στέφανο βάζουν του τ’ ἀκαθένιο,
 βγάζουν του τ’ ἅγιο κάβαδο βάζουν του ξεσκισμένο,
 βγάζουν του τ’ ἅγιο ζώναρο καὶ ζώνουν τον τὸ βάτο,
 βγάζουν του τ’ ἅγια πάποντσα καὶ βάζουν του τσαρούχια.

- Ἐάν κλέφτη τὸν ἐπίασαι, σὺν πόρῳ τὸν λαλοῦσι
 10 καὶ σὺν κακῷ κατὰδικον πᾶσι γὰρ τὸν κρεμάσουν
 καὶ στὸν καρφιά παρήγγειλαν γὰρ κάμη τρεῖς περὶ
 κι' ὁ σκύλος ἐπαράκουσε πιάσει καὶ κάμνει πέντε.
 — Ἐσὺ, καρφιά, ποῦ τᾶκαμες ἔλα ὁδήγησέ μας.
 — Τὰ δυὸ βάρτε στὰ χέρια του, τὰ δυὸ στὰ γόνατά του
 15 καὶ τᾶλλο τὸ φαρμακερὸ βάρτε το στη καρδιά του
 γὰρ τρέξει αἷμα καὶ νερὸ γιὰ τὴ χριστιανοσύνη.
 Μιά φωνίτσα ἔσυρε ὅσον κι' ἂν ἠδονήθη.
 — Δὲν ἔχει ἅγιους ὁ οὐρανός, δὲν ἔχει ἅγιους ὁ κόσμος,
 μήτε πουλιὰ πετάμενα στη μάννα μου γὰρ πᾶσι ;
 20 Κανεὶς δὲν ᾿πηλοήθηκεν μόνον ὁ ἄης Γιάνης.
 — Ἐχει ἅγιους ὁ οὐρανός, ἔχει κι ἅγιους ὁ κόσμος,
 ἔχει πουλιὰ πετάμενα στη μάννα σου γὰρ πᾶσι.
 — Ἐσὺ, Κυρά μου Παναγι', κάθου στὸ θρονί σου
 κι' ὁ κόσμος ἐσιήστικεν γιὰ τὸ μονογενῆ σου,
 25 ὅπου τὸν ἐμπροκάμασιν οἱ ἄνομοι ὄβραῖοι
 τὸν πιάσαν, τὸν ἐβρίζουσι, τὸν ἐξυλοκοποῦσιν
 καὶ στοῦ Πιλάτου τὴν ἀδλὴν ἐκεῖ τὸν τυρανοῦσι.
 Ὡς τᾶκουσεν ἡ Παναγιὰ σὺρει φωνὴ μεγάλη,
 στοὺς δρόμους ἐπετάκτηκε τραβᾶ καὶ τὰ μαλλιά της
 30 καὶ τρέχει ὄρη καὶ βουνὰ τὸ γιούκαν της γὰρ πᾶβρη.
 — Ὑγέ μου καὶ μονογενῆ, γλυκύτατό μου τέκνο,
 ποῦ σοῦχα κούτιες ἀργυρές, φασκιές μαλαματινίες
 κι' ὅπου σὲ βαβαλίζουσι οἱ δώδεκα παρθένες
 καὶ τώρα, γέ μου, σὲ θεωρῶ εἰς τῶν ληστῶν τὰ χέρια.
 35 Κι' ἐκεῖνος ᾿πηλοῦται της μὲ χεῖλη πικραμμένα.
 — Σήμερο, μάννα, μὲ θεωρεῖς μὲ λαμπροφορεμίο
 καὶ αἰθρὸν θεὸν γὰρ μὲ δῆς στημένο ραπισμένο
 θὰ μὲ ἰδῆς, μητέρα μου, κι' ὑπομονὴ κι' πάρης.
 Σήμερο, μάννα, μὲ θεωρεῖς στὸ θρόνο καθισμένο
 40 κι' αἰθρὸν θεὸν γὰρ μὲ δῆς στὸ ξύλο καρφωμένον
 θὰ μὲ ἰδῆς, μητέρα μου, κι' ὑπομονὴ γὰρ πάρης.
 Τὸ σῶμα μου λιγώθηκε, τρέμον γὰρ κόκκαλά μου
 καὶ πῶς γὰρ πάρω ὑπομονὴ ποῦ καίεται ἡ καρδιά μου ;
 — Ὑπομονή, μητέρα μου, ὅσον κι' ἂν ἠμπορέσης
 45 κι' ἐγὼ θέλει γὰρ ᾿νεστηθῶ Σάββατον μεσημέρι.

Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἄρμα.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Τῆς Κερᾶς τὸ μοιρολόι (Μεγάλη πέφτην ὁ Χριστὸς ἤβγε γὰρ συρριανίση)

Ν. Μαυρῆ - Ε. Παπαδοπούλου, Κασσιὰκὴ Λύρα, σελ. 17.

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἄρχῃ μηνιὰ κι' ἀρχῃ χρονιὰ
ψηλὴ μου δενθρολιβανιὰ
κι' ἀρχῇ καλὸς μας χρόνος
Ἐκκλησιὰ μὲ τ' ἅγιος θρόνος.

Ἄρχῃ ποὺ βγῆκεν ὁ Χριστὸς,
ὁ Ἅγιος κι' ὁ Πνευματικὸς
στην γῆν νὰ περπατήσῃ
καὶ νὰ μᾶς καλοκαρδίση.

Ἄγιος Βασίλης ἔρχεται
ἄρχοντες τὸν κατέχετε
ἀπὸ τὴν Καισαρείαν
σὺ σ' ἀρχόντισθα κυρία.

Βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτὶ
ζαχαροκάντιο ζυμωτῆ
χαρτὶ καὶ καλαμάρι
κιτρολεμονιάς κλωνάρι.

Τὸ καλαμάρι ἐγραφε
ἡ μοῖρα μου τί μοῦ ἔγραφε
καὶ τὸ χαρτὶν ὠμίλει
ἄσπροι μυρισμένοι κρίνοι.

— Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι
καὶ δὲν μᾶς καταδέχεσαι
καὶ πόθεν κατεβαίνεις
καὶ δὲν μᾶς συντυχαίνεις ;

— Ἀπὸ τῆς μάνας μου ἔρχομαι
ἐγὼ σᾶς καταδέχομαι
κι' στὸ σχολεῖό μου πάω
πέστετέ μου τί νὰ κάμω.

— Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς
ἂν μᾶς ἄγαπᾷς νὰ μᾶς τὸ πῆς
κάτσε νὰ τραγουδήσῃς
καὶ νὰ μᾶς καλοκαρδίσης.

Ἐγὼ γράμματα μάνθανα
καὶ νὰ σᾶς πῶ τί πάνθενα
τραγουδία δὲν ἤξεύρω
ἀντικρὺ μου νὰ σᾶς εὔρω.

— Καὶ σὰν ἤξεύρης γράμματα
πόσες φορές μὲ κλάματα
πές μας τὴν ἄλφα βήταν
τὴν χρυσὴν τὴν ἀρβανήταν.

Κι' στὸ ραβδί του κούμπησεν
καὶ δὲν μᾶς ἐτραγουδήσεν
νὰ πῆ τὴν Ἄλφα Βήταν
σὰν πνευματικὸς ποὺ ἦταν.

Χλωρὸ ραβδί ξερὸ ραβδί
ἄσπρο σταφύλι ραζακὶ
χρυσᾶ βλαστάρια πέτα
ροδοκόκκινη βιολέτα.

Καὶ πάνω στὰ βλαστάργια της
ἐρωτικὰν τὰ μάτια της
πέρδικες κελαδοῦσαν
μιὰ δυὸ σοῦ τὸ μνηοῦσαν.

Δὲν ἦσαν μόνον πέρδικες
γαρουφαλιῆς λεβέντικες
μόνον καὶ τρυγονάκια
μαῦρα μου γλυκὰ ματάκια.

Κατέβηκεν ἡ πέρδικα
στὰ δόκτια σου μπερδεύτηκα
νὰ βρέξῃ τὰ φτερά της
μὲ τὴν τόσην ὁμορφίαν της.

Καὶ βρέχει τὸν Ἀφέντην μας
τὸν Ρήγαν τὸν λεβέντην μας
τὸν πολυχρονομένον
καὶ στὸν κόσμον ξακουσμένον.

Ἐφάγαμεν τὸν πετεινὸν
τὸν κόκκινον ἀγερῖνον
ἄς φᾶμεν καὶ τὴν κόταν
γιὰ νὰ πᾶμε σ' ἄλλην πόρταν.

Γιὰ νὰ μᾶς δώσουν τὸ φλουρι
καὶ τὸ πεντόλιρον μαζὺ
καὶ νὰ τῶν εὐχηθοῦμεν
Νέον ἔτος νὰ χαροῦμεν

Συλλογὴ Γ.Ι. Σακελλαρίδη.
Παρόμοιον εἰς Ν.Α., σελ. 82, ὅμως μὲ πολλές παραλλαγές.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

Ἁγίου Βασιλείου (Ἁρκιμηγιά κι' ἀρκιχροινιά κι' ἀρχὴ ἔναι τοῦ Γενάρη)
Α. Βρόντη, Ροδ. Λαογρ. Α', σελ. 53.

88

- Ἁρκιμηγιά κι' ἀρκιχροινιά κι' ἀρχὴ καλὸς μας χρόνος.
Ἁρχὴ ποὺ βγῆκεν ὁ Χριστὸς στὴ γῆ νὰ περπατήσῃ.
Ἄης-Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία.
Βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί; χαρτί καὶ καλαμάρι.
- 5 Τὸ καλαμάρι(ν) ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί(ν) ἐμίλα.
— Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι κ' ἀπόθε κατεβαίνεις;
— Ἀπὸ τῆς Μάνας μού'ρχομαι καὶ στὸ σκολεῖο πααίω.
— Κάτσε γὰ φᾶς, κάτσε γὰ πιῆς, κάτσε γὰ τραγουδήσῃς.
— Ἐγὼ γράμματα μάθαινα, τραγοῦδια δὲν ἤξεύρω.
- 10 — Καὶ σὰν ἤξεύρεις γράμματα, πές μας τὴν ἄρφα - βήτα.
Καὶ στὸ ραβδί(ν) του κόμπησε γὰ τὴν καλοναρχίση
καὶ ξέφνέ(ν) του τὸ χαρτί κι' ἐχύθη τὸ μελάνι
καὶ μάλαξε τὰ ροῦχα του τὰ μοσκομυρισμένα,
ὅπου τοῦ τὰ μοσκάραισι οἱ πέντε Ἀρχοντοποῦλες,
- 15 τοῦ Πρίγκιπα καὶ τοῦ Ρουὰ καὶ τρεῖς παπαδοποῦλες.
Ἀρχοντοπούλα μπόραλεν ἀπὸ ψηλὸ παλάτι:
— Φέρε τα, γιέ, τὰ ροῦχα σου γὰ σοῦ τὰ ξεμοσκάω
γὰ βάλω ἀτθὸς καὶ σταυρωτοῦς, πουλιά καὶ χελιδόνια
γὰ κελαδοῦνε τὰ πουλιά, γὰ λέν τὰ χελιδόνια.
- 20 — Κόρη μαρμαροτράχηλη καὶ καστανομαλλοῦσα,
ὄντα σ' ἐγέννα μάννα σου τ' ἀδόνια κελαδοῦσαν
καὶ δυ' ἄστρα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νερὸ σοῦ κοιναλοῦσαν.
Σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι ποῦρθαμε πέτρα γὰ μὴ ραῖση
κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια γὰ ζῆση,
- 25 ποῦχει καὶ γυιὸ στὰ γράμματα, διαβάζει τὸ ψαλτήρι
γὰ τὸν ἔξωσῃ ὁ Θεὸς γὰ βάλῃ πετραχῆλι.

Ν.Χ. ἀρ. 20, σελ. 14, Νικήτα Σακελλαρίδη.

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ — ΚΑΛΗΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

89

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

*Κοιμήσου, κανακάρη μου, κι' ή μοίρα σου δουλεύει
και τὸ καλὸ σου ριζικὸ νὰ δίνη και νὰ φέρη
μέλιν ἀφ' τὰ μελίσσια μὰς γάλας ἀφ' τὸ μανδρὶ μας
και τὴν ποταμοθάλασσαν ἀπὸ τὸ μαγαζὶ μας
και σκλάβῶν Ἀναπλώτισσαν νὰ σὲ λοννοκτενίζη·
νὰ σ' ἔχη μέσ' τὰ γκάλια της και νὰ σὲ βαβυλίζη·
νὰ σ' ἔχη Σαββατόλουστο και Κεργιακιαλλαμένο
και τὴν Δευτέραν τὸ πρωτὶ μορφοσυγυρισμένο.*

Ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδη, πρὸς τὸν Μιχ. Μιχαηλίδην Νουάρων (Νομικὰ ἔθιμα Δωδεκανήσου).

90

*Νανέ το πὸν νὰ κοιμηθῆ τὸν ἕπνον τῆς υγιειᾶς του,
τὸν ἕπνον τῆς ἀναθροφῆς και τῆς μεγαλωσύνης
νὰ κοιμηθῆ νὰ νεθραφῆ νὰ καλομεγαλώση,
νὰ τὸ παντρέψη ή μάνα του στῆς Παναγιᾶς τὴν τάβλα
τὰ γίδια μύρια νὰ γενοῦν κι' οἱ πάχνες πητταρίδια
και τοῦ κατέργου τὰ κουπιὰ νὰ γίνουσι κοντάλια
κι' ή θάλασσα γλυκὸ κρασι νὰ πιοῦν τὰ παλληκάργυ.*

Γν. ἀρ. 37, σελ. 10, Συλλογὴ Ν.Δ. Χατζηδημητρίου.

91

ΚΑΤΑΡΑ (ἐν εἶδει νανουρίσματος)

Ὅποιοις μοῦ τῶπεν ἄσκημο νὰ σπείρη μὴ γιωργίση

ξυλοκαρπιὰ στ' ἄλωνι του καὶ μῶδι νὰ γιωργίση
κι' ἀπὸ τὸ μῶδι νὰ χρουστᾶ τὰ τέσσαρα καφίζια
καὶ τοῦ γειτόνου του ψωμί καὶ τοῦ δασκάλου πῆττα.

Γν. ἀρ. 38, σελ. 10.

92

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

“Ὅποιος μοῦ τό 'πεν ἄσχημο ἄσχημο ροῦχα ἄς βάλῃ
μὴν κατελύση¹ τὰ φορεῖ μὴν δῆ ὅσα λιμένῃ²
μὴν φᾶ τὸν Μᾶ κιτριάνκουρο τὸν Αἰγούστο σταφύλι
κι' ἀπ' Αἰγούστο ὡς Αἰγούστο κακοῦς Αἰγούστους τᾶχη
πολυδοντιὰ στὸ σπίτι του καὶ μῶδι ὁ σωρός του
κι' ἀπὸ τὸ μῶδι νὰ χρουστᾶ τὰ τέσσαρα καφίζια
καὶ τοῦ Χριστοῦ μιὰ λουτρονγιά καὶ τοῦ βοσκόῦ μιὰ πῆττα.

τῆς Μαρίας Παπαγεώργη
'Α ρ μ ἄ ς

1. Λιώση, παλιώση.

2. Περιμένει.

93

ΝΙΣΥΡΙΚΑ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ

- Κοιμήσου μὲς στήν κούτια σου — Τοῦ γιόκα μου τὸ πάπλωμα
καὶ μέσα στὰ πανιά σου τὸ ράβγουνε στήν Πόλη
κι' ἡ Παναγιά ἡ Σπηλιανή καὶ τὸ κεντοῦσι δλόχρυσο
στέκεται συντροφιά σου. σαρανταδὺ μαστόροι.
- Κοιμήσου μὲ τῆ ζάχαρη — Ὁ ἔπνος τρέφει τὰ μωρὰ
καὶ ξύπνα μὲ τὸ μέλι κι' ἡ γειὰ τὰ μεγαλώνει
καὶ νίψου μὲ τ' ἀνθόνερο κι' ἡ Παναγιά ἡ Σπηλιανή
ποὺ πίνουσι οἱ ἀγγέλοι. τὰ καλοξημερῶνει.
- Νάνι του ποὺ νὰ κοιμηθῆ
καὶ πάλι νὰ ξυπνήση
τὸ ἄστρο ἀφ' τὴν ἀνατολή
κι' ὁ ἥλιος ἀφ' τῆ δύση.

Γν. ἀρ. 109.

Νάννι το πού 'δαν κι' εἴτασι καὶ στείλαν κι' ἄρραβῶνες
κ' ἐγὼ τῶν εἴτα φύ(γ)ετε γιὰτ' εἴμ' ¹ μικρὸν ἀκόμα.

Παναγιὰ καὶ δὸς του χρόνια
σὰν τῆς λεμονιάς τὰ κλώνια.

- 5 Ὕξω, μουρὲ καμουζέλλε ², ὄξω, μουρὲ παμπούλη ³
πᾶνε ⁴ νὰ πάρης τὰ παιδιὰ πού 'ναι(ν) εἰς τὸ Πηαούλι ⁵
Νάννι τοῦ ρῆ(γ)α τὸ παιδί τοῦ βασιλιᾶ τ' ἀγγόνι
νάννι το τὸ χρυσὸν παννὶ πού 'φαίνουν εἰς τὴν Πόλη
νὰ κάμη ὁ βασιλιάς βρακὶ κι' ἡ κόρη του σεντόνι
10 νὰ κάμη κ' ἡ βασιλίτσα 'πουκάμισο καὶ ζώνη.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 164.

1. Εἶναι.
2. Μασκαρά.
3. Βρονκόλακα.
4. Πήγαινε.
5. Πηγάδι μᾶς συνοικίας τοῦ Μαντράκι.

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ ΓΙΑΓΙΑΣ

Κοιμήσου, ἀγγονάκι μου, κλείσε τὰ βλέφαρά σου
καὶ ἡ γιαγιά σου ξαγρυπνᾷ εἰς τὰ προσκέφαλά σου.
Κοιμήσου, ἀγάπη μου γλυκειά, μὲς στ' ἀργυρὸ βαβάλι ¹,
κ' ἐγὼ θὰ στέκομ' ἀγρυπνη στ' ἄσπρο σου προσκεφάλι.

- 5 Κοιμοῦ, πού σὰν χαμογελᾶς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει,
κι' ἂν κλάφουν τὰ ματάκια σου πάει καὶ βασιλεύει.
Κοιμήσου, τὸ κοράκι ² μου, πού νὰ τὸ δῶ μεγάλη,
στὴ μέση μὲς στὴν ἐκκλησιάν, μὲ νυφικὸ στεφάνι.
Κοιμήσου, λουλουδάκι μου, βλαστὲ τῆς κρεβατίνας,
10 καὶ πορτοκάλι τῆς Συριᾶς καὶ μῆλο τῆς Ἀθήνας.
Κοιμήσου, ἀγαπημένη μου, βουλή τῶν ἀφεντάδω(ν),
κι' ἀλειδιάκιν ἀργυρὸν τῶν νιῶν πρᾶματεντάδω(ν).
Νὰ 'χα σαπούνι ἀπὸ τὴν Χιό, νὰ εἶχα καὶ πεσκήρι,

1. Λίκνο.
2. Κοριτσάκι.

- για να λουστεί η άγρόνη μου νυφοῦλα σὰν θὰ γίνει.
 Ἐμέναν ἡ ἀγγονούλα μου ἄρχοντα θὲ νὰ πάρει
 κι' ὁ ἥλιος κι' ὁ ἀστέρι θὰ μποῦν πρωτοκουμπάροι.
 15 Ἐμέναν ἡ ἀγγονούλα μου εἰν' οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα,
 Ἀγιά-Σοφιά μὲ τὸν κουμπὲ κ' ἡ Πόλη μὲ τὰ κάστρα.

Ἐθνητὸς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, Γ' τόμος, σελ. 178.

96

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

- Κοιμήσου, κόρη μου γλυκειά, κι' ἡ μοῖρα σου δουλεύγει
 καὶ τὸ καλὸ σου ριζικὸ σοῦ κουβαλεῖ καὶ φέρνει,
 μέλι ἀφ' τὰ μελίτσια σου γάλας ἀφ' τὸ μαντρί σου.
 5 Νάννι τοῦ Ρῆγα τὸ παιδί τοῦ βασιλιᾶ τ' ἀγγόνι
 καὶ τῆς κυρᾶ βασίλισσας τὸ πετροχιλιδόνι.
 Νάννι ποὺ τὸ κοιμίζανεν ἐννιά ἑσπερὰ καὶ μάνα
 καὶ πάλε δὲν τὸ φτάνουσιν πῆραν καὶ παραμάνα.
 Νάννι ποὺ τοῦ παράγγειλα χρυσὸν ποξιά στὴν Πόλι
 καὶ τοῦ τὸν κεντήσουσιν τοῦ βασιλιᾶ ἡ κόρη.
 10 Νάννι ποὺ τοῦ παράγγειλα στὴν Χιὸν τὸ πάπλωμάν του
 νᾶχη στὴν μέσην ἀετὸ στὸν γύρον τ' ὄνομάν του.
 Νάννι του ποὺ νὰ κοιμηθῆ καὶ πάλι νὰ ξυπνήσῃ
 τὸν αἰ τάφον τοῦ Χριστοῦ νὰ πᾶ νὰ προσκυνήσῃ.
 Κοιμήθου καὶ παράγγειλα στὴν Πόλιν τὰ καλά σου
 15 στὴ Βενετιὰν τὰ ροῦχα σου καὶ τὰ διαμαντικά σου.
 Ὁ ὕπνος τρέφει τὸ μωρὸ κι' ἀγγὴ τὸ μεγαλώνει
 κι' ὁ παντοδύναμος Θεὸς τὸ καλοξημερώνει.
 Κοιμήθου ἀρφανὸν παιδί γιατί ἂν ἐξυπνήσῃ
 θὰ δῆς γιὰ τὴν ἀρφάνια σου καὶ δάκρυα θὰ χύσῃς.
 20 Κοιμήθου ἀρφανὸν παιδί γιατί ὁ ὕπνος μόνο
 νὰ θεραπεύγῃ ἡμπορεῖ τῶν ἀρφανῶν τὸν πόνο.
 Κοιμᾶται τὸ τριαντάφυλλο κοντὰ στὴν μαντζουράνα
 νὰ κοιμηθῆ ὁ γιόγκας μου μὲ τὴν γλυκειάν του μάνα.

A.I.A. χειρ. 700α, Α. Κερναστατή.

97

ΠΟΥΝΤΟΛΟΗΜΑΤΑ (τοῦ νανουρισμάτου)

Νάννι - νάννι νανουριάζω
 καὶ τῆς Παραγιάς φωνάζω

νά κοιμᾶται νὰ ἔμερώνῃ
νά ξυπνᾷ νὰ μεγαλώνῃ
νά κοιμᾶται σὰν ἀρνάκι
νά ξυπνᾷ σὰν προβατάκι.

Νάννι, ποὺ τό ἴδαν κι' εἶπασι
καὶ δῶσαν κι' ἀρραβῶνα
μὰ ἴγὼ τῶν εἶπα, τί ἴν' αὐτό ;
εἶναι μικρὸν ἀκόμα.
— Δός μου το σὺ κι' ἄς εἶν' μικρὸ
καὶ θὰ τὸ βάλω στὸ σκολεῖο
καὶ θὰ τὸ μάθω γράμματα
καὶ θὰ τὸ κάμω καὶ γαμπρό.

Α.Ι.Α. χειρ. ἀρ. 700α, Α. Καρναστάση.

Εἰς τὰ Ν.Α., σελ. 143 - 148, δημοσιεύονται ἀρχετὰ νανουρίσματα.
Ν. Πολίτου, Ἐκλογὴ, ἀρ. 148 - 154, Νανουρίσματα.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α ζ ᾶ

- 1) Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 278, Νανουρίσμα (Καρπάθου), Γ. Γεωργιάδης.
- 2) » » » » » 298, Λογρ. Πάτμου παιδικά, Ζησ. Βιββίλλης.
- 3) Ἀστυπάλαια Νανουρίσματα, Ν. Ἀντάρτη, Δωδ. Ἐπιθ., τεύχος 4, σελ. 159.

98

ΝΙΣΥΡΙΑΚΟΝ ΚΑΛΗΜΕΡΙΣΜΑ

*Χριστέ μου καὶ νὰ ἴφωναξεν ἡ βίγλ' ἀπὸ τὸ κάστρο
Κι' ὁ κωνὸς ἀφ' τὸ βουνὸ κι' ὁ ἰηὸς ἀφ' τ' ἀκρωτήρι,
Κ' ἡ πέδιλ' ἀπὸ τὸ κλονβί : «κόρη, καλῶς τὰ δέχθης,
Κόρη, καλῶς τὰ δέχθηκες τὸν ἡγὸν ὅτ' ἀλιμένεις»
5 Χίλιες δουλειὲς κι' ἂν ἔχαμα, μετὰξι κι' ἂν ἀνέλθουν,
Τῆς Παναγιᾶς κι' ἂν πλούμιζα ποδιαῖς μὲ τὸ λοῶσι,
Καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ μαχραμᾶ μὲ τὸ μαργαριτάρι,
Πιάν ὄλι καὶ διπλώνωτα, ἴ εἰς τὸν γυαλὸν πασίνο
Κι' ἄρτω κερῖα ἴς τὸν Κάβο Κριὸν λαμπάδες ἴς τὸ πλωρηῖσι
10 Κι' ἄφτω καὶ πεντοζάνδηλα ἀνάμεσα πελάγρον.
Καὶ ραῖνε ρόδα τὸν πλωριὸν, τριαντάφυλλα τοὺς ναῦταις
Καὶ μύσχος καὶ ροδόσταμα τὸν ἡγὸν καρραβοζέρη,
Ποὺ μοῖφρερε τὸν ἀγαπῶ ἀφ' τὸ μακρὸν τάξειδι.*

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἰωάννου Λογοθέτου, κατ' ἀναικίωσιν Καλλῆς Λογοθέτου).
Ἀτλαντὶς 2-8-1936.

ΝΙΣΥΡΙΚΑ ΚΑΛΗΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

- Πουλλάκιν εἶχα στὸ κλουβὶ κ' εἶχα το 'μερωμένον
 Κ' ἐταῖζάτο ζάχαριν κ' ἐπότιζά το μόνον.
 Καθὲ πορνὸ μού κελαδεῖ καὶ κάθε μεσημέρι
 Κι' ἔχω καιρὸν κ' ἐν τοῦκουσα νὰ γλυκοκελαδίση
- 5 Πῆρέμ με τὸ παράπονο κ' εἰς τὸ κλουβὶν ἐπήα
 Καὶ βροῖσκω τὸ κλουβὶ σφαλτὸ καὶ τὸ πουλιγ καὶ λείπει
 Κι' ὀπού 'βρω ταύτην ἐρωτῶ κι' ὀπού 'βρω παληκάρι
 "Ἄν εἶδεν τὸν καλὸμ μου γυιὸν πονέτι ἂν ἐφάνη.
 —'Ἐσέν' ὁ γυιὸς σου μίσεφεν καὶ γιὰ τῆμ Πόλιμ πάει.

Ἐκ τῆς συλλογῆς I. Λογοθέτη, Αὐγ. 363, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.
 Γν. ἀρ. 62, σελ. 2.

100

- 'Ἄν ἀρμενίζης χαίρομαι κι' ἄ(ρ) 'ράσσης¹, καμαρώνω
 κι' ἂν εἶσαι μὲς στὸ πέλαγος, κλαίω καὶ δὲ 'μερώνω.
 Κλαίω δὲν ἔχω 'μερωμό, σὰν τὸ πουλι στὸ δάσο
 Γιὰτὲ μου, τίς καλωσύνες σου, πῶς θὰ τίς ἐξεχάσω ;
- 5 Δέντρο μου χρυσοπράσινο, δὲ θέλω τὸν καρπὸ σου,
 μόν' θέλω τὴν ἀγάπη σου καὶ τὸ χαιρετισμὸ σου.

1. "Ἄν ἀρράσσεις.

S.B.B.T.A., τόμ. Β', σελ. 177.

101

- Καλῶς ἔρχεσαι, 'μέρα μου, ἂν εἶσαι 'μερωμένη,
 κι' ἂν εἶσαι μὲ τὰ ξένα μου καλὰ συνωδεμένη,
 νὰ σὲ θυμιάζω μάζουβι καὶ νὰ σὲ ραῖνω μόνον,
 καὶ νὰ σοῦ χτίσω κ' ἐκκλησιὰ κάτω 'ς τὸ περιγιάλι,
- 5 καὶ νὰ σοῦ 'βγάλω κι' ὄνομα καλοπαρηβορήστρα,
 'ποὺ 'καλοπαρηβόρησες μαννάδαις κι' ἀδερφάδαις,
 καὶ 'πα'ηβόρησες κ' ἐμέ, 'ποὺ λείπουσι οἱ γυιοί μου.

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 402, ἀρ. 25, Γ.Π.

Ὁ Ε.Ι.Κ. δημοσιεύει τὸ ἴδιο στὴν Αὐγ. ἀρ. 358, σελ. 2, μετὰ τὴν σημείωσιν ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν συλλογὴν τοῦ Ι. Λογοθέτου. Ὁμοίως ὁ Α.Κ. εἰς τὸν Γν. ἀρ. 24, σελ. 4, μετὰ διαφορὰν τῆς δευτέρας λέξεως «Καλῶς ἄρχισες» ἀντὶ «ἔρχεσαι».

102

Ἄποψε μέσ' ἔς τὸν ὕπνο μου, τὴν ὑπνοφαντασίαν μου,
γροικῶ χτύπο ἔς τὴν πόρταν μου, τραοῦδι ἔς τὴν ἀυλὴν μου·
κι' ἐγὼ πὸ' κεί πονδ' κοίτουμονν ἐπηλοήθηκά του·
«Ἄν εἶσαι διάβης, διάβαινε, περαματάρης, πέρινα,
κι' ἂν εἶσ' ὁ νιὸς πονδ' καρτερῶ, ἄνοιξ' τὴν πόρταν κι' ἔμπα».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 394, ἀρ. 11, Γ.Π.

103

ΚΑΛΗΜΕΡΙΣΜΑ

Ἄποψε μέσ' στὸν ὕπνο μου καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου
γροικῶ χτύπο στὴν πόρταν μου ζάλα μέσ' τὴν ἀυλὴν μου,
τραοῦδι στὸ δωμάτι μου μὰ τί πρετὸ τὸν εἶχε.
Ἐκεῖ ἔδωκα καὶ ξέπτησα καὶ λέω μοναχὴν μου.
— Ἄν εἶσαι διάβης, διάβαινε, περαματάρης, πέρινα·
κι' ἂν εἶσαι ὁ μορφογιώργης μου, ἄνοιξε κι' ἔμπα μέσα.
κι' ἔχω σου δεῖπνο γὰ γεντήης καὶ στρώση γὰ πλαγιάσης
κι' ἔχω σου καὶ τὰ ροῦχα σου, πλυμένα γὰ τὰ βάλῃς
ποῦναι Σαββυτοκόμμακο στὴν ἐκκλησίαν γὰ πάης.

(Γῆς Μαρίας Ε. Παρθενιάδη)

Ἄρμᾶς

Γν. ἀρ. 118, σελ. 8

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ἐκ τῶν ὁραϊότερων Νισύρικων δημοτικῶν τραγούδιων εἶναι τὰ τραγούδια τοῦ γάμου.

Εἰς τὰ «Νισύριον Λαογραφικόν» τοῦ Γ. Καζαβῆ, στίς σελ. 131 - 139, περιλαμβάνονται ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ πού καλύπτουν σχεδὸν ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ ἔθιμου.

Ὁ γάμος στὸ νησι εἶναι ἓνα χαρούμενον γεγονός πού συμμετέχουν σ' αὐτὸ μὲ ἀνυπόκριτη χαρὰ ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ.

Οἱ περισσότερες ἐκδηλώσεις τοῦ ὁραίου αὐτοῦ ἔθιμου, συνεχίζονται ἀκόμη ὡς τὶς ἡμέρες μας.

Πολλὰ καὶ διάφορα εἶναι τὰ τραγούδια τοῦ γάμου πού τραγουδιῶνται μὲ τοὺς χαρούμενους σκοπούς των. Πάνω σ' αὐτούς τοὺς σκοπούς, οἱ γυναῖκες τοῦ νησιοῦ ἀντὸςχεδιάζουν διάφορα τραγούδια, παινέματα τῆς νύφης ἢ τοῦ γαμπροῦ ἢ τοῦ κουμπάρου κ.ἄ. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ δημοσιεύθηκαν κατὰ καιροὺς καὶ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὥρας ἐκείνης. Οἱ γάμοι γίνονται πάντοτε Κυριακῇ καὶ στὸ γραφικὸ μοναστήρι τῆς Σπηλιανῆς, πού ὅπως λέει τὸ τραγούδι :

*πάνω ἀφ' τὸ Κάστρο στέκεται καὶ ἀπὸ ψηλὰ ἀγρυπτεῖ
τὸ πέλαγος μὲ τὰ νησιά καὶ τὸ λευκὸ Μαντράκι*

Τῇ Παρασκευῇ, πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, μιὰ ομάδα ἀπὸ συγγενεῖς, φίλους καὶ φίλες τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης μὲ συνοδεία μουσικῶν ὀργάνων (βιολιά καὶ λαῦτο), γυρίζουν τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ γιὰ τὸ Καλέσμα. Προσκαλοῦν γνωστούς καὶ φίλους στὴ χαρὰ τοῦ γάμου καὶ τραγουδοῦν διάφορα τραγούδια πού τὰ λένε καλέσματα.

Μὰ πρὶν νὰ πᾶμε τὰ Καλέσματα προηγούμενα τ' ἀρραβωνιάσματα, τὸ τραγούδι δὲ πού ἀκολουθεῖ, εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ τοῦ ἔθιμου τῶν ἀρραβώνων στὴ Νίσυρο.

Σ' ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΑΤΑ

- 'Ελάτε οὐλ' οἱ συγγενεῖς, ἐτούτη δὰ τὴν ὥρα,
 νὰ φέρετε στὴ νύφη μας, τὰ ἀκριβὰ της δῶρα.
 Στὸ δίσκο πού 'ν' ἦ φορεσιά, μὲ τ' ἄσπρα λαχουριά ¹ της,
 'πάνω σ' αὐτὰ νὰ θέκετε, σὰ(ν) δῶρο τὰ φλουριά της.
- 5 Μὲ τὰ κουφέττα καὶ γλυκὰ, γυρίζετε τὸ δίσκο,
 τρα(γ)οῦδια θέλω γιὰ νὰ πῶ, μὰ λόγια (δ) ἐν εὐρίσκω.
 'Εσὺ πὸν παίζεις τὸ βιολί, κι' ἐσὺ μὲ τὸ λαούττο,
 'ρχινίσετε νὰ παίξετε, στὸ πανηγύριον τοῦτο.
 'Εσεῖς πααίνετε ἐμπρός, κι' ἐμεῖς θὰ σᾶς 'κλουθοῦμε,
- 10 σὲ πόρταν ἀνεχτίμητη, θὰ πᾶμε γιὰ νὰ μποῦμε.
 'Εσὺ, γαμπρέ, σὰν ἀρχηγός, κι' ἐμεῖς σὰ(ν) στρατιῶτες,
 στὸ πόδι θὰ σηκώσωμεν, οὐλοὺς τοὺς «Λαγκαδιῶτες» ².
 Στὸ σπῖτι τῆς ποθοῦμενης θὰ γίνῃ τὸ γιουροῦσι ³,
 καὶ οὐλοὶ θὰ γλεντήσουσιγ, κι' οὐλοὶ θὰ τρα(γ)ουδοῦσι.
- 15 —'Ανοιξε, κόρη, μπρό(β)αλε, ἀκριβοθωρουμένη,
 πού 'σαι τοῦ κόσμου καύκημα καὶ καλονεθρεμμένη.
 Γι' αὐτὸν κι' ἐγὼ σ' ἐζήλεψα, νὰ γίνω πετθερά σου,
 νὰ δώκω ἐλπίδαγ καὶ ζωή, κι' ἀέρα στὰ φτερά σου.
 Γιὰ τῆς ἀγάτης ταίριασμα, τὸ γνιό μου ἔφερά σου,
- 20 δέξον τὰ δῶρα, κόρη μου, ἀπὸ τῆμ πετθερά σου.
 Εἶσαι λουλοῦδιν τοῦ μπαξέ καὶ γλοκομωρισμένη,
 καὶ γιὰ τὸ συνοικέσιον, εἴμ' εὐχαριστημένη.
 'Αρέσα(ν) μου οἱ τρόποι σου, τὰ προτερήματά σου,
 πὸν σεβασμὸ θὰ δί(δ)ουσιγ, κι' εἰς τὰ γεράματά σου.
- 25 Γι' αὐτὸ τὸ γνιό μου ἔφερα, νὰ 'δοῦν οἱ συμπετθέροι,
 ἀξίζει γιὰ τῆγ κόρη τους αὐτὸς νὰ γίνῃ ταῖρι.
 — Καλῶς τῆ(ν) συμπετθέρα μας, μαζὶ μὲ τὸ(ν) γαμπρό μας,
 ἡ μοῖρα τῆς κορούλας μας, τὸν ἔφερην ἐμπρός μας.
 'Εμεῖς δὲν ἐποθήσαμε, χρυσάφυγ καὶ λοάρι ⁴,

1. Λαχουρι = ὄφρασμα τῆς πόλεως Λαχώρης τῶν 'Ινδιῶν, πολυτελὲς ἐκ μετάξης κάλυμμα τῶν ὤμων, σάλι.

2. Λαγκάδι = Πλατεία συνοικίας Μανδρακίου, Νισόρου.

3. Γιουροῦσι = (λ. Τουρκ.) ἔφοδος, ὁρμὴ ἀκάθεκτος, ἐφορμή.

4. Λοάρι = θησαυρός, πλοῦτος, χρυσᾶ νομίσματα, λογάρι(ν),

- 30 παρὰ τὸν ἀκριβό σου γινό, τήγ κόρη μας νὰ πάρη.
Σήμερα ἦρτεν ὁ ἀετός, καὶ ἤβρε τὴν τρυγόνα,
καὶ μὲ χωρᾶς φιλήματα, νὰ δώκωμεν ἀρραβῶνα.

Καλλιόπη Α. Καραβέκη, Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. 4 (1955), σελ. 11.

105

ΤΟ ΚΑΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

- Κάμετε τόπο πὸν περνᾶ τοῦ βασιληᾶ τ' ἀσκέρι
νὰ τὸ χαρῆ πὸν τὸ λαλεῖ κι' ὅπου τὸ κουματᾶρει.
'Ανοῖξετε μέρος κι' ἄπλωσε στρατὸς τῆς Βαβυλώνας
κι' ἀπὸ τὰ δώδεκα νησιά τῆς πειὸ μεγάλης χώρας.
5 Παρακαλῶ σας στρώσετε τίς στρατές καλντιηρίμι
γιὰ νὰ περνᾶ τ' ἀντρό(γ)υνο αὐτὸ πὸν θὲ νὰ γίνη.
'Ἦρθαν οἱ μάγοι κι' οἱ σοφοὶ ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα.
κι' εἶπασι σὰν τὴ νόφη μας δὲν ἔχει ἄλλη πατρῶνα.
Μάλιστ' ἂν τὸ 'ξετάσετε νᾶν' καὶ Νισυροπούλα.
10 νᾶναι μὲ τὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ μὲ τὰ μαῦρα φρόδια.
Γιὰ δέ, καλὴ μου Κυριακή, πὸν θᾶρθουν τὰ 'βαγγέλια
νὰ κατεβαίνη ἡ κόρη μας μὲ τὰ χρυσᾶ ξεφτέρια.
'Ἡ ἡμέρα ἡ σημερινὴ εἶναι χωριτωμένη
πὸν πέρνει ὁ σταυραετὸς πέρδικα πλονμισμένη.
15 Γιὰ δέ, καλὴ μου Κυριακή, πὸν θᾶβρουν τὰ ξεφτέρια
νὰ παντρεφτῆ ἡ κόρη μας νὰ τὴν 'κλουθοῦν τ' ἀστέρια.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς Κας Μ.Π.), Ἄρμας.
Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 201 - 202, Γ.Π. ("Ἄσματα Γαμήλια).

106

Κ Α Λ Ε Σ Μ Α

Παρακαλῶ σας κάμετε τὴ στρατὸν καλντιηρίμι
γιὰ νὰ περάση ὁ βασιλὲς ὁποῦ μᾶς διευθύνει.
Σήμερο βασιλόπουλο ἤβγε νὰ σουργιανίση
νὰ πάρη τὸ ἀσκέριν του τὴ χώρα νὰ γυρίση.

Παραλλαγὴς τῆς πρώτης φράσης : Παραρτ. Ἐκκλ. Ἀλθθείας, τεῦχ. Ε' (1.ΧΙ.1902),
σελ. 334. Παραρτ. Φορμίγγος, περ. Β', ἔτος Δ', σελ. 78.
S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', ἐλ. 159.

ΤΑ ΚΑΛΕΣΜΑΤΑ

Τραγούδι τῆς παραμονῆς τοῦ γάμου

- Παίξατε τὰ λαλήματα γιὰ νὰ 'βγ' ἡ πέρδικά μας,
νὰ κάμη τὰ καλέσματα, σ' οὔλη τῆ γενεά μας.
Ξεκίνα, χρυσοπέρδικα, νὰ σοῦ κλουθᾶ τ' ἀσκέρι,
νὰ πᾶ καλέσης τὸ χωριὸν κι' οὔλην τὴν οἰκουμένην.
- 5 Κάλεσε οὔλα τὰ χωριά, μὲ τὸ Σταυραετό σου,
νὰ 'ρτου νὰ συνοδέψουσι τὸ γάμο τὸ δικό σου.
'Εβγάτε «Λαγκαδιώτισσες», μὲ τὰ ρουδόσταμά σας,
νὰ ράνετε τὴμ πέρδικα πού 'ρτε στὴ γειτονιά σας.
Τοῦ «Λαγκαδιοῦ» τὴ γειτονιά, ἀπ' ἄκρη ἕως ἄκρη,
- 10 καλεῖ ἡ Χρυσοπέρδικα, στὸ γάμον τῆς γιὰ νὰ 'ρτη.
Καράβι μου τρικούβεργο, μὲ ἀσημένιαμ πλώρη.
κάλεσε οὔλο τὸ χωριὸ κι' οὔλον τὸ γερολόι.
Καράβι μου τρικούβεργο, ξάπλωσε τὰ πανιά σου
καὶ κάλεσέ το τὸ χωριό, γιὰ νὰ 'ρτη στὴ «χαρά» σου.
- 15 Σταθῆτε μέσ' στόμ «Ποταμόν» ἔμπρὸς στὴν ἐκκλησία,
ἡ Παγαγιά στὴ νύφη μας, νὰ δώκη εὐλογία.
'Εβγάτε «Ποταμιώτισσες», εἰς τὰ πανάθυρά σας,
'δῆτε παρέα διαλεχτὴ πού 'ρτε στὴ γειτονιά σας.
Καράβι μου τρικούβεργο, σύρε τὴν ἀγκουρά σου,
- 20 κι' ὁ "Ἀη Σάββας καρτερεῖ νὰ δῆ καλέσματά σου.
Κάλεσε μέσ' στὸ «Τρίστατο», ἄσπρη μου περιστέρα,
γιὰ νὰ σὲ συνοδέψουσι, τὴν αὐριανὴν ἡμέρα.
Ξεκίνα, κάλει τὸ χωριό, ὥσπου νὰ 'βρῆς τὴν ἄκρη,
ὀπού 'χει ξένογ καὶ δικό, στὸ γάμο σὸν γιὰ νὰ 'ρτη.
- 25 Στὸν "Ἀη Σάββαν ἤρταμε, παρέα διαλεμμένη,
κι' ἀφ' τὸ χρυσό μας ἀετό, εἶστε προσκαλεσμένοι.

Χαριτ. Σταυριανοῦ, Ἡ Νίσυρος, τόμ. 5, σελ. 11.

Λαγκάδι, Ποταμός, "Ἀη Σάββας, Τρίστατο = συνοικίαι καὶ τοποθεσίαι στὸ Μανδράκι.

ΚΑΛΕΣΜΑΤΑ

Βασιλοπούλα 'ρμάτωσεν ὀλόχρυσηγ γουλέτθα
βάλλει μεταξωτὰ πανιά καὶ τσάλλενα κατάρτια.

- βάλλει και ναυτες δυνατοῦς ἄλλ' ἄντρες τοῦ πολέμου.
 Ρηγόπουλον τὴν κωνηγᾶ με δεκοχτῶ γουλέτθες.
- 5 — Δῶσε μου, κόρη, τὸ φιλι και πᾶρε μιὰ γουλέτθα
 θέλεις τὴμ πράσιν' ἔπαρε, θέλεις τὴ τσιφτισέντα
 ἢ θέλεις τὴν ὀλόχρυση ποῦμαι κι' αὐτός μου μέσα.
 — Ἐλα νὰ πολεμήσωμε κι' ὅποιος νικήσ' ἄς πάρη.
 Σαββάτο βάλλονεβ βουλή και Κυριακὴ ὡς τὸ βράδν
- 10 και τὴδ Δευτέραν τὸ πρωῖν ὡς ὅπου νὰ 'βγη ὁ ἥλιος.
 Ἐδωσ' ὁ Θεὸς κι' ἡ μοῖρα της και σκλάβον της τὸν πέρει
 εἰς τὸ κουπὶν τὸν ἔκυτσε, γιὰτ' ἦτο ἀντρειωμένος.
 — Τράβα λιγνέ, τράβα φιλέ, τράβα γατανοφρῶδη,
 τράβα νὰ πᾶ ν' ἀράξωμε στὸν κόρφον τῆς Ἀττάλειας
- 15 ναύγουν οἱ μοῦτσοι γιὰ νερὸ κι' οἱ μάγειροι γιὰ ξύλα
 και σὺ ποῦσαι ρηγόπουλον νὰ κουβαλῆς σαβούρα.
 — Ἐγὼ 'χω μάνα ρήγισσα κι' ἔχω πατέρας ρήγα
 νὰ με ξαναγοράσωσιν ἀφ' τὰ δικὰ σου χέρια.
 — Κι' ἂν ἔχης μάνα ρήγισσα κι' ἂν ἔχης κύρη ρήγα
- 20 τὴλ λευτεριά σου ἐθ ὠρεῖς ἀφ' τὰ δικὰ μου χέρια.

Αὐγ. ἀρ. 435, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.

109

ΤΟ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟ (Τραγούδι τοῦ γάμου)

Παραλλαγὴ Β'

- Βασιλοπούλ' ἀρμάτωσε ὀλόχρυση γολέττα
 βάζει μεταξωτὰ πανιά κι' ἀντένες ἀτσαλένιες
 βάζει και ναυτες διαλεχτοῦς κι' αὐτὴ της καπετάνιος.
 Ρηγόπουλο τὴν κωνηγᾶ με τέσσαρες γολέττες.
- 5 — Δός μου το, κόρη, τὸ φιλι και πᾶρε μιὰ γολέττα.
 — Ἐλα νὰ πολεμήσωμε κι' ὅποιος νικήσ' ἄς πάρη.
 Σάββατο βάλασι βουλή και Κεργιακὴ ὡς τὸ βράδν
 και τὴ Δευτέρα τὸ πρωῖ ὅσο νὰ γέρ' ἡ μέρα
 ἔδωσ' ὁ Θεὸς κι' ἡ μοῖρα της και σκλάβον της τὸν πῆρε
- 10 κι' εἰς τὸ κουπὶ τὸν ἔβαλεν ὡς ἦταν ἀνδρειωμένος.
 — Λάμνε ψηλέ, λάμνε λιγνέ, λάμνε γαῖτανοφρῶδη,
 λάμνε νὰ πᾶ νὰ 'ράξωμε στῆς Σμύρνης τὸ λιμάνι
 νὰ βγοῦν οἱ ναυτες γιὰ νερὸ κι' οἱ μάγειροι γιὰ ξύλα
 κι' ἐσὺ πού'σαι Ρηγόπουλο νὰ κουβαλᾶς σαβούρα.
- 15 — Ἡ μάνα μου 'ναι ρήγισσα κι' ὁ κύρης μου 'ναι Ρήγας

νομίσματα θὰ δώσουσι νὰ μὲ ξαναγοράσουν.
— Νομίσματα κι' ἂν δώσουσι, κάτεργα φορτωμένα,
τὴ λευτεριά σου δὲν θὰ δῆς, πουλί μου, ἀπ' τὰ μένα.

Καθ' ὑπαγόρευσιν Εἰρήνης Φρ. Βιολῆ.

Ν.Χ. ἀρ. 21, σελ. 31, Συλλ. Α.Κ.

Τὸ τραγούδι τοῦτο ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν παραλογῶν. Τὸ περιελάβαμε σ' τραγούδια τοῦ γάμου γιατί τὸ τραγουδᾶνε στοὺς γάμους.

Ἡ ὑπόθεσή του ἀφορᾷ πολεμικὴ σύγκρουση βασιλοπούλας πρὸς βασιλόπουλο.
Ε.Δ.Τ.Α.Α., σελ. 471 - 472.

110

ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΡΟΙΚΙΩΝ ΤΟΥ ΓΑΜΠΡΟΥ

Ἐλέχθη πρὸ 50 καὶ πλέον ἐτῶν εἰς τὸν γάμον τοῦ Κωνσταντίνου Παρθένῃ μετὰ τῆ Καλλιόπης Ἰωάννου Λογοθέτου.

- Βεζύρη¹, ἔβγα νὰ σοῦ 'πῶ, μὲ τὴ Βεζύρισά σου
ὁ Βασιλέας μ' ἔστειλε, νὰ πάρω τὰ προικιά σου.
'Ἐβγα Βεζύρη νὰ σοῦ 'πῶ, καὶ νὰ τ' ἀκούσης οὔλα,
ὁ Βασιλέας σοῦ ἔτειλε, μαλαματένια βοῦλλα².*
- 5 *Τὰ πλούτη σου δῶκε, θεία μου, μ' εὐχαρίστησί σου,
καὶ Βασιλέας θὰ γενῆ, ὁ 'μορφο-Κωνσταντῆς σου.
Βασιλοπούλαν ἀκριβῆ, γιὰ τούτημ πὸν 'καοτέρει,
ὁ Κωνσταντῆς σου αὔριο, θὰ τὴν ἐκάμη ταίρι.
Βασιλοπούλα μ' ἀκριβῆ, μὲ διῶμα³ καὶ μὲ χάρι,*
- 10 *ἢ μοῖρα σου τὸ ἔγραφε, γενναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
Λάβε, Βασιλοπούλα μου, τῆς πετθερᾶς σου δῶρα,
ὅπου τ' ἀποχώρισεγ κι' ἐσίτισεν ἡ χώρα.
Πάρτα, Βασιλοπούλα μου, μὲ οὔλην τὴγ καρδιά σου,
καὶ συνοδεύγει τα ἡ εὐκή, τῆς παλοπετθερᾶς σου.*
- 15 *Πάρτα, Βασιλοπούλα μου, βάρτα νὰ καμαρώσης,
εὐχαριστίες καὶ φιλιὰ στὴμ πετθερὰ νὰ δώσης.*

¹Ἐστάλη ὑπὸ τῆς κ. Χαριτωμένης Γ. Σταυριανοῦ.

²Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. ἀρ. 3 (1955), σελ. 12.

1. Βεζύρης, ὁ, Περσ. *visir* = χιλιάρχος· πρωθυπουργὸς τοῦ Σουλτάνου.

2. Βοῦλλα, ἡ, Λατ. *bullā* = σφραγίς· αὐτοκρατορικὸν δίπλωμα.

3. Διῶμα, τό, ἰδίωμα, κομψότης, μεγαλοπρεπὲς παρᾶστημα.

Τὸ πρῶτὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου ὅταν ξυρίζουν τὸ γαμπρὸ τραγουδοῦν τὸ κατωτέρω τραγούδι:

Φέρτε σαπούνη κρητικό, νερόν ἀπὸ τὴν Πάρο
 γιὰ νὰ ξυρίσουν τὸ γαμπρὸ καὶ τὸν πρωτοκοιμπάρο.
 Κάθεσαι πύργος φαίνεσαι, στέκεσαι κυπαρίσσι
 ὡσὰν τὸν πλάτανο τῆς Κῶ πού 'ναι κοντὰ στὴ βρούση.
 Ὡ πλάτανέ μ' ἀπὸ τὴν Κῶ κ' ἔλεφα¹ μ' ἀφ' τὰ ὄρη
 φιλοκυπαρισσάκι μου ἀπὸ τὸ περιβόλι.
 Μπερβέρη, τὸ ξυράφι σου σιγά, μὴν πάρη βόρτα
 πάνω στὴ διαμαντόπετρα νὰ μᾶς κάμη κόκκα.
 Μπερβέρη, τὸ ξυράφι σου νὰ τὸ μυλαμιτώσης
 καὶ τ' ὄμορφό μας τὸ γαμπρὸ μὴ μᾶς τὸν αἱματώσης
 καὶ τοῦ μιλετσέ² σου τὰ μαλλιὰ νὰ 'χα τὰ 'ποχτερίδια
 νὰ τὰ 'δι(ν)α τοῦ χουσοχοῦ νὰ κάμη δαχτυλίδια.

1. Θὰ θέλῃ νὰ πῆ ἐλάφι.

2. Τὰ πίσω μαλλιὰ πού κόβει ὁ μπαρμπέρης (ἀπὸ τὸ Τούρκικο *perest* = χαίτη).

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 160 - 161.

ΛΣΜΑΤΑ ΓΑΜΗΛΙΑ

1

Ποιός εἶν' ποὺ μπερμπερίζεται, θὲ νὰ τὸν ἐγνωρίσω,
 νὰ πάρω τὸ ρουδόσταμο νὰ τὸν ἐλαντουρήσω.

2

Γιὰ φέρτε μου βασιλικό, τραντάφυλλα καὶ ρόδα,
 νὰ λαντουρήσω τὸ γαμπρὸ, τούτηνε δὰ τὴν ὥρα.

3

Στὴ Σμύρνη ἐπαρᾶγγεϊλα γιὰ νὰ μοῦ φέρον χτένια,
 νὰ μπερμπερίσουν τὸν γαμβρό, ποῦναι μὲ μαῦρα γένια.

4

Φέρτε σαπούνη Κρητικό, ξυράφ' ἀπὸ τὴν Πάρο,
 νὰ μπερμπερίσουν τὸ γαμπρὸ καὶ τὸν πρωτοκοιμπάρο.

Z.Λ., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 201, Γ.Π.

“Όταν στολίζουν τὴ νύμφη πρὸ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου στὸ σπίτι της, ποὺ λέγεται νυμφοστόλι, τὴ περιτριγυρίζουν οἱ φίλες της κι’ οἱ συγγενισσές της καὶ τῆς τραγουδᾶνε διάφορα τραγούδια, παινέματα τῆς ὀμορφιάς της, τῆς γενιάς της καὶ τῶν διαφόρων προσόντων της.

Τὴν ὥρα ἐκείνη κοντὰ στὰ παινέματα θὰ θυμηθοῦνε τοὺς πεθαμένους γιουούς, ἀδελφούς καὶ συγγενείς, ποὺ μὲ τὸ τραγούδι τοὺς καλοῦνε νάρθουν ἀπὸ τὸν μαῦρον “Ἄδη στὴ χαρὰ τῆς νύμφης.

113

*Στολίσατέ την ἔμορφα στὴν Παναγιά νὰ πάη
σταυραετὸς τὴν καρτερεῖ νὰ βάλουν τὸ στεφάνι.*

S.B.B.T.A., τόμ. Β', σελ. 161 (τὸ στόλισμα τῆς νύμφης).

114

*Σήμερα ἄσπρος οὐρανὸς χαριτωμένη ἴμερα
σήμερα θὰ στεφανωθῆ ἄετὸς τὴν περιστέρα.*

Z.A. (1884-85), τόμ. 19ος; σελ. 204, Γ.Π.

115

ΠΟΥ ΣΤΟΛΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΝΥΜΦΗΝ ΟΡΦΑΝΗΝ

- 1 Στολίσετε τὴν νύμφην μας σιγὰ κι’ ἀγάλι ἴγάλι
γιὰ νάρτη ἢ μανούλα της ἀπὸ τὸν μαῦρον ἄδη.
- 2 Κόρη, σὰν πᾶς στὴν Παναγιά κάμε λίγο καρτέρι
γιὰ νάρθη ἢ μανούλα σου εἰς τὴν Ἐδλογημένη.
- 3 Κόρη μου καὶ παρήγγειλε τὸ Σάββατο τὸ βράδυ
γιὰ νάρθη ἢ καλομάνα σου ἀπὸ τὸν μαῦρον ἄδη.
- 4 Νὰ πᾶτε μὲς τὴν Παναγιά, νύμφη γιὰ νὰ σὲ βγάλῃ
γιατὶ σᾶς ἄφηκε μικρὰ κ’ εἶχε χολὴ μεγάλη.
- 5 Παρήγγειλέ της, κόρη μου, στείλε καὶ τὸ πατόρι
νὰ πάη μὲς τὴ μαύρη γῆ στ’ ἄδη τὸ περιόλι.
- 6 Νὰ φέρῃ τὴν μανούλα σου ὁποῦτον ἢ χαρὰ σου
νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν Παναγιά νὰ στέκεται κοντὰ σου.
- 7 Ἐννιά πατόρια ναύλωσα ἀπὸ τὸ μεσημέρι
νὰ πᾶν νὰ μοῦ τὴν φέρουνι τὴν μάνα τὴν καμένη.
- 8 Κι’ ἢ κόρη της παντρεύεται κι’ ἐκείνη δὲν τὸ ξεύρει
μῆτε πατόρι πᾶει ἴκει μῆτε καράβι πιάνει

Θ ποῦναι ἑφίλος σὰν ἐγκρεμὸς βαθὺς σὰν τὸ πηγάδι
κόρη μου, ποῦ παντρεύεσαι μὴν ἔχεις πιδ τὸ θάρος
τῆ μάνα σου τὴν ἀκριβὴ τὴν ἔφαιεν ὁ Χάρος.

(Μ. Παρθενιάδη), Συλλογὴ Ἄρμᾶ.

116

Κόρη μου, σὸ ποῦ ἀνάλαβες τὴ γύφη γιὰ νὰ ντίσεις,
σιγὰ - σιγὰ μὲ ὑπομονὴ νὰ μᾶς τήνε στολίσεις.
Σιγὰ - σιγὰ νὰ στυλιστεῖ τὸ δροσερό μας ἄ(ν)θος
μὲ τέχνη καὶ μὲ προσοχή, γιὰ νὰ μὴ γίρει λάθος.
Ἄλλὰ καὶ λάθος ἂν γειεῖ πάνω στὴ στολισιά της,
θὰ τὸ σκεπάσ' ἢ ὁμορφὰ ποῦ ἔχουν τὰ μά(γ)ουλά της.

Ἄθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 169.

117

Κοπέλες, πιάστε τὸ χορὸ κι' οὔλες νὰ εὐχηθοῦμε
τὴ φίλη μεις ὅπου αἴριο, τυφούλα θὰ τὴ δοῦμε.
Αἴριο μὲς στὴν Παναγιὰ θὰ γίρει λειτουργία,
νὰ πάει νὰ στεφανωθεῖ ἢ δλάκριβη Μαρία.
Αἴριο θὰ σύρει στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα,
πρέπει νὰ τῆς ἐστρώσουμεν τὸ δρόμον της μὲ ρόδα.
Ὅλοι μαζί σ' εὐχόμεστε κ' ἢ Παναγιὰ μαζί σου,
καὶ τῶν γονιῶ(ν) σου ἢ εὐχὴ νὰ στέκει στὴν ἀδελφὴ σου.
Ὁ πεθερὸς της ζήτηξε ἄδειαν ἀπ' τὸν Ἄδη,
γιὰ νὰ ῥθει ν' ἀσπαστεῖ γαμπρό, τὸ πρῶτο του κλωνάρι,
νὰ ἔμπει μὲς στὴν Παναγιὰ στεφάνια νὰ φιλήσει
καὶ μὲ τὸ ἑλιοβασίλεμα στὸν Ἄδη νὰ γυρίσει.

Ἄθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 170.

118

Ἄγάλια - γάλια ἑστόλιζαν, τὴμ πέριδικαν τὴ ρούσσα¹,
κι' ἤρταν πουλάκια τ' οὐρανοῦ, ἀπὸ ἕξω κι' ἐρωτοῦσα :
«Πότε θὰ στεφανώσουσι, τὴμ πέριδικα τὴ ρούσσα,
γιὰ νὰ ῥτουν ἀφ' τὴ μαύρη γῆ, ὅσοι τὴν ἀγαποῦσα ;

1. Ρούσσα, ἢ, ὑπόξανθος, ξανθοκόκκινη.

- 5 Θὰ ἔρτουσιν οἱ συγγενεῖς, κί' ἡ μάνα ἡ καυμένη,
για νὰ βρεθοῦν οὔλοι μαζί, εἰς τήν «Εὐλο(γ)ημένη».
Θὰ ἔρτη και τ' ἀδέρφιν της, νὰ σύρει τὸ 'μπροστάρι'²,
νὰ γίνη τὸ ξεφάντωμα, μὲ τάξιγ και μὲ χάρι.
Βασιλοπούλα τοῦ χωριοῦ, ἀρκόντισσα μεγάλη,
10 τὸ στόλισμά σου δύσκολα, νὰ τὸ ταιριάση ἄλλη.
'Ω ἔμορφὴ μας τοῦ νησιοῦ, σὲ οὔλα 'παινεμένη,
Νὰ 'βρης εἰς τὸ στεφάνι σου, μοῖρα χαριτωμένη.
'Ωρα καλή σου, κόρη μου, νὰ 'χης χαράγ κί' ὕγεια,
ποῦ πά(γ)εις νὰ στεφανωθῆς, μέσα στήμ Παναγία.
15 Χρυσαιτὸς στή Σπηλιανήν, ἔσέναμ περιμένει,
στά 'πάνω θὰ 'σαι λεύτερη, στά κάτω παντρομένη³.
'Η στέψις ἐτελείωσεγ, κί' οὔλοι μαζί θὰ πᾶμε,
εἰς τίς «Πεζοῦλες τοῦ Σκολειοῦ»⁴, 'κεῖα θὰ πᾶ νὰ φᾶμε.
'Ω Θερεούλλη⁵ μά(γ)ερι, μὲ τὸ ἐπιτελεῖο,
20 σερβίρισε τὰ φυγητά, μέσα εἰς τὸ «Σκολεῖο».
Και τώρα ποῦ ἐφά(γ)αμε, πᾶμε στὸ «Περι(β)όλι»⁶,
ἐκεῖα ποῦ 'ναι ἔθιμο, γιὰ νὰ χορεύγουν ὄλοι.
Εἰς τὸ γαμπρὸν εὐχούμαστε, θάορος και καρτεριά,
στή νύφη νὰ μὴν τῆς ἔρτῃ, ποτὲ στενοχωρούι.

2. Μπροστάρης, ὁ, ποῦ σύρει πρῶτος τὸ χορό.

3. «Στὰ 'πάνω θὰ 'σαι λεύτερη, στά κάτω παντρομένη». Ἐκάστη Νισουρία μιητέρα ἐκ τοῦ Δήμου Μανδρακίου, εἶχεται εἰς κάθε θυγατέρα της, «μὲ τὸ καλὸ ν' ἀνεβῆ και νὰ κατεβῆ τὰ σκαλιὰ τῆς Παναγίας». Τὰ ἐν λόγῳ σκαλιὰ, εἶναι περίπου 132 ἀπὸ τοῦ ἐμπορικου καταστήματος τοῦ ἀειμνήστου Ἐμμανουήλ Μ. Παρθεναίου, μέχρι τοῦ Μαγειρείου τῆς Σπηλιανῆς. Ἀπὸ τοῦ Μαγειρείου δὲ μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς Ἐκκλησίας ὅπου εὐρίσκειται ἡ εἰκὼν τῆς «Παναγίας Σπηλιανῆς», εἶναι ἄλλα 52 σκαλιὰ.

4. «Πεζοῦλες τοῦ Σκολείου». Αἱ ἀρχαῖοθεν κατὰ σειρὰν τράπεζαι ἐξ ἐπεξεργασμένων λίθων και μαρμάρων ἐν τῷ νῦν Παρθεναγωγείῳ, αἰτινες, κατὰ διαταγὴν τῆς κάποτε Δημαρχίας, ἐξηλείφθησαν και μετ' αὐτὰς ὁ «Πλάτανος», τὸ στόλισμα τοῦ ἄλλοτε Δημοτικου Σχολείου.

5. Θερεούλλης, ὁ, ὁ Ἰωάννης Θερεούλλης ἦτο ὁ μάγειρος τῶν γάμων, γνωστὸς διὰ τὴν ἐπιδεξιότητά του εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνγενύστων Νισουριακῶν φυγητῶν τοῦ γάμου.

6. Περι(β)όλι, τὸ, τοπεῖον τοῦ Δήμου Μανδρακίου, κτήμα τῆς Μονῆς Παναγίας Σπηλιανῆς. Ἐπ' αὐτοῦ ἐκτίσθη ἡ νῦν Δημαρχία.

Νισυρος, ἐκδ. 3 (1955), σελ. 11, Μαρτίος Ἰ. Αρ. Βροῦζου.

"Αμε, κόρη, στήν ἐκκλησιά, κί' ἡ Παναγιά μπροστά σου,
και τῆς μανούλας ἡ εὐχὴ στά στεφανώματά σου.
'Αφ' τὴν ταπεινοσύνη σου κί' ἀπὸ τὴν ἀρετὴ σου

ἐπαίρνεις ἀκριβὸν ὄγιό νὰ ζήσεις τὴ ζωὴ σου.
Στολίσετέ την ἔμορφα στὴν Παναγιὰ νὰ πάει,
σταυραετὸς τὴν καρτερεῖ νὰ βάλουτε στεφάνι.

Ἄθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 171.

120

Πανόριος πύργος φαίνεται ψηλὸς σὰν κυπαρίσσι,
ὡσὰν τὸν πλάτανο τῆς Κῶ πού 'ναι κοντὰ στὴ βρέση.
"Ὡ πλάτανέ μου ἀπὸ τὴν Κῶ κ' ἐλιά μου ἀφ' τὰ ὄρη,
ψηλοκυπαρισσάκι μου ἀπὸ τὸ περιβολί.
Γιέ μου, μὲ τὴ γυναῖκα σου νὰ ζήσεις, νὰ γεράσεις
καὶ νὰ 'ναι καλορίζικη ἢ στράτα πού θὰ πιάσεις.

Ἄθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 171.

121

ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

- 1 Γιὰ δὲ καιρὸ πού διάλεγα ἐννεὰ κοννιά σιτάρι
καὶ τὸ κοννὶ πού διάλεγα ἦτα μαργαριτάρι.
- 2 Σαράντα μέρες ἔκλωθα χρυσάφι καὶ μετάξι
γιὰ νάβρω 'γὼ στὴν κόρη μου νέο νὰ τῆς ταιριγιάξῃ.
- 3 Κι' ἐγὼ ἐγύρευα γαμβρὸ νά'ναι ξενιτεμμένος
κι' ὄχι πλούτη καὶ ἀγαθὰ, μόνο γραμματισμένος.
- 4 Δὲ θέλω πλούτη κι' ἀγαθὰ γιὰτ' εἶμαι χορτασμένος
μόνο τὴν οἰκογένεια ποῦναι ἀξιοκονοσμένος.
- 5 Καὶ δὲν ἐξούλεψα ἀρχοντιά, νοικοκεργιὰ μεγάλη
μόνο τὴν οἰκογένεια καὶ τὴ καλή του μάνα.
- 6 Ἡ κόρη μου εἶν' ἔμορφη 'πὸ σῶλες διαλεμένη
μέσα στὰ Δωδεκάνησα στὸ φύλλο περασμένη.
- 7 Ἡ κόρη μου 'ναι ἔμορφη σὰν Παναγιὰ γραμμένη
κι' ἔκαμα κι' ἀκριβὸ γαμβρὸ κι' εἶναι καμαρωμένη.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς Κας Μ.Π.), Ἄρμᾶς.

122

ΜΑΝΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΤΗΣ

- 1 Ἡ κόρη μου 'ναι εὔμορφη σὰν κατημάρην ἄσπρον
εἶναι καὶ τὰ χωράφια τῆς ὀλόγυρα στὸ κάστρο.
- 2 Ἡ κόρη μου εἶν' εὔμορφη τὰ προτερήματά της

- γύρω τριγύρω τὸ χωριὸ βρίσκουνε τὰ καλά της.
- 3 Ἐπρόικησά της τὰ καλά καὶ τὰ νοικοκυριά μου
τῆς εὐχομαι στήν Παναγιά νὰ δγῆ καὶ τὰ καλά μου.
- 4 Ἐπρόικησά της τὰ καλά μαζί μὲ τὴν εὐχήν μου
νὰ τῆς δώση ὁ Θεὸς τὴν τύχην τὴν δικήν μου.
- 5 Ἐπρόικισά σου, κόρη μου, τ' ἀρχοντοκάτωφλό μου
κ' εὐχομαι εἰς τὸν Θεὸν νὰ βῆρης τὸ ριζικόν μου.
- 6 Ἐπρόικισά σου, κόρη μου, τὸ μορφοχώραφά μου
σ' εὐχομαι εἰς τὸν Θεὸν νὰ κάμης τὰ παιδιά μου.

Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἁρμᾶ (Μαρία Ε. Παρθενιάδη).

123

ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΣΕ ΝΕΟΝΥΜΦΟΥΣ

- Ἐπήρετε ἓνα γαμπρὸμ πού 'ν' ἄξιος, προκομμένος,
πού ἦρτεν ἀφ' τὴν Ἀμερικὴν λοάρι¹ φορτωμένους.
Ἐπήρετε καλὸ γαμπρὸ μ' ὠμορφημ παρουσία,
ὡσὰν τὸμ πολυέλειο μέσα στήν ἐκκλησία.
- 5 Ἐπήρετε ὠμορφο γυιὸν ἀπὸ καλὴμ μητέρα,
μεγάλην οἰκογένειαγ καὶ λογικὸμ πατέρα.
Τ' ἀντρόγυνομ πού 'γένηκεν, ἀλήθεια πῶς ταιριάζει,
στήν ἀρχοντιά, στήν ὠμορφιά, στὸ χᾶδι καὶ στὸ νάζι.
Τ' ἀντρόγυνομ πού 'γένηκεν, πολλὰ 'ναι ταιριασμένο,
- 10 νὰ εἶναι καλορίζικογ καὶ καλογηρασμένο.
Κόρες, ἐλάτε στὸ χορὸ, τραγούδια νὰ τῶμ πῆτε,
τραγούδια καὶ παινέματα, ὅσα κι' ἂν ἤμπορεῖτε.
Κόρες μου, τραγουδήσετε, τραγούδια ταιριασμένα,
στὰ περιστέρια τοῦ χωριοῦ, πού 'ναι ζευγαρωμένα.
- 15 Κόρες μου, τραγουδήσετε, στ' ἀντρόγυνο τραγούδια,
πού 'ναι τὸ τυφοστόλιν τους μπαξές μὲ τὰ λουλουδία.
Κόρες μου, τραγουδήσετε, οὔλες μὲ τὰ καλά σας,
τοῦ χρόνον σὰγ καὶ σήμερα νὰ 'ναιγ κι' ἀφ' τὰ δικά σας.
Κόρες μου, τραγουδήμ. καλὴ μοῖρα νὰ βρῆτε,
- 20 στήν κόρη μας τὴν ἀκριβὴ παινέματα νὰ πῆτε.
Κόρες μου, τραγουδήσετε, τ' ἀντρόγυνομ πού 'γίνει,

1. Λοάρι, τό, θησαυρός, πλοῦτος, χρυσᾶ νομίσματα, λογάρι(ν).

νά ἄβρη μέτα στήν ζήσῃν του τήν ὠμορφιάγ κι' ἐρήνῃ.
 Ἰπαινέσετέ τον τό γαμπρό, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα,
 τήν νύφη τήμ πεντάμορφη, πὸν λάμπει μέσου στ' ἄσπρα.
 25 — Φρόνιμα εἶν' τὰ λόγια σας, ἀραδιαστὰ μὲ πῆζν,
 τοῦ χρόνου νά ἄβρετε κ' ἐσεῖς τήν ἰδική σας τήχη.

Ἦ Νίσυρος, τεῦχος 1, σελ. 12.

124

ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΕΠΑΙΝΟΥΝ ΤΗ ΝΥΦΗ

— Κόρες μου, τραγουδήσετε σιγὰ κι' ἀγάλι-γάλι,
 Ἰπαινέσετε τήν κόρη μου νά ἄγω χαρὰ μεγάλη.
 Κόρες μου τραγουδήσετε ἄπο μέσ' ἀφ' τήγ χωριά σας,
 μὲ τήν ὀλόθερμην ἐνκή : «καὶ ἀπὸ τὰ ἰδικά σας».
 5 Κι' ἡ κόρες ἐτραγοῦδησαν μὲ ταπεινοφροσύνη,
 κι' ἐπαίνεσαν τήν κόρην της πὸν Ἰμοιάζει τῇ Σελήνῃ.
 — Ἦ κόρη σου εἶν' ὠμορφη σὰν ἔναγ κρήνον ἄσπρα,
 πού ἄχει καὶ τὰ χωράφια της ὀλόγυρα στὸ Κάστρο.
 Τὰ χτήμια της βρίσκονται παράμερα στὸ Κάστρο,
 10 ἐκεῖ πὸν βγαίνει ὁ ἥλιος καὶ βασιλεύγει τ' ἄστρο.
 Τῆς κόρης σου γνωρίζομε τὰ προτερήματά της,
 καὶ γύρω-γύρω στὸ χωριὸ βρίσκονται τὰ καλά της.
 Ὡς λάμπει ὁ Τίμος Σταυρός, λάμπει τὸ πρόσωπόν της,
 κι' ὡς λάμπουν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, λάμπει τὸ ρυφικόν της.
 15 Ἦ ἔχει ὠραῖομ πρόσωπον κι' εἶναι καὶ Ἰπαινεμένη,
 μαζί μὲ τήν κουμπάραν της, τήν κοιτυλογραμμένη.
 Ὡς εἶν' ἡ νύφη ὠμορφη, διάλεξεγ καὶ κουμπάρα,
 σὰν τὸ μεγαλοπάπορο, μὲ τέσσερα φονγάρα.
 Λάδι, λιβάνιγ καὶ κερὶ, τάξε τῆς Παναγίας,
 20 πού ἄβρες γαμπρὸ στήγ κόρη σου, κι' εἶναιμ παιδὶν ἀξίας.
 Ἦ κόρη σου εἶν' εὐγενής κι' ὁ νεῖός γραμματισμένος,
 κι' ὁ γάμος της ἔξακουστός, στὸ φύλλον περιασμένος.
 Τῆμ προίκισες ὡς ἔπρεπεγ κι' ἔδωκες τήν ἐνκή σου,
 καὶ νὰ τῆς δώκη ὁ Θεός, τήν τύχη τῇ ἰδικῇ σου.
 25 Ὡ Παναγιά μου Σπηλιανή, μὲ τῇ χρυσῇ κορῶνι,
 ἐλό(γ)ησε τ' ἀντρόγυνο, πὸν θὰ μᾶς γίνῃ τώρα.
 Ὡσο γιὰ τῆμ προτίμησι, πολὺ σ' εὐχαριστοῦμε,
 πού ἄπες νὰ τραγουδήσωμε, λόγον καλὸ νὰ ποῦμε.

Ἦ Νίσυρος, ἐκδ. 2 (1954), σελ. 12 - 13. (Εὐτυχίας Καρταπάνη Παπα-Καζαβῆ)

- Τὴμ πιὸ καλὴν τοῦ τόπου μας, τὴμ πιὸ ξευγενισμένη,
ἐπῆρεν ὁ καλὸς σας γυιός, νά 'σται 'φχαριστημένοι.
- 'Φχαριστημένοι εἴμαστε, διὰ τὴν ἐκλογὴ μας,
ἐγὼ 'μαι ποὺ τὴ διάλεξα καὶ κάμνω τὴ δική μας.
- 5 Σταυραετός μου πέταξεμ, ποὺ 'χει ὕγειάγ καὶ χάρι,
κι' ἤμπε μέσα στὸν κῆπο σας κι' ἔκοψεν τὸ κλωνάρι.
- Σταυραετός ἐπέταξεν, ἀφ' τὰ μακρὰ τὰ μέρη,
κι' ἤρτεν εἰς τὸ κατώφλι μου, κοντὰ τὸ μεσημέρι,
τὴν ἄσπρημ περιστέρα μου ζητᾶ νὰ κάμη ταῖρι.
- 10 'Αμέσως τὸν ἀγκάλιασα, 'πὸ μέσ' ἀφ' τὴν ψυχὴ μου,
καὶ δι(δ)ω του τὴν κόρη μου καὶ κάμνω τομ παιδί μου.
- 'Επέτυχές το ἰ κλωνί, τὴν κόρη σου νὰ πάρη,
καὶ θὰ μᾶς γίνῃ 'ξακουστό, τοῦτο δὰ τὸ ζευγάρι.
- Κλωνάριν ἀφ' τὸ σπῆτι μας, ἐφύτρωσεν κοντὰ σας,
- 15 τὴμ πέριδικά σας παίρει τη, γιὰ νὰ χορῆ ἢ καρδιά σας.
Νὰ τραγουδήσω θέλω 'γώ, ποὺ 'ναι Σαββάτο βράδυ,
γιὰ νὰ καλέσω τὴ γενιά, νὰ 'ρτη ἀπὸ τὸν "Αδμ.
Πρῶτα στείλετε μήνυμα, στή μάνα τὴν καϊμένη.
ἢ κόρη της παντρεύεται καὶ θὰ τὴμ περιμένη.
- 20 — 'Εγὼ τῆς ἔγραφα χαρτί, ἀπὸ τὰ χτέζ τὸ βράδυ.
«ἢ κόρη σου παντρεύεται, νὰ 'ρτῆς ἀπὸ τὸν "Αδμ.
Καὶ ἓνα χέρι ἄρπαξε, τὸ γράμμα μου νὰ σχίση.
μὴν κοπιάζεις, εἶπε μου, δὲ θὰ ξαναγυρίση.
'Η μάνα της εὐρίσκειται, στ' ἄνθη τοῦ Παραδείσου,
- 25 πάντα στὸ ροῦν της ἔχει τη, γι' αὐτὸμ παρηγορήσου.
'Ητον ὁ Χάρος δὲ 'μπορῶ νὰ τοῦ ξαναμιλήσω,
γι' αὐτὸ μάνα της θὰ γενῶ, νὰ τὴν ἐγκαταστήσω.
'Εγὼ θὰ εἶμαι μάνα της, ἐγὼ κι' ἢ πετθερά της,
κι' ὁ γυιός μου δὲν θὰ τῆς χολιά¹, ποτέ του τὴν καρδιά της.
- 30 Κόρη 'πὸ μάναν ὀρφανή, ἔλυ στὴν ἀγκαλιά μου,
ὀρφάνια δὲ θὰ ροιώσης πιά, στὰ χέρια τὰ 'δικά μου.
'Ὅπως 'γαπῶ τὸ Γιώργη μου, ὅπου τὸν ἔχω ἓνα,
τὸ ἴδιο κόρη μου γλυκειά, θὰ σὲ 'γαπῶ κι' ἐσένα.
'Εσὸ μόνον τοῦ ταίριαξες, θεοκατεβασμένη,
- 35 κι' ἄς σ' ἔφηκεν ἢ μάνα σου, μικρὴ ὀρφανεμένη.

1. Χολιάω, λυποῦμαι, ἀντὶ χολῶω.

"Επιπυες τό τιμόνι σου, μέσ' στά ροικοκρυιά σου,
κ' ἤβγχε στόγ κόσμο δέημα, κόρη μου τ' ὄρομά σου.
Δέ ζήλεφα τὰ πλούτη σου, κί' ὅσα καλὰ κί' ἄν εἶδα,
μόν' τό καλό σου ὄνομαμ, πού' βγαλες στήμ πατρίδα.

Ἦ Νίτωρος, τεύχος 2, σελ. 14.

126

Κατέβη, Παναγιά μου, μέ τό μονογενή σου,
στ' ἀτρύγωνο πού γένηχε γά δώσεις τήν εὐχή σου.
Κόρη μου, φουτολεμονιά σέ μαρμαρένια γλάστρα,
τά σύντεφρι σοῦ λείπουνσι γά εἰς' οὐρανός μέ τ' ἄστρι.

* * *

Ἐ γάμος ἐτελείωσε κ' ἐγώ θά τραγουδήσω,
καί τό καράβι πού ὄριζα εἰς τόν γαμπρό θ' ἀφήσω.
Γαμπρό μου, ἀπό σήμερον θά κυβερνάς καράβι,
πού καπετάνιο σ' ἔβαλα κ' ἔχω χαρὰ μεγάλη.
Ἐμορφά γά τό κυβερνάς, χαρῆς γά τό φορτώσεις
καί τό τιμόνι κράταγε γιά γά μή μετανώσεις.

* * *

Ἐμορφά θά τό κυβερνά, γιατί εἶναι μαθημένος
εὐτόντην εἶχε ἀπό μικρός κ' εἶναι συνηθισμένος.
Σάν πέθαινε ὁ πατέρας του αὐτόν εἶχε ἀφήσει
ἀπό μικρός τή φαμελιάν ὅλη γά συντηρήσει
καί τώρα πού ξεπλῆρωσε τὰ πατρικά του χρέη
ἠθέλησεν εἰς τήν ζοήν γά κάμει κ' ἔνα ταῖρι.
Τήν κόρη σου ἐδιάλεξε γά 'ραι συντρόφισσά του
καί μέσα στό ροικοκρυιό γά 'ν' καπετάνισσά του.
Ἦρθε καί στήν ἐζήτησε μ' ὅλη του τήν εὐτόντη
μέ τή μεγάλ' ἐπόσχεση χαρὰ πώς θά τῆς δίξει.

ἸΑθηρῆς Ἐχρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Ι', σελ. 172 - 173.

127

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ἐκφωνηθὲν εἰς τὸν γάμον Παναγιώτου Γιαννάκη καί Ἀνθοῦσης Βιολῆ, τὸ ἔτος 1903,
ὑπὸ Καλῆς Ἐσουπανάκη.

— Παρακαλῶ σε, Γεώργό ¹ μου, πᾶψε γά κυβερντιάσω,

1. Γεώργος, ὁ, ὁ ἀείμνηστος εἰς πάντας τοὺς Νισυρίους καί λοιποὺς Δωδεκανησίους,
διάσημος βιολιστῆς Γεώργιος Ἐμμ. Μακρογιάννης.

- κι' ἄφηκε τὸ βιολάκι σου, γιὰ τὰ σὲ ξεκουράσω.
 Καμμιά φορά στὸν «Ποταμό»², δὲν ἄρκεφα τραουδι,
 τώρα τ' ἄρκεγώ σήμερα, γιὰ τ' ὠμορφό μου 'Ατθούλι.
- 5 'Αφοῦ εὐρέθηκα ἐδῶ, στοῦ «Ποταμοῦ» τὸ «πλάι»³,
 αὐτὰ τὰ λόγια πὸν θὰ 'πῶ, μοῦ ἤρτασιγ κολαί.
 'Ασκόνιστό μου 'κόνισμα, πού 'χεις μεγάλη χάρι,
 σταυρέ μου ἀφ' τὸ 'Αἶβαλί, μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Τὸ 'κόνισμα τ' ἀσκόνιστο, εἶν' τὸ καλό μ' 'Ατθούλι,
- 10 πὸν κάμν' ὁ Δεσπότης λειτουργιά, καὶ τὴν ἀφκροῦνται οὔλοι.
 'Ο ἥλιος ἐβασίλευγεν, εἰς τὰ γενέθλιά σου,
 καὶ ἄφηκεν τίς κοκκινιές, πάνω στὰ μάουλά σου.
 'Ο ἥλιος ἐβασίλευγεν, τὴν ὄραμ πὸν 'γεννήθης,
 καὶ σοῦ 'δωκε τίς ὠμορφιές καὶ τὴ στολήμ πὸν 'ντόθης.
- 15 Τὸμ Μάη ἐγεννήθηκες, τοῦ "Αη Κωνσταντίνου,
 κι' ἐπῆρες ὄφιν τῆς μηλιᾶς καὶ τὴν ἀσπριὰν τοῦ σκρίνου.
 Τὸμ Μάη ἐγεννήθηκες, πὸν 'τοῖουσιν οἱ-σκρίνοι,
 κι' ἐπῆρες τὴν ἀσπράδαν των, τὴ μωρωδιὸν ἐκεῖνη.
 Καλά 'παν τὰ Θεοτικά, καὶ 'δώκα σου τὴ χάρι,
- 20 γὰ σὲ 'γαποῦν 'Ατθούσά μου, οὔλοι, μικροί, μεγάλοι.
 Καλά 'παν τὰ Θεοτικά, καὶ 'δώκα σου τὸν τρόπο,
 πού 'σουν φτωχί, 'Ατθούσα μου, ν' ἀρέσης τῶν ἀνθρώπων.
 Μὴ τὸ χολιάσης⁴, κόρη μου, πὸν σέ 'παμε φτωχοῦλα,
 ἀπὸ τίς ὠμορφάδες σου, 'μοιάζεις βύσιλοπουῦλα.

2. Ποταμός, ὁ, πλατεῖα συνοικίας Μανδρακίου.

3. Πλάι, τό, πλατεῖα.

4. Χολιάσης, χολιάω, λυποῦμαι, ἀντὶ χολόω, ἐκ τοῦ χόλος, ἐξ οὗ καὶ χολιασμένος = λυπημένος.

'Η Νίσυρος, τεῦχος ὅ, σελ. 12.

128

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

'Ελα, Χριστέ, στὴ στράτα μας
 καὶ Παναγιά μ' ἀντάμα μας.
 Κίνησε δέντρο, κίνησε
 καὶ τὸν Σταυρό προσκύνησε.
 Κίνησε, χουσό ξεφτέρι
 πὸν κἀράβι κάμνεις ταῖρι.
 Κίνησ' οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα,

κρίνε μ' ἀσημένια γλάστρα
 Κίνα, θάλασσα μὲ ψάρια
 κόρη μὲ μαργαριτάρια.
 Κίνησε, ἥλιε καὶ φεγγάρι
 κι' ὄλον τοῦ νησιοῦ καμάρι.
 Κίνησε, χουσή τρυγόνι
 καὶ μαγκάλι τοῦ χειμῶνα.

Γν. ἀρ. 119, σελ. 8.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

1

Κυλὸν καιρὸν ἐρμένισε
τὸ πρῶτο μου καράβι
κί' ἀκολουθοῦν καὶ τᾶλλα μου
κ' ἔχω χαρὰ μεγάλη.

2

Ἐπέτυχεν ὁ Γιάννης μου
λουλοῦδι τῆς Ἀθήνας
μῆλον ἀπὸ τὴν Βενετιά
κί' ἀθὼς τῆς κρεβατίνας.

3

Ἀπὸ ψηλὴν περιοπὴν
τοῦ Γιάννη μ' ἡ Κυρία
παίρνει κί' ὁ Νικολάκης μου
τοῦ Κώστα τὴν Μαρία.

4

Πῆρεν ὁ Νικολάκης μου
τὴν παιὸ καλὴν τοῦ τόπου
καὶ ἐπαινέθηκεν πολὺ
ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

5

Νέβηκε σκάλες ἀργυρῆς
κί' ἀνοιξε χρυσοὴν πόρτα
κ' ἐπῆρε τὴν μονάκριβη
τὸ Μαριγῶ τοῦ Κώστα.

Λόγ. ἀρ. 171, ἐκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου Χαρ. Γεωργιάδου.

6

Ἐδγε σου, Νικολάκη μου,
παιδί τοῦ Σακελλάου.
"Ὅπου σὲ βάλαν πλοίαρχο
σ' ἐγγλέζικο καράβι.

7

"Υψωσε τὴν σημαίαν σου
καράβι ξακουσμένο
ὅπου᾽χεις ταῦτες δυνατοὺς
λοστρόμο παινεμένο.

8

Κ' ἔχει κ' ἡ καπιτάνισσα
ὄνομα δοξασμένο
βάλλον κ' εἰς τὸ τιθάλιο
νέον ξευγερισμένο.

9

᾽Ω μπάγκο μου βασιλικὸ
φρεγάδα στολισμένη
πῆρες τὸ Νικολάκη μου
γιατ' εἶσαι παινεμένη.

10

Φρεγάδα μου παλατιανὴ
χρυσοπάλαιμισμένη
ποὺ σ' ἔχοι τὰ ἀδέλφια σοὶ
μάλαμα φορτωμένη.

Γειτόνισσες, γειτόνισσες, μπροβάλετε νὰ δεῖτε
τ' ἀντρόγυνο ποὺ γένηκε νὰ τὸ καλοφρηθεῖτε.
Γειτόνισσες, μπροβάλετε ἀπ' τὰ πυράθυρά σας,
εὐχῆς νὰ τοὺς ἐστείλετε μὲ ὅλη τὴν καρδιά σας.
"Ὁ ἥλιος ἐπήλωσε καὶ χάραξεν ἡ δύση,
κ' ἤβγεν ἡ περιστέρα μας νὰ μᾶς καλημερίσει.

* * *

Εύπνα, καλομητέρα μου, νὰ μὲ καλημερίσεις,
ποῦ σ' ἄλλο σπίτι μ' ἔβαλες, νὰ μ' ἀποχωρητήσεις.
Εύπνα καὶ δῶσ' μου μιὰν εὐχή γιὰ νὰ καλογεράσω
μὲ σεβασμὸ κ' ἐχτίμηση στὸ τέλος μου νὰ φτάσω.
Κέρασε τὴν παρέμ' μου νὰ 'μ' εὐχαριστημένος
ποῦ ἐστάθηκαν ἀδέρφια μου κ' εἶμ' ὑποχρεωμένος.

* * *

Σ' εὐχαριστοῦμεν ὅλοι μας γιὰ τὰ κεράσματά σου
τοῦ χρόνου ἀγγόνι νὰ κρατᾷς μέσα στὴν ἀγκαλιά σου.

* * *

Κι' ἄλλα πολλὰ σᾶς πρέπουσι κι' ἀκόμα παραπάνω,
ποῦ πᾶν ἀδέρφια στάθητε στοῦ γιοκά μου τὸ γάμο.

* * *

Πολὸν μᾶς ὑποχρέωσαν αὐτά σου τὰ λογάκια,
νὰ ζεῖς νὰ βάλλεις στέφανα καὶ στ' ἄλλα σου παιδάκια.
Καὶ τώρα ποῦ ξημέρωσε πρέπει νὰ διαλυθοῦμε
γιατὶ παρανοστάξιμε καὶ πᾶ' νὰ κοιμηθοῦμε.

Ἰ. Ἀθηνᾶς Ἰακωβίδου, Δωδεκάνησος, τόμος Γ', σελ. 173.

131

ΤΟ ΠΕΡΙΟΛΙ

Α' Χοροὸς

Τίνος εἶν' τὸ περι(β)όλι
Τοῦτο ποῦ κρατοῦμεν ὅλοι
ποῦχει τὸ φραμὸ λούρι
καὶ τὴ γῆ μαργαριτάρι

5 Κι' ἔχει δενδρινὰ περίσσια
λεμονιῆς καὶ κυπαρίσσια.

Β' Χοροὸς

Τ' ἄρχοντα Χατζημανώλη
κ' ἔδωκέν το τοῦ γαμπροῦ του
τ' ἄξου τ' ἀξαζούμενου του.

Α' Χοροὸς

10 Στὴ πέρα 'δῶ στὴ πέρα κεῖ
στὴ πέρα δίπλαν τοῦ χοροῦ
μαντλίν ηἴρα τίνος εἶν' ;

Β' Χοροὸς

Καὶ τοῦ γιογάμπρου της εἶναι,
Γι' ἔπεσεν ἀφ' τὰ λινά του
15 κι' ἀφ' τὰ λινομέταξά του.

Α' Χοροὸς

Στὴ πέρα 'δῶ στὴ πέρα κεῖ
στὴ πέρα δίπλαν τοῦ χοροῦ
Βατάνιν ηἴρα τίνος εἶν' ;

Β' Χοροὸς

20 Καὶ τῆς γιόννημφῆς μας εἶναι
κι' ἔπεσεν ἀφ' τὰ λινά της
κι' ἀφ' τὰ λινομέταξά της.

Α' Χοροὸς

Στὴ πέρα 'δῶ στὴ πέρα κεῖ
 στὴ πέρα δίπλα τοῦ χοροῦ
 Ζευγάρι πέρδικες κρατοῦν
 25 Ζευγάρι περδικόπουλα
 τῆς Κρήτης τὰ ρηόπουλα.
 ὁ Β' Χοροὸς
 (ἐπαναλαμβάνει)

Βρὲ γειά σου γειά σου νιόγαμπρε
 καὶ ποῦ τὴν ἐκωνή(γ)ησες
 αὐτὴν τὴν ρούσα πέρδικα
 30 τὴν ἔξασπρη τριανταφυλλιά.

Α' Χοροὸς

'Απὸ ταξειδιοῦ μου κατέβηνα
 μεσ' τὸ περιόλι της τὴν εὔρηκα, 60
 τὰ βυσιλικά της ἐπότιζε,
 καὶ τοὺς δύοισμούς της
 [ἐκορφολόιζε.

Οἱ δυὸ χοροὶ ὁμοῦ
 35 'Επάνω στὴ τριανταφυλλιά
 ἔκαμε πέρδικα φωλιά
 καὶ μπαινοβγαίνει καὶ γεννᾷ.
 Καὶ σείετ' ἢ τριανταφυλλιά
 καὶ πέφτουν τὰ τριαντάφυλλα
 40 πάνω στῆς νύφης τὴν ποδιά.
 Μα(ζ)εύγουντα οἱ ἄρχοντες
 καὶ κάμουντα ροδόσταμα
 καὶ ραίνουν νύφη καὶ γαμπρὸ
 καὶ πεθερὰ καὶ πεθερὸ
 45 'Εστείλασι τοῦ νειόγαμπρου
 Μαντίλιν ἀφ' τὴν 'Αμουργὸ

Γύρου γύρου εἶν' πλεμένο
 τὴν ἀγάπη διαζωμένο.

Πάντα πυρεκάλαν ἢ μάνα σου
 50 Νὰ ζοῦν καλογοιέ μου στοὺς
 [γάμους σου,
 τὸ παπαδολόι νὰ μα(ζ)εύγετο
 καὶ τὸ γενρολόι νὰ διαλέ(γ)ετο.

Σ' ὅσους γάμους κι' ἂν ἐπῆ(γ)α,
 Τέτοια νύφη δὲν τὴν εἶδα,
 55 Νᾶχη κούτελλο φεγγάρι
 Μιὰ χαρὰ κι' ἓνα καμάρι,
 Νᾶχη τὴν χωρίστριαν ἴσια
 Κάμπο μὲ τὰ κυπαρίσσια
 Νᾶχη φρούδια σὰν βατάνι¹
 60 Σὰν βαμμένα μὲ μελάνι
 Νᾶχη μάτια μπαχουρένια
 Μά(γ)ουλα τριανταφυλλένια
 Νᾶχη δόντια ραί ραί
 Σὰν κονκικιά μαργαριτάρι
 65 Νᾶχη χεῖλη σὰν φλετζάνι
 Κόκκινα σὰν τὸ μερζάνι.

Τὸ μέλος διάφορον
 Καὶ πάλ' ἄς θισ' ὁ γάμος
 Καὶ πάλλ' ἄς λουλουδίση
 Νὰ ξαναλουλουδίση
 70 Καὶ ἄς μαραθοῦσιν οὖλοι
 ὁποῦ τὴν ἀγαποῦσαν
 Καὶ πάλ' ἄς θισ' ὁ γάμος
 καὶ πάλ' ἄς λουλουδίση
 Καὶ ἄς μαραθοῦσιν οὖλοι
 ὁποῦ τὴν ἐγυρεύαν

'Αρμᾶς.

1. Βατάνι — ἀντὶ γαϊτάνι.

Τὸ Περιόλι τραγουδιέται τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ γάμου. Κυρίως δὲ ὅταν οἱ νύφες εἶναι πρωτοκόρες, οἱ λεγόμενες νοικοκυρές. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τίς μὴ νοικοκυρές νὰ τραγουδηθῇ.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 204 - 205.

Αὐγ. ἀρ. 129.

Παρόμοιον εἰς Ν.Α. μὲ λίγες παραλλαγές.

Ὁ Γ. Παπαδόπουλος πρωτοδημοσίευσε τὸ «περιόλι» στὸ Ζ.Λ. (1884-85), σελ. 202 - 203, μὲ τὶς ἀκόλουθες διαφορὲς :

Μεταξὺ τοῦ 6 καὶ 7 στίχου παρεμβάλλει τὸ στίχο «κι' ἄρωτῶ καὶ λέσι ὄλιον».

Μετὰ τὸν 9 στίχον ἐπαναλαμβάνει καὶ πάλιν τὸν 5 καὶ 6 στίχον.

Παραλείπει τὸν 10 στίχον «στὴν πέρα 'δῶ στὴν πέρα 'κεῖ».

Μεταξὺ τοῦ 12 - 13 στίχου παρεμβάλλει καὶ τὸν στίχον «κι' ἄρωτῶ καὶ λέσι ποῦναν».

Ὁ ἴδιος στίχος παρεμβάλλεται μετὰ τοῦ 17ου καὶ 18ου στίχου.

Παραλείπει τοὺς στίχους ἀπὸ 27 μέχρι 52 συμπεριλαμβανομένου.

Τοῦ 55 στίχου προτάσσει τοὺς 57 καὶ 58 :

«ποῦχει τὴ χωρίστρα ἴσια
καὶ τὰ πλούτη τὰ περίσσια».

Οἱ 59 καὶ 60 στίχοι ἀναφέρονται ὡς ἐξῆς :

«νᾶχη φρύδια μαῦρα μαῦρα
σὰν τὰ χιώτικα βοτάνια»

καὶ συνεχίζει ἀπὸ τοῦ 64 στίχου :

«νᾶχη μῦτη σὰν κοντύλι
ποῦν' τοῦ ἔρωτα παιχνίδι
νᾶχει χεῖλη κόκκινα
ἔμορφα καὶ νόστιμα
νᾶχη βόντια ράϊ ράϊ
σὰν κουκιά μαργαριτάρι
νᾶχη σάουνο ποτῆρι
ποῦ κερνοῦν τὸ μουσαφίρη
νᾶχη τὸ λαϊμὸ στητὸ
μαρμαροπελεχητό.

Μετὰ δημοσιεύει τὸν 35 στίχον καὶ συνεχίζει εἰς τὸ τέλος :

«ἐπάνω στὴ τριανταφυλλιά
ἔκαμε πέρδικα φωλιά'
καὶ μπαίνει βγαίνει καὶ γεννᾷ
καὶ τὰ αὐγά της τὰ μετρᾷ
καὶ πέφτουν τὰ τριαντάφυλλα
'πάνω στῆς νύφης τὴν ποδιά.
Μαεῦνουντα οἱ ἄρχοντες
καὶ κάμνουν τὸ ρουδὸσταμο
καὶ ραίνουν νύφη καὶ γαμπρὸ
καὶ πεθερὰ καὶ πεθερό.
Κι' ἄς μαραθοῦσιν οὔλοι
ὅπου τὴν ἀγαποῦσαν κι' αὐτὴ δὲν τοὺς ἀγαπᾷ
κι' πάλ' ἄς μαραθοῦσι
ὅπου τὴν ἐγύρευαν καὶ δὲν τοὺς ἐκατέχει
καὶ πάλ' ἄς μαραθοῦσι ἄς ξαναμαραθοῦσι.
καὶ ἄς ἀνθίσ' ὁ γάμος
καὶ πάλ' ἄς λουλουδίση.

Δ ω δ ε κ α ν η σ ι α κ ᾶ

1) Φοῦμες προσώπου (Σὲ περιβόλι μπῆχα νὰ κόψω παρικό)

Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 239 - Σουλ. Λαογρ.
Καστελλορίζου, Μιχ. Πετρίδη.

- 2) Ζευγκάρι περντικόπουλντα (Στήμ πέρα ἴπλητ τοῦ χοροῦ ζευγκάριαθ πέρντικες κραοῦ)
 Δωδ. Ἀρχ., τόμ. Β', σελ. 281 - Δημ. Τραγ. Με-
 σοχώριου Καρπάθου, Γ. Γεωργιάδου.

132

*Τὸ περιβόλιν ἔπαψε θέλω νὰ τραγουδήσω
 τὸν ἀκριβό μου τὸ γαμπρὸ νὰ τὸν εὐχαριστήσω.
 Γειτόνισσες τοῦ ποταμοῦ μπροβάλετε νὰ δῆτε
 πού 'ρχετ' ὁμορφο-Γεώργης μου νὰ τὸν προσηκωθῆτε.
 Ὡ Γεώργη μ' ἀρκοντόπουλο μὲ τὰ διπλώματά σου
 στῶν Ἀθηνῶν τὴν Τράπεζα γραμμένο τ' ὄνομά σου.*

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 206.

133

ΝΙΣΥΡΙΚΑ ΓΑΜΗΛΙΑ ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ

<i>Περι(β)όλι ποῦν και τοῦτο μαρμαρόχτιστον ὁποῦτο. Ἔχει μιὰ μηλιά στὴν πάντα βγάζει μῆλα διὰ πάντα.</i>	<i>Πάω 'γὼ νὰ κόψω μῆλο νὰ δωρίσω ποῦχῶ φίλο Λέει μου ὁ περιβολάρης : — Ἄλλος πειὰ τὸ κουμαντάρει</i>
---	--

Γν. ἀρ. 63, σελ. 31 (Εἰρήνη Ἐμ. Κατσηματίδη).

134.

*Ἔνα τραγοῦδι θεὸ νὰ πῶ πάνω στὸ περι(β)όλι
σήμερ' ἀλλάζει ὄνομα ἢ ἀκριβή μου κόρη.
Κι ἄλλο τραγοῦδι θεὸ νὰ πῶ πάνω στὸ περι(β)όλι
καράβι 'ναι τρικούβερον ἢ ὁμορφὴ μου κόρη.
Γαμπρέ μου, σοῦ χαρίζουμε τοῦ βίον μας τὸ στολίδι
τοῦ κυρὰ Μούρια ἐγγονή και τοῦ Φασουλαρίδη.
Ἄομορφο νὰ τὴν ἔχετε τὴ διπλοχαδεμένη
πού 'ναι πολὺ εὐαίσθητη νὰ 'ν' εὐχαριστημένη.*

* *

*Ἄομορφοι μ' οἱ Γιωργάκηδες, καλοὶ και τιμημένοι,
γι' αὐτὸ κ' ἐμεῖς ἐπήραμε κόρη ἀνεζητεμένη.
Γιὰ νὰ 'ναι, ὁ γυιός μας ἔμορφος, μὲ λεβεντιὰ και χάρη
γι' αὐτὸ κ' ἐμεῖς τοῦ δώσαμε τοῦ Μούρα τὸ καμάρι.
Ἐῶγε εἰς τὸν πατέρα της νὰ ζήσει χρόνια χίλια
πού 'καμεν ἀκριβογαμπρὸ κι ἀπὸ καλὴ φιλία.*

Ἀθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 174 - 175.

- 1 Ἐλάτε νὰ πααίνουμε κ' ἡ ὥρα εἶν' περασμένη
κ' εἶναι ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός ἀτοί τους κουρασμένοι.
- 2 Ἐλάτε νὰ πααίνουμε πριχοῦ νὰ μᾶς τὸ 'ποῦσι,
γιατὶ ἡ τυφοῦλα κι ὁ γαμπρός θέλον νὰ κοιμηθοῦσι.
- 3 Γαμπρέ, μὲ τὴ γυναῖκα σου νὰ ζήσεις νὰ γεράσεις
καὶ νὰ 'ναι καλορίζικη, ἡ στράτα ποὺ θὰ πιάσεις.
- 4 Νύφη, βεργούλα λυγερὴ εἶναι τ' ἀνάστημά σου
ἡ Παναγιὰ ἡ Σπηλιανὴ νὰ 'ναι πάντα κοντά σου.
- 5 Κοιμήσου μὲ τὸ ταῖρι σου γλυκὰ στήν ἀγκαλιά του,
ξύπνησε μὲ τὰ χάρδια του, μὲ τὰ δροσοφιλιὰ του.

Ἄθηνᾶς Ταρσοῦλη, Δωδεκάνησα, τόμος Γ', σελ. 176.

ΤΟΥ ΜΥΛΟΥ *

- 1 Ἐλα, Χριστέ μου, νὰ τὸ πῶ, σιγὰ κι' ἀγάλι 'γάλι
γιὰ νὰ μοῦ φύγη ἡ συλλογή, ποὺ ἔχω στὸ κεφάλι.
- 2 Ἀγάλι 'γάλι θὰ τὸ πῶ, σιγὰ σιγὰ μὲ τρόπο
νὰ σὲ 'παιέσω, ἀγάπη μου, ἔμορφε τῶν Ἀιθρώ
- 3 Ἀγάλι 'γάλι θὰ τὸ πῶ, σιγὰ καὶ μερωμένα
γιὰ νὰ μουφὶ κακὴ καρδιά, νὰ πάρη ὁ νοῦς μου ἀέρα.
- 4 Ὁ νοῦς μου πάλι σήμερα, δὲν εἶναι μετὰ μένα
μόνον εἰς τὰ βαθιὰ νερά, καὶ στὰ 'ρεκατωμένα.
- 5 Τὸν νοῦν μου δὲν τὸν ἔχω πιά, καθὼς τὸν εἶχα πρῶτα
ἄγγελοι τὸν ἐπήρασι, κι' ἐσένα τὸν ἐδώκα.
- 6 Θαυμάζομε σὰν περπατῆς, πῶς δὲν ἀνθοῦν οἱ δρόμοι
αὐτὴν σιανομάδα σου, καὶ αὐτὴν καλὴν σου γνώμη.
- 7 Σὰν περπατῆς τὰ δένδρα θιοῦν, καὶ τὰ κλαδιὰ φονητῶνον
καὶ τὰ πουλάκια σου πετοῦν, κ' ἐκεῖνα καμαρώνουν.
- 8 Σὰν περπατῆς, ἀγάπη μου, κ' ἔρχεσαι τὸ Λαγκάδι
σὰν ἥλιος μοῦ φαίνεσαι, τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι.
- 9 Σὰν ἥλιος μοῦ φαίνεσαι, τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι

* Ὄταν οἱ γυναῖκες ἀλέθουν μὲ τὸ χειρόμυλο τραγουδοῦνε ἢ μαϊρολογοῦν. Τὸ τραγούδι τὸ παραπάνω εἶναι ἓνα εἶδος τῶν τραγουδιῶν τοῦ μύλου.

- ὁ κόσμος σ' ἔχει δῆμα, κ' ἐγὼ κροφὸ καμᾶρι.
 10 Ὁ ἥλιος ὅταν πρωτοβγῆ, ἔχει σταυρὸν στῆ μέση
 καὶ σὰν κ' ἐσέν', ἀγάπη μου, ἄλλος κανεῖς δὲν ἔχει.
 11 Στέλλωσού με τὸν ἥλιον, ποῦχε τιμὴ καὶ χάρες
 φούλλι ἀπὸ βασιλικὸ μετὰξι καὶ μύλο στὸ κλωνάρι.

Μαρία Παρθενιάδη, Συλλογὴ Ἄρμᾶ.

137

Ο ΚΙΤΡΙΝΙΑΡΗΣ

- Ἔπεσεν τὸ τριαντάφυλλο, κοντὰ στὸν κιτρινάρη·
 Κι' ὁ κιτρινάρης τὴν φιλᾶ κι' ἡ κόρη ἀναστενάζει.
 — Τί ἔχεις, κόρη, καὶ χολιᾶς, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάζεις
 ποῦναι τὰ ραῦχα σου πολλὰ κι' οἱ βέργιες σου ἐτενῆρτα.
 — Φωτιὰ γὰρ κάψη τὰ καλὰ καὶ τὰ μετὰξωτὰ μου
 τὸν ἄνδρα ποῦ μοῦ δώσανε δὲν εἶναι τῆς καρδιᾶς μου.

Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἄρμᾶ.

138

ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΗ *

Κα(ῖ)μὸν τὸν ἔχω μέσα μου καὶ μες στὰ σωτικά μου
 πόσ' ἤμπασι, πόσ' ἤβγασι ἀφ' τὰ τοικοκυριά μου
 κι' ὅλοι καλοὶ καὶ πλούσιοι κι' ὅλοι κυβερνημένοι
 τὴν ἐκκλησιὰ δὲν κτίσασι γὰρ μαι εὐχαριστημένη.
 Καὶ τώρα στὰ γεράματα, θέλω γὰρ τὴν ἐκτίσω
 γὰρ πᾶ' γὰρ κάμω λουτρογιὰ κι' ὕστερ' ἄς ξεψυχήσω.

Συλλογὴ Ἄρμᾶ.

* Ἡ Μαρία τοῦ Παρθένη ἦτο μιὰ γυναῖκα γεμάτη ἀρχοντιά. Στὰ γηρατεία της εἶχε
 μωρὸ καὶ τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου Θεολόγου ποῦ τὴν χάλασαν οἱ Ἰταλοί.

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

139

- 'Απόψε μέσ' 'ς τὸν ὕπνο μου, 'ς τὴν ὕπνοφαντασιά μου,
'σὲ περιβόλι ἤμουνα, σὲ δέντρο ἐκοιμούμουν·
σέλινά μεταφύτευγα, καὶ πράσα 'πρασολόουν·
κι' ὁ νιὸς 'ποῦ μὲ 'τρογύριζε, πότε μου δὲν τὸν εἶδα,
5 καὶ τὸ πρῶτ' σηκώνομαι πολὸ συλλοῖσμένη.
« Ἄς ἔβγω 'ς ταῖς γειτόνισσαις, 'ς ταῖς ὄνειροδιαλότριάς,
γὰ μοῦ διαλύσουν τ' ὄνειρον ἐκεῖνο 'ποῦ 'δα 'πόψε ».
Καὶ μιὰ καλὴ γειτόνισσα ἐπηλοῖθηκέ μου :
« Τὸ ὄνειρό σου εἶν' καλὸ, καλὸ θὰ σοῦ διαλύσῃ »
10 τὸ περιβόλι θάλασσα, τὸ δέντρο εἶν' καῖκι,
τὰ σελινά 'ναι κύματα, τὰ πράσα ἀεράκι,
κι' ὁ νιὸς 'ποῦ σὲ 'τρογύριζε, ἐκεῖνος 'ποῦ σοῦ λείπει ».

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 394, ἀρ. 9, Γ.Π.

140

- 'Σηκώθηκι τὸ καῦμένο μιὰν ἀγῆ μὲ τὸ καλὸ,
κ' εἰς τὸ καμπο κατεβαίνω, κόρη γὰ 'βρω γὰ χαρῶ.
'Βρίσκω μιὰ ἀγγελουδιά, κ' ἦτανε 'μισανοιχτή,
κ' ἦτανε μιὰ κόρη μέσα ἀγγελοζωγραφιστή.
5 Τὸ φεσάκι μου τῆς βγάζω καὶ τὴ διπλοχαιρετῶ :
« Μὲ τὸν ὄρισμό σου, φῶς μου, δνὸ λογάκια γὰ σοῦ 'πῶ ».
Κ' ἡ δουλεύτρια της μοῦ λέει' « Σὺ δὲν εἶσαι γιὰ ταυτήν ».
Πέφτω κάτω λιωμένος κ' οἱ γειτόνοι μὲ βαστοῦν,

δὲν τὸ 'βάσταξ' ἢ καρδιά της νὰ φωνάξ' ἑνὸς γιατροῦ.
10 «Μή, γιατρέ, κί' ἄν σὺ μὲ ζήσης, ἐμπροστὰ της θὰ σφαῶ,
θάμασμα θέλω νὰ γείνη, πὼς γιὰ 'γάπη θὰ χαθῶ».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 389, ἀρ. 19, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 20, σελ. 4, Α.Κ.

141

Τὸν ἄμμο, ἄμμο 'πήγαινα κοντὰ 'ς τὸ περιγιάλι,
κ' ἤμμου μονάχο μοναχό, μότο τὸ κῦμα 'λάλει,
τὸ κῦμα 'ποῦ 'γλυκίδερονε τῆς πέτρας τὴν μαλλάδα,
'ποῦ ἔδειχνε 'ς τῆς θάλασσας τὴν ὄνη πρασινάδα.
5 Τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρό, 'ποῦ 'πέτα 'ς τὸν ἀγέρα,
τὰ βράχη κάμπο μού 'δειχνε καί' τὸ σκοτάδι 'μέρα.
Κ' εἶδα 'ς τὴν ἄκρη τοῦ 'γιαλοῦ μιὰ πέξδικα μονάχη,
'ποῦ 'γλυκοπίδα καὶ γλυκὰ 'ξεπέρραε τὰ βράχη.
«Ποῦ τρέχεις, χρυσοπέξδικα ; ποῦ τρέχεις, πεξδικουῖλα ;
10 ἐδῶ 'ς τὴ στράτα σκοτεινὰ ποῦ 'πάεις μοναχοῦλα ;
Δὲν ἐφοβήθης κυνηγὸ μὴ τύχη καὶ σὲ πιάση » ;
« Ἄν ἐφοβούμην κυνηγὸ, δὲν ἔβγαίν' ἀπ' τὰ δάση ».
« Ἐγὼ θὰ γείνω κυνηγὸς καὶ θὰ σὲ κυνηγήσω ».
« Μὰ 'σάν ἐσένα κυνηγὸ κ' ἐγὼ θὲ νὰ 'κλουθῆσω ».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 400, ἀρ. 21, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 12, σελ. 10, Α.Κ.

142

« Ἄμε, χιλιδονάκι μου, φέρ' μου καλὸ χαμπάρι,
νὰ κάμω τὰ φτερούδια σου μὲ τὸ μαργαριτάρι ».
« Δὲν ἤμπορῶ, κόρη καλή, γιατί φωλίτσα κτίνω ».
« Ἄμε, χιλιδονάκι μου, κ' ἐγὼ σοῦ τὴν ἐκτίνω '
5 ἐσὸν τὴν κτίνεις μὲ πηλό, κ' ἐγὼ μὲ τὸν ἀσβέστη,
'σὸν τὴ στρώνεις μὲ κλαδί, κ' ἐγὼ μὲ τὸ παμπάκι ».
Κ' ἐπῆε κ' ἤρθε τὸ πουλί καὶ τὴ φωλιά δὲν ἤδρε,
κ' ἔκατσε κ' ἔκλαψε πικρὰ κ' ἐμένα 'κατηράσθη.
« Κόρη, πάντα νὰ καρτερῆς καὶ πάντα νὰ λιμένης,
10 πάντα τὰ χεῖλη σου ξερά, τὰ 'μμάτια σου βλαμμένα,
τὰ μῆλα τοῦ προσώπου σου καμένα 'πὸ τὰ δάκρυα ».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 402, ἀρ. 26, Γ.Π.

Γν. ἀρ. 19, σελ. 4, Α.Κ.

- Ἰππὲ μου, ἴντα νὰ γενῶ μὲ τούτη τὴν ἀγάπη ;
 πρῶτὸ βραδὺ ἔς τὸ σπῆτι μας καὶ κάθε μεσημέρι,
 νὰ τὴν ἐδιώξω δὲ ἔμπορῶ καὶ νὰ τῆς ἴπῳ τὸ ὄχι
 κακιώσω θέλω μιὰ βραδυνά, νὰ σφικτομανταλώσω.
- 5 Βαρσάμια βάζω μάνταλα, βασιλικοὺς περάταις,
 καὶ βάζω κι' ἀντιμάνταλα τοῦ ἑνὸς μὲν τὸ κλωνάρι.
 Ἐκεῖ τὰ μεσάνυχτα, δυὸ ὄροις νὰ ἔξημερώσῃ,
 ἄγροικῶ χτύπο ἔς τὴ πόρτα μου, ζάλα μέσ' ἔς τὴν ἀδλή μου,
 τρασοῦδι ἔς τὸ δωμάτι μου, μὰ δὴ πρεπὸ τὸν εἶχε.
- 10 « Ἦω λιερή, σὴκ' ἄνοιξε, νὰ πᾶ' τοῦ κόψω ροῦχα,
 νὰ πᾶ' σοῦ κόψω καμουχὰ καὶ πράσινα βελοῦδα,
 κ' ἔμπροσ ἔς τὰ μανικάκια σου χρυσὸ μαργαριτάρι».
 Κ' ἐγὼ ἴπῳ ἔκει ἴπῳ κοίτου μου ἐπηλοήθηκά του
 « Καλὰ τὸ λέεις, ἄουρε, καλὰ τὸ συντοχαίνεις,
- 15 νὰ πᾶ' μοῦ κάμης ἐρημιαίς, νὰ πᾶ' μοῦ κάμης ἐννοιαίς,
 κ' ἔμπροσ ἔς τὰ μανικάκια μου δάκρυα καὶ μοριολόγια».

Ζ.Α., τόμ. Α' (1891), σελ. 395, ἀρ. 12, Γ.Π.

Τὸ ἴδιον δημοσίευσε ὁ Α.Κ. εἰς τὸν Γν. ἀρ. 25, σελ. 4, μὲ τὶς ἀκόλουθες διαφορὰς :

Μεταξὺ τοῦ 2 καὶ 3 στίχου παρεμβάλλεται τὸ δίστιχο :

« ὡρὶς καμμιὰ ὑπόσχεση πὼς θὰ γενοῦμε ταῖρι
 καὶ πάντα βρίσκει πρόφαση γύρω νὰ σολατσέρη».

Πρὸ τοῦ 5 στίχου, ὁ στίχος :

« καὶ ἄς φανῶ κακίσειρι, ἀρκεῖ νὰ μὴ μαλώσω».

Παραλείπεται ὁ 13ος στίχος.

14

Παραλλαγή Β'

- Γιὰ πῆτε μου τί θὰ γενῶ μὲ τούτην τὴν ἀγάπη ;
 Πορὸ βραδὺ στὸ σπῆτι μας καὶ κάθε μεσημέρι
 Νὰ τῆς μιλλώσω δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἐδιώξω κι' ὄχι
 Κακιώσω θέλω μιὰ βραδυνά νὰ σφικτομυνδαλώσω
- 5 Βάλσαμα βάλλω μάνδαλα, βασιλικοὺς περάταις,
 καὶ βάλλω κι' ἀντιμάνδαλα τοῦ ἑνὸς μὲν τὰ κλωνάρια.
 Κ' ἐκεῖ τὰ μεσάνυχτα, δυ' ὄροις νὰ ἔξημερώσῃ
 ἄγροικῶ χτύπο στὴν πόρτα μας, ζάλα μέσ' τὴν ἀδλή μας

- τραγοῦδι στὸ δωμάτι μᾶς καὶ ἔδὲ προεπὸν τὸν εἶχε.
- 10 Σήκ', ἀγάπη μου, κί' ἀνοιξε, σήκου, γλυκειά μ' ἀγάπη,
 Νὰ πᾶ σοῦ κόψω καμουχᾶν καὶ νὰ σοῦ ράψω ρούχα
 Κ' ἔμπρὸς στὰ μανικάκια σου συχνὶ μαργαριτάρη.
 Κί' ἡ κόρ' ὡς ἦτο φρένιμη, φρένιμα ἔπλησθη.
 Καλὰ μου λέεις, ἄουρε, καλὰ μου συντυχαίνεις
- 15 Νὰ πᾶ' μου κόψης μέριμναις καὶ γὰ μου ράψης ἔννοιες
 Κ' ἔμπρὸς στὰ μανικάκια μου δάκρυα καὶ μοιρολόγια.
- Γν. ἀρ. 39, σελ. 2, Σουλ. I. Λογοθέτη.

145

ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Παράλλαγή Γ'

- Ἄχου καὶ πῶς θελᾶ γενῶ μὲ τούτην τὴν ἀγάπη
 νὰ τὴν ἐδιώξω δὲν μπορῶ καὶ νὰ τῆς πῶ καὶ τ' ὄχι.
- Νὰ πιάσω θέλω μιὰ βραδυὰ νὰ σφιχτομυταλώσω
 Περάτες βάλλω σίδερα κι' ἀργουομυταλίδια
- 5 Κι' βάλλω καὶ ἀντιμάνταλα τοῦ διόσμου τὸ κλωνάρι
 Ἐξεῖα τὰ μεσάνυχτα δυὸ ὄρες νὰ ξημερώση
 Γροικῶ χτύπο στὴν πόρτα μου ζάλα μέσ' τὴν ἀελλή μου.
 Γιὰ σήκ', ἀγάπη μου, ἄνοιξε, σήκου, γλυκειά μ' ἀγάπη,
 Νὰ πᾶ σοῦ κόψω παμουχᾶ¹ νὰ πᾶ σοῦ κόψω ἀλλάγια
 Κί' ἔμπρὸς τὰ μανικάκια σου συχνὶ μαργαριτάρη
- 10 Καλὰ μοῦ λές, ἀγάπη μου, καλὰ μὲ συμβουλέβγεις
 Νὰ πᾶ μοῦ κόψης βάσανα, νὰ πᾶ μοῦ κόψης λόγια
 Κί' ἔμπρὸς στὰ μανικάκια μου δάκρυα καὶ μοιρολόγια.
- Συλλογὴ Ἄρμᾶ.

1. Παμουχᾶς, ὁ, φόρεμα νυφικὸν ἐκ τοῦ ἐν χορήσει παρακαμιόνω, πέπαιμι ἐκ τοῦ τάομαι = κέκτημαι ἐξ οὗ καὶ πᾶμα = κτήμα καὶ πολυτάμιων = πολυκτῆμων.

146

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

1	2
Ἄσφρανε, Πατέρα μου,
καὶ Γῆς, μάνα γλυκειά μου,
ἄλλη καμμιά δὲν τὰ ἔπαθεν
τὰ περιστάτικα μου.	Ἄσφε τῶδα τῶνειρο
πρικυφ φαρμακομένο
πὼς θέλ' ἄ μὲ σκοτώσουσιν
ἄδικα τὸ καμένο.

Ἐμὲν κί' ἄμ μὲ σκοτώσουσι
 κ' εἰς τὸ γιαιλὸ μὲ ρίξου
 Πάλε τὰ κοκκαλάκια μας
 ἀντάμα θέλ' ἃ σμίξου.

Αὐγ. ἀρ. 162. Ε.Ι.Κ.

147

ΧΑΡΗΤΕ ΟΙ ΝΕΟΙ

Ἐσεῖς, πουλιά τοῦ κάμπου καὶ τῆς Ροῦμελης	Πουλίγ κάθετ' ἀπάνω καὶ γλυκοκελαδεῖ
Ἄτοῦ ψηλὰ ποῦ πᾶτε νὰ χαμηλώσετε.	Καὶ ὁ κελαδισμὸς του μοῦ φαίνεται νὰ λέη :
Λαοὺς, περδίκια νάβρω πολάκια νὰ σκοτώσω	Χαρήτε σεῖς οἱ νέοι ποῦβρετε τὸν καιρὸ
Καὶ σένα νὰ γλυτώσω κορμίμ ἀγγελικὸ.	Χαράχ χαράχ χαρήτε καιρὸμ μὴγ καρτερήτε.
Ἐκεῖ θωρῶ ἴναμ πύργο κ' ἔλαμπε ἕσγιαν τὸν ἥλιο	Γιατ' ὁ καιρὸς διαβαίνει καὶ δὲν γυρίζει πειά.

Αὐγ. ἀρ. 162. Ε.Ι.Κ.

148

Ἄχ, νᾶμμον πετροκάβουρας στήν πλάκα ποῦ λευκαίνει
 νὰ τσίμπαρα τὸ πόδι σου νὰ δῶ γιὰ δέ μου κρένεις.
 Μοῦπαν ἀραβωνιάστηκες, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου
 οὔλοι νὰ ῥτοῦν στοὺς γάμους σου καὶ γὼ στὰ κόλληβιά σου.
 Τὴν Κερριακὴ νὰ πατρευτῆς τὰ βράδυ νὰ χηρέψης
 καὶ τὴ Δευτέρα τὴν ἀγγὴ ἐμένα νὰ γυρέψης.

Γν. ἀρ. 33, σελ. 4, Α.Κ.

149

ΑΣΠΡΟ ΜΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΙ

Ἄσπρο μου τριανταφυλλάκι, βασιληῦ τῶν λουλουδιῶ,
 ποιάς ἀρνήστη(ν) τὴν ἀγάπη νὰ τῆς ἀρνηστῶ καὶ ἴγῳ ;
 Ἔνας γέρος τῆς ἀρνήστην ἐκατόδεκα χρονῶ,
 κί' ὕστερα μετάνοιωσέν το κί' ἔκλαιγε σὰν τὸ μωρὸ.
 5 Δώδεκα χρονῶ κορίτσι, χήρα πάει στὴ μάνα τῆς
 τὰ στέφανιά τῆς στήν ποδιά κί' ἔκλαιγεν τὸν ἄντραν τῆς.

- Σῶπα, κόρη μου, μὴν κλαίης, σῶπα, μὴ μαραίνεσαι,
 νέα εἶσαι κι' ὄμορφη 'σαι καὶ ξαναπαυτρεύγεται.
 — Σῶπα, μάνα, τί μοῦ λέεις ; τί γὰ κάμω τ' ἀρρωτῶ
 10 ποῦχασα τὸ πρῶτο μ' ταῖρι, τὸ δεξιό μου τὸ πλευρό.

(Καθ' ὑπαγόρευσιν Φρ. Βιολῆ).

Γν. ἀρ. 69, σελ. 4, Α.Κ.

150

- 'Εχτὲς βράδην ἐπέρασα ἀφ' τῆ χαριτωμένη
 καὶ 'στέκετο στὴν πόρτα τῆς μιᾶ λιγνοχαδεμένη
 'κείνη τὰ μάτια μουῦνεψεν, ἔλα ταχὺ σὲ μένα,
 κι' ἐμὲ μὲ πῆρεν ἡ χαρὰ κι' ἐπῆα ἀποσπέρα
 5 καὶ βρίσκω 'μπρὸς στὴ πόρτα τῆς δυὸ παλληκάρια 'βλέπαν
 κι' ἔκαμαν τὸ κεφάλι μου τὰ αἵματα καὶ τρέχαν
 Καὶ παίρνω τὸ ραβδάκι μου καὶ πάω στὸ κελλί μου.
 ἢ κεφαλὴ μου τῶθελε καὶ τᾶβρε τὸ κορμί μου.
 Τὴν Κεργιακὴ 'πὸ τὸ πρῶτ, τὴν ἠῦρα καὶ μοῦ 'γέλαν.
 10 — Καλὰ σου τὰ κατάφερα κι' ἂν θέλῃς πάλιν ἔλα.
 — Ἄμε στὸ γέρο-δαίμονα ἐσὸ καὶ τὸ φιλί σου,
 ὅπου θυμοῦμαι τὸ ραβδὶν ὅπου 'φα' στὴν ἀδελήν σου.

Γν. ἀρ. 39, σελ. 2, Σουλ. Ν. Χατζηδημητρίου.

151

1

- Σηκώνομαι ταχὺν, ταχὺ — πᾶν τὰ ματάκια μου βροχή,
 ἀφ' τὸν ὕπνον ὑπνωμένα — κι' ἀπ' ἀγάπη μαραμένα.
 Παίρνω τὸ τουφεκάκι μου — ὦ ποὺ νὰ ζῆς, ἀγάπη μου,
 γυνεῖ μ', καὶ πᾶ' νὰ κνηγήσω — μαῦρα μάτια νὰ τσακίσω.
 5 Στὴν πρώτη μου τὴν τουφεκιὰ — ἔλα Χριστέ καὶ Παναγιά!
 Σύρω, χτυπῶ μιὰ περικιά — ποὺ περπατεῖ λεβέντικα
 μιὰ πάπια κι' ἕναν πάπιο — μὲς στὰ σεντονακία τὰ 'χω
 'Ελᾶτε νὰ τὰ ψήσωμε — καὶ νὰ τὰ κολατισίωμε.

2

Στῆς μαντζουράνας τὸν ἀτθὸ — ἔπεσα νὰ 'ποκοιμηθῶ,
 ὄλο τὸν ὕπνο γιὰ νὰ πάρω — τὴν ἀγάπη μου νὰ π' ἀβρω
 ἐκεῖ βλέπω στὸν ὕπνο μου — σὰ γὰ το εἰς τὸ ξύπνο μου

- στην δνειροφαντασσά μου — πῶς παντρεύαν τὴ κυρά μου
 5 παντρεύαν τὴν ἀγάπη μου — τ' κάμνα γιὰ δινάτι μου
 καὶ τῆς διναν τὸν ἔχτρού μου — γιὰ τὸ πείσμα τὸ δικό μου
 κι' ὄλο δικούς δικούς καλοῦν — κι' ἐμὲ κουμπάρον προσκαλοῦν
 γιὰ νὰ τοὺς ἐστεφανώσω — μὲ τί χέρια θὲ ν' ἀπλώσω.
 Κάμνω στεφάνια ἀπὸ φλουρι — νὰ ζῆς ἀγάπη μου, πολὺ
 10. καὶ λαμπάδες ἀπ' ἀσήμι — γκλάψατε γιὰ μένα φίλοι.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 216
 Συλλογὴ Ἀρμῆ.

152

- Φέτος τὸ καλοκαιράκι — κωνηγοῦσα ἓνα πουλάκι
 κωνηγοῦσα λαχταροῦσα — νὰ τὸ πιάσω δὲν μποροῦσα
 κι' ἔροξα τὰ ξοβεργά μου — κι' ἤρτεν τὸ πουλί κοντά μου
 κι' ἀπὸ τὴ πολλὴ χαρά μου — ἔχασα τὰ λο(γ)ικά μου.
 5 Ἦρτε μου γιὰ νὰ πετάσω — κι' εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ φθάσω
 κι' ἄγγελο νὰ κατεβάσω — καὶ τὴν θάλασσαν ν' ἀδειάσω
 νὰ τὴν κάμω περι(β)όλι — νὰ τὴν ἐξηλεύουν ὄλοι
 νὰ φυτέψω λεμονίτσες — λεμονιὲς πορτοκαλίτσες.
 Τὴ δευτέρα τὸ φυτεύω — καὶ τὴν τρίτη τὸ κλαδεύω
 10 τὴν τετάρτη βγάζει φύλλα — καὶ τὴν πέμπτη βγάζει μῆλα
 τὴ παρασκευὴ τὸ βράδυ — πάει ὁ κλέφτης νὰ τὰ πάρη.
 Κλέφτη μου, μὴ κλέφτεις μῆλα — μὴ κοροφολογᾷς τὰ φύλλα
 γιὰ τὰ ἔχω μετρημένα — στὸ δευτέρῳ περασμένα
 πέντε πέντε — ἓνα ἓνα.

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀρμᾶ).

153

<p>Ἀφκραστῆτε μου νὰ ζῆτε
 ὄσες τὸ χορὸ κρατεῖτε
 λεύτερες νὰ παντρευτῆτε
 παντρεμένες νὰ χαρῆτε.
 5 Π' ἀγαπῶ ἄνα χελιδόνι
 κ' ἡ μανοῦλα τὸ μαλλώνει
 τὸ μαλλώνει καὶ τὸ βρίζει
 τὴ καρδοῦλα μου ρατίζει.
 Κι' ὅταν θὰ ψυχομαχῆσω
 10 μὰ παραγγελιὰ θ' ἀφήσω</p> | <p>Νὰ μὲ πᾶν' ἀφ' τὸ σοκάκι
 νὰ μ' ἀφήσουνε λιγάκι
 νὰ μπροβάλη τὸ πουλί μου
 ἢ ἀγάπη ἢ δική μου
 15 Νὰ τραβήξῃ τὰ μαλλιὰ της
 νὰ μὲ κλάψῃ ἀφ' τὴν καρδιά της.
 — Τί ἔχεις, φῶς μου ἀγαπημένο,
 στὴν ταβέρινα ξαπλωμένο ;
 — Πέθανα ἀπὸ τὸ καμὸ σου
 20 νὰ ν' τὸ κρέμα στὸ λαιμὸ σου.</p> |
|--|---|

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 220.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΟΡΣΑΡΗ

Ένα από τὰ παλιά τραγούδια είναι και τὸ τραγούδι τοῦ Ὁρσάρη, πού ἔχει μιὰ θλιβερή ἱστορία :

Ὁ Ὁρσάρης ἦταν τσοπάνης και ἀγαποῦσε μιὰ νέα, τὴν Καλὴ τοῦ Πολυχρόνη. Μιὰ μέρα πού ἡ Καλὴ μάζευε ἀγραμύθια χτύπησε στὸ κλαδί τοῦ δένδρου και χύθηκε τὸ μάτι της. Αὐτὸ στάθηκε αἰτία νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ ὁ ἀρμαστός της και νὰ παντρευτῆ μιὰν ἄλλη.

Μετὰ πόλλά χρόνια, ὅταν μιὰ μέρα ὁ Ὁρσάρης ἔβασκε τὰ κατσίκια του στοῦ Καταβροῦ τίς πλαγιές κατὰ τὸ Ἄργος, ἐκείνη τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ κι' ἄρχισε παραπονεμένα νὰ τραγουδᾷ :

*« Τίνοz νὰ πῶ τὸν πόνο μου νὰ μὲ παρηγορήσῃ
Κι' ἡ πέτρα ποῦναι ριζιμιὰ κι' ἐκείνη θὰ ραγίσῃ ».*

Και αὐτὸς πού ἄκουσε τὴ θλιβερὴ της φωνή, ἀπάντησε τραγουδιστὰ και πονεμένα ἀπ' τὴν ἀντικρυνὴ ράχη μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ :

*« Τί' χεις παραπονιαρά μου και παραποναογιά μου
ἀπὸ τ' ἀγνάνα σ' ἄκουσα και ράγισε ἡ καρδιά μου ».*

Κι' ἐκείνη ἐξοκολούθησε μὲ τὸ θλιβερὸ σκοπὸ τῆς :

*« Τίνοz νὰ πῶ τὸν πόνο μου και τίνοz τὸν κλημό μου,
ποῦχασα τὴν ἀγάπη μου, τὸ φῶz τῶν ὀμματιῶν μου ».*

Τὸ πονεμένο της τραγούδι ἔμεινε χωρὶς ἀπάντηση μέσα στὴν ἐρημιὰ τῆς ἐξοχῆς, μέσα στὴν μοναξιά τῆς ἀχαρῆς ζωῆς της.

(Ἀνδρημοσίευσis ἀπὸ τὸ Γν. ἀρ. 112, σελ. 8, γραμμένο ἀπὸ τὸν Παλιὸ Νισύριο).

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΑΤΙΑΣ

Οἱ Νισύριοι τῇ σκληρῇ δουλειᾷ τοῦ θερισμοῦ, τὴν ἔχουν μεταβάλλει σὲ πανηγύρι : Ἀργατιά λένε ἐκείνους ποὺ βοηθοῦν στὸ θερισμό. Τὸ ὄραϊο αὐτὸ ἔθιμο, ἐκθέτει λεπτομερῶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κῶ εἰς τὴν Λύγῃ ἀρ. 116, σελ. 4, καθὼς ἐπίσης στὰ Νισυριακὰ Χρονικά, Τεῦχος ἀρ. 28-29, σελ. 24, εἰς τὰ Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Νισύρου. Ἐπίσης καὶ ὁ Νικήτας Σακελλαρίδης εἰς τὰ Ν.Χ. τεῦχος ἀρ. 22, σελ. 25 ('Απ' ὅ,τι θυμᾶμαι).

Εἰς Ν.Α. σελ. 66, καὶ 68-69 δημοσιεύονται τραγοῦδια τῆς ἀργατιᾶς.

155

Ο ΠΕΥΚΟΣ

- Ἐμπρὸς μας τὸν ἐβάλαμεν τὸν πεῦκο μὲ τὰ κλώνια
κι' ὁ Θεὸς κι' ἡ Παναγιά νὰ τοῦ χαρίζη χροῖα.
Ἐμπρὸς εἶναι ὁ πλάτανος, πίσω τὸ κωπαρίσι
ποὺ φθάνουσι τὰ κλώνια του σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση.*
- 5 *Ὁ πεῦκος τὸ τραγοῦδι τῆς ἀργατιᾶς
στοὺς δρόμους ποὺ περνᾶτε ἄς βουίση
ἢ κέρδικα ν' ἀκούση τῆς ρεματιᾶς
κι' ἐκεῖνη τὴ φωνή σας νὰ κλονθήση.
Τραγουδήσετε τὶς κόρες, τὴ νοικοκυρά,*
- 10 *μῆντε μέσ' στ' ἀρχοντικό της ὅλες μὲ χαρά.
Φηθήτε της ὁ Θεὸς νὰ τὴν πληθαίνει
καὶ νὰ ῥυαί πάντα ἀγαθομπλησμένη
ἔλεος μέσ' τὴν ἀλλή της νὰ ἔβρη τὸ ὄρφανὸ
καὶ ψωμί τὸ πεινασμένο, ροῦχον τὸ γυμνὸ.*

Ν.Χ. ἀρ. 22, σελ. 26, Ν. Σακελλαρίδης ('Απ' ὅ,τι θυμᾶμαι).

Ἄφ' τὸ πρῶτ' θερίζουμε, σὲ τοῦτο τὸ λιβάδι
 γιὰτ' εἶν' ὁ κάμπος του πλατῶς κί' ἡ ἄκρια του μεγάλη·
 Σήμερο μέσα στὸ Λακκί εἶν' ὄμορφο τ' ἀγέρι
 ὅπου θερίζουν Παναγιᾶς καὶ δένουν οἱ ἀγγέλοι.

- 5 Πρῶτὴν φορὰν ἐθέρισα μέσα στ' ἀρχοντικὸ σας
 καὶ ἔμεινα ἐκστατικῇ ἀφ' τὸ νοικοκυριό σας.
 Ὁμορφο πὸν μοῦ φαίνεται τῆς ἀργατιᾶς τ' ἀσκέρι
 σὰν τὸν βασιλικὸ στρατὸ πὸν πάει στὸ σεφέρι.

- 10 Νοικοκόρη, ποῦχεις τὰ χωράφια
 χίλια χρόνια γὰ μᾶς ζήσης
 κί' ὡς τὰ βρες ἀφ' τῆς μάννα σου
 καὶ σὺ γὰ τὰ προικίσῃς.

N.X. ἀρ. 22, σελ. 25 (Νικήτα Σακελλαρίδη).

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΑΣ

Χά! γειά σας, χαδεμέγε μου, χά! γειά σας πέρδικές μου
 Χά! γειά σας, ξεχωρίσετε γὰ δῶ ποιές εἶν' δικές μου
 Χά! γειά σας, θὰ θερίσωμε τ' ἀρχόντου τὸ λιβάδι
 ποῦναι οἱ ἄκριες του μακριές κί' οἱ κάβου του μεάλου.

- 5 Ἄφ' τὸ πονηρὸ θερίζουμε καὶ πλάκωσε τὸ βράδν
 κί' ἡ ἄκρια του τοῦ χωραφιοῦ ἀκόμη δὲν ἐφάνη.
 Παρήγγειλα γὰ μοῦλθουνε μάομαρα ἀπ' τῆ Ρουσσία
 γὰ τὴν τοιχογυρῶμεν ἐτούτη τῆ μουσεια.
 Παρήγγειλα γὰ μοῦλθουνε μάομαρα ἀπὸ τῆ Πόλη
 10 γὰ τὸ τοιχογυρῶμεν αὐτὸ τὸ περιβόλι.
 Στὴν ἄκρια του τοῦ χωραφιοῦ θὰ πάω γὰ καθίσω
 ὅπου ἔχει δεινρολίβανο γὰ κόψω γὰ μυρίσω.

N.X. ἀρ. 21, σελ. 30 (Συλλογὴ Ν.Ι. Νικολοπούλου).

- Τέτοιαιμ παρέαν ἔμορφη ἐν εἶδα στὸν αἰῶνα
 γὰρτωμεν γὰ χορεύουμε μὲς τὸμ Περιστερῶνα
 — Ὁμορφήν ἢ παρέα μᾶς καὶ γειά μᾶς καὶ χαρὰ μᾶς
 γὰ πιάσωμεν εἰς τὸχ χορὸ μὴ εἶ ἀναϊματὰ μᾶς.

- 5 — Σήμερον ἡ παρέα μας θέλ' ἄν' ἐξακουσμένη
 ὅπου βυστοῦμε στόχ χορὸ μὲ τὸ ραβδί στό χέρι.
 — Καὶ τίτος εἶπεν τ' ἄρμενο τὸ μαρμαροχτισμένο
 σπυγὲς μὲ τὶς ἀμυγδαλιᾶς τριγύρου φυτεμένο.
 — Κόρες μου, τραγουδήσετε μὲς τὸν Περιστερώνα
- 10 πούν' ἡ Καλή τοῦ Γιάννη μου κλειδὶν τοῦ Βαβυλῶνα.
 — Κόρες μου, τραγουδήσετε τώρα τὸ βράδν - βράδν
 ποῦκετ' ἀφ' τὸν Καταυρὸν Ἕλιος καὶ τὸ φεγγάρι.
 — Κόρες μου, τραγουδήσετε τώρα τὸ βράδν - βράδν
 ποῦκεται ἀπὸ τὸν Καταυρὸ τὸ ἄγγεζικὸν καράβι!
- 15 — Καράβιν εἶν' ὁ Καταυρὸς μὲ τὸν περιστερώνα
 κι' εἶνευ κ' ἡ καλοκόρη του τοῦ Ποταμοῦ κολόνα.
 Ν.Χ. ἀρ. 28 - 2 σελ. 25 (Μητροπολίτου Κῶ Ἐμμανουήλ).

159

ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΑΣ

- Πηδῆστε θερίστρες μου τὸ φραμὸ
 σὰν κέρδικες τοῦ λαγκαδιοῦ πλουμᾶτες
 ξεχάστε τὴ λάβρα καὶ τὸ καμὸ
 σταθῆτε ἀξεκούραστε δροσάτες.
- 5 Ἦλθαν τὰ δεμάτια οὔλα στὴ θεμωνιά
 στ' ἄλωνιοῦ τὸ πλάστριγγα στημένο
 οὔλες χαιρετᾶτε κόρες τὴν καλοχροινιά
 τριχάλι μένεις περηφανεμένο.
 Καρτερεᾶ ἡ καινούργια σκάφη ζύμη γιὰ νὰ δῆ
- 10 καρτερεῖ κουλούρι νιὸ καὶ τὸ μικρὸ παιδί.
 Ὁ ἥλιος ἐκατέβηκε νὰ λουστῆ
 δροσιάζον τὰ βονὰ καὶ τὰ λαγκάδια
 Κάθε πουλι σὲ δένδρο θὰ κατασταθῆ
 καὶ στοὺς γκρεμοὺς τῶν περδικιῶν κουπάδια.
- 15 Διασκορποῦν τὰ χαμοκλάδια οὔλα μυρωδιᾶς
 καὶ γυροῦ στό χωριὸ μέσα λύρες κι' ἀργατιᾶς
 Στὴ μέση σας κρεμᾶστε τὸ δρεπάνι
 στὴν κορφὴ σας τὸν Μάη στεφάνι.

Ν.Χ. ἀρ. 21, σελ. 31 (Συλλ. Ν.Ι. Νικολοπούλου).

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

160

ΝΙΣΥΡΙΚΟ ΜΟΙΡΟΛΟΙ-Ι

- Κι' ἐκεῖνος πὸν μ' ἐπούλησεν εἰς τ' Ἀλιγέρι σκλάβο
νὰ τὸν ξεβράσ' ἢ θάλασσα γυμνὸν σὲ μαῦρον κάβο
Καὶ νὰ τὸν δέσῃ τοῦ γιαλοῦ τὸ λευκαμένον κῶμα
νὰ μὴν εὐρίσκεται κανεὶς γιὰ νὰ τ' ἀνοίξῃ μῆμα.*
- 5 *Καὶ σὰν σπιτίσ' ἢ σάρκα του κ' ἔβγ' ἢ κακὴ ὁσμὴ του
καὶ μαῦροι τριγυρῖσουσι κοράκοι τὸ κορμί του
Νὰ πάθ' ἢ μαυρισμένη του ἢ μάνα τῶν ματιῶν της
νὰ τιάσῃ τὰ περίγυαλα γυρεύοντα τὸν γυιὸν της.
Νὰ μαρτυρήσουν τὰ πουλιὰ τὸν τόπον τὸν καμένον*
- 10 *νὰ βρῇ νεκρὸν ἀγνώριστον καὶ θαλασσοδυρμένον.
Καὶ τοῦ λαιμοῦ του νὰ φανῇ χαιμυλὴν ἐμπρός της
νὰ καταλάβῃ ἀπ' αὐτὸ πὼς εἶν' αὐτὸς ὁ γυιὸς της.
Ν' ἀρχίσῃ στηθοδάσματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια
ν' ἀντιλαλοῦσιν τὰ βοντὰ τὰ Ολιβερά της λόγια.*
- 15 *Γυνέ μ', ἀδικιὰν τὴν ἔκαμες ἦτον πολλὰ μεγάλη
κ' ἐπλήρωσες τὴν ἀδικιὰν σ' αὐτὸ τὸ περιγιάλι.*

Αὐγ. ἀρ. 355, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.

Ἐκ τῆς συλλογῆς I. Λογοθέτου.

161

Ο ΖΕΥΓΑΣ

*Ζευγαῖς ζευγάριον ἔκαμνε μέσα στὸν Ἄη-Γιάπη
κι' ἦταν τ' ἀλέτρι του μωριά καὶ τὸ ζυὶ του δάφη
κι' ἦταν τὸ πειροβόλι του χρυσῆς μηλιᾶς κλωνάρι.*

- Κι' ὁ χάροντας ἐπέρασε πολὺν τοῦ βαροφάνη
 5 κι' ἀνέβη και κατέβηκεν ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν πιάνει.
 — Γι' ἄφησ' με, Χάρο, ἀπ' τὰ μαλλιά και πιάσμε ἀπ' τὸ χέρι·
 γι' ἄφησ' με, Χάρο, νὰ χωρῶ ἀκόμη πέντε χρόνια
 ποῦν' τὰ παιδάκια μου μικρὰ και ποιός νὰ τ' ἀναθρέψη,
 κι' εἶν' κι' ἡ γεναῖκα μου μικρὴ και δὲν τῆς πρέπον μαῦρα.
 10 — Ἄν τὰ παιδάκια σου ν' μικρὰ ὁ Θεὸς θὰ τὰ νεθρέψη,
 κι' ἂν ἡ γεναῖκα σου μικρὴ και δὲν τῆς πρέπον μαῦρα,
 ἄς πᾶ' νὰ ξαναπαντρευτῆ νὰ πάρη ἄλλον ἄντρα.

Γν. ἀρ. 41, σελ. 2 (Συλλ. Ν. Χατζηδημητρίου).
 Παρόμοιο μὲ παραλλαγές, εἰς Ν.Α., σελ. 87.

162

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

- Γιαλὸ γιαλὸ περπάτησα τὸ περιγιάλι γιαλί,
 κ' εἰρήκα τὸν μοιρογραφτᾶ, ὅπου ἔγραφε ταῖς μοίραις.
 Ὅλες ταῖς μοίραις ἔγραψε τὸ μέα μεσημέρι,
 κ' ἐμὲ τὴν μοῖρα μ' ἔγραψε τὸ μέα μεσονύκτι.
 5 Καὶ τὸ κερί του ἔπεσε κ' ἐχόθη τὸ μελάني,
 και μάλαξε τὰ ροῦχά του τὰ μοσχομυρισμένα.
 Κ' ἐκεῖ μὲ καταράστηκε τὴν ἑφτακακομοῖρα·
 — Ἄμε πάντα νὰ καίεσαι και πάντα νὰ λιμένης,
 πάντα τὰ χεῖλη σου ξερά, τὰ μάτια σου βρεμένα,
 10 τὰ μῆλα τοῦ προσώπου σου πάντα δακρολοημένα.

Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884), σελ. 197, Γ.Π.

163

- Ὁ χάρος ἐκατέαινε ἀπ' τὸ μαρμαροοῦνι,
 λαλεῖ τοὺς νιοὺς ἀπέζωστους ταῖς νιαῖς ξεγδυμνωμένας,
 λαλεῖ και τὸν Δημήτρη μου στὴν ἄλυσι δεμένον.
 Ὅπου ἔβρει τοῖχον τὸν χαλᾶ, τὰ δένδρα ξεριζῶνει.
 5 Μυρολογᾶ τον κήπουρας, κλαίει ὁ περιβολάρης.
 Και ἔκλαιε τὰ δένδρα του, πότε θὰ τὰ φυτεύση,
 και νοιάζετο τοὺς τοίχους του, πότε θὰ τοὺς ἐκτίση.
 Ἄπηλοῦται, λέει του μὲ χεῖλη πικραμένα·

« Ἐσὸ κλαίεις τὰ δένδρα σου, πότε θὰ τὰ φυτεύσης,
10 καὶ νοιάζεσαι τοὺς τοίχους σου, ποιὸς θὰ σοῦ τοὺς ἐκτίσῃ,
μὰ 'μὲ τὸν κακορίζικο, ποιὸς θὰ με ἀνεστήσῃ ; »
Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 197, 198, Γ.Π.

164

Κόσμε καὶ ποιὸς σὲ χάρηκε, καὶ ποιὸς θὰ σὲ κερδίσῃ ;
* * *
* * *
* * *

Ὁ χάρος ἐκαυχῆστηκε 'ς ἀνατολὴ καὶ δύσι,
* * *
* * *

Ὁ χάρος ἐδγιαλάλησε, νὰ κτίσῃ περιόλι,
* * *
* * *

Κοῖμα τὴν μέση τὴν λιγνὴ τὴν χαμηλοζωσμένη,
* * *
* * *

δ' Ἄδης σοῦ τὴν ἔκαμε μαύρη σκοτεινιασμένη.
Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 197, 199.

165

Χριστέ μου, κί ' ἄς με πάντηξε ὁ χάρος μέσ' 'ς τὴ στράτα,
νὰ τὸν κρατοῦν Σαρακηνοὶ καὶ νὰ τὸν δέρονν Μῶροι,
κί' ἐγὼ νὰ 'πηλοήθηκα ἀπὸ τὸ σταυροδρόμι·
« Σαρακηνοὶ μου, δότε του, Μῶροι σκοτώσατέ του,
καὶ κάφετε τὰ χεῖλη του, ὡς ἔκαφε κί' ἐμένα,
ποὺ πῆρε τὰ παιδάκια μου καὶ κλαίω ὀλη 'μέρα ».
Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 199, Γ.Π.

166

Κάτω 'ς τὴ μαρμαροπηγὴ ἐπῆα νὰ γεμίσω.
* * *
* * *
* * *

Ζ.Α., τόμ. 19ος (1884), σελ. 199, Γ.Π.

- Ἐχθὲς βραδὸν ἐπέρασα ἀπ' τὸν ἄϊ-Νικόλα
 γροικῶ τῆς πλάκας καὶ βροντᾶ, τῆς μαύρης γῆς καὶ τρέμει,
 γροικῶ καὶ τῆς χαρόντισσας τοῦ γιοῦ τῆς νὰ μαλώνῃ.
 «Γυιέ μου, πάντα μοῦ ἔφερνες καὶ πάντα μοῦ 'κουάλεις,
 5 τούτην τὴν νιὰ ποῦ μοῦ 'φερεῖς, κλάει καὶ δὲ μερώνει.
 Δίω τῆς μῆλα ρίπτει τα, τριαντάφυλλα μαδγεῖ τα,
 δίω τῆς καὶ βασιλικά, στὰ πόδια τῆς πατεῖ τα».
 Κι' ἀπηλοῶται λέει τῆς μὲ χεῖλη πικραμένα
 «Ἐ θέλω 'γὼ βασιλικά, ἔ θέλω 'γὼ βαρσάμια,
 10 μόν' θέλω τὸν ἀφέντη μου καὶ τὴν γλυκειά μου μάνα».

Z.A., τόμ. 19ος (1884-85), σελ. 197, Γ.Π.
 Παρόμοιο εἰς Ν.Α., σελ. 88, μὲ μικρὰς παραλλαγὰς.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Παραλλαγή Β'

- Ἐχθὲς βράδον ἐπέρισα ἀφ' τὸν Ἄϊν Νικόλαν
 Γροικῶ λαλιὰν καὶ στέκομαι, γροικῶ μιλιὰν κι' ἀφαιροῦμαι
 Γροικῶ καὶ τῆς Χαρόντισσας κ' ἐμάλλονεν τοῦ γιοῦ τῆς :
 — Ὑγιέ μου, πάντα μοῦφερνες καὶ πάντα μοῦ 'κουάλεις
 5 Τώρα τὸν νεῖον ποῦ μοῦφερες δὲν ξέρ' ἴντα τὸν κάμο
 Δίω του μῆλα ρίχνει τα τριαντάφυλλα μαδεῖ τα
 Δίω του καὶ βασιλικά, πιάνει λατσοπατεῖ τα.
 — Δέθ θέλω τὰ τριαντάφυλλα, δέθ θέλω καὶ τὰ ρόδα
 Μον' θέλω νὰ μὲ πάρετε εἰς τὸν ἀπάνω κόσμο.

Αὐγ. ἀρ. 352, σελ. 2, Συλλ. Ἰωάν. Λογοθέτου. (Κατ' ἀνακοίνωσιν Καλῆς Λογοθέτου).

Παραλλαγή Γ'

- Ἐρὲς βράδον ἐπέρασα ἀφ' τὸν ἄϊ-Νικόλα¹
 'κούου τῆς πλάκας καὶ βροντᾶ τὸ χῶμα καὶ βουτίζει
 'κούου καὶ τῆς χαρόντισσας καὶ μάλλονεν τοῦ γιοῦ τῆς.
 — Ὡ γιέ μου, πάντα μοῦφερνες καὶ πάντα μοῦ 'κουάλεις

1. Τὸ Νεκροταφεῖο τοῦ Μαντρακιοῦ.

- 5 μ' αὐτὴν τὴν νιὰ ποὺ μοῦ 'φερεις τί 'ναι ποὺ θὰ τὴν κάμω ;
 Δίνω της μῆλα δίχτει τα τριαντάφυλλα μυδιεὶ τὰ
 δίνω της καὶ βασιλικά στὴ μαύρη γῆ πατεὶ τα.
 — Ἐθ θέλω 'γὼ βασιλικά, τριαντάφυλλα καὶ μῆλα
 μόν' θέλω 'γὼ τὴν μάνα μου τὴν ἑφτακακομοῖρα.

Α.Ι.Α. χειρ. 700, Α. Καραντσάση.

170

Παραλλαγή Δ'

- 'Α(π)όψε ἐδιαβοπέρισα ἀπ' τὸν ἄη-Νικόλα
 κι' ἔκουσα τῆς χαρόντισσας κι' ἐμάλωνε τοῦ γιοιῦ της.
 — Ὑγιέ μου πάντα μοῦ φερεις καὶ πάντα μοῦ 'κου(β)άλας
 ἀπτό τὸ νεῖο ποὺ μοῦ φερεις κλαίει καὶ δὲ μερώνει.
- 5 Δί(δ)ω του μῆλα δείχτη τα
 τραντάφυλλα μαδγεῖ τα
 δί(δ)ῶ του καὶ γαρύφαλλα
 στὰ πόδια του πατεὶ τα.
 — Ἐ θέλω 'γὼ τραντάφυλλα
- 10 μηδὲ γαρυφαλάκι
 Μό' θέλω τὸ πατέρα μου
 καὶ τὴ καλή μου μάνα.

Συλλογή 'Αρμᾶ.

171

ΤΟ ΜΟΙΡΙΟΛΟΪ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

- Μανούλα, τὴν ἀγάπη σου κι' ἦντα μ' ποὺ νὰ τὴν κάμω ;
 θέννω τη μ' μεταθέννω τη μ' μεταθεμμὸν ἔν ἔχει.
 Βάλλω τη στὴ γκεφάλη μ' μου καίει μου τὰ μαλλιά μου
 βάλλω τη μ' μὲς στὸ γκόρφο μ' μου κεντᾶ μου τὴν 'γ' καρδιά μου
- 5 Θὰ τὴν ἐπά' τοῦ χρουσοχοῦ νά μου τὴν ἔχρουσῶση.
 «Νά, χρουσοχέ μου, χρουσῶσε καλοῦ γιοιῦ ἀγάπη
 κάμε μου γκόρφιν¹ 'γ' καὶ σταυρό, κάμε μου δαχτυλίδι
 τὸ δαχτυλίδιν νὰ φορῶ τὸ γκόρφιν νὰ φυλάω
 καὶ τὸ σταυρὸ 'ν' νὰ προσκυνῶ νὰ μὴν τὴ 'λ' λησμονάω».
- 10 Ἐχω τὴν τὴν ἀγάπη, 'σ' σου μὲ ἦντα καὶ μὲ γιάντα
 ἄμε καὶ νὰ περάσουσι χρόνοι ἑκατὸ 'σ' σαράντα.

1. Γκόρφι = ἐγκόλπιον.

*Ἔχω τὴν τὴν ἀγάπην 'σ' σου ἐν τὴν παντουναρίζω²
σταυρὸ 'γ' καὶ γκόρφιν ἔχω τὴν πάνω μου καὶ γυρίζω.*

2. Παντουναρίζω = ἀφίρω.

Καθ' ὑπαγόρευσιν Καλ. Μαντουδάκη - Νικηταρᾶ.

Ν.Χ. ἀρ. 26 - 27, σελ. 24. Συλλογὴ Κ.Ε. Μαντουδάκη.

172

*Ἵγιέ μου, σὸ μνημοῦρι σου τριά δέντρα γὰ 'νεμίσου
Δεξά σου γᾶβγη φοινικιά, ζερβά σου γᾶβγη δάφνη
Κ' εἰς τὸ προσκεφαλάκι σου γᾶβγη τριανταφυλίτσα
Νά 'σχει ἄνεμος τὴφ φοινικιά κ' ἡ φοινικιά τὴδ δάφνη
5 Κι' ἡ δάφνη τὴν τριανταφυλλιάν γὰ πέφτουν τ' ἄνθη χάμαι
Νὰ πέφτουν τ' ἄνθη πάνω σου τὰ ρόδα στήμ ποδιά σου
Νὰ πέφτουν τὰ τριαντάφυλλα πάνω στὰ μάγουλά σου.*

Καλῆς Λογοθέτου.

Αὐγ. ἀρ. 357, σελ. 2, Ε.Ι.Κ. (Συλλ. Ι. Λογοθέτου).

173

*'Επιῶ γὼ καὶ φώναζι 'ς τὸμ μαυρισμένον. "Αδη
Κ' ἐπηλοήθηγ κ' εἶπεμ μου ὁ μορφο - Μιλτιάδης
"Αμ μ' ἀγαπᾶς κυράτσα μου κι' ἄμ μὲ πον' ἡ ψυχὴ σου
ἔπαρε φτυάριν καὶ τσαπὶ κι' ἔλα καὶ 'νέσκαφέ με
5 Κι' ἄν εἶμαι ροδοκόκκινο σκῶψε καὶ φίλησέ με
Κι' ἄν εἶμαι μαῦρον καὶ χλωμὸ σῶρε καὶ σκέπασέ με.*

Καλῆς Ι. Λογοθέτου.

Αὐγ. ἀρ. 360, σελ. 2, Ε.Ι.Κ.

174

*Καὶ τὸμορφό σου τ' ὄνομα ὁ ποταμὸς τὸ πῆρε
Κι' ἐπῆρεν το καὶ τῶδειξε στ' "Αδη τὸ περιόλι
Καὶ ξεριζώνει τὸ δεντρὶ χαλᾶ τον καὶ τοὺς τοίχους
Μοιριολοᾷτ' ὁ κηπουρὸς κλαί' ὁ περιβολάρης
5 Καὶ 'πηλοᾶται λέει μου ὁ γυιὸς μου ὁ Μιχάλης.
—'Εσὸ κλαίεις τοὺς τοίχους σου ποὺ θελὰ τους ἐχτίσης
Καὶ κλαίεις καὶ τὰ δέντρα σου ποὺ θελὰ τὰ φυτέψης
Μὰ γὼ τὸ κακορίζικον ποὺ δὲν γυρίζω πειὸμ μου
Νὰ πᾶ' γαβρῶ τὸν κύρημ μου καὶ τὴν γλυκειάμ μάνα!*

Καλῆς Λογοθέτου.

Αὐγ. ἀρ. 363, σελ. 2, Ε.Ι.Κ. (Συλλογὴ Ι. Λογοθέτου).

175

Ἐπῆα ἄγὼ κί ἐφώνηξα στὸμ μαυρισμένον Ἄδη
 Κί ἐπηλοήθην κί εἶπεμ' μου ὁ ἴμορφο-Μιλτιάδης.
 — Ἄμ' μ' ἀγαπᾶς, κυράτσα μου, κί ἄμ' μὲ πον' ἡ ψυχὴ σου
 Ἐπαρε φτυᾶρι καὶ τσαπί κί ἔλα καὶ ἴνέσκαψέ με
 5 Κί ἂν εἶμαι ροδοκόκκινον σκύφε καὶ φίλησέ με
 Κί ἂν εἶμαι μαῦρον καὶ χλωμό, σῦρε καὶ σκέπασέ με.

Γν. ἀρ. 40, σελ. 2. Καλῆς Λογοθέτου.

176

Γνιέ μου, καὶ νὰ ἴγοράζουσιν, ὦ γνιέ μου, νὰ πουλιούσου
 νὰ κάμωαν τὰ παζάρια σου στοῦ ποταμοῦ τὸ πλάϊ
 χίλι' ἂν σὲ κάμουν πέρωσε μύρια καὶ δὲν σ' ἀφίνω
 ἀρίφημα κί ἀμέτροτητα πάλαι σὲ πάρω θέλω.
 5 Τὰ χίλια δεῖ πατέρας σου, τὰ μύρια ὁ ἀδερφός σου
 τ' ἀρίφημα καὶ τὰ πολλὰ ἢ μάνα ἢ καμένη.

Γν. ἀρ. 38, σελ. 12. (Συλλ. Ν. Χατζηδημητρίου).

177

Ἐλα, παιδί μου, μπρόαλε ἀπὸ τὸν μαῦρον Ἄδη
 κί ἔχω σου τάβλαν νὰ γευτῆς κρεββάτι γιὰ νὰ μείνης
 κί ἔχω σου καὶ τὰ ροῦχα σου πλυμμένα νὰ τὰ βάλης
 ἀντὶ νερό ρουδόσταμο κί ἀντὶς σαπούνη μύσχο
 κί ἀντὶς ἤλιο νὰ ξεραθοῦν τῆ λαύρα τῆς καρδιᾶς μου.

Γν. ἀρ. 39, σελ. 12. (Συλλ. Ν. Χατζηδημητρίου).

178

Πάντα λεά σου, κόρη μου
 πάντα παράγγελλά σου
 μὴν περπατῆς εὐγενικᾶ
 μὴν σειέσαι χαδεμένα
 5 κί ὁ χάρος ἔχει δυὸ παιδιὰ
 ὕγιὸ καὶ θυγατέρα
 θέλει γαμπρὸ στὴν κόρη του
 καὶ νύφη στὸν ὕγιό του
 κί ἀνέβη καὶ κατέβηκε
 10 καὶ διάλεξεν ἑσένα.

Ν.Χ. ἀρ. 7.

Σταθῆτε κι' ἄκουσα φωνή
 'πὸ μέσα ἀφ' τὸ λαγκάδι
 μπᾶς κι' εἶν' ἡ ἑξαδέλφη μου·
 κ' ἤρτε ἀφ' τὸ μαῦρο ἄδη.

Μαρία Παρθενιάδη.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Στὴν πόρτα τ' Ἀϊ Νικόλα στὴν σκάλαν ἀπὸ κάτω
 ἔχω τσεφτὲ μεταξωτὸ τριαντάφυλλα γεμάτο
 ὁ ἔρωτάς μου τῶφερε κι' ἡ κόρη ἀμαρτία
 καὶ μοῦ τὸ πήρεν ὁ Θεὸς γιὰ μέναν ἀδικία.

Τὸ μοιρολόι αὐτὸ συνέθεσε μιὰ ἀγράμματη Νισυριά, ἡ ὅποια ἀρραβωνιασμένη συνέλαβε καὶ ἐγέννησε ἓνα κοριτσάκι. Ὁ μνηστὴρ τὴν ἐγκάτελειψε καὶ αὐτὴ ἀφοσιώθηκε στὴν ἀνατροφή τῆς κόρης της. Καὶ οἱ δύο ἦσαν ὑπόδειγμα ἀρετῆς. Ἡ κόρη σὲ ἡλικία 19 ἐτῶν ἀπέθανε.

Α.Ι.Α. χειρ. ἀρ. 7, Ἀναστ. Καρναυστάση.

Δὸς μου καὶ μέναν, Παναγιά, (ν) ἀφ' τὴν ὑπομονή σου
 ὅπου τὴν ἔκαμες καὶ σὺ (ν) εἰς τὸ Μονογενῆ σου.

Φαρδιά φαρδιά τὰ ροῦχα μου, κ' ἐγὼ στενοχωροῦμαι,
 Καλὰ ποὺ σὲ λυποῦμαι·

' εἶν' ἀφ' τὴν Καλλιόπη μου, γιατί τὴν ὕστεροῦμαι.

Ποῦ πῆ(γ)εν καὶ δὲν τὴ θωροῦμε ;

'ὰ 'νέβω· θέλω στὸ βουνὸ — Δὲν ἔχω Πόπη πιό,
 νὰ μπλέξω μέσ' στὰ δάση — Τ' ἀνέφια μου μὲ φᾶσι·
 μπά 'χει (ν) ἀγρίμια καὶ 'σμιστοῦ — Δὲν ἔχω ἀνεψιοὺς
 κ' ἔρτοσι καὶ μὲ φᾶσι — Ἀγάπη μου μεγάλη.

'Ὡς εἶν' τῆς Ἄντρον τὰ βουνά, τοῦ Μισιριοῦ οἱ κάβροι,
 εἶναι (γ) καὶ μὲν' οἱ πόνοι μου, κι' ἀκόμα πιὸ μεγάλοι.

Ἐξί μῆνες ἔχω τώρα τὴ μητέρα μου νὰ δῶ,
 νὰ τὴ δῶ, νὰ τῆς μιλήσω καὶ τὸν πόνο μου νὰ πῶ.

Σήκον κι' από τὸ χέρι μου βγάλε τὸν ἀρραβῶνα,
κι' ἐγὼ θὰ σ' ἔχω ἀρμαστὸ σ' ὄλο μου τὸν αἰῶνα.

Ἔλα, ἴμορφο-Μιχάλη μου, καὶ βάλε τὰ καλά σου,
γὰ σύρῃς μέσ' στὸν Ποταμὸ τὰ καλαματιανὰ σου.

Νά 'χεν ὁ Χάρος δυὸ παιδιὰ, γὰ τοῦ 'παιρνα τὸν ἕνα,
κι' ἄς εἶδα τὴν ἀγάπη μου,
γὰ κάψω τὴν καρδούλαν του (r) ὡς μ' ἔκαιπε καὶ μένα.
κι' ἄς σὲ εἶδα 'γάτη μου γλυκειά.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 165 - 166, 167, 168, 169, 171.

182

Εἰς τὸν κακὸν ἀστερισμὸ — (r)ῶχου, δὲν ἔχω πιὸν ὄιο,
στὴν ἄσκημην τὴν ὦρα,
μὲ γέννησεν ἡ μάνα μου — (r)ῶχου, ἡ ἀτυχία μου,
καὶ ὑποφέρω τώρα.

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 173.

183

Ἄνεφλάκια τ' οὐρανοῦ καὶ σύννεφα τοῦ Μάρτη,
πῆτε μου ἡ Καλλιόπη μου, εἶντα καιρὸ θέλ' 'ά¹ ῥτη.
Νὰ στρώσω τσόχαν τὸ χωριό, μάομιμα μέσ' στὸ Πλάι²,
εἰμπ' 'ά³ ῥτ' ἡ Καλλιόπη μου κάνα Σαββάτο βράδυ,
5 γ' ἄψω κεριὰ στὴν πόρτα μου, λαμπάδα στὴν ἀδελή μου,
εἰμπ' 'ά ῥτ' ἡ Καλλιόπη μου, πού 'ραι βαπτιστικὴ μου.

1. Νὰ. 2. Συνοικισμὸς στὸ Μαντράκι. 3. Μήπως.

Καλὴ Ἰσοπανάκι

S.B.B.T.Δ., τεῦχ. Β', σελ. 170.

184

Ἐμένα μ' ἔχει ὁ Χάροντας μελίσι καὶ τρυ(γ)ᾶ με,
καὶ σ' ἕνα μῆνα καὶ σὲ δυὸ ἔρχεται καὶ κεντᾶ με.
Παίρει τὸν πρῶτο μου γαμπρὸ καὶ τὴ Βασιλική μου,
καὶ τώρα πάλι πῆρε με καὶ τὸ Φασουλιερὴ μου.
5 Ἐγὼ 'λε(γ)α ὁ Χάροντας πίσω θὰ τὸν ἐστρέψη,
γιατί 'χει κόρες λεύτερες γὰ ῥτη γὰ τίς πατρῆψη.
Ἐγὼ 'λε(γ)α ὁ Χάροντας πίσω θὰ τὸ γυρίση,
γιατί 'χει κόρες λεύτερες γὰ τίς γαμπρόλογίση.

- Ἐγώ 'μαι κρέας Συριανὸ καὶ γλύκανα τὸ Χάρο,
 10 κ' ἔ' φίνει μέσ' στὸ σοῖ μου μικρὸ μηδὲ μεγάλο.
 Πάει στὴ Πόλη, παίρει μου τοῦ Μαριγοῦ τὸν ἄντρα,
 τὴν κόρη τ' Ἀριστείδη μου κάτω στὴν Ἀλεξάντρα.

Μαρία Ἰσουπανάκη

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 173.

185

- Παράγγειλέ μου, Πόπη μου, μὲ μαῦρο χελιδόνι,
 γὰ πάρω τὴν ἀπόφαση ἢ ν' ἀλημέν' ἀκόμα ;
 — ὦ μάμμη, μὴ μὲ καρτερᾶς, γιατί 'μαι πεθαμένη,
 δὲν ἔχω καὶ τὴν ἄδεια ἀφ' τὸ Χριστὸ βγαλμένη.
 5 Ἐμὲ μὲ πῆρεν ὁ Χριστὸς στ' ἄθθη τοῦ Παραδείσου,
 ἐκεῖ μὲ βαβαλίζουσιν οἱ δώδεκα 'ποστόλοι.
 Λούνονμ με καὶ χτενίζουμ με κοντά τωμ μὲ καθίζουμ,
 κ' ἀντὶ νερό, ροδόσταμο, κ' ἀντὶς φατῖν, τὸ μόσκο·
 στρώμαν ἀπὸ τριαντάφυλλα μου κάμαν καὶ κοιμοῦμαι,
 10 καὶ πάπλωμα βασιλικὰ καὶ σκρίνουσ μαξελλάρι.

Μαρία Ἰσουπανάκη

S.B.B.T.Δ., τόμ. Β', σελ. 174.

186

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Τῆς Καλλιόπης Α. Καραβάκη

- Καρδιά μου ἀπαρηγόρητη, ὥσπου γὰ ζῆς θὰ χλαίης
 γιατί δὲν ἔχεις κανέναμ πειὰ τοὺς πόνοὺς σου γὰ λήης.
 Ἐχασα τ' ἀδερφάκι μου κ' ἔσβυσεν ἡ χαρὰ μου
 καὶ τὸ κλειθὶ τοῦ Χάροντα μου 'κλεισε τὴν καρδιά μου.
 5 Ἐχασα τ' ἀδερφάκι μου κ' ἔσβυσεν ἡ χαρὰ μου
 κ' ἔ θὰ ξαναγελάσουσι τὰ χεῖλη τὰ δικά μου.
 Ἐχασα τ' ἀδερφάκι μου κ' ἔσβυσεν ἡ χαρὰ μου
 καὶ ἔδυσεγ κ' ὁ ἥλιος ἀφ' τὰ μάτια τὰ δικά μου.
 Ἐχασα τ' ἀδερφάκι μου κ' ἔσβυσεν ἡ χαρὰ μου
 10 καὶ μόνη μου πάρηγοριὰ εἶναι τὰ δάκρυά μου.
 Ὁ Χάροντας μ' ἐπλήγωσε μὲ δίκοπο μαχαῖρι
 μου ἔθαφεν τ' ἀδερφάκι μου στῆς ξεινητεῖας τὰ μέρη.
 Ὁ Χάροντας μ' ἐπλήγωσε μὲ τὸ σκληρόν του βόλι¹

1. Βόλι, τὸ = σφαῖρα.

- 15 *μοῦ πήρεν τ' ἀδερφάκι μου στ' Ἄδη τὸ περιβόλι.
 Πολλὲς πληγὲς γιαιτρεῦνται καὶ κάθε πόνος ἴγαινε
 μόν' ἀφ' τοῦ Χάρου τῆμ πληγὴ σὰμ πληγωθῆς σου μένει.
 Ἀγνώριστη τοῦ Χάρουτα ὁ πόνος μ' ἔχει κἀνη
 βαθειὰ μοῦ ἀνοιξεμ πληγὴ κι' σὸδέποτε θὰ γιάνη.
 Νὰ γιάνη εἰν' ἀδύνατο στὸν κόσμον ἢ πληγὴ μου*
 20 *μόνον ὁ Χάρος σὰν θὰ ῥτῆ γὰ πάρη τῆ ψυχῆ μου.
 Ὁ Χάρος εἰν' γιὰ μὲ χαρὰ σὰν ἔρτη γὰ μὲ πάρη
 γὰ πὰ βρω τ' ἀδερφάκι μου, ὁ πόνος μου γὰ γιάνη.
 Ὁ Χάρος εἰν' γιὰ μὲν ἢ μόνη γιαιτριά μου
 Αἰτὸς θὰ γιάνη μοναχὰ τοῦ στήθους τὰ δεινὰ μου.*
 25 *Μόνον ὁ Χάρος εἰν' γιαιτρός στὸμ πόνον τὸ δικό μου
 ὅταν μὲ πάρη καὶ ἐμὲγ κοντὰ στὸν ἀδερφό μου.
 Ποῦ μ' ἔφικες ἀπροστάτευτη, ἀγάπη μου, στὸν κόσμο
 καὶ δέρονυμ μὲ ἢ συμφορὲς, ὃ πράσινέ μου δίασμο ;
 Ποῦ μ' ἔφικες, ἀγάπη μου, μὲ δίχως προστασίᾳ*
 30 *δίχως ἀδερφικὴ χαρὰ μὲ μιὰ γρηοῦλα θεία ;
 Ποῦ μ' ἔφικες, ἀγάπη μου, στὸν κόσμο δίχως κἀνα ;
 τῆ θείαν ἔχω ἀδερφό, πατέρα μου καὶ μάνα.
 Ποῦ μ' ἔφικες καὶ ἔφυγες ἀδερφικὴ χαρὰ μου
 καὶ τρέχουσιν ἀκράτητα στῆ γῆ τὰ δάκρυνά μου ;*
 35 *Μὲ τῆ χαρὰ σου εἰς τῆ γῆν ἐγὼ δὲν ἔπατοῦσα
 σὰν γὰ μοῦ ἔδινεν φτερά, μὲ τὰ πουλιὰ ἴπετοῦσα.
 Ποῦ μ' ἔφικες, ἀγάπη μου, ὃ λαμπερό μ' ἀστέρη
 ποῖος ἐλπίδαγ καὶ χαρὰ στὸ στήθος μου θὰ φέρη ;
 Ποῦ μ' ἔφικες καὶ ἔφυγες ἢ λύπη γὰ μὲ δέρη*
 40 *βαθειὰ ἀπὸ τὰ στήθη μου μαῦρος καπνὸς γὰ βγαίρη ;*

Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. 1 (1954), σελ. 14.

187

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Τῆς Μαρίας Π. Ἀναστασιάδου

*Βαρειαναστενάζω καὶ ποιοῦν τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου
 πὼν ξυγανόξωμ πειὸ βαθειὰ οἱ πόνοι τῆς πληγῆς μου.
 Στριφογυροῖζω καὶ ζητῶ τοῦ Χάρου μοροπάτια
 κάτω γυροεύουν γιὰ γὰ διοῦμ πάλιν τὰ δυνό μου μάτια.*

- 5 "Ο,τι ζητοῦσι στὸν ντουριάγ και δὲν τὸ ἀντικρῶζου
και κλαίουν μὲ παράπονο, μὲ πόνομ πῶς διακρῶζου.
Ζητοῦν τὴν Ἐρηνοῦλα μου τὴν ἐξευγενισμένη
ποδχε λεπτὰ αἰσθήματα στὸν κόσμο ζηλεμένη.
Ἡτάμεν εἰς τὸν τάφο σου ἐγὼ και οἱ ἴδιοί σου
10 χόνομεν δάκρυα πικρὰ γι' ἀγάπην ἰδική σου.
Σὲ μάγεψεν ἡ μαύρη γῆ κι' ἄφικες τοὺς γονεῖς σου
ξέχασες τ' ἀδερφάκια σου ποὺ ἦταν ἡ ζωὴ σου.
Ἐύπανα γὰρ δῆς τὰ δάκρυά μας πῶς πλημμυροῦν
(τὸ χῶμα
ἀνασηκώσου μιὰ στιγμὴγ και στήριξε τὸ σῶμα.
15 Ἐύπανα Ῥηνάκι μιὰ στιγμὴ σκέψου κι' ἀναλογίσου
ἦρτ' ἡ ρουνά σου γὰρ σὲ δῆ μαζί μὲ τοὺς γονεῖς σου.
Χόνοσι μαῦρα δάκρυα, πικρὰ, φαρμακωμένα
ὀποῦ ῥχεταῖ ἡ Ἀνάστασι κι' εἶναι μακρὰ ἀπὸ σένα
Κι' ἦρτασιμ πάλι σήμερα στὸν τάφο σου γὰρ κλάφου
20 κι' ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ψυχῆς βαρεῖα ν' ἀναστενάξου.
Κι' ὡς εἶναι ἡμέρα θλιβερὴ μεγάλη θὰ φωνάξου
και μὲ λαχτάρια δυνατὴ τὸ μνήμα σου θὰ σκάφου.
Νὰ δοῦν τί μᾶς ἀπόγινες στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου
και γὰρ μᾶς πῆς τὸ μυστικὸ τοῦ φοβεροῦ σου πόνου.
25 Πῶς πέρασες τόσογ καιρὸ στὸ μνήμα σου κλεισμένη
μὲ συντροφιά τῆ μαύρη γῆ, τὸ σάβανο ζωσμένη.
— Στοῦ Ἄδη ἰδῶ τὰ κάτεργα, ἄχ, μοναχὴ μου μένω
και εὐτυχίαν γιὰ γὰρ δῶ τοῦ κόσμου δέμ προσμένω.
Ἄσταμ περνοῦσιν τὸ Χριστὸ μιὰ χάρι θὰ ζητήσω
30 Ἰσως μού δώκη ἄδειαν γὰρ τὸν ἀκολουθήσω.
Νὰ βγω ἀπὸ τὸν τάφο μου γὰρ ῥτω κι' ἐγὼ
(μαζί του
στην ἐκκλησιὰ γὰρ εὐρεθῶ μὲ τὴν Ἀνάστασί του.
Μὰ ἂν διαβῆ και δέμ μπορῶ γὰρ βγω ἀπὸ τὸ μνήμα
ἄς ἔχη τῆ λαχτάρια μου ὁ Χάρος και τὸ κρῖμα.
35 — Οὐδέποτε Ἐρηνοῦλα μου θὰ λείψη τ' ὄνομά σου
ἀπὸ τὰ μαῦρα χεῖλι μου κι' ἄς μῆμ ποιῆ ἡ καρδιά
(σου.
Μὲ πόνο σ' ἀποχαιρεῖω, ἀγάπη μου γλυκειά μου,
και δῶκε και στὸν ροῦνο σου - τὸ Δημοσθένη μου -
(τὰ χαιρετίσματά μου,
ποὺ μαύρισεν τὰ χεῖλι μου ὁ ἄγριος θάνατός του
40 και μ' ἔλωσεν ὁ πόνος του και ὁ πολλὸς καμὸς του.

Τώρα στὸν ἄσπρο σου σταυρὸ μὲ σέβας γονατίζω
καὶ τὸ δικό μου φίλημα μὲ πόνο σοῦ χαρίζω.
καὶ φεύγω μὲ παράπονον ἢ πολλοπικραμένη
κι' ἀθάνατη ἢ μνήμη σου πάντοτε θὰ μοῦ μένη.

Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. 1 (1954), σελ. 16.

188

ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΓΥΙΟΥ ΣΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ

Τῆς Καλλιόπης Λαζάρου Μαυροῦδη

- Μικροί, μεγάλοι σήμερα, κλάψετε τὸν καμὸ μου,
στὰ ξένα μοῦ τὸ 'θάψασι τὸν ἀκριβὸν ὑγιό μου.
Ἰντὰ 'λε(γ)αν τὰ χεῖλη σου ὅταν ἐξεφυχοῦσες,
μῆτε γονιούς, μῆτ' ἀδερφήν ἐμπρός σου δὲ θωροῦσες.
- 5 Καὶ τὸ νερὸ θὰ γύρευνες, γυιέ μ', ἀφ' τὴν ἀδερφή σου
καὶ ξένο σοῦ τὸ δῶκασιμ πού 'βγαιεν ἢ ψυχὴ σου.
Ξένοι κλεισαν τὰ μάτια σου καὶ ξένοι θὰ σὲ 'θάψα(ν),
κι' ὅταν σὲ 'βαλαν μέσ' στὴ γῆ, γιὰ πέ μου ποιοὶ σὲ κλάψα(ν).
Δὲν εἶχες μάνναγ κι' ἀδερφή νὰ σύρουν τὰ μαλλιά τους,
10 τὴν ὥραμ πού 'μπαινες στὴ γῆ κι' ἔφρευνες 'πὸ κοντὰ τους.
Εὐπνα νὰ δῆς τοὺς συγγενεῖς, νὰ δῆς τὸ κόλλυ(β)ό σου,
οὐδες μὲ ξέμπλεκα μαλλιά, κλαίουσιν τὸ χαμὸ σου.
Εὐπνα νὰ δῆς τοὺς συγγενεῖς, πόσο σὲ ἀγαποῦσι,
πού 'ρτασιν εἰς τὸ κόλλυ(β)ο, νὰ σὲ μοιρολο(γ)οῦσι.
- 15 Ἄν ἦταν ἐκεῖ ἢ μάννα σου, γυιέ μου, κι' ἢ ἀδερφή σου,
θὰ ἔσερναν ἀγριες φωνές, σὰ θὰ 'βγαιεν ἢ ψυχὴ σου.
Ἦ ξένο μου στὴ ξενητεία, 'πέ μου στὸμ πωρετό σου,
ποιός ἄλλαξε τὸ χιόνι σου ἀπὸ τὸ κούτελό σου ;
- Πολλές, μάννα, τ' ἀλλάζασιμ, πού 'το στὴ γειτονιά μου,
20 μὰ 'γὼ ἐζήτουγ κι' ἤθελα, τὴ μάννα τὴ γλυκειά μου.
Πού 'ναι ἢ μάννα μου ἔλε(γ)α, τώρα θὰ ξεφυγήσω,
γιὰ φέρτε μοῦ τὴ νὰ τὴ 'δῶ καὶ νὰ τὴ χαιρετήσω.
- Γυιέ μου, γιάντα (δ)ὲν τό 'ξερα νὰ βρῖσκουμονγ κοντὰ σου
νὰ 'στέκουμονμ 'πὸ πάνω σου, εἰς τὸ ξεψύχισμά σου.
- 25 Νᾶ σοῦ 'δι(ν)α κρύο νερό, τὰ μάτια σου νὰ κλείσω,
καὶ πλάϊ σου θὰ ἔπεφτα, κι' ἐγὼ νὰ ξεφυγήσω.

Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. 3 (1955), σελ. 14.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Ἐκφανεθὲν ὑπὸ Ἰωάννου Λογοθέτου εἰς τὸν
θάνατον τῆς θυγατρὸς του Καλλιόπης

- Ἦρταμε μὲ τὰ σύννεφα, μαζὺ μὲ τὸν ἄερα,
 γὰρ σ' ἀποχαιρετίσωμεν, ἄσπρη μας περιστέρυ.
 Ποῦ νὰ 'βρω βρούσες μὲ νερὰ κι' ἐξήντα-δυὸ πηγάδια,
 γιὰ νὰ μοῦ σβύσουν τὴ φωτιά, ποῦ 'χω στὰ φυλλοκάρδια ;
- 5 Ποῦ νὰ 'βρω βρούσες μὲ νερά, τὴ φλόγα μου γὰρ σβύσω,
 καὶ νύχια τοῦ λεονταριοῦ, τὰ στήθη μου γὰρ σχίσω ;
 Κάτασπρη περιστέρα μου, πῶς γὰρ σὲ λησμονήσω,
 ἦψε φωτιά καὶ καιομαι καὶ πῶς γὰρ τὴν ἐσβύσω ;
- 10 Ποῦ νὰ 'βρω βότανα τῆς γῆς καὶ γιαιτρικὰ γὰρ κάμω,
 καὶ τῆμ πληγὴ ποῦ μοῦ 'καμες, πῶς ἤμπορῶ γὰρ γιάνω ;
 Θὰ φύγ' ὁ Μιλτιάδης¹ μας καὶ πιὸ δὲ(ν) θὰ γυρίσῃ,
 ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθηκε, ζωὴ γὰρ σοῦ χάρισῃ.

¹ Ἡ Νίσυρος, τευχ. 4, σελ. 12.

1. Μιλτιάδης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου, ὅστις διετέλεσεν ἰατρός τοῦ Δήμου Μανδρακίου, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, μέχρι τοῦ θανάτου του.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΣΕ ΚΟΛΥΒΟ ΜΗΤΡΟΣ

Τῆς χαριτωμένης Ν. Διακοπαναγιώτη

- Ἦρτετε εἰς τὸ σπίτι μας, οὔλες εἰς τὴν ἀράδα
 (θ)ὰ σὰς 'ρωτήσω, πῆτέ μου, ποῦ 'ν' ἡ γλυκεῖά μου μάνα ;
 'Πῆτε μου ἡ γειτόνισσες, ποῦ 'ν' ἡ γειτόνισσά σας,
 ποῦ 'ν' τὴ ἡ καλομάνα μου, ποῦ 'τον ἡ τράπεζά σας.
- 5 'Εδῶ τῆς ἐμπιστεύνουστον οὔλες τὰ μυστικά σας,
 τώρα ποῦ πῆ(γ)εγ' κι' ἔφυ(γ)εν, ἀπὸ τὴ γειτονιά σας ;
 'Αμπὰ 'ναιν εἰς τοῦ Μαριγοῦ, ἡ κάτω στήν 'Αθροῦσα,
 ποῦ συχνοπάαιεν ἐκεῖ καὶ ἐγλυκομιλοῦσα ;
 'Αμπὰ 'ναιν εἰς τῆς Μορφινῆς, ἡ στῆς συντέκνισσάς της ;
- 10 'μπὰ μπουληστρήναν¹ ἔκαμεν, εἰς τὴ βαπτιστικιάν της ;
 ὁπού 'τον τὰ Χριστούγεννα, κι' ἦτο χαρὰ μεγάλη,
 ποῦ πῆ(γ)εν ἡ μαινοῦλα μου, κι' ἐν ἤρτεγ' κι' ἐν ἐφάνη ;

1. Μπουληστρήνα, ἡ, καλοῦσιν οὕτω τὰ διδόμενα δῶρα εἰς τὸν βαπτιστικὸν κατὰ τὸ νέον ἔτος.

- "Ωχον τὸ κακορρίζικο, ἡ λύπη μ' εἶν' μεγάλη,
 δώδεκα χρόνων ἔχασα, τῆς μάνας τὴν ἀγκάλη.
 15 Κλάψετε ξένοι καὶ ἴδιοί, γιὰ τὴν ὄρφανομάδα,
 ὁ πιὸ σκληρότερος καῦμός, εἶν' ἡ μὴν ἔχῃς μάνα.
 "Ωσὰν τὸ τσῶφλι πὸν κυλᾶ, ἐδῶ κι' ἐκεῖ στὸ ρέμμα,
 ἔτσ' εἶναι τ' ὄρφανὸμ παιδί, πὸν χάνει τὴ μητέρα.
 "Ωσὰν τὸ φύλλο τοῦ δεντριοῦ, π' ἄνεμος τὸ σκορπίζει,
 20 εἶναιγ καὶ τ' ὄρφανὸμ παιδί, πὸν μάνα δὲ γνωρίζει.
 Εἶναι τῆς μάνας ἀγκαλιά, γλυκειά κι' ἀγαπημένη,
 κι' ὅσοι τὴν ἐστερήθηκαν, ἔχουγ καρδιάγ καμένη.
 (Δ)ὲν ἔχει ἄλλο πιὸ βαρὺν καὶ πιὸ πικρὸ φαρμάκι,
 γὰ στερηθῆς ἀπὸ μικρῆ, τῆς μάνας τὴν ἀγάπη.
 25 "Ωσὰν τὸ ἔρημομ πουλί, πὸν κλαίει μέσ' στὰ δάση,
 κλαίει καὶ τ' ὄρφανὸμ παιδί, ὅσα καλὰ καὶ γὰ ἔχη.
 Ἡ Νίσυρος, τεῦχος 4, σελ. 12.

191

Μ Ο Ι Ρ Ο Λ Ο Γ Ι

- "Ω χριστιανές μου, κλάψετε, ἐμένα τὸν καμὸ μου,
 ἄλλη καμμιά ἐν τὸ ἴπαθε, τὸ περιστατικό μου.
 "Ἐξη φορὲς ἐγέννησα, ἡ μάνα ἡ καμένη,
 καὶ ἴπόμενα στὰ γερατιά, ξερὴ καὶ πικραμένη.
 5 "Ἐχασα τὸ Μανώλη μου, τὴν κόρη τὴ γλυκειά μου,
 τώρα καὶ τὸ Νικόλα μου, ξέκλιν' ἀφ' τὰ παιδιά μου.
 Ποιὸς θέλει ἴδῃ γὰ λυπηθῆ, ποιὸς θέλει ἴδῃ γὰ κλάψῃ,
 ἂς ἔρτῃ μέσ' στὸ σπίτι μου, γὰ βαρειασπαστενάξῃ.
 "Δῆτε μονές¹ ἀξέστρωτες, σπίτια ξερματωμένα,
 10 ἴδῃτε καὶ ὄρφανὰ παιδιά, πῶς εἶγ' κατανημένα.
 "Ωχον, τὰ ὄρφανὰ παιδιά, τὰ παραπονεμένα,
 πού ἴν' τὰ ψωμιά στὰ χέρια τωγ, κι' ἐκεῖνα πεινασμένα
 κι' εἶν' ψεύτικα καὶ κλέφτικα, καὶ κακολογημένα,
 κι' ὅπου κι' ἄμ πάσιγ καὶ σταθοῦν, βαροῦσι τὰ καμένα.
 15 κι' ἐμὲ μὲ τριγυρίσασι, δεξιὰ κι' ἀριστερά μου,
 γὰ τὰ θωρῶ στὴ γειτονιά, γὰ καίεται ἡ καρδιά μου.
 "Ὅσες λυπᾶστε τὸ Χριστό, λυπᾶστε με κι' ἐμένα,
 ἀφ' ἧς σὰν ἐγεννήθηκα, τὰ χεῖλη μου εἶγ' καμένα.

1. Μονή, ἡ, κλίνη.

Ἡ Νίσυρος, τεῦχος 5, σελ. 13, Χαριτωμ. Κοκκινάκη.

1. Ὁ Χάρος ἐδιαλάλησε
 σ' Ἀνατολήν καὶ Δύσι
 νὰ παίρῃ νειούς, νὰ παίρῃ νειῆς
 νὰ μὴν τὸν πιάνῃ κρῖσι.
 Αὐγ. ἀρ. 163.
2. Ὁ Χάρος εἶνεδ δυνατός
 κ' εἶναι καὶ παλληκάρι
 καὶ παίρει νειούς καὶ παίρει νειῆς
 καὶ δὲν τὸν πιάνει βλάβη.

- Γιούκα, ποῦσουδ¹ δυνατός κ' ἴσονγ καὶ παλληκάρι
 γιατί δὲν τὸν ἐνίκησες, τὸχ χάρομ μὴ σὲ πάρῃ ;
 Κι' ἀπηλοῶται λειι μου, μὲ σείλη² πικραμμένα :
- Μάνα μου, ἐπολέμησα, νύχταγ καὶ τὴν ἡμέρα,
 μ' ὁ χάρος ἦτοδ δυνατός, ἔντριωμένος ἀπὸ μένά,
 κ' ἐπῆρεν τὴ ψυχούλαμ μου, νὰ μ' ἔση³ ὀλημέρα.
 Ἐγὼ πάλε τοῦ μίλησα, χρήματα νὰ τοῦ δώσω.
 Κ' ἐπολοήθηγ κ' εἶπεμ μου, κ' ἔκαφεν τὴγ καρδιάμ μου.
- 10 — Ἐθ⁴ θελω ἴγώ, βρεῖ ἀδερφέ, χρήματα νὰ μου δώσης,
 μοθ⁵ θέλω τὴν νεότησ σου, νὰ μοῦ τῆμ παραδώσης.
 Νὰ σ' ἔχω πάντα σύντροφο, καὶ πάντα βοηθόμ μου.
 Γιατί θωροῦ κ' εἶσαι κ' ἐσύ, ὠζγιάν⁶ τὸν ἐαυτόμ μου.
 Νὰ πά' νὰ παίρωμε ψυσές⁷, μανάδωγ κ' ἀφφεντάδω,
 νὰ μένουν ἀρφανά παιδιά, στόγ κόσμον τὸν ἀπάνω.
- 15 Κι' ἀπηλοῶτ' ὁ γιούκας μου, κ' αὐτὸν τὸν λόγολ λέει :
 — Δὲν εἶναιγ κρίμαγ κ' ἄδικο, δὲν εἶναι ἀμαρτία,
 νὰ μένουν ἀρφανά παιδιά, νὰ κλαίονμ μέρα νύχτα!
 Κι' ἀπηλοῶτ' ὁ χάροντας κ' αὐτὸν τὸ λὸ' τοῦ λέει :
- Τί νὰ σοῦ κάμω, ἀδερφέ, ἐν εἶν' ἀπὸ τ' ἀμένα,
 20 ἀφ' τὸθ Θεὸν ἢ προσταή, νὰ παίρω ἕναν ἕνα.
 Ἄφ' τὸθ Θεὸν ἢ προσταή, νὰ παίρω ἕναν ἕνα,
 νὰ καίω σείλη καὶ καρδιές, νὰ κλαίονν ὀλημέρα.

1. ποῦσουν (ποὺ ἴσουν), 2. χείλη, 3. ἔχη, 4. δὲν, 5. μόνον, 6. ὠσάν, 7. ψυχές.

Αὐγ. ἀρ. 164, σελ. 2, Ε.Ι.Κ. (Συνθέσεις τῆς Εἰρήνης Παπᾶ Νικολάου Ζαπέτη μητρὸς του).

Ἄτοῦ πού πᾶς, Μανώλη μου,
 στ' Ἄδη τὸ περιάλι
 Ρώτηξε ἄν ἐγέννησεν
 τῆς παπαδιᾶς ἡ κόρη¹.
 Ἄν κάθεται κι' ἡ μάνα της
 εἰς τὸ προσκέφαλόν της
 κ' ἔση και τὸ παιδάκιν της
 πάνω στὸ γόνατόν της.
 Καὶ ποιοὶ τῆβ βαβαλίζουσιν
 ποῦτομ μοναχοκόρη.
 — Ἐκεῖ τῆβ βαβαλίζουσιν
 οἱ δώδεκ' Ἄποστόλοι.
 ἄν εἶναι κ' εἰς τὴν μαύρη γῆν
 εἶν' τοῦ Κονόμου κόρη².

3

Κόρη μου, ἡ ἀγάπη σου
 ράμμαν ἦτον κ' ἐκόπη,
 δέντρογ κ' ἐξερριζώθηκεν
 καὶ φαίνονται οἱ τόποι.
 Κόρη μου, τὴν ἀγάπην σου
 δὲ ξέρ' εἶντα τὴν κάμω,
 θέννω τμη μεταθένω τη
 μεταθεμμὸδ δὲν ἔσει
 Βάλλω τη στήγ κεφάλημ μου
 μαδιεῖ μου τὰ μαλλιά μου.
 Βάλλω τμη μὲς τὸγ κόρφομ μου
 κεντᾶ μου τὴγ καρδιάμ μου.
 Μόν' νὰ τὴμ πᾶ' τοῦ χρυσοχοῦ
 νὰ μοῦ τὴν ἐχρυσώση.
 Νά! χρουσοσέ³ μου, χρουσόσωσε
 λλίωχ χρονῶγ κεφάλημ⁴
 Κάμε μου γκόρφιγ⁵ καὶ σταυρὸ

κι' ἀγυροδαχτυλίδι
 Τὸ δαχτυλίδιν νὰ φορῶ
 τὸ γκόρφιν νὰ φυλάω
 καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ
 νὰ μὴ σὲ ἴποξεχάντω.

4

Κόρη μου, στὸ κιούρισ σου⁶
 τρία δέντρια νὰ ἴνεμμύσου⁷
 Δεξά σου νᾶβγη φαμηλιά⁸
 κι' ἀριστερά σου δάφνη
 Κ' εἰς τὸ προσσεφαλάκισ σου
 νᾶβγη τριανταφυλλίτσα.
 Νά σει'⁹ ἄνεμος τῆφ φαμηλιά
 κ' ἡ φαμηλιά τῆδ δάφνη
 Κ' ἡ δάφνη τὴν τριανταφυλλιά
 νὰ πφέρτουν τ' ἄτθη κάτω.
 Νὰ πφέρτουν τὰ τριαντάφυλλα
 ἀπάνω στήμ ποδιάσ σου
 νὰ τρέχουρ ροδοστάματα
 στὰ ριζομέλιγκά σου.

5

Ἄφ' τοῦ Ζαπέτη τὴγ γενειά
 δὲν ἔσει πειοῦγ καένα.
 Ἐχω καμένα σσωτικά
 καὶ σείλη πικραμένα.

6

Τὰ μοιριολόγια λόγια ἴνεῖ
 τὰ δάκρυα χάμαι πφέρτουν.
 Μ' ὄλοις τὸβ βάλουμ μὲς τὴ γῆ
 κι' ὄλοις τὸφ φά' τὸ χῶμα
 Κ' ὄλοις τὸν τριγυρίσουσιν
 τῆς γῆς οἱ ἄντρειωμένοι.

1. Πρόκειται περὶ προαποθανούσης ἐγκύου στενῆς συγγενοῦς τοῦ μοιρολογου-
 μένου.— 2. Τῆς μητρὸς μου· εἰς τὸν Ἑμμανουήλ Παπᾶ Ἰωάννου, ἐξάδελφόν της, ἐπὶ
 μακρὰν σειρὰν ἐτῶν σημαντικώτερον πρόσωπον ἐν τῇ νήσῳ Νισύρω.— 3. Χρυσόχοε.—
 4. Νεαρᾶς κόρης κεφαλῆν.— 5. Ἐγκόλιον.— 6. Μνήμα.— 7. Νὰ ξεφτυρώσουν.— 8. Εἶδος
 μηλέας.— 9. Νὰ σείη.

Πάαιννε, παστρικοῦλλά μου,
μέσα στήν Ἐκκλησία
Κι' ἄφε κερὶν εἰς τὸ Χριστὸ
εἰς τὴν δοξολογία.

Ἄφε κερὶν εἰς τὸ Χριστὸ
Ἄννα μου χαδεμένη,
κ' ἐμπρὸς στήν Ποταμίτισσαν¹⁰
ὡς ἦσουμ μαθημένη.

Κι' ἀπηλοῦται λέει μου
μὲ σείλη πικραμένα.

— Ἐμ πάω νᾶφω πειδὸγ κερὶ
ὡς ἦμουμ μαθημένη
Γιατ' εἶμαι ἀξεπόλυτη
κ' εἶμαι καὶ ξεσκισμένη.
Βαρειά 'τον ἡ ἀστενεία της
ὠζγιὰν τὴν Τραπεζίνα¹¹
Κ' ἐν τὴν ἐπιάσαν οἱ γιατροὶ
ποὺ πῆε στήν Ἀθήνα.

8

Ζγια¹² θὰ τῆδ δῆ ἡ μάνα της
στοῦμ μαυριασμένον ἌΔη
Ὁ' ἀννοίξη τ' ἀγκαλάτσα της
καὶ μέσα γὰ τῆβ βάλῃ.

— Καλῶς μου τὴν τῆγ κόρημ μου
τῆμ μυριοφρόνιμημ¹³ μου
πούππεσεν ἀπὸ κάτω μου
κ' ἐβγῆκεν ἡ ψυχή μου.

Κόρη μου, ποιός σ' ἐνέθρεψε
καὶ γίνηκες μεγάλη
ποῦσσουν ὁ στύλος τοῦ σπιτιοῦ
γὰ πάρης τὸ καράβι¹⁴.

— Μάνα μου, μὲμ¹⁵ μ' ἐνέθρεψε

τοῦ Καβετζ¹⁶ ἡ γεναῖκα
κ' εἶσεμ¹⁷ με μὲς τ' ἀγκάλια της
κ' ἐγίνηκα μεγάλη.

Κ' ἐπῆα πιὸ στοῦ σπῖτι μας
γὰ πάρω τὸ καράβι,
Κ' ἦδεα τῆ θειάμ μου τὴν Καλῆ
τῆ θειά μου τὴν Ἀτθοῦσα.

Ἄν πῆς καὶ τῆμ μαυροΣοφτσά
οὔλες μὲ περετοῦσα.

Καὶ ὕστερα μὲ παντρέφασι
κ' ἐπῆρα τὸ καράβι
κ' ἐπῆρα τοῦ Κονόμου γυιὸ
κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη.

9

Τρεῖς μπαξέδες μαρμαρένους
εἶσεν ὁ Βασίλης μου,
Κ' ἐμαράτθηκεν ὁ ἕνας
κι' ἔκαφεν τὰ σείλη μου¹⁸.

10

Καλὴ μου Ροῦσα πέρδικα
καλὴ μου ἐφτανοῦσα
πού'καμνες μὲ τοὺς τρόπους σου
τοὺς ρειοὺς καὶ σ' ἐγαποῦσα¹⁹.

11

Μάνα μου, ζγιαὺν ἐγύρῃσα
κ' εἶδα τὸ σκοτωμένο
κ' ἦτον καὶ τὸ κορμάκιν του
στοῦ αἵμα βουτθισμένο²⁰.

12

Ἐφτὰ μηνῶ γαμπρὸς ἦτο
κ' ἦρτεν ἀφ' τὸ λακκίν²¹ του
κ' ἐπῆρεν τ' ἄρμαν του φωτιά
κ' ἔκαφεν τὴν ψυχήν του.

10. Ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Νισύρου. — 11. — Βουνὸν τῆς Νισύρου πρὸς τὸ δυτικὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Λέγεται καὶ «στοῦ Λουλουδίν». Ἡ νέα πρὸς ἦν ἀναφέρεται τὸ παρὸν εἶχεν ἀποθάνει φρενοβλαβής. — 12. Ὅταν. — 13. Τὴν πολὺ πολὺ φρόνιμον. — 14. Ὀλόκληρον τὸ νοικοκυριό. — 15. Ἐμένα. — 16. Ἐγκριτος οἰκογένεια τῆς Νήσου. — 17. Εἶχεν. — 18. Σύνθεσις Σοφίας Παπαντώνη. — 19. Σύνθεσις Παπαδιάς τῆς νῆας. — 20. Τῆς συζύγου τοῦ παθόντος σύνθεσις. — 21. Λακκί : ὄνομα ἀγροῦ. — 22. Εἰρήνης Παπα Νικολάου Ζαπέτη εἰς ἀπόκρισιν πρὸς τὸ προηγούμενον. Ὁ εἰς δὲ ἀναφέρονται τὰ ὑπ' αἰριθ. 11 καὶ 12, 13 ἐφρονεῦθη ἐκ τοῦ ὅπλου του πεσὼν ἀπὸ δένδρου.

13

Μὲ τὴν γεναιῖκαν τοῦρκετο
 κ' εἶχεν καὶ τῆχ χαράν του
 κ' ἐπῆρεν τ' ἄρμαν του φωτιά
 κ' ἔκαψε τὴν καρδιάν του²³.

14

Ποῦ πᾶς σελήνη γὰ χαθῆς
 ἤλιε μου γὰ θαμπώσης,
 Ποῦ πᾶς ἀργυραλέσιδο
 στήμ μαύρη γῆ γὰ γιώσης²⁴.
 Ποῦ πᾶς σελήνη γὰ χαθῆς
 ἤλιε μου τῆς ἡμέρας,
 ποῦ δὲσ σὲ καμιρώσαμε
 ποῦρτες ἀπὸ τὰ ξένα ;²⁵

15

Μάνα²⁶ καμό, μάνα φωτιά!
 μάνα μεγάλη λύπη
 Ζγιάν λείπ' ἡ μάνα τῶμ παιδιῶ
 'πὸ μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι!

16

"Οτ' ἀρφανέφουν τὰ παιδιὰ
 ποτίζονται φαρμάκι,
 γυνὰ καὶ ἀξεπόλυτα
 γυρίζουν στὸ σοκάκι.

17

Καὶ τ' εἶχουν τ' ἀρφανά παιδιὰ
 κ' εἶμ' παραπονεμένα·
 Καὶ τὰ φαγιά στὰ σέρια²⁷ τους
 καὶ κεῖνα νεῖν κλημαμένα²⁸.

18

Μὰ τὸγ καμὸν τῆς ἀρφανιάς
 ὅποιος δὲν τὸν ἠξέρει

ἄς ἔρτη γὰ τοῦ διηθῶ²⁹
 γὰ κάθεται γὰ κλαίη.

19

'Αξιολύπητοι γοιοῖ
 τὰ τσαλλιστέματά σας³⁰
 τίνος θὰ τὰ προुकίσετε³¹
 τὰ 'μορφοχώραφά σας ;

20

Πᾶνω ποῦ πῆρα τὴ χαρὰ
 γὰμαὶ καμυρωμένη³²
 Τώρα θὲ γὰμαὶ ὡς που γὰ ζῶ
 στὰ μαῦρα φορεμένη.
 Γιὰ πῆτε μου, γειτόνισσες,
 ποῦρεν ὁ γείτονάς σας
 Κ' ἐν τὸθ θωρῶ στή γειτονιάν
 γὰ κάθεται κοντά σας³³.

21

Κυλογαμπρέ μ', ἀτοῦ ποῦ πᾶς
 ποῦ ξέρεις τὴ ψυσίμ μου
 Σιλιάδες σαιρετισματα
 πάρε στήν ἀδερφήμ μου.
 Καὶ δός της γνῶρι περισσιὰ
 πὼς εἶσαι ὁ γαμπρός της
 Πὼς εἶσες τὴν κοροῦλάν της
 καὶ τὸ νοικοκυριὸν της.
 "Ἐκαμεγ κόρην ὠμορφην
 κ' ἔβγαλεν τῶνομάν της
 ἀμμὲ δὲν ἔκαμεν παιδιν
 γὰ δώκη τὰ καλά της.
 Καὶ ποῦ θὰ πᾶ 'νομπήσουσιν
 τὰ 'μορφοχώραφά της³⁴.

23. Τῆς ἀδελφῆς τοῦ θανόντος.— 24. Νὰ σὲ φάη ὁ ἰός = ἡ σκωριά.— 25. 'Ο εἰς ὃν ἀναφέρεται τὸ παρὸν μοιρολόγι ἀπέθανε μόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴν ξενητείαν.— 26. 'Ἐνταῦθα τὸ «μάνα» μὲ ἐπιφωνηματικὴν σημασίαν— ἀχ τί!— 27. Χέρια.— 28. Εἶναι κλημαμένα : καὶ τὸ φαγι ἀκόμη ποῦ τρεῖνε ζυμωμένο μὲ τὰ δάκρυα.— 29. Διηγηθῶ.— 30. Καλλιστεύματα = ὠραῖα κτήματα πρβλ. μορφοχώραφα.— 31. Τῆς Σοφιάς τοῦ Κώστα ποιησῆς.— 32. 'Ἐπειδὴ ἀνεδείχθησαν δηλαδὴ τὰ παιδιὰ μου.— 33. Τῆς μητρὸς μου πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου. 'Ο μακαρίτης πατήρ μου 'Ιωάννης Καρπάβιος, ἠγάπα γὰ διηγῆται εἰς τὴν γειτονιάν ἐπιχαρίτως διαφόρους ἱστορίας καὶ τὰ νέα τῆς ἡμέρας, ἐνῶ ἄλλοι γείτονες ἦσαν σιωπηλοί. Διὰ τοῦτο ὁ θάνατός του ἀφήκεν ἓνα κενὸν εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῆς γειτονιάς. Τοῦτο ὑπαινίσσεται τὸ μοιρολόγι.— 34. Εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Πόλινον ὑπὸ τῆς μητρὸς μου.

22

Πάνω πὸν γίνηκεδ δευτρί
 νὰ κόψω τὸν καρπὸν τὸν
 τὸ ζούλεψεν ὁ Χάροντας
 καὶ τὸ καμὲδ δικόν του.

23

Πάνω πὸν γίνηκε βλαστός
 καὶ κλήμαν νὰ κλαέψω
 πῆτέ μου τὴν ἀγάπην του
 ποῦ θέλ' ἀ τήχ χωνέψω ;

24

Ἐν ἔχω χωνευτήριον
 νὰ βάλω τὸν καμὸν μου
 ἄλλη καμμιά δὲν ἔχασεν
 τὸν καλοσύνητροφὸν μου.

25

Παρηγοριά³⁵ μου φέρουσι
 νὰ φάω γιὰ νὰ ζήσω
 Καὶ δέμ μου δείχτουν ἔγκρεμμὸν³⁶
 νὰ πάω νὰ ἔγκρεμμίσω.

26

Παρηγοριάμ μου φέρουσι
 νὰ φάω μὴμ πεθάνω
 Καὶ τί τὸ κάμω πιδὸν νὰ ζυῖω
 στὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.

27

Εὐκαριστῶ σας ἄλλωνῶ
 ὁ Θεὸς νὰ σᾶς χαρῶνῃ
 ποὺ φέρνετε παρηγοριά
 στὴν ἐδικήμ μου λύπη.

28

Νὰ ἔξεραι καὶ ἔνταμῶννασι
 τ' ἀντρούνα στὸν Ἄδην
 ἤθελα νὰ περικαλῶ
 τὸν χάρον νὰ μὲ πάρῃ³⁷.

29 *

Ὁ νοῦς μου πήρεν τὸ βουνὶ
 καὶ ὁ λοῖσμός μου τ' ἄβι³⁸
 Ζυγιάν ἔρτ' ὁ νοῦς μ' ἀφ' τὸ βουνὶ
 καὶ ὁ λοῖσμός μ' ἀφ' τ' ἄβι
 θὰ κάτσω νὰ συλλοῖστῶ
 τί εἶχα καὶ τί χάννω.
 Ἐχασα χαζινῆ³⁹ φλουρι⁴⁰
 καὶ χαζινῆλ λοάρι
 ἔχασα τὴν κοροῦλά μου
 καὶ ἔν τήλ λημένω⁴¹ νᾶρτη.

30 *

Ἐδὲ πύργος ποὺ εῤαῖσε
 καὶ χαζινῆς ποὺ ἔχῃθ
 Κ' ἤβγεν ὁ χτύπος στὴ Σουριά⁴²
 καὶ ἡ ἀδολη⁴³ στὴμ Πόλι
 Κι' ὄσ' ἀρχοντες τὸ κούσασι
 ἤβγασιν καὶ ἐρωτοῦσα :
 «Καὶ τί κάμαρα εῤαῖσε
 καὶ τί πύργος ἐρράη ;»
 «Μήδε κάμαρη εῤαῖσε
 μηδὲ πύργος ἐρράη,
 μόνον ἡ καλοκόρη μου
 θὰ κατεβῆ στὸν Ἄδην».

31 *

Πῶς νὰ σὲ κλάψω καμουχᾶ!⁴⁴
 πῶς νὰ σὲ πῶ βελουδο!
 Πῶς νὰ σὲ μοιριολοῖστῶ
 χρυσόμηλο μπροκχᾶτο ;

32 **

Ἐγὼ ἔταξα τῆς Παναγιᾶς
 νὰ δώκω τὰ φλουριάμ μου
 Γιὰ νὰ σὲ ἴφῃκη⁴⁵ ἀγάπη μου,
 ποῦσουν τὸ γιούτισμάμ μου.⁴⁶

35. Φαγητόν : συνήθως σιτάρι χοντραλεσμένο καὶ μὲ κανέλλα ραντισμένο.— 36. Κρημνόν.— 37. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 24 - 28 τῆς μητρὸς μου πρὸς τὸν πατέρα μου.— * Παλαιόν.— 38. Ἄβι.— κνήμι.— 39. Ταμίον, πλούτον.— 40. Πλοῦτον : χρυσὸν καὶ ἀργυρον.— 41. Περιμένο.— * Παλαιόν.— 42. Σουριά.— 43. Ἀντήχθαις = δόθησις.— * Παλαιόν.— 44. Φόρεμα παλαιὸν ὄφαντόν μὲ μακρὰς χειρῖδας κεντητὰς εἰς τὰ ἄκρα καθὼς καὶ εἰς τὸν γύρον τοῦ φορέματος.— ** Τῆς Μαρίας Διακομιχάλη εἰς ἀποθανόντα μηροστῆρα τῆς.— 45. Νὰ σὲ ἀφήσῃ.— 46. Τὸ ταίριασμα.—

Ἦ τσιφτισένομ⁴⁷ μου κορμί
κι' ἀγγελικόμ μου σώμα
πῶς θὰ σὲ κατεβάσουσι
στὸ μαυρισμένοχ χῶμα.

34 *

Ἦ τσιφτισένομ μου κορμί
καὶ κουσβοδιωματάρη⁴⁸
ἐθ θάρτης πιὸ στὸμ Ποταμό⁴⁹
νὰ πιάσης στὸμ μπροστάρη⁵⁰;

35

Ἦ ποταμὲ τριπέρατε⁵¹,
χῶμαγ κοστεινισμένο,
λέεις καὶ δὲν ἐχόρεφey
κορμίγ κυπαριστένο ;

36*

Πιριόνια καὶ σκεπάρνια του
πιάστε μαέφατέ τα
καὶ βρῆτε σπήλιο σκοτεινὸ
κι' ἄμετε, δίξετέ⁵² τα.

37

Ἦ καλοκαπιτάνο μου,
σῆκ' ἀφ' τὸμ μαῦρον ἜΑδη
καὶ σήμερη θὰ ρίξουσι
στὸν γιαλὸν τὸ καράβι⁵³.

38

Πῆτε τοῦ πρωτομάστορη
πῆτε καὶ τ' Ἀποστόλη
γιὰ νὰ μαυρίσουν τὸ παντὶ
μαζὶ μὲ τὸ τεμόνι!

39

Ἐπολεμῶσαν οἱ γιατροὶ
γᾶβρον τὸ γιατρικό σου
κι' ὁ Χάρος ἐντρογύριζεν
εἰς τὸ προσκέφαλό σου.

Γλήγορι τὸν ἐπίσκεφεν
ὁ Χάρος τὸν ὑγιόμ μου.
Ἐν ἔχω χωνευτήριω
νὰ βάλω τὸγ καμόμ μου.

41

Ἀνατολὴ βρέξε νερὸ
καὶ Δύσι βρέξε σόνι⁵⁴
Καὶ μέθ, θεγιέ μου, βρέξε με
στ' Ἄδη τὸ περιόλι.
Νὰ δῶ γιὰ τ' ἀγγονάκιμ μου
ἂν ἔγιανεμ πὸν ἴπνει.

«Μάμμη μου, βρέθηκε γιατρὸς
στὸμ πόνον τὸδ δικόμ μου»

ἮΘελα νὰ βρισκούσουνα
εἰς τὸ προσκέφαλό μου.

Νὰ βάλω τὸ κεφάλι μου
πάνω στὰ γόνάτά σου

Νὰ βάλω καὶ τὸ σώμά μου
στ' ἀγκάλια τὰ δικά σου»⁵⁵

42

Λουλλουδί μου ἀλὸγ κι' ὀξὸ
ἀπὸ τὰ λουλλουδάκια
Μονάχο σουδβγες κ' ἔφνες
ἀφ' τὰ μικρὰ παιδάκια⁵⁶.

43

Ἄχχον! ἢ κακορίζικη
μὲ τὰ πολλὰ μου πάθη
Σ' ἕνα δεντρὶν ἐκούμπησα
κ' ἐκεῖνον ἐξεράτθη.

44

Ξεράτθηκεν τ' ἄλισμαρὶ
τὰ κλώνια του κ' ἡ ρίζα
Ἄποῦ ἴπλωθα τὰ ρουχὰ μου
πάνω του κ' ἐμυρίζα.

Τῆς Μαρίας Διακομιχάλη εἰς ἀποθανόντα μνηστήρα της.— 47. Λεπτοκαμωμένο.—
* Εἰρήνη Παπᾶ Νικολάου Ζαπέτη.— 48. Καλονοικοκύρη.— 49. Πλατεία τῆς κοινοπό-
λεως Μανδρακίου Νισύρου, ὅπου γίνονται οἱ χοροί.— 50. Νὰ ὀδηγῆς δηλαδὴ τὸν χορὸν.—
51. Τρίστρατος.— 52. Ρίψατε.— 53. Τὸ καράβι δὲν εἶχεν προσφθάσει νὰ τὸ ἰδῆ ζωντανός.
Ἄποῦ ἐτελείωσε καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὸ ρίξουν εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ σύζυγος τοῦ νεκροῦ λέγει
τὸ μοιρολόγι τοῦτο ἐπὶ τοῦ τάφου του. Ὅμοίως καὶ τὸ ἐπ' ἀριθ. 38.— 54. Χιόνι.— 55. Τὰ
ἐπ' ἀριθ. 40, 41, τῆς μητρὸς μου εἰς τὸ ἐγγονάκι της Νικολάου Ἀντωνίου Καρπάθιον.—
56. Τῆς μητρὸς μου εἰς τὸ ἐγγονάκι της Λουλλαν Νικολάου Καρπάθιον. Τὰ ἐπ' ἀριθ.
43 - 49 ὁμοίως τῆς μητρὸς μου πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου.

Ἔθ' θέλω πιδὼν τὰ ροῦχά μου
πάνω μου μυρισμένα·
Μὲ τῆς καρδιᾶς μου τὸν καμὸ
νάναμ 'πομαυρισμένα.

48

Πάνω στὸ δέντρον τοῦ Μαρτοῦ
ποδῶναι ἀντίπερά μου
Ἐκρασσεν ἄγρια τὸ πουλλὶ
κ' ἐρράην ἢ καρδιά μου.
Ἐδὺς ἐγὼ κατάλαβα
πὼς ἦτο γιὰ τὰ μένα
Μέραν καὶ νύχτα 'σκέβγουμον
κ' ἔκλαια ὀλημέρα.

49

Γιὰλ λόον μου 'κλαιεν τὸ πουλλὶ
γιὰλ λόον μου τ' ἄδόνι·
Γιὰλ λόον μου⁵⁷ 'κελάδησεν
τὸ μαῦρο σελιδόνι.

50*

Πόσες βολὲς ζυγιάσ⁵⁸ σήμερα
εἶσεν ὀνομασία
κί' ἄσφε θέλ' ἄ κατεβῆ
μέσα στὸ μαῦρο μνήμα.

51**

Ἐπιῆα, Πλήθο, στὸ Ραμό⁵⁹
κί' εἶδα τ' ἀργόσειρά⁶⁰ σου
Ἄμμὲ δὲμ μοῦ μιλήσανεν
τὰ σείλη τὰ δικὰ σου.

Κυρά μου Ποταμήτισσα⁶¹
καὶ Παναγιὰ Μεγάλη,
Γιὰ τὰ δὲν ἐβοήθησες
τὸμ πόνον του γιὰ γιάνης!
Σοῦδιεν τὸ ζευγάριν της
μαζὺμ μὲ τὸ Καμπίν της⁶²
Κι' ἄδ δὲσ σὲ φτάννασιν αὐτὰ
δῖει καὶ τὸ Κρανίν της⁶³.

53

Ἦ, καλογιέμ, ἢ μάννα σου
κλαίει καὶ ὀδυρᾶται
μιλοῦν της ἢ γειτόνισσες
καὶ δὲμ παρηγοῶται.

54

Κοντὰ στὸγ Γιάννην τ' Ἀντωνᾶ
ἐβάλαμεν τὴν Λουῖλλα,
Γιὰ νὰ τῆβ βάλλη πάνω του
ποῦνε γειτονοποῦλα⁶³.

55***

Ἦ, κόρη μου, ὁ ἄντρας σου
θὰ σκάσ' ἀφ' τὸγ καμὸς σου·
ἐβαλεμ μὲς τὴν ζέπην του
χῶμαν ἀφ' τὸ μνημεῖός σου.

56

Ἐχτὲς τὸ βράδυμ πέρασα
ἀφ' τὸν αἶν Νικόλα⁶⁴.
κ' ἔκουσα τῆς Χαρόντισσας
κ' ἐμάλλωνεν τοῦ γιοῦ της·

57. Δι' ἐμέ.— * Εἰς τὸν νουνόν μου Κωνσταντῖνον Πλήθον, ταφέντα κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν του ἐορτήν.— 58. Ὠσάν.— ** Τῆς νουνᾶς μου Μαρίας Κ. Πλήθον πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς.— 59. Ὠραῖον κτῆμα πλησίον τοῦ ἡφαιστείου.— 60. Τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.— 61. Ποταμήτιςσα : ἡ Μητρόπολις Νισύρου, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τῆς πλατείας, ἢ ὅποια ὀνομάζεται ποταμός.— 62. Ὀνόματα χωραφῶν.— 63. Τῆς μητρὸς μου εἰς τὸ ἐγγονάκι της Λουῖλλαν Ν. Καρπαθίου.— *** Τῆς Καλῆς Τσουπανάκη πρὸς τὴν Εἰρήνην Ὀδυσ. Σακελλαρίδου.— 64. Τὸ Νεκροταφεῖον Μανδρακίου Νισύρου.

«ὦ, γυνίε μου, τί μοῦ τῶφρες
αὐτὸν τὸ μωρουδάκι,
ποῦ θὰ ξυπνήσῃ νὰ ζητᾷ
τῆς μάνας του βυζάκι!»!

57

Μανίκια, ποῦν' τὰ στέργια⁶⁵ σας
ποῦν' ροῦχα τὸ κορμίσ σας ;
Καὶ φέσι μπαρβαρέσικο,
ποῦνεν ἢ τσεφαλή σας ;⁶⁶

58

Εὔπνησε μῆλον τῆς μηλιάς
κι' ἀφρέ τοῦ μαλαμάτου⁶⁷
Καὶ κότσινη⁶⁸ μυστοκαρκιά⁶⁹
τοῦ ἐροσολυμάτου⁷⁰.

59

Εὔπνησε, χαδεμένη μου,
καὶ μὴ βαροκοιμᾶσαι
Γιατὶ ὁ θῆπος ὁ πολὺς
βαραίνει καὶ χαλᾷ σε.

60

Τὸ ξόδι⁷¹ θέλει συντροφιά
θέλει γενιάμ μεγάλη
Νὰ τ' ἀρκινεύγ'⁷² ἢ μιὰ μεριά
καὶ νὰ τὸ φίν'⁷³ ἢ ἄλλη.

61

Πρέπου σου σέναγ, κόρη μου,
δέκα μοιριολοῖστρες.
Ἢ πέντ' ἀπὸ τῆ μιὰμ μεριά
ἢ πέντ' ἀπὸ τὴν ἄλλη
νὰ τ' ἀρκινεύγ' ἢ μιὰ μεριά
καὶ νὰ τὸ φίν' ἢ ἄλλη.

62

Ἄδ δέμ μιλῶ,
καρδιάμ μ', πονῶ.
Κι' ἄδ δὲλ λαλῶ,
σηκῶτε

Κι' ἄδ δὲ σειρομαλλίζομαι⁷⁴
τὴν τζεφαλήμ πονῶ τη.

63

Ὀρχον, τὸ τζεφαλάτζι μου⁷⁵
ζάλην ὀποῦ τὴν ἔσει
Τζ' ὁ ὕδρωσ ἀδ πάνω μου⁷⁵
ζγιάν τὸ ποτάμιν τρέσει.

64

Νὰ κάθομαι ἐν ἡμπορῶ
νὰ φύω ποῦ νὰ πάω ;
Ὅπου κι' ἄμ πάω τὸν καμὸ
μαζύμ μου θὰ τὸμ πάρω.

65

Κάθομαι συλλοῖζομαι
καὶ μὲ τὸν νοῦμ μου λέω :
— Πῶς δὲρ ραῖζον τὰ βουνὰ
ζγιὰν κάθομαι καὶ κλαίω ;

66

Ἐγὼ ἔχω πάθη ζγιαβ βουνὰ
καμοὺς ζγιὰν τὰ λαγκάδια
κι' ἔχω καὶ ἀνεστενάματα
ζγιὰν ἔεσουρα⁷⁶ πηάδια.

67

Ποιά ἔπαθεν τὰ πάθη μου,
ποιὰ εἶδεν τοὺς καμοὺς μου ;
καὶ ποιά τοὺς ἀνεστενάξεν
τοὺς ἀναστεναγμοὺς μου ;

65. Χέρια.— 66. Κεφαλή.— 67. Τοῦ χρυσοῦ.— 68. Κόκκινη.— 69. Γαρυφαλλον.—
70. Τῶν Ἱεροσολύμων.— 71. Ἡ κηδεία.— 72. Νὰ τὸ ἀρχινᾷ.— 73. Ἀφίνει.— 74. Τραβῶ
τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου μὲ τὰ χέρια μου.— 75. Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀποδώσω τὴν ἀκριβῆ
προφορὰν τῆς λέξεως κεφαλάκι καὶ ἄλλων ὁμοίων ὅτε «κ» ὅτε «τσέ» ἢ «τζέ» ἀκριβῶς.—
76. Ἀπὸ πηγάδια τόσοσ βαθειά, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀνασύρη νερό.

Καὶ σ' ἴντα γάμον τὸν καλοῦ⁷⁷
καὶ σ' ἴντα πανηγύρι!

Πάει στ' ἀγόριστοχ χωριό
κ' εἰς τὴν ἀνήλια στράτα

Ποῦ πᾶν οἱ ρειοὶ κ' ἐν ἔρχονται
κ' οἱ ρειαῖς καὶ δὲ γυρίζον
Καὶ πᾶγ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ
καὶ λησμονοῦν τίς μάνες!

69

Ὅποδ τὸν κλάψη τέτοιον ρειό
θέλει καινούργια μάτια·
Θέλει καὶ στήθος μάρμαρο
θέλει τὴλ λίμνηδ δάκρυα
θέλει τῆς Ἄντρου τὰ βουνὰ
μαλλιά στήγ κεφαλὴν του
Νὰ κλαίη τὰ δόδρεται
στὸν Ἄδην τὸ κορμίν του.

70

Ἄϊ Νικόλα ἀφφέντη μου,
στρέψε μου τὴμ μαμμάμ μου·
καὶ δῖω σου τὸ σπῆτιμ μου
καὶ τὴν-ἀμαθαριάμ⁷⁸ μου.

71

Ὁ Χάροντας σ' ἐξήλεψε.
ὀποῦβγες εἰς τίς βόρτες
Καὶ πέρει σ' ἀφ' τὰ σπῆτια σου
ποῦχουσ σεράντι πόρτες⁷⁹.

72

Ὡς κί ὁ Θεὸς λυπάται σε

καὶ κάμνει καλωστένη
ποῦ φεύγεις ἀφ' τὰ σπῆτια σου
καὶ δὲν ἐψυχάλιζει⁸⁰.

73

Κόρη μου, ν' ἀγοράζου σου,
κόρη μου, τὰ πουλιούσου,
Νὰ κάμναν τὸ παζάρι σου
στά σπῆτια σου ἀπ' ὄξω.
Σίλι⁸¹ ἄς⁸² σὲ κάμουμ πέρω⁸³ σε
καὶ μύρια δὲσ σ' ἀφίννω,
Τὰ μύρια ἰδεὶ ὁ κύρις σου
τὰ σίλι' ὁ ἀερφός σου
Τ' ἀρίφνητα καὶ τὰ πολλὰ
ἰδεὶ τα ὁ σύντροφός σου.

74

Γυιέ μου, τῆς μάνας σ' ἡ καρδιά.
ἔφτει⁸⁴ ζγιαὺν τὸ κεράκι,
Ποῦ ἴφνες ἀφ' τ' ἀγκάλια τῆς
ὀποῦσουμ μωρουδάκι⁸⁵.

75

Παράπονο μοῦ κάμασιν
ἀόψε στὸνειρόμ μου
ἡ κῆρη τ' ἀξαιέρφον μου
μὲ τὸσ συμπέθθερόμ μου.

76

Μ' ἀπὸ πολλῆς⁸⁶ τὸ μελετῶ
στοῦ Γιάννη μου τὸ γάμο·
κί ἂν ἔχω καὶ περισπισμούς·
ὅ,τι μπορῶ θὰ κάμω⁸⁷.

77. Καλοῦσι.— 78. Τὰ φλουριά μου ποῦ κρεμῶ εἰς τὸ στήθος μου.— 79. Τὰ ὑπ' ἀριθ.
70 - 71 εἶναι τῆς νήσου Χάλκης.— 80. Ἦτο ἡμέρα βροχερά.— 81. Χίλιοι.— 82. Ἄν.—
83. Σὲ ἀγοράζω.— 84. Ἀνάπτει.— 85. Τῆς μητρός μου εἰς τὸ ἐγγονάκι τῆς Νικόλαον.—
86. Ἀπὸ πολλοῦ.— 87. Τῆς Σοφίας Κώστα εἰς τοὺς γάμους τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἂν καὶ ἦτο
θλιμμένη.

ΜΟΙΡΟΛΟΙ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΥΛΟΥ

(Γεροντιανής)

Χειμάνας, μαῦρα σὺ τεφα τὸν οὐρανὸ σκεπάζουν
 τί μοιρολόγια γὰ σοῦ πῶ, γιέ μου, γὰ σοῦ ταιριάζουν ;
 Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ ἄνθη τοῦ Παραδείσου
 ἐσύναξαν οἱ ἄγγελοι καὶ πλάσαν τὸ κορμί σου.
 Γιατί, Θεέ μου, τὸν ἐπλάσες μὲ δρόσο τῶν ἀνθέω(ν)
 κ' ἐπῆρες μοῦ τον πάλι σὺ καὶ κάθομαι καὶ κλαίω ;
 Κράξε, ἄθλια μου φωνή, καὶ σκίσε τὰ πελάγη,
 πάε στὸ Πανεπιστήμιο ν' ἀκούσουν οἱ δασκάλοι,
 γὰ βγήκουν οἱ καθηγητὲς τὸ λόγο γὰ ζητήσω :
 — Γιατί τὸν ἀκριβό μου γιό τότε κρατᾶτε πίσω ;
 — Ἐμεῖς σοῦ τονε στείλαμεν μὲ τὰ διπλώματά του,
 ἄμ' ἤθελέν τον ὁ Θεός καὶ πῆρεν τον κοιτὰ του.
 Σὺ 'σαι τοῦ Γιάννη τοῦ Μουλλοῦ ἡ δύστυχη μητέρα,
 τοῦ Παραδείσου ἀνοίξε τίς πόρτες πέρα ὡς πέρα.
 κοιτάξε τὸ καλό σου γιό πὸν στέκεται στή μέση
 κάμε λίγην ὑπομονή, πάρε λίγην ἀέση
 καὶ ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα πὸν ξέρει τὸν καμὸ σου
 ὡς ἔχει τὸ δικό της γιό, ἔχει καὶ τὸν δικό σου».
 Μεγάλον ἀνανάγιο ἐγένηκε σὲ μένα,
 ἐγὼ 'χα τὸ καρᾶβι μου σὲ ποθητὸ λιμένα,
 μὰ ἦρθε καὶ μοῦ τὸ χτέπησεν ἕνα μεγάλο ζέμμα
 καὶ τελευταῖον ἔπιασε κ' ἔσπιασε τὸ τεμόνι
 καὶ μοῦ 'βαλε μὲς στή καρδιά μαχαίρι καὶ πριόνι.

ΜΟΙΡΟΛΟΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
 ΣΑΝ ΒΓΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΕΠΙΤΑΦΙΟ

Θέλω γὰ ράνω τὸν Χριστὸ μὲ δρόσο τῶν ἀνθέω(ν)
 γὰ πᾶ γὰ πεί τοῦ Γιάννη μου στὸν τάφο του πὸς κλαίω.
 Βλέπω στὸν Ἐπιτάφιο τριαντάφυλλα καὶ ρόδα
 ἄς πῶ κ' ἐγὼ τοῦ Γιάννη μου ὁμορφα μοιρολόγια.

- Γιέ μου, γυρίζουν τὸ Χριστὸ κόρες καὶ παλικάρια,
 κ' ἐγὼ σοῦ στέλνω ἕνα στενρὸ μὲ τὰ μαργαριτάρια
 φορέματ' ἀπὸ κατιφὲ κι δλόχρυσουσα λαμπάδια.
- Μάνα μ', σὰν ἔρθει ὁ Χριστὸς ἀπ' τὸ γεκροταφεῖο
 θὰ ξειτυθῶ τὰ σάβανα, θὰ σπάσω τὸ φορεῖο
 γὰ βγήκω στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μπροστὰ γὰ γονατίσω
 κι ἂν μοῦ τὸ ἐπιτρέψουσι θὰ τὸν ἀκολουθήσω.
 Τότε, μανοῦλα μου γλυκιά, θὰ ῥθω γὰ σοῦ μιλήσω
 τὴ πικραμένη σου καρδιά γὰ τὴν παρηγορήσω.

Ἐπιτομὴ Ἑλληνικῆς «Δωδεκανησιακῆ» Τόμος Γ' σελ. 180, 181.

196

- Ἀχ, πές μου τ', ἀδερφάκι μου, πότε γὰ σὲ λιμένω¹
 ν' ἄρω κερὰ στὴν πόρτα μου, λαμπάδες στὴν ἀδελή μου,
 ν' ἄρω καὶ τὸν πολυέλειο στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ μου ;
 Γροικῶ φωνὴ καὶ στέκομαι, γροικῶ λαλιὰ ἀφουγκροῦμαι :
- Νὰ μὴ μὲ περιμένετε, μὴν ἔχετε τὸ θάρρος,
 εἶπα γιὰ γὰ ῥτω γὰ σᾶς βρῶ μὰ δὲ μ' ἀφήρει ὁ χάρος.
 Σίδερα, πόρτες εἶν' κλειστές, κ' εἶν' τὰ κλειδιά μεγάλα,
 μηδὲ κοπέλες ἔρχονται μήδε καὶ παλικάρια.
 Πιάστηκα, μὲ τὸν ἄγγελο, μάλωσα μὲ τὸ Χάρο
 ποὺ δὲ μ' ἀφήρουν ν' ἀνεβῶ ἀγέρα γιὰ γὰ πάρω.

197

- Ἦ, παραθύρια μου ψηλά, κολοτοτορημένα
 ποὺ ἔναι ὁ νοικοκύρης σας κι ὁ σύντροφός μου ἐμένα ;
 Σύντροφο ποὺ τὸν ἔχασα, καὶ τώρα πῶς θὰ ζήσω ;
 Ἀφ' τὸν καμὸ μου τὸν πολὺ λωλή θὰ καταστήσω,
 κι ἂν λωλαθῶ ἀφ' τὸν καμὸ ἔχω τὰ δίκαιά μου
 γιὰτ' ἔχασα στὸν κόσμ' αὐτὸ τὴ μόνη συντροφιά μου.
 Κάρβουνον ἔχω στὴν καρδιά καὶ σβεῖ κι ἀνακουρῶνει
 κι ἅμα τὸν καλοθυμηθῶ σὰν τὸ κερὶ μὲ λύνει.

Ἐπιτομὴ Ἑλληνικῆς «Δωδεκανησιακῆ» Γ' Τόμος σελ. 181, 182.

1. Νὰ σὲ προσμένω.

1

- 1 Σὺρ', ἀδερφέ, 'ς τὸ μνημά του καὶ φίλησε τὸ χῶμα,
καὶ 'πέ του πῶς τὸν χαιρετῶ μὲ τὸ πρικό μου στόμα.
- 2 'Ω, κρίνε μου τοῦ βασιλέ', λουλουδί μου τοῦ μπέη,
ποιὸς θά 'ρχεται 'ς τὸ μνημά σου κάθε λαμπρῆ γὰ κλαίη ;
- 3 'Η ἀδερφαίς σου ἔρχονται, κι' ὁ Γιάννης κι' ὁ Πασχάλης,
γὰ σὲ καλημερίζουσι καὶ γὰ σὲ ραίονν δάφνη.
- 4 'Απέθαγες, ἀγάπη μου, καὶ 'μένα ἔθνομούσουν,
καὶ σὸ τὴν πέρα ἐζητεῖς κ' ἔκλαιεν ἡ καρδιά σου.
- 5 Τὸ χέρι σου 'βαστούσασι κ' ἔβαζες τὴ γραφῆ σου,
καὶ μοῦ 'στελνες χαιρετισμὸ 'πὸ μέσ' ἀπ' τὴν ψυχῆ σου.
- 6 'Πεθαίνω 'γώ, ἀγάπη μου, ἐσένα γὰ 'θυμοῦμαι,
ὁ Χάρος δὲν μᾶς ἄφησε ἀντάμα γὰ χαροῦμε.
- 7 'Εγὼ θὲ νά 'μαι' μέσ' 'ς τὴ γῆ, καὶ σὸ θά 'σαι καμένη,
κι' ὄσω γὰ ζῆς, ἡ νιότη σου 'ς τὰ μαῦρα φορεμένη.
- 8 'Εγὼ τὰ μαῦρα τὰ 'βαλα, γὰ μὲ θωροῦν οἱ φίλοι,
γὰ μὴ σὲ λησμονοῦν ποτέ, χρυσὸ μου καθαρίνι.
- 9 Πρωτὶ βραδὸν οἱ φίλοι σου 'ς τὸ σπῆτι πλησιάζουν,
κ' ἐμὲ θωροῦσι καλογρηὰ καὶ βαργιανεστεράζουν.
- 10 Οἱ φίλοι πλησιάζουσι πρωτὶ βραδὸν 'ς τὸ σπῆτι,
διαμετροῦσι τὸν καμὸ, παρηγοροῦν τὴ λύπη.
- 11 'Αλλος κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ γὰ μὲ παρηγορήση,
εἰ μὴ ν' ἀνεστηθῆς ἐσὺ, ἡ λαύρα μου γὰ σβύση.
- 12 'Ω ἀδερφοὶ καὶ συγγενεῖς, καὶ φίλοι 'μπιστεμμένοι,
'θυμᾶσθε τῆς ἀγάπης μου, ἀν εἰν' καὶ 'πεθαμένη.
- 13 Γὰ τὸ χατῆρι ἐκεινοῦ, 'γαπᾶτε τὸν ὕγνιό του,
κ' ἔχει ὁ Θιὸς ν' ἀξιωθῆ εἰς τόπον ἰδικόν του.
- 14 'Ω παραθύρια μου 'ψηλά, καὶ ποῦ 'ναι τὸ πουλί μου,
μηδὲ 'ς τὴ κλίνη μ' ἔρχεται, μηδὲ 'ς τὴ κάμαρή μου.

- 15 ὦ καναράκι μου χρυσό, ἔλα γὰ κελαδήσης,
τὴν πικραμένη μου καρδιά γὰ τὴν παρηγορήσης.
- 16 ὦ παραθύρια μου ἠηλά, κολωνοτουρευμένα,
ποῦ ἔναι ὁ νοικοκύρης σας κι' ὁ σύντροφος ἐμένα.
- 17 Σύντροφο ποῦ τὸν ἔχουσα! καὶ τώρα πῶς θὰ ζήσω ;
ἀπ' τὸν καμό μου τὸν πολὺ λωλλή θὰ κατηγήσω.
- 18 Κι' ἂν λωλλαθῶ ἀπ' τὸν καμό, ἔχω τὰ δίκαιά μου,
γιατὶ ἄλλη δὲν ἔχουσε ἐμὲ τὴ συντροφιά μου.
- 19 Ἄν εἶχα κόρη γιὰ παντρειά καὶ γυιὸ ἄγκιωμένο,
ἦθε' ῥ' ἀπέβω ἔς τὸ βουνὶ καὶ καλογρηῶ τὰ γένο.
- 20 Νὰ κάθωμαι δὲν ἤμπορῶ, γὰ φύγω, ποῦ θὰ πάω ;
ὅπου γὰ πάω τὸν καμό μαζί μου θὰ τὸν πάρω.
- 21 Ἄν πάω κάτω θάλασσα, καὶ πάνω εἶν' ρουμάνι,
ἂς κάθωμαι ἔς τὸ σπίτι μου, γὰ κλαίω πρῶτ' βράδυ.
- 22 Κάρβουνο ἔχω ἔς τὴν καρδιά καὶ σβεῖ καὶ ρεκαυρότε,
κι' ὅταν σοῦ θέλω ἄθυμηθῆ, ἴσ' ἂν τὸ κερί μὲ λυόγει.

Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 407, 408, Μοιρολόγια Γ.Π.

199

2

- 23 Μᾶς λές πὸς εἶναι ἄρρωστος, τριὰ χρόνια ἴπασι τώρα,
καὶ ποιὸς θὰ τὸν διατηρή, ποῦ ἔναι σὲ ξένη χώρα ;
- 24 Μάννα μου, τὸν πατέρα μου ποιὸς θὰ τὸν κουβερτέρη ;
θέλει καφε' πὸ τὸ πρῶτ', κεντὶ καὶ μεσημέρι.
- 25 ὦ Χάρο ἀφιλότιμε, γὰ λάβης τὸν καῦμό μου,
ποῦ πῆρες τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐξάδερφό μου.
- 26 ὦ Χάρο ἀφιλότιμε καὶ μὲ ἀναγνωσία,
ποῦ πῆρες τὸν πατέρα μου, δὲν ἔχω πιά ἐλπίδα.
- 27 ὦ Χάρο ἀφιλότιμε, ἔκαρες τὴν καρδιά μου,
ὅπου μού τὸν ἐστέρησες ἐμένα τὸ μπαμπᾶ μου,
- 28 κι' ἐμείναμε τὰ δύστυχα πικρὰ κι' ἀρφανημένα,
καὶ τρέχουν τὰ ἄμματακια μου δάκρυα φαρμομακωμένα.
- 29 Ἄλλοίμονο ἢ δύστυχη, τρέχουν τὰ δάκρυά μου,
ὅταν θὰ ποῦν τὰ χεῖλη μου τ' ὄνομα τοῦ μπαμπᾶ μου.

- 30 'Πέθανεν ὁ πατέρας μου, μᾶς ἄφησε 'ς τὴ ξέρα,
καὶ μᾶς φουᾶ ὁ ἄνεμος καὶ μᾶς χτυπᾶ τὸ ῥέμμα.
- 31 "Οχον, μαχαίρια καὶ σπαθιά 'ποῦ 'μπήκαν 'ς τὴν καρδιά μου.
ὅπου μού τὸν ἐχώσασι 'ς τὰ ξέ:α τὸ μπαμπᾶ μου.
- 32 "Ω Χάρο ἀφιλότιμε, πῶς σοῦ παραποιοῦμαι,
'ποῦ 'πῆρες τὸν πατέρα μου κ' ἐγὼ τὸν ἐστεροῦμι.
- 33 Γιὰ τὸν πατέρα μου χολιῶ κ' ἔχω καρδιά καμμένη,
γιατὶ μού τὸν ἐχώσασι 'ς τὴ ξεν:τειά' οἱ ξένοι.
- 34 'Στὰ ξένα τὸν ἐχώσασιν ἐμένα τὸ μπαμπᾶ μου,
ἔβαφα μαῦρα καὶ φορῶ 'πάνω 'ς τὴν ἐλικιά μου.
- 35 "Ωχ, κί' ἄς ἀπέθαιεν ἐδῶ, γὰ κάμουμε τὸ 'ξόδι,
μέσα 'ς τὴν Πο-αμί:τιστα οὔλο τὸ γενολοῦ
- 36 "Ωχ, κί' ἄς ἀπέθαιεν ἐδῶ, γὰ κλαῖν' οἱ συγγενεῖς του,
γὰ κάμη τὴν ποράταξη ὁ γυιὸς τῆς ἀδερφῆς του.
- 37 "Ωχ, κί' ἄς ἀπέθαιεν ἐδῶ, τὸ 'ξόδι του γὰ γένῃ,
μόνο μού τὸν ἐχώσασι 'ς τὴ ξεν:τειά' οἱ ξένοι.
- 38 Λέξ, ποῖοι τὸν ἐχώσασι ; Φράγγ' ἦτο γιὰ Ρωμαῖοι,
κ' ἔν εἶχεν ἀπὸ πάνω του κόρη του, γὰ τὸν κλαίῃ ;
- 39 'Αλλοίμονοι ἢ δύστηχη, δὲν ἔχω πιά ἐλπίδα,
γιὰ γὰ 'ρθη ὁ πατέρας μου 'σὲ τούτη τὴν πατρίδα.
- 40 Γιὰ τὸν πατέρα μου χολιῶ κ' ἔχω μεγάλη λήπη,
κί' ἀπὸ τὴ στεναχώρια μου δὲ μού χωρεῖ τὸ σπίτι.
- 41 Χολιῶ γιὰ τὸν πατέρα μου, 'ποῦ 'πέθανε 'ς τὰ ξένα,
κ' ἔχω καμμένα σωτικά καὶ χεῖλη πικραμένα.
- 42 'Αλλοίμονοι ἢ δύστηχη, καῦμό 'ποῦ τὸν ἐπῆρα,
'ποῦ 'χώσαν τὸν πατέρα μου 'ς τὰ ξένα κ' ἔν τὸν εἶδα.
- 43 Μάννα μου, ὁ πατέρας μου 'ς τὰ ξένα 'ναι ἐφημέρης,
'ς τὸν αἶ Γιάννη λουτροῦᾶ· πότε γὰ 'πᾶ τὸν φέρῃς ;
- 44 'Πεθύμησα γὰ τὸν ἰδῶ, τριά χρόνια 'πᾶσι τώρα,
'ποῦ 'φυγε ἀπ' τὸ σπίτι μας κ' εἶναι 'σὲ ξένη χώρα.
- 45 Θαμμάζομαι σε, μάννα μου, καὶ μετὰ σένα τὰ 'χω,
'ποῦ 'φηκες τὸν πατέρα μου 'ς τὴ ξεν:τειά' μονάχο.

Z.A., τ.μ. Α' 1891, 408, 409, (Μυρολογία) Γ.Π.

200

ΜΥΡΟΛΟΓΙΑ ΜΗΤΡΟΣ ΕΙΣ ΜΟΝΟΓΕΝΗ ΥΙΟΝ

- 1 'Ο Χάροντας μὲ τ' ἄγγιό του ἦρθε στή κατωφλιά μου,
καὶ πῆρε τὸν χρυσό μου γυιὸν ὅπου 'ταν ἡ χαρά μου.

- 2 Χάροντα, δὲν ἐσκέφθηκες καὶ ἔπηρες τὸν ἑγυιόν μου,
ὄπου τὸν εἶχα μοναχὸ προστάτη τῶν κορῶν μου.
- 3 Τρεῖς ἀδελφάδαις ἔτέκοντο καὶ τὸν ἐβαβαλίζαν,
ἀντὶ νερὸ πὸν ἔγύρευε γάλα τὸν ἐποτίζαν.
- 4 Πουλὰκι εἶχα στὸ κλουβὶ καὶ κροφωτάϊζά το,
κι' ἔβγαζ' ἀπὸ τὰ μάτια μου νερὸ κ' ἐπότίζά το.
- 5 Ἐπέτασέ μου τὸ πουλί πῶς γὰ τὸ κωιηγῆσω,
τὴν στρατά ποῦ ἔπιασε στενὴ δὲν ἔμπόρ' ἰὰ τὸ γυρίσω.
- 6 Ἐλα, πουλί, μέσ' τὸ κλουβὶ ἰὰ γλυκοκιλαδήσης,
ταῖς ἀδελφαῖς σου καὶ ταῖς τρεῖς γὰ ταῖς παρηγορήσης.
- 7 Ἡ ἀδελφαῖς σου κλαίουσι στὰ μαῦρα φορεμέρες,
καὶ περπατοῦν λυπούμεναις καὶ παραπονεμέναις.
- 8 Γιὰ ἔπητέ μου, γειτόνισσαις, ποῦ ἔραι ὁ ἀετός μου,
δὲν ἔρχεται στὸ σπίτι μου δὲν τὸν εὐρίσκ' ἐμπρός μου.
- 9 Γειτόνισσαις τοῦ Ποταμοῦ ἔπητέ μου κι' ἀρωτῶ ἔσας,
μπά ἔραι τοῦ γυιοῦ μου ἢ χαρὰ κι' ἦρθα καὶ προσκαλῶ σας.
- 10 Δὲν εἶν' τοῦ γυιοῦ σου ἢ χαρὰ μόν' εἶν' αὐτοῦ τὸ ἔξοδι,
καὶ ἔπηε κ' ἔκατοίκησε στ' Ἄδι τὸ περιόλι.
- 11 Γειτόνισσαις τοῦ Ποταμοῦ κι' ἀπ' τὰ ὀπίσθιά του,
ἔπητέ μου ποῦν' ὁ ἀετός πὸν ἔκτιπαι τὰ πτερά του.
- 12 Ποῦ τὸν ἢ χρυσόπερδικα δεξιὰ κι' ἀριστερά του,
ὄπου τὸν ἀγαπούσανε μὲ τὰ φρονήματά του.
- 13 Τρεῖς περιστέραις ἤμεστο εἶχαμε κι' ἀηδόνη,
ἦτανε κι' ὁ πατέρας μας ἀξιακωστός στὴν πόλι.
κ' ἐπῆρεν τους ὁ χάροντας στ' ἔδη τὸ περιόλι.
- 14 Ἀλήθεια τό ἔπεζ Μαριγῶ, εἶχαμε καταρίνι,
σὲ χρυσοβέργενο κλουβὶ καὶ διαμαντένια κλίτη.
- 15 Τὸ ζωαρίνι μ' ἔτρεφε μὲ τὸν κελιδισμόν του,
καὶ τώρα δὲν τὸν ἔταγετῶ τὸν ἀποχωρισμόν του.
- 16 Ἐπάνω στὸν κελιδισμόν τὸν ἔβλαψε τ' ἄερί,
κεντᾶ το μέσα στὴν καρδιά καὶ μέσα στὸ τζιέρι.
- 17 Ἐπᾶ τὸν ὁ πιχροχάροντας ἀπ' τὸ δεξιὸ τὸ χέρι,
κ' ἐπῆε κ' ἔκατοίκησε στὰ σκοτεινὰ τὰ μέρη.
- 18 Μόλας με, πιχροχάροντα, ἄλιγο καιρὸ γὰ ζήσω,
κ' ἔχ' ἀδελφαις κ' εἶν' ὀρφαναῖς γὰ ταῖς οἰκονομήσω.
- 19 Ἀπὸ πολὺς ἐβλάτιζα καιρὸ γὰ σ' ἐπιτύχω,
καὶ τώρα πᾶ πὸν σ' ἔπιασα πῶς ἔμπόρω γὰ σ' ἀφίσω ;
- 20 Ὡ πιχροχάροντα στραβέ, ἄσκεπτε τὴν ἰδέαν,
κ' ἐπῆρες τὸν χρυσόν μου γυιόν, ὄπου τὸν εἶχα ἔραι.
- 21 Δὲν μ' ἔλυπήθης, χάροντα, κ' ἐπῆρες τὸν ἑγυιόν μου,

- όπου 'τον στόλος τῆς καρδιάς και φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου.
 22 Ὁ κόσμος ὅλος με θρηρεῖ και τὰ βουνα με κλαῖσι,
 και τὰ πουλάκια τ' οὐρανοῦ για τὸν υἱόν μου λέσι.
 23 Κρίμα στὸν νιὸν όπου 'φυγε κ' ἐχάθη τ' ὄνομά του,
 ποὺ δὲν τοῦ 'μοιαζ' ἄλλος κανεῖς εἰς τὸ προτέρημά του.
 24 Ὅσον θὰ στέκουν τὰ βουνα θὰ στέκη τ' ὄνομά σου,
 δὲν σὲ ξεχνοῦν οἱ φίλοι σου ἀπὸ τὸ φρόνημά σου.
 25 Ἦσουν πρώτος καλλίτερος ἀπὸ τὴν νεολαία,
 κ' ἐβάλλα σε και πρόδροον; χρυσέ μου Τιμολέα.
 26 Στὸ περιγιάλι περπατῶ νὰ πέσω μέσ' τὸ ἔμμη,
 νὰ μὴ θωροῦν τὰ μάτια μου παιδιὰ ξευγενισμένα.
 27 Ξευγενισμένο μου παιδί, με τὴν πολλὴ τὴν γνῶσι,
 δὲν εἶναι κρίμα μέσ' τὴν γῆ τὸ σῶμα σου νὰ λιώση ;
 28 Ξευγενισμένο μου παιδί, πῶς εἶν' ποὺ θε' νὰ ζήσω,
 όπου δὲν ἔχω ἄλλο γνιὸ νὰ ῥθη νὰ τοῦ μιλήσω.
 29 Πλησίασα στὸν τάφο σου, σήκω νὰ μοῦ μιλήσης,
 ἢ ἀδελφαῖς σου κλαίονσι νὰ ταῖς παρηγορήσης.
 30 Για σ' κου, γνιέ μ', ἀπὸ τὴν γῆ, κάθισε στὸ μνημιό σου,
 ἢ ἀδελφαῖς σου πιθυμοῦν νὰ 'δοῦν τὸ πρόσωπόν σου.
 31 Για σήκου, Τιμολέα μου, νὰ πᾶμε εἰς τὸ σπῆτι,
 ποῦν' σήμερα τῆς Παναγιᾶς κ' ἔχω μεγάλη λέπη.
 32 Ἦρθα και σὲ παρακαλῶ, χρυσέ μου Τιμολέα,
 νὰ πᾶμε εἰς τὸ σπῆτι μας ν' ἀλλάξης και πλυμένα.
 33 Ἀνάστησέ μας τον, Χριστέ, δός μας νὰ τὸν λαλοῦμεν,
 κ' ἀπ' τὴν χαρά μας τὴν πολλὴ στα νέφη νὰ πετοῦμεν.
 34 Ὡς ἴδουσι τὸν Λάζαρον ἢ Μάρθα κ' ἢ Μαρία,
 νὰ 'δοῦμεν τ' ἀδελφάκι μας νὰ σηκωθ' ἀπ' τὸ μνήμι.
 35 Και τίνος εἶν' τὸ κόλλο τὸ μορφοστολισμένο,
 ἂν εἶν' τοῦ Τιμολέα μου πρέπει μου με νὰ κλαίω.
 36 Τοῦ γνιοῦ μου εἶν' τὸ κόλλο ποὺ 'ναι με τὸ βαράκι,
 εἶναι τοῦ Τιμολέα μου ποὺ 'ταν παλικαράκι.
 37 Οἱ συγγενεῖς και πλούσιοι και οὔλοι οἱ δασκάλοι,
 ἢ κόραις ἢ εὐγενικαῖς ὕσαις κ' ἂν εἶν' στὸν ἄθη.
 38 Κι' ἀπ' τὴν Κωνσταντινούπολι Κασσιῶτες καπητάνιοι,
 ποῦν' φίλοι τοῦ πατέρα του τραπέζι θὰ τοὺς κάμη.
 39 Κάθωμαι και στὴν γῆ βαρῶ κ' ἢ γῆ βαρεῖ σ' ἐμένα,
 γιατ' εἶν' ἀπ' τὸν καλό μου γνιὸ τὰ χεῖλη μου καμένα.
 40 Φαρδὸν πλατιά τὰ ῥοῦχά μου κ' ἐγὼ στενοχωροῦμαι,
 κ' ἀπὸ τοῦ γνιοῦ μου τὸν καμὸν δὲν ἐγνωρίζω ποῦ 'μαι.
 41 Πῶς νὰ σὲ κλάψω, καμονχά, πῶς νὰ σὲ πῶ, βελοῦδο,

- πῶς νὰ σὲ μωργιολοῦσθῶ, χρυσοπρογκάτο ροῦθο.
- 42 Τσεβδέ μου, σὰν σ' ἐπλούμιζα εἶχα χαρὰ μεγάλη,
μασοῦρι σῶμα ἔβαζα στημόνι τὸ λοᾶρι.
- 43 Κ' ἐπάνω στη ξετέλεψι 'λιγοχροινὰ τοῦ 'γραφήθῃ,
κ' ἐπῆρέ τον ὁ χάροντας δὲν φαίνεται πιά νὰ 'ρθῃ.
- 44 Τῶν ἀνδριωμένων τ' ἄρματα, τῶν ἔμμορφων τὰ ἑοῦχα,
δὲν πρέπει γὰ τὰ βάζουσι μήτε νὰ τὰ πουλοῦσι.
- 45 Μόνον γὰ τὰ στολίζουσι κάθε λαμπρῇ στο φόρον,
γὰ τὰ θωροῦν ἢ νιαῖς κ' οἱ νιοὶ γὰ εἴπτουν μαῦρα δάκρυα.
- 46 ὦ γιέ μου, τὴν ἀγάπη σου δὲ ξέρω τί τὴν κάμω,
βάλλω τὴν στο κεφάλι μου μαδιᾶ μου τὰ μαλλιά μου.
- 47 Βάλλω τὴν κ' εἰς τὸν κόρπον μου,
κεντᾶ μου τὴν καρδιά μου.
- 48 Ἄς τὴν ἐπά' τοῦ χρυσοχοῦ νὰ μοῦ τὴν ἐχρυσώση,
ὦ χρυσοχέ, καὶ χρύσωσε λίγο χρονῶν ἀγάπη.
- 49 Κάμε μου 'γκόλπι καὶ σταυρὸ καὶ χρυσοδακτυλίδι,
τὸ δακτυλίδι νὰ φορῶ τὸ 'γκόλπι νὰ φυλάω.
- 50 Καὶ τὸν σταυρὸν νὰ προσκυνῶ νὰ μὴ σὲ 'ποξεχάω,
κ' ἂν σὲ ξεχάσ' ἐγὼ ποτὲ ἢ μαύρη γῆ θὰ σκάση,
γὰ βγάλη φίδια καὶ θεργιὰ τὴν νιότη μου γὰ φᾶσι.

Α.Ι.Α. χειρ. ἀρ. 63, Γ.Π.

Δ Ι Σ Τ Ι Χ Α

- 1 Τὰ δυό σου 'μμάτια τὰ γλυκά ὅποιος κι ἂν τὰ λογιᾶση,
βασιλικὸν νά χη τὸ νοῦ, πάλι θὰ τὸν ἐχάση.
- 2 Ἐμμορφα 'πού 'ν' τὰ 'μμάτια σου κ' ἔμμορφα 'πὸν κοιτάζουν
ἀπ' ἓνα μίλι κι' ἀπὸ δυὸ τὸν ἄνθρωπον ἐσφάζουν.
- 3 Μαῦρα 'πού 'ναι τὰ 'μμάτια σου ὅαν τὴν ἐλῆά τῆ φίνα,
καὶ κόκκινα τὰ χεῖλη σου ὅαν τὴν ἀγία Μαρίνα.
- 4 Τὰ 'μμάτια σου ὅποιος τὰ 'δῆ, ἂν εἶν' καὶ πικραμένος,
δλαιο ταῖς πίκραις παρατᾶ καὶ χείρετ' ὁ καυμένος.
- 5 Ἐχεις δυὸ 'μμάτια ὅαν ἀγά, φρόδια σὰ τὸ γαῖταρι,
κι' ὅποιος γυρίση καὶ τὰ 'δῆ, τὸ νοῦ του τὸν ἐχάνει.
- 6 Ἐμμάτια γλυκά, νεντραμιστὰ καὶ σιγανὰ 'ς τὸ γνέμα,
'πὸν 'πῆραν ἀπ' ἐπάνω μου ψυχὴ, ζωὴ καὶ πνέμμα.
- 7 Ὅχον, τὰ 'μμάτια σου τὰ δυὸ ὅταν θὰ νεντρανίσου,
θαρρῶ καὶ μοῦ χαρίζουνε τ' ἄθη τοῦ παραδείσου.
- 8 Παράδεισο σὲ 'κάνανε κι' ἅγιοι σὲ 'ζωγραφίσα,
τῆς κεφαλῆς σου τὰ μαλλιά ἀγγέλοι τὰ χτενίσα.
- 9 Ἀγγέλου εἶσαι ζωγραφιά καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ χάρη,
για τοῦτο δὲν εὐρίσκεται 'ς τὴ νιότη σου πεκάδι.
- 10 Ἀγγέλοι σ' ἱστορήσανε τὴ νύκτα μὲ φεγγάρι,
ἐκάναν σ' ἄσπρο κ' ἔμμορφο ὅαν τὸ μαργαριτάρι.
- 11 Ὡ μαργαριταρόριζα καὶ πέτρα μου κουρτέσα,
δλαιο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπάνω σου ἐπέσα.

- 12 *Χάραις χαρίσματα Θεοῦ σ' ἔχουν νεστορισμένο,
κ' εὐγενικό και ταπεινό, πολλά χαριτωμένο.*
- 13 *Τρεῖς χάραις σοῦ 'δωσ' ὁ Θεός με τὴν ἁγία Τριάδα,
τὴν εὐγενειά, τὴν ἔμμορφιά και τὴν σιαγομάδα.*
- 14 *Πρώτη μ' ἀγάπ', ἀγάπα με, καθὼς μ' ἐγάπαις πρώτα,
ἀνθρώπω λόγια μὴ γροικᾶς και τὴν καρδιά σου ρῶτα.*
- 15 *Ἀνεβα 'πάνω 'ς τὸ βουνό κ' ἰδὲ κάτω 'ς τὸν κάμπο,
ῶσα ζευγάρια κι' ἂν λαλοῦν, οὔλα γιὰ σένα κάμνον.*
- 16 *"Ἐρωτα, δὲν σοῦ 'ζήτησα κορῶνα γὰ μοῦ βάλῃς,
'ς τὰ βάσανα 'πὸν μ' ἔβαλες, πάσχισε γὰ με 'βγάλῃς.*
- 17 *"Ἐρωτα, 'πὸν μ' ἐρώτευγες και πιά δὲ μ' ἐροτεύγεις,
τὴ μαχειριά 'πὸν μ' ἔδωκες, πῶς δὲ μοῦ τὴ γιαιτρεύγεις ;*
- 18 *Σαῖτα μπαρπαρέζικη μοῦ 'ρίξαν τοῦ καυμένου,
ῶσοι γιαιτροὶ κι' ἂν μ' εἶδασι, μ' εἶπασι πῶς δὲ 'γιάίνω.*
- 19 *Οὔλ' οἱ γιαιτροὶ γὰ μαευθοῦν, συμβούλιο γὰ κάμνον,
τὸν πόνο 'πὸν 'γω 'ς τὴν καρδιά πάλε δὲ θὰ τὸν 'γιάινον.*
- 20 *Τί γὰ σοῦ κάμνον οἱ γιαιτροί, ἂν εἴν' και σπουδασμένοι,
γιὰ γὰ σοῦ 'γιάινον μιὰ πληγὴν ἐρωτοζτιπημένην ;*
- 21 *"Ὡ οὐρανὲ και θάλασσα, ὄρη, βουνὰ και δάση,
γιὰ μιὰν ἀγάπη βούλεται ζωὴ καρεῖς γὰ χάση.*
- 22 *"Ὡ οὐρανέ, μὴ τὰ δεχθῆς, και γῆ μὴ τὰ βαστάξῃς,
ἀπὸ τοῦς δυὸ 'π' ἀγάπησα τὸν ἕστερο γὰ κάψῃς.*
- 23 *"Ὅσον ὁ οὐρανὸς 'ψηλὰ κ' ἡ θάλασσα 'ς τὸ βάθος,
ἔβαλα, χαϊδεμέτε μου, μέσ' 'ς τὴν καρδιά μου πάθος.*
- 24 *Τὸν οὐρανὸ βάζω χαρτί, τὴ θάλασσα μελάνη,
γὰ γράφω χαιρετίσματα και πάλι δὲν ἐφτάνει.*
- 25 *'Σ τὸν οὐρανὸ κ' ἂν ἀνεβῆς, 'ς τ' ἄστρη κ' ἂν 'πᾶς γὰ κάτσης,
'ς τοῦ ἥλιου 'γκόλφι γὰ κρουφτῆς, τοῦ νασουπιοῦ μου 'γράφτῃς.*
- 26 *'Σ τὸν οὐρανὸ κ' ἂν ἀνεβῆς, κ' ἂν πιάσης και 'ξεφτέρεια,
ξεμπερδεμὸ δὲν ἔχεις σὺ ἀπ' τὰ δικά μου χέρια.*
- 27 *Θωρῶ τὸν κάμπο πράσινο, και τὴν καρδιά μὸν μαύρη,
κι' ὅπου μοῦ τὴν ἐμαύρισε 'πὸ τὸν Θεὸ γὰ τὰ 'βρη.*

- 28 Ἐγὼ γιὰ σένα χάνομαι καὶ γίνομαι θυσία,
μὰ γὼ θωρῶ κ' εὐρίσκεσαι σὲ ἀδιαφορία.
- 29 Ἄγγελος εἶσαι μὲ τὸ 'δεῖ κι' ἀγγελικὰ γυρίζεις,
κι' ἂν θέλῃς πέρνεις τὰς ψυχαῖς, κι' ἂν θέλῃς τὰς χαρίζεις.
- 30 Ἄγγελος ἐκατέβηκε 'πὸ πάνω 'π' τῆ θεότη,
κ' ἔκατσε καὶ ζωγράφισε τὴν ἔμμορφή σου νιότη.
- 31 Ἄγγελος ἐκατέβηκε καὶ βάστα καλαμάρι,
καὶ ἔκατσε καὶ ζωγράφισε τὰ νόστιμά σου κάλλη.
- 32 Ἀγγελικὸ κορμὶν ἔχεις, βασιλικὸν ἄερα,
κι' ὅπου σὲ 'δῆ 'πὸ τὸ πρῶτ', ἔχει καλὴν ἡμέρα.
- 33 Ὅπου σὲ 'δῆ 'πὸ τὸ πρῶτ', καὶ θὰ μὲ 'δῆ καὶ μένα,
λέουν, τὰ χαδεμένα μου, ποιά μάννα τὰ ἐγέννα ;
- 34 Ὅταν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθὶ μοῦ φαίνεσαι, πουλί μου,
'ποὺ πέρνεις δλαὶς τὰς ψυχαῖς καὶ φέρνεις τὴ δική μου.
- 35 Βασιλικὲ μου κατσαρέ, 'πὸ τιμημένο κῆπο,
'πέ μου, πουλί μ', ἂν μ' ἀγαπᾷς, γιὰ 'πὸ τὰ σὲ τὰ λείπω.
- 36 Βασιλικὲ μου κατσαρέ, πολλὰ 'ποὺ μοῦ μυρίζεις,
λέω νὰ σ' ἀγαπῶ κρυφά, μὰ σὺ μὲ δαιμονίζεις.
- 37 Βασιλικὲ μου κατσαρέ, κρυφὰ θὰ σὲ ποτίζω,
γιατ' ἔχεις μυρωδιά πολλή καὶ δὲ τὴν ταγιατζίω.
- 38 Βασιλικὲ 'πὸ τὸ μπαξέ, μῆλό μ' ἀπ' τὸ παλάτι,
πάλι ξανακαινούργιωσε μέσα μου ἡ ἀγάπη.
- 39 Μυρίζει κι' ὁ βασιλικός, μυρίζουσι καὶ τ' ἄνθη,
τὸ πιὰ μυρίζει ἡ νιότη σου περὶ τὸ μοσχοκάρφι.
- 40 Τὸ μοσχοκάρνυδο μασκιᾶς, τὸ κάτω καταπίνεις,
ῥοδόσταμο τ' ἄλισμαριοῦ ἔχεις νερὸ καὶ πίνεις.
- 41 Ῥοδόσταμο τ' ἄλισμαριοῦ ἦβγε 'ς τὸ πρόσωπό σου,
γιὰ νὰ μυρίζη ἡ νιότη σου, ὅταν περνῶ 'πὸ 'μπρός σου.
- 42 Περνᾷς καὶ δὲ μὲ χαιρετᾷς, τὰ 'μμάτια χαμηλώνεις,
'ξέρω το γὼ πὼς μ' ἀγαπᾷς, μὰ δὲν τὸ φανερώνεις.
- 43 Περνᾷς καὶ δὲ μὲ χαιρετᾷς, χαρὰ 'ς τὴν 'περηφάνεια,
'σὴν καὶ βαστᾷς 'ς τὰ χέρια σου βασιλικά φερμάνια.

- 44 Πέρασε και αντιπέρασε, πουλί μ', αγάπησά σε,
και μέσ' 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιάς ἐφντολόησά σε.
- 45 Πέρασε, χαδεμένη μου, κι' ἀργυροαστραπᾶ μου,
και σύ 'σαι 'πού τὰ 'μάρανες τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου.
- 46 Βέργα κυπαρισόβεργα εἰς τὸν κυπαρισῶνα,
ὅπου σὲ πάρη, δὲ γυρνᾶ ποτε εἰς τὸν αἰῶνα.
- 47 *Ομμορφο 'πού 'ναι τὸ δενδρὶ τὸ καρδοφυλλάτο,
'πού 'βγάξει 'πάνω 'ς τὴν κορφή τὸ μύσχο τὸν ἀφρᾶτο.
- 48 *Εσκυφα κ' εἶδα τὸ δενδρὶ, βαθειά 'ναι φυτεμένο,
και μέσ' 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιάς εἶναι περιπλεγμένο.
- 49 Ὡς περιπλέκει ὁ βάλαμος μὲ τὸν πλατοφυλλάτο,
ἔτσι 'περίπλεξα και 'γὼ 'ς τὸ μύσχο τὸν ἀφρᾶτο.
- 50 Τὸ μύσχον ἐκοπάνισα, νὰ κάμω τὸ ζαπέτη,
κι' ἂν ἔχης παραπόνεσι, ἔλα 'βρέ με και 'πέ τη.
- 51 Τὸ μοσκοκάφι 'βρίσκεται κάτω 'ς τὸν 'Ιορδάνη,
και μέν' ὁ χαϊδεμένος μου 'ς τὸν κόσμον δὲν ἐφάνη.
- 52 'Σὰν τ' ἄνθη τῆς ἀμυγδαλιᾶς ἦτο καρδιά μου πρῶτα,
τώρα μοῦ τὴν ἐμαύρισε κι' ὅπου κι' ἂν θέλῃς 'ρώτα.
- 53 'Εμαύρισές την τὴν καρδιά, κι' ὅπου κι' ἂν θέλῃς 'ρώτα,
γιατὶ θωρῶ τὰ λόγια σου δὲν εἶναι 'σὰν τὰ πρῶτα.
- 54 Κι' ἂν ἀποθάνω 'γὼ γιὰ σέ, ἢ γῆς δὲ μὲ χωνεύει,
σαβανιασμένο τὸ κορμὶ θὰ 'ρθῆ γιὰ σέ γυρεύη.
- 55 Κι' ἂν ἀποθάνω θάψε με 'ς ἓνα 'ψηλὸ μπαῆρι,
κι' ἔλα τὸ χρόνο μιὰ βολὰ νὰ κάνῃς παναῆρι.
- 56 Κι' ἂν ἀποθάνουμε μαζί, πάλι τὰ κόκκαλά μας,
χρουσᾶ πουλάκια θὰ γενοῦν νὰ σύρουν τὸν σεβδᾶ μας.
- 57 Σύρε, βασιλοπούλά μου, μάεψε τὸν στρατό σου,
νὰ 'πά' γὰ περπατήσουμε, κι' ὁ γάμος εἶν' 'δικός σου.
- 58 Σύρε, βασιλοπούλά μου, και μάεψε τ' ἀσκέρι,
γὰ 'πά' νὰ περπατήσουμε ὦρα τὸ μεσημέρι.
- 59 Σύρε, βασιλοπούλά μου, ἔξ' ἀπ' τὸ μαχαλᾶ σου,
γὰ 'πά' γὰ περπατήσουμε μὲ τὰ πεθερικά σου.

- 60 Ὡ πάλο μου βασιλικό, διαμάντι φορτωμένο,
ἀσπρης γαρφαλιᾶς κλαδί, ῥόδο ξεφουντωμένο.
- 61 Ὡ πάλο μου βασιλικό, κι' ἀστριακό παπόρι,
ἦρθε καινούργιος πλοίαρχος γὰ πιάση τὸ τεμόνι.
- 62 Ἡθέλησεν ὁ βασιλιάς μετ' τὸ φαμλικό του,
γὰ βγοῦν γὰ σουργιανίσωσι γὰ 'δοῦν καὶ τὸ στρατό του.
- 63 Ἐταμῶσαν τὰ βασίλεια, τὰ δυὸ γὰ γείνον ἓνα,
γὰ 'πά' γὰ κουμαντέρωνται ἀπ' ἓνα βασιλέα.
- 64 Ἐταμῶσαν τὰ τρικούβεργα, ἐμίξαν τὰ ῥῆατα,
κι' ἦβραν γὰ σολατσάρουσι τὰ δυὸ τὰ κουσουλάτα.
- 65 Ὁμορφο 'πού μοῦ φαίνεται τοῦ βασιλέ' τ' ἀσκέρι,
γὰ ζήση σπου τὸ λαλεῖ κι' σπου τὸ κουμαντέρει.
- 66 Σήμερον ἦρε τὸν καιρὸ τῆς Μάλτας τὸ καράβι,
τῆς Βενετιᾶς τὸ κάτεργο 'βγήκε γὰ σολατσάρη.
- 67 Φρεγάδα μου παλατιανή, 'πού 'ρθε; ἀπ' ταῖς Ἀθήναις,
'πού 'ναι καὶ τὸ γομάρι σου ὄλο αἰταλίδες.
- 68 Φρεγάδα μου παλατιανή, 'πὸ μέσα 'πὸ τὴν Πόλη,
ὅπου 'ναι τὸ γομάρι σου ὄεσοῦτι καὶ σταμπόλι.
- 69 Μὲ μάλαμα σὲ 'ζύμωσαν μ' ἀσῆμι σε 'πλασῶσαν,
καὶ μετ' ταῖς διαμαντόπετραις τὰ κάλλη σου 'γυμῶσαν.
- 70 Δῶ θέλει νοῦ καὶ κόντρα νοῦ, πέλι καὶ ἠμπορέσω,
ἐφοῦτο τὸ βασίλειο διὰ γὰ ἐπαινεσω.
- 71 Ὡ βασιλοπατρῶνα μου, ἐπρέπα σου τὰ πλούτη,
γὰ τὴν ὀρίζης μοναχὴ τῆ γειτονιὰν ἐτούτη.
- 72 Βασίλισσά 'σαι 'ς τὰ καλὰ καὶ ῥήϊσα 'ς τὰ πλούτη,
μοναχικὴ 'σαι, κόρη μου, 'ς τὴ γειτονιὰν ἐτούτη.
- 73 'Σὲ τούτη δὰ τῆ γειτονιά, 'σὲ τούτη δὰ τῆ ῥόγγα,
ἐφέραμε μιὰ πέρδικα μετ' τὰ χερσὰ βελουδα.
- 74 Μαλαματένη γὰ 'σουνα ὡσὰν τὴν Παραγία,
πούετα δὲν τὴν εὔρισκες, κόρη μου, τέτοια μοῖρα.
- 75 Μαλαματένιο μου κλειδί, 'πού 'νοίουσι τὴν ὥρα,
ὅσο γὰ σ' εὔρω διαλεχτὴ ἐγύρῃσα τῆ χώρα.

- 76 'Εγύρισά το τὸ χωριό, πουνέντη καὶ λεβάντη,
'σὰν τὸν πρωτοκουμπάρο μας δὲν ἔβυλαν καὶ ἄλλοι.
- 77 'Εγύρισά το τὸ χωριό, πάλι θὰ τὸ γυρίσω,
ὡσὰν ἔσένα ἄλλο νιὸ δὲν ἠῶρα γὰ γουτίσω.
- 78 Οὔλο τὸν κόσμο 'γύρισα, ἀνατολὴ καὶ δύση,
ὡσὰν ἔσένα 'μορφονιὸ δὲν ἠῶρα κυπαρίσι.
- 79 "Ενοιξε ἡ τριανταφυλλιά 'ς τοῦ μὰ' τὸ περιβόλι,
καὶ 'διάλεξε τὸ πιὸ καλὸ γιὰ τὴ 'δική μου κόρη.
- 80 'Σ ἓνα βασιλικὸ μπαξέ κι' ἀπ' ἓνα περιβόλι,
ἔκοφα μὲ τὸ χέρι μου τὸ πράσινο λεμόνι.
- 81 Βασιλικέ μ', ἀπ' τὸ μπαξέ, μῆλό μ', ἀπ' τὸ παλάτι,
γιὰ λόγου σου 'καινούργιωσε μέσα μου ἡ ἀγάπη.
- 82 Χριστέ μου, ν' ἀξιώθηκα γὰ 'μπῶ 'σέ περιβόλι,
γὰ κόψω μὲ τὰ χέρια μου ἓνα χ_υσὸ λεμόνι.
- 83 'Σ ἓνα βασιλικὸ μπαξέ, θὰ κάτσω διπλοπόδι,
γὰ βάλ' ἀρχὴ γὰ τὴν 'παινῶ τὴ μάνα καὶ τὴν κόρη.
- 84 "Η μάνα 'πού σ' ἐγέννησε, ἔχει περισίαι χάρη,
τὸν ἥλιον ἐγγαστρῶθηκε καὶ 'γέννησε φεγγάρι.
- 85 'Εκέρδισα τὰ ζάλα μου τὰ 'πάνω καὶ τὰ κάτω,
ὀπού 'πιασα 'ς τὴν κόρη μου τὸν μύσκο τὸν ἀκροῦτο.
- 86 'Ποὺ 'κάθουμον καὶ διάλεγα ἐννιὰ λογιῶ σιτάρι,
καὶ τὸ κουκκὶ ὀπού 'πιασα, ἤβγε μαργαριτάρι.
- 87 'Επέρυσα καὶ 'φούνισα 'ς ἐμπορικὸ σοκάκι,
ἐφούνισα βασιλικὸ ἀλὶ τριανταφυλλάκι.
- 88 'Ὡσὰν ἀλὶ τριαντάφυλλο, 'πού 'βγάζουν 'ς τὸ παζάρι,
ἔτσο' εἶν' ἡ ρύφη 'πού 'καμα κ' ἔχει περισίαι χάρη.
- 89 'Παινέσης δὲν 'παινέσης τους, ἀτοί των 'παινεμένοι,
εἶναι κι' ἀπὸ 'ψηλὴ γενιά κι' ἀρχονταθερμεμένοι.
- Z.A., τόμ. Α' (1891), σελ. 402 - 407, Γ.Π.

202

- 1 "Ασπρ' ἀχιβάδα τοῦ γιουλοῦ, καράβι τοῦ πολέμου,
ὅταν σέ 'δοῦν τὰ μάτια μου, τὰ κοκκαλά μου τρέμουν.

- 2 *Είσαι πουλί τῆς Ἀφρικῆς, καράβι τῆς Ἀγγλίας,
ταῖρι σου δὲν εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς Βενετίας.*
- 3 *Ἐσὺ, πουλί μ', ἂν μ' ἀγαπᾶς, ἐγὼ θὰ σ' ἐρμηγέψω,
γὰ πᾶς γὰ ἴπης τῆς μάνας σου, πὼς αὐριο θὰ μῆρέψω.*
- 4 *Κ' ἐκεῖ η ὅταν μ' ἀγαπᾶ, στέλλει εὐθὺς σ' ἐμένα,
μῆσεύω γιὰ τὴ κόρη σου καὶ πάω εἰς τὰ ξένα.*
- 5 *Ἴπέ μου καὶ ζήσης, λιερή, ἴπο ποιά γενεὰ λογαῖσαι,
κ' εἶναι τὸ αἷμα σου γλυκὸ κι' ὅποιος σέ ἴδῃ ἴγαπᾶσαι.*
- 6 *Σὲ ἀγαπῶ, πουλάκι μου, ὅπου δὲν ἔχει μέτρος,
ὡς ἀγαποῦσαν τὸν Χριστόν, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πέτρος.*
- 7 *Μὴ μοῦ χολιάς τὸ μῆσεμό καὶ θὰ γυρίσω πάλι,
ν' ἄρτω γὰ γλυκοκοιμηθῶ, στὴ δροσερὴ σ' ἀγκάλῃ.*
- 8 *Μῆλό μου Τριπολίτικο καὶ Κρητικό μου ῥόδο,
ἴξέρω το ἴγὼ πὼς μ' ἀγαπᾶς, μὰ ἔχεις καὶ τὸν φόβο.*
- 9 *Καὶ μὴ φουᾶσαι, μάτια μου, κ' ἐγὼ δὲν ἀποθνήσκω,
στὴν κάμαρα ποῦ κάθεσαι, θ' ἄρχωμαι γὰ σ' εὐρίσκω.*
- 10 *Βασίλισσά ἴσαι, μάτια μου, κ' ἔχεις καὶ τὴν κορώνα,
ἔχεις καὶ τὸν παράδεισο στὰ χεῖλη κ' εἰς τὸ στόμα.*
- 11 *ἴAs σ' ἐρωτήσω γὰ μοῦ ἴπης, γιὰ τὰ παληὰ μας πάθη,
στέκεται ἴ ἀγάπη μας, γιὰ παντελῶς ἔχᾳθη ;*
- 12 *Στέκεται ἴ ἀγάπη μας, σὰν τῆς ἔληᾳς τὸ φύλλο,
ὅσον γὰ ζῶ γὰ βρίσκομαι δὲν κάμνω ἄλλον φίλο.*
- 13 *Μέσα στὰ νέφη τ' οὐρανοῦ, πετᾶ ἴνα περιστέρι,
Θεγέ μου, γὰ τὸ πρόφθανα γιὰ γὰ τὸ κάμω ταῖρι.*
- 14 *ἴΩ οὐρανὲ μὲ τ' ἄστρη σου καὶ γῆ μὲ τὰ νερά σου,
θαμάζομαί σε, μάτια μου, μὲ τὰ φερσίματά σου.*
- 15 *Τὰ πάθη μου γενήκανε ἄνθοι καὶ τοὺς μαζώνω,
καὶ τὰ κλειδιά τῆς ἴπομονῆς, κρατῶ τα καὶ κλειδόνω*
- 16 *Τὰ πάθη μου εἶναι πολλὰ, ἴσὰν τῆς Πάτρας τὸ χιόνι
π' ὅσου γὰ φύγη τὸ παληό; καινούργιο τὸ πλακῶνει.*
- 17 *ἴΕπῆρα δίπλα τὰ βουνά, στὸ πιὸ ἴψηλὸ ἔβγῆκα,
κ' ἐκεῖ ἴlea τὰ πάθη μου κι' οὐλοὶ μ' ἔλυπηθήκα.*

- 18 Μή μου 'περηφανεύγειςαι και μὴ μοῦ καταρᾶσαι,
γιατί θὰ ῥθῆ ἕνας καιρὸς κ' ἐμένα θὰ θυμᾶσαι.
- 19 Ἄγγέλον χέρι δὲ ἔμπορεῖ κι' ἀνθρώπου τοῦς δὲ φθάσει,
τὰ ζωγραφίση, μάτια μου, τὰ ρόστιμά σου κάλλι.
- 20 Ὡ Παναγία Σπηλιανή, κάμε τὸ ἔλεός σου,
λαμπάδες δέκα τέσσαρες ν' ἄρθω ν' ἀνάψ' ἔμπρός σου.
- 21 Ὅλος ὁ κόσμος ψεύτικος, δὲν εἶναι πιά γιὰ μένα,
θὰ πάρω ὄρη και βουνά, τὰ ζῶ δυστοχισμένα.
- 22 Ναί, ἔτσι πρόπ' ἐγὼ τὰ ζῶ και τὰ ἔμαι λυπημένη,
γιατί ἀπ' τὴν ἀγάπη μου μ' ἔχοννε χωρισμένη..
- 23 Ἐρωτα, ταῖς ἀγάπαις σου, δὸς μου κ' ἐμένα τὰ ἔχω,
τὰ σαῖτεύω ταῖς καρδιαῖς, ὅπου και ἂν τὶς λάχω.
- 24 Ὁ ἔρωτάς σου μ' ἔκαμε και σὰν τρελλὸς γυρίζω,
κ' οἱ φίλοι μου μὲ χαιρετοῦν και δὲν τοὺς ἐγνωρίζω.
- 25 Ξεύρεις, πουλί μου, γράμματα και διάβασε τὸν νόμο,
τὰ καταλάβης και τὰ ἔδῃς, τὸν ἰδικό μου πόνο.
- 26 Τὰ γράμματα τὰ Τούρκικα κ' ἡ κόλλαις ἢ ὡμαῖκες,
ὄλα τ' ἀνεκατόματα τὰ κάμνονν ἢ γεναῖκες.

A.I.A. χειρ. 63, Γ.11.

203

- 1 Νά 'τανε μπορεσάμερο, τὰ δένοντα τὸ δάκρυ,
τὰ τό 'δενα τὰ σ' τό 'στελνα, στοῦ μαντηλιοῦ τὴν ἄκρη.
- Ἐρωτάς σου μ' ἔφερε, σὲ μιὰ στενοχωρία,
και ζῶ μὲς στὰ ἔψηλά βουνά, μὲ τᾶγρια θηρία.
- 3 Ἡ ἀγάπη πάργου κατελᾶ και κάστρα ρίχνει κάτω,
και παληκάγια λεβεντιὲς τὰ ρίχνει τοῦ θανάτου.
- 4 Ἀνάμεσα στὰ φρούδια σου, ἕνα τζαμί θὰ χτίσω,
και δερβισάκι θὰ γενῶ, τὰ ῥθῶ τὰ προσκυνήσω.
- 5 Πάσχω πασχίζω ἐρευνῶ, πονῶ, ζητῶ, γυρεῶ,
τὸ φάρμακο τῆς λησμονιᾶς, δὲν ἔμπορῶ τὰ εὔρω.

- 6 *Τί μ' ὠφελεῖ ἡ ἀνοιξις, τὰ δέντρα κι' ἂν ἀρθοῦνε,
ἀφοῦ τὰ μάτια π' ἀγαπῶ, δὲν θέλουν γὰ μὲ δοῦνε.*
- 7 *Τὰ βάσανά μου εἶν' πολλὰ, 'σὰν τοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄμμο,
μὰ 'σὰν μοῦ τὰ 'στειλεν ὁ Θεός, ἦντα 'μπορῶ γὰ κάρμω.*
- 8 *Τὰ βάσανά μου εἶν' πολλὰ, 'σὰν τοῦ βόνου τὸ χιότι,
ὡς πον γὰ λυώση τὸ παληό, καινούργιο τὸ πλακώγει.*
- 9 *Καμμιά βολὰ 'μουν ἄγγελος, τώρα 'γγελεύουν ἄλλοι,
κι' οἱ βρῦσες πού 'πινα νερό, θωρῶ καὶ πίνουν ἄλλοι.*
- 10 *"Εγγονα τσαὶ δισέγγονα γὰ ζῆς γὰ στεφανώσις,
κι' οὔλα σου τὰ βασίλεια γὰ τοὺς τὰ παραδόσις.*
- 11 *'Ατή μου θ' ἄψω τὸ κερὶν, ἀτή μου τὸ λιμπάδι,
κι' ἀτή μου θ' ἀποκοιμηθῶ, γὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.*

Γν. ἀρ. 121.

204

1

*'Ω οὐρανὲ Πατέρα μου
καὶ Γῆς μάνα γλυκειά μου,
"Αλλη καμμιά δὲν τὰ 'παθεν
τὰ περιστατικά μου.*

2

*'Απόψε τῶδα τῶνειρο
πρικλήφ φαρμακωμένο,
πὼς θέλ' ἂ 'μὲ σκοτώσουσιν
ἄδικα τὸ καῦμένο.*

3

*'Εμέγ κι' ἄμ' μὲ σκοτώσουσι
κι' εἰς τὸ γιαιλό μὲ ρίζου,
πάλε τὰ κοκκαλάκια μου
ἀντάμα θέλ' ἂ 'σμίξου.*

Αὐγ. ἀρ. 162, Ε.Ι.Κ.

- 1 Ἄν κλέψω νᾶναι μάλαμα, κί ἄν κλέψω νᾶν' λο(γ)άρι·
ἄν ἀγαπήσῃ ἡ κοπελλιὰ, νᾶναι καὶ παλληκᾶοι.
- 2 Ἄφ' ἧς ἐχτίστη ὁ οὐρανός, κί' ἐθεμελιώθ' ἡ δύσι,
δὲν ἐγεννήθη ἄνθρωπος, ποῦ γὰ μὴν ἀγατήσῃ.
- 3 Ἄν ἦξε(υ)ρα ἡ τύχη μου, ποῦ θὰ μὲ καταντήσῃ,
δὲν ἄνοιγα τὸ στόμα μου, ἀνθρώπου γὰ μιλήσῃ.
- 4 Ἄφ' ἧς σὰν ἐγεννήθηκα, κοντεῶ γὰ γεράσω,
δὲν ἐνθυμοῦμαι γὰ χαρῶ, μηδὲ καὶ γὰ γελάσω.

Γν. ἀρ. 74, Σλλ. Α.Κ.

(Μαρία Πετουβῆ)

Ἀνάθεμά τον ποῦ βγαλε
σὶτόγ κόσμον τὴν ἀγάτη·
μῆρες γὰ κάμη στοὺς γιατροὺς
καὶ χρότους στὸ κρεββάτι.

Ἀφήστε με γὰ γερεμιστῶ
ἀφ' τῆς ἐληᾶς τὸγ κλῶνο,
γὰ δῆτε γὰ πιστέφετε
ποῦ χεὶ ἡ καρδιά μου πόνο.

Ἄχόν καὶ γιάντα γὰ ἴσαι ἔτσά
γὰ ἴχης καρδιά σιδέρου,
γὰ μὴ μποροῦν τὰ λόγια μου
σ' ἔρωταν γὰ σὲ φέρου.

Γιὰ δέ με πῶς κατάντησα
μαῦρος σὰν τὸν ἄραπῃ,
δὲν εἶμαι ἀφ' τὴν Ἀραπιά
μόν' εἶν' ἀφ' τὴν ἀγάτη.

Ἡ καρδιά ὅταμ πονεῖ
κί' ἔχει βαθειὰ τὸμ πόνο,
δὲ θέλει ἄλλον τίποτε
θέλει ἀγάτημ μόνο.

Μὴν ἀγαπήσῃς ἄνθρωπον
ἄ(ν) δὲ σὲ ἀγατήσῃ,
κί' ἄ(ν) δὲν εἰδῆς τὰ μάτια τον
γὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.

Μήτ' ἀφ' τὸμ ποινέντη
μὴτ' ἀφ' τὸ βορειά,
μὴτ' ἀφ' τὸ πουλί μου
καμμιά παρηγοριά.

Ἐρωτας εἰς τὴν ἀρχὴν
εἶναι γιατρός καὶ πλάνος,
μὰ σᾶ(ν) ριζώση στήγ καρδιά
εἶναι καῦμός μεγάλος.

Στέκομαι καὶ παρατηρῶ
καὶ κάμ'ω τὸ σταυρό μου,
γὰ γὰ μπροάλης γὰ σὲ δῶ
γὰ ἴρω στὸ λογικό μου.

Συμπάθησέ με, μάτια μου
οὐλος ὁ κόσμος σφάλλει,
λαθάνουν οἱ πνεματικοὶ
λαθάνουγ κί' οἱ μεγάλοι.

Φωτιές ανάβγουν μέσα μου
και βροῦσες δὲν τὲς σβοῦσι,
μήτε και λόγια βρίσκονται
νά με παρηγ ρ ὕτι.

"Οποιοι ἔγαποῦν κι' ἀραιοῦνται
σκληρὰ νὰ τυρανιοῦνται.

Ἡ Νίσυρος, ἔκδ. 1 (1954), σελ. 9.

207

ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

- 1 Στὰ δύο σου χεῖλη ἀνάμεσα, μιὰν ἐκκλησιά θὰ χτίσοι,
μέσ' τὴν γλυκὸ τὸν ἔπνο σου, νὰ ῥθῶ νὰ σὲ φιλήσω.
- 2 Τὰ νεφελάκια τ' οὐρανοῦ, ρώτησ' τα νὰ σοῦ ἔποῦσι,
πῶς τρέχουν τὰ ματάκια μου, ὅταν σὲ ἴθυηθοῦσι.
- 3 Ἐρωτα ποὺ με λάβωσες, δός μου και τὸ βοτάτι,
γιατι δὲν βρίσκω γιατρικό, τὸν πόνο μου νὰ ἰιάνη.
- 4 Δὲν εἶναι πόνος νὰ ποιῆ, πόνος νὰ θανατώνη,
σὰν τὴν ἀγάπη τὴν κρυφή, ποὺ δὲν τὸν φατερώνει.

Γν. ἀρ. 112, 119.

Εἰς Ν.Α., σελ. 99 - 127, δημοσιεύονται 276 δίστιχα. Ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα εἶναι ὅμοια.

208

- 1 Ἐγὼ ἔγαπῶ τὲς ὄμορφες, τὲς ἀσπρες τὲς χιονάτες,
τὲς κουντουροφτεριόποδες και τὲς παιχιδομμάτες.
- 2 Γαρουφαλλιᾶς γαροφάλλα και κανελιάς κανέλα,
ἔχω ἀνοιχτές τὲς ἀγκαλιές κι' ὁπότε θέλεις ἔλα.

Γν. ἀρ. 112.

209

Νὰ ἦντα ὦρα ἦτανε
ποὺ σ' ἔβλεπα στήν πόρτα
δὲ σὲ ἔγλυκοφίλησα
μὰ τὴν καρδιά μου ῥώτα.

"Αννα Φασουλαρῆ

Νά καμνε ἡ ἑλιά κρασί
κι ἡ ἀγουρίδα λάδι
νάρχοντο κι οἱ ὄμορφες
ἀπὸ τὸ μαῦρον ἄδη.

Γν. ἀρ. 188, σελ. 6.

Ι. Χατζηνικόλας

210

Κι ἡ εὐγενεῖα συνήθεια εἶν'
κι ἡ εὐμορφιά ναι σοῖ
καὶ μᾶς τὸ γεναλόι μας
ὄλο παπαδολόι.

Ὅλα τὰ δένδρα δένδρα νι
ἀμὲ ἡ ἑλιά ἑλιά 'ναι
κι' ἀπ' ἄνθρωπον ὡς ἄνθρωπον
μεγάλη διαφορά 'ναι.

Μαρίας Παρθενιάδη

211

Νά 'χε ὁ ἄδης κορὸ νερὸ
καὶ γούρα μαρμαρένη
νά λούωνται οἱ ἄλουστοι
νά πιοῦν οἱ διψασμένοι
νά πλύνουν καὶ τὰ ροῦχα των
οἱ βαρεῖα 'ρρωστημένοι.

Μαρίας Παρθενιάδη

212

Πῶς νὰ σὲ κλάψω παμουχά
πῶς νὰ σὲ πῶ βελουδο
πῶς νὰ σὲ μυριολοηθῶ
χρουσὸ προκχάτο ρόδο.

Μαρίας Παρθενιάδη

- 1 Τὰ μαῦρα μάτια τὴν ἀγῆ, δὲν πρέπει τὰ κοιμοῦνται,
μόν' πρέπει τὰ ἔγκαλιάζονται καὶ τὰ γλυκοφιλοῦνται.
- 2 Τὰ μαῦρα μάτια τὰ ἔχουνε, οἱ σκόλοι κι' οἱ γυδάροι,
ἀμπῆς καὶ γιὰ τὰ γαλανά, τὰ ἔχουν οἱ καπιτάνοι.
- 3 Ἐπὶ τὴ Ποταμίτισα καὶ πάνω τὸ Λαγκάδι,
ἔχει κοπέλες ὁμορφες σὰν τὸ μαργαριτάρι.
- 4 Ἡ Κόρη τοῦ Φασουλαρή, εἶναι μάλαμα ἀθτιάδιο,
καὶ τοῦ γρουπάρι γιασεμί καὶ τοῦ Ροσσέτον κάντιο.

* Ἄννα Κλειά

Συλλογὴ Ἄριμᾶ

- 1 Μωρή, ἐπῆα κι' ἔμαθα κι' ἐρώτηξα καὶ μοῦπα
δὲν φέρνουνσιν ὑπόληψι, τὰ ὁμορφα τὰ ροῦχα.
- 2 Ὅρες μοῦ φαίνεσ' οὐρανὸς κι' ὄρες μοῦ συννεφιάζεις,
κι' ὄρες μοῦ λέγ' ὁ λογισμὸς, τίνος δαιμόνου μοιάζεις.

I.A.A. χειρ. 700 Ἄν. Καραναστάση

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΗΣ Ο ΑΠΟ ΝΙΣΥΡΟΥ

Υπό Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ

ΤΗΝ Λέσβον ἐπεσκέφθην διὰ πρώτην φοράν τὸ θέρος τοῦ 1962, κατὰ τὰς ἐορτὰς τὰς ὁποίας ὠργάνωσεν εἰς Μυτιλήνην ὁ μεγαλοπράγμων μητροπολίτης τῆς κ. Ἰάκωβος Κλεομβρότου πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ἡνδρὸς Ἰγνατίου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας, τοῦ Λεσβίου (1766 - 1828), τοῦ ὁποίου μετεκόμισε τὰ τίμια λείψανα ἐκ Λιβόρνου, διὰ νὰ τὰ ἐνταφιάσῃ εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του.

† Διονύσιος Μηνᾶς.
(1879 - 1951)

Τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1963 εὗρέθην τὸ δεύτερον δι' ὑπηρεσιακοὺς λόγους εἰς τὴν Λέσβον. Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος εἶχε τὴν θαυμασίαν ἔμπνευσιν νὰ προτείνῃ τὴν ἴδρυσιν, εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεως του, Τοπικοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου, διὰ νὰ συγκεντρωθοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ διαφυλαχθοῦν τὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς Λέσβου, τὰ ἐκκλησιαστικά, τὰ μοναστηριακά, οἱ κώδικες καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως καὶ ὅσα ἄλλα γραπτὰ μνημεῖα ἐκ τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων τῆς Λέσβου. ἐκ τῶν σχολείων καὶ ἐξ ἰδιωτῶν θὰ καταστῆ δυνατόν νὰ συγκεντρώσωμεν.

Καὶ κατὰ τὰς δύο αὐτὰς ἐπισκέψεις μου ἐθεώρησα ἠθικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν χρέος νὰ προσκυνήσω τὴν παλαιὰν καὶ ἑνδοξὸν Μοῆν τοῦ Λειμῶνος, τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Ἀγαλλιανὸς εἰς μίαν μαγευτικὴν πράγματι θέσιν πλησίον τῆς Καλλονῆς. Ἐπεθύμουν νὰ ἐργασθῶ εἰς

τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει σπουδαῖα χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα περιέγραψεν ὁ Παπαδόπουλος - Κεραμεὺς εἰς τὰ παραρτήματα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἐτῶν 1916 καὶ 1917.

Τὴν Κυριακὴν 22 Δεκεμβρίου (1963) ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης κ. Νικόδημος Ἀναγνώστου, ὁ Λέσβιος θεολόγος καὶ δόκιμος ἐρευνητὴς κ. Ἰωάννης Μουτζούρης καὶ ὁ γράφων ἀνεχωρήσαμεν δι' αὐτοκινήτου ἐκ Μυτιλήνης καὶ μετὰ δύο ὥρων διαδρομὴν ἐν μέσῳ θεσπεσίου δάσους ἐξ ἐλαιῶν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Καλλονὴν, ἔδραν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μηθύμνης κυρίου Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθημεν κατὰ καθῆκον, ἵνα λάβωμεν τὴν ἄδειαν καὶ τὴν εὐλογίαν του διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Μονήν. Ὁ σεβασμιώτατος μᾶς ὑπεδέχθη λίαν προφρόνως καὶ μᾶς ἐπεδαψίλευσεν εὐγενεῖς περιποιήσεις.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνομιλίας μας εἶδον ἀνηρτημένην ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ γραφείου του εἰκόνα παριστάνουσαν ὀλόλευκον καὶ ἀσκητικὸν κληρικὸν μὲ ὀφθαλμοὺς γεμάτους ἀπὸ πίστιν καὶ χριστιανικὴν φλόγα.

— Ποῖος εἶναι, Σεβασμιώτατε;

— Δὲν τὸν γνωρίζετε; Εἶναι συμπολίτης σας, ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον.

— Δὲν εἶμαι θεολόγος, τῷ εἶπον, καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε διὰ τὴν ἄνοιαν.

— Καὶ ὅμως, μοῦ εἶπεν ὁ Σεβασμιώτατος, ἐὰν σεῖς οἱ συμπολίται του οἱ Δωδεκανήσιοι τὸν ἀγνοῆτε, δὲν ὑπάρχει οὐδὲ εἰς Λέσβιος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν εἰκονιζόμενον, καὶ ὁ ὁποῖος νὰ μὴ συγκινηθῆται ὅταν βλέπῃ τὴν βιβλικὴν του μορφήν, ἐνθυμούμενος τὸν ἀθλητὴν αὐτὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τὸν δημιουργόν, τὸν ἀγαθοεργόν, τὸν φιλόανθρωπον μητροπολίτην Μηθύμνης Διονύσιον τὸν ἀπὸ Νισύρου.

— Καὶ πότε ἀπέθανε, ἠρώτησα τὸν Δεσπότην, ἐλπίζων ὅτι θὰ ἐμεσολάβει ἀπὸ τοῦ θανάτου του μακρὸς χρόνος δυνάμενος νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἄνοιάν μου.

— Ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν, τὸ 1951, καὶ ἔκτοτε ἡ μνήμη του ζῆ ἀκμαία εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν Λεσβίων καὶ ἰδίως τοῦ ποιμνίου του. Ἐδῶ ὁ λαός, καὶ ὅταν ἔζη τὸν ἐσέβeto βαθύτατα καὶ ὅταν ἀπέθανε, τὸν ἐτίμησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν τιμᾷ ὡς ἅγιον.

Ἐπέθεσα ὅτι υπερέβαλλεν ὁ ἅγιος Μηθύμνης ἐπιθυμῶν νὰ ἐξυψώσῃ τὸν προκάτοχόν του εἰς τὰ ὄμματα ἐνὸς συμπολίτου του Δωδεκανησίου. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου, ἤρχισα νὰ ἐρωτῶ μὲ ἐπιμονὴν τοὺς συνεκδρομεῖς μου, τὸν ὁδηγὸν τοῦ αὐτοκινήτου καὶ ἐν συνεχείᾳ προκρίτους τῆς Καλλονῆς περὶ τοῦ κυροῦ Διονυσίου.

—Ὅχι, μοῦ εἶπον, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ὁ Δεσπότης δὲν ὑπερέβαλε τὰ πράγματα. Ὁ Διονύσιος ἦτο πράγματι ἅγιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ λόγιος καὶ φλογερὸς πατριώτης.

Μετὰ διαδρομὴν ἐνὸς τετάρτου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Μονὴν Λειμῶνος, ὅπου μᾶς ὑπεδέχθη ὁ ρέκτης ἡγούμενος ἀρχιμανδρίτης Παῦλος Ματζουράνης. Ἀφοῦ ἐπροσκυνήσαμεν τὸ Καθολικόν, ἐπεσκέφθημεν ἐν συνεχείᾳ τὴν βιβλιοθήκην, τὴν ὁποίαν ὡς κέρβερος φυλάττει ὁ ἡγούμενος. Καὶ ἐνῶ ἐφυλλομέτρον παλαιὰ ἐπὶ περγαμινῆς ἐκκλησιαστικὰ χειρόγραφα, τὸν ἠρώτησα, ἀδιαφόρως δῆθεν :

—Ἄγιε Καθηγούμενε, ἐγνωρίσατε τὸν μακυρίτην Διονύσιον Μηθύμνης ;

—Ὡ κύριέ μου, ἀπήντησεν. ἦτο ἅγιος ἄνθρωπος.

Μετὰ τὴν Μονὴν Λειμῶνος ἐπεσκέφθημεν ἐν συνεχείᾳ τὸ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν καὶ ἐπὶ βραχέουσι ἀνωφερείᾳ κείμενον γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Μυρτιδιωτίσσης. Ὡς ἴδρυμα εἶναι παλαιότερον τῆς Μονῆς Λειμῶνος, ἀλλ' ὁ ναὸς ἐκάη καὶ ἀνικοδομήθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, τὸ 1914 νομίζω. Εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν, πρὸ τοῦ τέμπλου, εὐρίσκεται ἡ κρύπτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτάφη ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Ἀγαλλιανός. Περίεργος ἠρώτησα καὶ ἐκεῖ γηραιάς τινας μοναχάς, ἐὰν ἐγνώρισαν τὸν Διονύσιον Μηθύμνης.

—Ἦτον ἅγιος ἄνθρωπος, παιδί μου, ἀπήντησεν ἡ σεβαστὴ ἡγουμένη...

Ὅταν ἐπεστρέψαμεν τὸ ἑσπέρας εἰς Μυτιλήνην, μαζί μὲ τὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν δύο μοναστηρίων, εἶχον κατὰ νοῦν συνεχῶς καὶ τὰ ὅσα περὶ τοῦ Νισυρίου ἀρχιερέως Μηθύμνης ἤκουσα· καὶ ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ Δωδεκανησίου κληρικοῦ τόσον ἀξιολόγου, ἐνόμισα χρέος μοι νὰ μάθω τὰ τοῦ βίου του καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ μεταδώσω ταῦτα ἐν συντομίᾳ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Νισυριακῶν».

Ἐγεννήθη εἰς τὰ Νικιά τῆς Νισύρου περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου τοῦ 1879 ἐκ πατρὸς Ἐμμανουὴλ Μηνῶ, γεωργοῦ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ μητρὸς Ἄννης τὸ γένος Ἱερομνήμονος, καὶ ὠνομάσθη κατὰ κόσμον Παναγιώτης. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν εἰς τὸ χωρίον του ἀπὸ ἀξιολόγους διδασκάλους, τὸν ἐκ Σύμης Μιχαὴλ καὶ τὸν ἐξ Ἐμπορειοῦ τῆς Νισύρου Γεώργιον Κοριτσιῶν. Τὸ 1893 ἀπεδήμησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου τὸν ἐπροστάτευσεν ἡ ἐκ μητρὸς θεία του Αἰκατερίνη Ἱερομνήμονος. Διὰ δαπανῶν αὐτῆς ἐνεγράφη εἰς τὸ Ζωγράφειον Γυμνάσιον, ὅπου ἐφοίτησεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη. Ἐν συνεχείᾳ, κατόπιν συστάσεως τοῦ μητροπολίτου Ρόδου Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδη (ἐξ Ἀδριανουπόλεως), ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης (1897). Ἐν ἔτος πρὸ τῆς ἀποφοιτήσεώς του ἐχειροτονήθη διάκονος, λαβὼν τὸ ὄνομα Διονύσιος. Τὸ δῖπλωμά του ἀπὸ τὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ἔλαβε ὁ νεαρὸς Διονύσιος τὸν Ἰούνιον τοῦ 1904. Ἡ

ἐναίσιμος διατριβή του ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν πρῶτον μετὰ τὴν ἄλωσιν Πατριάρχην Γεννάδιον Σχολάριον. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του διορίσθη ἀμέσως ἱεροκῆρυξ καὶ διευθυντὴς τῶν Σχολῶν Πανόρμου τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου, ὅπου παρέμεινε μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1906, ὅτε ἐκλήθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων. Προΐστατο τότε τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ Ἰωακείμ Γ΄ ὁ Μεγαλοπρεπής. Κατ' ἀρχὰς ὁ Διονύσιος διορίσθη διάκονος τῆς «σειρᾶς» καὶ ἐπὶ πλέον ἀνέλαβε τὴν γραμματεῖαν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τὸ ὁποῖον ἦτο ἐπίσημον ὄργανον τῶν Πατριαρχείων. Τότε ἐγνωρίσθη μὲ τὸν λόγιον ἐκ Λέρου συμπατριώτην μας, τὸν ἀειμνηστον Μανουὴλ Γεδεῶν, μέγαν χαρτοφύλακα καὶ χρονογράφον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀληθῶς μέγalon, ἐρευνητὴν.

Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ Διονύσιος προήχθη εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ Τριτεύοντος καὶ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν πατριαρχικῶν διακόνων καὶ τὸ 1908 διορίσθη κωδικογράφος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Κατ' Ἰούνιον τοῦ 1909 ἐστάλη ὡς πατριαρχικὸς ἔξαρχος εἰς Πάτμον ἐξ αἰτίας τῆς κλοπῆς πολυτίμου χειρογράφου ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τὸ χειρόγραφον εὑρέθη καὶ ὁ δράστης, ὅστις ἦτο ἐκ τῶν ἔσω, ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς.

Μετ' ὀλίγον χρόνον, κενωθείσης τῆς θέσεως τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξίωμα ὁ Ἀπόστολος Τρύφωνας, ὁ μετέπειτα ἔξοχος μητροπολίτης Ρόδου, ἐνῶ ὁ Διονύσιος κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ ὑπογραμματέως. Περί τὰ μέσα τοῦ 1914, ὅτε ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἶχεν ἐνταθῆ εἰς τὸ ἔπακρον, ὁ Διονύσιος μετέβη εἰς Πετροῦπολιν ὡς μέλος ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὸν Σελευκείας Γερμανὸν (μετέπειτα Θυατείρων), διὰ νὰ ζητήσουν τὴν προστασίαν τῆς ρωσικῆς κυβερνήσεως.

Τὸ 1914, ἐκλεγέντος τοῦ Ἀποστόλου Τρύφωνα μητροπολίτου Ρόδου, ὁ Διονύσιος προήχθη εἰς Ἀρχιγραμματέα, ὅπου προηγουμένως ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Ε'. Ἡ δράσις τοῦ Διονυσίου ὡς Ἀρχιγραμματέως εἰς τὸ Φανάριον ὑπῆρξε πολύμορφος καὶ δημιουργικὴ. Ἐπέδειξε τότε ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν ὑψηλῶν του καθηκόντων μέγα αἴσθημα εὐθύνης, σοβαρότητα, φιλοπονίαν, μετριοπάθειαν, σύνεσιν, ἐχεμύθειαν, καὶ διὰ τοῦ ἠθικοῦ ὀπλισμοῦ του ἀνεδείχθη πολυτιμὸς λειτουργὸς τῶν Πατριαρχείων εἰς ἐποχὴν κρίσιμον διὰ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Παραλλήλως εἰργάζετο ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος συγγραφέων μελέτας, δίδων διαλέξεις καὶ κηρύγματα καὶ μετέχων ἐνεργῶς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὰς 22 Φεβρουαρίου τοῦ 1922 ὁ Διονύσιος ἐξελέγη μητροπολίτης τῆς νεοσυστάτου Μητροπόλεως Βρουύλων (Βρουλά) τῆς Μ. Ἀσίας

Ἄλλὰ λόγῳ τῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν γεγονότων δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβῆ εἰς τὴν ἔδραν του.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ὁ Διονύσιος ἐστάλη πατριαρχικὸς ἐξαρχος εἰς Λέσβον πρῶτον καὶ ἔπειτα εἰς Χίον, διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν περίθαλψιν καὶ τὴν παρηγορίαν τῶν προσφύγων. Εἰς Χίον εὐρισκόμενος ἐπληροφορήθη τὴν ἐκλογὴν του ὡς μητροπολίτου Μηθύμνης, εἰς ἓνα θρόνον τὸν ὁποῖον ἐξύψωσαν μεγάλοι ἱεράρχαι, ὅπως ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀγαλλιανός, ὁ Πανάρετος, ὁ Ἰάκωβος Παλαιολόγος, ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς.

Εἰς τὰς 17 Νοεμβρίου 1922 ὁ Διονύσιος ἔφθασεν εἰς τὴν ἔδραν του, τὴν Καλλονὴν, κέντρον μικρᾶς ἀγροτικῆς ἐπαρχίας μὲ μεγάλα πνευματικὰ προβλήματα. Ἐκτοτε οἱ κάτοικοι τῆς Καλλονῆς καὶ τῶν 27 κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας του ἀπετέλεσαν τὸ ἀντικείμενον τῶν φροντίδων τοῦ σεμοῦ ἱεράρχου. Τὸ κήρυγμα ἦτο ἡ ἀδυναμία του, ἡ καθημερινὴ συστηματικὴ ἀσχολία του εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τοὺς συλλόγους, εἰς τὰς λέσχας, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς κατοικίας τῶν ἰδιωτῶν, ὅπου παρίστατο ἀνάγκη. Βραδύτερον, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1929, ἀνέλαβε τὴν ἐκδοσιν τοῦ λαϊκοῦ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ «Δελτίον», τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο κατὰ μῆνα ἐπὶ δέκα ἐν συνεχείᾳ ἔτη. Ἀπὸ τοῦ Η' ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του τὸ μικρὸν περιοδικὸν τοῦ μητροπολίτου Μηθύμνης ἤρχισε νὰ δημοσιεῖ ἐν ἰδιαίτερῳ παραρτήματι μελετήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν λαογραφίαν τῆς Λέσβου, καθὼς ἐπίσης καὶ πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα πατριαρχικὰ καὶ ἰδιωτικὰ. Εἰς τὸν τομέα τοῦτον συνειργάσθησαν ἐκτὸς τῶν Λεσβίων λογίων καὶ ἄλλοι διαπρεπεῖς φίλοι τοῦ Διονυσίου, ὁ Σάρδεων Γερμανός, ὁ Παραμυθίας Ἀθηναγόρας, ὁ Μανουὴλ Γεδεών κ.ἄ.

Ἐὰν δὲν ἠδυνήθη ἐλλείπει χρηματικῶν πόρων νὰ ἰδρύσῃ κοινωφελῆ ἰδρύματα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς πλουσίας Μητροπόλεως Μυτιλήνης, ἐπέτυχεν ὅμως τὴν ἀνέγερσιν πολλῶν σχολείων εἰς τὰς κοινότητας τῆς ἐπαρχίας, του δι ἑράνων τῶν ἐντοπίων καὶ διὰ κρατικῆς δαπάνης. Ἔργον τοῦ Διονυσίου εἶναι ἐπίσης τὸ νέον μητροπολιτικὸν μέγαρον Καλλονῆς καὶ ὁ καθεδρικὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου τῆς ἐπαρχίας του ἱδρυσεν εἰς τὴν Μονὴν Λειμῶνος τὴν Προπαρασκευαστικὴν Σχολήν, ἡ ὁποία ἐλειτούργησεν ἀπὸ τοῦ 1935 μέχρι τοῦ 1937.

Τὰς πικρὰς ἡμέρας τῆς δουλείας κατὰ τὴν ξενικὴν κατοχὴν τοῦ 1941 - 1944 διῆλθεν ὁ Διονύσιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου του, πλήρης θλίψεως καὶ ὀδύνης διὰ τὴν πτώσιν τῆς Πατρίδος. Ἐδοκίμασεν ὅμως μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τὴν εὐτυχίαν νὰ ἴδῃ τὴν ἐλευθερίαν νὰ πτερυγίσῃ εἰς τὴν Δωδεκάνησον καὶ εἰς τὴν ἰδιαίτεράν του πατρίδα, τὴν Νίσυρον καὶ ὅταν, πιεσθεὶς ἄνευ οἴκτου, ὁ ἀρχαῖος του φίλος Ἀπόστολος Τρύφω-

νας ἠναγκάσθη νά παραιτηθῆ τῆς Μητροπόλεως Ρόδου, ἡ προσοχή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐστράφη πρὸς τὸν μητροπολίτην Μηθύμνης καὶ διὰ τὴν δωδεκανησιακὴν του καταγωγὴν καὶ διὰ τὰ ἔξοχα προσόντα του. Ἄλλ' ἠρνήθη τίποτε δὲν ἠδύνατο ν' ἀποχωρίσῃ τὸν γέροντα Διονύσιον ἀπὸ τὸ προσφιλές του ποιμνιον, τὸ ὁποῖον ἐποίμαγε ἐπὶ 29 συναπτὰ ἔτη.

Τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1951 ὁ Διονύσιος ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον, εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ποιμνίου του καὶ ὄλων τῶν Λεσβίων παραμένουν ζωνταναὶ αἱ μεγάλαὶ χριστιανικαὶ ἀρεταὶ τοῦ Διονυσίου, διὰ τὰς ὁποίας καὶ ἐπωνομάσθη «νέος Μυριήλ». Εἰς δὲ τὰς σελίδας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας θά παραμείνῃ ἔσαεὶ τὸ ὄνομά του ὡς δεινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος καὶ δοκίμου θεολόγου συγγραφέως.

Περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Διονυσίου ἐδημοσίευσεν ἀξιόλογον δοκίμιον ὁ Λέσβιος λόγιος Κ. Μ. Μιχαηλίδης (Μυτιλήνη 1952), εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφονται καὶ πᾶσαι αἱ μελέται τοῦ υἱοδίδμου ἱεράρχου, ἐκδεδομένα καὶ μὴ.

- "Ανωστε,
 "Αξεκάρφωτε,
 "Αξεστε,
 60 "Απάθρωπε,
 "Απαλαρέ,
 "Απερίσκεφτε
 "Απιστε,
 "Αποβλακωμένε,
 65 "Απολιθωμένε,
 "Απολίτευτε,
 "Απρόκοφτε,
 "Απρόσεχτε,
 "Αράθυμε,
 70 "Αράπη,
 "Αρκούδα,
 "Αρκουδιάρη,
 "Ασκεφτε,
 "Ασπλαγγχνε,
 75 "Αστατε,
 "Ασυλλόιστε,
 "Ασχημομούρη,
 "Ασωε,
 "Ασωτε,
 80 "Ασπίτιλλα,
 "Ατιμε,
 "Ατσιγγανε,
 "Αύγουλᾶ,
 "Αφανουλιάρη,
 85 "Αφηρημένε,
 "Αφορεσμένε,
 "Αχα,
 "Αχαῖρευτε,
 "Αχαρε,
 90 "Αχμάκη,
 "Αχόρταε,
 "Αχρεῖε,
 "Αχρειόστομε,
 "Αχρηστε,
 95 "Αψητε.

Β

- Βαθλοσημένε,
 Βαρβάλακα,
 Βάρβαρε,
 Βαρέλλα,
 100 Βαρκάρη,
 Βάσανο,
 Βάτραχε,

- Βδέλλα,
 Βεντούζα,
 105 Βίδα,
 Βλάκα,
 Βλακέντιε,
 Βορτού,
 Βουαλιά,
 110 Βουβάλι,
 Βουδιά,
 Βουέ,
 Βοῦργε,
 Βουργιασμένε,
 115 Βρακᾶ,
 Βρουλλᾶ,
 Βρωμα-ε,
 Βρωμιάρη,
 Βυθισμένε,
 120 Βύτσιλλα,
 Βῶδι.

Γ

- Γάδαρε,
 Γαλιάρη,
 Γάθθα,
 125 Γεναικᾶ,
 Γευγεντισμένε,
 Γιαβουκλού,
 Γιακίμη,
 Γιαμπή,
 130 Γιαούτση,
 Γιαχουτή,
 Γίδα,
 Γινατσῆ,
 Γκάουρα,
 135 Γκρινιάρη,
 Γλάρε,
 Γλιτσάρη,
 Γλινοῦσσα,
 Γλυκιάρη,
 140 Γλυμπιάρη,
 Γλωσσοῦ,
 Γομάρι
 Γοργόνα,
 Γορίλλα,
 145 Γουροῦνι,
 Γύφτο.

Δ

Δαίμονα,

- Δαιμονισμένε,
 Δειλέ,
 150 Δηλητήριο,
 Διάολε,
 Διαολόπαιδο,
 Διαόλου-γυιέ,
 Διαόλου-κόρη,
 155 Διαολόσπερμα,
 Διπλοπρόσωπε,
 Δοντού,
 Δουλευτή.

Ε

- "Εγωϊστή,
 160 "Εγωμχνῆ,
 "Ελεμέ-κιομούρ,
 "Ελέφα
 "Εκκεντρικέ,
 "Εκφυλε,
 165 "Εροπετό.

Ζ

- Ζαναπέττη,
 Ζεβλοπόδη,
 Ζερβοῦλη,
 Ζεργαλοῦδι,
 170 Ζερεμέ,
 Ζευζέκη,
 Ζητιάνο,
 Ζήτουλα,
 Ζιζάνιο,
 175 Ζουλιάρη,
 Ζουρλέ,
 Ζωντόβολο,
 Ζῶο.

Η

"Ηλίθιε.

Θ

- 180 Θέατρο,
 Θεοκατάρατε,
 Θεοπαίχτη,
 Θεοπάλαβε,
 Θεοτούμπη,
 185 Θεότρελλε,
 Θεριό,
 Θηλυκόμυαλε.

I

190 Ἰούδα,
Ἰουδαῖο,
Ἰσκαριώτη.

K

Κάβουρα,
Καζάνι,
Κάθαρμα
Καθίκι,
195 Καϊάφα,
Κακοαναθρεμμένε,
Κακοβαπτισμένε,
Κακόβουλε,
Κακόγλωσσε,
200 Κακομοιριασμένε,
Κακομούτσουνε,
Κακονάσουπε,
Κακοπληρωτή,
Κακορρίζικε,
205 Κακοσυνηθισμένε,
Κακοῦργε,
Καλαμοκάνη,
Καλιάρα,
Καλικάντζαρε,
210 Καλλαντήρα,
Καλλιφάνταρε,
Κάλπικε (παρᾶ),
Καμούζελε,
Καμπελόφτη,
215 Καμπούρη,
Κανιώρη,
Καπητα-φασαρία,
Καραγκιόζη,
Καρακάξα,
220 Καρβουνιάρη,
Καρχαρία,
Κασσίδη-ιάρη,
Καταραμένε,
Καταχανᾶ,
225 Καταχραστή,
Κατεργάρη,
Κατράμι,
Κατράνι,
Κατρουλλά,
230 Κατσαρίδα,
Κατσασμένε,
Κατσιβελλε,
Κατσικι,

Κατσοκκλέφτη,
235 Κατσοφιασμένε,
Καυγαζή,
Καυκαλά,
Καυκαλιασμένε,
Καυχησάρη,
240 Κελεπούρι,
Κελέση,
Κέλη,
Κεντρί,
Κεντρούνι,
245 Κερατᾶ,
Κέρατο,
Κηφήνα,
Κιβδηλε,
Κιτρινιάρη,
250 Κιουλάμπτη,
Κλανιά,
Κλαψιάρη,
Κλέφτη,
Κλούβιε,
255 Κλωσσοῦ,
Κνώδαλο,
Κοθόρνι,
Κοιλαρᾶ,
Κοιμισμένε,
260 Κοικαλιάρη,
Κόλακα,
Κολασμένε,
Κολλιτήρι,
Κολλιτσιδα
265 Κολοβέ,
Κολοκύθια,
Κομιτατζή,
Κομματάρχη,
Κονίδα,
270 Κοντακιανέ,
Κοντόφωτε,
Κόρακα,
Κορκόδειλε,
Κορόϊδο,
275 Κοπρίτη,
Κόπρο,
Κουζουλέ,
Κοῦκκο,
Κουκκουᾶ,
280 Κουκουβάγια,
Κούκλανε,

Κουλαντώνα,
Κουλιανέ,
Κουλλέ,
285 Κουλλουάχατε,
Κουλλοχέρη,
Κουλούκι,
Κουνενέ,
Κούνουπα,
290 Κούρβα,
Κουρέλλι,
Κουρελλιάρη,
Κουρκούταβλε,
Κουρούνα,
295 Κουσαίνη,
Κουτάβι,
Κουτάλα,
Κουτέ,
Κουτελλά,
300 Κουτεντέ,
Κουτοπόνηρε,
Κουτούκι,
Κουτουργιάρη,
Κουτραμπατζή,
305 Κουτράμπτη,
Κουτσέ,
Κουτσοδόντη,
Κουτσομούτη,
Κουτσουνώρη,
310 Κουτσοῦᾶ,
Κουτσοδιᾶ,
Κούτσουρο,
Κουφέ,
Κούφιε,
315 Κρασοπότη-τέρα,
Κρεμανταλλά,
Κρομυδᾶ,
Κρούκελλε,
Κρῦε,
320 Κτῆνος,
Κύμβαλο,
Κωθῶνι,
Κωλαρᾶ,
Κωλοφωτιά,
325 Κωμικέ.

Λ

Λαίμαργε,
Λακανόφτη,

- 330 Λάντα,
 Λάσπη,
 Λαφρόπετρα,
 Λειλέκι,
 Λειποτάχτη,
 Λεκέ,
 Λέρα,
 335 Λήσταρχε,
 Λίγδα,
 Λιμασμένη,
 Λιμοκοντόρε,
 Λιόπρνο,
 340 Λιγούδι,
 Λοβέ,
 Λογᾶ,
 Λούστρο,
 Λύκο,
 345 Λυσσιασμένη,
 Λύγχο,
 Λυχνεστάτη,
 Λυχνοφύτιλε,
 Λωβιασμένη,
 350 Λωλλέ,
 Λωλλοπαντιέρα,
 Λωποδύτη.

M

- Μαγγανᾶ,
 Μάγγανο,
 355 Μαγμεμένη,
 Μαγγιώρε,
 Μάγχα,
 Μαϊμού,
 Μακαρονᾶ,
 360 Μακροκάνη,
 Μαλαγᾶνα,
 Μαλακισμένη,
 Μαλαφραντζια-
 [σμένη,
 Μαλλιάρé,
 365 Μαμμούνα,
 Μαμμουρίδα,
 Μανιακέ,
 Μαντατευτή,
 Μαντράχαλε,
 370 Μαντρόσκυλε,
 Μασούνα,
 Μασκαρά
 Μαστέλλο,

- Μαστροχαλαστή,
 375 Μαχαιροβγάλτη,
 Μεθύστακκα,
 Μηδαμινέ,
 Μιαρέ,
 Μιαρομένη,
 380 Μιασμένη,
 Μικρόβιο,
 Μισιρεμένη,
 Μισισμένη,
 Μογγόλο,
 385 Μόλισμα,
 Μόμιλο,
 Μόρτη-ισσα,
 Μουγγέ,
 Μουζιάρη,
 390 Μούμια
 Μούλα-άρι,
 Μούλο,
 Μουνουχισμένη,
 Μούργο,
 395 Μουρδάρη,
 Μουρλέ,
 Μουρμούρα,
 Μουσκάρα,
 Μουστακᾶ,
 400 Μούτη (=βωβός),
 Μουτσούνα,
 Μουφλούζη,
 Μούχλα,
 Μουχλούζη,
 405 Μοχτηρέ,
 Μπάμπουλα
 Μπάσταρδε,
 Μπαταξή,
 Μπεξή,
 410 Μπεκρή-οῦ,
 Μπεᾶ,
 Μπερτόδουλε,
 Μπεχλιβάνη,
 Μπήχτη,
 415 Μπιρμπάντη,
 Μπόσκικε,
 Μπούζι,
 Μπούμπουρα,
 Μπουταᾶ,
 420 Μπούφο,
 Μυτοχάφτη,

- Μυξιάρη,
 Μυζολούφη,
 Μυταρά,
 425 Μωρόπιστε.

N

- Ναλέτη,
 Νεβρόσπαστο,
 Νεκροθάφτη,
 Νεράϊδα,
 430 Νίνακα,
 Νινί ἢ Νηνή,
 Νίνωρα,
 Νταή,
 Ντελάλη,
 435 Ντελιφισέκη,
 Ντουβάρι,
 Ντουβάρπασα,
 Ντουπαζή,
 Νυστασμένη,
 440 Νυχτοβάτη,
 Νυχτοπούλι.

E

- Ξεκάρφωτε,
 Ξεκουτιάρη,
 Ξεμμαλισμένη,
 445 Ξεμώραμένη,
 Ξεπεσμένη,
 Ξεπουλήτη,
 Ξεροκέφαλε,
 Ξεσκισμένη,
 450 Ξεσίπωτε,
 Ξευτελισμένη,
 Ξεφαρβαλομένη,
 Ξεφόρτωμα,
 Ξεφυσήστρα,
 455 Ξόανο,
 Ξυλοκέρατο,
 Ξυπόλυτε.

O

- Όβρηέ,
 Όλιγόμυαλε,
 460 Όλιγόψυχε,
 Όξύθυμε,
 Όρνιο,
 Όρακοτάγκο,
 Όχεντρα,
 465 Όχιά.

II

Παγαπόντη,
 Παθιασμένε,
 Παλλαβέ,
 Παληάθρωπε,
 470 Παληογεναιῶνα,
 Παληόγερε,
 Παληόγρηα,
 Παληοκρίτισο,
 Παληόπαιδο,
 475 Παληόπανο,
 Παληόσκυλο,
 Παληοτόμαρο,
 Παλουῖκι,
 Παμπόγρηα,
 480 Παμπόνηρε,
 Πανούκλα,
 Πανούργο,
 Παξιμαδοκλέφτη,
 Παπαγάλε,
 485 Παππάρα,
 Πάππια,
 Παππούλα,
 Παπαρούνα,
 Παραζαλισμένε,
 490 Παράξενε,
 Παράλυτε,
 Παραλογιασμένε,
 Παράκουε,
 Παράνομε,
 495 Παραπονιάρη,
 Παράσιτε,
 Παστωμένε,
 Πατσαβούρα,
 Πατσούλι,
 500 Παχύδερμε,
 Πεινασμένε,
 Πειρασμέ,
 Πειρατή,
 Περίπαιγμα,
 505 Πεσκέσι,
 Πεστλεμέ,
 Πετεινέ,
 Πετσοκόλλι,
 Πεχλιβάνη,
 510 Πλεονέχτη,
 Πόνεμα,
 Πόρδο-οῦ,
 Πουλάρι,

Πούλλη,
 515 Πούστη,
 Πουστρίνα,
 Πουτάνα-έλλα,
 Πουτανιάρη,
 Πουτανίτσα,
 520 Πουτσαρά,
 Πούφου,
 Πραξούμενε-νη,
 Πρησμοκοίλη,
 Προδότη,
 525 Πρόστυχε-ιά,
 Πυγμαῖε.

P

Ρεζίλι,
 Ρεκλαματζῆ,
 Ρέμπελε,
 530 Ρεμπέτθα,
 Ρημάδι.

Σ

Σαβούρρα,
 Σαθρέ,
 Σακάτη,
 535 Σαλαμάντρα,
 Σαλαμούρα,
 Σάλιακα,
 Σαλιάρη,
 Σάπιε-πιμένγι,
 540 Σαπουνόφουσκα,
 Σαρακηνέ,
 Σαρπαριστή,
 Σαστισμένε,
 Σατανά,
 545 Σατράπη,
 Σαχλαμάρα,
 Σαχλέ,
 Σβούρα,
 Σεληνιασμένε,
 550 Σημαδεμένε,
 Σιχαμερέ,
 Σκάλεθρο,
 Σκανταλιάρη,
 Σκάνταλο,
 555 Σκελετέ,
 Σκληροτράχηλε,
 Σκολόπεντρα,
 Σκορδόπιστε-τη,

Σκορπιέ,
 560 Σκουπίδι,
 Σκουπιδιάρη,
 Σκουπόξυλο,
 Σκουριά,
 Σκουτούρα,
 565 Σκρόφα,
 Σκύβαλο,
 Σκύλε,
 Σκυλογέννημα-ένε,
 Σκυλομούρη,
 570 Σκυλομούτσουνο,
 Σκυλόψαρο,
 Σολομό,
 Σπανέ,
 Σπάταλε-η,
 575 Σπιούνο,
 Στενοκέφαλε,
 Στοιχειό,
 Στραβέ,
 Στραβοκάνη,
 580 Στραβολαίμη,
 Στραβόξυλο,
 Στραβομάρα,
 Στραβόμουτρο,
 Στραβοπόδη,
 585 Στραβούλιακια,
 Στραβοχείλη,
 Στρεβλέ,
 Στρίγγλα,
 Σουεῖμάνο,
 590 Σουμάρι,
 Σουργοῦνι,
 Σούρτα-φέρτα
 Σουρτούκη,
 Σουρτουμποῦ,
 595 Σούφρα,
 Συκαλά,
 Συκοφάντη,
 Συχχαμένε,
 Συχχαμερέ,
 600 Σφακίδα,
 Σφήκα,
 Σφηκόνι,
 Σφουγγαρά,
 Σωλατσαδόρο.

T

605 Ταγκλαρά,
 Ταμαχλιάρη-ισσα,

Ταῦρε,
 Τεμπέλα-η,
 Τενεκέ,
 610 Τζερεμέ,
 Τζογαδόρο,
 Τίγρη,
 Τιφαρίκι,
 Τλουμπαζή,
 615 Τοῦβλο,
 Τουλούμη,
 Τουρκάλα,
 Τοῦρκο,
 Τράγε,
 620 Τρα(γ)οτσιλιά,
 Τρακαδόρε,
 Τραμπουκο,
 Τραυλέ,
 Τρελλέ,
 625 Τριμμάτη,
 Τριπήουλλα,
 Τρισάθλιε,
 Τρισκαταραμένε,
 Τρισκατάρατε,
 630 Τρίφυλλα,
 Τρυφερόμυαλε,
 Τρομασμένε,
 Τσακάλι,
 Τσακάτη,
 635 Τσαμπουνά,
 Τσαούση,
 Τσαρλατάνο,
 Τσερκιζή,
 Τσιγγούνη,
 640 Τσιλλιά,
 Τσιλλιάρη,
 Τσιλλισμένε,
 Τσούγκριάρη,
 Τσουκάλι,
 645 Τσουκνούδα,
 Τσουπάνη,
 Τσουπσή,
 Τσουρβᾶ,
 Τσουφούτη,
 650 Τσιμπλιάρη,
 Τύραννε,
 Τυφλήν,

Υ

Ύπνοφᾶ

Ύποκριτή,
 655 Ύποχοντριακέ.

Φ

Φαβαδόρο,
 Φαγᾶ,
 Φάντασμα,
 Φαντασμένε,
 660 Φαοπρουκᾶ,
 Φαρακλέ,
 Φαραῶ,
 Φαρδοτούλουμο,
 Φαρισαῖε,
 665 Φαρμακερέ,
 Φαρμάκι,
 Φαρμακωμένε,
 Φαρμασῶνο,
 Φαφλατᾶ,
 670 Φαφούτη,
 Φεῖδι,
 Φθισικέ,
 Φθονερέ,
 Φιάκα,
 675 Φιλοκατήγορε,
 Φιόρο,
 Φλάμπουρο,
 Φλόαρε,
 Φόβητρο,
 680 Φοβητσιάρη,
 Φοβητσιασμένε,
 Φονιά,
 Φόρμο,
 Φοῦσκα,
 685 Φουσκοκοίλη,
 Φουρτουνιασμένε,
 Φρενοβλαβῆ,
 Φρενοκομεῖο,
 Φρόκαλο,
 690 Φυλάργυρε,
 Φώκια,
 Φωνακλᾶ-κλου.

Χ

Χαζέ,
 Χαζομάρα,
 695 Χαῖβάνι,
 Χαλαζιάρη,
 Χαλακατέβα,
 Χαλασμένη,
 Χαλουβᾶ,

700 Χαμάλη,
 Χαμένε-η,
 Χάννε,
 Χαραμεζή,
 Χαραμοφάγο,
 705 Χαρανᾶ,
 Χάρβαλο,
 Χαρτοπαίχτη,
 Χαστελή,
 Χαφιέ,
 710 Χάχα,
 Χαχαβιᾶ,
 Χάχλχνε,
 Χήνα,
 Χέλι,
 715 Χελῶνα,
 Χεζοῦ,
 Χέστη,
 Χλωμιάρη,
 Χοῖρε,
 720 Χολερικέ,
 Χοντροκέφαλε,
 Χρωφελέτη,
 Χριστόφορε,
 Χρουσούζη,
 725 Χρουσουςλαμᾶ,
 Χτικιάρη,
 Χτικιό,
 Χωριάτη.

Ψ

Ψακί,
 730 Ψακωμένε,
 Ψαλίδα,
 Ψαρά,
 Ψεῖρα,
 Ψειριάρη,
 735 Ψεύτη,
 Ψόφιε,
 Ψοφίμι,
 Ψωλαρά,
 Ψωμᾶ,
 740 Ψωμοζήτη,
 Ψώρα,
 Ψωριασμένε,
 Ψωροπερήφανε.

Ω

Ώχτριασμένε.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΗΜ. ΜΠΑΛΑΛΑ

Ὁ Δημήτριος Μπαλαλᾶς στάθηκε μιὰ ξεχωριστὴ πνευματικὴ μορφή τῆς Νισύρου. Ξενιτεύτηκεν ἀπὸ μικρὸ παιδί, σπούδασε τὴν ἰατρικὴν στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔζησε τὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του στὴν Αἴγυπτο ὅπου καὶ ἀπέθανε. Σ' ὄλο του τὸν βίον ποτὲ δὲν τὸν ἄφησεν ἡ νοσταλγία γιὰ τὸ νησί του πὸν τόσο πολὺ ἀγάπησε. Προσφορὰ ἀνεκτίμητη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς νοσταλγίας του εἶναι τὰ «Χωριανά»: Τὰ ὠραῖα του τραγούδια, γραμμένα στὴ νισύρικη διάλεκτο, ὅπου τραγουδοῦ κάθε νισύρικο: Τ' ἄψυχα τοῦ τόπου καὶ τὰ ζωντανά, τίς παραδόσεις, τοὺς καύμους καὶ τίς χαρὲς τοῦ νησιοῦ.

Ὁ Μπαλαλᾶς σὰν Νισύριος ποιητὴς θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἄλλη φορὰ, πῶ ἐκτεταμένα. Σὰν πρώτη παρουσίισή του διὰ τῶν «Νισυρικῶν» θὰ παραθέσω μερικὰ του γράμματα.

Δύο ἀπὸ αὐτὰ εἶχα στείλει στὸ Δελτίον τοῦ Γνωμαγόρα τῆς Ν.Υ. Τὸ περιεχόμενό τους εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον: Στὸ ἓνα ἐξιστορεῖ ἓνα ἐπεισόδιον πὸν συνέβηκε στὴ Κωνσταντινούπολι στὰ 1901, ὅταν οἱ ἐκεῖ Νισύριοι ἔδωσαν χορὸν μὲ πρόθεση ὅπως αἱ εἰσπράξεις του χρησιμοποιηθοῦν γιὰ ἴδρυση στὸ νησί σχολῆς ξένων γλωσσῶν. Στὸ ἄλλο γράμμα του ἀναφέρεται στὴ παρουσίαση διὰ τοῦ Γνωμαγόρα βιογραφιῶν τῶν Νισυρίων πὸν συνέτειναν στὴ πρόοδο τοῦ νησιοῦ καὶ προσφέρει διάφορα νέα στοιχεῖα γιὰ τὰ πρόσωπα αὐτὰ καὶ ἐπεκτείνεται καὶ σὲ ἄλλα θέματα.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ, δημοσιεύονται, ὀλόκληρα ἢ ἀποσπάσματα, ἀπὸ γράμματα πὸν ἔστειλεν στὸν ἀείμνηστον Μιχ. Παρθενιάδην, τὸν Παλῆον Νισύριον. Στενωτάτη φιλία συνέδεε τοὺς δύο αὐτοὺς Νισυρίους ποιητὰς. Τὰ γράμματα αὐτὰ ἔχον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ χάρη τους. Ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα πὸν ἀναφέρονται στὰ «Χωριανά» του καὶ στὴν κριτικὴ τῶν τραγουδιῶν τοῦ Παλῆου Νισύριου εἶναι ὄχι μόνον γραμμένα στὴ νισύρικη διάλεκτο, ἀλλὰ καὶ μέσα ἀπὸ τίς γραμμὲς τους ξεπροβάλλει τὸ νισύρικο ἄλλας, τύποι ξεχασμένοι τῆς Νισύρου, ἦθη, ἔθιμα, λαογραφία καὶ παλιὰς ἱστορίες· ὅλα δὲ αὐτὰ ὁ Μπαλαλᾶς τὰ διατυπώνει μὲ μιὰ ζωντανὴ παραστατικότητα.

Συχνὰ μεταχειρίζεται διάφορα νισύρικά παρατσούκλια, τόσον γιὰ τὸν παρρηλικὸν τοῦ γράμματός του, ὅσον καὶ γιὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν παραλείπει τίποτα πὸν νὰ μὴ δίδῃ τὴν νισύρικη ἀτμόσφαιρα στὸ κείμενον τοῦ γράμματός του.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Πρὸς τὴν Ἐκδοτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Δελτίου «Γνωμαγόρας» Ν.Υ.

Ἄγαπητοὶ Συμπατριῶται,

Ὅταν παίρνω τὸν «Γνωμαγόρα» μοῦ φαίνεται σὰν νὰ βλέπω μέσα σ' ἓνα ἀπέραντο καθρέπτη ὅλους τοὺς παληοὺς μου φίλους καὶ τὰ παιδιὰ τῶν φίλων μου καὶ χαίρομαι καὶ θυμοῦμαι τὰ παιδικὰ μου χρόνια. Πόσον ἀγαπητοὺς μᾶς κάμνει αὐτὴ ἡ ἐρημὴ διασπορά ! Σᾶς ὀρκίζομαι πὼς δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον Νισύριος ποὺ νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ζητήσω συγνώμην ἀν καμμιά φορὰ, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, δυσσρέστησα κανένα. Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς θὰ θυμοῦνται ἀκόμη πὼς τοὺς ἐμπόδιζα νὰ φύγουν στὴν Ἀμερικὴ· κάτι προέβλεπα καὶ τὸ κάτι αὐτὸ ἦτο ποὺ δὲ θὰ ἐβλεπόμασταν πιά !.. Εὐτυχῶς ποὺ σᾶς βλέπω τῶρα στὸν καθρέπτη τοῦ Γνωμαγόρα συγκεντρωμένους κι αὐτὸ εἶναι μιὰ παρηγοριά. Ἄλλὰ γιατί νὰ μὴν εἴσθε ὅλοι ; γιατί νὰ κρύπτονται μερικοὶ ; Φέρετέ τους ὅλους ἀντικρυ στὸν καθρέπτη νὰ τοὺς δοῦμε, νὰ τοὺς χαροῦμε κι' ἐγὼ κ' οἱ ἄλλοι μας συμπατριῶται. Σκαλίσετε νὰ βρῆτε ποὺ τῆς γῆς ὑπάρχει Νισύριος καὶ παρουσιάσατέ μας τους, εἶναι ἡ μόνη μας ἐπιθυμία. Μικρὸς ἢ μεγάλος, φτωχὸς ἢ πλούσιος, κάτι θάχην νὰ προσφέρῃ εἴτε ἀπὸ τὴν τσέπη του εἴτε ἀπὸ τὴ καρδιά του γιὰ τὸ ἀγαπημένο μας νησί. Τὸ ἔργο σας εἶναι δύσκολο, τὸ ξεύρω, ἀλλὰ μὴν ἀπογοητευθῆτε, ἐπιμένετε στὸ σκοπὸ σας καὶ θὰ ἐπιτύχετε.

Αὐτὸ ποὺ κάμνετε τῶρα, μοῦ ὑπενθυμίζει μιὰ παληὰ μας προσπάθεια ποὺ κατεβάλαμε πρὶν 32 χρόνια στὴ Πόλι γιὰ νὰ ἐνώσουμε ὅλους τοὺς πατριῶτες μας εἰς ἓνα σᾶμα, μιὰ ἀδελφότητα, μὲ σκοπὸ νὰ ἰδρῦσωμε στὸ χωριὸ μας ἓνα σχολεῖο ξένων γλωσσῶν καὶ νὰ τὸ συντηροῦμεν οἱ ἴδιοι. Προσπάθεια ποὺ κατέληξεν εἰς τὴν δραματικὴν φυλάκισιν ἐπτὰ συμβούλων μὲ κίνδυνον ἐξορίας.

Οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, μᾶς ἐσυκοφάντησαν ὅτι σκοπὸς τοῦ χοροῦ μας, ποὺ θὰ ἐδίδαμε πρὸς ὄφελος τοῦ ταμείου μας ἦτο νὰ συναξώμε χρήματα γιὰ τὸν Ἐθνικὸ στόλο τῆς Ἑλλάδος !

Ἐγκλημα πολιτικὸ, συμβούλια στὸ Γιλδίτζ, φυλάκισις καὶ παρ' ὀλίγων ἐξορία στὸ Βιτλῖς. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ἐκείνη τὴν πρώτην πρωϊνὴν ὥραν τῆς πέμπτης ἡμέρας τῆς φυλακισεῶς μας, ὅταν ὁ φύλαξ τοῦ δεσμοτηρίου, ὁ πελώριος Ἀλβανός, μᾶς ἐκάλεσε καὶ τοὺς ἐπτὰ (γετί-κισιλέρ) νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ἀμέσως. Ψυχρὸς ἰδρώτας ἔτρεχε ἀπὸ τὴν σπονδυλικὴν μου στήλη καὶ ἡ καρδιά μου κτυποῦσε σὰν τὸ τύμπανο τοῦ Καλαμιᾶ. Ἐξω ἀπὸ τὴ φυλακὴ μᾶς παρέδωσε εἰς κάποιον ἄλλον ποὺ ἀπὸ στενὸ σὲ στενὸ καὶ ἀπὸ σκάλες σὲ σκάλες μᾶς ὠδήγησε σὲ μιὰ αἶθουσα μεγάλη μὲ πράσινο χαλί καὶ μὲ μιὰ λάμπα πετρελαίου μὲ πράσινο ἀμπαζοῦρ. Ἀραδιαστήκαμε σὲ ἡμικύκλιον κι ἐπεριμέναμε ἄφωνα καὶ τρομαγμένοι. Ἐξαφνα παρουσιάστηκε ἀπὸ τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ὁ ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας —ἐκεῖνος ποὺ ἔσκασε ὅταν ἐκηρύχθη

Σημείωσις : Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δημοσιεύθηκε στὸ ὑπ' ἀριθ. 16 Δελτίον τοῦ Γνωμαγόρα Νέας Ὑόρκης, μηνὸς Φεβρουαρίου 1933.

τὸ Σύνταγμα— καὶ ἐκτελεστῆς τῶν διαταγῶν τοῦ Χαμίτ, μιὰ μορφὴ ξερακιανῆ, ἀγρία, μὲ μαῦρα γένεια καὶ μάτια ποῦ στ' ἀντίκρουσμά των ἐσκοτίζετο τὸ μυαλό καὶ παρέλυαν τὰ νεῦρα. Αὐτὴν τὴν ὥραν συνήθως ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σουλτάνου ἐσυζητοῦντο τὰ πολιτικὰ ζητήματα. Ἐπλησίασε συνοδευόμενος ἀπὸ τὸ γραμματέα του, ἐστάθη ἐμπρὸς μας καὶ μὲ φωνὴν θυμωμένην μᾶς εἶπε : «Σιζ ντοβλετίν νιζαμλαρί μπερμπάτ ἔτενιζ, ντογουσοῦ σοῦλεμεσανιζ μπέν σιζι σουργούν ἔττετζέιμ» ἦτοι : «Ἐσεῖς κατε-ρακώσατε τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ἀν δὲν ὁμολογήσετε τὴν ἀλήθειαν θὰ σᾶς ἐξορίσω». Μᾶς ἠρώτησε πόσα εἰσιτήρια πούλησαμε, πόσα χρήματα εἰσεπρά-ξαμε καὶ τί τὰ ἐκάμαμε καὶ μερικὰ ἄλλα, ποῦ διέβλεπε κανεὶς στὸ μυαλό του πὼς μᾶς ἐχαρακτήριζε γιὰ ἐπαναστάτας. Εὐτυχῶς ποῦ ὁ συνοδός του, πιθα-νώτατα νεότουρκος, τὸν διεβεβαίωσεν πὼς τὸ νησί μας ἦτο πάντοτε νομοταγές καὶ πὼς δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ παρελθὸν καμιὰ ἐκδήλωσις ἀνυποταξίας τῶν κα-τοίκων καὶ ἔτσι καθυσέχασε καὶ ἔφυγε κινώντας τὴν κεφαλή.

Πολλοὶ εἰργάσθησαν πρὸς ἀπεφυλάκισίν μας ἀλλ' ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον τὴν ὀφείλομεν ἦτο ὁ ἀλησμόνητος ἔθνομάρτυς Χρυσόστομος τῆς Σμύρνης, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο Πρωτοσύγγελος τῶν Πατριαρχείων. Μεγά-λην ἐπιμονὴν καὶ ἀνεξήγητον πείσμα ἠῦρεν ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου Ἰωα-κείμ τοῦ Γ', εἰς τὴν ὑπεγραφήν ἐγγράφου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν μὲχρις ὅτου ἀπὸ ἀναβολῆς εἰς ἀναβολὴν ἐπὶ τέλους ὑπεχώρησε καὶ ὑπέγραψε καὶ ἔτσι ἀπεφυλακίσθημεν τὴν ἐβδόμην ἡμέραν.

Ὁ Πατριάρχης ἐπέμενε νὰ τιμωρηθοῦμε, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Οἰκιά-δου ἐφέντη, καποῦ-κεχαγιά, ἐπειδὴ παρέβημεν τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, πιθανὸν ὅμως διότι ἐπίστευσαν εἰς τὴν συκοφαντίαν. Καὶ τί νόμους παρέβημεν ; Ἐπρόκειτο νὰ δώσωμεν τὸν εὐεργετικὸν χορὸν μας εἰς τὴν Τευτονικὴν λέσχην, ἀντὶ εἰς ἓνα κατὰστῆμα Νισύρικο ὅπως πάντοτε ἐγένετο, καὶ δὲν ἐζητήσαμεν ἐπίσημον ἄδειαν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἀστυνομίας καὶ τοῦτο διότι ὁ Διοι-κητῆς τοῦ Πέραν (ὁ μουτεσαρίφης τοῦ Γαλατᾶ-Σεράϊ) δωροδοκηθεὶς μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ οὔτε καὶ θὰ μᾶς πειράξῃ κανεὶς. Ἐν τούτοις ὁ χορὸς ἐμποδίσθη ὀλίγον πρὶν ἀρχίσῃ καὶ ἡ καταδίωξις μας ἐπηκολούθησεν ἀγρία. Μερικὰ ἀπὸ ἐσᾶς, ὡς μέλη τοῦ Σωματείου μας ἐκείνη τὴν ἐποχὴν, θὰ ἐνθυμῆσθε ἴσως περισσοτέρας λεπτομερείας τῆς ἰλαροτραγωδίας αὐτῆς ποῦ διέφυγαν τῇ δικῇ μου μνήμῃ. Ἀπὸ τοὺς ἐπτά, μόνον ὁ Θεόφιλος Τραμπούλης ξεύρω πὼς ζῆ καὶ βρσιλεύει. Ἄν ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν 2 - 3 ἄλλοι δὲν ξεύρω ποῦ εὐρίσκονται καὶ σᾶς βεβαιῶ πὼς θὰ ἤμουνα πολὺ εὐχαριστημένους ἀν θὰ ἔβλεπα τὰ ὀνόματά τους εἰς τὸ Δελτίον τοῦ Γνωμαγόρα.

Ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ ἀδελφοί. Ὁ σκοπός μας δὲν ἦτο νὰ σᾶς γράψω τόσα πολλὰ, διότι ἐκ συνηθείας βαρύνομαι τὴν ἐπιστολογραφίαν, ἐντούτοις, μὲ τὸ θέμα ποῦ ἄρχισα, ὅσο προχωροῦσα τόσο καὶ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν αἰσθα-

νόμουνα και θά προσπαθοῦσα νά σταματήσω πρὶν τελειώσω, ἂν τὸ κείμενο αὐτὸ δὲν μοῦ προξενοῦσε μιὰ ἀνακούφισι, μιὰ εὐχαρίστησι. Γι' αὐτὸ σᾶς ζητῶ συγνώμη και σᾶς χαιρετῶ ὅλους σας με ὅλη μου τὴ καρδιά,

Δ. Μπαλαῶς (ιατρός)

Πρὸς τὴν Ἐκδοτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ φίλου Γνωμαγόρα
Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Μὲ μεγάλην μου χαράν, παρετήρησα εἰς τὸν Γνωμαγόρα μιὰν ζηλευτὴν προσπάθειαν συμπατριωτῶν μας νά σώσουν ἀπὸ τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου τὰς φυσιογνωμίας ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς μορφώσεώς των, τῆς εὐφυΐας και τῆς δραστηριότητός των και τοὺς ἑαυτοὺς των ἀνέδειξαν και τὸν λαὸν τῆς πατρίδος μᾶς καθωδήγησαν και διεπαιδαγωγῆσαν εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς ἐπὶ ἓνα ὀλόκληρον αἰῶνα. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ διδάσκαλοι του, οἱ ἔμποροὶ του, οἱ ναυλωταὶ τῶν ναυτικῶν του, οἱ χρηματοδότηαι τῶν γεωργῶν του, οἱ ἀρχηγοὶ του, οἱ Δημογέροντές του. Μέσα εἰς τὸν κύκλο τῆς δράσεώς των ἀνεπτύσσετο και διεπλάσσετο ἡ διάδοχος γενεὰ τῆς ὁποίας τὰ μέλη και οἱ ἐπίγονοι τῶν μελῶν ἔδρασαν και δρῶσι εἰς ὅλους τοῦ κλάδου τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ ὅπου γῆς ὑπάρχουν. Ἡ τοπικὴ μας ἱστορία ἔχει νὰ ἐπιδείξη πολλοὺς τοιοῦτους ἀνδρας, θὰ ἦτο δὲ δι' ἡμᾶς ἐγκληματικὴ ἀμέλεια ἂν θὰ ἐξοκλουθούσαμεν νά ἀδιαφοροῦμεν εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν πληροφοριῶν αἱ ὁποῖαι διεσώθησαν περὶ αὐτῶν, ἀφίνοντες εἰς τὸν χρόνον νά κατὰστρέψῃ τὰς σελίδας τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας ὀλοκλήρου αἰῶνος.

Ἡ κατάρτισις τοῦ ἔργου εἶναι δύσκολος, καθόσον ἀπαιτεῖ ἐπίμονον και συστηματικὴν ἐργασίαν ἐπὶ τόπου. Δὲν θὰ ἦτο ὅμως ἀκατόρθωτος ἐν ὄσῳ ἕνας ἀπὸ τοὺς φιλολόγους μας διὰ μικρᾶς οικονομικῆς ἐνισχύσεως θ' ἀνελάμβανε νά μελετήσῃ τὰς πηγὰς ἐπιτοπίως και νά συλλέξῃ τὰς ἀπαιτούμενας πρὸς τὴν συγγραφὴν προφορικᾶς πληροφορίας, χωρὶς νά ἐπηρεάζεται ἀπὸ πρόσωπα και πράγματα. Δὲν θὰ πρέπει νά βυθισθῇ εἰς τὸ ἱστορικὸν χάος τῆς πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐποχῆς τῆς ὁποίας οὔτε ἱστορικὰ ἔχνη θ' ἀνεύρη εἰς τοὺς ὑφισταμένους κώδικας τῆς Σπηλιανῆς και τῆς Δημαρχίας, οὔτε χειρόγραφα εἰς τὰ Χαρτολαμίδια. Ἡ συστηματικὴ μας ἔρευνα τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας κατὰ τὴν Ἐπαναστασίαν και πρὸ αὐτῆς, ἀπαιτεῖ πολυχρόνιον ἐργασίαν εἰς βιβλιοθήκας, γλωσσομάθειαν, χρήματα και μεγάλον ζῆλον και εἰδικότητα εἰς τοιαύτας ἀσχολίας. Δι' αὐτὸ, ὅσοι ἐπεχείρησαν νά γράψουν τὴν τοπικὴν μας ἱστορίαν ὅλων τῶν αἰῶνων προσέφερον εἰς μεγάλας δυσκολίας και δὲν ἔκαμαν ἄλλο παρὰ νά ἐκναλάβουν τὰ γνωστὰ και τετριμμένα.

Ὁ διδάσκαλός μου Γ. Παπαδόπουλος, προσέθεσε μερικὰ ἄγνωστα κοντὰ στὰ γνωστὰ και κατὰ τοῦτο εἶναι ἀξιέτιμος. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πολλοὶ ἄνδρες Νισύριοι διέπρεψαν και πρὸ και μετὰ τὸν Γνωμαγόραν. Τοῦτο.

μας διδάσκουν ἢ ἀπειρία τῶν ὀνομάτων ἐπὶ τῶν σωζωμένων ἐπιγραφῶν καὶ τὰ ἐρείπια μεγάλων ἔργων τὰ ὅποια οἱ ἴδιοι ἀνήγειραν καὶ διετήρησαν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀλλ' οὔτε λεπτομέρειαι τοῦ βίου αὐτῶν διεσώθησαν οὔτε τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑφ' ἐκάστου ἔργον διευκρινίζεται, καθ' ὅσον τουλάχιστον γνωρίζομεν.

Ὁ Ἰωάν. Λογοθέτης καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Κωνστ. Ξένος, διαπρεπεῖς ἄνδρες τοῦ αἰῶνος, οὐδὲν ἐδημοσίευσαν, καίτοι ὁ πρῶτος κατηνάλωσεν τὸν βίον του ἐπιμελῶς ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν τοῦ τόπου μας καὶ διαρκῶς συγγράφων. Τί ἀπέγιναν τὰ χειρόγραφα του ; Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ συμβουλευσω ἢ νὰ ὑποδείξω μέθοδον ἐργασίας εἰς τὴν ἔρευναν τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας, ἀνάγκη ὅμως ἀναμφισβήτητος εἶναι ὅτι ὀφείλομεν νὰ περισυλλέξωμεν τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα πρὶν τὰ ἐξαφανίσῃ ὁ χρόνος, τὰ δὲ ἐξαφανισθέντα νὰ ἀφήσωμεν ἀνερεύνητα μέχρις ὅτου ἕνας νεκροθάπτης τῶν βιβλιοθηκῶν τὰ φέρει εἰς τὸ φῶς.

Κοιτάξετε τί γίνεται γύρω μας μὲ τ' ἄλλα νησιά. Κάθε ἄτομο πού ἐξυπηρετεῖ ὅπωςδῆποτε τὴν πατρίδα του εἴτε διανοούμενος, εἴτε ναυτικός, εἴτε ἔμπορος, τὸν ἐξυψώνουν καὶ τὸν καθιστοῦν πρόσωπον ἱστορικὸν διὰ νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὴν τοπικὴν τῶν ἱστορίαν. Καὶ δὲν ἔχουν ἄδικον. Κάθε τόπος, κάθε χωριό, κάθε οἰκογένεια πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἱστορίαν του, οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι. Κοιτάξετε τὰ κράτη. Μήπως δὲν δημιουργοῦν ἐξέχοντα πρόσωπα ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἱστορικὴ ἀνάγκη ; Ἡμεῖς διαθέτομεν ἱστορικὸν ὕλικὸν ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν καὶ θὰ ἦτο ὅπως εἶπομεν ἐγκληματικὴ ἀμέλεια ἂν δὲν τὸ συλλέξωμεν καὶ συγγράψωμεν τὴν τοπικὴν μας ἱστορίαν. Καὶ διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τοὺς ὀλίγους ἀπὸ τοὺς πρὸ ἐτῶν ἐκλιπόντας ἐκλεκτοὺς μας συμπατριώτας, σᾶς ἀναφέρω : τὸν Κωνστ. Ξένον, μαθητὴν καὶ πρωτόσχολον τοῦ Καίρη, ἀπόφοιτον τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Ἄνδρου (1838) θεοσοφιστὴν. Τὸν Ἰωάν. Λογοθέτην, ἀπόφοιτον τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ δευτεροετῆ φοιτητὴν τῆς φιλολογίας, σχολαρχεῦσαντα ἐπὶ σειρὰν πολλῶν ἐτῶν ἐν Χάσκιό τῆς Κων/λεως, ἐνθουσιώδη πατριώτην καὶ συγγραφέα. Τὸν Δημόκριτον Ξένον, ἀλησμόνητον ἀλτρουϊστὴν ἱατρὸν, τὸν ἱατρὸν Μιχ. Παρθενιάδην, ἐγκατασταθέντα καὶ διαπρέψαντα ἐν Κῶ, τὸν ἱατρὸν Παντελεῖν Ν. Σακλαριδην, ἐκλεκτὸν μαιευτῆρα ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸν δικηγόρον Ι. Καμπαλοῦρην, τοὺς ἐμπόρους μας Ν. Ἀποστολίδην, Ε. Παπαγιάννην, Χριστ. Ἀνδριωτάκη, Χατζηδημήτην, Σακελλάρη, Φωτιάδην, Κατσιμματίδην, Πετροῦτσον κλπ. Τοὺς ναυτικούς μας Μανώλακαν, Μουλλόν, Λυβίτσην, τὸν ὑποδιοικητὴν τῆς νήσου μας Κωνστ. Ν. Σακλαριδην κτλ.

Ὁλίγον παλαιότερος τοῦ Κ. Ξένου ἦτο ὁ ἐκ μητρὸς πάππος μου κύρ Μανώλης, σπουδαστὴς ἐν Ἰασιῶ τῆς Μολδαυίας. Ἐπαγγελθὼν μετὰ πολυετῆ ἀποδημίαν, ἐδίδαξεν εἰς τὸ Μανδράκι εἰς ἐποχὴν ὅπου ἡ ἀμοιβὴ τοῦ διδασκάλου ἐγένετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς εἶδος. Ἀπέθανε τὸ 1876 εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν.

Ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς ἐπιζῶντας ἐνθουμοῦνται τὸν πάππον μου μὲ τοὺς ζουμπέδες καὶ τὸ καυκάκι του.

Ἐν' ἄλλο ζήτημα ἔχομεν παραμελήσει οἰκτρῶς, ζήτημα διὰ τὸ ὅποιον εὐθύνονται οἱ διαρκῶς εἰς τὸ νησί μας διαμενόντες διανοούμενοι, δηλ. τὴν περισυλλογὴν τῶν τοπωνυμιῶν τοῦ νησιοῦ μας, τῶν ὀνομάτων τῶν ψαριῶν, ἐντόμων, βοτάνων κλπ., ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἄλλοι ἄλλοῦ λεπτομερῶς ἐξήντησαν. Ἐχομεν ἀπειρίαν τοπωνυμικῶν λέξεων, τὰ ὅποια μὲ τὸν καιρὸν θὰ σβυθοῦν ἀπὸ τὴν μὴ γενομένην ἀκόμη τοπογραφικὴν μας ἱστορίαν, ὅπως θὰ ἐξαφανισθοῦν καὶ αἱ διαπρεπεῖς φυσιογνωμίαι τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας.

Μιά φορά, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὁ τσοπάνης Γ. Κέντρης μοῦ ὠνόμασε πενήντα τουλάχιστον μέρη τοῦ ὄρους Κορφὴ καὶ μοῦ τὰ ἐδειξεν ἀπὸ τοῦ Πορνηκοῦ. Τί θησαυρὸς κρυμμένος, ἀνεκτίμητος! Κι εὐκόλῃ συλλέγεται καὶ ἐκ μεταλλεύσιμος εἶναι, ἀρκεῖ καλὴ θέλησις.

Δ. Γ. Μπαλαλαῆς

Σημειώσεις: Δημοσιεύθηκε στὸ Δελτίον Γνωμαγόρα ἀριθ. 27, Ἰανουάριος 1934.

Port - Tewfick, 17-12-30

Βρὲ Κίτσικα¹,

Κάμποσο καιρὸ δὲν ἀκούουνταν ἡ φωνή σου. Τώρα φαίνεται ἔφρας συκόζουμο κι ἐπῆρες δρόμο κι ὄλο... Ἡ Ἄννα τοῦ Παπαβασιλῆ, ἡ γειτόνισσά σου ἡ παλιά, σὰν δὲν εἶχε νὰ κακολογήσῃ καμμιάν ἀπὸ κεῖνες ποῦ βγαίνουν στρίγλες τὸ σεραναμέρο, ἔβγαινε πάνω στὸ δῶμα τῆς κι ἔκλαιε τὴν μοῖρα τῆς:

Ἐστρώσασι τὸν Ποταμὸ² χογλίδι νὰ περνοῦσι
κ' ὅσοι μοῦ θέλουσιν κακὸ χεῖρι δὲν θωροῦσι.

Σῶκα χαρτοφυλάκιχα πουλοῦσι στὸ Λαγκάδι³ κ.τ.λ.

Ἄμ' ἐσύ, βρὲ κίτσικα, τί ἔπαθες καὶ φωνάζεις καὶ φοβερίζεις καί... Ἄγριο κρομμῦδι ἔφρας κι ἀγραμμιθόζουμο καὶ σ' ἔπιασε τσίλλα⁴. Καὶ τί μὲ πῆρες ἐμένα γιὰ τὴν Καμάρα⁵ τῆς βουῆς ἢ γιὰ τὴ Φάμπρικα⁶;

Βρὲ Καλαβρέζο⁶, θαρρεῖς πὼς ἔχω τὸ κέφι σου καὶ τὴν ἄρεξί σου; Ἐξέχασες πὼς κάθουμαι τόσα χρόνια ἐδῶ χωρὶς νὰ πάω ποῦετα⁷ καὶ τὸ μυαλό μου κοντεῦει νὰ λυώσῃ ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ νὰ τρέχῃ ἀπὸ τ' αὐτιά μου. Ἐσὺ τί ἀνάγκη ἔχεις; τὰ λουμπανάκια σου, τ' ἀγραμμιτάκια⁸ σου, τὸ βρουλάκι⁹ σου, τίς κορφές¹⁰ σου, τὰ λαψανιδόσταγά¹⁰ σου, τὴ κουκουζίνα¹¹ σου κάθε χρόνο στοῦ

1. Τζιτζικα.

2. Τοποθεσία στὸ Μαντρακί, μικρὴ πλατεῖα ποῦ ἐχόρευαν.

3. Συνοικία τοῦ Μαντρακίου.

4. Εὐκολιότητα.

5. Τοποθεσία τοῦ Μαντρακίου.

6. Ἐπίθετο Νισυρίου.

7. Πουθενά.

8. Ἀδραμύτσια.

9. Χοιρίδιον.

10. Εἶδη χορταρικῶν.

11. Τσίπουρο.

Μαντουδάκι τὸ καφενεῖο γέλια, γλέντι, βιολιά και καλή ἀντάμωση στὴν Ἀθήνα τοῦ Ζαχαράτου, στὸ Ζάππειον, στὸ Φάληρο, τοῦ μακαρίτη κύρ-Κωστή τὸν Βόσπορο, στὸ θέατρο παντοῦ. Ἐγὼ πούετα, οὔτε στὸ Διαβάτη¹² μετὴ Καλογριά¹³, οὔτε στὴ Περγούσα¹⁴ μετὴ τοὺς κέφους, οὔτε στὸ Γυαλί μετὴ τις κατσίκες... Εἶχα φθάσει ἔως ἐδῶ και ἐσταμάτησα γιατί εἶχα δουλειά και θαρρῶ πῶς δὲ θὰ κουνοῦσα παρά κάτω ἀν δὲν μ' ἐσκουνοῦσε τὸ δευτέρό σου... πού μ' ἐσερβιρίσθηκε σήμερα. Ἄ, τώρα, εἶπα, δὲν ὑποφέρεσαι Σκατανεράδα, και πῆρα τὴ πέννά νὰ σοῦ τὰ γυρίσω πίσω ραφιναρισμένα, περασμένα ἀπὸ τὸ λιοτρίδι τοῦ ἀξαδέρφου μου τοῦ Θεοδώρη γιὰ νὰ τὰ φᾶς πιὸ εὐκολα και νὰ τὰ χωνέψης πιὸ γρήγορα. Βρὲ Δηπότατε¹⁶, ἐκβιαστή! Τί με φοβερίζεις πῶς θὰ τὰ πῆς εἰς τὴ συντέκνισσα; Μπᾶς και μετὴ ἐπιασες σὲ καμμιάν...

Port - Tewfick, 9-5-34.

Βρὲ Κίτσικα, γιατί σώπασες; γιατί δὲ μούγραψες πῶς ἐπῆρες τὸ ἀποδοσίμι¹⁷ πού ἔστειλα ἀπὸ τοὺς Ἀναργύρους¹⁸ τοῦ Γενᾶ¹⁹; Ἄν δὲν ἐδιάβασες τὸ Γνωμικόρα ἔχασες. Και θὰ χάνης ἀν δὲν τὸν διαβάζης ἀπὸ τώρα και ὕστερα και ἀν δὲν συνιστᾶς νὰ γείνουν ὅλοι οἱ Καλαμιᾶδες²⁰ συνδρομηταί. Τί σοῦ εἶπε ὁ Βαγγέλης γιὰ τὴν κάρτα πού τοῦστειλα;

Σοῦ δίδω μετὴ ἑβδομάδα καιρὸ νὰ μ' ἀπαντήσης, ἀν ὄχι θὰ σὲ κάμω...λάινο²¹.

Ταῦτα και μετὴ,

N. Τιβριντῆς μαρτύς²²

Port - Tewfick, 8-3-1936.

Ἄγαπητέ μου Μαγιώτη²³,

ὠχολάξω - ὠχολαμέσα²⁴...

Βρὲ χάσκα²⁵, μπᾶς και ἤσουν πάλι στὸ Λουτράκι και δὲν εἶχες καιρὸ νὰ μοῦ γράψης τόσον καιρὸ; Ἄς μούγραψες τουλάχιστον πῶς πῆρες τὰ βιβλία

12. Τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Νισύρου.

13. Ἡ μοναχὴ πού ἔμενε στὸ μοναστήρι στὴ κορυφὴ τοῦ Διαβάτη.

14. Νησί στὰ Νοτιοδυτικὰ τῆς Νισύρου.

15. Νησί κοντὰ στὴ Νισυρο.

16. Ἔτσι λένε Νισύρικα τὸ νεακόρο τῆς Ἐκκλησίας.

17. Δέμα - δῶρον πού στέλλεται σὲ ζηνητεμένο.

18. Ἐξοχικὴ τοποθεσία τῆς Νισύρου.

19. Ἐπίθετον Νισυρίου.

20. Καλαμιᾶς: Παλαιὸς Νισύρικος σατιρικὸς ποιητῆς, εὐφυλόλογος, τύπος τοῦ νησιοῦ. Ἐδῶ ἔχει μεταφορικὴν ἔννοια, τοῦ γραμματισμένου.

21. Λαγίνο (ἐννοεῖ σπασμένο).

22. Ἡρόκειται, ἀσφαλῶς, γιὰ τὸ ὄνομα κανενὸς ἀπλοῦ Νισύριου ὁ ὁποῖος ὑπέγραψε ὡς μάρτυς και ἔβαλε μετὰ τὸ ὄνομα τὴ λέξη μαρτύς (πού Νισύρικα εἶναι ὄνομα πού δίδεται στὰ βόδια).

23. Ὄνομα βοδιοῦ πού γεννήθηκε τὸ Μάτιον.

24. Ἐπιφωνήματα ἐνθαρρυντικὰ τῶν γεωργῶν στὰ ζευγάρια ὅταν ὀργάνουν.

25. Κοντὲ, βλάκα.

και ἄς μὴ μοῦ ζητοῦσες κι ἄλλα. Ἐξέχσες πὼς μ' ἔβαλες ἐσὺ στὸ μπελᾶ γιὰ νὰ τὸ τυπώσω καὶ τώρα χαίρεσαι πού ξόδευσα ὅλα μου τὰ μεκεδιά²⁶ γιὰ νὰ κάμω τὸ κέφι σου καὶ τὴν ὄρεξί σου ; Ἄς εἶναι δά, ἄς μοῦ γράφες κάουμου²⁷ ἦντα μπουῦπαν οἱ δικοί μας γι' αὐτὸ μπᾶς καὶ δὲν τοὺς ἀρέσει... Ἄν δὲ μοῦ γράψης ὡς τῆ Πέμπτη τοῦ συκόζουμου²⁸ θὰ σπάσω τὸ κεφάλι σου ὅλα τ' αὐτὰ πού θὰ μαέψουν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τῆ Καλκντῆρα²⁹ καὶ θὰ σὲ κάμω λάινο.

Κύτταξε στείλε μου τὰ μεκεδιά γλήγορα γιατί θὰ μείνω ἀζύμωτος αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα καὶ θὰ μὲ πάρης στὸ λαϊμὸ σου, χάσκα.

Ἐσυλλογίσθηκα πὼς τὸ καλλίτερο πράμμα θὰ ἦτο νὰ τὰ βάλης στὴν Τράπεζα εἰς τὸνομά μου καὶ νὰ μοῦ στείλῃς τὸ χαρτί. Αὐτὸ τὸ χαρτί θὰ τὸ δώκω εἰς ἕνα πιλότο πού θᾶρητ στὴν Ἀθήνα καὶ θὰ μοῦ δώσῃ τὰ μεκεδιά ἐδῶ. Τώρα ἐκατάλαβες ; Ἄν δὲν τὸ κατάλαβες νάχῃς τὴν ἀμκρτία μου. Ἄν θέλῃς κι ἄλλα βιβλία, γράψε μου νὰ σοῦ στείλω...

Χαιρετίσματα στὴν Καλὴ τοῦ Βρόντου³⁰ καὶ στὴ Καλακάννα.

Ἐχε γειὰ

Πρωτόλης³¹

Port - Tewfick (Suez), 20-6-1936.

Ἀγαπητέ μου Μιχάλη,

Ἐχω ν' ἀπαντήσω σὲ δυὸ σου γράμματα, σ' ἐκεῖνο τῆς 12ης Μαρτίου καὶ στὸ ἄλλο τῆς 24ης Ἀπριλίου. Γιὰ τὸ πρῶτο ὅσο κι ἂν κουράζω τὸ μυαλό μου δὲν θὰ μπορέσω νὰ τὸ κάμω νὰ ξεφουρνίσῃ κάτι πού νὰ συγκεντρῶνῃ ἔστω καὶ σ' ἕνα σωρὸ κούφια λόγια τὴν εὐχαρίστησί μου.

Βρὲ Βαίτη³², εἶσαι ἀληθινὰ ἀφεντάθρωπος καὶ κανένας δὲ μπορεῖ νὰ μὲ μεταπίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ νὰ σ' ἐκτιμῶ κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀδελφόν, φίλον, πατριώτην, σύντεκνον, συμπέθερον καὶ τὰ λοιπά, ὥσπου νὰ ζιγῶ³³

Ἄς μποροῦσα, βρὲ καλαδερφέ³⁴, νὰ πεταχτῶ στὴν Ἀθήνα γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ σὲ φιλήσω κι ἄς ἐπέθαινα.

Μόνον ἐσένα ἐπιθυμῶ, ξέρω πὼς μ' ἀγαπᾶς ἀληθινὰ, πὼς μὲ καταλαβαίνεις καὶ μὲ λαχταρᾶς, πού μπῆκες μέσα στὴν ἔννοια τῶν Χωριανῶν μου

26. Χρήματα.

27. Ἐστω τουλάχισον.

28. Τῆ Πέμπτη πρὸ τῆς Μ. Ἑβδομάδος πίνουν ζωμὸ ἀπὸ βρασμένα σῦκα.

29. Καλαντήρα. Οἱ μαθηταὶ τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου μὲ τραγούδια γυρίζουν τὰ σπίτια κρατώντας τῆ Καλαντήρα καὶ μαζεύουν αὐτὰ πού τὰ μοιράζουν στοὺς δασκάλους των.

30. Ὄνομα Νισυριάς πού εἶχε ἐξελιχθῆ σὲ τύπο.

31. Ὄνομα πού δίδεται στὰ βῶδια.

32. Ἐπίθετο Νισύριου.

33. Ζῶ.

34. Πνευματικὸς ἀδελφός.

καὶ μοῦ τὰ ἐπαίνεσες τόσο πολύ. Γιὰ μένα, εἴτε μὲ τὸ φακὸ τῆς ἀγάπης τὰ διάβρασες, εἴτε μὲ σκέτα γυαλιά, τὸ συμπέρασμα σου εἶναι τὸ ἴδιο, ξεσκεπάσμα τῆς καρδιάς σου.

Ἄν δὲν συμφωνῆς σ' αὐτὰ ποῦ σοῦ γράφω, φτύξε με καὶ πέ μου ὅ,τι θέλεις.

Καὶ τί δὲ μὲ κάμνεις στὸ γράμμα σου! καλλιτέχνη, ποιητῆ, φιλόσοφο... μόνο τὸ σουβριάλι τοῦ Πούλλη καὶ ἡ κάρτα τοῦ Διαμχντῆ σοῦ ἀφήρσαν· τὸ δικαίωμα νὰ μὲ κάμης καί... μουσικόν.

Τὸ νόστιμο εἶναι ποῦ ἔκκμες καὶ τῆ γυναῖκα σου νὰ πιστεῦη στὸν ἐξάψαλμο ποῦ ἀράδιασες. Ἄς εἶναι καλὰ κι ἐκεῖνη καὶ σὺ καὶ τὰ παιδιά σας.

Στὸ δεύτερο γράμμα σοῦ ἀπαντῶ μὲ λίγα λόγια :

Ἄπο τοὺς πατριώτας μου δὲν ἤλπιζα πολύ πὼς θὰ ὑποστηρίζαν τὰ Χωριανά μου, πρῶτον διότι δὲν ἔχουν τὴν ἀπειτουμένην πεῖραν τῆς ξενιτιάς γιὰ νὰ τοὺς κάμη ν' ἀντιληφθοῦν τὴν οὐσίαν τῶν περιεχομένων των, δεύτερον διότι μὲ τὸν τοπικιστικὸν φανατισμὸν των πολλοὶ θὰ παρεξήγησαν τὴν ἐπιστημονικὴν των ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐπῆραν γιὰ σάτυραν καὶ τρίτον διότι ὑπάρχει τὸ μέσον καὶ ὁ κλασσικὸς φθόνος τῶν στιλητάδων ποῦ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ παραδεχθοῦν πὼς ἡ ἐποχὴ τῶν «ἄλλα κι ἄλλα» ἔσβυσε γιὰ πάντα. Ἐκτὸς αὐτῶν βέβαια, εἶναι καὶ πολλοὶ ποῦ δυσκολεύονται νὰ πληρώσουν τίς 100 δραχμές, αὐτοὺς τοὺς συμπαθῶ καὶ θὰ τοὺς ἔστειλα δωρεάν τὸ βιβλίον μου ἂν ἤξευρα ποιοὶ ἀκριβῶς εἶναι.

Εἰς τὴν Νίσυρον ἔστειλα σὲ 3 ἐκ τῶν ὁποίων ἕνας εἶναι ὁ Κουβῆς. Σύμφωνα μὲ τὸ γράμμα σου αὐτὸ, εἰσέπραξα ἀπὸ τὸ φίλον Γ. Πετροῦτσον γρ. δ. 882 δηλ. 4900 δραχμές καὶ τοῦ ἔδωσα σχετικὴν σημείωσιν γιὰ σένα.

Τώρα μὲ τὴν πράξιν αὐτὴν δὲν πιστεύω νὰ μὲ παρεξηγήσης. Σὲ βεβαιῶ εὐκρινῶς ὅτι εἶχα ἀνάγκη. Ἐπειτα ἐσκέφθηκα πολὺ καὶ εἶδα πὼς ὁ μόνος εὐκόλος τρόπος —ὅπως καὶ σὺ μοῦ ἔγραψες— διὰ τὴν εἰσπραξίν, ἦτο αὐτός.

Ἄν ἀργήσης νὰ μοῦ γράψης θὰ ὑποθέσω πὼς μὲ παρεξήγησες καὶ θὰ λυπηθῶ πολύ.

Ἄρκετὰ σ' ἐξάλισα. Τώρα παύω καὶ σοῦ στέλλω ἐσωκλείστως ἕνα ἀποδοσίμι γεμᾶτο φιλικὰ φιλιά.

Μπαλχᾶς

Γιὰ τὸ γράμμα σου τῆς 9ης Σεπτεμβρίου

Port - Tewfik (Suez), 7-10-1937.

Τιβριντῆ καὶ Τιβριντῆ
ἠῦρεν τὴν κι' ἐπῆρεν τῆ...
ὁ Νικόλας τὴν Ἐρῆνη
κάτω στὴν ἀγίαν Ἐρῆνη

Κι' ὥσπου νὰ σύρη τὴ φωνὴ
ἔβαλέν της τὸ χωνί.

(Ἄννα Παπαβασίλη)

Ἡ μακαρίτισσα Ἄννα ἢ γειτόνισσά σας ἢ παλλή, πού τῆς ἔβγαλαν μιὰ νύκτα τὴν πόρταν της καὶ τὴν ἐκουβλήσαν στὴν Μαντινάδα³⁵ κι ἐξύπνησε καὶ δὲν τὴν ἤρε κ' ἐφώναζε κ' ἐγύριζεν τὰ κατώγια τοῦ ρημιδιοῦ³⁶ σας γιὰ νὰ τὴν εὔρη κ' ἐπιάστηκε μὲ τὸν Γεώργη τοῦ Μιχούλη γιατί ἐθάρρευεν πὼς τὴν ἐπῆρε γιὰ νὰ τὴν κάμη σανίδια νὰ μπαλώσῃ τὸ μπαλκόνι τοῦ καφενέ του πού εἶχε ξεχαρβαλωθῆ καὶ ἤτο γεμάτο τρύπες καὶ δὲ μπορούσαμε ν' ἀνεβούμε πάνω νὰ κάτσωμε νὰ πιούμε τὴ κουκουζίνα μας καὶ νὰ σεργιανίζουμε τίς κόρες πού χορεύασι τὸν μέσα κι' ὄζω, πού τὴν ἐλυπήθησαν οἱ γειτόνισσες κ' ἔστειλαν τὰ παιδιά τους κ' ἐσένα μαζὺ καὶ τὴν ἀνεκαλύψατε πάνω στὴ Μαντινάδα, πού στὰ παλιὰ τὰ χρόνια εἶχαν τὰ κελάρια³⁷ τους οἱ χωριανοὶ μας μὲ τὰ μεγάλα τὰ πιθάρια μὲ τὰ πατημένα σῦκα καὶ τίς μυστοκοφτές, πού τὴν ἠύρατε κρυμμένη πίσω ἀπὸ τὴ πόρτα τοῦ Κάστρου, πού στὸν καιρὸ πού ἤρχοντο οἱ κλέφτες ἐμαζεύγοντο οἱ Μαντρακιῶτες κ' ἐκλείοντο μέσα μὲ τὴ μεγάλη ξυλένια κατίνα κ' ἐπεριμένασιν ὥσπου νὰ φύγουν οἱ κλέφτες γιὰ νὰ κατεβοῦν στὰ σπίτια τους καὶ τὴν ἐπῆρατε καὶ τὴν ἐστολίσατε μὲ τσουτσουμάλες, μὲ ἀλιωρόντους καὶ τσουκνίδες καὶ τὴν ἐκατεβάσατε, πάντα μὲ παράταξιν σὰν νὰ ἦτον καμμιά λιτανεῖα κ' ἐμαζεύτηκεν ὅλος ὁ κόσμος κ' ἐπάλλατε τὸ Ἡσαῖα χόρευε κ' ἐπηδούσατε κ' ἐχορεύεστε σὰν τοὺς μαύρους τοῦ Σουδάν, πού ὕστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια ἐπῆγες νὰ τοὺς γνωρίσης ἀπὸ κοντά, νὰ μελετήσης καλὰ τίς συνήθειές τους, ν' ἀφομοιωθῆς μαζὺ τους καὶ νὰ γίνης ἐτσά' ἡ κεφαλή σου κι ὁ ἔμυαλός σου πού ἂν δὲν ἤμουνα ἐγὼ νὰ τρέξω στὴ Ζούγκλα καὶ νὰ σὲ γλυτώσω ἀπὸ τὰ χέρια τους θὰ ἦσουν ἀρχηγός των καὶ θὰ σ' ἐκάμνασιν καὶ κινηματόγραφο, πού ἂν θὰ ζοῦσε ἡ μακαρίτισσα καὶ σ' ἔβλεπε μ' ἓνα πανί στὴ μέση σου, πού νὰ σκεπάζῃ μόνον τὰ παυτά³⁸ σου καὶ μὲ στέφανα ἀπὸ φτερά καὶ ἀγριόκλαδα στολισμένος σὰν τὴν πόρτα της θὰ σ' ἐκυνηγοῦσε πάνω στὴν ὀθόνη γιατί θὰ νόμιζε πὼς εἶναι περδικόπανο κ' εἶσαι κρυμμένος ἀπὸ πίσω, βρωμοΒαίττη πού δὲν ἔχω καιρὸ νὰ σοῦ γράψω παραπάνω γιατί μὲ περιμένει ἡ γυναῖκα καὶ οἱ γιοὶ μου νὰ φᾶμε καὶ τὸ σεραντάμερο πού θᾶναι μεγάλες οἱ νύκτες καὶ θὰ βγαίνουν οἱ στρίγγλες θὰ σοῦ στείλω τὴ συνέχεια.

Ἐπίχαρμος³⁹

35. Τοποθεσία στὸ ὄψωμα τῆς Σπηλιανῆς, μέσα στὰ Ἐνετικά φρούρια.

36. Δρομάκι ἀδιέξοδο.

37. Ἀποθήκη, κάβα.

38. Μέρη τοῦ σώματος.

39. Ἕλληνας κωμικὸς ποιητὴς καὶ φιλόσοφος· γεννήθηκε στὴ Κῶ περὶ τὸ 540 π.Χ. ἔζησε καὶ ἀπέθανε στὶς Συρακούσας περὶ τὸ 450 π.Χ.

Port - Tewfick (Suez), 4-3-1938.

Βαίττη μου, τερπεντέρη μου,

Τθουμᾶσαι σᾶν ἦτο κονάκι τὸ σπίτι σας στὴν ταῦλα τοῦ Γιαλοῦ⁴⁰ ; Μιὰ μέρα, ὁ Σταμάτης (τοῦ Παπα.....) ἔκοψε μιὰ συκιά γεμάτη σῦκα ἀπὸ ἓνα χωράφι, τὴν ἐφορτώθηκε καὶ τὴν ἔφερε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ κονάκι⁴¹ ὅπου καὶ τὴν ἐστήλωσε πλαίι στὴ σημαντούρα. Ὑστερα ἐφώναξε τοὺς ζαπτιέδες νὰ φᾶνε σῦκα :

— Φᾶτε σῦκα, βρὲ σεῖς, καὶ μὴν παένατε νὰ κλέφτετε τὰ σῦκα τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὶς Λίμνες⁴².

Αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία του ἐξυπνάδα, γιατί ἀμέσως τὸν ἐπέασανε καὶ τὸν ἐστείλανε στὸ Φρενοκομεῖο τοῦ Γεδι-κουλέ. Θέλω νὰ πῶ πὼς κοντεύγεις καὶ σὺ νὰ ξεριζώσης τὴ συκιά καὶ νὰ τὴ κουβαλῆς στὸ χωριὸ γιὰ νὰ τρῶν' οἱ καλυρέζοι σῦκα. Γιατὶ δὲν μπορῶ ἀλλιῶς νὰ ἐξηγήσω τίς φωνάρες σου καὶ τίς φοβέρες σου γιὰ τὰ περασμένα παρὰ ὡς ἀρχές πού θὰ σὲ φέρουν μιὰ μέρα ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ Κονάκι φορτωμένον μὲ μιὰ συκιά, βρωμοΒαίττη. Εἶπα σου καὶ ξαναλέω σου' ἔχε ὑπομονὴ κι ἂν δὲν κάμη λάθος ὁ χάρος θάρθω νὰ σ' εὔρω Ἄν πάλι παφτονεῖ⁴³ τότε συγχώρα με κι ὁ Θεὸς συγχωρέσει σου!

Ταῦτα καὶ μένω ἀξιόπιστος μάρτυς ἐκείνων πού γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦ Γενάρη.

Πετσοκόλης⁴⁴.

Port - Tewfick, 24-4-1940.

Ἀγαπητέ μου Μιχάλη,

Μὴ μὲ παρεξηγῆς γιατί δὲν ἀπάντησα ἀμέσως εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 16ης Ἰανουαρίου. Ἔχω πάθει μιὰ καρδιακὴ βλάβη πού ἂν δὲν ἐπρόφθανα νὰ πάρω αἷμα θὰ ἤμουνα τώρα μακαρίτης.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου πού μοῦ συνέβη αὐτό, ὡς σήμερα ἔχω κάμει τρεῖς ἀφαιμάξεις καὶ τώρα ὀπωσδήποτε αἰσθάνομαι κάπως καλλίτερα, χωρὶς ἐννοεῖτε, νὰ ξεύρω τί θὰ μοῦ συμβῆ ὡς αὔριο, γιατί μὲ τὰ καρδιακὰ νοσήματα δὲν πρέπει νὰ νομίζη κανεὶς πὼς εἶναι ἐκτὸς κινδύνου, ἔστω κι ἂν δὲν ὑποφέρη...

Αὐτὴ μου ἡ κατάστασις μ' ἔκαμε ν' ἀποφεύγω κάθε πνευματικὴ ἀσχολίαν. Γιὰ σένα κάμνω κουράγιο γιὰ νὰ μὴ σ' ἀφήσω ἀναπάντητο, πολὺ περισσότερο ἀφ' οὗ πρόκειται νὰ σοῦ πῶ τὴν γνώμη μου γιὰ τὰ τραγούδια σου. Ὅ,τι ἔγραψες πρὸ τῆς 15 Σεπτ. δὲν τὰ διάβασα· μεταξὺ αὐτῶν θὰ εἶναι, βέβαια, καὶ τὸ

40. Μικρὸς ὄρμος στὸ Μαντράκι, τὸ παλαιὸ λιμάνι.

41. Τουρκικὸ στρατιωτικὸ ὄνομα φρουραρχείου.

42. Τοποθεσία, κῆποι καὶ χωράφια μέσα στὸ χωριό.

43. Ἐκφρασις Νισυριακῆ, ἀναφέρεται στὴ προηγουμένη φρασιν : «δηλαδή, ἂν κάμη λάθος ὁ χάρος...».

44. Ἐπάνωμον Νισύρικον.

Λευκαντιό. Τὸ πρῶτον ποῦ ἐπρόσεξα κατόπιν τῆς ἐπιστολῆς σου εἶναι ἐκεῖνα ποῦ ἔγραψες γιὰ τὴ «μάννα σου Νίσυρο» ὅπου κατοπτρίζεται ἡ πονεμένη ψυχὴ ὄλων τῶν παιδιῶν τῆς ἀλησμόνητης μάνας ποῦ μαυροφόρεσε στὸ χωρισμό μας.

«Τὸ πατρικὸ μου σπίτι». Ἄλλο διαμάντι ποῦ καὶ τώρα ἀκόμη ποῦ σοῦ γράφω τὸ διαβάζω καὶ κλαίω. Ἄληθινὰ κλαίω. Ἄ, τὸ πατρικὸ σπίτι καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ τραγουδήσῃ ἂν δὲν αἰσθάνεται πραγματικὰ τὸν πόνο τοῦ χωρισμοῦ του ; Καὶ ποιὰ ἐντύπωσης ἴστην ξηνητεία, ποιὸ λαμπερὸ παλάτι, ποιὰ μέγαρα μποροῦν νὰ σβύσουν καὶ νὰ θαμβώσουν μόνο τὴν εἰκόνα τοῦ πατρικοῦ μας σπιτιοῦ ποῦ τόσο βαθειὰ ἐχαράχθηκε στὴ μνήμη μας καὶ ἔγινε ἓνα τομάρι μὲ τὸ νοῦ μας. Τίποτε ἀπ' αὐτά. Τὸ πατρικὸ μας σπιτάκι εἴμαστε ἐμεῖς καὶ μόνον ὅταν πεθάνωμεν ἐμεῖς θ' ἀποθάνῃ κ' ἐκεῖνο μαζί μας.

Κ' οἱ «Ἀναμνήσεις» σου ἐπίσης ὠραῖο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν ψυχικὸ θησαυρὸ ποῦ μᾶς ἐφοδίασε τὸ χωριὸ μας γιὰ τὴ μακρὴ ξηνητεία, θαυμάσια Μιχάλη. Τώρα τί νὰ σοῦ γράψω γιὰ τὰ «Παλιὰ Χριστοῦγεννα στὸ νησάκι». Αὐτὸ εἶναι λογοτεχνικὸ ἀριστούργημα καὶ σὲ συμβουλεύω ὅταν βρίσκησιν κειρὸ νὰ γράφης. Ἄλλὰ πάντοτε μὲ θέμα παρμένο ἀπὸ τίς ἀναμνήσεις τοῦ χωριοῦ μας. Τίποτε ἄλλο. Ἄν θὰ βγῆς ἔξω ἀπὸ τὸ κύκλο αὐτὸ ποῦ τὸν αἰσθάνεσαι κατάκαρδα τελείωσε... ὅτι κι ἂν γράφης θὰ εἶναι ἄνοστα, τώρα εἶναι ὅλα νόστιμα. Οἱ στίχοι στὴ «μάννα σου» εἶναι μιὰ ἐξομολόγησι καὶ μιὰ μετάνοια γιὰ ὅ,τι σοῦ ἔκαμε χωρὶς νὰ τ' ἀποδώσης. Ἐνας ἄλλος πόνος ποῦ βγαίνει ἀπὸ βαθὺ αἰσθημα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ ποῦ ἔμεινε ἀνικανοποίητο καὶ θὰ μείνῃ γιὰ πάντα, γιὰτὶ αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ νὰ κάμνῃ τὰ πάντα γιὰ τὴν ἀγαπημένη του μάνα μὲ τὴν συναίσθησι ὅτι δὲν ἔκαμε τίποτε καὶ νὰ ζητᾷ πάντα συγγώμη, νὰ μετανοῇ. Ἐπειτα ἔχεις καὶ μιὰ μητέρα⁴² ποῦ τῆς ἀξίζει μιὰ τέτοια ἀφοσίωσι. Ἐκεῖνη σοῦ ἐκληροδότησε τὸ τάλαντο τοῦ «θηλυκοῦ μυαλοῦ», ὅπως λένε στὴ Νίσυρο, ποῦ χωρὶς αὐτὸ δὲν θὰμποροῦσες νὰ τῆς γράφης αὐτοὺς τοὺς ὠραίους στίχους.

Θυμοῦμαι ὅταν τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἀσπασίας συνώδευαν τὸν γαμβρὸ στὸ σπίτι τῆς μὲ τραγούδια κτλ. ποῦ ἡ τραγουδίστρια ἡ μητέρα σου ἐσταμάτησε ἀτότομα τὴ συνοδεία μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ θείου τῆς Γιώργη, τοῦ ὁποίου ἡ κόρη Μαρία εἶχε πεθάνει καὶ μὲ δυνατὴ φωνὴ ἐτραγουδῆσε :

— Σταθῆτε κι ἔκουσα φωνὴ 'πὸ μέσ' ἀφ' τὸ Λαγκαδι
μπᾶς κι εἶν' ἡ ἀξιδέρφη μου κι ἤρτεν ἀπὸ τὸν Ἄδη ;

Ἡ συνοδεία ἄρχισε τὰ κλάματα καὶ δὲν ἐτραγουδῆσε πιά ὡς τὸ σπίτι. Τόσο ὠραῖο εἶναι αὐτὸ τὸ δίστιχο καὶ σὲ τέτοια κατάλληλη στιγμή ἐτραγουδῆ-

45. Πρόκειται γιὰ τὴ Μαρία Ἐμμ. Παρθενιάδου, μητέρα τοῦ Παλιοῦ Νισύριου, μιὰ ἀπὸ τίς καλλιτέρες τραγουδίστριες τοῦ νησιοῦ μας. Μερικὰ ἀπὸ τὰ δίστιχὰ τῆς δημοσιεύονται στὴν ἐργασία μου «Τὸ Νισύριο Δημοτικὸ Τραγούδι».

θηκε πού μοῦ ἔμεινε ἀλησμόνητο. Τότε ἤμουν μικρός μαθητής. Ἐν πρηνθέσει σοῦ λέγω ὅτι γιά κείνη τή μοναχοκόρη τή Μαρία εἶχα γράψει στό θάνατό της ἕνα ποίημα πού σώζεται ὡς τὰ τώρα, ἐπειδὴ εἴμασταν συμμαθηταί καί τήν ἀγαποῦσα σάν ἀδελφή μου.

Ἄγαπητέ μου Μιχάλη, αὐτὰ κατώρθωσα νά σοῦ γράψω μέ ὄλην μου τήν ἀδιαθεσίαν. Μή με παρεξηγῆς ἂν ἀργῶ νά σοῦ γράψω καί μή τὸ παίρνης γι' ἀφορμὴ νά μή μοῦ γράφης καί σύ. Χαιρετῶ τήν οἰκογένειά σου εὐλικρινῶς καί σέ φιλῶ ἀδελφικώτατα.

Μπαλαλᾶς

ΝΙΣΥΡΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΟ Ν. Γ. ΜΑΥΡΗ

Μετά τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου τῆς Δωδεκανησιακῆς Βιβλιογραφίας (1) ἡ Ἑταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν μᾶς ἐζήτησεν τὸν καταρτισμὸν μιᾶς καθαρῶς: Νισυριακῆς Βιβλιογραφίας.

Δικαιολογημένη καὶ ἀξιεπαινος ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀγαπητῶν Νισυρίων νὰ ἀποκτήσουν τὴν Βιβλιογραφίαν τῆς ἰδιαιτέρας τῶν πατρίδος.

Ὁφείλομεν, ἐν τούτοις, νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπιθυμίας τῶν αὐτῆς δὲν ἔγινε χωρὶς σοβαροῦς, ἐκ μέρους μας, ἐνδοιασμοῦς. Καὶ τοῦτο διότι ὁ τίτλος τῆς «Νισυριακῆς Βιβλιογραφίας» δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. Ἐξηγούμεθα: Ὅπως εἶναι γνωστὸν, ὑπάρχουν πολλὰ συγγράμματα καὶ ἄλλα δημοσιεύματα ἐνδιαφέροντα γενικῶς τὴν Δωδεκάνησον (ἢ καὶ μόνον ὄρισμένας ἀπὸ τὰς νήσους τῆς) τὰ ὁποῖα μεταξὺ τῶν ἄλλων, περιλαμβάνουν καὶ κεφάλαια σχετικὰ μὲ τὴν Νίσυρον. Τὰ κεφάλαια αὐτὰ ἢ πραγματεύονται γενικῶς περὶ Νισύρου ἢ ἀφοροῦν εἰς εἰδικά, ἐκάστοτε, θέματα, ἱστορικά, λαογραφικά κ.ἄ. (2).

Βεβαίως ὅλα αὐτὰ τὰ συγγράμματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμπεριληφθοῦν ἐδῶ καὶ διὰ τοῦτο ἡ παροῦσα βιβλιογραφία, κατ' ἀνάγκην περιορίζεται εἰς τὰ βιβλία καὶ δημοσιεύματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐνδιαφέρουν τὴν Νίσυρον.

(1) Δωδεκανησιακὴ Βιβλιογραφία, ἐπὶ Νικ. Γ. Μαυρῆ, Πρῶτος τόμος. Ἀθῆναι 1955. 8ον σελ. ξγ'+323. Ἐκδόσις τῆς Δωδεκανησιακῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας.

(2) Ἀναφέρομεν τρία παραδείγματα ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα εἰς τὸν Α' τόμον τῆς Δωδεκανησιακῆς Βιβλιογραφίας. Τὸ λῆμμα 154: ΡΑΓΚΑΒΗ Ι. Ρ., Τὰ Ἑλληνικά, ὅπου γράφει περὶ Νισύρου εἰς τὰς σελ. 409-414. Τὸ λῆμμα 165: ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ, Τρ. Ε., Νέα Ἑλλάς, ὅπου αἱ σελ. 355-357 ἀφοροῦν τὴν Νίσυρον. Τὸ λῆμμα 657: DESIO, Ardito. Le Isole Italiane dell' Egeo, ὅπου εἰς τὰς σελ. 361-370 ἀσχολεῖται εἰδικῶς μὲ τὴν γεωλογίαν τῆς Νισύρου.

Συνιστώμεν επομένως εις τούτους θέλοντας να ἔχουν πληρέστερα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα, ὅπως ἀναζητήσουν ταῦτα εις τὴν Δωδεκανησιακὴν Βιβλιογραφίαν καὶ μάλιστα ὄχι μόνον, εις τὸ εἰδικὸν κεφάλαιον τὸ ὁποῖον τούτους ἀπασχολεῖ ἀλλὰ καὶ εις τὸ κεφάλαιον: «Γενικαὶ πραγματεῖαι» διὰ τούτους λόγους τούτους ὁποῖους ἀναφέρομεν εις τὴν Εἰσαγωγὴν.

Διὰ τὴν περιγραφὴν τῶν λημμάτων ἀκολουθοῦμεν τὸ ἐξῆς σύστημα: Προτάσσεται τὸ ὄνομα τῶν συγγραφέων μὲ ΚΕΦΑΛΑΙΑ, ἔπεται ὁ τίτλος μὲ ἡμίμαυρα καὶ ἀκολουθοῦν τὰ ἄλλα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα. Ὅταν πρόκειται περὶ δημοσιευμάτων εις ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ τότε μετὰ τὸν συγγραφέα καὶ τὸν τίτλον ἀναγράφεται μὲ πλάγια στοιχεῖα ὁ τίτλος ἢ ἡ βραχυγραφία⁽¹⁾ τοῦ περιοδικοῦ, τὸ ἔτος ἐκδόσεως του, ἢ χρονολογία (ἐντὸς παρενθέσεως) καὶ ἀκολουθοῦν αἱ σελίδες. Ὅσακις δὲ πρὸ τῶν σελίδων ὑπάρχουν ἀριθμοὶ μὲ ἡμίμαυρα στοιχεῖα, οὗτοι ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦ τεύχους⁽²⁾.

Π.χ. εις τὸ λῆμμα 1 ἢ παραπομπὴ εἶναι: Νισ. Χ., 3(1957) 16 7-11. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ σχετικὴ μελέτη ἐδημοσιεύθη εις τὰ «Νισυριακὰ Χρονικὰ» εις τὸ τεῦχος 16 ἔτος 3ον, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν τὸ 1957, καὶ εις τὰς σελ. 7-11.

Ὅπου δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως σημαίνει ὅτι τοῦτο εἶναι ἀνώνυμον.

Εἰς τὴν παροῦσαν βιβλιογραφίαν προσετέθησαν καὶ τὰ ἀ π ο κ λ ε ι σ τ ι κ ῶ ς ἐνδιαφέροντα τὴν Νίσυρον λήμματα, τῶν ἄλλων κατηγοριῶν αἱ ὁποῖαι δὲν συμπεριλαμβάνονται δηλαδὴ εις τὸν Α' τόμον τῆς Δωδ. Βιβλιογραφίας. Ὡς τὸ τῆς Ἀρχαιολογίας, Ἱστορίας, Λογοτεχνίας κλπ. Σημειωτέον ὅτι τὸ περὶ: Γ ε ω γ ρ ά φ ω ν καὶ Τ α ξ ι δ ι ω τ ῶ ν δὲν ἀναφέρεται ἐδῶ καθότι τοῦτο ἐδημοσιεύθη, ὡς ἰδιαιτέρα μελέτη, εις τὸν προηγούμενον τόμον τῶν Νισυριακῶν (λήμμα 32) εις τὰς σελ. 7-17.

(1) Αἱ βραχυγραφίαι καὶ τὰ σύμβολα παρατίθενται εις τὸ τέλος.

(2) Τοῦτο γίνεται μόνον διὰ τὸν περιοδικὸν ἐκεῖνο ἢ σελίδωσις δὲν εἶναι συνεχής, ἀλλ' ὑπάρχει εις κάθε τεῦχος ἰδία σελίδωσις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμανουήλ, Μητροπολίτου Κῶ. **Τί ἔχω δημοσιεύσει διὰ τὴν Νίσυρον.** *Νισ. Χ.* 3(1957) 16 7-11.

Και ἀνάτυπον: Ἀθήναι, Τυπ. Στεφ. Τζανετή, 1957, 24ον σελ. 16.

2. ΓΕΩΡΓΑΛΑ, Γ. **Βιβλιογραφία ἀφορῶσα τὴν Νίσυρον.** *Νισ. Χ.*, 4(1958) 23 10-12.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ - ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

3. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμανουήλ Ι. (Ἡγουμένου τῆς Μονῆς). **Ἐγγραφα τῆς ἐν Νισύρῳ Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς.** *Φ.τ. Ι.* 1(1923) 14 10, 16 13-14. 2(1924), 26 11, 30 5.

4. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμανουήλ Ι. **Παλαιὰ ἔγγραφα τῆς ἐν Νισύρῳ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας Σπηλιανῆς.** Σειρὰ πρώτη (ΙΗ' Αἰῶν) *Ἀρχή*, (1924-1925) ἀρ. 81-112. (1, Μαρτ. 1924-15 Αὐγ. 1925).

5. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. **Ἐγγραφα τῆς ἐν Νισύρῳ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Κυρᾶς.** [Σχετικὰ πρὸς τὴν κτηματικὴν περιουσίαν αὐτῆς]. *Ἀρχή*, (1925) 114-116 (15 Ἰουλ.-15 Αὐγ.). Ἀνεδημοσιεύθησαν εἰς *Νισ. Χ.* 6(1960) 34, σελ. 28-30.

6. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. **Κατάλογος Βιβλίων τῆς ἐν Νισύρῳ Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς.** *Ἀρχή*, 7(1926) 117-119. (1 Σεπτ.-1 Ὀκτ.). Ἀνεδημοσιεύθη εἰς *Νισ. Χ.* 6(1960). 23, σελ. 27-29.

7. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ], Ἐ[μμανουήλ]. **Ὁ Κῶδιξ τῆς Μητροπόλεως Κῶ.** (Ἀρχείου Δουλείας). *Νισ. Χ.* 1(1955) 3 2 [Ἐνδιαφέρει καὶ τὴν Νίσυρον).

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

8. LONG, George. *Nisyrgus. Smith Dict.*, 2 τόμ. (1857) 241-242. Ἑλληνικὴ μετάφρασις: *Γνωμ.*, 2(1933) 23 6-7.

9. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ, Ἐπαμ. **Περὶ Νισύρου.** *Χρυσολίς*, 1(1863) 16 481-484.

10. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ, Ν. Χ. **Περὶ Νισύρου.** *Courrier*, (Σμύρνης) 26 Σεπτ. 1888 καὶ *Mess. Athènes*, (1888), 41.

11. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ, Ν. Χ. **Ὀλίγα τινὰ περὶ Νισύρου.** *Πλάτων*, 1(1888) 354-363.

12. ΦΛΕΓΕΛ, Κ. Μικρασιανὰ Λουτρά. Ἡ Νῆσος Νίσυρος καὶ αἱ θέρμαι αὐτῆς. Μελέτη Κ. Φλέγελ. Ἐκδίδεται ὑπὸ Γεωργίου Χατζηπλουσίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Τυπογρ. Ὀννικ Χαλεπλιάν, Γαλατᾶ, 1899, 8ον, σελ. 55+ῆ. Β΄ ἔκδοσις 1900.

13. DAWKINS, R. M. & WACE, J. B. Notes from the Sporades, *Astypalaea, Telos, Nissyros, Leros*, *Ann. Brit. Sch.*, 12(1905-1906) 151-174. Ἴδὲ λῆμμα 21.

14. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ. Γενικὴ, Γεωγραφικὴ καὶ Ἱστορικὴ Περιγραφή τῆς νήσου Νισύρου μετὰ τῶν πέριξ μικρῶν νήσων καὶ αἱ Θερμοπηγαὶ αὐτῆς. Ἐν Νισύρῳ [ἢ Σμύρνη;], Τύποις Ἀρμονίας, 1909, 8ον, σελ. 109.

Ἐνα κεφάλαιον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ με τίτλον «Ἀρχαία καὶ Νεωτέρα Περιγραφή τῆς Νισύρου» ἀνεδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἐτήσιον Λεύκωμα τῶν Νισυριακῶν Σωματείων τῆς Νέας Ὑόρκης τοῦ 1938 σελ. 34-36.

Κρίσεις: *Διογραφία*, 1(1909) 456 (Ν. Πολίτης).

15. GEROLA, G. Nissari. *Ann. Sc. Atene*, 2(1915) 20-27.

16. BASSO, Lelio. *Nisiro. Ill. Colon.* (1924).

17. Νίσυρος. *Αῶδ.* Ἡμ., (1924) 170-171.

18. GANDINI, Tómm. *Nisiro, Stambalia e Lero. Ill. It. Suppl.*, (1926) 56-57. [Εἰκόνες].

19. Νίσυρος. *E.A.E.*, τόμ. 9, σελ. 832.

20. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗ, Ἀποστόλου. Ἡ νῆσος Νίσυρος, Ἡμ. Ροδ., 2(1930) 305-310.

21. Σ. Ε. Λ[ΥΚΟΥΔΗ]. Νίσυρος. *M.E.E.* (1932) τόμ. 18ος σελ. 331-332.

22. [B(U)ONDELMONTI, C.]. Ἡ Νίσυρος κατὰ τὸν Μεσαίωνα. Μετάφρασις ἐκ τοῦ περὶ τῶν Νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους ἔργου του, ὑπὸ Λαζ. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, *Γνωμ.*, 1(1932) 12 8-9.

23. DAWKINS, R. M.—WACE, J. B. Σημειώσεις ἐκ τῶν Σποράδων. Μετάφρασις τῶν περὶ Νισύρου σελίδων (165-171) τοῦ Ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου (λῆμμα 13). *Γνωμ.*, 2(1933) 21 8, καὶ 3(1934) 27 8-9. Ἐδημοσιεύθησαν ἐπίσης εἰς: *Νίσυρος*, 1(1954) 1 6-9, ὑπὸ τοῦ Λαζάρου Κ. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ.

24. ROSS, L. Τὸ παλαιόκαστρον τῆς Νισύρου. Μετάφρασις ἐκ τοῦ

περι τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους βιβλίου του, ὑπὸ Λαζάρου Κ. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, *Γνωμ.*, 2(1933) 20 10. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς *Νισ. Χ.*, 3 (1957) 16 24.

25. LEVI, Doro. *Nisiro. Enc. It.*, τόμ. 24(1934) 843.

26. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Ἰωάννου. *Περὶ Νισύρου. Γνωμ.*, 3(1934) 31 9, 32 8-9, 33 6, 34 7.

27. MIGLIORINI, Elio. *Le Isole Italiane dell' Egeo. Nisiro. Vie*, (Feb. 1938) 182-190.

28. ΚΑΖΑΒΗ. Ἰακώβου. *Νισύρικα. Ἀδηγ.*, περ. Β'. 17-19(1938-1940) 407, 409, 410-436, 438-442, ἤτοι ἀπὸ 15 Δεκ. 1938-1 Μαΐου 1940.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ τελευταίου ἄρθρου ἐνῶ ἀναγράφεται ὅτι : «ἀκολουθεῖ», ἡ συνέχεια δὲν ἀνευρέθη. Περιλαμβάνονται εἰς τὰ ἀνωτέρω : Γενικά περὶ Νισύρου καὶ Καρπάθου ὡς καὶ σχετικαὶ μεταφράσεις εἰδικῶν περὶ Νισύρου πραγματειῶν, τῶν BUONDELMONTE, DAWKINS, HEAD, ΠΑΝΤΕΛΙΑΟΥ, ROSS, HICKS, HILLER von GAERTRINGEN, κλπ.

29. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. *Τὸ Νησίδιον Γυαλί. Γεωγραφικὴ θέσις τῆς Νησίδος. Γεωλογικὴ κατάστασις. Μαρτυρίαι Συγγραφέων περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς. Τὰ περὶ αὐτὴν ἱστορικὰ γεγονότα. «Τὸ πηγᾶδι τοῦ Μιαούλη»*, κλπ. *Γνωμ.*, 7(1938) 69 5-6. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς : *Νίσυρος*, (1955) 3 6-9.

30. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, Ἰπποκράτους. *Ἡ Δωδεκάνησος καὶ τὰ προβλήματα τῆς — Νίσυρος. Μάχη*, 12 Ἀπριλίου 1948.

31. ΠΑΠΑΤΣΟΥ, Ι. Μ. *Νίσυρος καὶ Νισύριοι τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὸ : Λεύκωμα Νισυριακῶν Ὄργανώσεων Ἀμερικῆς (1949), 4ον, σελ. 14-15.*

32. ΒΡΟΝΤΗ, Ἀναστασίου. *Ἡ Νίσυρος. (Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὰ Δωδεκάνησα). Νισ. Χ.*, 1(1955) 7 10-12.

33. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ἐπ. Κ. *Ἡ Νίσυρος καὶ ἡ Τήλος. Θησαυρός*, (5 Ἰουλίου 1962) 13.

34. *Νισυριακά. Ἐκδοσις Ἐταιρίας Νισυριακῶν Μελετῶν. Τόμος Ι. Ἀθήναι < τύποις Σχολῆς Μονοτυπίας > 1963, 8ον, σελ. 201+1 ἄ.ἄ.*

35. ΛΟΓΟΘΕΤΗ, Μ. Ι. *Νίσυρος. Στοιχεῖα —. Ἑλλάδα*, 3(Μαρτίου 1963) 46-47.

36. Γ. Κ. Γ[ΕΩΡΓΑΛΑ]. *Νίσυρος. Μ. Ε. Ε. Συμπλήρωμα. Τόμ. 3ος σελ. 831-832.*

Γ Ε Ω Λ Ο Γ Ι Α

37. GORCEIX, H. Sur la Géologie de Nisyros et de Cos. *Bull. Soc. Géol.*, 3e serie, 1(1872-1873) 365.

38. GORCEIX, H. Sur l'état du Volcan de Nisyros au mois de Mars 1873. Note présentée par M. H. Sainte Claire Deville. *Compte-R. Ac. Sc.*, 78 (Juil.-Dec. 1873) 597-601.

39. GORCEIX, H. Sur la récente éruption de Nisyros. Extrait d'une lettre de — à Mr. Ch. Claire Deville. *Compte-R. Ac. Sc.*, 77(1873) 1039.

40. GORCEIX, H. Sur l'éruption boueuse de Nisyros. Extrait d'une lettre de M. Gorceix à Mr. Elie de Beaumont. *Compte-R. Ac. Sc.*, 77(1873) 1474-1477.

41. GORCEIX, H. L'île volcanique de Nisyros. *Institut*, (1873) 299 κ.έ., 343 κ.έ.,

42. GORCEIX, H. Éruption de Nisyros. *Bull. Soc. Géol.*, 3e serie, 2(1873-1874) 14. [Μικρά σημείωσις].

43. GORCEIX, H. Phénomènes Volcaniques de Nisyros. *Compte-R. Ac. Sc.*, 78(1874) 444-446.

44. GORCEIX, H. Étude des fumerolles de Nisyros et de quelques uns des produits des éruptions, dont cette île a été le siège en 1872-1873. *Ann. Chim. Phys.*, 5e serie 2(Mai 1874) 333-354.

45. GORCEIX, H. Étude des fumerolles de Nisyros et de quelques uns des produits de l'éruption de 1873. *Compte-R. Ac. Sc.*, 78(1874) 1309-1311.

*46. MAUFLY, H. R. de. Étude Industrielle sur les volcans et soufrières de Nisyros. Athènes 1908, σελ. 13.

47. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Αί κατά τήν ἀρχαιότητα μεγάλοι καταστροφαι τῶν σεισμῶν εἰς τὰς νήσους Κῶ, Νίσυρον καὶ Τήλον. *Γνώμ.* 3(Μαρτίου 1933) 29 6-7.

48. ΠΕΝΤΖΟΥ, Ο. Τὸ Ἡφαίστειον. Ἀναδημοσίευσις ἐκ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἡμερολογίου 1911, σελ. 771. *Γνώμ.*, 4(Ὀκτώβριος 1935) 44 8-9.

49. Ἡ Ἡφαιστειώδης Νίσυρος. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ [χωρὶς νὰ ἀναφέρεται τὸ πρωτότυπον]. *Γνωμ.*, 5(1936) 50 5, 51 11, 52 9, 53 5, 54 4.

50. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Συνοπτικὴ Γεωλογικὴ καὶ Γεωγραφικὴ Περιγραφή τῆς Νισύρου. Εἰς τὸ: Ἐτήσιον Λεύκωμα τῶν Νισυριακῶν Σωματείων τῆς Ν. Ὑόρκης τοῦ ἔτους 1938. (Annual Ball of the Nissyrian Societies) σελ. 17-22.

51. GRILL, E. I Minerali dell' Isola di Nisiro (Mar Egeo). *Atti Acc. Lincei, Se. Fis.*, ser. V, 10(1914-1915) 13-23.

52. MARTELLI, Al. Il gruppo eruttivo di Nisiro nel Mare Egeo. *Mem. Sc.*, (detta pei XL). Roma, Serie 3, 20(1917) 79-166. In Memoria di Alessandro Martelli.

Ἀνάτυπον: Roma, Tipografia della R. Accademia dei Lincei, 1917 σελ. 95. Περιέχει καὶ Γεωλογικὸν χάρτην.

53. PLIENINGER, F. und SAPPEL, Karl. Kos und Nisyros. *Pettermann's Mitt.*, 66(1920) 162-163, 194-197, 215-219, 255-259.

54. BURRI, C.-NIGGLI, P. 1. Die junger Eruptivgesteine des Mediterranen Orogens, 2. Hauptteil: Der Chemismus der postophiolitischen Eruptivgesteine. Zürich 1949, σελ. 206. Περί Νισύρου σελ. 162-165. Πίνακες 123-126.

55. ΜΠΟΡΝΟΒΑ, Ἰωάνν. Ἐκθεσις περὶ τῶν σεισμῶν τῆς Νισύρου κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Ἰαν. 1953. (Ἰνστιτοῦτον Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν Ὑπεδάφους). Ὑπὸ ——. Μεθ' ἑνὸς Γεωλογικοῦ χάρτου καὶ ἑνὸς πίνακος θερμοκρασιῶν ἀτμίδων. Ἀθῆναι 1953, [Δακτυλογραφημένη ἔκθεσις].

56. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗ, Μιχ. Κρημνοὶ καὶ Ἀκρωτήρια στὴ Νίσυρο ἀπὸ λάβα. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 2 10-11, 17.

57. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗ, Μιχ. Ἡ Νίσυρος καὶ τὸ Ἡφαιστεῖό της. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 5 6-7, 6 7-8.

58. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ, Α. Ν. Ἐρευνὰ ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν Ὀψιδιανῶν. The Greek Obsidians. *Π. Α. Α.*, 39(1956) 150-163.

Ἡ ἔρευνα ἐγένετο καὶ εἰς Γαλι τῆς Νισύρου. Περιλήψις γαλλιστί.

59. ΓΕΩΡΓΑΛΑ, Γ. Ἡ παρούσα κατάστασις τοῦ Ἡφαιστείου τῆς Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 7-10.

60. ΓΕΩΡΓΑΛΑ, Γ. Ἡ Νῆσος Νίσυρος. *Νισ. Χ.*, 4(1958) 21 3-11, 22 9-22, 23 6-12.

Υ Δ Ρ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

61. ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ Β.Ν. Λιμένες Νήσων Σύμης - Νισύρου. Ἄριθ. 375. Ἀθήναι 1061.

Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α

Α'. Ἱστορία, Διοίκσεις καὶ Ὄργανώσεις. — Μητροπολίται.

62. ΖΕΡΛΕΝΤΟΥ, Περ. Ἡ Νίσυρος... *Ζ.Ι.Ε.*, 59-60.

63. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμανουήλ Ι. Ὁ Νισύριος Μητροπολίτης Καισαρείας Γρηγόριος. *Ἰωδ. Ἀλ.*, 29 Νοεμβρίου 1936.

64. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Κώστα. Δυὸ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Σπηλιανῆς. *Νίσυρος*, (Ἀπρίλ. 1955) 15.

Πρόκειται περὶ ἑνὸς ἱστορικοῦ ἐγγράφου τοῦ 1777 καὶ ἑνὸς διαβατηρίου. Τὰ ἀναφερόμενα ἐδῶ μόνον διότι εὕρισκονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς «Σπηλιανῆς».

65. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ, Γ. Κ. Οἱ ἐκ Νισύρου Μητροπολίται. *Νισ. Χ.*, 1(1952) 9 6.

66. ΚΡΗΤΙΚΟΥ, Παν. Γ. Πατριακαὶ καὶ Νισυριακαὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Σελίδες. *Νισ. Χ.*, 2(1956) 12 17-23.

Β'. Ἄγιοι. — Ἀκολουθίαι. — Ναοί. — Μοναί. — Τελεταί.

67. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου (sic) πονηθεῖσα παρὰ Ἀθανασίου Ἰβηρίτου.

Εἰς τὰς σελ. 148-166 τοῦ βιβλίου: Νέον Μαρτυρολόγιον, ἦτοι μαρτύρια τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ καιροὺς καὶ τόπους μαρτυρησάντων... Ἐνετίησιν ακθ' 1799. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 4ον σελ. 356. Ἐπίσης εἰς τὰς σελ. 116-136 τοῦ βιβλίου: Νέον Μαρτυρολόγιον... Ἐν Ἀθήναις, τύποις Φ, Καραμπίνη καὶ Κ. Βάφα (Παρὰ τῇ ὁδῷ Βύσση ἀριθ. 301) 1836.

68. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμανουήλ Ι. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου. Μετὰ βιογραφικοῦ αὐτοῦ ὑπομνήματος. Ἐκδίδεται ὑπὸ — Μαθητοῦ τοῦ Πυθ. Γυμνασίου. Ἐν Σάμῳ ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἰωάννου Δ. Βακιρτζῆ 1910, 8ον, σελ. 24.

Κρίσεις: Χιακὸν Ἡμερολόγιον 1912 ἐκδ. Κοραῆ Παπαντωνάκη, σελ. 178-183 (Κ. Α. Σγουρός).

69. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. **Ἀληθείας βεβαίωσις.** *Ἐκκ. Φαρ.* 1(1913) 275-278.

Πρόκειται περί ἀναίρεσεως ἀντιθέτου γνώμης τοῦ ὡς ἄνω Κ. Σγουροῦ περί τοῦ χρόνου τοῦ μαρτυρίου τοῦ Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου.

70. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. **Ἡ ἐν Νισύρῳ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Σπηλιανῆς.** *Ἰδαχή,* 2(1916) 282-284, 295-296, 307-309, 3(1917) 8-9, 20-21, 32-33, 44-45, 55-57, 65-69, 79-80, 90-91, 104-105, 116-117.

71. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. **Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος.** Γρ. Π. 9(1925) 111-115, 273-283.

72. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. **Ἐπὶ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς ἀπὸ τὸ 1836.** *Ἀῶγή,* 7(1926) 126-127. Ἀνεδημοσιεύθη *Νισ. Χ.,* 6(1960) 34 27-28.

73. **Ἀκολουθία καὶ βίος τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου ἀθλήσαντος ἐν Χίῳ τῇ 21 Ἰουνίου 1732.** Ποιηθεῖσα παρὰ Ἀθανασίου Ἰβηρίτου. Εἰς τὰς σελ. 280-290 τοῦ βιβλίου: *Νέον Χιακὸν Λειμωνάρειον...* τοῦ 1938.

74. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμανουήλ Ἰ. **Ὁ ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος.** Ἐκδίδεται χορηγία μὲν τοῦ ἐν Ἀθήναις Νισυριακοῦ Συλλόγος «Γνωμαγόρα» πόνοις δὲ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Έμμανουήλ Ἰ. Καρπαθίου. Ἐν Ἀθήναις Ρούτση, Πατρῶν 28, 1932, 16ον, σελ. 189. (Διακοσιετηρὶς Μαρτυρίου 21 Ἰουνίου 1732-21 Ἰουνίου 1932).

Περὶ αὐτοῦ ἰδὲ: Ἰακ. ΚΑΖΑΒΗ *Νισυρίων Συγγράμματα* *Λοδ. Ἰλ.,* 22 Δεκ. 1935.

*75. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ, Ἀλεξάνδρου Μελέτη περὶ τοῦ ἁγίου Νικήτα Δωδεκανησίου.

76. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμανουήλ. **Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος.** *Ἀῶγή,* (1932) 276 (15 Ἰουν.). (Διακοσιετηρὶς Νεομάρτυρος Δωδεκανήσου).

Κρίσεις: *Γνωμ.,* 2(1932) 14 8. Δημ. Πολυχρονιάδης. Ἐδημοσιεύθησαν ἐπίσης: *Παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέως ἐπ' αὐτῶν.* *Ἀῶγή,* 291 (1 Φεβρ.).

77. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ἰ. **Ἡ Σπηλιανή.** *Ἰωδ. Ἐπιθ.,* 2(1947) 48-51. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς: *Νισ. Χ.,* 5(1959) 26-27, 16-19.

78. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζ. Κ. **Ἡ ἐν Νισύρῳ θρησκευτικὴ ἑορτὴ τῆς Παναγίας [Σπηλιανῆς] ἐπὶ τῇ 15ῃ Αὐγούστου.** *Γνωμ.,* 2(Ἀῶγ. 1938) 8. Μέ τινας δὲ παραλλαγὰς καὶ εἰς *Γνωμ.,* (Ἰουλ. Ἀῶγ. 1937) σελ. 1.

79. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, Κώστα Μ. Πῶς χτίστηκε μιὰ ἐκκλησιά. *Γνωμ.*, 3(Μάϊος 1934) 10-11.

80. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Γεωργίου. Ἐξιστόρησις καὶ περιγραφή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς «Σπηλιανῆς». *Γνωμ.*, 3(Νοεμβρ. 1934) 5-6.

81. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Γεωργίου. Περιγραφή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς «Κυρᾶς». *Γνωμ.*, 4(Μάϊος 1935) 3-4.

82. Ν[ΙΚΗΤΑ] Σ[ΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ]. Ὁ Ἅγιος Νικήτας. *Νισ. Χ.*, 2(1956) 12 12-15.

83. ΚΡΗΤΙΚΟΥ, Παν. Γ. Γύρω ἀπὸ τὴν Ἱστορία τοῦ Νικήτα τοῦ Νισυρίου. *Νισ. Χ.*, 2(1956) 13 11-15.

84. ΚΟΥΜΕΝΤΟΥ, Νικήτα. Τὰ Μοναστήρια τῆς Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 17 17-20, 18 21-23.

85. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, Περ. Τινὰ ἐκ τῶν προχείρων Σημειώσεων Ἰωάν. Λογοθέτου· Περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς «Σπηλιανῆς». Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Καθηγητοῦ — *Νισ. Χ.*, 7(1961) 37 32-34.

86. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, Περικλῆ. Ἡ γενεαλογία τοῦ Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου ὑπὸ τὸ πρίσμα γραπτῶν ἀποδεικτικῶν. *Νισυριακά*, (1963) 32-50.

Ἄνατυπον, 8ον, σελ. 16.

ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

87. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗ, Μιχ. Ἐνας Νισύριος Πάπας στὴ Ρώμη, Πάπας Ἀλέξανδρος ὁ 5ος, 1409-1412. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 9 13-14, 10 14.

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ι. ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

88. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. (Δ)ὲν τὸ τρώει ὁ Γιάννης τὸ πιλάφι. *Γνωμ.*, 4(1935) 37 9.

89. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. Ὁ Διαλαλητῆς (Νισύρικες λαογραφικὲς Σημειώσεις). *Γνωμ.*, 4(Ἰουν. 1935) 40 5-6.

90. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. Ὀνοματοθεσία ζῶων. (Λαογραφικά Νισύρου. *Ἀυγή*, 18(1939) 427-428.

91. ΚΑΖΑΒΗ, Γεωργ. Ν. Νισύρου Λαογραφικά. Νέα Ύορκη, D. C. Divry Inc., 1940, 8ον, σελ. 211.

Κρίσεις : *Έθν. Κ.*, 4 Αύγ. 1940 (Σ. Λ[αδάς]). *Ατλαντίς*, 17 Αύγ. 1940 (Ίωάννης Ρεγκούζης) και 29 Σεπτ. 1940 (Σοφοκλής Δαδάκης) *Jour. Am. Folk.*, 57(1944) 218-219 (William Hugh Jansen—P. Nicholas Nickles). *Folklore*, (1945) 224-225 (R. M. Dawkins). *Αωδ. Έπθ.*, 1(1947) 241 (Γ. Κ Σπυριδάκης). *Μετ.*, 3(1949) 97 (Π. Γρίσπος). *Αιώνας*, (1949) 255 (Άγις Θέρος). *Έπετ. Βυζ.*, 19(1949) 342-344 (Μ. Μιχαηλίδης—Νουάρος). *Κρητ. Έστ.*, 2(1950) 19 29 (Σ. Μοτάκις). *Νεολόγος*, (Πατρών) 2.9.1950 Πάνος Κόρπας).

92. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Μητροπολίτου Κω. Λαογραφικά Σύμμεικτα Νισύρου. (Άπό τās παλαιάς μου ένασχολήσεις). *Νισ. Χ.*, 3(1957) 17 8-10, 18 6-9, 19 11-12, 20 6-8, 22 22-24, 23 12-14, 24 5, 25 7, 1(1959) 28-29 23-25, 30-31 13-14, (1960) 32 19, 33 14-15, 34 8-9, 35 23.

93. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ, Κ. Ν. Λαογραφία Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 16 23-24.

94. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ, Άναστ. Ή Συμμετοχή τής Νισύρου στο Ίστορικό Λεξικό τής Άκαδημίας Άθηνών και ή Συμβολή της στην Έλληνική Λαογραφία. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 15 12-16.

95. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ, Άναστ. Τρεις έβδομάδες με τó λαό τής Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 13-15.

96. Λαογραφία τών Μηνών. *Νισ. Χ.*, 19 13-15.

II. Η Θ Η Κ Α Ι Ε Θ Ι Μ Α

97. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ, Νικόλαου. Ήθη και Έθιμα έν Νισύρω. *Πλάτων*, 11(1886) 78-87. Ένψ δέ σημειούται ότι: «έπεται συνέχεια» αΰτη δέν άνευρέθη. Τό ίδιον κείμενον εις: *Ήμ. Μικρ.*, (1907) 197-207.

98. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γεωργίου. Ο Άρραβών και γάμος. Εις λήμμα 14 σελ. 57-67. Τά περι Άρραβώνος άνεδημοσιεύθησαν εις τó *Ήμ. Μικρ.*, (1909).

99. ΣΙ-ΣΙ. Ή Καλλαντήρα. (Λαογραφικά Νισύρου). *Άδγή*, 7(1926) 133 (1 Μαΐου). Και τó άσμα τού Λαζάρου.

100. ΣΙ-ΣΙ. Τό Νεάμερο. *Άδγή*, 7(1926) 140 (15 Αύγ.).

181. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. Ή «Καλλαντήρα» στη Νίσυρο. *Άδγή*, 8(1927) 157.

102. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμανουήλ. Ἡ σημασία τῆς «Καλαντήρας». *Αἰγύψι*, 8(1927) 159 (1 Ἰουν.).

103. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. Ἡ ἀργατιὲς στὴ Νίσυρο. *Αἰγύψι*, 8(1927) 161 (1 Ἰουλ.).

104. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. Σαββατο-Κύριακο τῶν Βαίων στὴν Νίσυρο. *Ιωδ. Ἀλ.*, περ. Β'. 108.

105. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Λαογραφικὸν Σημείωμα. Ἡ Πήτθα στὴ Νίσυρο. *Αἰγύψι*, 10(1932) 278 καὶ *Ἐκκ. Φαρ.*, 32(1933) 144-145.

106. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα Ο. Τὰ Νιάμερα. (Ἀναμνήσεις Ξενητεμένου) *Γνωμ.*, 2(Αὔγ. 1933) 22 13.

107. Χ' Δημητρίου, Νικ. Δ. Ὁ Φανός, ἡ πήττα τοῦ Ἁφανούρη κι' ὁ Κλήδωνας, μαγικὴ τελετὴ τὴν βάσιν ἔχουσα ἐν τῇ ἀρχαιότητι. *Γνωμ.*, 2(Ἰουλ. 1933) 21 12-13.

108. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. Νισύρικα Ἰδιώματα. [= Συνήθειες]. *Γνωμ.*, 3(1934) 32 9.

109. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. Προικῶ Ἔθιμα. *Αἰγύψι*, (1934) 331 καὶ 332 (1η καὶ 15 Ὀκτ.).

110. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ἡ Παρασκευὴ τῆς Λαμπρῆς στὴ Νίσυρο. *Αἰγύψι*, (1934) 321.

111. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Πάσχα στὴ Νίσυρο. *Ιωδ. Ἀλ.*, (1935) 60 καὶ εἰς: *Ἀνατολίη*, 797.

112. ΧΡΙΣΤΟΦΗ, Χρ. Ν. Μιὰ Νισύρικη Πρωτομαγιά. *Γνωμ.*, 6(1937) 59 14.

113. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κ. Λαμπρὴ στὴ Νίσυρο. *Ἐλ. Δωδ.*, 1(1945) 1 44-46.

114. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ, Κώστα Δ. Ἡθὴ καὶ Ἔθιμα στὴ Νίσυρο. *Καθημερινή*, 15 Ἰαν. 1948.

Κρίσεις: *Ιωδ. Ἐπιθ.*, 2(1948) 28-29 (Γ. Κ. Σπυριδάκης).

115. ΠΑΛΗΟΥ ΝΙΣΥΡΙΟΥ [ψευδ.]. Μεγάλῃ Βδομάδα στὴ Νίσυρο. *Νισ. Χ.*, (1955) 3 4-5, 12.

116. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ, Γ. Κ. Πάσχα στὰ Νικειά. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 3 7, 17.

117. ΠΑΛΗΟΥ ΝΙΣΥΡΙΟΥ. Παλαιά Χριστούγεννα στη Νίσυρο. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 11 6-7.

118. ΚΑΡΑΒΑΚΗ, Καλλιόπης Α. Ἀνταλλακτὸς πόθος σ' Ἀραβωνιάσματα. *Νίσυρος*, ἐκδ. 4(1955) 11.

119. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Νικήτα. Ἀπ' ὅ,τι θυμᾶμαι. *Νισ. Χ.*, 4(1958) 20 14-15, 21 21, 22 25-26, 23 18-20, 5(1959) 26-27 28-29.

III. ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ—ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

120. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. Δεισιδαιμονίες καὶ Προλήψεις. *Γνωμ.*, (4 Φεβρ. 1935) 36 6.

121. Ε. Ι. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ]. Δεισιδαιμονίαὶ καὶ Προλήψεις. *Αὐγή*, 433 (15 Δεκ. 1939) - 434 (1 Ἰαν. 1940).

IV. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

122. ΣΤΡΙΚΗ, Δημητρ. Α. Ἱστορικὲς Περιγραφὲς τοῦ Χωριοῦ μας. *Γνωμ.*, 1(1931-1932) 4 11-12.

123. ΣΤΡΙΚΗ, Δημητρ. Α. Νισυριακὲς Λαϊκὲς Παραδόσεις. 15ῃ Ἀυγούστου. *Γνωμ.*, 1(Ἀύγ. 1932) 10 7.

124. ΣΤΡΙΚΗ, Δημητρ. Α. Νισύρικες Ἱστορίες. Ὡδυνεν (sic) ὄρος καὶ ἔτεκε μὲν. *Γνωμ.*, 1(Σεπτ. 1932) 11 14.

125. ΜΑ-ΣΧΙΝ. Τὸ Στοιχειωμένον Καράβι. (Νησιώτικες Παραδόσεις). *Γνωμ.*, 5(Ὀκτ.-Νοέμβρ. 1936) 56 12-13.

V. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ (1)

126. Νισυριακὲς Παροιμίες. *Γνωμ.*, 1 7, 2 6, 4 8, 5 12, 7 4, 8 4, 9 13, 11 6, 51 (Μάϊος 1936) 4.

127. Ε[μμ.] Ι. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ]. Νισύρικη Φιλοσοφία. *Γνων.*, 7(1937-1938) 64 3, 65 4, 66 8, 67 3, 68 5, 69 2, 70 2, 71 5, 72 5, 74 3, 75 5, 76 (Ἰαν. 1939) 77 8, 78 6, 79 8, 80 6, 81 14, καὶ 9 (1940) 84 4.

128. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. Παροιμίαι τῆς Νισύρου. *Δωδεκανησιακὴ*, 3(1941) 7-14.

129. Νισύρικες Παροιμίες. *Γνωμ.*, περ. Β'. 99 (Ἰουν. 1951) 6, 11, 110 (Ἰουν. 1952) 7.

(1) Ἴδὲ λῆμμα 138.

130. [ΚΑΖΑΒΗ, Γεωργίου]. Παροιμίες τῆς Νισύρου. *Νίσυρος*, (1954) «ἐκδ.» 1 13, (1954) «ἐκδ.» 2 11.

131. ΤΣΙΡΠΑΝΗ, Αἰμιλιανῶ. Ἐπὶ τὶς θρησκευτικὰ παραδόσεις τῆς Νισύρου. (Λαογραφικὰ ψυχία). *Γνωμ.*, περ. Β' 127 (Ὀκτ. Νοεμβρ. Δεκ. 1954) 17.

132. ΠΑΛΗΟΥ ΝΙΣΥΡΙΟΥ, Νισύρικες Παροιμίες. *Νισ.* Χ., 1(1955) 1 4, 4 12.

133. [ΚΑΖΑΒΗ, Γεωργίου]. Καὶ ἄλλαι Παροιμίες τῆς Νισύρου. *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 4 (1955) 7.

134. Νισύρικες Παροιμίες. 5 11, 8 11, 9 6, (1959) 26-27 19, (1960) 32 14, 33 7.

135. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ, Ἀναστ. Νισύρικες Παροιμίες. (Ἐπιμελεία —). *Νισ.* Χ., 16 26.

136. ΚΟΥΡΖΗ, Σταμ. Νισύρικες Παροιμίες. *Νισ.* Χ., 4(1958) 20 20-21, 21 20, 22 26, 23 20, 23.

VI. Ἀ Σ Μ Α Τ Α

137. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γεωργ., Νισυρίου. Συλλογὴ λέξεων καὶ διαφορῶν δημοτικῶν ᾠμάτων τῆς Νήσου Νισύρου. *Κωνστ. Φιλ.*, 19(1884-1885) 190-208.

138. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ. Γλωσσικὴ Ὑλη τῆς Νήσου Νισύρου. *Ζωγράφειος*, 1(1891) 381-428. Περιλαμβάνει: Λεξιλόγιον, Δημοτικὰ Ἄσματα, Δίστιχα, Παροιμίας, Αἰνίγματα, Λογοπαίγνια, Ὄνόματα Τοποθεσιῶν, Παραμύθια. Σχετικῶς ἰδέ: *Κωνστ. Φιλ.*, τόμ. ΚΒ' σελ. 52-61.

139. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ἡ Ἄρφανή. Ἄπ' Ὅλα, 1909.

140. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ, Ἀχ. Τὸ μικροκωνσταντάκι. (Δημῶδη Νισυριακὰ ᾠσματα). *Φ. τ. Δ.*, 15 9, 22 11.

141. ΑΡΜΑΣ, [ψευδ.=Μιχ. Παρθενιάδης]. Δημοτικὴ Νισυριακὴ Ποίησις. *Ἀγνή*, 127 (1 Φεβρ. 1926).

142. ΑΡΜΑΣ. Νισυριακὴ Ποίησις. *Ἀγνή*, 128 (15 Φεβρ. 1926).

143. ΑΡΜΑΣ. Νισυριακὰ Λαϊκὰ Τραγούδια. *Ἀγνή*, 129 (1 Μαρτ. 1926).

144. ΑΡΜΑΣ. Τὸ Περίολι. *Ἀδύγη*, 129 (1 Μαρτ. 1926) καὶ εἰς τὰς σελ. 64-67 τοῦ λήμματος·14.
145. ΑΡΜΑΣ. Νισυριακὴ Δημοτ. Ποίησις. *Ἀδύγη*, 133 (1 Μαΐου 1926).
146. Κ. Τὸ Πρῶτο Στεφάνι. *Ἀδύγη*, 141 (1 Σεπτ. 1926).
147. Κ. Δημῶδης Νισυριακὴ Ποίησις. *Ἀδύγη*, 146 (15 Νοεμβρ. 1926).
148. Κ. Ἡ Πέρδικα. *Ἀδύγη*, 147 (1 Δεκεμβρ. 1926).
149. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Διάφορα Δημῶδη Ἶσματα Νισύρου. *Ἀδύγη*, (1926-1927) 172 (15 Δεκ. 1927) καὶ 176 (Ἰαν. 1928).
150. Κ. Δημῶδης Νισυριακὴ Ποίησις. *Ἀδύγη*, 149 (1 Ἰαν. 1927).
151. Ε. Ι. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ]. Χαρήτε οἱ Νέοι. *Ἀδύγη*, 162 (15 Ἰουλ. 1927).
152. Ε. Ι. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ]. Ἄκριτικά Τραγούδια Δωδεκανήσου — Νισύρου. Ὁ Διενῆς — Ὁ Χάρος. *Ἀδύγη*, 163 (1 Αὐγ. 1927).
153. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Νισυριακὰ μοιρολόγια. *Ἀδύγη*, (1927-1928) 164, 167, 168, 170, 171, 175, 177.
154. Τὸ Κάστρον τῆς Νισύρου. *Ἰωδ. Ἀλ.*, 7(1927) 73 4.
155. ΑΡΜΑΣ, Ἡ Ἄρετή καὶ τὸ Φραγκόπουλο. *Ἰωδ. Ἀλ.*, 3(1928) 144.
156. ΑΡΜΑΣ. Τὸ Πρῶτο Στεφάνι ἢ Ὁ Μαγεμένος. *Ἰωδ. Ἰμ.*, (1929) 24.
157. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Δημοτικὰ τραγούδια τῆς Νισύρου. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ —). *Γ'νωμ.*, 1(1931-32) 9 4, 10 4, 11 4, 12 4 καὶ 12, 13 4, 14 4.
Ἄνεδημοσιεύθησαν εἰς *Νισ. Χ.*, τὸ πρῶτον εἰς: (1958) 22 2, τὸ πέμπτον εἰς: (1960) 33 18-19 καὶ τὸ τελευταῖον εἰς: (1957) 17 34.
158. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Δημοτικὰ Τραγούδια τῆς Νισύρου. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ —). *Γ'νωμ.*, 2(1932-33) 15 4, 16 4, 17 4, 18 4, 19 4, 20 4, 22 4, 23 4, 24 4, 3(1933-34) 25 4, 26 4.
159. ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Τριανταφυλλιᾶς Δ. Δημῶδες Μοιρολόγι τῆς Παναγιᾶς. (Καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς —). *Γ'νωμ.*, 2(Ἰουλ. 1933) 21 4.
160. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ν. Δ. Τὸ Περίολι. Δημοτικὸ τραγούδι τοῦ Γάμου. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ —). *Γ'νωμ.*, 2 (Ἰουλ. 1933) 24 15

161. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ——. *Γνωμ.*, 3(1934) 27 4, 28 4, 29 4, 30 4, 32 4, 33 4.
162. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. Τὸ «Περίολιν». (Ὁ Γαμήλιος Ὑμνος τῆς Νισύρου). *Ἀγγή*, (1934) 314.
163. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Νισύρικα Δημοτικά Τραγούδια. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ——. *Γνωμ.*, 4(1934-1935) 37 10, 44 19, 45 2.
164. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ν. Δ. [Δημοτικά Τραγούδια]. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ——. *Γνωμ.*, 4(Μαρτ. 1935) 37 10, 38 8, 39 2, 41 2.
165. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Ἰωάν. Δημοτικά Ἄσματα ('). (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ἀειμνήστου ——. *Γνωμ.*, 4 (Μάϊος 1935) 39 2.
166. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Καλῆς. Νισύρικα Μοιρολόγια. *Γνωμ.*, 4(Ἰουν. 1935) 40 2.
167. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ, Ι. Τὸ Ὀρφανό. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ——. *Γνωμ.*, 4(Ἰουν. 1935) 40 4.
168. Ν. Χ[ΑΤΖΗ]. Δ[ημητρίου]. Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ——. *Γνωμ.*, 5(Μαρτ. 1936) 49 2, 6.
169. Ε. Ι. Κ[ΑΠΑΡΘΙΟΥ]. Τὸ Δημοτικὸν Τραγούδι στὴ Νίσυρο. *Ἀγγή*, 14(1936) 347.
170. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Ἰωάννου. Δημῶδη Ἄσματα. (Ἐκ τῆς ἀνεκδότου Συλλογῆς —), ὑπὸ Ἐμμ. Ι. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ. *Ἀγγή*, (1936) 348, 350, 352, 353, 355, 357, 358, 363 καὶ 378.
171. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Ἰωάννου. Νισύρικο Μοιρολόδι.—Ὑπαινιγμός. *Γνωμ.*, 5(Ὀκτ.-Νοέμβρ. 1936) 56 2-3.
172. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, Ἰωάννου. Νισύρικα Καλημερίσματα. *Γνωμ.*, 6(Δεκ. 1936—Ἰαν. 1937) 57 3. Τὸ ἴδιον ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς 62 3.
173. Δημοτικά Τραγούδια τῆς Νισύρου. *Γνωμ.*, 6(Ἰουλ.—Αὐγ. 1937) 61 2.

(1) Ἰδὲ ἐπίσης: ΜΠΑΛΑΛΑ Δημ. Γ. Τὰ χωριανὰ μου. Ἐν Καίρῳ, 1935, 8ον, σελ. 160. [Ποιήματα, πολλὰ τῶν ὁποίων ἐνδιαφέρουν τὸν λαϊκὸν βίον τῶν Νισυρίων].

174. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ, Γιάννη. Τὸ στολίδι. [Ἄσμα καὶ χορὸς]. *Γνωμ.*, 7(Ὀκτ. 1937) 63 17.

175. ΚΑΤΣΙΜΑΤΙΔΗ, Εἰρήνης Ε. Νισύρικα Γαμήλια Παινέματα. *Γνωμ.*, 7(Ὀκτ. 1937) 63 31.

176. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. [Δημοτικά Ἄσματα]. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ —). *Γνωμ.*, 6(1937) 62 2, 63 4, 65 2, [τοῦτο ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς *Νισ.*, Χ., 4(1958) 20 30] 66 2 [καὶ εἰς *Νισ.* Χ., 4(1958) 21 31] 67 2, 69 3, [καὶ εἰς *Νισ.* Χ., 3(1957) 19 39] 72 2, 75 4-5 [καὶ εἰς *Νισ.* Χ., 3(1957) 19 38-39 μὲ ἐσφαλμένον τίτλον].

177. Ἡ Σταύρωσις. *Γνωμ.*, 7(Ἀπρ. 1938) 68 2.

178. Ἄσπρο μου τριανταφυλλάκι. *Γνωμ.*, 7(Ἰουλ. 1938) 71 2.

179. Νισύρικα Δημοτικά Δίστιχα. *Γνωμ.*, 8(Ὀκτ.-Νοέμβ. 1938) 74 2.

180. Ε. Ι. Κ[ΑΡΠΑΘΙΟΥ]. Δημῶδη ἄσματα Νισύρου. *Ἀγγή*, (1940) 439, 440, 442.

181. Νισυριάκὰ Νανουρίσματα. *Γνωμ.*, (Ἀπρ.-Μαῖος 1952) 109 28, Ἄνεδημοσιεύθη καὶ εἰς 118 (Μαρτ. 1953) 6.

182. Τὸ Μοιρολόγι τῆς Παναγιάς. *Γνωμ.*, περ. Β' 2(Ἰουλ. 1952) 111 8.

183. Δίστιχα τῆς Ἀγάπης. *Γνωμ.*, περ. Β' 2(Σεπτ. 1952) 112 2, 119 26.

184. Τραγούδια τῆς Νισύρου. [Σχετικά μὲ τὸ «Τραγούδι τοῦ Ὁρσάρη] *Γνωμ.*, (Σεπτ. 1952) 112 8.

185. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα Ο. Νισυριακὴ Ποίησις. *Γνωμ.*, περ. Β' 2(1952) 112 7-9, 114 2-3.

186. Ἀπὸ τὰ Τραγούδια τοῦ Γάμου. *Γνωμ.*, περ. Β', 2(Ἀπρ.-Μαῖος 1953) 119 8.

187. Δημοτικά Δίστιχα Νισύρου. *Γνωμ.*, περ. Β', 4(Ὀκτ. Νοεμβ. Δεκ. 1954) 127 2.

188. ΚΑΖΑΒΗ, Γεωργίου. Δίστιχα τῆς Νισύρου. *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 1(1954) 9, «ἐκδ.» 3(1955) 9-10, «ἐκδ.» 5(1959) 10.

189. ΚΑΖΑΒΗ Γεωργίου. Τραγούδι τοῦ Γάμου. (Ἐγκώμια εἰς νεο-νύμφους). *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 1(1954) 12.

190. ΚΑΜΜΑ, Γεωργίου Α. Ἐμφάβητον τῆς Ἀγάπης. *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 2(1954) 2-3.
191. ΚΑΡΑΒΑΚΗ, Καλλ. Α. Μοιρολόγι. *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 1(1954) 14.
192. ΚΑΡΤΑΠΑΝΗ, Εὐτυχίας (Παπᾶ Καζαβῆ). Τραγοῦδι τοῦ Γάμου. Κορίτσια ἐπαινοῦν τὴ νύφη, *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 2(1954) 12.
193. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, Καλλιόπης Λαζάρου. Τραγοῦδι τοῦ Γάμου. *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 2(1954) 14.
194. ΜΑΝΤΟΥΔΑΚΗ, Κ. Ε. Νισύρικα Δημοτικὰ Τραγοῦδια. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 1 8, 10. 2 8, 3 8. (1959) 26-27 24.
195. ΠΑΛ[ΗΟΥ] ΝΙΣΥΡΙΟΥ. Νισύρικα Δημοτικὰ Τραγοῦδια. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ —) *Νισ. Χ.*, 1(1955) 6 4.
196. ΒΡΟΥΖΟΥ, Μαρίας Ἀριστομένους. Γάμος μὲ παλαιὰ ἔθιμα. (Τραγοῦδι τοῦ Γάμου) *Νίσυρος*, «ἐκδ.» (1955) 11.
197. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥ, Χαριτωμένης Γ. Στὴ μεταφορὰ τῶν προικιῶν τοῦ Γαμπροῦ. (Τραγοῦδι τοῦ Γάμου). Ἐστάλη ὑπὸ —, *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 3(1955) 12.
198. ΚΕΝΤΡΗ, Σ. Γενικὰ περὶ τῆς Νισυριακῆς Δημοτικῆς Ποιήσεως. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 4 7.
199. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, Καλλιόπης Λαζάρου. Μοιρολόγι. (Θάνατος μοναχογιοῦ στὴν Ξενητεία). *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 3(1955) 17.
200. Τὸ Μοιρολόι τῆς Παναγίας (Σπηλιανῆς). *Νισ. Χ.*, (1957) 17 24.
201. Νισυριακὸν Δημοτικόν. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 18 27.
202. Νισύρικο Δημοτικόν. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 16, καὶ ἄλλο εἰς σελ. 28.
203. Παλῆὸ Νισύρικο Νανούρισμα. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 24.
204. Κατάρα. (Δημοτικὸν Νανούρισμα). *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 26.
205. Νισύρικο μοιρολόγι. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 37.
206. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, Κ. Ι. Λεβέντης καὶ Χάρος. (Συλλογὴ—). *Νισ. Χ.*, 4(1958) 20 19.

ΙΧ. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

216. **Αινίγματα Νισύρου.** *Γνωμ.*, περ. Β'. 112 (Σεπτ. 1952) 8, 124 (Μαρτ.-'Απρ. 1954) 11, 127 ('Οκτ.-Δεκ. 1954) 8.

Χ. ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣΥΣΤΑΣΕΙΣ (1)

217. ΜΑΝΕΣΗ, Σταύρου. **Γειτονικές Φιλοφρονήσεις και Νισυριώτικες Αυτόσυστάσεις.** *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 47-48.

ΧΙ. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

218. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμανουήλ Ι. **Νεκρικά Χριστούγεννα.** ('Από τή Θρησκευτική Ζωή τῆς Νισύρου). *Αδγή*, 6(1925) 101 (1 'Ιαν.).

ΧΙΙ. ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

219. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. **Περιγραφή άπαλαιού Νισύρικού Σπιτιού.** *Γνωμ.*, 5(1936) 53 6, 54 7, 55 5, 56 15-16, 57 15-16, 60 5, 61 6, 62 6, 14. Και εις : *Νισ. Χ.*, 4(1957) 19 32-37.

ΧΙΙΙ. ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ — ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

220. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Έμμ. Ι. **Παιδική 'Ανάστασις.** *Αδγή*, 108 (15 'Απριλίου 1925).

221. ΣΤΡΙΚΗ, Δημητρίου Α. **Τὸ Κασόνι.** (Νισύρικες 'Ιστορίες). *Γνωμ.*, 5 ('Οκτ.-Νοεμβρ. 1936) 56 10, 17.

222. ΣΤΡΙΚΗ, Δ. Α. **'Α λά Βάρνα.** (Νισύρικες 'Ηθογραφεῖς). *Γνωμ.*, 6 ('Ιαν. 1937) 57 11-12.

223. ΚΑΖΑΒΗ, Γ. Ν. **Γκλεούδια.** (Παιδικαὶ 'Αναμνήσεις). *Γνωμ.*, 9 (Σεπτ. 1937) 62 11.

224. ΚΑΖΑΒΗ, Γ. Ν. **Τοῦ 'Αρμαστοῦ τὸ Πάθημα.** (Παιδικαὶ 'Αναμνήσεις). *Γνωμ.*, 7 (Νοεμβρ. 1937) 64 10, 13.

Γ Λ Ω Σ Σ Ο Λ Ο Γ Ι Α

225. COLLITZ, Hermann. **Sammlung der griechischen Dialekt-Inschriften.** von F. Bechtel, A. Bezenberger, F. Blass, H. Collitz, W. Deecke, A. Fick., G. Hinrichs, R. Meister. Herausgegeben von ——. Göttingen, Verlag von Vandenhoeck & Ruprecht, 1884-1910. (Τόμοι 4, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ 3ος διαιρεῖται εἰς 2 μέρη καὶ ὁ 4ος εἰς 4).

Εἰς τὸν τόμον 3¹ περιλαμβάνονται : **Die Inschriften von...**

(1) 'Ιδὲ καὶ λῆμμα 232.

Astypalaia, Telos, Nisyros... bearbeitet von Fritz Bechtel, *Περὶ Νισύρου* εἰς σελ. 220-222.

Εἰς τὸν τόμον 4³ περιλαμβάνονται: **Grammatik und Wortregister zu den Inschriften von... Astypalaia, Telos, Nisyros...** von Paul Drathschmidt. *Περὶ Νισύρου* εἰς σελ. 486-490.

226. BECHTEL, Friedrich. **Die Griechischen Dialekte**. Berlin (Weidmannsche Buchhandlung) 1921-1923, 8ο, σελ. VI+477, VI+4 ἄ.α.+951. Εἰς τὸν 2όν τόμον ὁ ὁποῖος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς: **Die Westgriechischen Dialekte**, δημοσιεύονται τὰ περὶ τῆς διαλέκτου τῆς Τήλου, Νισύρου, Ἀστυπαλαίας (σελ. 609-614). ΓΕΡΜ. 98

227. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. [νῦν Μητροπολίτου Κῶ]. **Νισυριακὸν Λεξικόν**. Συλλεγὲν ὑπὸ τοῦ ——. Ἀπὸ Α-Δ [μέχρι τέλους τοῦ Γ]. *Ἀργή*, (1927) 154-182. Ἀπὸ τὸ Δ (1929) 204, 207-210 (1930) 222-224.

228. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως **Νισυρος**. *Γνωμ.*, 7 (Μαρτ. 1938) 67 4-5.

229. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. «Μοῦργος», «μουργούνια». *Ἀργή*, (1938) 391.

230. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. Ἡ **Μαγκαφοῦ**. *Ἀργή*, (1939) 428.

231. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. **Περὶ τῆς Νισυριακῆς Διαλέκτου**. Ἔργασια τοῦ Νισυρίου Λογίου Ἰωάννου Λογοθέτου. *Ἀργή*, (1939) 444.

231α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα Ο. **Νισυριακὴ Ποίησις**. Ἴδὲ λῆμμα 185.

232. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου. Ὑβρεις τοῦ **Νισυριακοῦ Λεξιλογίου**. *Νισυριακά*, II (1965) 209-214.

Τ Ο Π Ω Ν Υ Μ Ι Α (')

233. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΑ. Ἴω. Ἡ **Παναγία ἢ Καλόγηρος Νήσος**. *Πανδώρα*. 4(1853-4) 542-544.

234. [ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ.]. Ὁ **Βράχος τῶν Καλογήρων**. *Γνωμ.*, I (Ὀκτ. 1932) 12 24-25. [Ἀναδημοσίευσίς ἐκ τοῦ *Νισυριακοῦ Ἡμερολογίου*, τοῦ 1923].

(1) Σχετικῶς ἰδὲ τό: ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Εἰς τὸν «Καλόγερον» τῆς Ἀνδρού. Ἐφημερίς: *Ἀπόριώτης*, 952 (13 Μαΐου 1939).

235. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Γ. Εἰς βωμός. [Πρόκειται διὰ τὴν Κουκκούλαν τοῦ Λαπαρδᾶ]. *Γνωμ.*, 3(Σεπτ. 1934) 32 10. [Σχετικῶς ἰδὲ τό : «Ἄνοσιουργήματα» ὑπὸ Λ. Κ. Κοντοβεροῦ. *Γνωμ.*, 4 (Φεβρ. 1936) 10 10].

236. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Τὰ ὀνόματα τῶν περιφερειῶν κτλ. τῶν τριῶν περιοχῶν τῆς Νισύρου. *Γνωμ.*, 7 (Ὀκτ. 1937) 63 22-29.

237. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου, Κ. Τὰ τείχη τῆς Νισύρου. [Περὶ τῆς τοποθεσίας «Κοχλάκους»]. *Ἁτλαντίς*, 29 (Αὐγ. 1937) καὶ *Γνωμ.*, 7 (Ὀκτ. 1937) 63 6-7.

238. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Συμπλήρωσις ὀνομάτων τῆς Τοπογραφίας τῆς Νισύρου. *Γνωμ.*, 7 (Φεβρ. 1938) 66 4-7.

239. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Πότε ἡ Νίσυρος ἐκαλεῖτο Πορφύρις. *Γνωμ.*, 7 (Ἄπρ. 1938) 68 3-5.

240. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ, Γ. Κ. Ἡ Καλάννα. *Νισ. Χρ.*, 1(1915) 17 καὶ 16.

241. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου. Ὄνόματα πόλεων καὶ περιφερειῶν τῶν τριῶν περιοχῶν τῆς Νισύρου. *Νισουριακά*, (λήμμα 34) 126-160. Ἄνάπτυπον 8ον, σελ. 31.

Ἰδὲ σχετικὰς : «Παρατηρήσεις» εἰς *Νισουριακά*, II (1965) ὑπὸ Σταύρου Μάνεση.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

242. ΠΑΛΗΟΥ ΝΙΣΥΡΙΟΥ. Πότε χτίστηκε τὸ πρῶτο σχολεῖο στὴ Νίσυρο. *Γνωμ.*, περ. Β', (1953) 119 17.

243. ΜΟΥΡΑ, Κ. Τὸ Γυμνασιακὸν Παράρτημα καὶ ἡ Ἐκπαίδευσις ἐν Νισύρῳ. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 14 15-22.

ΙΑΤΡΙΚΑ — ΘΕΡΜΟΠΗΓΑΙ

244. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ, Π. Περὶ τῶν ἀρχαίων θειούχων Θερμῶν ἐν Νισύρῳ τοῦ Ἀρχιπελάγους. *Bull. Corr. Hell.*, 15(1891) 488-490. Ἄνεδημοσιεύθη εἰς : *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 3(1955) 3-4.

245. ΦΛΕΓΕΛ, Κ. Μικρασιανὰ λουτρά. Ἡ νῆσος Νίσυρος καὶ αἱ θερμαὶ αὐτῆς. Μελέτη — Ἐκδίδεται ὑπὸ Γεωργίου Ι. Χατζηπλουσίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, [Τυπ. Ὀννίκ, Χαλεπλιάν-Γαλατᾶ] 1889, 8ον, σελ. 55+ῆ.

246. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Περὶ τῶν Ἱαματικῶν πηγῶν τοῦ Μανδρακίου Νισύρου. *Γνωμ.*, 6 (Ἰουν. 1937) 60 6-7.

247. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗ, Παύλου Ὀδ. Τὸ Ἡφαίστειο τῆς Νισύρου. Θειοχώματα—Ἱαματικῆς Πηγῆς. Ἐλ. Λοδ., 1(1945) 3 20-25.

248. ΠΑΡΘΕΝΙΑΔΗ Γ. Ἱστορία τῶν Λουτρῶν τοῦ Μανδρακίου Νισύρου. Νισ. Χ., 3(1957) 18 24.

249. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ὁ Ποδαλείριος καὶ ἡ Νίσυρος. Νισ. Χ., 4(1958) 21 17-20.

ΝΟΜΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

250. Νομικὰ ἔθιμα Νισύρου. Ἀθή, 19 (1 Φεβρ. 1940) 436 1

251. ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ, Ἐμμ. Ι. Θεμελειώδεις διατάξεις ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Καταστατικὸν Ὄργανισμὸν τῆς Κοινότητος Μανδρακίου [Νισύρου]. Ἀθή, (1923) 73-75 (1 Νοεμβρ.—1 Δεκ.). Ἀνεδημοσιεύθη εἰς Νισ. Χ., 6 (Ἰουν.—Αὐγ. 1960) 34 11-18.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

252. ΛΟΓΟΘΕΤΗ, Μιλτιάδου Ι. Τουρισμὸς καὶ Οἰκονομία τῆς νήσου Νισύρου. Νισσηριακά, (1963) (λῆμμα 34) 51-125. Ἀνάτυπον: 8ον σελ. 72.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ι. ΓΕΝΙΚΑ

253. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὰς ἀρχαιότητας τῆς Νήσου μας.—Τὸ Παληόκαστρον. Ὑπὸ ——. Γνωμ., 1(1931-32) 5 10-11. Ἀνετυπώθη μὲ μικρὰς παραλλαγὰς εἰς Νισ. Χ., 3(1957) 15 25-27.

254. ΚΑΤΣΙΜΑΤΙΔΗ, Μιχαῆλ Α. Ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἐν Νισύρῳ. Γνωμ., περ. Β' 119 (1953) (Ἄπρ.—Μάϊος) 18, 28.

ΙΙ. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ

255. JACOPI, Giulio. Scavi e ricerche di Nisiro. *Clara R.*, 6-7(1932-1934), Parte II, 469-552.

ΙΙΙ. ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ (1)

256. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ. Ἐπιγραφή εὐρεθεῖσα ἐν Νισύρῳ. *Παρθασσός*, 2(1878) 153.

257. ΚΟΝΦΟΛΕΟΝΤΟΣ, Α. Ε. Ἐπιγραφή τῆς Νήσου Νισύρου. *Mill. D. Inst.*, 15(1890) 134.

(1) Ἐκὲ λήμματα 225 καὶ 226.

258. ΧΑΒΙΑΡΑ, Μιχαήλ. Εἰς Νισύρου Ψήφισμα. *Αρχ. Ε.*, (1913) 103.
259. ΧΑΒΙΑΡΑ, Μιχαήλ Δ. Νισύρου Ἐπιγραφαί. *Αρχ. Ε.*, (1913) 6-16 καὶ 103. [Ἴδὲ λήμμα 262].
260. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ, Ἀχ. Σπ. Νισύρου Ἐπιγραφή. *Αρχ. Ε.*, (1914) 3.
261. ΧΑΒΙΑΡΑ, Δημ. Ἡ Ἀνάγλυπτος Ἐπιτυμβία Στήλη τῆς Νισύρου. *Ἐλπίς*, (1917), ἀριθ. 60-61.
262. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου. Νισύρου Ἐπιγραφαί. *Νισ. Χ.*, 5(1959), 30-31 30-32 καὶ 6(1960) 32 22-26. [Ἀναδημοσίευσις καὶ σχόλια ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἀριθ. 9 τῆς σχετικῆς πραγματείας τοῦ Μιχαήλ Χαβιαρᾶ τῆς δημοσιευθεΐσης εἰς *Αρχ. Ε.*, 1913 σελ. 6-16 καὶ 103].

ΙV. Γ Λ Υ Π Τ Ι Κ Η

263. LECHAT, Henri. Stèle de Nisyros. *Rev. Et. Gr.*, 16(1901) 420. Ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ Λ. Κοντοβεροῦ εἰς *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 21-22.
264. REINACH, Salomon. Stèle funéraire découverte à Nisyros. *Rev. Arch.*, Σειρὰ 3. 39(1901), 158-166. Ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ Λ. Κοντοβεροῦ *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 18-21.
265. MENDEL, Gustave. Stèle funéraire d'un discobole. *Mend. S.*, τόμ. Α', 11 σελ. 73-76.
266. MENDEL, Gustave. Petite tête de femme (?). *Mend. S.*, τόμ. Β', σελ. 124.
267. MENDEL, Gustave. Stèle funéraire de Markia Antonina. *Mend. S.* τόμ. Γ', σελ. 102.
268. MENDEL, Gustave. Stèle funéraire d' Euphrosyna. *Mend. S.*, τόμ. Γ' σελ. 101-102.
269. REINACH, S. Stèle funéraire découverte à Nisyros. *Amalthee*, τόμ. Β' 237-242.
270. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου. Ὁ Ἔφηβος τῆς Νισύρου. (Ἀπὸ τοὺς Ἀρπαγέντας Θησαυροὺς μας). *Νισ. Χ.*, 3(1957) 19 17-23. Καὶ εἰς τὸ ἐβδομαδιαῖον παράρτημα τῆς «Ἀτλαντίδος» Ν. Ὑόρκης τῆς 19 Ἰαν. 1958 σελ. 3.

V. Ν Ο Μ Ι Σ Μ Α Τ Ι Κ Η

271. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λ. Νομίσματα τῆς Νισύρου 300-166 π.Χ. *Γρωμ.* 1(1932) 4 6. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς: *Νισ. Χ.*, 2(1956) 13 28.

272. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζ. Κ. Ἀρχαῖα Νομίσματα τῆς Νισύρου. Γνωμ. 3(1933) 28 10-11. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς Νισ. Χ., 3(1957) 17 23-24.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ — ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ (1)

273. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗ, Πανάγου Ὁδ. Στατιστικὰ Στοιχεῖα Νισύρου. Μερῖμνη τοῦ — Νισ. Χ., 2(1956) 12 15-16.

274. ΜΟΥΡΑ, Κωνστ. Δημογραφικὸν πρόβλημα καὶ Γεωργία (Νισύρου). Νισ. Χ., 3(1957) 15 17-23. Ἴδὲ σχετικῶς καὶ τὸ κατωτέρω.

275. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ, Γιάννη. Ἀπόψεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γεωργίας τοῦ τόπου μας. Νισ. Χ., 3(1957) 16 19-22.

ΣΩΜΑΤΕΙΑ — ΕΠΕΤΗΡΙΔΕΣ — ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ (1)

276. ΚΑΖΑΒΗ, Ἰακώβου. Καλλιτετές — (Ἱστορικὸν Νισυριακὸν Διήγημα). Ἡ Δράσις τῶν Νισυριακῶν Σωματείων τῆς Ἀμερικῆς 1904-1916. Νέα Ὑόρκη, Τυπ. Κόσμος 1916, 8ον, σελ. 79.

277. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ. Νισυριακὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1923. Ἔτος πρῶτον. Κῶς, Τυπ. Ν. Νικολαΐδης, 1922. 8ον, σελ. 80.

Κρίσεις: Γνωμ. 7(1922) 12 25.

278. 50ετηρίς. Γνωμαγόρας 1903-1953. [Νέα Ὑόρκη] 1953. 8ον.

Μόνον αἱ πρῶται 30 σελίδες περιέχουν ποικίλον κείμενον. Αἱ λοιπαὶ ἀποκλειστικῶς διαφημίσεις.

279. ΚΟΥΜΕΝΤΟΥ, Γεωργ. Ι. Τὰ Χρονικὰ τῆς «Πορφυρίδος» Ρόδου ἀπὸ 15ετίας μέχρι τοῦ Μαρτίου 1962. Νισυριακά, Ι (1963) 118-125.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (2)

280. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗ, Ἰωάννου Ε. Δράματα ἐν Νισύρῳ. Μυθιστορία πρωτότυπος. Ἐκδίδεται ἀδεία τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου

(1) Ἴδὲ ἐπίσης εἰς Νισυριακά τόμ. Ι (1963) σελ. 15-17, μετάφρασιν ἀπὸ τὸ περὶ Δημογραφίας ἔργον τοῦ Livio Livi.

(2) Ἐδῶ πρέπει νὰ μνημονευσθῶν καὶ τὰ «Λευκώματα» τὰ ὁποῖα ἐκδίδονται κατ' ἔτος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑτησίου χοροῦ τῶν διαφόρων ἐν Ἀμερικῇ Νισυριακῶν Σωματείων. Ὅλιγα ἐξ αὐτῶν περιέχουν, ἐκτὸς τοῦ προγράμματος τῆς ἐσπερίδος καὶ τῶν διαφημίσεων, μερικὰς σελίδας μὲ ἐνδιαφέρουσαν ὕλην. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὰ περιοδικὰ Δελτία τὰ ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῶν Νισυριακῶν Σωματείων τῆς Ἀμερικῆς: Γνωμαγόρας, τὸ ὁποῖον ἤρχισε ἐκδιδόμενον τὸν Νοέμβριον τοῦ 1931 καὶ τὸ: Παναγία Θεομηνὴ τὸ ὁποῖον ἤρχισε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1953. Διὰ τὰ ἄλλα περιοδικὰ ὡς τὰ Νισυριακά Χρονικά, Νίσυρος κλπ. Ἴδὲ τὰς Βραχυγραφίας.

(3) Ἴδὲ καὶ τὸ λήμμα 276 καθὼς καὶ τὴν ὑπόσημ. τῆς σελ. 243.

τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ Γεωργ. Ι. Χατζηπλουσίου. Κωνσταντινούπολις (ἄ.τυπ.) 1896, 12ον, σελ. 231+1 ἄ.ἄ.+στ'+1 ἄ.ἄ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ (1)

281. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα. Οἱ ἀείμνηστοὶ λόγιοι μας. Ἰω. Λογοθέτης καὶ Γεώργιος Παπαδόπουλος. *Γνωμ.* 2 (Ὀκτ. 1933) 24 9, 3 (Νοέμ. 1933) 25 11-12, 26 11-12. Ἴδὲ συμπληρωματικῶς : *Γνωμ.*, 19 (Ἰαν. 1934) 26 12-13.

282. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα Ὁ. Κωνσταντῖνος Ξένος. *Γνωμαγόρας*, 3 (Σεπτ. 1934) 32 6-7 καὶ 10.

283. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ὁ Ἀησιμονημένος ἄνθρωπος τῆς Νισύρου. (Ἱστορικαὶ Μελέται). *Ἀτλαντίς*, 25 Ἰουλ. 1937. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς : *Γνωμ.*, 6 (Ἰουλ.-Αὔγ. 1937) 61 4-5.

284. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Ὁ Μελέαγρος. [Οἰνείδης]. *Γνωμ.*, 7 (Αὔγ. 1938) 72 3.

285. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. Γνωμαγόρας Δωροθέου Νισύριος. *Γνωμ.*, 8 (Ὀκτ.-Νοέμ. 1938) 74 4-5. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς τὸ λῆμμα 278 εἰς σελ. 26-27.

286. Νισύριος ὁ πρῶτος Ἑλλην Δημοσιογράφος Ἀμερικῆς καὶ ἡ Ἐφημερίς του. [Περὶ τοῦ Κ. Φασουλαρίδου]. *Γνωμ.*, 3 (1953-4) 123 4. Ἀπόσπασμα ἀπὸ Διάλεξιν τοῦ Δ. Καλλιμάχου δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν Κυριακάτικον Ἐθνικὸν Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης τὴν 14 Φεβρ. 1955. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς *Νισ. Χ.*, 6 (1960) 32 20-21. Σχετικῶς ἰδὲ καὶ τὸ κατωτέρω.

287. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Νικήτα. Κωνσταντῖνος Δ. Φασουλαρίδης. *Νισ. Χ.*, 6 (1960) 33 10.

288. ΙΕΡΟΜΝΗΜΟΝΟΣ, Ἰωάννου Κ. Ἰωάννης Μ. Καμπαλούρης. Γιάγκο Ἐφένδης. *Νισ. Χ.*, 5 (1959) 28-29 31-32.

289. Κωνσταντῖνος Μούρας. (Νισυρ:ακὰ Πένθη). *Νισ. Χ.*, 7 (1961) 37 3-13.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

290. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ, Ἀχ. Σπ. Νισυριακὰ ἔγγραφα. Α'. Ἐγγραφα τῆς Ἑταιρίας. Β', Πρόλογος Παλαιοῦ Κτηματολογίου. *Φ.τ.λ.*, 1 (1922-1923), 2 & 3 10-11.

(1) Αἱ βιογραφίαι ζώντων Νισυρίων δὲν περιλαμβάνονται ἰδῶ.

291. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ, Ἀχ. Σπ. **Νισυριακά ἔγγραφα**. Α' Ἐγγραφα τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Β' Πρόλογος Παλαιοῦ Κτηματολογίου τῆς Νισύρου. Γ' Ἐγγραφα Νοταριακά. *A.I.E.E.*, 9(1926) 556-566.

292. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Π. **Ἐγγραφα Δωδεκανησιακά**. *Ἑλληνικά*, 1 (1928) 118-137 [περιέχει ἔγγραφα Συμαίων, Νισυρίων & Κασίων].

293. ΠΑΡΘΕΝΙΑΔΗ, Γ. Ε. **Νισύρικα Ἐγγραφα**. (Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱατροῦ —) *Γνωμ.*, περ. Β'. 110 (Ἰουν. 1952) 4, 10.

294. **Ἱστορικὸν Ἐγγραφοῦ Νισύρου**. (Εὐχαριστήριον τῶν Νισυρίων πρὸς τὸν Ἰταλὸν Διοικητὴν διὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀποδόσεως τῶν νήσων εἰς Ἑλλάδα, τὸ 1921). *Γνωμ.*, περ. Β'. 2(Ἀπρ. Μάϊος 1953) 119 23.

295. ΦΩΤΙΑΔΟΥ, Γεωργίου Ι. **Παλιὸ Νισύρικο ἔγγραφο**. Φροντίδι τοῦ—, *Νίσυρος*, «ἐκδ.» 2(Ὀκτ. 1954) 18-19.

296. ΖΑΠΕΤΗ, Ἀχιλ. (Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ—) **Παλαιὰ Ἐγγραφα Νισύρου**. *Γνωμ.*, περ. Β'. 3(Ἰουλ. Αὐγ. Σεπτ. 1954) 126 4, 4 (Ὀκτ. Νοέμ. Δεκ. 1954) 127 6.

297. ΦΡΑΝΖΗ, Νικολάου Ε. (Φροντίδι τοῦ —) **Παλαιὰ Ἐγγραφα Νισύρου**. *Γνωμ.*, περ. Β'. 4(Ἰουλ. Αὐγ. Σεπτ. 1955) 11, [πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους 1806 καὶ ὄχι 1086].

298. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗ, Κ. **Ἱστορικά Ἐγγραφα Νισύρου**. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 14 23-25, 15 28-30, 16 29-30, 17 25-26, 18 28-30, 19 29-31 (1958) 20 25-28, 21 27-29, 22 30-31, 23 32, 30-31 23-27.

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

299. ΓΕΛΕΩΝ, Μ. Ι. **Παλαιὰ ἀκμὴ Νισύρου**. *Φ.τ.Α.* 1(1922) 1 10-11. [Ἀνεδημοσιεύθη εἰς *Νισ. Χ.*, 5(1958) 24 10-11].

300. BASSO, Lelio. **Nell' Oriente Italiano. Nisiro. Ill. Col.**, 4 (Luglio 1924) σελ. 222-224.

301. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου Κ. **Ληστεῖαι καὶ ἀπαγωγαὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας**. Θαῦμα σ' ἓνα Νισυρόπουλο ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ Τούρκου Πασᾶ. *Γνωμ.*, 73 (Σεπτ. 1938) 3.

302. CASAVIS, J. **Nissyros. From Prehistoric to Hellenistic age. Series One, Book One**. New York City, ἄ. τυπ., 1939, 8ον, σελ. 15. [Καὶ ὡς συνέχεια τούτου τό]:

303. CASAVIS, J. Nissyros. From the Hellenistic to the Roman Period. Series One, Book two. New York City, ἄ. τυπ., 1947, 8ον σελ. 13.

304. ΣΚΑΝΔΑΛΙΟΥ, Παπαγιάννη. Ἔνα ἡρωϊκὸ ἐπεισόδιο στὴ Νίσυρο. (Ἄπ' τὰ χρόνια τοῦ πολέμου [τοῦ 1945]). *Νισ. Χ.*, 1(1955) 10 12-13.

305. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα. Ἡ Νίσυρος στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. *Περ. Β'*, 108 (Μαρτ. 1952) 4, 8, 10.

306. Ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ἱστορίαν τῆς Νισύρου. *Γνωμ.*, περ. Β'. 2 (Ἄπρ.—Μάϊος 1952) 109 15, 24.

307. ΚΟΚΚΙΝΟΥ, Μιχαὴλ Δ. Ἱστορικὰ Σημειώματα. Ἡ Μάχη τῆς Νισύρου. Ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου Λοχαγοῦ Εὐαγγέλου Χατζηευαγγέλου [Δεκ. 1944]. *Γνωμ.*, περ. Β', 2(Φεβρ. 1953) 117 6.

308. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ, Λαζάρου. Ἡ πρώτη ἐν περιλήψει χιλιετῆς Ἱστορία τῆς Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 1(1955) 4 4-5 10.

309. ΒΕΡΔΕΛΗ, Ν. Κ. Μία ἐνδιαφέρουσα Πτυχὴ ἀπὸ τὴν Νεωτέραν Ἱστορίαν τοῦ Νησιοῦ μας. (Πῶς εἶδε ἓνας Γερμανὸς τὸ νησί μας στὰ 1841). *Νισ. Χ.*, 1(1955)-5 10-11.

Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ L. Ross.

310. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ, Κώστα Ὁδ. Τὰ γεγονότα τοῦ Ἰουνίου 1903. (Ἱστορικὰ θέματα) *Νισ. Χ.*, 2(1956) 12 25-28 13 18-19.

311. ΧΑΛΙΑΣΟΥ, Νικολάου. Σελίδες ἀπὸ τὴν Δουλείαν τῆς Δωδεκανήσου. Εἰδικώτερον Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 3(1957) 18 11-18.

312. ΚΟΥΜΕΝΤΟΥ. Νικήτα. Τὸ Χρονικὸ τῆς Κατοχῆς Νισύρου. *Νισ. Χ.*, 4(1958) 20 21-24 21 23-26, 22 27-29, 23 27-31, 24 13-16.

313. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ, Ἀναστ. Ἡ Κῶς, ἡ Νίσυρος, ἡ Κάλυμνος καὶ αἱ γειτονικαὶ νῆσοι κατὰ τὸν Κρητικὸν πόλεμον (205-204 π.Χ.). *Νισυρῖακά*, I (1963) 18-31. Καὶ ἀνάτυπον.

314. ΑΝΤΑΠΑΣΗ, Ἄντ. Μ. Ἡ Κοινότης Ἐμπορευοῦ καὶ ἡ Μετανάστευσις. *Νισυρῖακά*, I (1963) 126-135.

ΓΕΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΑΙ

315. Νίσυρος. *Ἀθήν.*, 7(15 Δεκ. 1926) 148.

316. ΜΑΥΡΗ, Ν. Γ. Οἱ ξένοι Περιηγηταὶ καὶ Γεωγράφοι διὰ τὴν Νίσυρον. *Νισυρῖακά*, I (1963) 7-17.

- * Ἄστερισκος πρὸ τοῦ λήμματος σημαίνει ὅτι τοῦτο δὲν περιεγράφει ἐξ αὐτοψίας.
- Ὁ ὀβελὸς ὑποδηλοῖ τὴν ἀκριβῆ θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡμεῖς πάντοτε προτάσσομεν αὐτὸ τοῦ τίτλου.
- [] Ἐντὸς ἀγκυλῶν τίθενται ἰδικαί μας πληροφορίαι ἐξ ἄλλων πηγῶν ἢ ἐπεξηγηματικαὶ προσθήκαι.
- ... Σημαίνει ὅτι παρελείφθησαν λέξεις ἐκ τῆς σελίδος τοῦ τίτλου.
- < > Ἐντὸς γωνιακῶν ἀγκυλῶν τίθενται πληροφορίαι ληφθεῖσαι ὄχι ἐκ τῆς σελίδος τοῦ τίτλου ἀλλὰ ἐξ ἄλλων σελίδων τοῦ βιβλίου.
- ἄ.ἄ. Σελίδες ἢ φύλλα ἄνευ ἀριθμήσεως.
- [sic] Σημαίνει πιστὴν ἀντιγραφὴν τυπογραφικοῦ ἢ ἄλλου λάθους.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ (')

- Αἰώνας* Ὁ Αἰώνας μας : Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικό.
- Ἄπ' ὄλα* Ἄπ' ὄλα : Λογοτεχνικὸν περιοδικόν.
- Ἀρχ. Ἐ.* Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς, ἐκδιδομένη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.
- Ἀτλαντίς* Ἀτλαντίς, Ἡμερησίᾳ ἐφημερίς. Νέα Ὑόρκη.
- Γνωμ.* Γνωμαγόρας : Δελτίον [πολυγραφημένον] τοῦ ὁμώνυμου Νισυρ. Συλλόγου Νέας Ὑόρκης.
- Α.Ι.Ε.Ε.* Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος.
- Δωδεκανησιακῆ* Δωδεκανησιακὴ : Δεκαπενθήμερος ἐφημερίς. Ὅργανον Δωδεκαν. Νεολαίας Ἀθηνῶν.
- Δωδ. Ἀλ.* Δωδεκάνησος : Ἐβδομ. ἐφημερίς. Ἀλεξάνδρεια.
- Δωδ. Ἐπιθ.* Δωδεκανησιακὴ Ἐπιθεώρησις.
- Δωδ. Ἡμ.* Δωδεκανησιακὸν Ἡμερολόγιον. Ἀλεξάνδρεια.
- Ἐθν. Κ.* Ἐθνικὸς Κῆρυξ : Ἡμερησίᾳ ἐφημερίς Νέας Ὑόρκης.
- Ἐκκ. Φ(αρ.)* Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος : Ἐκδοσις Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.
- Ἐλ. Δωδ.* Ἐλεύθερα Δωδεκάνησα.
- Ἑλλάδα* Ἑλλάδα : Μηνιαία Ἐπιθεώρησις.
- Ἑλληνικά* Ἱστορικὸν περιοδ. Δημοσίευμα. Ἀθῆναι—Θεσσαλονίκη.
- Ἑλπίς* Ἐβδομαδιαία ἐφημερίς ἐκδιδομένη ἐν Σύμῃ (1916-1918).
- Ἐπετ. Βυζ.* Ἐπετηρίς Βυζαντινῶν Σπουδῶν.

(1) Ὅπου δὲν ἀναφέρεται τόπος ἐκδόσεως σημαίνει ὅτι τὸ περιοδικὸν ἢ ἡ ἐφημερίς ἐκδίδεται ἢ ἐξαρθέτο εἰς Ἀθήνας.

- Ζ. Ἱστ. Ἐκκλ.* Ζερλέντη Π. Ἱστορικαὶ Ἔρευναι περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου Θαλάσσης. 2 Τόμοι. Ἐρμούπολις, 1913-1922.
- Ἡμ. Μικρ.* Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον, Σάμος.
- Ἡμ. Ροδ.* Ροδιακὸν Ἡμερολόγιον, Εὐσταθ. Στ. Λαγκάνη. Τόμος Α'. [1929]. Ἀθήναι. Τόμος Β'. 1930. Ρόδος.
- Θησαυρὸς* Ἑβδομαδιαία Ἐγκυκλιόπ. Ἐπιθεώρησις.
- Καθημερινή* Ἡμερησία ἐφημερίς.
- Κρητ. Ἔστ.* Κρητικὴ Ἔστια. Χανιά.
- Κωνστ. Φιλ.* Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Σύγγραμμα περιοδικόν.
- Λαογραφία* Δελτίον τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἐταιρίας.
- Μάχη* Μάχη: Ἑβδομαδιαία ἐφημερίς.
- Μετ.* Μετέωρα: Μηνιαῖο περιοδικό. Τρίκαλα-Θεσσαλίας.
- Ν. Ἔστ(ία)* Ν. Ἔστια: Δεκαπενθήμερον περιοδικόν.
- Νεολόγος* Ἡμερησία ἐφημερίς.
- Νισ. Ν.* Νισυριακὰ Χρονικά: Ὅργανον τοῦ Συλλόγου τῶν Νισυρίων Ἀθηνῶν-Πειραιῶς «Ὁ Γνωμαγόρας».
- Νισυριαζὰ* Νισυριακὰ: Ἰδὲ λήμμα 32, I τόμ. (1963), II τόμ. (1965).
- Νίσυρος* Ἡ Νίσυρος: Διευθ. Γεώργ. Ν. Καζαβῆς. Νέα Ὑόρκη.
- Πανδώρα* Σύγγραμμα περιοδικόν ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.
- Παρνασσὸς* Μηνιαῖον περιόδ. τοῦ Φιλολ. Συλλόγου Παρνασσός.
- Πλάτων* Δελτίον τῆς Ἐταιρίας τῶν Ἑλλήνων Φιλολόγων. [Καὶ ἡ παλαιότερα ἔκδοσις τοῦ Ἑλλήν. Διδασκ. Συλλόγου].
- Φ.τ.Α.* Φωνὴ τῆς Δωδεκανήσου. Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.
- Χρυσάλλις* Χρυσάλλις: Σύγγραμμα περιοδικόν.
- Amalthee* Mélanges d' Archéologie et d' Histoire. Paris, E. Leroux, 1930-1931. 3 τόμοι.
- Ann. Brit. Sch.* Annual of the British School at Athens.
- Ann. Chim. Phys.* Annales de Chimie et de Physique. Paris.
- Atti Acc. Lincei* Atti della R. Accad. Naz. dei Lincei. Roma.
- Bull. Corr. Hell.* Bulletin de Correspondance Hellénique-Paris.
- Bull. Soc. Geol.* Bulletin de la Société Géologique de France. Paris.
- Clara R.* Clara Rhodos. (Istituto Storico-Archeologico, Rodi).
- Compte-R. Ac. Sc.* Compte - Rendus Hebdomadaires des Séances de l' Académie des Sciences Paris.
- Courrier* Le Courrier de Smyrne. Ταχυδρόμος τῆς Σμύρνης. Σμύρνη.
- Enc. It.* Enciclopedia Italiana, Roma.

<i>Folk-Lore</i>	Folk-Lore. London.
<i>Institut</i>	L' Institut. Paris.
<i>Jour. Am. Folk.</i>	Journal of American Folklore. Philadelphia.
<i>Mem. Sc. Bologna.</i>	Memorie della R. Acc. delle Scienze dell' Istituto di Bologna. Bologna.
<i>Mend; S.</i>	Musées Imperiaux Ottomans. Catalogue des Sculptures Grecques et Byzantines par Gustave Mendel... Constantinople... 1912-1914, 4ov, 3 τόμοι.
<i>Mess. Athènes</i>	Messenger d' Athènes. Ἡμερησία ἑφημερίς.
<i>Mitt. D. Ist.</i>	Mitt(h)eilungen des K. Deutschen Archäologischen Instituts. Athen. Athenische Abteilung.
<i>Museum</i>	Maanblad voor Philologie en Geschiedenis. Leiden.
<i>Petermann's Mitt.</i>	Petermann's Geographische Mitteilungen. Gotha.
<i>Rev. Arch.</i>	Revue Archéologique. Paris.
<i>Rev. Ét. Gr.</i>	Revue des Études Grecques. Paris.
<i>Vie (d' Italia)</i>	Le Vie d' Italia e dell America Latina. Milano.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰ λήμματα

- Ἄνδριωτάκης, Κώστας Δ. 114.
Ἄνδριωτάκης, Κ. Ν. 93.
Ἄνδριωτάκης, Ν. Χ. 10, 11, 97.
Ἀνταπάσης, Ἀντ. Μ. 314.
Ἀντωνιάδου, Σοφία 212.
Ἀρμάς (Ψευδ), 141-145, 156.
Βερδελής, Ν. Κ. 309.
Βρόντης, Ἀναστάσιος 32.
Βροῦζου, Μαρία 196.
Γεδεών, Μ. Γ. 299.
Γεωργιάδης, Γ. 2, 36, 59, 60.
Γεωργιάδης, Α. Ν. 58.
Γεωργιάδης, Ἀλέξανδρος 75.
Γιανναῖος, Ἰ. 167.
Γνωμιγόρας, Δωροθέου 285.
Γρίσπος, Π. 91.
Δαδῆκης, Σοφ. 91.
Δε Κιγιάλας, Γω. 233.
Λισμαντάρης, Αχ. Σ. 140, 260, 290, 291.
Ἐρμανουήλ, Μητροπολίτης Κῶ 186 :
Καρπαθίου, Ἐμμ.
Ζαπέτης, Ἀχιλλεὺς 296.
Ζαχαριάδης, Γ. Κ. 65, 116, 240, 275.
Ζεφλέντης, Περ. 62.
Θεοδωροπούλου Ἄδρα, Σ. 212.
Θέρπος, Ἄγις 91.
Ἰβρητίτης, Ἀθανάσιος 67, 74.
Ἰερομνήμων, Ἰω. Κ. 288.
Καζαβῆς, Γεώργιος Ν. 130, 133, 188, 189, 223, 224.
Καζαβῆς, Ἰάκ. 28, 74, 276, 302, 303.
Καλοῦθρου Περ. 85, 86.
Καρμάς, Γεώργ. Α. 190.
Καρπαλοῦρης, Ἰωάννης Μ. 288.
Καρσβάκη, Καλλιόπη. Α. 118, 191.
Καραναστάσης, Ἀναστ. 94, 95, 135, 313.
Καρπαθίου, Ἐρμανουήλ 13, 4-7, 68-72, 76, 77, 92, 99, 101-105, 110, 111, 121, 127, 128, 139, 149, 151, 152, 153, 162, 169, 180, 214, 218, 220, 227, 229, 230, 231, 251 καὶ ὑποσημ. σελ. 248.
Καρταπάνη. Εὐτυχία 192.
Κατοματίου, Εἰρήνη 175.
Κατοματίδης, Μιχ. 254.
Κεντρῆς Σ. 198.
Κόκκινος Μιχ. Δ. 307.
Κοντολέων, Α.Ε. 257.
Κοντοβερός, Λάζαρος, 23, 24, 27, 29, 47, 50, 78, 157, 158, 161, 163, 208, 209, 228, 236-239, 241, 246, 249, 253, 262, 270-272, 283, 284-301, 308.
Κοντογιάννης, Π. 292.
Κόρπας, Πάνος 91.

Κουμέντος, Νικήτας 84, 279, 312.
 Κουφής, Σταμ. 136.
 Κρητικός, Παν. 66, 83.
 Λαδίας, Σ. 91.
 Λογοθέτης, Ίωαν, 26, 165, 170-172,
 279.
 Λογοθέτης, Μ. Ι 25, 252.
 Λογοθέτου, Καλη 166.
 Λ[υκούδης], Σ. Ε. 21.
 Μα-Σχιν (Ψευδ) 125.
 Μάνσεης, Σταύρος 217
 Μαντουδάκη, Κ. Ε. 194.
 Ματσογιαννής, Ἄποστολος 20.
 Μιυρής, Ν. Ρ. 316.
 Μαυρουδή, Καλλιόπη Λαζάρου 193, 199.
 Μαυρουδης, Κώστας Μ. 79.
 Μεταφρος, 282.
 Μ.γαηλίδης—Νουόςρος, Γ. 91.
 Μοτάκις, Σ. 91.
 Μούρας, Κ. 243, 274, 289.
 Μπαλαλάς, Δημ. Γ. ὑποσ. σελ. 243.
 Μπορνόβας, Ίωαν 55.
 Νικολόπουλος, Κ. Ι. 206, 207.
 Ξενος, Κωνστ. 282.
 Οἰκονομάκης, Γιάννης 174.
 Παλαμιάς Λεανδρος 213
 Παληός Νισύριος (Ψευδ.) 115, 117, 132,
 195, 242.
 Παντελίδης, Π. 28, 244.
 Παπαδόπουλος, Γ' 14, 98, 137, 138,
 215, 234, 277, 281.
 Παπάτσος, Ι. Μ. 31.
 Παρθενιάδης, Γ. Ε. 48, 293.
 Πολυχρόνιάδης, Δημ. 76.
 Ρέντζος, Ο. 44.
 Σακελλαριδης, Κώστας 106, 113, 185,
 211, 232, 281, 282, 298, 305, 310.
 Σακελλαριδης, Νικήτας 82, 119, 287.
 Σακελλαριδης, Παν. Ὀδ. 273.
 Σακελλαριδης, Παῦλος Ὀδ. 247.
 Σακελλαρίου, Γεώργιος 80, 81, 235.
 Σακελλαρίου, Κώστας 64.
 Σγουρός Κ. Α. 68.
 Σι-Σι (ψευδ.) 99, 100.
 Σκανδαλιός, Παπαγιάννης 304.
 Σπυριδάκης, Γ. Κ. 91.
 Σταματιάδης, Ἐπαμ. Κ. 256
 Στασινόπουλος, Ἐπαμ. Κ. 33.
 Σταυριανοῦ, Χαριτωμένη 197, 210.

Στράκης, Δ. Α. 88-90, 103, 109, 120
 122-124, 219, 221, 222
 Τσικουρονης, Μιχ. 56, 57, 87.
 Τσιριανλής, Αιμίλιος, 131
 Φισουλαριδης, Κωνστ. Δ. 284, 287.
 Φιλίππου, Ιωάνναφ. 159.
 Φλεγελ, κ. 12, 245
 Φριγκοπουλος, Ἰπποκράτης 10.
 Φρανζής, Νικόλαος Ε. 207.
 Φωτιάδης, Γεώργιος Ι. 295.
 Χ' Δημητρίου, Νικ. Δ. 107.
 Χαβιράς, Δημοσθ. 258, 259, 261.
 Χαλιάσος, Νικόλαος 311.
 Χατζηγιαννάκης, Ίω. Ε. 280.
 Χατζηδημητρίου, Ν. Δ. 160, 161, 168.
 Χατζηπλουσιος, Γ. Ι. 279.
 Χριστοφής, Χρ. Ν. 112.
 Passo, Lelio 300.
 Baud-Bovy, S. 212, 213.
 Bechtel, Friedrich 226.
 B[uj]ondelmonti, C. 22, 28.
 Burri, C. 54.
 Collitz, H. 225.
 Dawkins, R. M. 13, 23, 28, 91.
 Gantini, Tomm. 18.
 Gerola, G. 15.
 Gorceix, H. 27-45
 Grill, E. 51.
 Head 28.
 Hicks 28.
 Hiller von Gaertingen 28.
 Jacopi, Giulio 225.
 Jansen, W. H. 91.
 Lechat, Henri 263.
 Levi, Doro 25.
 Livi, Livio ὑποσ. 1 σελ. 252.
 Long, George 8.
 Martelli, Al. 52
 Maufly, H. R. 46.
 Migliorini, Elio 27.
 Mirambel, A. 212.
 Nickles, P.N. 91.
 Niggli, P. 54.
 Plieninger, F. 53.
 Reinach, Salomon 264, 269.
 Ross, L. 24, 28.
 Sappel, Karl 53.
 Wace, J. B. 13, 23.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΝΙΣΥΡΟΥ

Υπό ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΝΕΣΗ

ΤΟΥΣ Νισύριους (μέ τὸ νησί τους) δὲν εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσω ἐπὶ τόπου, μὰ στὴν Ἀθήνα, μέ τὰ γραφόμενα καὶ τὴ γενικώτερη δραστηριότητά των. Ἀπὸ τὸ 1955, μέ τὸ περιοδικό τους «Νισυριακά Χρονικά», πάντα μέ πολλὴν ἀγάπη φροντισμένο, ἀπὸ μιὰ συλλογὴ χαριτωμένων ιδιωματικῶν ποιημάτων τοῦ τραγουδιστῆ τοῦ νησιοῦ Δημήτρη Μπαλαλά, ἀπὸ τὰ πολυτελῆ «Νισύρου Λαογραφικά», τοῦ Γεωργίου Καζαβῆ (στὴν Ἀμερικὴ ἄριστα ἐγκατεστημένου), κι ἀπὸ τὰ λιγοστά χειρόγραφα γλωσσολογραφικοῦ ὕλικοῦ των (τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων/πόλεως, τοῦ Ἀχ. Διαμαντάρου καὶ τοῦ Ἀν. Καραναστάση) ἀποκείμενα στὸ Ἀρχεῖο τοῦ «Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης», τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Τελευταῖα, εἶχα τὴν πρόσθετη δυνατότητα νὰ φυλλομετρήσω, σὰν συντάκτης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, τὸ ἀπὸ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νησί χειρόγραφο γλωσσικοῦ ὕλικοῦ τοῦ συναδέλφου κ. Α. Καραναστάση καὶ ν' ἀκούσω τίς συμπληρωματικὲς πληροφορίες τοῦ.

Ἀπ' ὅλα τοῦτα σχημάτισα τὴν εἰκόνα ἐνὸς νησιοῦ εἰδυλλιακῆς στὴν ἀγριὰδα τοῦ ὁμορφιάς, μέ ζωηροὺς καὶ καλόχαρους ἀνθρώπους, ἄξιους καὶ τίμιους δουλευτάδες τῆς γῆς καὶ τῆς θάλασσας, ποὺ ἡ ἀνησυχία τους γιὰ λευτεριά καὶ γνώση καὶ τὴ βελτίωση τῆς ζωῆς των τοὺς ἀνάγκασε, στὰ δύσκολα χρόνια τῆς σκλαβιάς, ν' ἀπλώσουνε στὴν Ἑλλάδα, κυρίως τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ, γιὰ νὰ ξεχυθοῦνε κατόπι τολμηροὶ καὶ πρωτοπόροι στὰ πέρατα τοῦ κόσμου καὶ νὰ τὸν κατακτήσουν — ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιστήμονες καὶ ὑπάλληλοι κάθε λογῆς, καὶ τῆς πρώτης γραμμῆς! Ἀνάμεσά τους χτυπητὰ παραδείγματα οἱ ἀδελφοὶ Σακελλαρίδη, πρωτοπόροι κάθε νισυρολατρικῆς κινήσεως.

Ἀπὸ τὸ 1962 οἱ Νισύριοι τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ εἶχαν τὴν ὥραια ἐμτνευση νὰ συστήσουνε τὴν «Ἐταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν», μέ σκοπὸ

τῆ διάσωση τῆς ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς κληρονομίας των. Ἡ σχετικὴ τους δραστηριότητα ἔφτασε ὡς τὸ σημεῖο νὰ καταγράψουνε κάθε στοιχεῖο ποῦ ἀφορᾷ τοὺς σ' ὅλο τὸν κόσμο σπαρμένους Νισύριους, μὲ τὰ ὀνόματα, τὰ ἐπαγγέλματα, τὴ δρᾶση τους, κλπ. Καὶ σὰν μέσο γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ σκοποῦ των αὐτοῦ βρήκανε τὴν ἐκδόση μιᾶς ἐπετηρίδας, στὴ θέση τοῦ παλιοῦ, ἄτακτου στὴν ἐκδόση καὶ ἔλλιποῦς σὲ περιεχόμενο, ἀναγκαστικά, περιοδικοῦ των «Νισυριακὰ Χρονικά».

Ἔτσι εἶδε τὸ φῶς, τὸν περασμένο χρόνο, ἓνας τόμος ἀπὸ διακόσιες σελίδες, ὑποδειγματικὸς σὲ ἐμφάνιση καὶ πλούσιος σὲ μελέτες γραμμένες ἀπὸ ἐκλεκτοὺς Νισύριους καὶ φίλους τῆς Νισύρου. Βλέπομε π.χ. κατὰ σειρά μιὰ πλήρη βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση στὸ θέμα των παλιῶν περιηγητῶν τοῦ νησιοῦ, μὲ σύντομες περιλήψεις ἀπὸ ἐνδιαφέρουσες περικοπές, γραμμένη ἀπὸ τὸν πρῶτο διοικητὴ Δωδεκανήσου κ. Ν. Μχυρῆ, ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Κόβου τὴν καταγωγή καὶ γνωστοῦ μελετητοῦ τῶν δωδεκανησιακῶν γλωσσολογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ζητημάτων κ. Α. Καραναστάση, γιὰ τὴ Νίσυρο καὶ τὰ γειτονικά νησιά στὸν Κρητικὸ πόλεμο (205 - 4 π.Χ.), καὶ ἰδιαίτερα μιὰ ἐξονυχιστικὰ πληρέστατη μελέτη τοῦ Μιλτ. Λογοθέτη γιὰ τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ νησιοῦ καὶ τὴν ἀξιοποίησή των καθὼς καὶ τὴν οἰκονομικὴ κατάσταση καὶ τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα γιὰ τὴν ἀνάπτυξή της.

Ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ἐπίσης παρουσιάζει, καὶ γιὰ τὴ γλωσσικὴ του πλευρὰ καὶ τὴν ἱστορικὴ, ἓνας κατάλογος ἀπὸ ὑπερχίλια τοπωνύμια τοῦ νησιοῦ, ποῦ ὁ συλλογεὺς των, Λάζαρος Κοντοβερός, ἂν καὶ μὴ εἰδικὸς, καταβάλλει μιὰ φιλότιμη προσπάθεια ὄχι μόνον νὰ τ' ἀποδώσῃ φωνητικά, ὅπως λέγονται ἀπὸ τὸ λόθ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ ἐτυμολογήσῃ. Γι' αὐτές του ὅμως τίς προσπάθειες ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς :

Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Νισύρου, ἔχοντας βέβαια καὶ τίς δικές του παρεκκλίσεις, ἀνήκει γενικώτερα στὴ δωδεκανησιακὴ διάλεκτο ποῦ τὴ χαρακτηρίζουν ἡ «διπλωτικὴ» προφορά ὠρισμένων συμφώνων (π ο λ - λ ά, κ ο ὐ κ - κ ο ς, κ ά π - π α ρ η, κ ρ ε μ - μ α σ τ ό ς, κλπ.), ἡ ἔντονη προφορά τῶν ἑρρίνων συμπλεγμάτων (γ α μ β ρ ό ς, κ ο ν d ό ς, ἀ ν γ ω ν ά ρ ι, κλπ.), ὁ ἀτελής τσιτακισμὸς τῶν κ ι, κ ε, γ κ ι, γ κ ε καὶ ἡ ἀποβολὴ ὠρισμένων συμφώνων, ὅπως π.χ. τῶν β, γ, δ, μεταξύ φωνηέντων εὐρισκομένων. Ἐπίσης, ἡ διάσωση ἀρχαιοπινῶν, δωρικῶν, στοιχείων (φωνητικῶν καὶ λεξιλογικῶν). Καὶ ἐπειδὴ, καθὼς ἔχει γράφει ὁ πατέρας τῆς νεοελληνικῆς γλωσσολογίας Γ. Χατζιδάκης, τὰ τοπωνύμια ἀποτελοῦν, σὰν ἐπιγραφεὶς πάνω στοὺς βράχους, παλαιότατα μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅποιος καταπιάνεται μὲ τὴν ἐξέτασή τους, θὰ πρέπει ἀπὸ τὸ ἵνα μέρος νὰ εἶναι πολὺ σχολαστικὸς στὴ φωνητικὴ ἀπόδοσή τους καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο πολὺ προσεκτικὸς στὴν ἐτυμολόγησή τους. Γιατὶ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ καὶ γλωσσολογικὴ πεῖρα καὶ φιλολογικὴ κατάρτιση ὄχι τυχαία. Κι ἀφοῦ ἡ «Ἐταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν» διαθέτει ἓνα συνερ-

γάτη, όχι μόνο τῆς εὐρύτερης γλωσσολογικῆς ἐμπειρίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδιαίτερης γνώσης τῶν δωδεκανησιακῶν ἰδιωμάτων, σὺν τὸν κ. Καραναστάση, Νισύριον ἄλλωστε ἀπὸ τῆ μάνα του, θὰ μπορούσε νὰ τὸν συμβουλευτῆ, γιὰ νὰ παρουσιαστοῦν τὰ πράγματα μὲ ὑπευθυνότητα. Ὁ κ. Καραναστάσης μάλιστα, καθὼς ξέρω, ἐτοιμάζει, χωρία ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη μελέτη του γιὰ τὸ ἰδίωμα τῆς Νισύρου, καὶ μιὰ γενικώτερη ἐργασία γιὰ τὰ δωδεκανησιακὰ τοπωνύμια, πού μὲ ἀποστολὲς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἔχει μαζέψει ἀπὸ πρῶτο χέρι, μαζί μὲ γλωσσικὸ ὕλικὸ ἀπ' ὅλα τοῦτα τὰ νησιά.

Γιατί, ὅπως παρουσιάζει τὰ τοπωνύμια ὁ συλλογεὺς τῆς Ἐπετηρίδας, σχηματίζει κανεὶς παραπλανητικὴν εἰκόνα γιὰ τὴν ἀκριβῆ προφορὰ, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ γένος καὶ γενικὰ τὴ μορφή καὶ τὴ σημασίαν τῶν τοπωνυμίων.

Παίρνω πρόχειρα π.χ. τὸ τοπων. Νύφιος (μὲ ὑποθ. ἄρθρο ὀ) πού δίνεται καί: σ τὸ Νύφιος, Ἄης Νυφίος, Νίφιος, Νύφιος, « πρὸς Δ τοῦ Νύφνιους » καὶ « πρὸποδες τοῦ Νύφιους ». Ἡ γραφή μὲ δύο φ δείχνει «διπλωτικὴν» προφορὰ τοῦ ἄλλοτε μφ (Νύμφιος).¹

Γράφει ἀκόμα Συκαμινιά καὶ Συκαμενιά, Μουρνιά καὶ Μουρουνιά, πού δὲ μᾶς λέει ἂν εἶναι τὰ ἴδια τοπωνύμια μὲ δύο μορφὰς (μὲ τροπὴ τοῦ ι σέ ε, κοντὰ στὸ ἔρρινο, τὸ πρῶτο, καὶ ἀνάπτυξη συνοδίτη φθόγγου ου, τὸ δεύτερο), Κοχλάκοι² καὶ Χόχλακας, τ' Ἄη-Γιάννη τοῦ Κούκκουλα καὶ Κουκκούλα, σνέτο, ἄλλοῦ Κοκκούλα καὶ τοῦ Κούκκουλα τοῦ Κάμπου³. Στούς Ἄγραμμύτους καὶ Ἄγράμμουθας⁴, Ἄργος καὶ Ἄργος « ἢ Ἄργών »,⁵ Θεοτόκου καὶ -τόκο καὶ -τόκος, Κατάγιαλου καὶ Κατάγιαλο⁶, τοῦ Λιοῦ καὶ Ληοῦ, Καρπαθίου καὶ Καρπάθιου, Στηλωτοῦ καὶ -τέες, Ἄλυθο καὶ Ἐλυτ-

1. Σὲ χειρόγραφο τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδ. Ἀθηνῶν, τοῦ Ἀχιλλ. Διαμαντάρη, παραδίδεται « τὸ Νύφιος » ἀπὸ νισυριακὸ ἐγγραφο τοῦ 1811. Ὁ Κ. Ἀμντος, Συμβολὴ εἰς τὸ χιτικὸν γλωσσάριον, Χιακὰ Χρονικὰ 6 (1926) 79, γράφει: « Νύφιος - Ἰφιος τὸ (Σιδερούνη, Πυργί). Πβ. τὸ Νύφιος ἐν Νισύρῳ, τὰ Νύφια ἐν Σύμη (νυμφαῖον) ». Ὁ Α. Καραναστάσης, χειρ. Ἱστορ. Λεξ. 690α, 143, ἔχει τὸν τύπον Νυφ-φίος ἀπὸ τὴν Ἀστυπάλαια, καὶ τοῦ Νύφ-φου ὀ ἀγράμμουθας, ἀπὸ τῆ Νίσυρο (χειρ. 700α, 280).

2. Ὁ Α. Καραναστάσης, 700α, 146, ἔχει τύπον Χοχλάκοι οἱ.

3. Ὁ Α. Καραναστάσης, 139, γράφει: κ ο υ κ - χ ο ὐ λ - λ ὀ α = μέγας βράχος. Τοπων. Ἡ Κ. τοῦ Πλαγιοῦ, Ἡ Κ. τοῦ Λαπαρδα. Στὴ σελ. 239, Κουκχούλ-λα (= πλαγιὰ βουνοῦ).

4. Βλ. σελ. 213.

5. Ὁ Α. Καραναστάσης, 246, δίνει Ἄργος τό.

6. Ὁ Α. Καραναστάσης, 142, δίνει Κατάγιαλος ὀ.

Θα ς⁷, Κόλωνας και Κολώνας⁸, Μονόδενδρι και Μονο-
δένδρι (γρ. ἀσφαλῶς Μονοδέντρι), Σχολειό και Σκολειό,
Ταῦκες και Ταυκές...

Ἡ μὴ τοποθέτηση τοῦ ἄρθρου πλάϊ στὰ τοπωνύμια, δυσκολεύει τὸν καθο-
ρισμὸ τοῦ γένους, ποὺ πολλές φορές τὸ ὑποπτεύσαι κυρίως ἀπὸ τὸν τόνο,
ὅπως π.χ. Κουκουμᾶ (τοῦ ἤ στόν, ἀδιάφορο — ἐκτὸς ἂν τὸ πάρωμε γιὰ
θηλυκό Κουκουμά(δ)α), μὰ τοῦτο δὲ φτάνει. Γιατί σ' ἄλλες περιπτώ-
σεις δὲν ξέρεις π.χ. ἂν εἶναι οὐδέτερα ἢ θηλυκά τά: Παλίοια⁹, Λαμιά,
Φυτεῖα (πιθ. <φυτεία)¹⁰, Πλατριά (πιθ. τὰ Πλατρεῖα
<έν. Πλατρεῖο <ἀρχ. Πρατήριον. Πβ. πὸ θηλ. πλάτρα =
μεταπωλήτρια, κατὰ τὸν Γ. Χατζιδάκι¹¹. Ἡ λέξη ὑπάρχει σὲ πολλὰ μέρη, καὶ
μάλιστα σὰν τόπων στὴν Κύπρο: Πλάτρες. Βουρνιά (ὑποθ. τά, ἀπὸ
τὸ βουρνί <γουρνί. Τὰ οὐδ. σὲ - ἰ συνήθη στὸ ἰδίωμα: Λακκί,
Βουνί, Καμπιό Α. Καραναστάσης, 144, δίνει Καμβῆα τὰ - κλπ.).
Τὸ ἴδιο μὲ τὰ Βιγλιά, Βιοτερνιά, Φουρνιά και Φρουνιά,
ποὺ εἶναι ἀσφαλῶς οὐδέτερα, ἀπὸ έν. Βιγλί, Βιστερνί <Γιστέρνι
(γιστέρνα - κοιν. στέρνα), Φουρνί - Φρουνί (μὲ μετάθεση
τοῦ ρ), Λιόπυρα (πιθ. τά, ἂν ὄχι * (ἢ) λιόπυρα, ἢ πύρα τοῦ ἡλίου, μέρος
πολύ ζεστό, ἢ (Ἡ)λιόπορα¹². Καστροστοιχιά (πιθ. ἢ, ἂν ὄχι
Καστροστοιχιά ἢ ἢ τά, μὲ παρετυμολογία ἀπὸ τὰ στοιχεῖα, τὰ
δαίμονικά ὄντα, ἂν δὲν εἶναι αὐτὰ τὰ ἴδια, ὅποτε πρέπει νὰ γράψωμε Καστρο-
στοιχεῖα τά), Βρακιά (τὰ ἢ ἢ Βραχιά;), Ζιζυφιά (προφ.
ἢ), Κόππα, Μουρουνιά (ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ἢ Μουρνιά, <κοιν-
μουριά, μὲ ἀνάπτυξη συνοδίτη φθόγγου ου, κατὰ τὰ προηγούμενα, πβ.
Μουρνιές, στὴν Κρήτη), Στροεληά (ἀσφαλῶς <Στροβιλιά,
ἢ = πεύκη ἢ ἡμερος, κουκουναριά, ἀπὸ τὸ ἀρχ. στρόβιλος = ὁ
καρπὸς τοῦ πεύκου, κῶνος - κουκουναρί). Σὲ χειρόγραφο τοῦ Ἰστορ. Λεξι-
κοῦ, τοῦ Ἀχιλλ. Διαμαντάρα, τὸ τοπων. παραδίδεται ὡς Στροῖλιά,
Στροελιά, Στρογιλιά και Τροῖλιά, ἀπὸ χειρόγραφο Κτηματο-
λόγιο τῆς Νισύρου, τοῦ 1828. (Τὸ ἰε κοντὰ στὸ ὑγρὸ λ). Καῦκα (ὁ τόνος

7. Ὁ Α. Καραναστάσης, σελ. 238, δίνει Ἀλυθας ὁ, και 50, σὰν προσηγορικὸ
ἐλυθας ὁ (δλυθος).

8. Ὁ Α. Καραναστάσης, 141, δίνει Κόλωνας ὁ.

9. Ὁ Α. Καραναστάσης, 142, δίνει Παλιόσια τά.

10. Ὁ Α. Καραναστάσης, 142, δίνει Φυτεῖα ἢ.

11. Βλ. Μεσαιωνικά και Νέα Ἑλληνικά 2, 423. Ὁ Α. Καραναστάσης, 146, ἔχει τὸ
τοπων. θηλ. Πλατριά ἢ, ὅποτε πρέπει νὰ προϋποθέσωμε τὸ πρᾶτρια, δύσκολο
νὰ καταλήξῃ στὸ πρῶτο.

12. Στὸν Πόντο (Ἀρχεῖον Πόντου 16 [1951] 16) λέγεται ἢ λιόπορος = προσή-
λιος. Ὁ Α. Καραναστάσης, 246, δίνει τύπο Λιόπυρα τά.

δείχνει ότι είναι οὐδ., ἀλλ' ὁ συλλογεὺς βάζει πάντα περισπωμένη στα παροξύτονα μὲ λήγουσα πού ἔχει δίχρονο, ὅπως Μ π ο ὕ κ κ α, κλπ. Μ α μ ι ᾱ (τὰ ἢ τοῦ Μ α μ ι ᾱ¹³), Π λ έ τ σ α (τὰ ἢ τοῦ ; < Π λ έ σ σ α, μὲ τσιτακισμό τοῦ σ σ, πού συνηθίζεται στή Δωδεκάνησο ;). Ἀκόμα τὸ Ἀ τ θ ῆ ς (τοῦ ἢ τῆς Ἀ θ θ ῆ ς < Ἀ ν θ ῆ ς ;), Ἀ ρ κ ῆ ς, τὰ ἴδια, Ἀ ρ μ ᾱ ῖ ς, Σ τ η λ ω τ έ ς (ἄρσ. ἢ θηλ. ;), Π α μ π α κ ε ρ ο ὕ (τοῦ ἢ τῆς ;), Ἀ μ π α κ ο ὕ¹⁴, Μ ο υ λ λ ο ὕ¹⁵, τὰ ἴδια. Μ ο υ λ ο ὕ δ η. Τὸ Λ ε ω τ ρ ῖ δ η εἶναι οὐδ. ὅπως-δῆποτε, ἀπὸ τὸ λ λ ο τ ρ ῖ β¹⁶, Σ ὕ φ ι (τὸ ἢ τοῦ Σ ῆ φ η - Ἰ ω σ ῆ φ η, πού μπορούσε νὰ γίνῃ καὶ οὐδ. ὅπως τοῦ Κ ο υ κ κ ᾱ κ η - τὸ Κ ο υ κ κ ᾱ κ ι, στήν Ἀθήνα, κλπ. Τ α ὕ κ ε ς καὶ Τ α υ κ έ ς (ποῖο τὸ σωστὸ καὶ τίνος γένους ; Ἀρσ. ἢ θηλ. τὸ πρῶτο, καὶ ἐν. ἄρσ. ἢ πληθ. τὸ δεύτερο, ; Πιθ. Τ α φ κ έ ς < Τ α φ ρ έ ς, στὸ ὅποιο διαφωνεῖ καλὰ μαρτυρία¹⁷.

Πολλές φορές καὶ ἡ γραφή σὲ κάνει νὰ διστάζεις, ὅπως : Ἀ ρ φ α ν ᾱ (πιθ. τοῦ ἢ τ' Ἀ ρ φ α ν ᾱ ; < Ὀ ρ φ α ν ᾱ ; - ἂν δὲν εἶναι τοῦ Ρ α φ α ν ᾱ - Ρ α π α ν ᾱ¹⁸; Μ α ν ῖ κ η (τοῦ ἢ -ι τὸ ;), Σ κ ο υ λ ο υ π ι ᾱ τ ῆ¹⁹, τ' Ἀ ρ ᾱ π ι (ἄρσ. ἢ οὐδ. ;), Ρ α χ ε ῖ ᾱ (ἢ, τοῦ Ρ α χ ῖ ᾱ ἢ ἢ, τὰ Ρ α χ ῖ ᾱ ;) Τὸ τελευταῖο πιθκνότερο. Πβ. προηγ. Β ι γ λ ῖ ᾱ, Γ ι σ τ ε ρ ν ῖ ᾱ, Φ ο υ ρ ν ῖ ᾱ, κλπ. Ἐ λ ῆ ᾱ (ἂν προέρχεται ἀπὸ «τ' Ἀ η - Λ ῖ ᾱ» > τ' Ἀ - Ἐ λ ῖ ᾱ, θέλει μὲ ι, ἐκτὸς ἂν πρόκειται γιὰ τὴν Ἐ λ ῖ ᾱ

13. Ὁ Α. Καραναστάσης, 280, σημειώνει Μ α μ ν ῖ ᾱ τὰ.

14. Ὁ Α. Καραναστάσης, 140, τὸ δίνει ὡς θηλ.

15. Ὁ Α. Καραναστάσης ἔχει τοῦ Μ ο υ λ ο ὕ δ η (141) καὶ τὸ Μ ο υ λ ο ὕ δ ι (140). Καὶ ἀπὸ τὰ δύο (πὸ τὸ ἕνα, τὸ οὐδ. μπορεῖ νὰ προκύψῃ ἀπὸ τὸ ἄρσ.) εἶναι δυνατὸ, μὲ σύγρηση τοῦ γ, νὰ προέλθῃ τοῦ ἢ τὸ Μ ο υ λ ο ὕ' (< Μ ο υ λ ο ὕ η ἢ -ι).

16. Ὁ Α. Καραναστάσης, 53, ἔχει προσηγορικὸ λ - λ ι ο τ ρ ῖ δ ι, ἀσυνηθιστο, πού μπορούσε νὰ καταλήξῃ σὲ λ ε ο τ ρ ῖ δ ι (μὲ τροπὴ τοῦ ι σὲ ε, κοντὰ στὸ ὑγρὸ λ). Ἐπίσης ὁ ἴδιος, στή σελ. 277: λ - λ ι ο τ ρ ῖ, πού εἶναι ἐξέλιξη τοῦ πρώτου, μὲ ἀποβολὴ τοῦ μεσοφωνηεντικοῦ δ, καὶ στή συνέχεια, τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὰ δύο ὁμοια ἰ: λ - λ ι ο τ ρ ῖ δ ι > λ λ ι ο τ ρ ῖ > λ - λ ι ο τ ρ ῖ. Σὲ χειρόγρ. Φιλολ. Συλλ. Κων/λεως ἀποκείμενο στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἰστορ. Λεξικοῦ, ὑπάρχει τύπος Λ ι ο τ ρ ῖ δ ι, ἀπὸ τὴ Νίσυρο. Πβ. καὶ Α. Καραναστάσης (χειρ. Ἰστ. Λεξ. 724, 132) τύπ. λ - λ ι ο τ ρ ῖ δ ι, ἀπὸ τὴν Τήλο, καὶ σελ. 90, τοῦ ἴδιου, λ - λ ῖ ο τ ρ ῖ δ ι. Πβ. ἀκόμα τύπ. λ ε τ ρ ῖ δ ι ἀπὸ τὴν Κάλυμνο, Κῶ, Σάμο, κατὰ πληροφορ. τοῦ Κ. Dieterich, Sprache und Volksüberlieferungen der Südlichen Sporaden, Wien 1908, σελ. 55. Πβ. καὶ λ ο υ τ ρ ῖ δ' (Τῆνος).

17. Σὲ χειρ. Φιλολ. Συλλ. Κων/λεως (ἀριθ. 6665,16) τοῦ Ἰστ. Λεξ. ὑπάρχει ἀπόσπασμα ἀπὸ συμβόλαιο τοῦ 1805 τῆς Νισύρου μὲ τύπ. Τ α ὕ χ α ἰ ς : «καὶ εἰς ταῖς Τ α ὕ χ α ἰ ς τὸ ραχί...». Στὸ Ἀρχεῖο Ἰστ. Λεξ. ὑπάρχουν πολλὰ δελτία μὲ διάφορους τύπους τοῦ ἀρχ. τ α φ ε ῖ ο ν (= τάφος), ὅπως τ α φ ε ῖ ο, τ α φ ε ῖ ὀ, θ α φ τ ε ῖ ὀ, θ α φ κ ε ῖ ὀ ν, κλπ. — τὸ τελευταῖο ἀπὸ τὴν Κύπρο — καὶ μὲ τὴ σημ. τοῦ τάφου, στήν Κῶ π.χ., τῆς ταφῆς, τοῦ νεκροταφείου — πού ὁμοῦς τὸ γένος τους δὲ βοηθεῖ στήν περίπτωσή μας.

18. Τὸ τοπων. Ρ α π α ν ᾱ ῖ ς ἀπαντᾷ, κατὰ τὸ Ἀρχεῖο Ἰστ. Λεξικοῦ, στή Ζάκυνθο, Πελ/σο, Χίο καὶ, κατὰ τὸ χειρ. Α. Διαμαντάρη, τοῦ Ἀρχεῖου ἐπίσης, καὶ στή Νίσυρο (σὲ Κτηματολόγιο τοῦ 1828) : τοῦ Ρ α π α ν ᾱ. Πβ. Ρ ε π α ν ᾱ ῖ ς (Κοζάνη).

19. Ὁ Α. Καραναστάσης, 146, τὸ ἔχει θηλ.

<’Ελαία. Παρακάτω γράφει “Α η ς - ’Ε λ η ᾱ ς, πού κάνει φανερή τήν πρώτην υπόθεσιν. Π β. καί Κ α ε λ η ᾱ ὀ. Β ρ ε τ ο ὕ (πιθ. τοῦ, ἀλλά μπορεῖ καί ἡ, ἡ γυναίκα τοῦ Βρετοῦ, ἀπό φρ. στό χιτῆμα, τὸ σπῖτι τῆς Β ρ ε τ ο ὕ ς π. χ. — στή Β ρ ε τ ο ὕ — ἡ Β ρ ε τ ο ὕ).

Ἡ ὀρθογραφία πολλές φορές εἶναι λαθεμένη ἢ ἀντιφατική. Ἔτσι βλέπομε τοπων. ὄπως Π α ὕ λ ι δ ω ν, ἀντι - λ η -, «πλάι τοῦ Γ ι α μ π ι ο ὕ» ἀντι - μ π ῆ - ἐκτός ἂν θέλη ν’ ἀποφύγη τῆ γενική *Γ ι α μ π ι ο ὕ ὁ συλλ., πού ὅμως δὲν τὸ κάνει ἄλλοῦ γράφοντας ἀπὸ Ρ ο ὔ τ σ ο υ ν ο τοῦ Δ ι α β α τ ι ο ὕ), ἀλλά καί «Στέρνα τοῦ Δ ι α β ᾶ τ η», παρὰ τὸ τοπων. Δ ι α β ᾶ τ η ς. Σκαλί τοῦ Μ π α ρ α γ ι ᾶ ἀντι - γ ι ᾶ. Σ ε β δ α λ ι, Σ ο κ ᾶ κ ι, ἀντι - λ ῆ. Σπῖτι τ’ Ὠ γ γ λ ἔ ζ ο υ - γ ι α τ ῖ ω; Ν α λ ο τ ὸ (πληθ. χ α λ ο τ ᾶ = ἐρειπωμένα οἰκήματα) ἀντι - ω τ ὸ. Ἄλλοῦ Τ ᾶ β λ ε ς, σωστό, κι ἄλλοῦ Τ α ὕ λ ε ς. Π ο τ α μ ῆ τ ι σ σ α ἀντι - ἰ τ ι σ σ α (ἀπὸ ἀρσ. σέ - ἰ τ η ς), Μ α κ ρ ῖ ε ν α ἀντι - α ι ν α (Μ α κ ρ ῖ δ α ι ν α; ἀνδρῶν. τοῦ Μ α κ ρ ῆ ς ἢ - ἰ δ η ς) - Ν ι κ ο λ ἔ τ θ ε ν α ς ἀντι - α ι ν α ς (Ν ι κ ο λ ἔ τ - τ α ι - ν α ς, μὲ ἀνομοίωση τοῦ τ). Π α ὕ λ ε ν α ἀντι - α ι ν α, Σ τ α β ρ ῖ ἀντι Σ τ α υ ρ ῖ) ἐκτός ἂν εἶναι οἱ Σ τ α υ ρ οῖ ἢ ἀπὸ γεν. τοῦ Σ τ α υ ρ ῆ - τὸ Σ τ.). Λ ᾶ ρ ι γ κ α ς ἀντι Λ ᾶ ρ υ γ γ α ς - Λ ὕ δ ι α ἀντι (’Ε) λ ῖ δ ι α²¹. Ἄ ν ε - μ ο φ ᾶ ς, σωστό, καί Ἄ γ ε μ ο φ ᾶ ς λαθεμένο. Λ ι ο ὕ καί Λ η ο ὕ Κ ᾶ μ π ο ς, Κ ρ α ν ῆ καί Κ ρ α ν ῖ²², Κ ο ν τ ὸ τ σ ο υ ν ι καί - τ σ ο ὦ ν ι (ἢ Κ ο ν τ ὸ τ σ ο υ ν η;²³), Ρ ι μ ῖ δ ι καί Ρ η μ ῖ - πού μπορεῖ τὸ δεύ- τερο νὰ εἶναι ἐξέλιξη τοῦ πρώτου (μὲ σίγηση τοῦ μεσοφωνηεντικοῦ δ : Ρ ι μ ῖ - Ρ ι μ ῖ). Τοῦ Γ ᾶ τ θ ι ἀντι - τ θ η (<Γ ᾶ τ - τ η, μὲ ἀνομοίωση τοῦ δευτέρου τ²⁴). Ἄλλοῦ γράφεται τῆς Γ ᾶ τ - θ α ς (τὸ ἴδιο;). Σ τ η λ ω τ ἔ ς καί - τ ο ὕ ἀντι Σ τ υ λ - Π ο ρ οῖ ἀντι Π ω ρ οῖ (= παρωλόθοι), ἂν ὄχι Π ω ρ ῖ τ ὸ²⁵). Τ α μ π α κ ϶ ὸ ἀντι Τ α μ π α κ ε ϶ ὸ καί δὴ Τ α μ β α κ - κ ε ϶ ὸ

20. Ὁ Α. Καραναστάσης, 246, ἔχει Κ α ἰ λ - λ ῖ ᾶ τ ᾶ, ἀπὸ ὅπου κάλλιστα μπορεῖ νὰ προκύψῃ Κ α ε λ - λ ῖ ᾶ, μὲ τροπὴ τοῦ ι σέ ε, κοντὰ στὸ ὑγρὸ λ. Ὁ ἴδιος, 239, ἔχει καί τὸ “Α η ς - ’Ε λ - λ ῖ ᾶ ς. Σὲ χειρ. ἀπὸ τῆ Μεγίστη, τοῦ Α. Διαμαντάρου, 198, ὑπάρχει ἐπώνυμο Κ α ἰ λ ῆ ς, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι σημαίνει τὸν καταγόμενον ἀπὸ τὸ Λιβύσσι τῆς Λυκίας, πού οἱ Τούρκοι τὸ λένε Κ α γ ι ᾶ (= πέτρα). Μήπως ἀπὸ ἀνθρωπωνιμικὸ Κ α ἰ λ ῖ ᾶ (= ἡ γυναίκα κάποιου Κ α ἰ λ ῆ, ἔγινε τὸ τοπων.; στῆς Κ α ἰ λ ι ᾶ ς, στὴν Κ α ἰ λ ι ᾶ, καί μὲ σύγχυση τοῦ α μὲ τ ᾶ οὐδ., τ ᾶ Κ.;

21. Ὁ Α. Καραναστάσης, 141, δίνει τύπ. Λ ῖ δ ῖ α τ ᾶ.

22. Ὁ Α. Καραναστάσης, 140, ἔχει Κ ρ α ν ῖ τ ὸ, ὑποπεύων δωρισμόν, ἀντὶ Κ ρ η ν ῖ.

23. Στὸ Ἄρχειο Ἰστ. Λεξ. ὑπάρχει τὸ ἐπίθ. Κ ο ν τ ο σ ο ὦ ν η ς = χαμηλοπόδαρος (ἀπὸ τὴν Ἡλιδα), πού μὲ τσιτακισμό τοῦ σ μποροῦσε νὰ δώσῃ Κ ο ν τ ο τ σ ο ὦ ν η ς, θηλ. Κ ο ν τ ὸ τ σ ο υ ν η, ἀλλὰ τοπικὰ εἶναι μακριά.

24. Ὁ Α. Καραναστάσης, 244, γράφει Τ ο ὕ Κ α τ ὸ ἰ ο ὕ, προφανῶς ἀπὸ ὄνομ. Κ α τ ὸ ἰ (<Γ α τ τ ῖ).

25. Ὁ Α. Καραναστάσης, 141, ἔχει Π ο ρ οῖ οἱ, ἐρμηνεύοντάς το ἀπὸ τῆ παρωδῆς - ἀναφέρεται σὲ γῆ. Μὲ τὸν ἴδιο τύπο, Π ω ρ οῖ, σώζεται καί στὴ Μύκονο, ἐνῶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη παραδίδεται σὰν οὐδ. Π ω ρ ῖ καί Π ω ρ ῖ ᾶ τ ᾶ, πολὺ συνηθέστερα ἀπὸ τὸ

(Α. Καραναστάσης, 6) (τὸ - εἶ ο ν, ὅπως εἶναι γνωστό, δηλώνει τόπο ἐργαστηρίου ἢ πρατηρίου, κλπ.). Τὸ ἴδιο μὲ τὸ Λευκαντεῖδὸ πού τὸ γράφει Λευκαντιό. Σποργιές ἢ - γαίς ἀντὶ Σποριές, Μπούκκα καὶ Μπουῦκκα.

Γράφει ὁ ἴδιος : «Σχίρους ἀντὶ Σκίρους», ἐνῶ ἀλλοῦ : «Χοίρους ἀντὶ Σχίρους ἢ Σκίρους». Ἄν τὸ σωστὸ εἶναι Χοίρους, τὸ Σκόλλησε μπροστά, ἀπὸ τῆ συνεκφορά μὲ τὸ ἄρθρο τοὺς (Στοὺς Χοίρους)²⁶. Τρυ(γι)άλι καὶ Τρυάλι ἀντὶ Τριάλι (<Τριγιάλι, πιθ. τόπος μὲ τρεῖς γαλούς — ἂν δὲν κρύβεται ὁ τρύγος μέσα ἢ καμιὰ γενικὴ ἰδιοκτήτη²⁷.

Χωρὶς νὰ δικαιολογῇ ἐτυμολογικά, γράφει μὲ τέσσερις τρόπους τὸ ἴδιο τοπωνύμιο : Παλίσια (σελ. 142 κ.ά.), Παλήσια (146) καὶ Παλύσια ἢ Θαλύσια .(148)²⁸. Μαρμαρᾶς (πιθ. ἀντὶ Μαρμαρᾶς²⁹, Παληοπή ἀντὶ Παλιωπή — ἂν ὅχι Παλιωποί.

Καὶ τί εἶναι τὸ Βαθειὰ Λαγκᾶ;³⁰ τὸ Ὀξύς; τοῦ Μολύβι (ἢ - βη ἢ - βιοῦ, ἀπὸ ἐν. Μολύβι τό;). Γράφει Βοτύλου καὶ Βο-

ποური... καὶ σὰν προσηγορικὸ ἀκόμα. Ὁ Κατζίδακας, Μεσαιων. καὶ Νέα Ἑλλην. 1, 396, γράφει : «τὸ πωρί (πωρίον, πῶρος λίθος)». Σὰν προσηγορικὸ ὁ τύπος πωρί ἀπαντᾷ στὴν Ἠπειρο, Θεσσαλία, Θήρα, Ἴμβρο, Κρήτη, Κύθηρα, Κύθω, Πελ/σο. Σὰν τοπων. στὴ Θεσσαλία, Κεφαλληνία, Κουφονήσια, Πελ/σο. Εἶναι καὶ ὄνομα κομπούλεως ΒΔ τῆς Ζαγοράς. Στὸν πληθ. Πωρίᾶ, στὴν Ἠπειρο (Βούρμπιανη), Θράκη (Αἶνο), Κάρπαθο, Σκύρο. Πωρία στὴ Μάνη καὶ Τριφυλία. Πιθανὸν ἀπὸ τὸ Πωρί νὰ σχηματίστηκε ὁ πληθ. Πωροί ἀπὸ σύγχυση τῆς καταλήξεως, γιὰ τὸν ἐνικὸ παραδίδεται μόνον ὡς Πῶρος τοπων. ἀπὸ τὴν Εὐβοία (Αὐλωνάρι, Κονίστρες) — ἂν δὲν εἶναι ὁ Πῶρος = πέραςμα — ἂν καὶ ἀναφέρεται καὶ σὰν προσηγορικὸ ἀπὸ τὴν Εὐβοία (Κύμη), Θράκη (Μέτρες), Λέσβο, Χίο, μὲ σίγουρη τὴ σημασία, πού φαίνεται π.χ. καὶ στὸ δημοτ. δίστιχο :

Ἐπιάσανε τὸ' εἰθᾶσαν τον ἔτσει στοὺς Ἄιθ-θῶρους
τσὶ εἴβαναν ἐπάνω του τρεῖς λίθους ἄσπρους πῶρους.

(Κ. Κανελλάκη, Χιακὰ ἀνάλεκτα, Ἰθῶγι 1890, σελ. 347).

26. Ὁ Α. Καραναστάσης, σελ. 140, ἔχει Χοῖροι οί.

27. Ἀπὸ τὴ Σκύρο, χειρ. Ἰστ. Λεξ. 581β, 70, παραδίδεται τοπων. Τριάλια, πού ὁ συλλ. ἐρμηνεύει ὡς «τοποθεσία παραλιακὴ μὲ τρία μικρὰ ἀκρωτήρια». Στὴ Σκύρο τὸ γ ἀέκλιπται μεταξύ φωνηέντων πρὸ οἰουδήποτε, οἷον λαός, φλέα, Ἄοστεις» (Β. Φάβης, Γλωσσικὰ ἐπισημῶσεις ἀναφερόμενα εἰς τὸ Σκύριον ἰδιῶμα, Τεσσαρακονταετηρὶς Κ.Σ. Κόντου 1909, σελ. 252). Ὁ Α. Διαμαντάρας δίνει τύπος Τριάλλι καὶ Ὁ Α. Καραναστάσης, 145, Τριγιάλ-λι. Ἄλλη λ. πού θὰ μπορούσε νὰ συσχετισθῇ (ν τριβάλι = ἐρείπιον) μὲ σίγηση τοῦ β, ἀπέχει τοπικᾶ (Καλάβρυτα Πελ/σου) καὶ φωνητικᾶ, μὲ τὸ ἀρχικὸ ν τ.

28. Ὁ Α. Καραναστάσης, 142, δίνει τύπος Παλίόσια τὰ.

29. Ὁ Α. Διαμαντάρας, 3, ἔχει τύπος Μαρμαρᾶς (ἀπὸ κτηματολόγιον τοῦ 1828) καὶ σὲ χειρ. Κων/λεως (Ἰστορ. Λεξ.) ἀναγράφεται τὸ ἴδιο (ἀπὸ συμβόλαιον τοῦ 1830) : «καὶ εἰς τοῦ Μαρμαρᾶ ἂ δύο κομμάτια σύνδενδρα».

30. Ὁ Α. Καραναστάσης, 239, δίνει τὸν τύπος Λαγκάδα ἢ, πού μὲ σίγηση τοῦ γ καὶ ἐκπτώση τοῦ ἐνός ἀπὸ τὰ δύο συμπίπτοντα ἀ μπορεῖ νὰ δώση Λαγκά' (Λαγκάδα - Λαγκάα - Λαγκά').

τήλου. Στην Ίδια σελίδα "Α ης - Ζ α χ α ρ ι ᾶ ς καὶ "Α η - Ζ α χ α ρ ι ᾶ, πού ὁ τόνος τὸ δείχνει θηλυκὸ (τὸ δεύτερο), ἐνῶ θὰ πρόκειται γιὰ τὴν γεν. ἡ αἰτ. (τοῦ ἡ στὸν "Α η - Ζ α χ α ρ ι ᾶ) κλπ. κλπ. Τὸ τοπων. Στούς 'Α γ ρ α μ ῦ τ θ ο υ ς καὶ ἄλλου 'Α γ ρ ᾶ μ μ υ τ θ α ς ὁ, πρέπει νὰ γραφῆ μετὰ ἰ³¹. Τὸ Κ ο υ κ κ ο υ μ ᾶ καὶ Κ ο υ κ ο υ μ ᾶ; Μὲ τὰ Μ ἔ σ σ α ς (γρ.-σας) καὶ "Ε σ σ ω ἀποδίδει τὴ διπλωτικὴ προφορά τοῦ σ; Γράφει Κ ο ῦ μ ο υ λ ο ς καὶ Κ ο ῦ μ ο υ λ λ ο ς καὶ Κ ι σ ἰ λ λ ε ς χωρὶς νὰ δηλώνῃ ἂν τὸ λ προφέρεται ἐκτεταμένο³². Γιατί Κ ὀ π π α — πού ἀγνοοῦμε, μαζί του, τὴν ἐτυμολογία; ³³ Καὶ γιατί μετὰ διπλὸ λ τὸ Μ ο υ λ λ ο ῦ ;³⁴

Ἐκτός ἀπὸ τὴ σύγχυση στὰ διπλὰ σύμφωνα, ὑπάρχει μεγαλύτερη καὶ στὰ συνιζνόμενα φωνηεντικά συμπλέγματα - ι α, - ι ο π.χ., πού δὲν σημειώνει ὁ συλλογὴς πῶς ἀπαντοῦν. "Ἔτσι π.χ. νομίζω πῶς σὲ καμιά περίπτωση οἱ Νισύριοι δὲν προφέρουν Δ ι α β ᾶ τ η ς³⁵, Δ ι α π ῦ ρ ι α, Λ ι ὀ π υ ρ α, Ν ῦ φ (φ) ι ο ς, Γ ε ὠ ρ γ η³⁶, Δ ι α φ α ν ἰ σ κ ο ς, Α χ α γ ᾶ δι τοῦ Κ α λ ῦ μ ν ι ο υ, ἀλλὰ Δ ι α β ᾶ τ η ς, Δ ι α π ῦ ρ ι α, Λ ι ὀ π υ ρ α, Ν ῦ φ (φ) ι ο ς, Γ ε ὠ ρ γ η, Δ ι α φ α ν ἰ σ κ ο ς³⁷. τοῦ Κ α λ ῦ μ ν ι ο υ, κλπ.

Ἐπάρχουν καὶ ἄλλα πού δὲν ξέρεις ἂν εἶχον ἢ ὄχι συνιζνση, γιατί ἀπαντοῦν συνηθέστερα ἀσυνιζνση, ὅταν τὰ φωνήεντα συμπίπτουν μετὰ ἀπὸ σίγηση τοῦ γ καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ μορφή τῆς λέξεως, ὅπως τὸ Ζ υ α σ μ ἔ ν ο π.χ., πού ἄλλου μπορεῖ νὰ προφερθῆ καὶ Ζ υ α σ μ ἔ ν ο, τὸ Π η α ο ῦ λ ι (καὶ *Π η α ο ῦ λ ι³⁸). Τὸ Λ υ ἔ ς (<Λ υ γ ι ἔ ς <λ υ γ ι ᾶ = λ υ γ α ρ ι ᾶ), πού μᾶλλον δὲν μπορεῖ νὰ προφέρεται Λ υ ἔ ς, γιὰ νὰ μὴ συγχυθῆ καὶ μετὰ τίς ('Ε) λ ἔ ς . . .³⁹.

31. Τὸν τύπο ἀ γ ρ ᾶ μ ῖ τ θ ο ς σὴν προσηγορικὸ δίνει ὁ Α. Καραναστάσης, 52. Δίνει ἀκόμη, αὐτόν, τὸ ἀ γ ρ α μ ῖ τ θ ο ἰ (ὁ καρπὸς τοῦ ἀγρ., τῆς τερεβινθίδος) καὶ 'Α γ ρ α μ ῖ τ - σ ᾶ κ ι (115) σὴν τοπων. Ἡ λ. προέρχεται ἀπὸ τὸ παλαιότερο καὶ παράλληλο τοῦ τ ε ρ ἔ β ι ν θ ο ς στούς μεταγενέστερους χρόνους τ ε ρ μ ι ν θ ο ς. Αὐτό, μετὰ τὴν κατάλ. τῶν φυτῶν -έ α, -ῖ ᾶ, ἔδωσε τὸς τύπους τ ρ ε μ ι θ ἰ ᾶ - τ ρ ι - τ ρ α μ ι θ ἰ ᾶ καὶ ἄ τ ρ α μ ι θ ἰ ᾶ, ἀ γ ρ α μ ι θ ἰ ᾶ καὶ - τ ῖ ᾶ, ἀπὸ ὅπου ἀ γ ρ ᾶ μ ι θ ο ς ἢ - τ α ς, καὶ στή συνέχεια ἀ γ ρ ᾶ μ ῖ τ - τ α ς (μετὰ διπλωσὴ τοῦ τ) καὶ ἀ γ ρ ᾶ μ ῖ τ - θ α ς (μετὰ ἀνομοίωσὴ τοῦ δεύτερου τ σὲ θ). Ὁ τύπος γ ρ α μ ι θ ἰ ᾶ στή Τῆλο.

32. Ὁ Α. Καραναστάσης, 140, δίνει, ἀντίθετα, διπλὸ σ: Κ ι σ - σ ἰ λ λ ε ς Ὁ Α. Διαμαντάρης δίνει τύπ. Κ ι σ σ ἰ λ λ α ς (ἀπὸ τὸ κτηματολόγιον τοῦ 1828).

33. Ἡ λ., μετὰ τὴ σημ. σωρός, «μιά κόπασιτάρι, χῶμα», παραδίδεται ἀπὸ τὴ Νύσσα (χειρ. Ἰστ. Λεξ., τοῦ Σταμούλη), ἀλλὰ ἀπέχει πολὺ, τοπικὰ καὶ ἀπὸ ἀποψη σλαβικῆς (!) ἐπίδρασης.

34. Βλ. σελ. 210.

35. Ὁ Α. Καραναστάσης, 142, δίνει τὸν τύπο Δ ι α β ᾶ τ η ς.

36. Στὸ τοπων. Κ α μ ᾶ ρ α τοῦ Γ ε ὠ ρ γ η Σ α κ ε λ λ ᾶ ρ η.

37. Κατὰ πληροφ τοῦ Α. Καραναστάση, ὑπάρχει Δ ι α φ ᾶ ν ι στήν Κάρπαθο.

38. Ἐκτός ἀπὸ τὸν τύπο μετὰ σίγηση τῶν γ καὶ δ, γράφει ἄλλου καὶ Π η γ ᾶ δι.

39. Ὁ Α. Καραναστάσης, 143 καὶ 279, δίνει τύπο Λ υ ἔ ς οἰ.

Ἡ δικστολή τοῦ συνιζήμενου ἀπὸ τ' ἀσυνιζήτα θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσῃ καὶ στὴν ἐτυμολογία, π.χ. ἂν στὸ Λιόπυρα βρίσκεται ἡ ὄχι γ (Λιγὸ -) κλπ. ἢ στὸν Κάμπο τοῦ Λιοῦ, στὰ Σιελλᾶτα⁴⁰.

Ἐκεῖνα ποῦ πρέπει κάποτε νὰ λείψουν, εἶναι ὠρισμένα ὀρθογραφικὰ ταμποῦ, ποῦ τὰ διατηροῦμε γιὰ νὰ δείξωμε τὴν ἀνύπαρκτη προσωδιακὴ παράδοση. Ἔτσι, θὰ πρέπει ν' ἀπαλλαγοῦμε τοῦ ἡ στὴ θέσῃ τοῦ παλιοῦ αἰ, ὅπως στὴν Ἐληά, στὸ Παληόκαστρο, Δρακόσπηλο (καὶ πῶς θὰ νοηθῆ νὰ τονίζωμε τὴν προπαραλήγουσα μὲ τὸ μακρόβραχυ -ληο στὴ λήγουσα;). Τὰ ἀρχαῖα -αιός, -αιά κλπ. κατέληξαν, γιὰ φωνητικὸ -τονικὸ λόγο, σὲ -ῶς, -ῶά, κλπ. Ἐπίσης ἀπὸ τὴ δῆθεν προσωδιακὴ ἀπόδοση -αις τοῦ ἀρχ. -αι, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ καὶ σωστοῦ -ές. Ἔτσι, γράφει ὁ συλλ. Λυαῖς ἀντὶ τοῦ σωστοῦ Λυές.

Τώρα πιά καὶ τὸ συντηρητικώτερο σὲ ζητήματα «ἱστορικῆς» ὀρθογραφίας «Ἱστορικὸν Λεξικόν» τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ τέως διευθυντοῦ του Ἰω. Καλλέρη, ἔχει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάτι τέτοιες συμβατικότητες.

Ἀφίνομε τὴν ἀπόδοση τῶν ἐρρίνων συμπλεγμάτων, ποῦ δὲν μπορούμε νὰ εἶμαστε σίγουροι μὲ τὴ γραφὴ τους ἀπὸ τὸν συλλογέα. Ἄν π.χ. μὲ τὸ Λάριγκας (sic) ἀποδίδει τὰ Λάρυγας ἢ Λάρυγγας, κλπ. Τὸ Μάνδρακι ποῦ γράφει, θὰ προφέρεται ὅπωςδήποτε Μανδράκι ἢ Μαδράκι. Τὰ ἴδια μὲ τὸ Λαγκάδι, τὴ Λουμπουνιά (ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ Λουμπινιά), τὴ Μάντρα, τὸ Κοντοσκάλι, κλπ.

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ τὸ πρᾶμα γίνεται πιὸ ἐπικίνδυνο γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, εἶναι ὅταν ὁ συλλ. ἐπιχειρεῖ, εὐτυχῶς λίγες φορές, νὰ ἐτυμολογήσῃ τὰ τοπωνύμια, ὅποτε ἀκολουθεῖ τὸ καθιερωμένο εὐκόλο σύστημα τῆς ἐξωτερικῆς συσχέτισης, μὲ ἀγνοία τῶν φωνητικῶν καὶ γενικώτερων γλωσσικῶν νόμων, ποῦ λένε π.χ. ὅτι εἶναι δύσκολο ἓνα τονούμενο φωνῆν ἂ νὰ βρεθῆ ξαφνικὰ ὀ, κλπ.

Ἔτσι, γιὰ ν' ἀρχίσουμε ἀπὸ τούτη τὴν περίπτωσι, εἶναι ἀδύνατο τὸ τοπων. Βόκχης, ποῦ τὸ γράφει ἄλλοῦ καὶ Βόκης καὶ Βόκχιδες, νὰ προφέρεται ἀὲς τοῦ Βάγκου, τοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου) ἢ ἀπὸ τίς ... Βακχίδες, ποῦ, γιὰ τὴν ἀνάγκη, παρατονίζει τὸ Βόκχιδες καὶ σὲ Βοκχίδες.

Εἶναι πολὺ πιθκνὸ νὰ εἶναι μὲν πάλι ἀρχαῖο τὸ τοπων., δωρικὸ μάλιστα!, ἀλλὰ ν' ἀκολουθῆ ἄλλον, εὐκολώτερο, δρόμο ἐξελίξεως: Ἡ λέξι βῶκος⁴¹

40. Ἄν δηλ. εἶναι ἀπὸ τὸ Συγελᾶτα < Συγκελᾶτα, τοῦ Σύγκελλου τὰ κτήματα — ἂν καὶ ἡ κατάλ. ἐπιχωρίζεῃ στὴν Κεφαλονιά. Ἡ ἀπὸ τὸ σιγίλλι(ο) — Σιγιλλᾶτα — Σιελλᾶτα (μὲ σίγησι τοῦ γ καὶ τροπὴ τοῦ ι σὲ ε, κοντὰ στὸ ὑγρὸ λ). Ὁ Α. Καραναστάσης, 141, ἔχει Σιελλᾶτα.

41. Βλ. Θεοκρ. 10, 38: «ἡ καλὰς ἄμμι ποιῶν ἐλελήθει βῶκος ἀοιδὰς».

(= βόδι, στὸ Θεόκριτο) παραδίδεται, κατὰ τὸ Ἱστορ. Λεξ. τῆς Ἀκαδημίας, ἀπὸ τῆ Σαντορίνης, Θράκης, Πόντου, Προποντίδα καί, ἐκεῖνο πού ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ μᾶς, ἀπὸ τῆ Ρόδο. Ὁ β ῶ κ ο ς, λιπὸν, μὲ τὴ διπλωτικὴ τάση τῶν Δωδεκανησίων, ἔγινε *β ῶ κ - κ ο ς, καὶ μὲ ἀνομοίωση τοῦ δευτέρου κ, β ῶ κ - χ ο ς. Ἀπ' αὐτὸ εἶτε κατὰ τὸ σχῆμα π.χ. κ ά τ - τ ο ς, κ ά τ - θ ο ς - κ ά τ - θ η ς (ιταλ. gatto - catto) εἶτε ἀπὸ πληθ. Β ό κ - χ η δ ε ς (π.χ. ἀπὸ διπλὰ τοπων. Π ά ν ω καὶ Κ ά τ ω ἢ Μ έ σ σ α κι "Ε ξ ω Β ῶ κ - χ ο ς), μποροῦσε νὰ σχηματισθῆ, ὑποχωρητικά, ὁ τύπος Β ώ κ - χ η ς. Τὸ παράλληλο ἄλλωστε Β ό κ η ς τοῦ συλλ. (γρ. Β ώ κ - χ η ς) ἐνισχύει αὐτὴ τὴν ἀποψη.

Ἡ Β ο υ ή, πού σχετίζεται ἀπὸ τὸ σ. μὲ τοὺς ἀρχαίους β ο ύ α ς («τοὺς δμίλους εἰς οὓς κατετάσσοντο οἱ παῖδες ὅταν συνεπλήρωνον τὸ 7ον ἔτος, εἰς τὰς δωρικὰς πόλεις»), πρᾶμα δύσκολο φωνητικά (μὲ ἀλλαγὴ τονοῦμενης συλλαβῆς), μπορεῖ νὰ εἶναι, ἀπλοῦστατα, ἡ β ο ή τῆς θάλασσας πού σκάει στὸ βαθύ αὐτὸν παραθαλάσσιο βράχο — κατὰ πληροφορίαν τοῦ Α. Καραναστάση.

Πολύ ἄτυχη θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἔτυμολογίαν τοῦ Κ ρ ε ι ό ς ἢ Κ ρ ι ό ς (γιατὶ τὸ πρῶτο;) ἢ... Κ ο ρ ε ι ό ς — ἐπειδὴ χρειάζεται νὰ συσχετισθῆ μὲ τὰ ἀρχαῖα Κ ό ρ ε ι α («έορτὴ τελοῦμένη πρὸς τιμὴν τῆς κόρης Περσεφόνης»). Ἐδῶ ὁ συλλ. δὲν ἀνησυχεῖ καθόλου γιὰ τὸ πῶς θ' ἄλλαξε τὸ γένος, ἢ κατὰλήξῃ, τὸ Κ ο ρ - σέ Κ ρ ι - ἢ Κ ρ ε ι -. Τὸ τοπων. Κ ρ ι ό ς εἶναι συνηθισμένη ὀνομασία ἀκρωτηρίου ἢ κορυφῆς βουνοῦ, στοὺς ἀρχαίους καὶ σήμερα, ὅπως τὸ -Κ ρ ι ο ῦ Μ έ τ ω π ο ν π.χ. τῆς Κρήτης, τὸ ἀκρωτήριο Κ ρ ι ό ς, τῆς Πάρου⁴². Ἄν ἀκούγεται καὶ Κ ο ρ ι ό ς, μπορεῖ νὰ γίνεταί μὲ παρετυμολογίαν ἀπὸ τὸ Κ ι ρ ι ό ς, μὲ μετὰθεση τοῦ ρ — αἱ τύποι κ ι ρ γ ι ό ς — κ ι ρ γ ρ ι ό ς λέγονται στὰ Δωδεκάνησα (Κάλυμνο π.χ.). Ἡ λ. καὶ σὰν τοπων. στὴν Κάλυμνο⁴³.

Τὸ Δάλι ἀκόμη, ἀποκλείεται γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους νὰ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα Δ ή λ ι α (μ' ὄλο τὸ δωρικὸ του α!) γιορτὴ (πρὸς τιμὴν τῶν διδύμων ἄδελφῶν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γεννηθέντων ὑπὸ τῆς Λητοῦς εἰς τὴν νῆσον Δῆλον). Δ α λ ι στὰ Τούρκικα σημαίνει τὴ ράχη, μὰ ὁ τόνος; κατὰ τὸ συνώνυμο; Δύσκολα νὰ βρεθῆ μόνον αὐτοῦ μιὰ τούρκικη λέξι σὰν γεωγραφικὸς ὄρος. Μπορεῖ νὰ ἦταν τὰ κτήματα κανενὸς Δ ά λ η. Στοῦ Δ ά λ η — τὸ Δ ά λ ι ⁴⁴.

42. Βλ. χειρ. Ἱστορ. Λεξ. τοῦ Πρωτοδικου, σελ. 375. Ὁ Α. Καραναστάσης, 140, σημειώνει Κ ρ ι ό ς ὁ. Πβ. καὶ Κ ρ ι ο ῦ Κ ε φ α λ ή στὴν Ἀθήνα (Δ. Καμπούρογλου, Ὁ Ἀναδρομάρχης τῆς Ἀττικῆς, Ἀθήναι 1914, σελ. 34) καὶ Κ ρ ι ό ς, στὴ Σύρα· πληροφορία Ι. Βογιατζίδη, σὲ χειρ. Ἱστορ. Λεξ. 339, σελ. 125.

43. Κ ι ρ γ ι ό ς καὶ Κ ι ρ γ ρ ι ό ς. Βλ. χειρ. Ἱστ. Λεξ., Α. Καραναστάση 727, σελ. 143.

44. Τὸν τύπο Δ ά λ ι, τό, δίνει καὶ ὁ Α. Καραναστάσης, 700α, σελ. 140.

Τὸ κοινότατο τοπων. Λίμναις (γρ. - ες) περυσυσχετίζεται μὲ τὸ ἀρχ. — Λήνια. «Λίμναις ἢ Λήνια (ἐν Λίμναις, ἐνθα ὑπῆρχε τὸ Λήναιον) ἐορτὴ τοῦ Διονύσου ἢ Βάκχου ἐν μηνί Γαμηλιῶνι»...

Ἄτυχη κι ἡ ἔτυμολογία τοῦ Πλατῆς (γρ. Πλατὺς ἀπὸ τὸ ἐπίθετο ἢ Πλατῆς σάν ὄν.), ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου Πλάτης, τὸ ἐπίπεδον ἐφ' οὗ ὀκοδομοῦντο τάφοι, κρηπιδώματα... τύμβοι...»⁴⁵. Τὸ τοπων. θὰ πρέπει ἢ νὰ προέρχεται ἀπὸ καμιὰ γενικὴ ὀνόματος (στὰ χωράφια ἢ τὸ σπίτι) τοῦ Πλατῆ — Στοῦ Πλατῆ, Στὸν Πλατῆ — ὁ Πλατῆς, ἢ, νοσημένου τοῦ Γλαβός, Κάμπος, κλπ., Πλατὺς.

Ἄλλὰ καὶ στὴν ἀκτάταξή τους δὲν ἦταν περισσύτερο προσεκτικὸς ὁ συλλ. καθὼς καὶ στὴν ἐκλογή τους. Τὰ χωρίζει χοντρικὰ σὲ τρεῖς κατηγορίες : 1) «Εἰς τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰς συνοικίας, τὰ τοπεῖα (;) καὶ τὰ προάστεια τῆς πόλεως Μανδρακίου», 2) Στὶς ἐκκλησίες καὶ 3) Σὲ ἰδιοκτῆτες καὶ τὸ σχηματισμὸ τοῦ ἐδάφους.

Στὴν πρώτη μπαίνουν οἱ λέξεις Διοικητήριον, Γήπεδον Γνώμαγόρα, Ἡμιγυμνάσιον, Παγοποιεῖον, Πλατεῖα τῆς Ἐλευθερίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόγου, τῶν Συμμάχων, ποὺ δὲν ἔχουνε πάρεϊ ἀκόμα τὴ μορφή τοπωνυμίων, κι ἂν τὴν πάρουν, θὰ καταλήξουν φωνητικὰ κάπως σάν Διοικητήριον, Γήπεδο, Παγοποιεῖον, κλπ. Ἐπειτα, πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται καὶ στίς ἄλλες δύο κατηγορίες⁴⁶.

Στὴν προσπάθειά του νὰ τὰ προσδιορίσῃ τοπογραφικὰ ὁ συλλ., βάζει σὲ παρένθεση τὸ γεινιστικὸ τους τοπωνύμιον, στὸ γειτονικὸ ἄλλο, κ.ο.κ., κάνοντας ἐναν ἀόριστο κύκλον, χωρὶς κανένα κέρδος στὸ τέλος, ἀφοῦ προσδιορίζεται τὸ ἄγνωστο διὰ τοῦ ἀγνώστου καὶ γίνεται μιὰ διαρκῆς μονότονη ἐπανάληψη τῶν ἰδίων ὀνομάτων — πολλὲς φορές, καθὼς εἶδαμε, μὲ μορφή ἀντιφατικὴ. Στὴν τρίτη μάλιστα κατηγορία μπαίνουν τοπωνύμια ποὺ δὲν μοιάζουν ν' ἀναφέρονται οὔτε σὲ ἰδιοκτῆτη οὔτε σὲ σχηματισμὸ τοῦ ἐδάφους, ὅπως ἢ Ἀμπακοῦ, οἱ Βόκχιδες, οἱ Κισίλλες, καὶ εἶναι φανερὸ πὼς ὁ συλλ. ἔβλεπε σ' αὐτὴν ὅσα δὲν ταίριαζαν στίς δύο ἄλλες. Ἀφίνω ὅτι ἐδῶ ἔχει μπῆ ὁ Ἄης — Παντελέμονας γιὰ δευτέρη φορά (μὲ τὸν ἴδιο τοπογραφικὸ προσδιορισμὸ) τῆς δευτέρας κατηγορίας. Μ' αὐτὲς τὶς ἐπαναλήψεις, τὰ τοπωνύμια ποὺ δίνει φαίνονται περισσύτερα παρ' ὅσα στὴν πραγματικὴ εἶναι.

Τὸ πρακτικώτερο καὶ ἐπιστημονικὰ ἀκριβέστερο θὰ ἦταν νὰ τὰ κατατάξῃ π.χ. 1) κατὰ τὰ ἀκρωτήρια, ὄρμους, γαλοῦς, 2) τὴ φύση τοῦ ἐδάφους, 3)

45. Ἡ λ., σημειωτέον, καὶ μὲ τὸν τύπον πλάτας παραδίδεται σὲ ἐπιγραφή τῆς Κερίας.

46. Ἀντίθετα, γρήσιμο εἶναι τὸ τοπων. πλάζας, Ἀμερικῆ, ποὺ ὀνομάστηκεν ἔτσι, κατὰ πληροφορία του, ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ λουομένους ὁμογενεῖς.

πηγές και πηγάδια, 4) τὰ φυτώνυμα, 5) τὲς ὑπάρχουσες οἰκοδομὲς και ἄλλα ἔργα, 6) τὲς ἐκκλησίες, 7) τοὺς ἀνθρώπους και ἰδιαίτερα τὲς συνοικίαι τοῦ Μαντρακιοῦ, αὐστηρὰ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ — ὅπως κάνει π.χ. ὁ Σ. Μενάρδος στὸ Τοπωνυμικὸ τῆς Μυκόνου⁴⁷.

Μὲ ὅσα γράψαμε, δὲν θέλομε νὰ μειώσουμε τὴ σημασία τοῦ ἔργου ποὺ ἀνέλαβε μὲ τόση ἀγάπη και «μὲ τὸ θάρρος τῆς ἀγνοίας» βέβαια, ἓνα τόσο φιλόπατρι, ζηνητεμένο τέκνο τῆς Νισύρου, χωρὶς ἰδιαίτερη προπαίδεια — σ' ἄλλον τομέα διακρίθηκε! Στὸ ἐνεργητικὸ του εἶναι και τὸ γεγονός ὅτι ἀπομακρυσμένος ἀπὸ παιδί ἀπὸ τὴ γενέτειρα, βασίσθηκε πολλὰς φορὰς στὲς πληροφορίες ἄλλων ζηνητεμένων συμπατριωτῶν του, ποὺ ἀνάλογα μὲ τὴ μόρφωση τὴ δική τους και τὴν καλύτερη ἢ χειρότερη μνήμη, τοῦ ἔδωσαν τύπους τοῦ ἴδιου τοπωνύμιου λιγώτερο ἢ περισσότερο σωστός.

Ἔτσι, πολλὰς φορὰς μπορούμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὴ γνησιότητα τῶν γραφομένων του, ὅταν μᾶς δῖνη τύπους ὅπως οἱ: "Α η ς - Θ ε ο λ ὀ ς (< Θ ε ο λ ὀ γ ο ς, μὲ σίγηση τοῦ γ και συγχώνευση τῶν δύο ο), ἢ "Α η - Ν ι κ ῆ τ α (ἀπὸ τὴ γενική τ' "Α η - Ν ι κ ῆ τ α, γιὰ τὴν κατάλ. -α, ἴδια στὰ θηλ. και ἄρσ.), Π α ν α ρ ν ῶ τ η ς (< Π α ν α ρ μ ν ῶ τ η ς. <- μ ῶ τ η ς), "Ε λ υ τ - θ α ς (< ἔ λ υ τ - τ' α ς < ὅ λ υ ν θ ο ς = ἄγουρο σῦκο), Κ κ μ ἄ ρ α τ' Ἄ ρ ε σ τ εῖ δ η (τὸ ι > κοντὰ στὸ ὑγρὸ ρ), Π ε ρ ι ὀ λ ι (< Π ε ρ ι β ὀ λ ι), Σ π ῖ τ ι τ' Ὀ γ γ λ ἔ ζ ο υ (ἀπὸ τὴν ὄνομ. Ὀ Ἐ γ γ λ ἔ ζ ο ς - Ὀ ἔ γ γ λ ἔ ζ ο ς), Γ ε ρ ο ν ὀ μ ῆ (προφανῶς Ἴ ε ρ ο ν ὀ μ ῆ), Γ λ α λ ι σ κ ἄ ρ ι (< Α ἰ γ ι α λ ι σ κ ἄ ρ ι ο ν), " Α η ς - Χ α λ ἄ ρ α μ π ο ς (μὲ ἀντιμετάθεση τῶν ρ - λ), Ἄ π ο π α ν τ ῆ (< Ἰ π α π α ν τ ῆ, μὲ ἀντικατάσταση, συνήθη και ἄλλοῦ, τῆς προθέσεως ὑ π ὀ μὲ τὴν ἀ π ὀ)⁴⁸.

Και ὅταν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδιώκη μάλιστα, μᾶς δῖνη ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα, ὅπως τὴν ἔκταση οὐδετέρων σὲ - ἰ: Σ τ ε ρ ν ῆ, Β ο υ ν ῆ, Β ο υ ρ ν ῆ, Κ α μ π ῆ, Λ α κ κ ῆ και πληθ. Β ι γ λ ῆ, Β ι σ τ ε ρ ν ῆ, Φ ο υ ρ ν ῆ και Φ ρ ο υ ν ῆ, κ.τ.ῶ, καθὼς και ἄλλα σὲ - ἄ ρ ι: Β ο υ ν ἄ ρ ι, Μ α σ τ ι χ ἄ ρ ῖ, κλπ, και τέλος, ὅταν δῖνη εὐκαιρίες γιὰ ἐπὶ μέρους ἐπιστημονικὰ ἀναζητήσεις.

47. Βλ. Σ. Μενάρδου, Τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 7 (1930), 240 - 252.

48. Ὁ Α. Καραναστάσης, χειρ. 700α, 240, δίνει τὸ τοπων. μὲ τὸν τύπο Ἄ π ο π α ν ῆ.

“ Η ΝΙΣΥΡΟΣ,,

Ὁμιλία τοῦ Καθηγητοῦ κ. Μ. Κατσιματίδη
κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἑξηκονταετηρίδος τοῦ
Συνδέσμου « Ο ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ »
(1903 - 1963)

Κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν, αθ' ἣν τελεῖται ὁ μεγαλοπρεπῆς ἑορτασμὸς τοῦ Συνδέσμου ἡμῶν «Ο Γνωμαγόρας», ἐπὶ τῇ Ἑξηκονταετηρίδι καὶ βραβεύσει αὐτοῦ, διὰ Τιμητικοῦ Βραβείου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Παύλου Α', μέσῳ τοῦ ἐντ. Β. Γεν. Προξένου τῆς Πατρίδος Ἑλλάδος, αἰσθάνομαι ἑμαυτόν, ἐνδομύχως, εὐτυχῆ διότι ἔχω τὴν ἐξαιρετικὴν Τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ τὸ εὐαγὲς καὶ ἀγλαόκαρπον τοῦτο τῶν Νισυρίων Σωματειακῶν ἐγκαλεσθέντων, τὸ ὁποῖον, διὰ μέσου μιᾶς ἑξηκονταετοῦς περιόδου πρωτίστως ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὑπῆρξεν ὁ συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ τῆς γενετήριας Νισύρου καὶ τῶν ἐν Ἑλληνικῇ ἀποδήμων τέκνων τῆς.

Δι' ὃ μετὰ ἀνεκλαλήτου χαρᾶς καὶ πατριωτικῆς ἐξάρσεως διακηρύττομεν, ὅτι οὐδὲν τῶν τέκνων τῆς ἐλησμένης εἰς τὸ πέρασμα τοῦ τόσο χρόνου, οὔτε τὴν Θρησκείαν, οὔτε τὴν Γλῶσσαν, οὔτε τὰ Ἕθνη καὶ Ἔθνη, οὔτε τοὺς Θεσμούς καὶ τὰς Διατάξεις τῶν Πατρίων παραδόσεων, οὔτε τὸν Πατέρα καὶ τὴν Μητέρα, οἱ ὅποιοι μᾶς ἐγέννησαν καὶ μᾶς ἔφεραν εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, οὔτε τὸ πάτριον ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐθέσαμεν τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ζωῆς μας, οὔτε, γενικῶς εἰπεῖν, αὐτὴν ταύτην τὴν παμφιλτάτην καὶ γλυκεῖαν γενέτειραν Νίσυρον, ἣ ὁποία μᾶς ἐξέθρεψεν, ἐμεγάλωσεν, ἐγαλούχησε, διεπαιδαγώγησε καὶ ἐξεπαιδευσε, καὶ δὴ ἐν χρόνοις μαύρης καὶ εἰδεχθοῦς δουλείας, εἰς τὰ νάματα τῆς Χριστιανικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἰς τὴν ἀθάνατον Ἑλληνικὴν τῶν Πατέρων μας Γλῶσσαν.

Διότι ἡ πατρίς Νίσυρος, διὰ μέσου τῆς μακραιώνος ἱστορικῆς τῆς σταδιοδρομίας, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ Ἑλληνισμὸν καὶ Χριστιανισμὸν, τοῦτέ-

στιν Ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμὸν συνυφασμένον μὲ ὄλας τὰς φάσεις καὶ ἐκφάνσεις τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συγκροτήματος καὶ τοῦ ὠλοκληρωμένου Ἑλληνισμοῦ.

Μικρὰ τὴν ἔκτασιν, τεσσαράκοντα καὶ τριῶν τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, μία ἐκ τῶν νήσων τῶν Νοτίων Σποράδων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς ὑπάρξεώς της, ἔλαβε τὴν πρέπουσαν δι' ἑαυτὴν θέσιν, ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας παρακειμένας νήσους καὶ χώρας τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοὺς πρώτους μυθικοὺς της χρόνους.

Τοῦτο καταφαίνεται ἀριθῆλως ἐκ τῶν ἐπισήμων πηγῶν τῶν μυθογράφων καὶ ἱστοριογράφων, ὑφ' ὧν μυθολογεῖται ὁ σχηματισμὸς τῆς νήσου, ὅταν ὁ Ποσειδῶν Θεὸς τῆς θαλάσσης, ἀπέκοψε διὰ τῆς τριαίνης του μέγαν βράχον ἀπὸ τὴν νήσον Κῶ καὶ τὸν ἔρριπεν ἐναντίον τοῦ γίγαντος Πολυβώτου, κατὰ τὴν μάχην γιγάντων καὶ Θεῶν. Τοῦτο μαρτυροῦν, ὁ Στράβων (Γεωγρ.) «Φασὶ δὲ τὴν Νίσυρον ἀπόθραυσμα εἶναι τῆς Κῶ...», καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος Α', 2 - 4 «Πολυβώτης δὲ διὰ τῆς θαλάσσης διωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἤκεν εἰς Κῶ. Ποσειδῶν δὲ τῆς νήσου μέρος ἀπορρήξας ἀέριπεν αὐτῷ, τὸ λεγόμενον Νίσυρον».

Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ λατρεία τοῦ Ποσειδῶνος ἐν τῇ νήσῳ, ὡς καὶ ἡ ὑπαρξις ναοῦ του, περικαλλοῦς καὶ ἐκτισμένου εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος τῆς ὁμώνυμου πόλεως Νισύρου (νῦν Μανδράκιον), ὡς ὁ Στράβων εἰς τὰ Γεωγραφικά του I, 488 μνημονεῖ: «Ἔχει δὲ καὶ πόλιν ὁμώνυμον καὶ λιμένα καὶ θερμὰ καὶ Ποσειδῶνος Ἱερὸν».

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ Ποσειδῶνος ἐλατρεῦοντο καὶ ἄλλοι Θεοὶ ἐν Νισύρῳ, ὡς αἱ κατὰ χώραν μαρμάρinata ἐπιγραφαὶ καὶ ἀναθηματικαὶ στήλαι ἐπιβεβαίουν.

Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν ὁ Ζεὺς, ὁ Ζεὺς Μειλίχιος, ὁ Νεισυρίτης Ἀπόλλων (Ἥλιος), ἡ Ἄρτεμις, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ἄρης, ὁ Διόνυσος, ἡ Θεὰ Ὑγεία, ἡ Θεὰ Τύχη καὶ ὁ Ἀσκληπιός.

Καίτοι ἡ νήσος ἐδραιώθη ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅμως οἱ πλησιέστεροι πρὸς τὸν μῦθον δὲν ὠνόμασαν αὐτὴν Ποσειδωνίαν, ὡς θὰ ἔπρεπε, ἀλλὰ Νίσυρον, κατὰ τὸν Πλίνιον ἐκ τοῦ νέου, κολυμβῶ καὶ σῦρω, ἐπεὶ δὲ ὁ γίγας ἔνεεν (ἐκολύμβα) καὶ ὁ βράχος ἐσύρετο ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ ἰσχυρίζεται καὶ ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ὅτι ὁ Πολυβώτης ἐνήχητο... πλὴν τούτου, ὁ ἴδιος ἀναφέρει ὅτι ἡ Νίσυρος ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι καὶ Πορφυρίς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πορφυρῶν (κογχυλίων), τῶν ὁποίων ἡ παραλία ἦτο γεμάτη. Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ Πύρρος ὁ Θετταλὸς ὀνομάζει τὴν Νίσυρον, Κίσσηρον, λόγῳ τῆς κισσῆρεως, ἣν ἀφθόνως ἔχει ἐν τῇ Ἀνατολικῇ πλευρᾷ αὐτῆς ἀπὸ τῆς

παραλίας μέχρι τῶν λόφων καὶ τῶν ὀρέων τῆς δι' ὃ καὶ Κισσηρίς ἀναφέρεται.

Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐκδοχὴν, ἡ Νίσυρος θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγράφετο Νήσυρος, δηλ. νήσος ἢ ὁποῖα πάντοτε εἶχε νή-ας = πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἐσύροντο (ἐταξίδευον) εἰς ἀνοικτὰς θάλασσας, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πρώτης ἐν τῇ προϊστορίᾳ θαλασσοκρατίας τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους 4.000 π.Χ.

Δὲν ἀμφισβητοῦμεν, ὅτι εὕρηται Νίσυρος ἐν τῇ Ὀμήρου Ἰλιάδι πλὴν ὅμως δὲν ἔχομεν τὰς περγαμηνὰς ἐκείνας, ἐπὶ τῶν ὁποίων, τὰ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀπαγγέλλθέντα ποιήματα, ἐσταχυολογήθησαν καὶ ἐγράφησαν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν 460-410 π.Χ. Οὐδὲ ἔχομεν τοὺς παπύρους τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων 323-31 π.Χ., ὅτε ἀντεγράφησαν καὶ διηρέθησαν τὰ ποιήματα αὐτὰ εἰς τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσειαν, ἵνα ἐξακριβώσωμεν τὴν ἀκριβῆ γραφὴν τῆς Νισύρου. Διότι αἱ ἀντιγραφαὶ τῶν κειμένων τούτων, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς καὶ νεωτέρους χρόνους, ὑπέστησαν ἀπλοποιήσεις καὶ ἀλλαγὰς εἰς τοὺς φθόγγους τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων, τῶν τόπων, τῶν νήσων καὶ τῶν χωρῶν, χωρὶς νὰ μεταβάλουν τὴν οὐσίαν τῶν τοπωνυμίων τούτων.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς φθογγολογικῆς διατυπώσεως, ὁ πρῶτος ἐπικός μας ποιητής, ὁ Ὀμηρος, ἀναφέρει ὅτι ἡ Νίσυρος, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Τροίας προσφέρουσα καὶ αὐτὴ πλοῖα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ὁμοαἰμῶν Ἑλλήνων Ἀχαιῶν κατὰ τῶν Τρώων ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τῶν ἀδελφῶν βασιλέων τῆς Κῶ, Φειδίππου καὶ Ἀντίφου, υἱῶν τοῦ Θεσσαλοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τούτου βασιλέως.

Ὀμήρου Ἰλιάς, ραψωδιὰ Β' στίχος 675.

«Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον Κράπαθόν τε Κάσου τε καὶ Κῶν Εὐρυπόλιον πόλιν νήσους τε Καλύδνας, τῶν αὖ Φεῖδιππός τε καὶ Ἀντίφος ἡγησάσθην, Θεσσαλοῦ υἱὲ δύο Ἡρακλείδαο ἀνακτος· τῶν δὲ τριήκοντα γλαφυραὶ νέες ἐστιχώοντο».

Τὸ αὐτὸ δὲ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης Βιβλ. Ε'. 54... ὁ ὁποῖος φέρει καὶ εἰς φῶς, ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς νήσου ἦσαν Κᾶρες, ἐλθόντες ἐκ τῆς ἀπέναντι Μικρασιατικῆς ἀκτῆς, Καρίας. «Καλύδνας δὲ καὶ Νίσυρον τὸ μὲν ἀρχαῖον Κᾶρες κατώκησαν, μετὰ δὲ ταῦτα Θετταλὸς ὁ Ἡρακλέους ἀμφοτέρας τὰς νήσους κατεκτήσατο· διόπερ Ἀντίφος καὶ Φεῖδιππος οἱ Κῶων Βασιλεῖς στρατεύοντες εἰς Ἴλιον ἦρχον τῶν πλεόντων ἐκ τῶν προειρημένων νήσων.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀχαιῶν καὶ Ἀργείων (Ἑλλήνων) ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Τροίας, 1184 π.Χ. οἱ Ἀργεῖοι κατώκησαν τὴν γειτονικὴν Κάλυμνον καὶ Νίσυρον, ἐξ οὗ ἡ παλαιὰ πόλις μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Ἀρ-

γος. Ὑστερον δὲ ἀπὸ δύο σεισμικὰς δονήσεις λόγῳ τοῦ ἐνεργοῦ τότε ἤφαι-
στείου της, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι της κατεχώσθησαν ἀπὸ τὴν λά-
βαν καὶ ἀπωλέσθησαν, οἱ Κῶοι τὸ πρῶτον καὶ Ῥόδιοι τὸ δεύτερον ἀπώ-
κησαν τὴν νῆσον, ὡς ἐν συνεχείᾳ τοῦ προειρημένου ἐδαφίου, ὁ Διόδωρος
ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει. «Κατὰ δὲ τὸν ἐκ Τροίας ἀπόπλου τέτταρες τῶν
Ἀγαμέμνονος νεῶν ἐξέπεσον περὶ Κάλυδναν, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις κατα-
μιγνέτες κατώκησαν. Οἱ δὲ τὴν Νίσυρον τὸ παλαιὸν οἰκήσαντες ὑπὸ σεισμὸν
διεφθάρησαν.

Ὑστερον δὲ Κῶοι καθάπερ τὴν Κάλυδναν, ταύτην κατώκησαν μετὰ δὲ
ταῦτα φθορᾶς ἀνθρώπων ἐν τῇ νήσῳ γενομένοις, οἱ Ῥόδιοι ἐποίκους εἰς
αὐτὴν ἀπέστειλαν».

Μετὰ δὲ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, Ἑρακλειδῶν, κατὰ τὸν μῦθον ἀπογόν-
ων τοῦ Ἑρακλέους, Δωριεῖς ἐξ Ἐπιδαύρου τῆς Ἀργολίδος, τὴν Νίσυρον
μονίμως κατώκησαν 1.100 - 1.000 π.Χ. καὶ παρέμειναν ἐν συνεχείᾳ οἱ
ἀπόγονοι ἐν τῇ νήσῳ Δωριεῖς τὴν καταγωγὴν.

Τοῦτο σαφῶς περιγράφει ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας μας Ἡρόδοτος, ἐν τῇ
ἱστορικῇ αὐτοῦ ἀποδείξει, Κεφ. Ζ', 99, καθ' ἣν ἡ Βασιλίςσα τῆς Ἀλικαρ-
νασσοῦ, Ἀρτεμισία, ἠνάγκασε τοὺς συμμάχους της, Κῶους, Νισυρίους καὶ
Καλυμνίους, Δωριεῖς, νὰ ἀκολουθήσουν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ Ξέρξου, εἰς τὴν
ἐν Σαλαμίनि ναυμαχίαν (Σεπτ. 22, 480 π.Χ.).

Εἶποντο τῇ Ἀρτεμισίᾳ Βασιλίσση Ἀλικαρνασσοῦ ἐν τῇ τοῦ Ξέρξου διὰ
θαλάσσης ἐκστρατείᾳ πρὸς Σαλαμίνα. «Αὕτη δὲ ἡγεμόνευεν Ἀλικαρνη-
σέων τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυμνίων, πέντε νῆας παρεχο-
μένη. . . τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δ ω ρ ι κ ὄ ν, Ἀλικαρνησέας μὲν Τροι-
ζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους».

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ναυμαχίαν οἱ σύμμαχοι τῆς Ἀρτεμισίας, μετέστησαν
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ναυάρχου Θε-
μιστοκλέους. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ περσικοῦ στόλου καὶ τὴν κα-
ταδίωξιν αὐτοῦ πέραν τῆς Ἄνδρου καὶ Ἰκαρίας, ὁ Θεμιστοκλῆς συνήνω-
σε τὴν Νίσυρον καὶ τὰς λοιπὰς γύρω νήσους μὲ τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ Νισύριοι, ὄντες ναυτικοί, παρέμειναν σύμμαχοι τῶν Ἀθη-
ναίων, κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον 431 — 404 π. Χ., ὡς ὑπὸ τοῦ
Θουκυδίδου ἀναφέρεται καὶ μνημονεύεται εἰσέτι εἰς τὴν Ἱστορίαν Φραν-
τζῆ.

Ἕλληνες ἀπὸ αἰῶνων οἱ Νισύριοι, μετὰ τῶν γειτόνων ἀδελφῶν των, λαμ-
βάνουν μέρος εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάν-
δρου καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἀνοίγουν τὸν δύσβατον δρόμον, διὰ τὴν ἐπέκτασιν
καὶ διάδοσιν τοῦ αἰωνίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ ἀθανάτου Ἑλλη-
νικοῦ Πολιτισμοῦ.

Δι' ὃ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου λαμβάνει μέρος εἰς ὅλας

τὰς μορφάς τοῦ δημοσίου βίου τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων καὶ γίνεται ἀναπόσπαστον τμήμα τοῦ ἀπεράντου Ἑλληνιστικοῦ Κράτους. Τοῦτο ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν δεδομένων, ἐξάγεται ἕκ τινος ἐπιγραφῆς σωζομένης ἀκόμη ἐν Νισύρῳ τοῦ Βασιλέως Φιλίππου τοῦ Ε΄:

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΙΣΥΡΙΟΣ ΧΑΙΡΙΝ
ΑΦΕΣΤΑΛΚΑ ΚΑΛΛΙΑΝ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος, ὁ Γνωμαγώρας, ὁ υἱὸς τοῦ Δωροθέου, Νισύριος ναύαρχος, ἀφοῦ ἐξώπλισε τριημιολίαν.—πολεμικὸν πλοῖον ἄνευ καταστρώματος— ὑπὸ τὸ ὄνομα «ΕΥΑΝΔΡΙΑ ΣΕΒΑΣΤΑ», κατεπολέμησεν εἰς τὴν θάλασσαν, μὲ τὸ πλήρωμά του καὶ μὲ ἄλλους δύο πλοιάρχους, Εὐθραπίδαν Σειμίου μὲ τριημιολίαν ὀνόματι «ΠΟΛΙΑΣ» καὶ Ὀνασίφωνα Σειμίου μὲ τριημιολίαν «ΕΥΑΝΔΡΙΑ» τοὺς ἐπιδραμόντας εἰς τὸ Αἰγαῖον, κελτικῆς καταγωγῆς ἐκ Βορειοδυτικῆς Εὐρώπης, Γαλάτας.

Μετὰ δὲ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιστροφὴν τῶν νικητῶν, αἱ Βουλαι ἐτίμησαν ἕκαστον ἐξ αὐτῶν μὲ τὸν χρυσοῦν στέφανον τῆς δόξης, ὡς αἱ σωζόμεναι ἐν τῇ νήσῳ Ἐπιγραφαὶ τοῦ Γνωμαγώρα, ἐν τῷ ἐξωκκλησίῳ «Καθολικῇ» Λαγκάδιον Μανδρακίου Νισύρου καθὼς καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν, υἱῶν τοῦ Σειμίου, ἐν τινι κτήματι, παρὰ τὴν καμπὴν τῆς Ἀκροπόλεως Νισύρου, εἰς τὴν τοποθεσίαν «Βαγιά».

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Θεανθρώπου, ἐν τῷ κόσμῳ, οἱ Νισύριοι ἐδέχθησαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπάλαισαν δὲ καὶ αὐτοὶ μὲ τοὺς πραιτωριανούς, Ῥωμαίους εἰδωλολάτρας ἐπὶ τριακόσια ἔτη διὰ τὴν ἐπικράτησιν ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι αἱ διατηρούμεναι εἰσέτι μικραὶ κατακόμβαι (ὁμαδικοὶ τάφοι ὑπὸ τὴν γῆν), ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πόλεως Νισύρου, ἔνθα εὐλαβῶς ἐνεταφιάζοντο τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως καὶ τῆς Χριστιανωσύνης τῆς.

Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, ἡ Νίσυρος, μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων, ὑπήγετο εἰς θέμα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Πρὸ τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπέστη ἐπιδρομὰς ὑπὸ Σαρακηνῶν, Ἀράβων, Ἐνετῶν καὶ κατακτήσεις ὑπὸ τῶν ἵπποτῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ, «Chevaliers de Saint Jean de Jerusalem», τὸ ἔτος 1310 μ. Χ.

Δεῖγμα τῆς κυριαρχίας τῶν ἵπποτῶν καταφαίνεται ὑπὸ τὸ νῦν διατηρούμενον φρουριον αὐτῶν, φέρον εἰσέτι μαρμαρίνας πλάκας, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τείχους ἐφ' ὧν εἶναι ἐγκεχαραγμένα τὰ σήματα τῶν Μεγάλων Μαγίστρων Foulk de Villaret (1310), Assanti da Ischia (1316) καὶ Giacomo de Milli (1454). Ἐντὸς τοῦ φρουρίου τούτου καὶ πρὸς τὸ Βόρειον μέρος ἀκριβῶς, κεῖται ἡ Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Σπηλιανῆς, ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη καὶ πολιοῦχος τῆς πόλεως.

Τὸ ὀρησκευτικὸν τοῦτο οἰκοδόμημα, ἐπὶ τοῦ καθιερωθέντος ἱεροῦ βρά-

χου και λαξευμένον ἐντὸς πάρου, ἐν εἶδει σπηλαίου, ἐξ οὗ και τὸ ὄνομα Σπηλιανή, με δύο ἐκκλησίας ἠνωμένας, τῆς Παναγίας και τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, ἀπετέλεσε, και δὴ εἰς τὰ ἔτη τῆς στυγνῆς δουλείας, τὸ προπύργιον τῆς Χριστιανωσύνης, και ἀποτελεῖ ἔτι σήμερον, και θὰ ἀποτελῆ ἔσαει τὸ εὐλαβὲς προσκύνημα ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Αἱ δὲ τοιχογραφαίαι ἐμφανισθεῖσαι ἀπὸ ἐκκαθαρισμὸν τῆς ἀσβέστου, ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξιν τῆς Μονῆς εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν δέ, ἡ Νίσυρος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Τούρκου δυνάστου τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς τὸ ἔτος 1522, ἐπιφέροντος ἐξαθλίωσιν και μαρασμὸν ἐν τῇ νήσῳ.

Εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, προσέφερε και αὐτὴ τὸν ὀφειλόμενον φόρον με τὴν συμμετοχὴν τῶν παλληκαριῶν της, ὡς ἡ Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος βεβαιοῖ.

Τὸ ἔτος 1912 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τριάκοντα τρία ἔτη ἐκυβέρνησαν τυραννικώτατα, με πρόγραμμα τὴν ἐξορίαν τῶν κατοίκων ἐκ τῆς νήσου : Ἄλλὰ ἠλευθερώθη ὅμως, με τὸ αἶμα τῶν παιδιῶν της, τὰ ὅποια κατετάγησαν ἐθελονταί εἰς τὸ Σύνταγμα τῶν Δωδεκανησίων, με τὰς θυσίας τῶν ἄλλων Δωδεκανησίων και τοῦ ἱεροῦ λόχου ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην τότε Χριστόδουλον Τσιγάντε και τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων, τὴν 9ην Μαΐου τοῦ 1945, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἰδίου ἔτους εἶχεν ἐξασφάλισθῆ ἡ ἐλευθερία τῆς νήσου, με τὸ αἶμα τοῦ πεσόντος ἐν τῇ κατὰ τῶν Γερμανῶν μάχῃ λοχαγοῦ Εὐαγγέλου Χατζηευαγγέλου.

Ἐνεσωματώθη δὲ με τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, τὴν 7ην Μαρτίου, τοῦ ἔτους 1948, πανηγυρίζουσα μέχρι σήμερον ἐπετειούς, διότι ἠξιώθη τοῦ προαιωνίου και διακαοῦς πόθου της, τῆς Ἐνώσεως της με τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Καθηγητῆς

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΚΑΤΣΙΜΑΤΙΔΗΣ

Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Γνωμαγόρα

Ἀπριλίου 27, 1963

ΑΝΑΣΤ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ

(Βιβλιοκρισία)

«ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ ΝΙΣΥΡΟΥ»,

Ἰπὸ Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου, Μητροπολίτου Κῶ

(«Νισυριακά Χρονικά», φύλλ. 17 (Ἰούλιος - Αὐγούστος 1957), σελ. 8
κ.έξ. - φύλλ. 36 (Ἰανουάριος - Μάρτιος 1961), σελ. 23 κ.έξ.)

Μὲ τὸν παραπάνω τίτλον ἐδημοσίευσε στὰ «Ν. Χ.» ἕνα μέρος τοῦ γλωσσarioύ τῆς Νισύρου ὁ λόγιος ἱεράρχης, Μητροπολίτης Κῶ, κ. Ἐμμ. Καρπάθιος.

Στὸν σύντομο πρόλογο, ποὺ προτάσσει ὁ συλλογεὺς μᾶς λέει ὅτι «εἶχε παλαιότερον τὸν πύθον νὰ συνεισφέρει εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὅ,τι ἦτο εἰς αὐτὸν ἐφικτόν».

Τὰ λόγια αὐτὰ διερμηνεύουν τὴν ἔφεση καὶ τὸν ζωηρὸ πύθο, ποὺ διεκρίνε τοὺς συγχρόνους τοῦ συλλογέως καὶ τοὺς ἀκόμη παλαιότερους του, γιὰ νὰ ἀναφέρω τὸν Νισύριο σχολάρχην Γεώργιον Παπαδόπουλο, τὸν Κῶο Ἰάκωβο Ζαρράφτη, τοὺς Ροδίους Γεράσιμο Δρακίδην, Παῦλο Γνευτὸ καὶ Γεώργιον Καληδόνη, τοὺς Συμναίους Δημησθένη Χαβιαρᾶ καὶ Παπα-Σωτήρη Καρνανικόλη, τοὺς Καστελλοριζίους Ἀχιλλέα Διαμνιτᾶρα καὶ Μιχαὴλ Πετριδῆ, τὸν Τηλιακὸ Γεώργιον Καμμά, τὸν Καλύμνιο Μιχ. Καλαβρό, κ.ἄ., ποὺ ἤξεραν νὰ ἐκτιμῶν τοὺς γλωσσικούς καὶ λαογραφικούς θησαυροὺς τῶν νησιῶν μας καὶ προσεπάθησαν νὰ διασώσουν, ὅσους μπόρεσαν.

Ἐνα γλωσσάριο, ὅπως αὐτὸ τῆς Νισύρου, ποὺ ἔχει ἀποθησαυριστῆ ἐδῶ καὶ πενήντα, τοὐλάχιστο, χρόνια, ὅσο κι ἂν δὲν εἶναι πλούσιο, διατηρεῖ πάντα μιὰν ἀξία, γιὰτὶ καὶ δυὸ μονάχα λέξεις νὰ ἔχη διασώσει ἀπὸ ἐκεῖνες, ποὺ σήμερον ἔχουν περιπέσει σὲ ἀχρηστία, εἶναι μεγάλο κέρδος, ὅπως π.χ. οἱ λέξεις ἀ γ κ λ α β ῆ, ἀ δ ι ἄ θ ο ν α ς, ἀ λ ε κ ἄ τ η, ἀ ν ε ἰ δ ι ο, ἀ ν α λ α ἰ ζ ο μ α ι, ἀ σ τ ρ ὀ φ ι γ κ α ς, ποὺ σήμερον σπανίζουν στὴν καθημερινὴ ὁμιλία ἢ δὲν ἀκούονται πιά.

Γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Νισύρου ὁ συλλογεὺς, ἔζησε τὸ ἰδίωμα τοῦ νησιῶ του, τόκαμε βίωμά του καὶ κατώρθωσε μέσα σὲ φράσεις, στίχους, γνωμικά καὶ παροιμίες, παρμένα ὅλα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ἀβίαστη ὁμιλία τοῦ λαοῦ νὰ μᾶς θυμίση τὴ μουσικότητα τοῦ Νισυριακοῦ ἰδιώματος, ποὺ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ ἄλλα Δωδεκανησιακά καὶ νὰ δώση μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀδρὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φωνητικῆς του, χρησιμοποιῶντας γιὰ τὴ φωνητικὴ ἀπόδοση, μόνο στοιχεῖα

του ελληνικού αλφαβήτου. Παίρνοντας άφορμή από μερικά λήμματα, ό συλλογεύς παραθέτει ώρισμένα λαογραφικά στοιχεία, τά όποια κι άν δέν είναι ικανά νά δικαιολογήσουν τόν τίτλο τής συλλογής «λαογραφικά σύμμεικτα» προσφέρουν, έν τούτοις, μεγάλην ύπηρεσία στο γλωσσάριο, διότι με τά ιδιωματικά κείμενα και ή σημασία τών λημμάτων φωτίζεται από πολλές πλευρές και τά ίδια τά λήμματα βρίσκουν τήν εύκαιρία νά κινηθούν και νά μās παρουσιάσουν διαφόρους γραμματικούς τύπους των.

Σήμερα, μ' όλο πού τίς τελευταίες δεκαετίες είδαν τó φώς τής δημοσιότητας αξιόλογ... έπιστημονικές έργασίες Δωδεκανησιών έρευνητών γύρω από τή γλώσσα και τή λαογραφία τών νησιών μας¹ δέν παρατηρείται έν τούτοις, όσο θά έπρεπε, ή προθυμία και ή διάθεση έκ μέρους τών νέων έπιστημόνων και διανοουμένων μας, για τήν διάσωση του γλωσσικού και λαογραφικού υλικού, πού παραμένει άκόμη ιθσαύριστο στα νησιά μας και κινδυνεύει νά αφανιστή με τήν επίδραση του χρόνου και τή συχνή έπαφή τών νησιωτών μας με τά μεγάλα κέντρα τής μητροπολιτικής Ελλάδος.

Έτόνισα και άλλοτε από τίς στήλες τών «Ν. Χ.» ποιά είναι ή ύποχρέωση όλων μας νά φροντίσουμε νά μη χαθούν οι άνεκτίμητοι αυτοί θησαυροί, πού συνδέουν τó παρόν με τó άπώτατο ελληνικό παρελθόν και δείχνουν άδιάσπαστη τή συνέχεια του ιστορικού βίου του έθνους μας. Υπάρχει τó Ιστορικόν Λεξικόν τής Νέας Ελλάδικής και όλων τών ιδιωμάτων τής, έργον μεγάλου έθνικού και έπιστημονικού ένδιαφέροντος, πού συντάσσεται υπό τήν αιγίδα τής Ακαδημίας Αθηνών. Στο Λεξικό τούτο, πρέπει νά συμπεριληφθώ όλος ό πλούτος τής Νέας Ελλάδικής. Άνοιξτε τόν πρώτο τόμο του στο λήμμα άθιάς. Θα ιδήτε ότι ή λέξη μωρτυρείται μόνον από τή Σύμη και τó Καστελλόριζο, πρόκειται δέ περι του ψαριού άνθιάς, πού αναφέρουν ό Άριστοτέλης και ό Επίχαρμος. Μ' άλλα λόγια, άν δέν βρισκόταν ό Χαβιαράς και ό Διαμχντάρας νά διασώσουν τή λέξη, δέν θά υπήρχε σήμερα στο Ιστορικό Λεξικό και άς τήν είχε διαφυλάξει τόσους αιώνας ό λαός στήν προφορική του παράδοση.

Ύστερα άπ' αυτά, αντιλαμβάνεται ό καθένας πόσο πολύτιμη είναι ή προσφορά ένός γλωσσαρίου, άν τύχη μάλιστα νά είναι πλούσιο, έπιμελημένο και συντεταγμένο σύμφωνα με ώρισμένους κανόνες, πού πρέπει νά έχη ύπ' όψιν του ό συλλογεύς.

Τό δημοσιευμένο τμήμα του Νισυριακού γλωσσαρίου άρχίζει από τó α = νά, θά και τελειώνει στο λήμμα γητεια. Περιλαμβάνει δηλαδή τά

1. Δέν είναι, πιστεύω, ανάγκη νά αναφέρω λεπτομερώς τίς δημοσιευμένες έργασίες τών Δωδεκανησιών έπιστημόνων για νά φανή ή αξία τής προσφοράς του Μιχαηλίδη - Νουάρου, του Άναστ. Βρόντη, του Άγαπητου Τσοπανάκη, του Χρ. Παπαχριστοδούλου, του Νικολ. Μαυρή, του Γεωργ. Καζαβή κ.ά.

γράμματα α, β και μέρος του γ, αντιστοιχεί δέ, πάνω κάτω, προς το ένα πέμπτο του όλου γλωσσάριου.

Επωφελούμενος τῆς φιλοξενίας τῶν «Νισυριακῶν» θὰ ἤθελα μὲ τὴν εὐκκίρια αὐτῆ, νὰ διατυπώσω ὀρισμένες παρατηρήσεις ἐπὶ τῷ γλωσσάριου, πού πιστεύω ὅτι καὶ τὸ δημοσιευμένο τμήμα θὰ ὠφελήσουν, ἀλλὰ καὶ τὸν σεβάσιμο συλλογέα θὰ διευκολύνουν γιὰ τὸ ὑπολειπόμενο τμήμα, πού εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερο.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ σύνταξη ἐνὸς γλωσσάριου εἶναι ἡ ὀρθὴ παράθεση τῶν λημμάτων. Ὅταν λέμε λ ἤ μ μ α, ἐννοοῦμε τὸν ἀντιπροσωπευτικὸ τύπο τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων, πού παραθέτουμε ἀλφαβητικῶς στὸ γλωσσάριο καὶ δίνουμε ἐν συνεχείᾳ τὴ σημασίᾳ ἢ τίς σημασίες, πού ἔχει τὸ κάθε λῆμμα στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Μπαίνουν δὲ ὡς λῆμματα, τὰ μέρη τοῦ λόγου, καὶ συγκεκριμένα: τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετο, ἡ ἀντωνυμία στὴν ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ, τὸ ρῆμα στὸ πρῶτο ἐνικὸ πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς — ἡ μετοχὴ καὶ ἀπαρέμφατον δὲν μπαίνουν ὡς λῆμματα, ἀλλὰ τάσσονται ὑπὸ τὸ ρῆμα — καὶ τὰ ἄκλιτα στὸν τύπο πού βρίσκονται. Γιὰ τίς λέξεις π.χ. ἀ γ ρ ι ὄ γ α τ ο ς, ἄ κ λ η ρ ο ς, ἀ κ ο λ ο υ θ ῶ, ἀ φ' ἤ ς θὰ βάλουμε λῆμματα τοὺς ἰδιωματικούς τύπους: ἀ γ ρ ι ὄ κ α τ θ ο ς, ἄ κ λ ε ρ ο ς, κ λ ο υ θ ῶ ἢ ἀ κ λ ο υ θ ῶ, ἀ μ π ῆ ς.

Ὁ συλλογέας μᾶς δίνει τὸ λῆμμα ἀ ν ν ο ἶ καὶ ἐ ν ν ο ἶ (γράφει: ἀν-νεῖ, ἐν-νεῖ). Εἶναι τὸ γ' ἐνικὸ πρόσωπο ἐνεστώτος τοῦ ρήματος ἀνοίγω, πού στὸ ἰδίωμα τῆς Νισύρου, ἀκούεται ἀ ν - ν ο ἶ ω. Ἦταν δηλαδὴ ἀ ν ο ἶ γ ε ἰ > ἀ ν - ν ο ἶ γ ε ἰ > ἀ ν - ν ο ἶ ε ἰ > ἀ ν - ν ε ἶ καὶ ἐ ν - ν ε ἶ. Δὲ χωρεῖ, ἀμριβολία ὅτι ὁ συλλογέας δίνει τοὺς τύπους αὐτούς, ὡς πολὺ ἰδιωματικούς, ἀλλὰ ὁ ἀναγνώστης, πού δὲν ἔχει ἰδέαν ἀπὸ τὸ Νισυριακὸ ἰδίωμα, μπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ ὡς α' πρόσωπο τὸν τύπον ἀν-νῶ. Μᾶς δίνει ἐπίσης τὸ λῆμμα ἄ φ η σ' γ ε' ἄ φ η σ', πού θὰ ἔπρεπε νὰ ταχθῆ ὑπὸ τὸ λῆμμα ἀ φ ἰ ν - ν ω, ἄ ς τ ᾶ ξ η καὶ ὑπὸ τὸ λῆμμα τ ᾶ σ - σ ω, ἄ λ λ α κ ε ἄ λ λ α, πού θὰ ἔπρεπε νὰ ταχθῆ ὑπὸ τὸ λῆμμα ἄ λ λ ο ς, τὸ ἄ δ - δ ἐ ν, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο λῆμματα: τὸ ἀ ν καὶ τὸ δ ἐ ν. Παραλείπω νὰ ἀναφέρω καὶ ἄλλα σχετικὰ λῆμματα, διότι ἡ παραλείψη τούτη τοῦ συλλογέως εἶναι μᾶλλον τυπικὴ καὶ δὲν προξενεῖ οὐσιαστικὴ ζημίαν στὸ γλωσσάριο.

Ἀπὸ τίς χειρόγραφες συλλογὰς γλωσσικοῦ ὕλικου, πού εἰσρέουν ἀφθονες κάθε χρόνο στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ διὰ τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἰλωσσικῆς Ἐταιρείας, ἔχει διαπιστωθῆ ὅτι οἱ λόγιοι συλλογεῖς ὕλικου, στὴν ἐπιθυμίαν τους νὰ παρουσιάσουν ὅσο τὸ δυνατὸ ἀρτιότερη τὴ συλλογὴ τους, καταπιάνονται καὶ μὲ τὴν ἐτυμολογίαν μερικῶν λέξεων, πού τοὺς ξεγέλανε μὲ τὴν ἐξωτερικὴν τους ἐμφάνιση, ἀνίδεοι δὲ ὅπως εἶναι ἀπὸ ὀλισθηρότητα τοῦ ἐδάφους πέφτουν στὴν παγίδα. Καὶ ἂν μὲν ἡ δραστηριότητά τους αὐτὴ κρατηθῆ στὰ λογικὰ ὄρια, τὸ κακὸ δὲν εἶναι ἀθεράπευτο, συμβαίνει ὅμως πολλὰς φορὰς

πρασσυρόμενοι, να φθάσουν μέχρι του σημείου να αλλάζουν και αυτήν ακόμη την ιθαγένειά μιᾶς καθαρόαιμης ελληνικῆς λέξεως, χωρίς βέβαια να μπορῆ ἡ ἀδικουμένη να διαμικτυρηθῆ γιὰ τὴν κατάφορη ἀδικία. Ἡ εὕρεση τῆς ἐτυμολογικῆς ἀρχῆς μιᾶς λέξεως, πού ὑπέστη μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου μεγάλες φωνητικὲς μεταβολές, δὲν εἶναι εὐκόλο πρᾶγμα, καὶ συμβαίνει πολλές φορές νὰ ξεγελαστοῦν στὴν ἐτυμολόγησιν μιᾶς λέξεως καὶ διάσημοι ἀκόμη γλωσσολόγοι.

Ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τῆς ἐτυμολογίας δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ καὶ ὁ συλλογεὺς τοῦ Νισυριακοῦ ιδιώματος καὶ μᾶς ἔδωσε μερικὰς ὄχι εὐστοχες ἐτυμολογικὰς λύσεις: 1) Ἡ λέξις $\alpha\beta\iota$ - τὸ = κυνήγι (ἀριθ. φύλλ. 17, σελ. 8), δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Λατινικὴν $\alpha\nu i s$ = πουλί, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν $\alpha\nu$ = κυνήγι. 2) Ὁμι $\alpha\lambda\acute{o}\kappa\omicron\pi\omicron\varsigma$, ἀλλὰ $\alpha\lambda - \lambda\acute{o}\kappa\omicron\pi\omicron\varsigma$ (ἄλλος + κοπή, ἀριθ. φύλλ. 21, σελ. 13) = ὁ κίβδηλος, ὁ εὐτελής. φρ. $\alpha\lambda - \lambda\acute{o}\kappa\omicron\pi\omicron\mu$ $\text{h}\rho\alpha\mu\alpha\nu\epsilon\iota$. 3) $\alpha\lambda\acute{i}$ καὶ ὄχι $\alpha\lambda\acute{u}$, (ἀριθ. φύλλ. 21, σελ. 13) = τὸ κόκκινο, τὸ ἄλικο, φρ. $\acute{\omega}\sigma\acute{\alpha}\nu\alpha\lambda\acute{i}\nu$ $\text{d}\rho\iota\alpha\nu\delta\acute{\alpha}\phi\upsilon\lambda - \lambda\acute{o}$, 4) $\acute{\alpha}\mu\omicron\lambda\upsilon\tau\acute{o}\varsigma$ καὶ ὄχι $\acute{\alpha}\mu\omicron\lambda\eta\tau\acute{o}\varsigma$ (ἀριθ. φύλλ. 21, σελ. 4). Τὸ Βυζαντινὸν ἐπίθετον ἀπολυτὸς = ἐλεύθερος. 5) $\acute{\alpha}\mu\pi\acute{\epsilon}\tau\sigma\alpha$ (ἀριθ. φύλλ. 21, σελ. 16), στὴ φράση: $\acute{\epsilon}\lambda\alpha\nu\acute{\alpha}\sigma\acute{\epsilon}\kappa\acute{\alpha}\mu\omega\acute{\alpha}\mu\pi\acute{\epsilon}\tau\sigma\alpha$. Ἡ λέξις δὲν ἔχει καμιά ἐτυμολογικὴν σχέσιν μετὰ τὴν Ἰταλικὴν *ambe*, ὅπως φησίζετο ὁ συλλογεὺς, ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἠχοποιημένην λέξιν $\mu\pi\acute{\epsilon}$, πού σημαίνει στὴν παιδικὴν γλῶσσαν, ἀρνί. "Ἐλα να σε κάμω τὰ μπέ, λένε στὴν Κω καὶ ἐννοοῦν $\acute{\epsilon}\lambda\alpha\nu\acute{\alpha}\sigma\acute{\epsilon}$ πάρω στους ὤμους μου ἢ στὴν πλάτη μου, ὅπως ἀκριβῶς σηκώνει ὁ βοσκὸς τὸ ἀρνί. "Ἐλα να σε πάρω 'ς τ' ἀρνάκια λένε στὴ Σέριφου. 6) Τὸ ἐπίρρημα $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\alpha}\mu\alpha$ (φύλλ. 23, σελ. 13) = μαζί, δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν φράσιν *adama*, ἀλλὰ εἶναι τὸ Βυζαντινὸν ἐπίρρημα, $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\alpha}\mu\alpha$ ἢ $\acute{\epsilon}\nu\tau\acute{\alpha}\mu\alpha$, πού προέρχεται ἀπὸ τὴν φράσιν τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς $\acute{\epsilon}\nu\tau\acute{\omega}\acute{\alpha}\mu\alpha$. Τὸ Ἰταλικὸν *adama* στὴ φράσιν *gio care adama* σημαίνει κάμνω μιὰ περτίδα τοῦ παιγνιδιοῦ $\nu\tau\acute{\alpha}\mu\alpha$. 7) Τὸ ἐπίθετον $\acute{\alpha}\nu\tau\iota\chi\acute{\alpha}\rho\alpha\omicron\varsigma - \eta - \omicron$ (φύλλ. 23, σελ. 14) δὲν σημαίνει ἐκεῖνον, πού ἔχει τίς ἴδιες χάρες, ἀλλὰ ἐκεῖνον, πού ἔχει τὰ ἴδια περίπου χαρακτηριστικὰ μετὰ ἕνα ἄλλο, προέρχεται δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἐπίθετον $\acute{\alpha}\nu\tau\iota\chi\acute{\alpha}\rho\alpha\chi\tau\omicron\varsigma$. 8) $\beta\gamma\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\omega$ = ἐπιταχύνω (φύλλ. 34, σελ. 8). Τὸ ρῆμα δὲν εἶναι, ὅπως θέλει ὁ συλλογεὺς πρᾶφα τοῦ ρήματος $\phi\epsilon\upsilon\gamma\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\omega$, ἀλλὰ γίνεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετον τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς $\acute{\epsilon}\nu\beta\alpha\tau\acute{o}\varsigma$, πού πῆρε τὴν ἀκόλουθον φωνητικὴν ἐξέλιξιν: $\acute{\epsilon}\kappa\beta\alpha\tau\acute{o}\varsigma > \acute{\epsilon}\gamma\beta\alpha\tau\acute{o}\varsigma > \acute{\epsilon}\beta\gamma\alpha\tau\acute{o}\varsigma$ — $\acute{\epsilon}\beta\gamma\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\omega$, 9) τὸ $\beta\eta\theta\omicron\varsigma$ (φύλλ. 34, σελ. 9) = βᾶθος, δὲν γράφεται μετὰ η , ἀλλὰ μετὰ υ , $\beta\acute{\upsilon}\theta\omicron\varsigma$ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸ $\acute{\omega}\sigma\beta\upsilon\theta\acute{o}\varsigma$ διὰ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου. 10) $\beta\lambda\acute{\alpha}\tau\theta\alpha\acute{\iota}$, στὴ φράση: $\nu\acute{\alpha}\sigma\acute{\epsilon}\phi\acute{\alpha}\tau\eta\acute{\eta}\beta\lambda\acute{\alpha}\tau\theta\alpha$ (φύλλ. 35, σελ. 23) ἀπὸ τὸ Λατινικὸν ὀυσιαστικὸν *falla* = τὸ ἔντομον σίλφη καὶ ὄχι ὅπως πιστεῖται ὁ συλλογεὺς ἀπὸ τὸ ρῆμα $\beta\lambda\acute{\alpha}\zeta\omega$, πού ἀναφέρει ὁ Ἡσύχιος καὶ πού δὲν

ἔχει καμιά σημασιολογική σχέση, (Βλ. 'Ησύχ. β λ ά ζ ε ι ν = μωραίνειν).
 11) β έ τ σα ἢ β ί τ σα - ή, (φύλλ. 34, σελ. 9) = λεπτός και εὐλύγιτος
 κλώνος δένδρου, πού χρησιμοποιεῖται γιά μαστίγιο, ἀπό τὸ Βυζαντινὸ οὐσια-
 στικὸ β ί τ σα και τοῦτο ἀπό τὸ Λατινικὸ vitca και ὄχι ἀπό τὸ vectis
 = μοχλός, 12) β ά ρ δ α - μ π έ ν ι = πρόσεχε (φύλλ. 33, σελ. 15), ὄχι ἀπό
 τὸ Ἴταλικὸ bada bene, ὅπως νομίζει ὁ συλλογεύς, ἀλλὰ ἀπό τὸ Ἐνετικὸ
 varda, προστακτικὴ τοῦ ρήματος vardar, πού εἶναι τὸ Ἴταλικὸ
 guardare και τὸ bene: varda bene = πρόσεχε! 13) β ί ρ α =
 μὲ ὄλη τὴ δύναμη, ἐπίρρημα (φύλλ. 34, σελ. 9). Δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἐνε-
 τικὸ ρῆμα vitere, ἀλλὰ εἶναι προστακτικὴ τοῦ Ἐνεστώτος τοῦ Ἴταλικοῦ
 ρήματος virare = στρέφω, 14) ἄ λ ο υ σ ί α, ἡ = νερὸ βρασμένο μὲ
 μυρτιά και στάχτη γιά λούσιμο τῆς κεφαλῆς (φύλλ. 21, σελ. 13) και ἄ λ ε-
 σ ί β α, ἡ (φυλλ. 20, σελ. 7). Εἶναι ἡ ἴδια ἰδιωματικὴ λέξη μὲ δύο τύπους
 και προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἐνετικὸ lissia. 15) ἄ ρ ν ε ύ γ ω - ἄ ρ ν ε μ ό ς
 (φύλλ. 28 - 29, σελ. 24). Δὲν ἔχουν καμιά σχέση μὲ τὸ ἀρνὶ ὅπως πιστεύει ὁ
 συλλογεύς. Εἶναι ἀπλούστατα τὸ εἰ ρ η ν ε ύ ω - εἰ ρ η ν ε μ ό ς. Ἄ ρ ν ε ύ γ ω
 τὸ π α ι δ ῖ = ἡμερῶν τὸ παιδὶ πού κλαίει. 16) ἄ τ θ ο ς, ὁ = ἡ στάχτη,
 (φύλλ. 30 - 31, σελ. 14). Δὲν ἔχει καμιά ἀπολύτως σχέση μὲ τὸ Χαλδαϊκόν:
 ἄ τ τ ο ὦ ν = φούρνος. Ἀπὸ ποῦ κί ὡς ποῦ αὐτὴ ἡ γλωσσικὴ ἐπαφή; Εἶναι
 ἀπλούστατα τὸ Βυζαντινὸ οὐσιαστικὸ ἄ θ ο ς και τοῦτο ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἄ ν θ ο ς
 μὲ τὴ φωνητικὴ ἐξέλιξη: ἄ ν θ ο ς > ἄ θ - θ ο ς > ἄ τ θ ο ς. Κατὰ τὸν ἴδιο
 ἀκριβῶς λόγῳ ἔγινε και τὸ οὐσ. ἄ τ θ ό ς ἀπὸ τὸ ἄ ν θ ό ς > ἄ θ - θ ό ς >
 ἄ τ θ ό ς.

Αὐτὰ σὲ μιὰ γενικὴ ἐπισκόπηση τοῦ γλωσσarioύ, πού ὡστόσο, ἐπανα-
 λαμβάνω, δὲν μειώνουν τὴν ἀξία τῆς προσφορᾶς του. Εὐχῆς ἔργον θά ἦταν, ἂν
 βρισκόντουσαν και ἄλλοι ἀπὸ τὰ νησιά μας, πού διαθέτουν γνώσεις και ἱκανό-
 τητες, νὰ μιμηθοῦν τὴ χειρονομία τοῦ συλλογέως τοῦ Νισυριακοῦ γλωσσarioύ.

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ὡς οὐδὲν γλυκίον ἤς πατρίδος οὐδὲ τοκῆων γινετα,
εἴ περ καί τις ἀπόπροθι πίονα οἶκον, γαίη ἐν ἄλλο
δαπῆ ναιέι ἀπάνευθε τοκῆων.

(ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ I, 34)

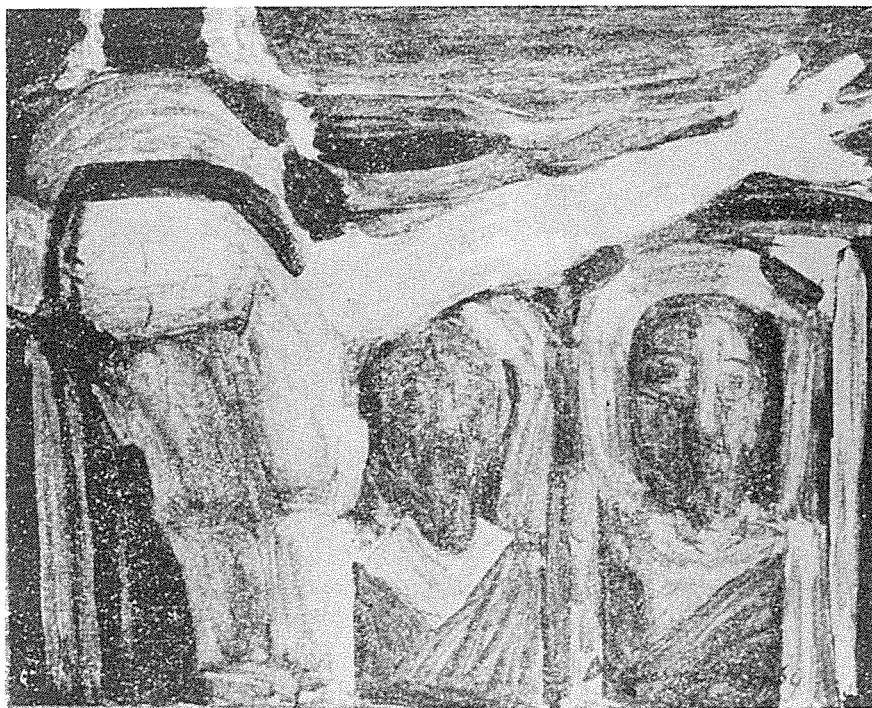
Εἶσαι Σὺ ποὺ ξενίαν ἐπρόσφερες
Εἰς ἐμένα τὸ διαβάτη τοῦ Χρόνου
Κι' ἀπ' τῆς στέρνης Σου νεράκι μ' ἐπότισες
Γιὰ ν' ἀνδρωθῶ καὶ νικήσω ἄνευ πόνου.
Σ' εἶσαι Ἐκείνη ποὺ σὰν μάνα μ' ἔθρεψες
Μέσ' στὰ θέλγητρα τοῦ τόπου Σου μὲ στοργὴν
Καὶ ἀσπίδα ἀντοχῆς μου ἐδώρησες
Γιὰ νὰ παλαίσω μὲ θάρρος στὴν ζωὴν.
Κάθε βῆμα τοῦ τόπου Σου σὲ μένα
Τὴν ἀξέχαστ' ἔχει γράψει ἱστορίαν,
Γιατὶ θυμίζει ἐδῶ εἰς τὰ ξένα
Τὴν φερέλπιδα τῆς ζωῆς μου πρῶταν.
Γιατὶ ὁ Τόπος τῆς Πατρίδας ποιέται
Ἐφοῦ βουνὰ καὶ κάμποι κι' ἄλλοι ἀνθίζουν
Κι' ἀπὸ τὸ νοῦ ποτὲ δὲν ξεχνιέται
Παρὰ γι' Αὐτὸν τὰ πάντα ἐνθυμίζουν ;
Θέλ' ὁ πόθος μου ἀληθινὸς νὰ βγῆ
Καὶ στοὺς κόλπους Σου νὰ γυρίσω ἐν τέλει
Γιὰ νὰ θαυμάζω καὶ πάλιν κάθε πρῶτ'
Ὅταν ὁ ἥλιος ἀπ' τὴ θάλασσα θ' ἀνατέλλῃ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΖΑΒΙΣ

ΩΔΗ ΣΤΗ ΝΙΣΥΡΟ

Τοῦ μυρωμένου Αἰγαίου στολίδι ζηλευτό
Οὐρανοφίλητο νησι μ' ἀπάνεμο λιμάνι
σάν νηρηίδα ἀχνή σέ στεφανώνουνε
μ' ὀλάνθιστο κατάλευκο στεφάνι
οἱ ἀνθισμένες μυγδαλιές πού μοιάζουνε νυφοῦλες.
Οἱ καταπράσινες πλαγιές καὶ τᾶσπρα τρεχαντήρια
τ' ἀγέρι σου τὸ δροσερὸ κι' οἱ κρύες σου βρυσοῦλες
τὰ γραφικὰ ξωκκλήσια σου γιωρτές καὶ πωνηγύρια
σέ κάνουνε πιὸ ζηλευτὴ π' ὅλες τὶς ἀδελφοῦλες.
Τὰ γραφικὰ σου τὰ χωριὰ μὲ τὰ περίσσια κάλλη
καὶ τᾶσπρα τὰ σπιτάκια τους πού μοιάζουν περιστέρια
κρύβονται μὲς στὶς χλωρωσιές καὶ στὴ θερμὴ σ' ἀγκάλη
Κάμποι βουνὰ δροσόλουστα κι' ἡ αὔρα τοῦ Μπονέντη
Τὰ ἱαματικά νερὰ πού ἀπ' τὶς πηγές σου τρέχουν
δίνουν υἱεία καὶ ζωὴ σέ κάθε ἐπισκέπτη.
Μὰ κι' ἡ ψυχὴ σου ἀδούλωτη ἔμεινε ὀλόκληρους αἰῶνες
Καὶ τώρα ὅπου περήφανη κρατᾶς τοῦ λυτρωμοῦ τὴ δᾶδα
Γῆ θρυλικὴ καὶ γῆ Εἰρηνοφόρα
λουσμένη στὸ γαλάζιο φῶς στολίζεις τὴν Ἑλλάδα !!

ΕΥΡΗ ΒΑΡΙΚΑ — ΜΟΣΚΟΒΗ

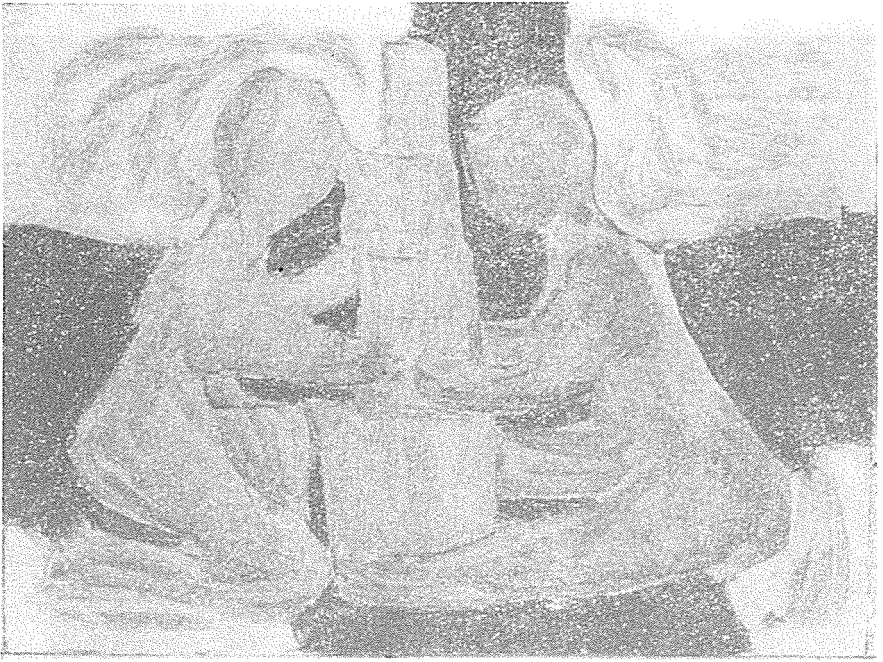

Βυζαντινό

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Τὰ «Νισουριακά» θεωροῦν ὑποχρέωσή τους νὰ ἀναφερθοῦν μὲ τὸ τεῦχος αὐτὸ στὴν π. οὐσια καλλιτεχνικὴ δραστηριότητα τοῦ ὁ πατριώτης μας ζωγράφου Δημ. Σακελλαρίδης ἀνέπτυξε μέσα στὸ χρόνο τοῦ μᾶς πέρασε.

Παρά τὴν τόσο κρίσιμη περίοδο τοῦ περνᾶ ἡ τέχνη, ὁ Δημ. Σακελλαρίδης διωργάνωσε ἀπὸ τὸν Μάρτιο τοῦ 1964 μέχρι τὸν Μάρτιο τοῦ 1965 τρεῖς ἀτομικὲς ἐκθέσεις. Τὴν πρώτην στὸ Μιλᾶνο τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐξέθεσε στὴν «Galleria Montenapoleone 6a» ἀπὸ 3 - 13 Μαρτίου 1964. Τὴ δεύτερη στὴν πρωτεύουσα τῆς ἰδιαίτερας μας πατρίδας τῆς Δωδεκανήσου, τὴ Ρόδο, μὲ πρωτοβουλία τοῦ ἐκεῖ Φυσιολατρικοῦ Ὁμίλου, στὴν αἴθουσα τῆς Ροδιακῆς Λέσχης, ἀπὸ 1 - 15 Σεπτεμβρίου. Στὴν ἐκθεση αὐτή, ὁ καλλιτέχνης εἶχε δώσει ἀναδρομικὰ χαρακτῆρα. Ἔτσι οἱ Δωδεκανήσιοι, τοῦ γιὰ πρώτη φορὰ ἔβλεπαν τὴ δουλειὰ του, εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐξέλιξί της. Τελικὰ, ἐξέθεσε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου - 5 Μαρτίου 1965, στὴν αἴθουσα τῆς

Τὰ παιδιά πὸν χτίζουν

Ἀρχιτεκτονικῆς. Στὴν ἐκθεση αὐτὴ μᾶς ἔδωσε δείγματα τῆς τελευταίας του δημιουργίας, 1962 - 1965, καὶ περιελάμβανε 43 ζωγραφικούς πίνακες καὶ 10 Σχέδια μὲ σινική μελάνη.

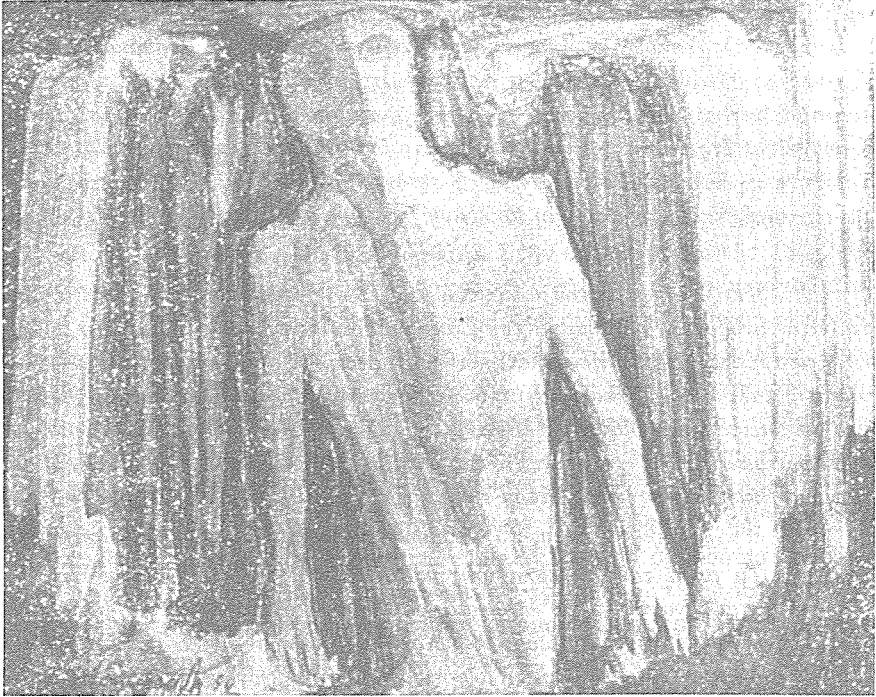
Στὴν ἐπιθυμία μας, λοιπόν, νὰ κατατοπίσωμε καλύτερα, παραθέτομε παράλληλα μὲ τὰ δείγματα τῆς ζωγραφικῆς του, καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τίς κριτικὲς πὸν ἀκολούθησαν τίς ἐκθέσεις του στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ.

Ὁ Κωστῆς Μεραναῖος, προλογίζοντας τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκθέσεώς του, στὴν «Galleria Montenapoleone» τοῦ Μιλάνου, γράφει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς :

«... Υἱοθετώντας τὸ δυσβατότερο θέμα τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς, ἐπιχειρεῖ καὶ κατορθώνει νὰ ἀπεικονίσῃ τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου, στὴ μορφοποίηση τῶν αἰσθημάτων του, μὲ τὸν πῖο σύγχρονο εἰκαστικὸ προβληματισμό. Ἡ ὄψη του χειραγωγεῖται ἐπεύθυνα χωρὶς ποτὲ ἢ ὀποιαδήποτε ρασιοναλιστικὴ μεταχείρισή της νὰ ἐξασθενίσῃ τὸν ἀθρορητισμὸ τοῦ ἀποτελέσματος. Ὁ εἰκαστικὸς χῶρος ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ φόντο, δοῦν στὴν πλήρη χρωματικὴ ἀνταπόκριση, συναρμογὴ καὶ κλιμάκωσή του ἐντάσσεται ἡ μορφή. Ἔτσι ἡ χρωματικὴ σύνθεση δὲν εἶναι φορμαλιστικὴ ἀντιπαράθεση, ἀλλὰ ὀργανικὴ, εἰκαστικὴ, σύζευξη. Ὁ πίνακας ἀποκτᾷ τὴν αἰσθητικὴν αὐτοδυναμίαν του. Καὶ εἶναι τοῦτο χαρακτηριστικὸ δείγμα τεχνικῆς ὀριμότητος...».

«L'Informatore Moderno», 15 Μαρτίου 1964 (Erminio Valenza)

«... Τὸ χρώμα εἶναι ἀπλωμένο λιτά, ἔτσι πὸν νὰ μὴν ὑπερτερῆ ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς συνθέσεως, ἀλλὰ ἀπεναντίας, μὲ τὴν κίνησή του (καὶ κυρίως σ' αὐτὸ βρίσκεται ἡ ιδιότητα αὐτοῦ τοῦ ζωγράφου) νὰ ὑπογραμμίζει τὶς προθέσεις. Στὶς μορφές, πὸν φθάνουν νὰ εἶναι ἀληθινὰ καὶ πραγματικὰ σύμβολα, ὑπάρχει μιὰ συνεχῆ καὶ ἀπελπισμένη κατηγορία ἐναντίον τῆς δύναμης τοῦ κακοῦ, ἐναντίον τῆς δυστυχίας, ἐναντίον τοῦ ρατσισμού, κατηγορία πὸν εἶναι

Μορφή σὲ κίνηση πρὸς τὰ ἔμπροσ

ἰδιαίτερα ἀποτελεσματικῆ, κυρίως γιατί δὲν κραυγάζει, ἀλλὰ ἐκθέτει μὲ χαρακτηριστικὴ ὑπερηφάνεια, ποικιλμένη μὲ τὸν ἀταβικὸ σκεπτικισμό τῶν φτωχῶν μεσογειακῶν λαῶν».

Giornale di Lecco, 9 Μαρτίου 1964 (Giacomo de Santis)

«Ὁ Δημήτριος Σακελλαρίδης, ἕνας Ἑλληνας ζωγράφος πὸν ἐκθέτει στὴ γκαλερί «Μοντεναπολεόνε», συγκεντρώνει τὰ ἐνδιαφέροντά του στὴν ἀνθρώπινη μορφή. Ὁ προβληματισμός του ἐκφράζει τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου σὲ ἕνα κόσμον ἀνεστραμμένο καὶ χαοτικό, ὅπου τὰ σωμαθῆματα βρίσκονται σὲ παροξυσμό, ὅπως στὴ «Χιροσίμα» ἢ ἀντίθετα καταπατημένα ἐκπληκτικὰ ἀπέναντι σὲ κάτι πὸν δὲν μπορεῖ νὰ πιαστεῖ : «Προσμονή». Ἡ βίαιη ἐξπρεσ-

σιονιστική παραμόρφωση, ή φαρδεια πινελλιά σε μεγάλες κηλίδες, σχεδόν φέτες χρώματος, εκφράζουν τη βαθειά έσωτερική επανάσταση που ταράζει την ψυχή του καλλιτέχνη, απέναντι σ' ένα κόσμο που το λογικό παραχώρησε τη θέση του στο έξωλογικό, στον όποιο τον ό τρόμος ύποσκέλιζε τη γαλήνη...».

«Αθηναϊκή», Πέμπτη 4 Μαρτίου 1965 (Αγγελος Δόξας)

«... Κεντρικό θέμα του είναι ό άνθρωπος στην έκφραστικότητα κινήσεων και καταστάσεων». Η φόρμα διατηρείται περισσότερο σαν ισκίος άπαιλλαγμένη από κάθε λεπτομέρεια και όμως ύποβλητική σ' έκφραστικότητα. Το τελευταίο αυτό στοιχείο αποτελεί το χαρακτηριστικό των πινάκων αυτών. Είναι ένας αστάθμητος παράγων που δίνει στη χρωματικότητα και το σιλουεταρίσμα, κίνηση και έκφραση. Και άλλοσ, συμβολισμό και προεκτάσεις. Δημιουργείται έτσι στο θεατή μιá έντύπωση όπου, άλλοσ δονεί τη συναισθηματικότητα κι άλλοσ τη νοητικότητα σε συνδυασμό —και στις δυό περιπτώσεις— με την αισθητική ίκανοποίηση που παρέχει ή σχεδιαστική δομή του έργου...».

«Αύγη», 26 Φεβρουαρίου 1965 (Γ. Φωκάς)

«... Η ζωγραφική του έκλεκτου καλλιτέχνη διακρίνεται για την αγάπη της στον άνθρωπο. Τα θέματα του Σακελλαρίδη είναι παρμένα από την κοινωνική πραγματικότητα. Με μελετημένη άφαιρηση, βίαιη, τραβηγμένη πινελλιά, γεμάτη παλμό και ένταση και πλούσιο διάφανο χρώμα, έρμηνεύει τα θέματά του με διεισδυτική διάθεση. Μπαίνει μέσα στην ουσία των πραγμάτων και των φαινομένων κι απογυμνώνοντάς τα από την άπατηλή έξωτερική τους εμφάνιση προβάλλει το βαθύτερο νόημά τους με πίστη και πάθος...».

«Η Ήμέρα», 25 Φεβρουαρίου 1965 (Ντιάνα Άντωνιάτου)

«... Τα μέσα του Σακελλαρίδη, για να δώσουν τη διαγραφή αυτής της μοίρας, καταφεύγουν σ' ένα έξπρεσιονιστικό πρωτογονισμό. Τα σώματα δέν τον ενδιαφέρουν σαν πλαστικά πρόσωπα, αλλά σαν σύμβολα σχηματικά. Οί επιφάνειες όμως οί χρωματικές, αναδενμένες με διαφάνεια πλαστικού, παίρνουν μιá παλμική έσωτερικότητα που δημιουργεί καθαρή την ζωγραφική τους κατασκευή».

Οί δραματικές προεκτάσεις στο έργο του ύποβάλλουν ένα έρώτημα ένοχής και έντάσσονται έτσι στην ύπηρεσία κι ενός κοινωνικού αίτιου χρησιμότητας. Το άγχος αποδίδεται σε κάποιο φταίχτη : ένα καθεστώς, άκόμη και θεϊκό. Στο Σακελλαρίδη ή ζωγραφική είναι μέσο έκφρασης συμπόνοιας, συμπάθειας. Συμπάσχει ή κατηγορεί...».

Η ΑΠΗΧΗΣΙΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ»

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1963 ἐκυκλοφόρησε ὁ πρῶτος τόμος τὰ «Νισυριακὰ» εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη εὐρεία δημοσιότητα καὶ ἐσχολιάσθη εὐμενῶς τόσον ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν περιοδικὸ τύπο. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρομε τὴν «Ἐλευθερία» τῆς 5/9/63, τὴ «Μεσημβρινή» τῆς 13/9/63 καὶ 27/9/63, τὴ «Ναυτεμπορικὴ» τῆς 13/9/63, τὴ «Ροδιακὴ» τῆς 11/9/63, τὸν «Ταχυδρόμο Δωδεκανήσου» τῆς 30/9/63, τὸ περιοδικὸ «Εἰκόνες» τῆς 20/9/63 καὶ τὴ «Νέα Ἑστία» τῆς 1/10/63. Στὴν «Ἀκρόπολι» τῆς 15/12/63 ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἡλίας Βενέζης σὲ μακροσκελέστατο ἄρθρο τοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐκδοσί μας. Ὁ χῶρος δὲ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναδημοσιεύσωμε τὸ ἄρθρο ὀλόκληρο. Παραθέτομε ὅμως μερικὲς περικοπές. «Πέρασα πολλὰς ὥρας διαβάζοντας ἕνα ὀγκώδη τόμο. Καὶ θέλω νὰ σᾶς μιλήσω σχετικῶς. Διαβάζοντας τὰ κείμενα αὐτοῦ τοῦ τόμου γυρίζαμε στὴν πατρίδα μας τὴν αἰγαιοπελαγίτικη, θυμόμαστε τὰ παιδικὰ μας χρόνια καὶ τὰ παραμύθια ποῦ ἀκούγαμε ὅταν ἤμαστε παιδιά. Τὰ ἴδια βάσανα ἦταν σ' ὅλο τὸ Αἴγαιο στοὺς χρόνους τῆς δουλείας του. Καὶ ἡ ἴδια φλόγα γιὰ τὸ ὄραμα τῆς Ἑλλάδας, τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἴδια βαθειὰ πίστι στὴν ἀνατολικὴ ὀρθοδοξία, οἱ ἴδιες παρακαταθῆκες τῶν γονιῶν πρὸς τὰ παιδιά τους, ἡ ἴδια ἔξαρσι». Ἐξ αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι ἡ Νίσυρος εἶναι ἕνα νησιὸ ἀπομονωμένο τοῦ Ἀρχιπελάγου μας καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ πρακτικὰ ζητήματα τῆς ἄμεσης ἀνάγκης, συνεχίζει. «Ὡστόσο τίς πολλὰς σελίδες δὲν τίς καταλαμβάνουν αὐτά. Ἄλλα τὰ ἄλλα, τὰ αἰώνια : ἡ ἱστορία, ἡ παράδοσι τοῦ νησιοῦ. Ἐλάχιστοι θὰ ξεύρουν πῶς ὑπάρχουν τὰ «Νισυριακὰ», ἔλάχιστοι θὰ ξεύρουν καὶ τὴ Νίσυρο. Εἶναι ἔξω ἀπ' τὸ δρόμο τῶν τουριστικῶν καραβανιῶν ἔξω ἀπ' τὸ δρόμο τῆς ἐπικαιρότητας καὶ τῆς γραφικότητος τῶν ἄλλων νησιῶν τοῦ Ἀρχιπελάγου. Ἐνας λόγος περισσότερος γιὰ νὰ σκύψουμε μὲ στοργὴν ἀπάνω σ' αὐτὰς τίς καθαρὰς σελίδες ποῦ δὲν θέλουν νὰ ὑπηρετήσουν καμμιά ματαιοδοξία, καὶ ποῦ μόνον σκοπὸ ἔχουν νὰ ψιθυρίζουν μὲ διάκρισι τὸν καημὸ τῆς πατρίδας, τὸ συναξάρι της». Στὸ «Βῆμα» τῆς 1/12/63 ὁ κ. Βάσος Βαρίκας ἀφοῦ ἐκφράζεται μὲ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἐμφάνισι, καταλήγει : «Σκέπτομαι πόσο ἡ διερεύνησι τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου θὰ εἶχε προωθηθῆ ἂν τὸ παράδειγμα τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν ἐμμοῦντο καὶ ἄλλοι

ὄργανισμοὶ ἄλλων ἑλληνικῶν περιοχῶν. Δὲν εἶναι θέμα μέσων, ἀλλὰ θελήσεως καὶ ἐπιμονῆς. Καὶ φαίνεται ὅτι οὔτε τὸ ἓνα, οὔτε τὸ ἄλλο δὲν ἀπέλειψε ἀπὸ τοὺς ἐκδότες τῶν Νισυριακῶν».

Ὁ κ. Τ. Θεοδοσόπουλος σὲ μακροσκελὲς ἄρθρο του στὸ «Ἔθνος» τῆς 19/9/63 ἀσχολεῖται μὲ τὴ μυθολογία καὶ τὴν ἱστορία, καὶ προβάλλει τουριστικῶς τὴ Νίσυρο. Τὸ ἄρθρο του αὐτοῦσιο ἐδημοσιεύθηκε στὸν «Ἐθνικὸ Κήρυκα Νέας Ὑόρκης» τῆς 1/10/63. Ἡ κ. Εὐρη Βαρίκα - Μοσκόβη στὴ «Νέα Ροδιακὴ» τῆς Ρόδου τῆς 29/11/63 καὶ στὴ «Φωνὴ τῆς Κάσου» τοῦ Δεκεμβρίου 1963 σχολιάζει εὐμενῶς τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἐμφάνισιν καὶ καταλήγει : «Ἡ ἔκδοσις τῶν "Νισυριακῶν" εἶναι πράγματι ἓνα πολυτιμότερον ἀπόκτημα, ὄχι μόνον γιὰ ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴ λαογραφία, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπον». Ἰδιαίτερα μὲ τὴ μελέτη τοῦ κ. Μιλτ. Λογοθέτη «Τουρισμὸς καὶ Οἰκονομία τῆς νήσου Νισύρου» ἀσχολοῦνται στὴ «Ναυτεμπορικὴ» τῆς 5 καὶ 19 Νοεμβρίου 1962, ὁ κ. Γ. Τσαπόγας, καὶ στὸ περιοδικὸ «Ξενία» τοῦ Δεκεμβρίου 1963 ὁ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Συγγραφέων καὶ δημοσιογράφων Τουρισμοῦ κ. Τάσος Ζάππας, τὴν ὁποία χαρακτηρίζουν σὰν σημαντικὴ προσφορὰ στὸ Δωδεκανησιακὸ τουρισμὸ καὶ τὴν οἰκονομία, καὶ συνιστοῦν στίς ἀρμόδιες Ἀρχὰς νὰ προσέξουν τίς ὑποδείξεις καὶ τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει ὁ συγγραφεὺς, ἂν δὲ θέλομε νὰ δοῦμε τὰ μικρὰ νησιά τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος νὰ ἐρημῶνουνται.

Ἐλήφθησαν ἐπίσης ἀρκετὲς συγχαρητήριες ἐπιστολὲς μεταξὺ τῶν ὁποίων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, τῆς Ἑταιρίας Ἑλληνικῶν Σπουδῶν, τοῦ πρυτάνεως τῆς Παντείου Σχολῆς κ. Ἰω. Γεωργάκη, τοῦ πρυτάνεως τοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Νικ. Καβαζαράκη, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Μιχαηλίδη - Νουάρου, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη, τῶν Μητροπολιτῶν Ρόδου καὶ Κῶ, τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ἰωακείμ Ζουμάκη, τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τῆς Ἑστίας Νέας Σμύρνης, τοῦ λογογράφου κ. Ἰ. Παναγιωτοπούλου, τῆς κ. Εὐρῆς Βαρίκα - Μοσκόβη, τοῦ κ. Κώστα Ἀγαπητίδη καὶ τοῦ κ. Δημ. Ἀποστολίδη.

Ὅλους ὅσους ἠσχολήθησαν μὲ τὸ ἔργο μας εὐχαριστοῦμεν καὶ εὐχόμεθα ὅπως καὶ ὁ δεῦτερος τόμος τύχη τῆς ἰδίας ὑποδοχῆς.

“ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ”

● ΚΡΙΣΕΙΣ — ΣΧΟΛΙΑ

● ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ — ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ

● ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΚΡΙΣΕΙΣ – ΣΧΟΛΙΑ

Προβολή τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων τῆς Νισύρου

Κατὰ τὸ 1964 ὑπεβλήθησαν ἀπὸ τὸν Σύλλογον «ΓΝΩΜΑΓΟΡΑ», Ἀθηνῶν τὰ παρακάτω ὑπομνήματα καὶ αἰτήσεις πρὸς τὶς διάφορες Κρατικές Ὑπηρεσίες, στοὺς Ὑπουργούς, στοὺς Δωδεκανησίους βουλευτάς. Σκοπὸς τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῶν αἰτήσεων τοῦ Συλλόγου

ἦτο νὰ προωθηθοῦν τὰ ζητήματα τῆς Νισύρου κατὰ τρόπο ὀρθολογιστικὸ καὶ νὰ ἀξιολογηθῶν κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος μέσα στὶς δυνατότητες ποὺ ὑπάρχουν. Τὰ ὑπομνήματα ἀπετέλεσαν συνέχεια προσωπικῶν ἐπαφῶν μὲ τοὺς ἀρμοδίους παράγοντας.

ΑΓΓΑΘΟΕΡΓΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΙΣΥΡΙΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ
«ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ»
Μαραθωνοδρόμου 21 Ψυχικόν -

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

Πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Ὑπουργὸν Παιδείας
κ. Λουκῆν Ἀκρίταν Ἐν τ α ὕ θ α

«Περὶ τῆς ἀνάγκης ἀμέσων ἐνισχύσεως τῆς Ἐφορίας τοῦ Γυμνασίου τοῦ Παραρτήματος Μανδρακίου Νισύρου διὰ ποσοῦ 60.000 δραχ. διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συνεχίσῃ τὴν λειτουργίαν του κατὰ τὸ παρὸν Σχολικὸν ἔτος».

Ἀπὸ ἐτῶν, ἐν ἀναμονῇ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἠλπίζετο νὰ πραγματοποιηθῶσιν αἱ ὑποσχέσεις τῶν ἱθυνόντων, ὁπότε καὶ θὰ ἀπεφασίζετο ἡ ἴδρυσις ὑπὸ τῆς Πολιτείας Γυμνασίου 1ης βαθμίδος, ἥτοι Γυμνασίου συμπεριλαμβάνοντος τὰς τρεῖς πρώτας Γυμνασιακὰς τάξεις εἰς τὴν νῆσον Νίσυρον τῆς Δωδεκανήσου, ὁ Δῆμος Μανδρακίου Νισύρου, αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Ἐπι-

τροπαί, οἱ ἀπανταχοῦ Φιλανθρωπικοὶ Σύλλογοι τῶν Νισυρίων καὶ γενικῶς οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀντιμετωπίζουν τὰς δαπάνας τῆς λειτουργίας τοῦ Γυμνασίου. Αἱ ἐν λόγῳ δαπάναι ἀφοροῦν τὴν μισθοδοσίαν δύο καθηγητῶν ἰδιωτῶν καθ' ὅσον τὸν Δ/ντὴν τοῦ Γυμνασίου, ἕνα καθηγητὴν Φιλόλογον, παρέχει τὸ Δημόσιον δι' ἀποσπάσεως ἐκ τοῦ Γυμνασίου τῆς γειτονικῆς νήσου Κῶ.

Ἡ ἐπὶ ἔτη λειτουργία τοῦ Γυμνασίου, δαπάναις τῶν πτωχῶν κατοίκων τῆς νήσου κυρίως καὶ τοῦ πτωχοῦ Δήμου, ἀπέτελεσεν ἐπιβάρυνσι δυσβάστακτον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς ὄμους των μὲ ἐπακόλουθον τὴν δυσφορίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν, συνδυαζόμενον δὲ τὸ γεγονός αὐτὸ μὲ τὴν ἐξαγγελίαν τῶν μέτρων «περὶ παροχῆς δωρεᾶν παιδείας» παρὰ τῆς Λαοπροβλήτου Κυβερνήσεως τῆς Α.Ε. τοῦ κ. Γεωργίου Παπανδρέου, ἐδημιούργησε ψυχολογικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν συγκέντρωσιν ποσοῦ ἐξ 60.000 δραχμ., ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὁμαλὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς μισθοδοσίας τῶν δύο ἐπὶ συμβάσει καθηγητῶν, μὲ προφανῆ τὸν κίνδυνον τῆς διακοπῆς τῆς λειτουργίας τοῦ Γυμνασίου εἰς βάρος μαθητῶν καὶ γονέων ἀλλὰ καὶ εἰς βάρος τοῦ κύρους τοῦ Κράτους.

Ἐν συνεννοήσει καὶ ἐν στενῇ ἐπαφῇ μὲ τὸν Δῆμον Μανδρακίου Νισύρου καὶ τὴν Σχολικὴν Ἐφορίαν ὡς ἐντολοδόχος αὐτῶν, ἀπευθυνόμεθα κατὰ πρῶτον λόγον πρὸς Ἑμᾶς, τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀρμόδιον καὶ Σᾶς ἀναφέρομεν. Προσβλέπομεν εἰς τὸ στορ-

Βέβαιον διὰ τὴν εὐμενῆ ἀπόφασίν σας, διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς

Διὰ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
τοῦ Συλλόγου τῶν Νισυρίων
Ἀθηνῶν

Ἐν Ἀθήναις 17/3/1964

Ὁ Πρόεδρος

ΠΑΝ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΑΓΑΘΟΕΡΓΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΙΣΥΡΙΩΝ

«Ο ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ»

Δ/σις : Μαραθωνοδρόμου 21 - Ψυχικόν

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

Διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἀπαιτουμένης πιστώσεως διὰ τὴν μεταφοράν, ἐγκατάστασιν καὶ λειτουργίαν γεωτρυπάνου εἰς νῆσον Νίσυρον Δωδεκανήσου, διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ὑπογείων ὑδάτων.

Ἡ Νῆσος Νίσυρος τῆς Δωδεκανήσου, ὅπως καὶ αἱ περισσότεραι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν πηγαίων ἢ ὑπογείων ὑδάτων ἐπαρκῶν καὶ καταλ-

λήλων πρὸς ὕδρευσιν τῶν κατοίκων.

Μέχρι τοῦδε αἱ ἀνάγκαι εἰς πόσιμον ὕδωρ τῶν κατοίκων θεραπεύονται στοιχειωδῶς διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν

όμβριων υδάτων εις ειδικάς στέρνας ή εις περίπτωσιν άνομβρίας δια τής μεταφοράς έξ άλλων περιοχών ύδατος δι' ύδροφόρων πλοίων και άποθηκεύσεως τούτου εις ύδατοδεξαμενάς χωρητικότητος πολύ μικροτέρας τών άναγκών.

Ο τρόπος αυτός τής ύδρευσεως ένέχει τούς γνωστούς κινδύνους δια την ύγείαν τών κατοίκων, άπωθει δέ τούς παραθεριστάς και άποτελεϊ σοβαρώτατον μειονέκτημα δια ανάπτυξιν Τουρισμού, ήτις άποτελεϊ την μοναδικήν έλπίδα τής συντηρήσεως τής άσθενοϋς οικονομίας τής Νήσου.

Δια την ανάπτυξιν τής Τουριστικής κινήσεως εις την Νίσυρον ύπάρχουν άρισται προϋποθέσεις : "Υπάρχουν θερμαι θειοϋχοι λαμαδικαι πηγαί ένδεικνυόμεναι δια ποιικιλίας παθήσεων με Λουτρικάς έγκαταστάσεις εις έκτεταμένα κτίρια (100 περίπου κλιών - Ξηρόν κλίμα - Γραφικόν καταπράσινον περιβάλλον - Φαντασμαγορικόν θέαμα του 'Ηφαιστειακού τοπίου - Σημαντικαι άρχαιότητες ως τά σπάνια πελασγικά τείχη, ως και πλείστα ένετικά μνημεία, μεταξύ τών όποίων ή μεγαλοπρεπής 'Ακρόπολις του Μανδρακίου κ.ά.

'Από πλευράς όρυχείων και μεταλλευμάτων άποτελεϊ ίσως την μοναδικήν περίπτωσιν εις τό σύμπλεγμα τής Δωδεκανήσου. 'Όρυχεία θείου τά όποια κατά τό πρόσφατον παρελθόν άπετέλεσαν πηγήν πλούτου δια την Νήσον —όρυχεία κισσήρεως και θηραϊκής γής εύρισκόμενα έν όργασμώ— όρυχεία περιλίτου, ή έκμετάλλευσις τών όποίων εύρίσκειται υπό μελέτην παρά Γαλλικής εταιρίας.

'Εν συμπέρασματι, θά ήδύνατο να λεχθί ότι, παρά τό μικρόν τής έκτάσεώς της ή Νήσος Νίσυρος δύναται να έχη γενικωτέραν έθνικην σημασίαν και να συμβάλη εις την ανάπτυξιν τής έθνικής οικονομίας.

Σήμερον, εις την εποχήν τής άνόδου του βιοτικού επιπέδου και εις την χώραν μας, σήμεραν όποτε δια τής έπελθούσης δια τής ψήφου του Λαού κυβερνητικής μεταβολής, κοινή είναι ή πεποίθησις ότι

«έσήμερον» ή ώρα του Λαού τής 'Ελληνικής ύπαίθρου.

Στοργικόν ένδιαφέρον άξιού και προσδοκά ή ύπαιθρος. Συμμετοχήν εις τά άγαθά του πολιτισμού και σταμάτημα δια του τρόπου αυτού τής έρημώσεως επικαλεϊται, κατά τρόπον άμεσον, άκριβώς διότι «αίσίως» εφθάσαμεν εις σημείον κατά τό όποϊον κάθε άναβολή θεραπείας πληγών, άποβαίνει μοιραία δια την συγκράτησιν τών κατοίκων εις την 'Ελληνικήν έπαρχίαν.

'Αγωνιώδης έπίκλησις δια την άντιμετώπισιν ένός ζωτικωτάτου προβλήματος, του προβλήματος τής ύδρευσεως, ύψούται από την μικράν άκριτικήν Νήσον μας, ή όποια μετουσιώνεται εις τό έπείγον αίτημα τής έγκρίσεως άναλόγου πιστώσεως δια την άμεσον άποστολήν του καταλλήλου γεωτρυπάνου προς διεξαγωγήν σειράς γεωτρήσεων.

Εύτυχώς δια την Νίσυρον, έκτός από τας εκθέσεις 'Ιταλών γεωλόγων, οι όποιοι κατά καιρούς έπεσκέφθησαν την Νήσον και οι όποιοι διετύπωσαν τό γενικόν συμπέρασμα, ότι τό καταπράσινον της Νήσου και τά εις εύρειαν έκτασιν θερμά νερά, προοιωνίζου την ύπαρξιν ύπογειών υδάτων, τελευταίως έμπεριστατωμένη έκθεσις του γεωλόγου τής 'Υδρογεωλογικής 'Υπηρεσίας του 'Υπουργείου Γεωργίας κ. Κουγιουμτζέλη προσδιορίζει κατά τρόπον αναλυτικόν τας θέσεις εις τας όποιας ένδείκνυται γεώτρησις δια την εύρεσιν ύπογειών υδάτων.

Ούτω, ή έπίκλησις δέν είναι άόριστος, αλλά συγκεκριμένη και ή ικανοποίησις της εύκολος δια την παρούσαν περίοδον δια τούς κάτωθι λόγους :

Είς τας γεγονικάς προς την Νίσυρον νήσους Κω και Σύμην ύπάρχει άνά έν γεωτρυπάνον. 'Ως γνωστόν, ή νήσος Κω είναι προνομιοϋχος εις ύπόγεια ύδατα. Τό γεωτρυπάνον έργάζεται δια την άνεύρεσιν έτι περισσοτέρων υδάτων, ή διακοπή όθεν τής λειτουργίας αυτού και ή μεταφορά του εις Νίσυρον, έφ' όσον κρίνεται υπό τής

άρμοδιας Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ὡς κατάλληλον διὰ τὰ πετρώματα τῆς Νήσου, ἀποτελεῖ ἰσως πρᾶξιν ἐπιβεβλημένην. Ἐπίσης ἡ ἀρμοδία Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας δύναται

νὰ διατάξῃ τὴν μεταφορὰν τοῦ γεωτρυπάνου ἐκ τῆς Σύμης ἐφ' ὅσον τοῦτο κρίνεται καταλλήλοτερον διὰ τὰ πετρώματα τῆς Νισύρου καὶ ἐφ' ὅσον ἐπερατώθη ἡ προγραμματισθεῖσα ἔρευνα εἰς τὴν ἐν λόγῳ νήσον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Μαρτίου 1964

Διὰ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου Νισυρίων Ἀθηνῶν
«Ο ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ»

Ὁ Πρόεδρος

Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΑΓΑΘΟΕΡΓΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΙΣΥΡΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ο «ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ»

Μαρχωνοδρόμου 21 — Ψυχικόν

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

Ἀφορῶν ζητήματα νήσον Νισύρου Δωδεκανήσου

1. Προϋμνάσιον :

Ἀπὸ ἐτῶν διὰ χρημάτων τῶν γονέων τῶν μαθητῶν, τῶν Συλλόγων τῶν Νισυρίων Ἀμερικῆς καὶ Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ Δήμου Μανδρακίου Νισύρου, λειτουργεῖ τὸ Ἡμιγυμνάσιον Νισύρου, τὸ ὁποῖον συμπεριλαμβάνει τὰς τρεῖς πρώτας Γυμνασιακὰς τάξεις. Ἡ ἀφαιμαξίς τῶν βαλαντίων τῶν πτωχῶν Νισυρίων καὶ ἡ βαρυτάτη δι' αὐτοὺς θυσία χάριν τῶν παιδιῶν τῶν ἐγένετο μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἀπὸ τοῦ «ἀμέσου προσεχοῦς» ἔτους θὰ ἰδρῦτο Δημόσιον Γυμνάσιον πρώτης βαθμίδος. Μὲ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτὴν διέρρευσεν χρονικὸν διάστημα μεγαλύτερον τῶν πέντε ἐτῶν. Μετὰ τὴν ἀναγγελίαν ὑπὸ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, τῆς παροχῆς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν δωρεὰν παιδείας, ἐδημιουργήθη τοιοῦτον «κλίμα» ὥστε καθίσταται δυσχερὴς, ἂν ὄχι ἀδύνατος ἡ εἰσπραξίς ὑπὸ τῶν γονέων τῶν μαθητῶν τοῦ ἀπαιτουμένου συμπληρωματικοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ, μὲ ἀποτελεσματὰ νὰ μὴ δύναται νὰ ἐξευρεθῇ ἡ μισθοδοσία τῶν ἰδιωτῶν καθηγητῶν. Αὐτομάτως ὄθεν προκύπτει θέμα οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἰδιωτικῆς προσπάθειας διὰ τῆς χορηγήσεως πρὸς τὴν Σχολικὴν

Ἐφορίαν ἢ πρὸς τὸν Σύλλογον Γνωμαγώρα ποσοῦ 60.000 δραχμῶν παρὰ τῆς Σῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῶν κρατικῶν Λαχείων ἢ ἐξ ἄλλης πηγῆς, διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς κανονικῆς μισθοδοσίας τῶν Καθηγητῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐρισκόμεθα ἐν ἀναμονῇ τῆς υπογραφῆς τοῦ ἐξαγγελθέντος Διατάγματος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Προγυμνασίου Νισύρου καὶ τῆς ἐγκαίρου ἐπανδρώσεως διὰ τοῦ ἀναγκαίου Ἐκπαιδευτικοῦ προσωπικοῦ καὶ διὰ τὴν ταχύτεραν ὑπογραφὴν, δέον ὅπως καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια :

Συνοπτικὸν αἴτημα

α) Ἐπιχορήγησις 60.000 δραχμῶν δι' ἀνάγκας Γυμνασιακοῦ Παραρτήματος καὶ
β) Ὑπογραφή τοῦ Διατάγματος Ὑπουργείου Παιδείας διὰ τὴν Ἴδρυσιν Προγυμνασίου Νισύρου.

2. Ὑ δ ρ ε υ σ ι ς :

Ἐκπεριεῖ αἴτημά μας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἀναλόγου πιστώσεως διὰ τὴν ἐγκατάστασιν γεωτρυπάνου περιστροφικοῦ εἰς Νίσυρον, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν γεωτρήσεων εἰς σημεῖα ὑποδειχθέντα παρὰ τοῦ γεωλόγου τοῦ

προμηθεύοντας Υπουργείου κ. Κουγιουμζέλη. Κατάλληλον κρίνεται τὸ ἐγκατεστημένον εἰς Σύμην γεωτρυπάνον.

Ἡ τεραστία σημασία τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ὑδρεύσεως τῆς Νισύρου διὰ τὴν ζῶην τῶν κατοίκων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Τουρισμοῦ εἰς τὴν Νῆσον, καθιστᾷ τὸ ζήτημα τοῦτο ἓν ἀπὸ τὰ ζωτικώτατα καὶ τὰ χρήζοντα ἀμέσου λύσεως. Ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν κατοίκων τῆς Νήσου θὰ εἶναι αἰωνία εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἢ ὅποια θὰ ᾔθελε θεραπεύσει αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ θὰ ᾔθελε δημιουργήσει διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ συνθήκας ὑγείας καὶ πολιτισμοῦ εἰς τὴν «διψασμένην» κυριολεκτικῶς Νίσυρον. Παράλληλως πρὸς τὴν ἀνάγκην διενεργείας γεωτρήσεων πρὸς ἐξεύρεσιν ὑπογείων ὑδάτων ἐξηγγέληται παρὰ τοῦ Υπουργείου Βιομηχανίας ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐγκατάστασις δεξαμενῶν ἀφαικτώσεως τοῦ θαλασίου ὕδατος εἰς τὴν Νῆσον Νίσυρον παρομοίαν πρὸς τὰς ἐν τῇ Σύμῃ κατασκευαζομένης ἤδη. Τὸ γεγονός αὐτὸ μᾶς δημιουργεῖ τὴν ἐλπίδα ὅτι τελικῶς ἡ θεραπεία τῆς ὑδρεύσεως τῆς Νισύρου ἀντιμετωπίζεται κατὰ τρόπον σοβαρὸν καὶ δικαιοῦμεθα νὰ ἐπιζώμεν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τὸ φέρον τοῦτο ζήτημα.

Συνοπτικὸν αἴτημα :

α) Ἀποστολὴ κατάλληλου γεωτρυπάνου εἰς Νίσυρον τὸ βραδύτερον ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου ἐ.ε. καὶ ἔγκρισις τῆς ἀναλόγου πιστώσεως.

β) Ἐγκατάστασις ἀφαικτώσεως θαλασίου ὕδατος εἰς Νίσυρον.

3. Ἡλεκτροπισμὸς :

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Δ.Ε.Π. εἰς Νίσυρον ἡ λειτουργία τοῦ Μηχανοστασίου γίνεται ἐπὶ 18ωρον, βελτιωθέντων σημαντικῶς τῶν συνθηκῶν λειτουργίας.

Ἐν συνεχείᾳ παρίσταται ἀνάγκη ἐνισχύσεως τῶν ἐγκαταστάσεων διὰ τῶν κατάλληλων μηχανῶν καὶ δι' ἐφεδρικών ταιούτων διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ μηχανοστασίου καθ' ὅλον τὸ εἰκοσιτετράωρον.

Ἡ ἱκανοποίησις τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἔχει ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων ἐπισιτιστικῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν Νῆσον, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, καθ' ὅσον μόνον τότε θὰ εἶναι δυνατὸς ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν ἡλεκτρικῶν ψυγείων τῶν καταστημάτων, τῶν οἰκιῶν καὶ τοῦ ὑπάρχοντος ψυκτικοῦ θαλάμου δι' ἐπαρκῶν τροφίμων διὰ τῆς δημιουργίας ἀσφαλούς συντηρήσεως αὐτῶν. Εἶναι γνωστὴ ἡ παντελής ἔλλειψις κρεάτων καὶ ἄλλων τροφίμων χρυζόντων συντηρήσεως εἰς τὴν Νίσυρον, δυναμένων ὅμως εὐχερῶς νὰ εἰσαχθοῦν ἐκ τῆς γειτονικῆς νήσου Κῶ, ἐκ Ρόδου καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Πειραιῶς, ἐφ' ὅσον ᾔθελεν ὑπάρξει δυνατότης λειτουργίας ψυγείων καὶ ψυκτικῶν θαλάμων. Ὁ ἐπισιτισμὸς τῆς Νήσου κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, συναντᾷ δυσκολίας σοβαρωτάτας μὲ ἀντικτυπον δυσμενῆ ἐπὶ τῆς Τουριστικῆς κινήσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς λειτουργίας τῶν Ἱαματικῶν Δημοτικῶν Λουτρῶν.

Συνοπτικὸν αἴτημα :

Ἐνίσχυσις τοῦ ἡλεκτροπαραγωγοῦ ζεύγους διὰ τῶν κατάλληλων ἐφεδρικών μηχανημάτων καὶ καθορισμὸς τῆς λειτουργίας τῶν μηχανῶν καθ' ὅλοκληρον τὸ εἰκοσιτετράωρον.

4. Ἰδρυσις Τουριστικοῦ Ξενοδοχείου «Ξενία»

Διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν παραθεριστῶν καὶ γενικῶς τῆς Τουριστικῆς Κινήσεως, μέσφ τῆς ὁποίας καὶ προσδοκᾶται μία στοιχειώδης συντήρησις τῶν κατοίκων, οἱ ὁποιοὶ δὲν ἐγκατέλειψαν τὴν Νίσυρον, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνοικοδομηθῇ Ξενοδοχεῖον τύπου «Ξενία» Γῆς Κατηγορίας. Τὸ Ξενοδοχεῖον αὐτό, θὰ παρέλῃ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας στοιχειωδῶς ἀνέτους συνθήκας παραμονῆς εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς Νήσου. Τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, προϋρίσται νὰ ἀποτελέσῃ ἓνα Κέντρον πολιτισμοῦ διὰ τὴν Νῆσον. Καὶ διὰ νὰ ἀκριβολογῶμεν, θὰ ἀποτελέσῃ τὸ «Σπίτι τοῦ Νισυρίου». Ἡ λειτουργία βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστηρίου. Ἡ ἐγ-

κατάστασις Μουσείου. Αί διαλέξεις, αι δημόσιαι έκδηλώσεις (έορταί, ύποδοχαί, δεξιώσεις) θά γίνωνται μέσα σέ πολιτισμένον περιβάλλον διά τήν δημιουργίαν του ύπολιου άξίζει να καταβληθῆ κάθε προσπάθεια. Είς ένίσχυσιν του αιτήματος, αναφέρεται ή ίδρυσις Ξενοδοχείου 50 κλινών στο Καστελλόριζον. Είς τήν Νίσυρον μπορούμε να άρχίσωμεν επίσης με Ξενοδοχείον 50 κλινών. 'Ο Ε.Ο.Γ. καλείται να κάμη τό πρώτο βήμα και να δείξη τήν παρουσία του διά τό «μικρό μησί» με τήν παλαιότεραν Τουριστικήν κίνησιν, ή οποία πρό δεκτικίας έμπηρετείτο από δύο λαμπρά Καταστήματα Ίαματικών πηγών : των Δημοτικών και του Ιατρού Παντελίδη, δυναμικότητος 300 κλινών.

Συνοπτικόν αίτημα :

Χρηματοδότησις παρά του Ε.Ο.Γ., διά τήν άμεσον ίδρυσιν Ξενοδοχείου 1ης Κατηγορίας, δυναμικότητος 50 κλινών.

5. Κατασκευή Λιμένος :

Τά άνωτέρω αναφερθέντα ζητήματα, αποτελούν ζητήματα συντηρήσεως διά τήν ζωήν τής φθινούσης άκριτικής Νήσου. Τό ζήτημα τής κατασκευής Λιμένος αποτελεί βασικόν ζήτημα συμπλεκόμενον με όλα τά θέματα τά άφορδόντα τήν ζωήν και τήν ανάπτυξιν τής οικονομίας τής Νισύρου. Ένεαί όλόκληροι ήγωνίσθησαν και κατεσκευάσαν, κυριολεκτικώς με τό αίμα των, κάποιον μώλον. 'Η θάλασσα όμως, είναι τόσον σκληρή πού και τά μικρά σκάφη, σΐ ψαροπούλες, δύσκολα μπορούν να παραμείνουν έντός του λιμενίσκου κατά τό μεγαλύτερον χρονικόν διάστημα του έτους άσφαλείς. 'Η αποβίβασις και ή επιβίβασις των κατοίκων και των πελατών των ίαματικών πηγών και γενικώς των παραθεριστών, αποτελεί κατά κανόνα, επικίνδυνον περιπέτειαν. 'Η θεραπεία τής πληγής αύτης, κατά τό παρελθόν άπετέλεσεν άντικείμενον ύποσχέσεων των Ιθωνόντων.

Είς τό πρόσφατον παρελθόν, άνετέθη εις Μηχανικόν, πρώην Ίεπιθεωρητήν Δημοσίον Έργων, εις τον κ. Κυριάκη, ό όποιος με στοιχειά παλαιών τοπογραφή-

σεων και προμελετών Ίταλών μηχανικών, συνέταξε μελέτην έξερχομένην των δυνατοτήτων χρηματοδοτήσεων Λιμένος μιάς μικρής Νήσου, τής όποίας ή κίνησις του Λιμένος δέν δικαιολογεί τοιαύτην δαπάνην (ώνω των 10.000.000 δραχμών). Κατά τον τρόπον αυτόν, άντι να πλησιάσωμεν τήν έντάξιν τής κατασκευής του Λιμένος έντός του προσεχούς προγράμματος των Λιμενικών έργων Δοδεικνήσου, με τήν μελέτην του κ. Κυριάκη, τήν άπεμακρύνωμεν. Έάν ακολουθήσωμεν τήν καθιερωμένην τακτικήν, θά έπρεπε να γίνη άλλη μελέτη, να έγκριθῆ και έν συνεχεία να επιδιωχθῆ ή χρηματοδότησις του έργου. 'Η ύπόθεσις όδηγείται εις τάς «Έλληνικάς Καλλένδας».

Έάν ζητήσωμεν να συνταχθῆ νέα μελέτη είναι ώσαν να ζητούμεν, μόνοι μας, τήν μετάθεσιν τής έκτελέσεως του έργου εις άγνωστον χρόνον: Έν τῆ έπιθυμία μας να συντηθώσιν αι προθεσμιαί και έν ύψει τής ύπαρχούσης προς τον σκοπόν τής έκτελέσεως λιμενικών έργων πιστώσεως έξ 900.000 δραχμών εκ του προϋόντος τής έξαγοράς τής Ίλεκτρονικής έγκαταστάσεως Νισύρου παρά τής ΔΕΠ, ζητούμεν κατ' άρχήν διάθεσιν πιστώσεως τεσσάρων εκατομμυρίων διά τήν δημοπράτησιν του έργου και τήν μετατόπισιν του άξονος προεκτάσεως του λιμενοβραχίονος δι' άναπροσαρμογής τής ύπαρχούσης μελέτης κατά τό στάδιον τής έκτελέσεως. 'Αντικειμενικός σκοπός και έφικτός συνάμα, καθ' ύσον έμπίπτει εις τάς οικονομικάς δυνατότητας μιάς διατίτας, είναι : 'Η επέκτασις του λιμενοβραχίονος κατά 60 μ., ή εκβάθυνσις και κρηπίδωσις τής περιοχής του Λιμένος. 'Η κατασκευή του άκρομωλίου και τέλος ή κατασκευή του ύψημένου μώλου.

'Ο έλλιμενισμός των μικρών πλοίων και ή άσφαλής πλευρίσις του πλοίου γραμμής, έξυηρητούνται με τήν κατασκευήν του Λιμένος κατά τον ώς ώνω τρόπον κατά τήν κοινήν όμολογίαν πάντων των έχόντων άντίληψιν τής διαίτης των

ρευμάτων εις την περιοχήν. Μόνον ή Νίσυρος από τὸ σύμπλεγμα Δωδεκανήσου δὲν ἔτυχε τοῦ εὐεργετήματος τῆς κατασκευῆς ἀξιολόγων λιμενικῶν ἔργων. Τελευταίως, προηγήθη ή κατασκευή λιμένος εις τὸ γραφικὸν χωρίον τῆς Κῶ τὴν Κέφαλον, χωρὶς πανθολογουμένως νὰ ὑπάρχη ἀνάγκη. Ἐλπίζομεν ὅτι μετὰ τὴν Κέφαλον θὰ πάρῃ σειράν καὶ ή Νίσυρος, ή ὁποία καὶ ὑρυεῖα διαθέτει καὶ Μητρόπολις μὲ παράδοσιν ὑπῆρξε καὶ εἶναι καὶ ή ὁποία παρέχει δυνατότητας ὄχι εὐκαταφρόνητους.

Συνοπτικὸν αἴτιμα :

Ἄμμεσος ἔγκρισις πιστώσεως 4.000.000 δρχ. διὰ κατασκευὴν τοῦ λιμένος τῆς Νισύρου καὶ ἄμμεσος δημοπράτησις τοῦ ἔργου μὲ στοιχεῖον τὴν μελέτην Κυριάκη, ή προσαρμογή τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ, κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐκτελέσεως.

6. Ἀνακαινίσεις Δημοτικῶν Λουτρῶν.

ἼΙ Νίσυρος ἀπὸ 50 ἐτῶν, ὑπῆρξε Λουτρόπολις διεθνῶς ἀναγνωρισμένη. Ὅταν αἱ σημερινὰ Λουτρόπολεις τῆς Ἑλλάδος, διέθετον «καλύβεις» διὰ νὰ στεγάσουν τοὺς λουομένους, αἱ θερμαὶ ἱαματικαὶ πηγαὶ τῆς Νισύρου, ἐστεγάζοντο εις δύο ἐκτεταμένα συγκροτήματα κτιρίων πολυτελῶν διὰ τὴν ἐποχὴν των καὶ παρεχόντων, πάλιν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὰς συνήθεις Τουριστικὰς ἀνάσεις. Τὰ δύο συγκροτήματα, διέθετον ἄνω τῶν 300 κλινῶν, ἦσαν δὲ τὸ τοῦ ἱατροῦ Παντελίδη, εις τὴν Παραλίαν τοῦ χωρίου Πάλοι, καὶ τὸ κατ᾽ ἄστυγμα τῶν Δημοτικῶν Λουτρῶν, ἐπὶ τῆς παραλιαῆς τῆς περιοχῆς τῆς πρωτεύουσας τῆς Νήσου, τοῦ Μανδρακίου, εις ἀπόστασιν 1.000 μ. περίπου ἐκ τοῦ λιμένος. Τὸ συγκροτήμα τοῦ ἱατροῦ Παντελίδη, κατεστράφη δλοσχερῶς καὶ σήμερον κεῖται εις ἐρείπια. Τὰ Δημοτικὰ λουτρά, κατὰ τὸν πόλεμον, ὑπέστησαν σοβαρὰς ζημίας λόγῳ ἐλλείψεως συντηρήσεως παντελῶς. Μετὰ τὸν πόλεμον ὁ Δῆμος Μανδρακίου Νισύρου, διέθεσε ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ του σοβαρὰ κονδύλια διὰ τὴν προστασίαν ἐκ

τῆς περαιτέρω φθορᾶς καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν στοιχειωδῶς καλῶν συνθηκῶν λειτουργίας τῶν ἱαματικῶν πηγῶν. Μία σοβαρωτάτη βελτίωσις μιᾶς πτέρυγος, ἐγένετο κατὰ τὸ 1955 διὰ τῶν χρημάτων τοῦ Συλλόγου τῶν Νισυρίων Ἑμερικῆς, ὁ «Γνωμαγόρας» διαθέσαντος πρὸς τοῦτο, ποσὸν 20.000 δολλαρίων.

ἼΙ παλαιότης τῶν κτιρίων, τῶν ἐπιπλῶν κλπ. ή ἄνοδος τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου γενικῶς καθιστοῦν τὰς ἐγκαταστάσεις ἀναχρονιστικὰς, μὴ δυναμένας νὰ ἀνταποκριθῶσιν ἀκόμη καὶ εις τὸν πλέον βυλικὸν πελάτην. Αἱ κατ' ἔτος δαπάναι συντηρήσεως, ἀρχίζουν νὰ θεωροῦνται ἄσκοποι, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν, ή εἰκὼν δὲν ἀλλάζει.

Προκύπτει αὐτομάτως τὸ συμπέρασμα ὅτι διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἱαματικῶν πηγῶν Νισύρου, ἀπαιτεῖται ριζικὴ ἀνακαινίσις καὶ ἀναμόρφωσις καὶ τῶν κτιρίων καὶ τοῦ τοπιοῦ καὶ γενικῶς τοῦ ὅλου συγκροτήματος τῶν λουτρῶν, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὸν ἐκσυγχρονισμόν καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἱαματικῶν ἰδιοτήτων τῶν Ὑδάτων. ἼΙ ἀντιμετώπισις ἐνὸς ἔργου τοιοῦτου μεγέθους, ἐκφεύγει τῶν δυνατοτήτων ἐνὸς μικροῦ Δήμου ὅπως εἶναι ὁ Δῆμος Μανδρακίου Νισύρου. Χρειάζεται ὁ Δῆμος Νισύρου καὶ χειραγώγησιν καὶ ἐνίσχυσιν, ἥτις πρωταρχικῶς, ἀνάγεται εις τὴν σύνταξιν ἀρτίας μελέτης.

ἼΙ Τεχνικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ε.Ο.Τ., θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιληφθῆ τοῦ θέματος τῆς συντάξεως πλήρους μελέτης, ἀντιμετωπίζουσα τὸ ὅλον θέμα κατὰ σύγχρονον τρόπον, δεδομένης τῆς οἰκειότητος τῶν στελεχῶν αὐτῆς πρὸς παρόμοια θέματα.

Βάσει τῆς μελέτης τοῦ Ε.Ο.Τ., θὰ καθορισθῆ τὸ ὕψος τῆς ἀπαιτηθεομένης δαπάνης διὰ τὴν ἀνακαινίσιν τοῦ Συγκροτήματος καὶ μετὰ ταῦτα, θὰ εἰσέλθωεν εις τὸ θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἔργου, τῆς ἐξευρέσεως τοῦ τρόπου ἐκμεταλλεύσεως καὶ γενικῶς θὰ ἐπακολουθῆσῃ ή ἀντιμετώπισις τῶν πάσης φύσεως συνικαῶν ζητημάτων διὰ κατασκευὴν

του κεφαλαϊώδους αὐτοῦ ἔργου, καὶ διὰ τὴν Νίσυρον καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν, μέσα εἰς τὰ διευρυνόμενα, χρόνον μετὸν χρόνον, πλαίσια τῆς Τουριστικῆς

ἀναπτύξεως ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Συνοπτικὸν αἴτημα :

Ἀνάληψις μελέτης Συγκροτήματος Λουτρῶν Νισύρου, παρὰ τοῦ Ε.Ο.Τ.

Ἀθῆναι, -Ἰούλιος 1964

Διὰ τὸν Σύλλογον Νισυρίων Ἀθηνῶν α' Οἰκονομίας

Ὁ Πρόεδρος

Θετικὰ ἀποτελέσματα κατὰ τὸ 1964

1. Ἡ ἱδρυση τοῦ Γυμνασίου.

Τὸ σημαντικώτερον ἐπίτευγμα διὰ τὴν Νίσυρον κατὰ τὸ 1964 στάθηκε ἡ ἱδρυση Δημοσίου Γυμνασίου πρῶτης βαθμίδος. Εἰς τὸ 217 τεῦχος τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 11 Ἰουλίου 1964, Τεῦχος δεύτερον, δημοσιεύθηκε ἡ κοινὴ ἀπόφασις τῶν Ὑπουργῶν Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν, τῆς ὁποίας τὸ κείμενον παραθέτομεν.

Ἀριθ. 44448.

«Περὶ μετατροπῆς τοῦ Γυμνασιακοῦ Παραρτήματος Νισύρου εἰς Γυμνάσιον Πρώτης Βαθμίδος».

Οἱ Ὑπουργοὶ

Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θεραπειῶν καὶ Οἰκονομικῶν

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς δικτάξεις τῆς παρ. 2 καὶ 4 τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ Ν.Δ. 3971/59 μετὰ γνώμην τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐκπαιδευτικοῦ Προγράμματος (ΑΣΕΠ) περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 27/61 πράξιν αὐτοῦ, ἀποφασίζομεν :

Μετατρέπομεν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1964 - 65 τὸ Γυμνασιακὸν

Παράρτημα Νισύρου εἰς Γυμνάσιον Πρώτης Βαθμίδος, ὑπαγόμενον εἰς τὸ πλῆρες Γυμνάσιον Κῶ.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 19 Μαΐου 1964

Οἱ Ὑπουργοὶ

Ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας Ὑφυπουργὸς
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν
Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Τὴν δημοσίευσιν τῆς Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως τῆς ἱδρύσεως τοῦ Δημοσίου Γυμνασίου Πρώτης Βαθμίδος Νισύρου, καὶ σχετικῆς Διαταγῆς πρὸς τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν Μ. Ἐκπαιδύσεως Δωδεκανήσου, ἠκολούθησε ἡ παρακάτω Διαταγὴ τοῦ πρὸς τὸν Γυμνασιάρχην Γυμνασίου Κῶ.

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Γενικὴ Ἐπιθεώρησις Μ.Ε.Κ. Περιφερείας
Ἀριθ. πρωτ. 1154

Ἐν Ρόδῳ τῇ 10/7/1964

Πρὸς

Τὸν κ. Γυμνασιάρχην τοῦ Γυμνασίου Κῶ
Κῶ

Κατόπιν τῆς κοινοποιήσεως καὶ ὑμῖν ὑπ' ἀριθ. 76682/1964 διαταγῆς τοῦ Ὑ-

πουργείου Παιδείας, καθ' ἣν μετατρέπεται, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1964 - 65, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 44448/19-5-1964 κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καὶ Ὑφυπουργοῦ Παιδείας, τὸ γυμνασιακὸν παράρτημα Νισύρου εἰς Γυμνάσιον α' βαθμίδος ὑπαγόμενον εἰς τὸ ὑφ' ἡμᾶς γυμνάσιον, γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ κάτωθι :

1) Τὸ Γυμνάσιον θὰ φέρῃ τὴν ἐπω-

νυμίων του τόπου της λειτουργίας του, ήτοι «Γυμνάσιον πρώτης βαθμίδος ἐν Νισύρῳ» θὰ ἔχη ἴδιαν σφραγίδα καὶ θὰ ἐκδίδῃ πάσης φύσεως τίτλους σπουδῶν, εἰς οὓς θὰ ἀναγράφηται ὁ τίτλος τοῦ πλήρους γυμνασίου ἢ τοῦ γυμνασίου Κω καὶ ἐν ὑποτίτλῳ ἢ ἐπωνυμία τοῦ γυμνασίου τῆς πρώτης βαθμίδος, θὰ ὑπογράφονται δὲ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ γυμνασίου α' βαθμίδος καὶ θὰ θεωρῶνται ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου τοῦ εἰς ὃ ὑπάγεται πλήρους γυμνασίου.

2) Τὸ γυμνάσιον θὰ ἐξακολουθήσῃ στεγαζόμενον εἰς τὸ αὐτὸ οἶκρον εἰς ὃ ἐστεγάζετο ὡς γυμνασιακὸν παράρτημα.

3) Διὰ τὴν καταστάσιν δυνατὴ ἢ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους 1964 - 65 ἔναρξιν τῆς λειτουργίας τοῦ γυμνασίου δέον ὀ

διευθυντῆς τοῦ γυμνασίου καὶ ἐν προκειμένῳ ὁ ἀπεσπασμένος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ γυμνασίου Καλύμνου Κιαπόκας Ἐμμανουὴλ εἰς ὃν καὶ ἀνατίθεται διὰ τῆς παρούσης ἢ Διευθύνσεως τοῦ γυμνασίου τῆς α' βαθμίδος, νὰ προβῆ εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας διὰ τὴν ἀμεινον σύστασιν τῆς κατὰ νόμον σχολικῆς Ἐφορείας. Ἡ συγκρότησις τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας θὰ ἀνακοινωθῇ ὑμῖν ἀμέσως ἵνα ἀναφέρωμεν ἐγκαίρως εἰς τὸ Ἰπουργεῖον Παιδείας προκειμένου τοῦτο νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν διὰ κάλυψιν τῶν ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν. Ὁ Διευθυντῆς δέον ἐπίσης ὅπως φροντίσῃ καὶ ἐφοδιασθῇ τὸ γυμνάσιον διὰ τοῦ ἀναγκαίου ὕψους ὑλικῶν πρὸς κατάρτισιν τῶν οἰκείων ὑπηρεσιακῶν καὶ μαθητικῶν βιβλίων.

Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ τὸ εὐχάριστο γεγονός διὰ τὴν ἀρίστην λειτουργίαν τοῦ Γυμνασίου Νισύρου. Ἡ ἐπ' ἀνδρωσίς του σὲ ἐκπαιδευτικὸ προσωπικὸν στάθηκε ἀρτία. Τὸ γεγονός ὅτι ὑπηρετοῦν σήμερα τέσσαρες καθηγηταὶ τὸ τοποθετεῖ σὲ ζηλευτὴ θέσιν ἀνάμεσα στὰ Γυμνάσια ὀλοκλήρου τῆς Χώρας μας.

Ἀκόμη πρέπει νὰ τονίσωμε πόσο δικαιοῦθησαν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν τὴ γνώμη, πὼς ἦτο σωστὴ πράξις νὰ διατηρηθῇ τὸ Γυμνάσιον σὲ λειτουργίαν, ἔστω καὶ μὲ οἰκονομικὰς θυσίας γενικῶς τῶν Νισυρίων. Ἐπίσης θεωροῦμε ὅτι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν ἀπὸ τῆ στήλῃ αὐτῆ τῶν «ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ», νὰ ἐκφράσωμε τὰς εὐχαριστίας τῶν Νισυρίων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἱκανοποίησιν ἐνὸς βασικῶν δικαίων αἰτήματος, ἢ λύσιν τοῦ ὁποῦο ἐπὶ πολλὰ χρόνια συνεχῶς ἀνεβάλλετο καὶ εὐχαριστίας ἐπίσης εἰς τοὺς θερμοὺς συμπαράστατας Κυβερνητικοὺς Δωδεκανησιακοὺς παράγοντας.

2. Προσπάθειαι στὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως.

Τὸ αἷτημά μας ὅπως ἀντιμετωπισθῶσιν μὲ σοβαρότητα ἔργα ὑδρεύσεως εὔρε ἱκανοποίησιν ἀξιόλογο, χωρὶς βέβαια νὰ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι λύθηκε.

α. Ἐνεκρίθη πίστωση διὰ τὴν ἀνόρυξιν δύο φρεάτων διὰ τὴν συλλογὴ ἐπιφανειακῶν ὑδάτων. Τὰ ἀποτελέσματα στάθηκαν ἀρνητικά. Ἀντὶ ἐπιφανειακῶν ὑδάτων συνητήθη ἡ στάθμη τῆς θαλάσσης, τὰ δὲ ὑδατοπερατὰ στρώματα τῆς Νισύρου ἐτροφοδοτοῦν τὸν πυθμένα τῶν φρεάτων μὲ θαλάσσιον νερό.

β. Ἐγκατεστάθη τὸ γεωτρυπάνον τὴν 10ην Ὀκτωβρίου καὶ ἤρχισε ἐργαζόμενον. Ἡ γεώτρησης ἐφθάσε μέχρι βάθους 40 μ. περίπου, χωρὶς νὰ συναντήσῃ νερό. Τὸ βάθος τῆς γεωτρήσεως διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς Νισύρου θὰ πρέπει νὰ φθάσῃ σὲ μεγάλα βάθη ὥστε νὰ συναντηθῶσιν ὑδροφόρα στρώματα ἐπικοινωνοῦντα μὲ μεγάλες λεκάνες ἀπορροῆς. Τὸ θέμα ὅμως εἶναι στενὰ συνδεδεμένον καὶ μὲ τὴν καταλληλότητα τοῦ γεωτρυπάνου καὶ μὲ τὸ ὕψος τῆς πιστώσεως ποὺ θὰ διατεθῇ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας καὶ βασικῶς μὲ τὴν γνώμην τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, τῶν γεωλόγων. Συμπέρασμα: καὶ ἡ γεώτρηση δὲν μᾶς ὀδήγησε εἰς τὴν λύσιν!

γ. Ἀπεφασίσθη ἀπὸ τοῦ Ἰπουργεῖο Βιομηχανίας ἢ ἐγκατάστασιν δεξαμενῶν ἀφαλατώσεως ἐπιφανείας μέχρι 2000 τετραγωνικῶν μέτρων, ὁμοίων μὲ τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς Νήσου Σύμης, διὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ θα-

λασίου νερού εις πόσιμον. Τὸ Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας, σὰν προϋπόθεση, διὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς ἀφρακτώσεως εἰς τὴν Νίσυρον, ἀπαιτεῖ νὰ διατεθῆ ἀπὸ μέρους τοῦ Δήμου Νισύρου ἡ ἀνάλογος ἔκτασις. Τὸ ζήτημα ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, ἀνήκει στὴν ἀρμοδιότητα, στὴν ἱκανότητα τοῦ Δήμου Μανδρακίου Νισύρου νὰ διαμορφώσῃ τὸν κατάλληλον χῶρον. Ἡ ἀφρακτώσις» θὰ λύσῃ, ἀν ὄχι στὸ σύνολό του, κατὰ μεγάλο ποσοστὸ τὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως τῆς Νισύρου. Θέλομε νὰ ἐλπίζωμε ὅτι μέσα στὸ 1965, θὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὸ τὸ σημαντικὸ ἔργο διὰ τὴν πρόοδο τοῦ Νησιῦ μας.

3. Ἡλεκτροφωτισμός.

Καὶ στὸ τομέα τοῦ Ἡλεκτροφωτισμοῦ, σημειώθηκε σημαντικὴ πρόοδος στὴ Νίσυρο. Ἐξηγοράσθησαν αἱ Δημοτικαὶ ἐγκαταστάσεις ἠλεκτροφωτισμοῦ παρὰ τῆς Δ.Ε.Η. ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 700.000 Δρχ. Μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς Δ.Ε.Η. στὸ Νησί μας, ἀντιμετωπίστηκε τὸ ζήτημα τῆς ἀνανεώσεως τοῦ δικτύου καὶ τῆς ἐκτάσεώς του πρὸς τὰ χωριά. Τὸ περασμένο καλοκαίρι, χάθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ οἱ συμπατριῶτες μας τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς συνέχεια 24 ὥρες.

Ἡ κατάκτηση αὐτὴ ἐλπίζομε νὰ συνδεθῆ μὲ τὴν ἀντικατάσταση τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ ζεύγους μὲ ἄλλο ἰσχυρότερο, ὥστε νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐπαγγελματικὰ ἠλεκτρικὰ ψυγεῖα στὰ κλητοπωλεῖα καὶ τὰ καφενεῖα τῆς Νισύρου καὶ νὰ ἀντιμετωπίζονται καλύτερα οἱ ἐπιποτιστικὲς ἀνάγκες τὸ καλοκαίρι μὲ τὴν κάθοδο τῶν τουριστῶν. Θερμότερες εὐχαριστίες ὀφείλονται εἰς τὸν Δωδεκανήσιον Ὑπουργὸ Βιομηχανίας κ. Ζίγδην, στὴν συμπαράσταση τοῦ ὑπολοῦ ἀναμένεται καὶ κάθε ἄλλη βελτίωση τῶν συνθηκῶν τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ στὸ μικρὸ μας Νησί.

4. Ξενοδοχεῖο Ξενία καὶ Τουριστικὰ Ἔργα.

Μέσα στὸ 1964 ἡ Τεχνικὴ Ὑπηρεσία Δήμων καὶ Κοινοτήτων Δωδεκανήσου, ἐμελέτησε τὴ κατασκευὴ Ξενοδοχείου τύπου Ξενία, δυναμικότητος 12 κλινῶν. Ἡ κατασκευὴ τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ τουριστικοῦ ἔργου, προβλέπεται νὰ πραγματοποιηθῆ μέσα στὸ 1965 στὴν περιοχὴ τοῦ Λιμνιοῦ, ὅπου καὶ ἐξευρέθη καὶ τὸ κατάλληλο οἰκόπεδο. Ἡ Νομαρχία Δωδεκανήσου, ὅπως ἐπανειλημμένως ὑπεσχέθη ὁ Νομάρχης, θὰ ἐγγράψῃ ἐγκαίρως τὸ σχετικὸ κονδύλι εἰς τὸν Προϋπολογισμὸ τῆς Δωδεκανήσου τοῦ 1965. Εἰς τὸ Ξενοδοχεῖο προβλέπονται χῶροι οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξυπηρετήσουν τὰς γνωστὰς ἐλλείψεις τοῦ Μανδρακίου κατὰ τοὺς καλοκαιρινούς μῆνας καὶ θὰ καταστήσουν ἀνεπιτήρητα τὴν παραμονὴ τῶν παραθεριστῶν στὴ Νίσυρο.

Ἐπίσης στὸ χῶρο τοῦ Λιμνιοῦ, προβλέπεται ἡ κατασκευὴ Τουριστικοῦ περιπτέρου μὲ ἐγκαταστάσεις διὰ τοὺς κολυμβῶντας στὴν περιοχὴ. Τὸ ἔργο αὐτό, μαζί μὲ τὸ Ξενοδοχεῖο, θὰ ἀποτελέσουν ἕνα πυρῆνα Τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων πού προβλέπεται νὰ συμβάλῃ σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ Τουρισμοῦ. Θὰ ἐξυπηρετηθοῦν κατὰ τὸν καλύτερον τρόπο καὶ οἱ ξηνητεμένοι Νισύριοι πού ἐπισκέπτονται μὲ τίς οἰκογένειάς τους τοὺς θερινούς μῆνας τὸ νησί. Στὶς ἐγκαταστάσεις αὐτὲς θὰ ἐξασφαλισθῇ καλὴ διατροφή καὶ ἀνάπαυση καὶ διαβίωση μέσα σὲ ἐξυγχορονισμένον περιβάλλον πού θὰ προσφέρει ὅσα καὶ τὸ ὀργανωμένον θέρετρο.

Ἀπὸ τὴ Τεχνικὴ Ὑπηρεσία τῆς Νομαρχίας Δωδεκανήσου, ἐμελετήθη ἡ κατασκευὴ μονίμου ὁδοστρώματος ἀπὸ τὸ Λιμάνι μέχρι τῶν Λουτρῶν. Ἡ χρηματοδότηση τοῦ ἔργου ἐνεγράφη στὸ προϋπολογισμὸ τοῦ Νομοῦ Δωδεκανήσου διὰ τὸ 1964. Διὰ λόγους ποὺ ὀφείλοντο σὲ εἰδικές τοπικὲς δυσκολίες δὲν ἐπραγματοποιήθηκε ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου. Οἱ δυσκολίες πληροφοροῦμεθα ὅτι ὑπερνικήθηκαν καὶ προβλέπεται μετὰ βεβαιότητος ὅτι τὸ ἔργο θὰ κατασκευασθῇ πρὸ τῆς θερινῆς περιόδου τοῦ 1965. Μετὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἡ μετὰβαση στὰ Λουτρά τῶν κατοίκων τοῦ Μανδρακίου καὶ ἡ ἐπίσκεψη τοῦ οἰκισμοῦ ἀπὸ τοὺς παραμένοντάς στὰ Λουτρά, θὰ ἀποτελῇ ἕνα εὐχάριστο περίπατο, ὅταν μάλιστα ἀκολουθήσῃ καὶ ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς τῆς διαδρομῆς.

Εὐκόλου μπορεῖ νὰ βγάλουμε τὸ συμπέρασμα πὼς σὲ πολὺ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, μία ἀπὸ τίς ὠραιότερες περιοχές τοῦ Νησιοῦ μας θὰ μεταβάλλῃ εἰκόνα στὸ καλύτερο, καὶ θὰ προσφέρει ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτεῖ ὁ πῦρ βολικὸς σημερινὸς παραθεριστὴς καὶ κάτι παραπάνω, τὴν ὀλοκάθαρη, ἡσυχη ἀτμόσφαιρα, μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο, μακριὰ ἀπὸ τὰ καυσαέρια καὶ πῦρ ἀσφαλῶς θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα μαγνήτη ποὺ θὰ τραβάει τοὺς παραθεριστάς καὶ θὰ συμβάλῃ κατὰ τὸν καλύτερον τρόπο στὴν ἀνάπτυξη τοῦ Τουρισμοῦ.

Δὲν ἐσημείωσαν πρόοδο κατὰ τὸ 1964

1. Τὸ Λιμάνι.

Εἰς τὰ «ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ» 1963, ἐγράψαμε, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀντιμετωπίσεως, ἐπὶ τέλους, Λιμενικῶν ἔργων στὴ Νίσυρο, θὰ καταστῇ «φλέγον» μετὰ τὴν ἐξέγερση τῶν πρώτων χρημάτων. Τῶν χρημάτων τῆς ἐξαγορᾶς τῶν Δημοτικῶν ἐγκαταστάσεων ἠλεκτροφωτισμοῦ παρὰ τῆς Δ.Ε.Η. Ἡ ἐξαγορὰ ἀπέτελεσε γεγονός διὰ τὸ 1964. Τὸ ποσὸν τῆς ἐξαγορᾶς διετέθη ἀπὸ τὸν Δῆμον Μανδρακίου Νισύρου διὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ Λιμενιοῦ καὶ ἀνέρχεται εἰς 700.000 Δραχμάς. Οὔτε αἱ 700.000 δραχμαὶ οὔτε τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἠδύνατο καὶ ἀποφάσισε νὰ διαθέσῃ διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸ ὁ Δῆμος ἀπὸ τὸν προϋπολογισμὸ δὲν ἀπετέλεσαν τὴ μαγιά διὰ νὰ μεταβῇ ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Δωδεκανήσου, ἀπὸ τὰ λόγια στὰ ἔργα καὶ νὰ σκύψῃ στοργικὰ καὶ πρὸς τὴ Νίσυρο. Δυσκολίες ἀνυπέρβλητες ὑπάρχουν πάντοτε : Ἡ μελέτη Κυριάκη εἶναι βασικὸν ἐμπόδιον. Ἀκολουθεῖ ἡ ἔλλειψη τοῦ Τεχνικοῦ προσωπικοῦ τῆς Νομαρχίας νὰ συντάξῃ νέα μελέτη, ἡ γραφειοκρατία ἢ πάντοτε ἀκαταμάχητος καὶ ἀνυπέρβλητος, καὶ, ὅς μᾶς ἐπιτραπῇ, ἡ ἔλλειψη κατανοήσεως καὶ φλόγας διὰ τὴν προώθηση, κατὰ κάποιον ἐπείγοντα τρόπο, τοῦ θέματος. Στὸ διάστημα αὐτό, ἀπὸ ἀρμοδιωτάτους παράγοντας πήραμε κατηγορηματικὲς ὑποσχέσεις διὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς κατασκευῆς τοῦ Λιμενιοῦ ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἡ Νίσυρος. Σὲ μᾶς ἀνήκει ὁ ρόλος νὰ ζητοῦμε, νὰ ἐπιμένουμε, νὰ βοηθοῦμε καὶ νὰ ἐλπίζουμε πάντοτε καὶ εἴμεθα βέβαιοι πὼς θὰ φθάσωμε στὴ λύση τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ θέματος γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Νησιοῦ μας.

2. Ἡ ἀνακαίνιση τῶν Λουτρῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀνακαίνισεως τῶν Ἰαματικῶν Λουτρῶν δὲν σημείωσε καμμιά πρόοδο. Οὔτε ἡ μελέτη ἢ ὀλοκληρωμένη τοῦ θέματος προωθήθη, οὔτε ὁ Δῆμος ἀκολούθησε τὴ σωστὴ τακτικὴ γιὰ τὴ συντήρηση κυρίως τοῦ κτιρίου τῆς πρώτης θέσεως ἢ ὁποῖα προβλέπεται νὰ παραμείνῃ. Δὲν ἐξετελέσθη καμμιά

σημαντική εργασία διά τή βελτίωση τῶν συνθηκῶν λειτουργίας τοῦ Καταστήματος τῶν Λουτρῶν, ἔστω κατά τήν περίοδο τοῦ 1965. Ἡ ἀντικατάσταση τῶν Λουτήρων καί ἡ ἐπένδυση τῶν τοίχων μέ πλακίδια πορσελάνης. Ἡ ἀγορά μικροῦ λεωφορείου διά τὰς ἀνάγκας τῶν πελατῶν ἦτο μία ἐπείγουσα καί ἐπιβεβλημένη προσπάθεια. Ἡ ἀγορά καί ἡ ἐγκατάσταση ψυγείου καταστήματος, διά τήν διατήρηση τροφίμων, ὥστε ὁ ἐπισκέκτης νά εἶναι πάντοτε ἐξασφαλισμένος, ἦτο μία ἀπαραίτητος δαπάνη. Ἀναβάλλεται ἐπομένως τουλάχιστο διά τὸ 1966 ἡ ριζική ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων τῶν Λουτρῶν Νισύρου. Ἡ μερικὴ προστασία ἐκ τῆς θαλάσσης διά τῆς κατασκευῆς κρηπιδώματος εἶναι ἓνα ἔργον ποῦ ἀπαιτεῖ καί περαιτέρω προστασίαν διά τῆς βυθίσεως ὀγκωδῶν λίθων διά νά προστατευθῇ τὸ κρηπίδωμα καί νά ἀπομακρυνθοῦν τὰ κύματα ἐκ τῆς ἀλλῆς ἢ ὁποία δημιουργήθηκε πρὸ τοῦ κτιρίου τῆς πρώτης θέσεως.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ – ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ

Γενική Συνέλευσις τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν

Τὴν 13 Φεβρουαρίου 1965 συνήλθον τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν εἰς τὴν ἑτησίαν τακτικὴν συνέλευσιν διὰ τὴν ἐκλογὴν νέου Δ. Συμβουλίου.

Μετὰ τὴν διαπίστωσιν ἀπαρτίας καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ κ. Ἀρμοδίου Γιαννίδη ὡς προέδρου τῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ κ. Ἰω. Οἰκονομίδη ὡς γεν. γραμματέως αὐτῆς ἀνέγνωσε τὸν μὲν διοικητικὸν ἀπολογισμὸν ὁ γραμματεὺς κ. Γεωρ. Ἐμμ. Λαμπάδης, τὸν δὲ ταμειακὸν ὁ ταμίας κ. Ἀλεξ. Οἰκονομίδης.

Ἐπίσης ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ τὰ τρία κείμενα δημοσιεύονται κατωτέρω. Ἐπηκολούθησε συζήτησις ἐπὶ τῆς λογοδοσίας καὶ ἡ συνέλευσις συνεχάρη τὸ ἀποχωροῦν Δ. Σ. διὰ τὴν ἐν γένει δραστηριότητά του.

Προκειμένου ἡ συνέλευσις νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας ἐξέλεξε τοὺς κ.κ. Σταῦρον Γιαννίδην καὶ Γεωρ. Σακλαρίδην ὡς ἐφορευτικὴν Ἐπιτροπὴν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Α'. Διὰ τὸ Διοικ. Συμβούλιον:

Νικήτας Σακελλαρίδης, Ἰω. Παρθενιάδης, Ἀλεξ. Οἰκονομίδης, Γεωρ. Δημ. Λαμπάδης, Παῦλος Σακελλαρίδης, Ἀρμόδιος Γιαννίδης καὶ Γεωρ. Ἐμμ. Λαμπάδης.

Ἐπιλαχόντες Ἰω. Οἰκονομίδης καὶ Χρ. Καρανίκης.

Β'. Διὰ τὴν Ἐξελεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν:

Κων. Σακελλαρίδης, Κων. Παρθενιάδης καὶ Νικήτας Βαγιάτης.

Τὸ νεοκλεγέν Δ.Σ. κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 19 Φεβρουαρίου 1965 κατηρτίσθη εἰς σῶμα ὡς ἐξῆς:

Πρόεδρος Νικήτας Σακελλαρίδης, Ἀντιπρόεδρος Ἰω. Παρθενιάδης, Γεν. Γραμματεὺς Γεωρ. Δημ. Λαμπάδης, Ταμίας Ἀλεξ. Οἰκονομίδης, Σύμβουλοι Παῦλος Σακελλαρίδης, Ἀρμόδιος Γιαννίδης καὶ Γεωρ. Ἐμμ. Λαμπάδης.

**Λογοδοσία τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν
κατὰ τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1965**

Πρὶν προβῶμεν εἰς τὸν διοικητικὸν καὶ ταμειακὸν ἀπολογισμὸν τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὰ μέλη τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς 7 Ἀπριλίου 1962, διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμαν, νὰ μᾶς ἀναθέσουν τὴν διοίκησιν τῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν τριετίαν 1962 - 1964. Ἀπὸ τῆς 18 Ἀπριλίου 1962, ὅτε ἡ ἐκλεγεῖσα διοίκησις καθηρτίσθη εἰς σῶμα, μέχρι σήμερον συνήλθομεν εἰς 15 τακτικάς συνεδριάσεις. Ἐκαλύψαμεν ἐπομένως τὰς ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καθοριζομένας ἀνά διμήνον, ἐὰν ληφθοῦν ὑπ ὄψιν αἱ θεριναὶ διακοπαί, κατὰ τὰς ὑποίας ἀνεστείλλαμεν τὰς συνεδριάσεις τοῦ Δ.Σ.

Κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτάς μᾶς ἀπησχόλησε κυρίως ἡ κατ' ἔτος ἐκδοσις τοῦ τόμου Ἀρχείου τῶν Νισυριακῶν. Παραλλήλως μὲ τὴν συγκέντρωσιν τῆς ὕλης ἐπεδιώξαμεν τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων οἰκονομικῶν μέσων διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐξόδων τῆς ἐκτυπώσεως.

Καὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ σᾶς γνωρίσωμεν, ὅτι ἐκ τῶν εἰσπράξεων τὰς ὁποίας ἐπραγματοποιήσαμεν ἐκαλύφθησαν τὰ ἔξοδα τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ πρώτου τόμου καὶ ὑπάρχουν εἰς τὴν τράπεζαν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ δευτέρου τόμου, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀκόμη εἰσπράξει τὴν τελευταίαν ἐκ δραχμῶν 30.000 ἐνίσχυσιν τοῦ Ὄργανισμοῦ Κρατικῶν Λαχείων. Ὁ πρῶτος τόμος 1963 ἐκυκλοφόρησεν ἐγκαίρως. Διὰ τὸν δεύτερον τόμον 1964 παρετηρήθη καθυστέρησις εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ὕλης ἡ ὁποία ἐπέφερε καὶ ἀνάλογον καθυστέρησιν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν. Πάντως ἡ ἀφορμὴ αὕτη ἐξέλιπε καὶ ὁ δεύτερος τόμος εὐρίσκεται ὑπὸ ἐκτύπωσιν, ὥστε νὰ ἀναμένεται ἡ κυκλοφορία τοῦ ἐντὸς τοῦ Μαρτίου. Εἰς τὸν ἐκδοθέντα πρῶτον τόμον 1963 ἐδόθη εὐρεῖα δημοσιότης. Ἀπεστείλαμεν ἀντίτυπα εἰς ἡμερησίας ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, φιλολογικὰς ἑταιρείας καὶ παρομοίους συλλόγους, εἰς ἀνώτερα πνευματικὰ ἰδρύματα, εἰς Ἑλληνικὰς καὶ Ξένας βιβλιοθήκας καὶ ἐν γένει εἰς πνευματικούς ἀνθρώπους. Ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς κρίσεις καὶ τὰ σχόλια τοῦ ἡμερσίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου, ὡς καὶ τῶν ἀπαντητικῶν ἐπιστολῶν συλλόγων καὶ ἀτόμων δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ κυκλοφορία τοῦ πρώτου τόμου ὑπῆρξεν ἀρκετὰ ἐπιτυχής. Αἰσθανόμεθα διὰ τοῦτο τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως εὐχαριστήσωμεν ὄλους ὄσους συνέβαλαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην καὶ ἰδιαίτερος τούς συνεργάτας τοῦ πρώτου τόμου κ.κ. Νικόλαον Μαυρῆν, Ἀναστάσιον Καραναστάσην, Περικλῆν Καλογήρου, Μιλτιάδην Λογοθέτην, Γεώργιον Κουμέντον, Ἀντώνιον Ἀντάπασην καὶ Λάζαρον Κοντοβερόν, καθὼς καὶ τὸν κ. Δημήτριον Σακελλαρίδην, διὰ τὴν πράγματι παραστατικὴν ἐμπνευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ ἐξωφύλλου. Χάριτας καὶ εὐχαριστίας ὀφείλομεν ἐπίσης,

εις τὸν πρῶν Ἰπουργὸν κ. Στυλιανὸν Κωτιάδην καὶ τὸν νῦν τοιοῦτον κ. Ἰωάννην Ζίγδην, διὰ τὰς ἐνεργείας των πλησίον τοῦ Ὁργανισμοῦ Κρατικῶν Λαχείων ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπετύχασμεν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν δραχμῶν 20.000 καὶ δραχμῶν 40.000 ἀντιστοίχως, καθὼς καὶ εἰς τὸν κ. Γεώρ. Κουρνοῦτον, διευθυντὴν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν τοῦ Ἰπουρ. Ἐθνικῆς Παιδείας, διὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ἰπουργείου Ἐθν. Παιδείας οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν δραχμῶν 5.000. Λυπούμεθα διότι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἐπεδείχθη ἐνδιαφέρον ἐκ μέρους τῶν Ἀρχῶν Νισύρου καὶ τῶν Νισυριακῶν Ὁργανώσεων. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι, μὲ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ δευτέρου τόμου, θέλει ἐκτιμηθῆ ἡ καταβαλλομένη προσπάθεια καὶ θὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον των. Πάντως, μᾶς ξενίζει ἰδιαιτέρως ἡ στάσις τῶν Νισυριακῶν Σωματείων τῆς Ἀμερικῆς, διότι ἴσως εἶναι ἡ μόνη περίπτωσις πού δὲν ἔδειξαν τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον τοὺς χαρακτηρίζει διὰ πᾶσαν Νισυριακὴν ἐκδήλωσιν. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν στάσιν τῶν Ἀρχῶν τῆς Νισύρου καὶ τῶν Νισυριακῶν Ὁργανώσεων, εἶχομεν ἐκδηλώσεις ἐνδιαφέροντος ἀπὸ συμπατριώτας μας τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀμερικῆς, μερικαὶ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶν ὡς συγκινητικαί. Ἀποφεύγομεν νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἵνα μὴ προσκρούσωμεν εἰς τὴν μετριοφροσύνην, ἡ ὁποία τοὺς χαρακτηρίζει. Ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω καὶ κυρίου σκοποῦ, μᾶς ἀπησχόλησαν καὶ ἕτερα θέματα. Ἀποβλέποντες εἰς τὴν στενωτέραν σύσφιξιν τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν μελῶν τῆς παροικίας μας καθιερώσαμεν τὰς συνεστιάσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐσημείωσαν ἐπιτυχίαν. Συνεζητήσαμεν τὸν καταρτισμὸν μητροῦ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα Νισυρίων, μὲ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὰς διευθύνσεις αὐτῶν, τὴν προσέλευσιν τῶν νέων τῆς παροικίας μας εἰς τὰς Νισυριακὰς ὀργανώσεις καὶ τὴν ἐξέυρεσιν πόρων διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἰδιοκτητοῦ στέγης. Ἐλέχθη εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρείας, τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1964, ὅτι ἡ Ἐταιρεία πρέπει νὰ ἀσχοληθῆ ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν τακτικὴν ἔκδοσιν τῶν Νισυριακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους τομεῖς νὰ ἀναλάβῃ ὁ Γνωμαγόρας.

Ἡ ἀποψις αὐτὴ μᾶς εὕρισκει ἀπολύτως συμφώνους, ἡ δὲ συζήτησις τῶν θεμάτων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. σκοπὸν ἔχει τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τὴν διαβεβῶσιν ὅτι πᾶσα σχετικὴ προσπάθεια θὰ μᾶς εὕρῃ προθύμους συμπαροστάτας.

Ἐξεθέσαμεν τὸν διοικητικὸν ἀπολογισμὸν τῆς τριετίας 1962 - 1964, χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον εἶχομεν τὴν τιμὴν νὰ διοικήσωμεν τὴν Ἐταιρείαν μας. Εὐθύς ἀμέσως, ὁ ταμίας κ. Ἀλέξανδρος Οἰκονομίδης θὰ σᾶς ἀπασχολήσῃ μὲ τὸν ταμειακὸν τοιοῦτον. Κατεβάλαμεν πᾶσαν προσπάθειαν νὰ φανῶμεν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιεβάλετε. Ἐὰν ἀπὸ τὴν συζήτησιν ἡ ὁποία θὰ ἐπακολουθήσῃ, ἀποδειχθῆ ὅτι ἐπετύχαμεν, θὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ἰδιαιτέρα ἱκανοποιήσις.

Οικονομική κατάσταση και διαχειρίσεις τῆς Ἑταιρείας :

Τὸ σύνολον τῶν εἰσπράξεων τῆς Ἑταιρείας, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι τῆς 31/12/64, ἀνῆλθεν εἰς δρχ. 72.873,90.

Αἱ δαπάναι, κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον, ἀνῆλθον εἰς δρχ. 36.025,40 καὶ συνεπῶς διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δευτέρου τόμου διαθέτομεν τὸ ποσὸν τῶν Δρχ. 36.848,50.

Ἐπισημαστικῶς αἱ εἰσπράξεις καὶ αἱ πληρωμαὶ ἔχουν ὡς κάτωθι :

Εἰσπράξεις :	Δραχμαὶ
1. Ὑπόλοιπον Νισυριακῶν Χρονικῶν	7.084,50
2. Συνδρομαὶ Μελῶν	11.956,50
3. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν (Κρατ. Λαχεῖα)	30.000.-
4. » Παιδείας	5.000.-
5. » Προεδρ. Κυβερνήσεως (ἀντίτ. τευχῶν)	4.000.-
6. Ἐκ διαθέσεως τευχῶν ἐν Ἑλλάδι	4.950.-
7. » » » » Ἀμερικῆ	1.522,40
8. Ἐνισχύσεις διαφόρων ἐξ Ἀμερικῆς	5.970,50
9. » » ἐν Ἑλλάδι	1.800.-
10. Τόκοι	590.-
Σύνολον	72.873,90

Πληρωμαί :	Δραχμαὶ
1. Ἐκτύπωσης καταστατικοῦ	650.-
2. Βιβλιοδεσία τόμων Νισυριακῶν Χρονικῶν	775.-
3. Γενικά ἔξοδα	2.831,50
4. Ἐξοδα ἐκδόσεως τόμων Α' τεύχους	31.768,90
	<hr/>
5. Καταθέσεις Τραπεζῆς	34.648,50
6. Εἰς χεῖρας ταμίου	2.200.-
	<hr/>
Σύνολον	72.873,90

Ἐκ τῶν ἄνω ἐξάγεται ὅτι τὸ μεγαλύτερον κοινῶν τῶν ἐσόδων προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ἐκ τοῦ λογ/σμοῦ τῶν Κρατικῶν Λαχεῖων.

Ἀκολουθοῦν αἱ συνδρομαὶ τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ ἐν ἕκτον τοῦ συνόλου τῶν εἰσπράξεων, πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῆ ὡς σημαντικὴ συμβολή, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν εἶναι περὶ τοσοῦτον.

Ἡ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐνίσχυσις πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι δὲν ἦτο ἡ ἀναμενομένη, διότι τὸ ἕμισυ τοῦ ποσοῦ τῶν Δρχ. 5.970 προέρχεται ἀπὸ δύο ἐμβάσματα τοῦ συμπατριώτου μας κ. Νικ. Γιαννιοῦ, τὸ δὲ ἕτερον ἕμισυ ἐκ Δρχ. 2.985 ἀποτελεῖ ἐνίσχυσιν ἑπτὰ ἄλλων συμπατριωτῶν μας.

Ἐκ τῆς διαθέσεως, ὡσαύτως, τευχῶν τοῦ πρώτου τόμου, τὰ ἐξ Ἑλλάδος ἔσοδα εἶναι ὑπερτριπλάσια τῶν ἐξ Ἀμερικῆς τοιούτων.

Μὲ τὴν ἔκδοσιν ὅμως τοῦ δευτέρου τόμου πρέπει νὰ ὑπάρχουν βάσιμοι ἐλπίδες, ὅτι αἱ εἰσπράξεις θὰ εἶναι μεγαλύτεραι καὶ ἢ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐνίσχυσης ἀνωτέρα τῆς παρασχεθείσης μέχρι σήμερον.

Τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῶν δαπανῶν διετέθη εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου, ἐνῶ τὰ γενικὰ ἔξοδα εἶναι ἀπολύτως περιορισμένα καὶ ἀφοροῦν κυρίως εἰς συσκευασίαν καὶ ἀποστολὴν τόμων διὰ τοῦ ταχυδρομείου.

Ἀποκλειστικῶς ὅμως ἡ συμπέσις τῶν ἐξόδων ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάληψιν ἐκ μέρους τοῦ προέδρου τῆς Ἐταιρείας μας ὀλοκλήρου τοῦ φόρτου τῆς ἐργασίας, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ συνεχισθῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἔκθεσις Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσωμεν ὑμῖν τὰ κάτωθι, κατόπιν ἐλέγχου τῶν διαχειριστικῶν στοιχείων τῆς Ἐταιρείας :

Τὸ σύνολον τῶν εἰσπράξεων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐταιρείας μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1964, ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν δρχ. 72.873,90

Τὸ σύνολον δὲ τῶν δατανῶν τῆς αὐτῆς περιόδου ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 36.025,40

Παρὰ τῆ Τραπέζῃ εὐρίσκονται κατατεθειμένα δρχ. 34.648,50

Εἰς χεῖρας Ταμίου δρχ. 2.200.-

Διὰ τὰς γενομένας εἰσπράξεις ἔχουν ἐκδοθῆ διπλότυποι ἀποδείξεις καὶ συγκεκριμένως αἱ ὑπ' ἀριθμοὺς 201 - 252.

Διὰ τὰς πληρωμὰς ὑπάρχουν ἀντίστοιχα τιμολόγια καὶ ἀναλυτικαὶ καταστάσεις διὰ τὸ ποσὸν τῶν γενικῶν ἐξόδων.

Ἡ τήρησις τοῦ βιβλίου ταμείου εἶναι κανονικὴ καὶ εὐρίσκεται εἰς πλήρη συμφωνίαν μὲ τὰ σχετικὰ παραστατικά.

Εἰσηγούμεθα τὴν ἔγκρισιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ Δ.Σ.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΚΩΝ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΒΑΓΙΑΤΗΣ
ΚΩΝ. ΠΑΡΘΕΝΙΑΔΗΣ

Δήμος Μανδρακίου Νισύρου

Ἐν Νισύρῳ τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1964

Πρὸς Τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν

Εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐλάβομεν τὴν ὑπ' ἀριθ. 101, ἀπὸ 20-1-1964, ἐπιστολὴν σας καὶ ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν προσπαθειῶν σας, αἰτίνες ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ἐξύψωσιν καὶ προβολὴν τῆς ἀγαπητῆς μας Νισύρου, ἀποστέλλομεν συνημμένως, τὰ οἰκονομικὰ στοιχεῖα τοῦ Δήμου τοῦ λήξαντος οἴκον. ἔτους 1963.

Ἡ δραστηριότης τοῦ Δήμου εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκτελέσεως ἔργων κοινῆς ὠφελείας κλπ. κατὰ τὸ ἔτος 1963, ἔχει ὡς ἀκολουθῶς :

1. Ἐξετελέσθη τὸ ἔργον «κατασκευὴ ὁδοστρώματος ἐκ σκυροκονιάματος ἀπὸ Ἁγίου Σάββαν ἕως οἰκίαν Ἀλεξιάδου», προϋπολογισθείσης δαπάνης δρχ. 100.000.
2. Ἐξετελέσθη τὸ ἔργον «κατασκευὴ κρηπιδοτοίχου πλησίον οἰκίας Μαντουδάκη» (παραλιακὴ ὁδὸς Ἁγίου Σάββα) προϋπολογισθείσης δαπάνης δρχ. 110.000.
3. Ἐξετελέσθη τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ δημοπρατηθέντος ἔργου «κατασκευὴ κρηπιδοτοίχου ἔμπροσθεν τῶν δημοτικῶν λουτρῶν», προϋπολογισθείσης δαπάνης δρχ. 155.000.
4. Ἐδημοπρατήθη ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου «κατασκευὴ ὑποστέγου ἐπὶ προβλήτης Μανδρακίου», προϋπολογισθείσης δαπάνης δρχ. 105.000.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος, ἐπραγματοποιήθησαν ραβδοσκοπικαὶ καὶ γεωλογικαὶ ἔρευναι διὰ τὴν ὑπαρξίν ποσίμων ὑδάτων καὶ ἀμφότεραι ὑπῆρξαν θετικαί. Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν ἀναμένεται ἡ ἐκθεσις τοῦ γεωλόγου, ἡ ὁποία εἶναι θετικὴ, ὅποτε τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον θὰ προέλθῃ εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν γεωτρήσεως ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Παραλλήλως εἰς τὸν Προϋπ/σμόν τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀνεγράφη ποσὸν ἐκ δρχ. 10.000 διὰ τὴν ἀνόρυξιν φρέατος εἰς σημεῖον, προσδιορισθὲν ὑπὸ τοῦ ραβδοσκόπου κ. Σκούρα.

Μὲ πατριωτικοὺς χαιρετισμοὺς

Ὁ Δήμαρχος

N. ΧΑΡΙΤΟΣ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1963

Ἐμφαίνων τὰ βεβαιωθέντα, εἰσπραχθέντα καὶ εἰσπρακτέα ὑπόλοιπα τῆς δημοτικῆς διαχειρίσεως κατ' ἄρθρα καὶ κεφάλαια, τὰς ἐνεργηθείσας πληρωμὰς κατ' εἶδος καὶ τὸ ἐναπομένον χρηματικὸν ὑπόλοιπον.

<i>ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΟΥ</i>	<i>Βεβαιωθέντα από τής 1-1-1963 μέχρι τής 31-12-1963</i>	<i>Εισπραξιές προηγούμενων μηρών</i>	<i>Εισπραχθέντα έντός του μηνός</i>	<i>Σύνολον εισπραχθέντων</i>	<i>Εισπραχτέα επίλοιπα</i>
---------------------	--	--	---	----------------------------------	--------------------------------

Ε Σ Ο Δ Α

ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΕΞ ΑΚΙΝΗ-
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Μισθώματα εμπορικού κατα- στήματος.	745,20	683,10	62,10	745,20	—
Μισθώματα αποθήκης «Θό- λος».	120.-	—	120.-	120.-	—
Μισθώματα δημοτικού όρυ- γειού κισσήρεως.	113.246,90	73.239,10	18.907,80	92.146,90	21.100
Μισθώματα ή δικαιώματα κινηματοθεάτρου.	400.-	400.-	—	400.-	—
Πρόσοδοι εκ τής εκμεταλ- λεύσεως του Δημοτικού Παγοποιείου.	60.968.-	57.744.-	3.224.-	60.968.-	—

ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙ-
ΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤΙ-
ΚΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ

Δικαιώματα χρήσεως δημο- τικών λουτρών.	23.989.-	23.989.-	—	23.989.-	—
Δικαιώματα κλίνης Ίαμα- τικών Πηγών.	70.625,60	70.625,60	—	70.625,60	—
Ένοίκιον καφερείου - έστια- τορίου Ίαματικών Πηγών	2.060.-	2.060.-	—	2.060.-	—
Έσοδα έστιατορίου Ίαμα- τικών Πηγών.	41.528.-	41.528.-	—	41.528.-	—

ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ή ΔΙΚΑΙΩ-
ΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤ. ΒΟ-
ΣΚΗΣΙΜΩΝ ΕΚΤΑ-
ΣΕΩΝ

Δικαιώματα εκ βοσκήσ ζώων εις δημοτικές βοσκησίμους εκτάσεις.	5.562,50	4.037,50	1.525.-	5.562,50	—
---	----------	----------	---------	----------	---

ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΕΚ ΚΙΝΗ-
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Τόκοι καταθέσεων δημοτ. χρημάτων εις Ταμείον Παρ/κίων και Δανείων.	5.724.-	5.724.-	—	5.724.-	—
Τόκοι εκ κινητών αξιών, όμολογιών κλπ.	2.065,80	2.065,80	—	2.065,80	—
Μισθώματα επίπλων και σκευών του πρώην δημοτ. Φαρμακείου.	315.-	285.-	30.-	315.-	—

Είς μεταφοράν 327.350.- 282.381,10 23.868,90 306.250,- 21.100

<i>ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΟΥ</i>	<i>Βεβαιωθέντα από τής 1-1-1963 μέχρι τής 31-12-1963</i>	<i>Εισπράξεις προηγούμενων μηρών</i>	<i>Εισπραχθέντα έντός του μηνός</i>	<i>Σύνολον είσπραχθέντων</i>	<i>Εισπραχθέντα υπόλοιπα</i>
Έκ μεταφοράς	327.350.-	282.381,10	23.868,90	306.250.-	21.100
ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ					
Τέλη καθαριότητας	12.040.-	6.106,25	2.210.-	8.316,25	3.723,75
Αντίτιμον καταναλώσεως ηλεκτρικού ρεύματος.	16.510,80	16.510,80	—	16.510,80	—
Επιδότησις ηλεκτρικής επι- χειρήσεως υπό ΔΕΗ.	129.512,40	124.995.-	4.517,40	129.512,40	—
ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙ- ΚΑΙΩΜΑΤΑ					
Τέλος επί τής χρήσεως οδών και πλατειών και κοινο- χρήστων χώρων.	364.-	256.-	108.-	364.-	—
Τέλος επί τών λουομένων εις φυσικὰς Ίαματικὰς Πηγὰς.	3.043,80	3.043,80	—	3.043,80	—
ΦΟΡΟΙ ΑΜΕΣΟΙ					
Φόρος επί τής αξίας Ζύθου και τών έμφιαλωμένων οίνων προελεύσεως έξω- τερικού.	1.410.-	1.326.-	84.-	1.410.-	—
Φόρος καταναλώσεως επί τών εισαγομένων και έξα- γομένων προϊόντων.	176.275,60	163.095,10	13.180,50	176.275,60	—
ΦΟΡΟΙ ΕΜΜΕΣΟΙ					
Τακτική Οικονομική ένίσχυ- σις εκ του Κρατικού Προ- υπολογισμού (άρθρ. 37 Ν.Δ. 4260/62).	24.000.-	21.600.-	2.400.-	24.000.-	—
Ποσοστόν 3ο/ο επί τής εισ- πραττομένης τιμής διαθέ- σεως δασικών προϊόντων.	732,10	672,70	59,40	732,10	—
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΕΣΟΔΑ					
Έσοδον έξ αναλογικού Φό- ρου επί τών εισοδημάτων έξ οικοδομών (άρθρ. 4 Ν.Δ. 3777/57).	48.000.-	48.000.-	—	48.000.-	—
Είς μεταφοράν	739.238,70	667.986,75	46.428,20	714.414,95	24.823,75

ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΟΥ	Βεβαιωθέντα από τής 1-1-1963 μέχρι τής 31-12-1963	Εισπραξις προηγούμενων μηνών	Εισπραχθέντα έντός του μηνός	Σύνολον είσπραχθέντων	Εισπρακτέα υπόλοιπα
Έκ μεταφοράς	739.238,70	667.986,75	46.428,20	714.414,95	24.823,75
Έσοδον άρθρου 37 Ν.Δ. 3033/54.	2.842.-	—	2.842.-	2.842.-	—
ΕΣΟΔΑ ΔΥ ΕΚΠΑΙΔΡΩ- ΣΙΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΚΟΠΩΝ					
Τέλος Φωτισμού.	3.708.-	1.884,25	683.-	2.567,25	1.140,75
ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ					
Προσαυξήσεις λόγω εκπρο- θέσμου καταβολής εσόδων εκ φόρων, τελών και δι- καιωμάτων και λοιπών τακτικῶν εσόδων.	7.792,95	6.937,35	855,60	7.792,95	—
ΕΚΠΟΙΗΣΙΣ ΠΕΡΙΟΥ- ΣΙΑΣ					
Άντίτιμον ἐξ ἐκποιήσεως περισσείας.	143.000.-	143.000.-	—	143.000.-	—
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΥΝ- ΤΑΞΕΩΝ					
Κρατήσεις λόγω χορηγίας ἐπὶ τῶν ἐξόδων παραστά- σεως τοῦ Δημάρχου.	1.769,90	1.662,40	107,50	1.769,90	—
Κρατήσεις ἐπὶ καταβαλλο- μένων συντάξεων.	532,50	532,50	—	532,50	—
ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚ. ΕΤΩΝ ΒΕΒΑΙΩΘΗΣΟ- ΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑ- ΧΘΗΣΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΕΧΟΝ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΟΣ					
Έπιδότησις Ἡλεκτρικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ ΔΕΗ ἀπὸ 1-10-62 ἕως 31-12-62	54.744,10	54.744,10	—	54.744,10	—
Εἰς μεταφορὰν	953.628,15	876.747,35	50.916,30	927.663,65	25.964,50

<i>ΕΙΛΟΣ ΕΣΟΔΟΥ</i>	<i>Βεβαιωθέντα από τής 1-1-1963 μέχρι τής 31-12-1963</i>	<i>Εισπραξιείς προηγουμένων μηρών</i>	<i>Εισπραχθέντα έντός του μηνός</i>	<i>Σύνολον εισπραχθέντων</i>	<i>Εισπρακτέα υπόλοιπα</i>
Έκ μεταφοράς	953.628,15	876,747,35	50.916,30	927.663,65	25.964,50
ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙ- ΠΙΑ ΕΚ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝ- ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑ- ΡΕΛΘΟΝΤΑ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΗ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟ- ΔΩΝ					
Τέλη καθαριότητος.	1.896,50	789.-	18.-	807.-	1.089,50
Τέλος Φωτισμού.	568,10	242,50	5,50	248.-	320,10
Φόρος επί τών κτηνοτροφι- κών προϊόντων κατά τά παρελθόντα οικον. έτη.	219,30	95,30	—	95,30	124.-
Φόρος επί τών προϊόντων γής.	67,20	26.-	—	26.-	41,20
Φόρος επί τών δικιτωμένων ζώων.	125.-	50.-	—	50.-	75.-
Φόρος καταναλώσεως εισπ- ραχθέντων έμπορευμάτων κατά τά παρελθόντα οικ. έτη.	422.-	—	—	—	422.-
Μισθώματα κισσήρεως.	47.757,80	47.757,80	—	47.757,80	—
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ					
Χρηματικά έγγυήσεις απο- δοτέα εις τούς δικαιού- χους μετά τήν εκπλήρω- σιν τών υποχρεώσεών των.	1.000.-	1.000.-	—	1.000.-	—
*Επιστροφή Παγίας Προκα- καταβολής.	2.500.-	—	2.500.-	2.500.-	—
*Επιστροφή χρημάτων ά- χρεωστήτως καταβληθέν- των.	2.451,90	15,30	2.436,60	2.451,90	—
ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟ- ΛΟΙΠΩΝ					
Χρηματικών υπόλοιπων οικ. έτους 1962.	454.816,85	454,816,85	—	454.816,85	—
ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΣΟΔΩΝ	1.465.452,80	1.381.540,10	55.876,40	1.437.416,50	28.036,30

ΕΞΟΔΑ

ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγούμενων μηνών	Δαπάναι έντός του μηνός	Σύνολον δαπανών	Ενεργηθείσα πληρωμαί από 1-1-1963 έως 31-12-1963	Πληρωτέα επίλοιπα
ΕΞΟΔΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ					
Έξοδα παραστάσεως Δη- μάρχου.	23.648.-	2.150.-	25.798.-	25.798.-	—
Έξοδα κινήσεως Δημάρχου και δημοτικών συμβούλων δι' εκτέλεσιν υπηρεσίας έντός και εκτός έδρας του Δήμου.	3.488,90	126.-	3.614,90	3.614,90	—
ΑΠΟΔΟΧΑΙ ΥΠΑΛΛΗ- ΛΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ					
Αποδοχαί τακτικού προσω- πικού Διοικητικών ύπη- ρεσιών.	60.359,50	4.556.-	64.915,50	64.915,50	—
Αποζημιώσεις ήμερομισθίων συνεργείων δι' εξυπηρέ- τησιν διοικητικών ύπηρε- σιών.	19.119,40	5.004,60	24.124.-	24.124.-	—
ΕΞΟΔΑ ΚΙΝΗΣΕΩΣ Υ- ΠΑΛΛΗΛΩΝ, ΝΟΣΗ- ΛΕΙΑ ΚΑΙΠ.					
Δαπάνη δι' υπερωρίαν έργα- ζομένων υπαλλήλων.	9.615.-	725.-	10.340.-	10.340.-	—
Όδοιπορικά έξοδα και ήμε- ρησία αποζημιώσεις προ- σωπικού δι' εκτέλεσιν υπηρεσίας εντός και εκτός εδρας του Δήμου.	180,80	—	180,80	180,80	—
ΔΑΠΑΝΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡ- ΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ					
Αντίτιμον ηλεκτρικής ένερ- γείας δημοτικού καταστή- ματος.	79,80	7,60	87,40	87,40	—
Έξοδα θερμάνσεως.	270.-	—	270.-	270.-	—
Είς μεταφοράν	116.761,40	12.569,20	129.330,60	129.330,60	—

<i>ΕΙΛΟΣ ΕΞΟΔΟΥ</i>	<i>Δαπάναι προηγούμενων μηνών</i>	<i>Δαπάναι εντός τού μηνός</i>	<i>Σύνολον δαπανών</i>	<i>'Ενεργηθείσα πληρωμαί από 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963</i>	<i>Πληρωτέα υπόλοιπα</i>
Έκ μεταφοράς	116.761,40	12.569,20	129.330,60	129.330,60	—
Γραφική ύλη.	2.010.-	—	2.010.-	2.010.-	—
Προμήθεια διαχειριστικῶν βιβλίων διπλοτύπων εισπράξεως κλπ.	1.322.-	—	1.322.-	1.322.-	—
Ταχυδρομικά, Τηλεγραφικά και Τηλεφωνικά Τέλη.	5.697,55	480,95	6.178,50	6.178,50	—
Προμήθεια ἔφημερίδων και περιοδικῶν.	1.590.-	—	1.590.-	1.590.-	—
Προμήθεια βιβλίων ἔθνικοῦ περιεχομένου και τοιοῦτου ἐνδιαφέροντος τῶς Ὀργανισμούς Τοπ. Αὐτ/σεως.	450.-	—	450.-	450.-	—
Προμήθεια γραφομηχανῆς.	5.000.-	—	5.000.-	5.000.-	—
Ἔξοδα τελετῶν και δεξιῶσεων.	96.-	—	96.-	96.-	—
ΔΑΠΑΝΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ ΕΞΟΔΩΝ					
Ἀποζημίωσις προσωρινοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος ὑπὸ τύπον ποσοστῶν.	13.999.-	4.490,50	18.489,50	18.489,50	—
Ἔξοδα κινήσεως δημοτικοῦ προσωρινοῦ εἰσπράκτορος.	1.583,30	323.-	1.906,30	1.906,30	—
Διαχειριστικὴ ἀμοιβὴ ἐιδικοῦ δημοτικοῦ Ταμίου.	619,50	40,90	660,40	660,40	—
ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΝΟΜΙΜΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ					
Ἀμοιβὴ πληρεξουσίων δικηγόρων.	1.020.-	—	1.020.-	1.020.-	—
ΧΟΡΗΓΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ					
Συντάξεις εἰς δημοτικούς ὑπαλλήλους.	6.652,90	1.159.-	7.811,90	7.811,90	—
Εἰς μεταφορὰν	156.801,65	19.063,55	175.865,20	175.865,20	—

<i>ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΔΟΥ</i>	<i>Δαπάναι προηγουμένων μηθών</i>	<i>Δαπάναι έντός τοῦ μηνός</i>	<i>Σύνολον δαπανών</i>	<i>Ενεργηθείσαι πληρωμαί ἀπὸ 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963</i>	<i>Πληρωτέα εἰσόδητα</i>
Ἐκ μεταφορᾶς	156.801,65	19.063,55	175.865,20	175.865,20	—
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΘΑΡΙΟ- ΤΗΤΟΣ					
Ἀποζημίωσις ὠρομισθίου καθαριστοῦ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου.	9.735,10	1.523,90	11.259,-	11.259,-	—
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗ- ΤΗΡΙΩΝ					
Ἀποζημίωσις ὠρομισθίου καθαριστοῦ τῶν δημοτι- κῶν ἀφοδευτηρίων.	2.780,40	434,90	3.215,30	3.215,30	—
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟ- ΦΩΤΙΣΜΟΥ					
Ἀποζημίωσις ἡμερομισθίου ἐργατοτεχνικοῦ προσωπι- κοῦ ὑπηρεσίας Ἡλεκτρι- σμοῦ.	89.121,65	12.683,85	101.805,50	101.805,50	—
Δαπάνη καυσίμου ὕλης ἐργο- στασίου ἡλεκ/σμοῦ.	32.100,20	—	32.100,20	32.100,20	—
Μίσθωμα ὑπὲρ ΟΔΑΠΔΔ διὰ παραχωρηθείσας ἐγ- καταστάσεις ἐξηλεκτρι- σμοῦ.	500,-	—	500,-	500,-	—
Μισθώματα ἡλεκτρογεννη- τρίας ὑπὲρ ΚΟΜΔΕ.	3.020,-	—	3.020,-	3.020,-	—
ΔΙΑΝΟΜΗ ΗΛΕΚΤΡΙ- ΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΦΩΤΙΣΜΟΥ, ΟΔΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩ- ΡΩΝ					
Ἀντίτιμον ἡλεκτρικοῦ ρεύ- ματος ὁδῶν καὶ πλατειῶν.	5.738,40	1.172,-	6.910,40	6.910,40	—
Εἰς μεταφορᾶν	299.797,40	34.878,20	334.675,60	334.675,60	—

ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγούμενων μηρών	Δαπάναι έντός του μηνός	Σύνολον Δαπανών	'Ενεργηθείσα πληρωμαί από 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963	Πληρωτέα υπόλοιπα
Έκ μεταφοράς	299.797,40	34.878,20	334.675,60	334.675,60	—
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΟΤΙ- ΚΟΥ ΠΑΓΟΠΟΙΕΙΟΥ					
Άποζημίωσις ήμερομισθίου έργατοτεχνικού προσωπι- κού ύπηρεσίας Παγοποι- είου.	35.669,60	4.310,50	39.980,10	39.980,10	—
Προμήθεια άμμωνίας, άλα- τος κλπ του Δημοτ. Πα- γοποιείου.	—	840.-	840.-	840.-	—
Προμήθεια μηχανημάτων, εργαλείων, έξαρτημάτων και λοιπών ειδών του Δη- μοτ. Παγοποιείου.	3.434,30	—	3.434,30	3.434,30	—
Μίσθωμα υπέρ ΟΔΑΠΔΔ διά παραχωρηθείσας έγ- καταστάσεις Παγοποιείου.	500.-	—	500.-	500.-	—
Άντίτιμον ηλεκτρικής ένερ- γείας δημοτικού παγο- ποιείου.	9.576,60	1.838.-	11.414,60	11.414,60	—
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΑΜΑΤΙ- ΚΩΝ ΠΗΓΩΝ					
Άποζημίωσις ήμερομισθίου έργατοϋπαλληλικού προ- σωπικού 'Υπηρεσίας 'Ια- ματικών Πηγών.	51.770,05	7.202,95	58.973.-	58.973.-	—
Άποζημίωσις ήμερομισθίου φύλακος 'Ιαματικών Πη- γών.	17.091.-	2.907.-	19.998.-	19.998.-	—
Δαπάναι έκτυπώσεως ειση- τηρίων λούσεως και λοι- πών έντύπων 'Ιαματικών Πηγών.	1.120.-	—	1.120.-	1.120.-	—
Είς μεταφοράν	418.958,95	51.976,65	470.935,60	470.935,60	—

ΕΙΛΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγούμενων μηρών	Δαπάναι έντός του μηνός	Σύνολον δαπανών	Ένεργηθείσα πληρωμαί ἀπὸ 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963	Πληρωτέα υπόλοιπα
Έκ μεταφορᾶς	418.958,95	51.976,65	470.935,60	470.935,60	—
Δαπάναι διαφημίσεως Ἰαμα- τικῶν Πηγῶν.	3.000.-	—	3.000.-	3.000.-	—
Ἐπισκευή καὶ συντήρησις ἐπίπλων καὶ σκευῶν καὶ κλινοστρωμνῶν Ἰαματι- κῶν Πηγῶν.	1.975,90	—	1.975,90	1.975,90	—
Δαπάναι καθαριότητος καὶ ἐκκενώσεως βόθρων Ἰα- ματικῶν Πηγῶν.	2.963,50	—	2.963,50	2.963,50	—
Προμήθεια εἰδῶν ἀναγκαι- ούτων διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν.	5.844,50	—	5.844,50	5.844,50	—
Προμήθεια ἐστιατορίου Ἰα- ματικῶν Πηγῶν.	30.657,35	—	30.657,35	30.657,35	—
Προμήθεια καυσίμου ὕλης Ἰαματικῶν Πηγῶν.	2.491,90	—	2.491,90	2.491,90	—
Προμήθεια σκευῶν καὶ λοι- πῶν ἐν γένει εἰδῶν διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ μαγειρείου Ἰαματικῶν Πηγῶν.	1.171.-	—	1.171.-	1.171.-	—
Εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν Τουριστι- κῶν Τόπων ἐπὶ τῶν ἀκα- θαρίστων δικαιωμάτων κλίνης τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν.	703,50	—	703,50	703,50	—
Ἀντίτιμον ἠλεκτρικῆς ἐνερ- γείας Ἰαματικῶν Πηγῶν.	2.743.-	38.-	2.781.-	2.781.-	—
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑΙ ΔΑ- ΠΑΝΑΙ					
Τοκοχρεωλύσιον δανείου δρχ. 60.000 χορηγηθέντος ὑπὸ τοῦ ΟΔΑΠΔΔ.	6.990.-	—	6.990.-	6.990.-	—
Εἰς μεταφορᾶν	477.499,60	52.014,65	529.514,25	529.514,25	—

<i>ΕΙΔΟΣ-ΕΞΟΔΟΥ</i>	<i>Δαπάναι προηγούμενων μηρών</i>	<i>Δαπάναι έντός του μηνός</i>	<i>Σύνολον δοστανών</i>	<i>'Ενεργηθείσαι πληρωμαί από 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963</i>	<i>Πληρωτέα υπόλοιπα</i>
Έξοδα μεταφοράς	477.499,60	52.014,65	529.514,25	529.514,25	—
Χρεώσεων αξίας επίπλων δρχ. 74.600 χρηρηγηθέν- των υπό του ΟΔΑΠΔΔ.	7.460.-	—	7.460.-	7.460.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 20.000 ΜΚΕ έτους 1957.	2.000.-	—	2.000.-	2.000.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 7.000 ΜΚΕ έτους 1957.	700.-	—	700.-	700.-	—
Τοιοχρεώσεων δανείου δρχ. 70.000 ΜΚΕ έτους 1958.	12.608.-	—	12.608.-	12.608.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 50.000 ΜΚΕ έτους 1959.	5.000.-	—	5.000.-	5.000.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 30.000 ΜΚΕ έτους 1959.	3.000.-	—	3.000.-	3.000.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 74.991 ΜΚΕ έτους 1960.	7.499.-	—	7.499.-	7.499.-	—
Χρεώσεων δανείου δρχ. 58.306 ΜΚΕ έτους 1960.	5.831.-	—	5.831.-	5.831.-	—
Είσοφα υπέρ ΤΥΔΚ.	12.000.-	—	12.000.-	12.000.-	—
Έξοδα κινήσεως μελών υπη- ρεσιακών συμβουλίων (άρθρ. 109 Ν. 1726 /51).	650.-	—	650.-	650	—
Κρατήσεις 0,50% /ο υπέρ λο- γχερισμού τεχνικού έξο- πλισμού (άρθρ. 68 ΝΔ. 3033 /54).	—	1.412,50	1.412,50	1.412,50	—
Είσοφα υπέρ Ένώσεως Δή- μων και Κοινοτήτων.	1.430.-	—	1.430.-	1.430.-	—
Είσοφα υπέρ του ΤΑΔΚΥ.	5.710.-	—	5.710.-	5.710.-	—
Είς μεταφοράν	541.387,60	53.427,15	594.814,75	594.814,75	—

ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγούμενων μηρών	Δαπάναι έντός του μηνός	Σύνολον δαπανών	Ενεργηθείσαι πληρωμαί από 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963	Πληρωτέα υπόλοιπα
Έκ μεταφοράς	541.387,60	53.427,15	594.814,75	594.814,75	—
Διά την παροχήν δωρεάν βι- βλίων και γραφικής ύλης εις μαθητάς τέκνα άπόρων πολυτέκνων.	1.000.-	—	1.000.-	1.000.-	—
ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΠΟΡΩΝ					
Ποσοστόν έκ κατανομής Φό- ρου καταναλώσεως ύπερ των Κοινοτήτων Νισύρου.	53.696,80	5.520.-	59.225,80	59.225,80	—
Δαπάναι έξοντώσεως έπι- βλαβών πτηνών.	650.-	—	650.-	650.-	—
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ					
Άποδοχαί προσωρινής κα- θηγητριας του Γυμνασια- κού Παραρτήματος Νισύ- ρου.	28.177.-	4.485.-	32.662.-	32.662.-	—
ΥΔΡΕΥΣΙΣ					
Έπισκευή και συντήρησις ύδατοδεξαμενών βοσκοτό- πων νησιίδος «Περγούσα».	1.420.-	—	1.420.-	1.420.-	—
ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ					
Έπισκευή και συντήρησις ήλεκτρικων μηχανημάτων, προμήθεια μηχανημάτων, εργαλείων, έξαρτημάτων και λοιπών ειδών.	5.489.-	—	5.489.-	5.489.-	—
Προμήθεια ήλεκτρολογικού ύλικου διά την έπισκευήν και συντήρησιν δικτύου ύψηλης τάσεως.	34.181.-	—	34.181.-	34.181.-	—
Είς μεταφοράν	666.001,40	63.441,15	729.442,55	729.442,55	—

<i>ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΔΟΥ</i>	<i>Δαπάναι προηγουμένων μηρών</i>	<i>Δαπάναι επί τῶν μηνῶν</i>	<i>Σύνολον δαπανῶν</i>	<i>Ἐνεργηθεῖσαι πληροῦμαι ἀπὸ 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963</i>	<i>Πληροῦται ἐνλόγωτα</i>
Ἐκ μεταφορᾶς	666.001,40	63.441,15	729.442,55	729.442,55	—
ΟΔΟΠΟΙΪΑ					
Ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις ἀγροτικῶν ὁδῶν.	4.588,50	—	4.588,50	4.588,50	—
Κατασκευὴ κρηπιδοτοίχου παραλιακῆς ὁδοῦ Ἁγίου Σάββα.	75.400.-	—	75.400.-	75.400.-	—
Κατασκευὴ ὁδοστρώματος ἐκ σκυροκονιάματος ἀπὸ Ἁγίου Σάββα εἰς οἰκίαν Ἀλεξιάδου.	77.500.-	—	77.500.-	77.500.-	—
ΙΑΜΑΤΙΚΑΙ ΠΗΓΑΙ					
Λειτουργία καὶ βελτίωσις τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν Ἱαματικῶν Πηγῶν.	2.137,50	—	2.137,50	2.137,50	—
Συντήρησις καὶ ἐπισκευὴ τοῦ κτιρίου τῶν Ἱαματικῶν Πηγῶν.	4.946,50	—	4.946,50	4.946,50	—
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ					
Ἀντίτιμον ἠλεκτρικῆς ἐνερ- γείας δημοτικοῦ κινημα- τοθεάτρου.	10.-	—	10.-	10.-	—
ΟΦΕΙΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΕΛ- ΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚ. ΕΤΩΝ					
Ποσοστὸν Φόρου καταναλώ- σεως μηνὸς Δεκεμβρίου 1962, ὑπὲρ τῶν Κοινοτή- των Νισύρου.	3.370.-	—	3.370.-	3.370.-	—
Δῶρον Χριστουγέννων εἰς προσωπικὸν συνεργεῖον Ἱαματικῶν Πηγῶν, ἐτῶν 1958 - 1961.	8.590,40	—	8.590,40	8.590,40	—
Προσαύξεις 75ο /ο ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων τῶν πρα- γματοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ Ἱαματικῶν Πηγῶν κατὰ τὰς Κυρια- κὰς τῶν ἐτῶν 1958-1961.	8.039.-	—	8.039.-	8.039.-	—
Εἰς μεταφορὰν	850.583,30	63.441,15	914.024,45	914.024,45	—

ΕΙΛΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγουμένων μηνών	Δαπάναι έντός του μηνός	Σύνολον δαπανών	Ενεργηθείσαι πληρωμαί από 1-1-1963 μέχρι 31-12-1963	Ηλικιωτέα έπολοιπα
Έκ μεταφοράς	850.583,30	63.441,15	914.024,45	914.024,45	—
Όφειλή εις έργολάβον Χ. Εμμανουηλίδην, εκ τής εκτελέσεως του έργου κατασκευής ύδωστρώμα- τος εκ σκυροκονιάματος από Ηλικιωμένην εις "Άγιον Σάββαν.	—	27.000.-	27.000.-	27.000.-	—
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ					
Έπιστροφή κατατεθεισών έγγυήσεων εις έργολάβους ένοικιαστάς και προμηθευ- τάς.	1.000.-	—	1.000.-	1.000.-	—
Παγία Προκαταβολή.	2.500.-	—	2.500.-	2.500.-	—
Έπιστροφή άδιαθέτων υπο- λοίπων δανείων προγράμ- ματος ΜΚΕ οικον. έτους 1961.	15.100.-	—	15.100.-	15.100.-	—
ΣΥΝΟΛΟΝ	869.183,30	90.441,15	959.624,45	959.624,45	—
Χρηματικόν υπόλοιπον 31-12-1963.				477.729,05	
				<u>1.437.416,50</u>	

Έν Μανδρακίω Νισύρου, τῆ 31-1-1964

Ό Ειδικός Δημοτικός Ταμίας

ΚΩΝ. ΣΑΚΚΑΡΙΑΔΗΣ

Δήμος Μανδρακίου Νισύρου

Λογοδοσία Δημάρχου διά τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1964

Κύριοι Σύμβουλοι,

Ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 163 τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Κώδικος προβλέπεται, ὡς γνωστόν, ἡ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς δημοτικῆς δράσεως καὶ τὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐν γένει καταστάσεως ἐνώπιον τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, δι' ὃ καὶ ἀπευθύνομαι πάλιν πρὸς ὅλους ὑμᾶς ἵνα ἐκθέσω ὑπὸ ἐνιαίαν μορφήν τὰ βαρῦ ἔργον τὸ ὁποῖον συνετελέσθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δημοτικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ λήξαν οἶκον. ἔτος 1964.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

A'. ΕΣΟΔΑ

	Δραχμαὶ
1) Μισθώματα ἐμπορικοῦ καταστήματος	745,20
2) » δημοτικοῦ ὄρυχείου κισσήρεως	275.937,55
3) » ἡ δικαιώματα κινηματοθεάτρου	940.-
4) Πρόσοδοι ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως Δημοτ. Παγοποιεῖου ..	68.538.-
5) Μισθώματα ἰσογείου δωματίου δημοτ. καταστήματος	2.000.-
6) Δικαιώματα χρήσεως δημοτ. λουτρῶν	20.381,75
7) Δικαιώματα κλίνης Ἴαματ. Πηγῶν	61.439.-
8) Ἐνοίκιον καφενεῖου - ἐστιατορίου Ἴαματ. Πηγῶν	1.070.-
9) Ἐσοδα ἐστιατορίου Ἴαματ. Πηγῶν	31.961,20
10) Δικαιώματα ἐκ βοσκῆς ζῶων εἰς δημοτ. βοσκήσ. ἐκτάσεις ..	5.600.-
11) Τόκοι καταθέσεων δημοτ. χρημάτων εἰς Ταμεῖον Πρα- καταθηκῶν καὶ Δανείων	3.064.-
12) Τόκοι ἐκ κινητῶν ἀξιών, ὁμολογιῶν κλπ.	11.475.-
13) Μισθώματα ἐπίπλων καὶ σκευῶν τοῦ πρώην Δημοτικοῦ Φαρμακείου	360.-
14) Τέλη καθαριότητος	11.050.-
15) Ἀξία περισσευμάτων καυσίμων κατὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς δημοτικῆς ἐπιχειρήσεως ἠλεκτρισμοῦ, ὑπὸ τῆς ΔΕΗ	10.525,20
16) Τέλος ἐπὶ τῆς χρήσεως ὁδῶν καὶ πλατειῶν καὶ κοινοχρή- στων χώρων	300.-
17) Τέλος ἐπὶ τῶν λουομένων εἰς φυσικὰς Ἴαματ. Πηγὰς	2.547,70
18) Φόρος ἐπὶ τῆς ἀξίας Ζύθου καὶ τῶν ἐμφιαλωμένων οἴνων προελεύσεως ἐξωτερικοῦ	1.561,50
19) Εἰσφορὰ ἐπὶ τῶν πωλουμένων ἀγροτικῶν προϊόντων	171.-
20) Φόρος καταναλώσεως ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομέ- νων προϊόντων	198.766,40
21) Τακτικὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπο- λογισμοῦ (ἄρθρ. 37 Ν.Δ. 4260/62)	24.000.-
22) Ποσοστὸν 3ο/ο ἐπὶ τῆς εἰσπραττομένης τιμῆς διαθέσεως δασιακῶν προϊόντων	2.648,50
23) Ποσοστὸν ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ Δημοσίου Ταμείου Δωδεκα- νήσου γενομένων εἰσπράξεων Φόρ. εἰσοδήματος (ἔσοδ. ἄρθρ. 79 ΝΔ. 3323/55)	21.504.-
24) Τέλος Φωτισμοῦ	3.240.-

25) Προσυζητήσεις λόγω εκπροθέσμου καταβολής εσόδων ἐκ φόρων τελῶν καὶ δικαιωμάτων καὶ λοιπῶν τακτικῶν εσόδων	3.237.-
26) Προῦδν δανείων ἐκ τοῦ προγράμματος κοινωφελῶν ἔργων διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὑδρευτικῆς γεωτρήσεως	145.000.-
27) Προῦδν δωρεᾶς (ἐπιδοτήσεως) ἐκ τοῦ προγράμματος κοινωφελῶν ἔργων διὰ τὴν ἀνόρυξιν φρεάτων.	90.000.-
28) Κρατήσεις λόγω χορηγίας ἐπὶ τῶν ἐξόδων παραστάσεως τοῦ Δημάρχου	1.200.-
29) Κρατήσεις ἐπὶ καταβαλλομένων συντάξεων	1.212,10
30) Εἰσπρακτέα ὑπόλοιπα	25.502.-
31) Ἐπιστροφή παγίας προκαταβολῆς	2.500.-
32) Ἐπιστροφή χρημάτων ἀχρεωστήτως καταβληθέντων	540.-
	<u>1.029.017,10</u>
Χρηματικὸν ὑπόλοιπον οἶκον. ἔτους 1963	<u>477.792,0ε</u>
Σύνολον Ἐσόδων	1.506.809,15

Β. Ε Ε Ο Δ Α

	Δραχμαὶ
1) Ἐξοδα παραστάσεως Δημάρχου	24.000.-
2) Ἐξοδα κινήσεως Δημάρχου καὶ Δημ. Συμβούλων	1.535.-
3) Ἀποδοχὴ τακτικῶν προσωπικοῦ	51.036,80
4) Ἀποζημιώσεις ἡμερομισθίων συνεργείων δι' ἐξυπηρέτησιν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν (ἄρθρ. 143 Ν. 1726/51)	44.288.-
5) Δαπάνη δι' ὑπερωρίαν ἐργαζομένων ὑπαλλήλων	8.700.-
6) Ὀδοιπορικὰ ἔξοδα καὶ ἡμερησία ἀποζημιώσεις προσωπικοῦ δι' ἐκτέλεσιν ὑπηρεσιᾶς	93.-
7) Ἀντίτιμον ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας δημοστ. καταστήματος	106,40
8) Ἐξοδα θερμάνσεως	288.-
9) Γραφικὴ ὕλη	1.299.-
10) Προμήθεια διαχειριστικῶν βιβλίων, διπλοτύπων εἰσπρακτέως κλπ.	1.661.-
11) Τυχ/κά - Τηλεφωνικὰ τέλη	7.947,80
12) Προμήθεια ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν	1.590.-
13) Προμήθεια βιβλίων Ἐθνικοῦ περιεχομένου καὶ τοιοῦτου ἐνδιαφέροντος τοῦς Ὄργανισμοῦς Τοπικῆς Αὐτ/σεως	900.-
14) Συντήρησις ἐπίπλων καὶ σκευῶν, γραφομηχανῶν καὶ λοιπῶν εἰδῶν γραφείου	924.-
15) Ἐξοδα τελετῶν καὶ δεξιώσεων	480,20
16) Ἀποζημιώσεις προσωρινοῦ δημοστικοῦ εἰσπράκτορος ὑπὸ τύπον προσοστῶν	22.099,70
17) Ἐξοδα κινήσεως δημοστικοῦ εἰσπράκτορος	2.219,40
18) Διαχειριστικὴ ἀμοιβὴ εἰδικοῦ δημοστικοῦ ταμίου	519,20
19) Νορηγίαι εἰς τέως Δημάρχους	12.246,70
20) Συντάξεις εἰς δημοστικούς ὑπαλλήλους	16.972,50
24) Ἀποζημιώσεις ὠρομισθίου καθαρισμοῦ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου	12.934,70
22) Προμήθεια ἀσβέστου διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ	

	πλατειών του Δήμου	225.-
23)	Ἀποζημίωσις ὄρομισθίου καθαριστοῦ τῶν δημοτικῶν ἀφο- δευτηρίων	3.679,30
24)	Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δημοτ. ἀποχωρητηρίων ..	41,80
25)	Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου	13.243.-
26)	Ἀποζημίωσις ἡμερομισθίου ἐργατοτεχνικοῦ προσωπικοῦ Ἑπιτηρείας Παγοποιεῖου	43.385,10
27)	Προμήθεια ἀμμωνίας, ἄλατος κλπ. τοῦ Δημοτικοῦ Παγο- ποιεῖου	1.103.-
28)	Προμήθεια μηχανημάτων, ἐργαλείων, ἐξαρτημάτων καὶ λοιπῶν εἰδῶν τοῦ Δημοτικοῦ Παγοποιεῖου	4.157,50
29)	Μίσθωσις ὑπὲρ ΟΔΑΠΔΔ διὰ παραχωρηθείσας ἐγκατα- στάσεις Παγοποιεῖου	500.-
30)	Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δημοτικοῦ παγοποιεῖου ...	17.029.-
31)	Ἀποζημίωσις ἡμερομισθίου ἐργατοῦπαλληλικοῦ προσω- πικοῦ Ἑπιτ. Ἰαματ. Πηγῶν	52.481,45.
32)	Ἀποζημίωσις ἡμερομισθίου φύλακος Ἰαματικῶν Πηγῶν	23.074
33)	Δαπάναι ἐκτυπώσεως εἰσιτηρίων λούσεως καὶ λοιπῶν ἐντύ- πων Ἰαματ. Πηγῶν	1.925.-
34)	Δαπάναι διαφήμισεως Ἰαματικῶν Πηγῶν	2.900.-
35)	Ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις ἐπίπλων, σκευῶν καὶ κλινοστρω- μῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν	360.-
36)	Δαπάναι καθαριότητος καὶ ἐκκενώσεως βιβρῶν Ἰαματι- κῶν Πηγῶν	2.870.-
37)	Προμήθεια εἰδῶν ἀναγκαιούτων διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν	3.563,30
38)	Προμήθεια τροφίμων ἐστιατορίου Ἰαματικῶν Πηγῶν	25.997,75
39)	Προμήθεια καυσίμου ὕλης Ἰαματικῶν Πηγῶν	2.564,60
40)	Προμήθεια σκευῶν καὶ λοιπῶν ἐν γένει εἰδῶν διὰ τὴν λει- τουργίαν τοῦ μαγειρείου Ἰαματικῶν Πηγῶν	293.-
41)	Προμήθεια ἠλεκτρικοῦ ψυγείου	18.000.-
42)	Εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν Τουριστικῶν Τόπων ἐπὶ τῶν ἀκαθαρί- στων δικαιοματῶν κλίνης τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν	614,20
43)	Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος Ἰαματικῶν Πηγῶν	2.535,60
44)	Τοκοχρεωλύσιον δανείου δρχ. 60.000 χορηγηθέντος ὑπὸ τοῦ ΟΔΑΠΔΔ	6.990.-
45)	Χρεωλύσιον ἀξίας ἐπίπλων δρχ. 74.600 χορηγηθέντων ὑπὸ τοῦ ΟΔΑΠΔΔ	7.460.-
46)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 20.000 ΜΚΕ ἔτους 1957	2.000.-
47)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 7.000 ΜΚΕ ἔτους 1957	700.-
48)	Τοκοχρεωλύσιον δανείου δρχ. 70.000 ΜΚΕ ἔτους 1958 ..	2.000.-
49)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 50.000 ΜΚΕ ἔτους 1959	5.000.-
50)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 30.000 ΜΚΕ ἔτους 1959	3.000.-
51)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 74.991 ΜΚΕ ἔτους 1960	7.499.-
52)	Χρεωλύσιον δανείου δρχ. 58.306 ΜΚΕ ἔτους 1960	5.831.-
53)	Τοκοχρεωλύσιον δανείου δρχ. 65.535 ΜΚΕ ἔτους 1961	10.107.-
54)	Τοκοχρεωλύσιον δανείου δρχ. 43.915 ΜΚΕ ἔτους 1961	8.783.-

55) Διά τήν ἐκτύπωσιν Μητρώων Ἀρρένων	136,50
56) Εἰσφορά ὑπὲρ ΤΥΔΚ	20.000.-
57) Ἐξόδα κινήσεως μελῶν ὑπηρεσιακοῦ συμβουλίου (ἄρθρον 109 Ν. 1726/51)	650.-
58) Κρατήσεις 0,50ο/ο ὑπὲρ λογ/σμοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ (ἄρθρ. 68 ΝΔ. 3033/54)	2.325.-
59) Εἰσφορά ὑπὲρ Ἑνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων	1.430.-
60) Εἰσφορά ὑπὲρ τοῦ ΤΑΔΚΥ	7.510.-
60α) Διά τήν παροχὴν δωρεὰν βιβλίων καὶ γραφικῆς ὕλης εἰς μαθητὰς τέχνα ἀπόρων πολυτέκνων	1.000.-
61) Ποσοστὸν ἐκ κατανομῆς φόρου καταναλώσεως ὑπὲρ τῶν Κοινοτήτων Νισύρου	64.825.-
62) Δαπάναι ἐξοντώσεως ἐπιβλαβῶν πτηνῶν	555,50
63) Ἐπιχορήγησις Ἐπιτροπῆς προστασίας ἀνηλίκων	500.-
64) Ἀποδοχαὶ προσωρινῆς καθηγητρίας τοῦ Γυμνασιακοῦ Παραρτήματος Νισύρου	31.338,20
65) Ἐπιχορήγησις μαθητικῶν συσσιτίων	15.000.-
66) Ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις τῶν δημοτικῶν ἀφοδευτηρίων	2.929.-
67) Ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις τῶν ἀγροτικῶν ὁδῶν	8.951.-
68) Λειτουργία καὶ βελτίωσις τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν	3.264.-
69) Συντήρησις καὶ ἐπισκευὴ τοῦ κτιρίου τῶν Ἰαματικῶν Πηγῶν	3.454,80
70) Ἡλεκτρικὴ ἐγκατάστασις δημοτ. κινηματοθεάτρου καὶ ἀποχωρητηρίων Ἡλικιωμένης	7.590,95
71) Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δημοτικοῦ κινηματοθεάτρου	35,70
72) Ποσοστὸν φόρου καταναλώσεως, μηνὸς Δ/βρίου 1963, ὑπὲρ τῶν Κοινοτήτων Νισύρου	4.699.-
73) Ὁφειλὴ εἰς ἐργολάβον Χ. Ἐμμανουηλίδην ἐκ τῆς ἐκτελέσεως διαφόρων δημοτ. ἔργων	22.725,90
74) Ὁφειλὴ εἰς ἐργολάβον Χ. Ἐμμανουηλίδην ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἐργασιῶν κατασκευῆς κρηπιδοτοίχου ἔμπροσθεν τῶν δημοτ. λουτρῶν	194.700.-
75) Ὁφειλὴ εἰς ἐργολάβον Χ. Ἐμμανουηλίδην ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἐργασιῶν κατασκευῆς ὑποστέγου ἐπὶ προβλήτος Μανδρακίου	48.700.-
76) Ὁφειλὴ εἰς Ἰωάν. Οἰκονομίδη ἐκ τῆς προμηθείας καυσίμων	3.261,30
77) Ὁφειλὴ εἰς Δημόσιον Ταμεῖον Κῶ ἐκ τῆς ἀνατυπώσεως τῶν Μητρώων ἀρρένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1857 μέχρι καὶ 1955	2.205,20
78) Ὁφειλὴ εἰς Ὑγειονομικὴν Ἐπιτροπὴν Ν. 1726/51 δι' ἐξόδα κινήσεως τῶν μελῶν αὐτῆς	800.-
79) Ἐξόδα μεταφορᾶς εἰς Ρόδον τῆς ἠλεκτρογεννητρίας 17-34	1.629.-
80) Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου, μηνῶν Ν/βρίου καὶ Δ/βρίου 1963	2.162,40
81) Ἀντίτιμον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δημοτ. παγοποιεῖου μηνῶν Ν/βρίου καὶ Δ/βρίου 1963	2.282,40

82) 'Αντίτιμον ηλεκτρικού ρεύματος δημ. 'Ιαματ. Πηγών, μηνών Ν/βρίου και Δ/βρίου 1963.....	38.-
83) 'Αντίτιμον ηλεκτρικού ρεύματος δημοτ. καταστήματος ...	26,60
84) Δώρον Χριστουγέννων εις προσωπικόν συνεργείου Ιαματ. Πηγών ἐτῶν 1958 - 1961	552.-
85) Προσαύξεις 75ο/ο ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων τῶν πραγματοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ 'Ιαματ. Πηγῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς τῶν ἐτῶν 1958 - 1961	468.-
86) Παγία Προκαταβολή	2.500.-
Σύνολον 'Εξόδων	949.999,45

'Α ν α κ ε φ α λ α ἰ ω σ ι ς

'Εσοδα	Δρχ. 1.506.809,15
'Εξοδα	» 949.999,45
Χρηματικὸν ὑπόλοιπον	» 556.809,70

'Εν Μανδρακίῳ Νισύρου, τῇ 1-3-65
Μὲ συναδελφικὴν ἐκτίμησιν

'Ο Δήμαρχος

ΠΑΣΧ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

'Ιερὸς Ναὸς Ποταμητίσσης

Α Π Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ο Σ

'Απὸ 1 'Ιανουαρίου 1963 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1963

Ε Σ Ο Δ Α

'Υπόλοιπον προηγούμενον		173,65
Εισπράξεις Κηροῦ	15.500	
» Δίσκων	5.229	
» Βαπτίσεων	660	
» Γάμων	180	
» Κηδειῶν	800	
» Μνημοσύνων	350	
» Παρεκκλησιῶν	3.070	25.789.-
» Είσοφρῶν	540	
» 'Ενισχύσεως	2.000	2.540.-
		<u>28.502,65</u>

Ε Ξ Ο Δ Α

Πληρωμαί : Μισθοὶ καὶ Δῶρα	13.650	
» 'Αγοραὶ Χρειωδῶν	1.686,60	15.336.-
» 'Υποχρεωτικαὶ Είσοφραι		11.321,50
		<u>26.657,50.</u>
'Υπόλοιπον Ταμείου		1.845,15
		<u>28.502,65</u>

Ἱερά Μονή Σπηλιανῆς

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1963 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1963

ΕΣΟΔΑ

Ἰπόλοιπον προηγούμενον		49.800,10
Εισπράξεις: Κηροῦ	6.471	
» Δίσκων	2.748	
» Βαπτίσεων	340	
» Γάμων	325	
» Ἐνοικίων	4.710	
» Πανηγύρεως	13.147	27.741.-
» Εισφορῶν	9.756	
» Πωλήσεως Γεωργικῶν Προϊόντων	5.150	
» Τόκων	1.678	16.584.-
		94.125,10

ΕΞΟΔΑ

Πληρωμαί: Μισθοὶ καὶ Δῶρα	7.800	
» Ἀγορὰν χρεωδῶν	1.898,30	9.698,30
» Ἐργατικὰ καὶ Συντήρησις Μονῆς	9.706	
» Ἀγορὰν Ἀντικειμένων	3.178	12.884.-
» Ἐνισχύσεις Διάφοροι	4.000	
» Ὑποχρεωτικὰ Εἰσφορὰ	11.017,50	15.017,50
		37.599,80
Ἰπόλοιπον Ταμείου		56.525,30
		94.125,10

Κοινότης Νικειῶν Νισύρου

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΙΚΕΙΩΝ ΝΙΣΥΡΟΥ

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 62.

Ἐν Νικείῳ - Νισύρου, τῇ 4 Φεβρουαρίου 1965

Πρὸς τὴν Ἐπιτελείαν Νισυριακῶν Μελετῶν

Εἰς Ἄθῆνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπόμενοι τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 Ἰανουαρίου 1964 καὶ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 103 ἐπιστολῆς σας, ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς ὑμᾶς διαφόρων στοιχείων καὶ ἀνακοινώσεων ἀφορῶντων τὴν ἐν γένει κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος δραστηριότητα τῆς ἡμετέρας Κοινότητος κλπ. πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸν ὑπὸ ἐκτύπωσιν καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τόμου «Νισυριακὰ» τοῦ 1964, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίσωμεν σχετικῶς τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον : Ὡς πρὸς τὸν τομέα τῆς ἐκτελέσεως τῶν κατὰ τὸ λῆξαν οἶκον. ἔτος 1964 προγραμματισθέντων διαφορῶν κοινωφελῶν ἔργων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ

Κοινότητα, οὐδὲν ἔργον ἐξετελέσθη καὶ τοῦτο διότι λόγω τῶν μεσολβησάντων Βουλευτικῶν καὶ Δημοτικοκοινοτικῶν ἐκλογῶν ἐν τῇ Χώρα μας κατὰ διαταγήν τοῦ Ἰπουργείου Ἐσωτερικῶν, τὰ πάσης φύσεως ἔργα εἶχον ἀνασταλῆ καὶ δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐναρξὴν νέων τοιούτων, καὶ ἀκολούθως μετὰ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ἐκ τῶν ἐκλογῶν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν οὐδεμία μέχρι τῆς λήξεως τοῦ παρελθόντος ἔτους πίστωσις ἐκ τοῦ προγράμματος Κοινοφελῶν Ἔργων, ἐχορηγήθη πρὸς τὴν Κοινότητα ἡμῶν. Ἐνεκεν τούτου, ὁ τομεὺς τῆς δραστηριότητος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κοινοφελῶν ἔργων ἔμεινε νεκρὸς πλὴν ὠρισμένων ἐργασιῶν ἐπισκευῆς, συντηρήσεως ἀγροτικῶν ὁδῶν, αἰτνες ἔλαβον χώραν, διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων καὶ τῆς διαθέσεως μικροκοινωλιῶν ἐκ τῶν ἰδίων μικρῶν ἐσόδων τῆς Κοινότητος. Ἦτοι, διετέθη ποσὸν ἀποτιμήσεως τῆς προσωπικῆς ἐργασίας δρχ. 5.599 καὶ ἕτερον ποσὸν δρχ. 1.000 ἐκ τοῦ Κοινοτικοῦ Ταμείου, διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τῆς ἡμιονικῆς ὁδοῦ πρὸς Κρητικῶ Ἐλιά.

Δεύτερον : Ὡς πρὸς τὸ Διοικητικὸν μέρος, σὰς γνωρίζομεν τὰ ἐξῆς : Κατὰ τίς Δημοτικοκοινοτικῆς ἐκλογῆς τῆς ἡς Ἰουλίου 1964 ἐξελέγη τὸ ἐξῆς Κοινοτικὸν Συμβούλιον : 1) Νικόλαος Δημ. Χαρτοφύλης, Πρόεδρος, 2) Παναγιώτης Κ. Μαστρομιχάλης, Ἀντιπρόεδρος, 3) Μιχαὴλ Ν. Οἰκονομίδης, 4) Ἰωάννης Π. Πασχάλης καὶ 5) Κων/νος Β. Χατζηκώστας, ὡς σύμβουλοι. Τὸ νέον Κοινοτικὸν Συμβούλιον, ὄρισθὲν κατὰ νόμον τὴν 14ην παρελθόντος Αὐγούστου ἀνέλαβε καθήκοντα τὴν 16ην τοῦ ἰδίου μηνός. Κύριος σκοπός, τόσον τοῦ Προέδρου ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν του συμβούλων καὶ πρωταρχικὸν μέλημά των εἶναι νὰ συνεχίσωμεν μὲ περισσότερον ζῆλον, ἀκμπτῶν θέλησιν καὶ εὐκρινῆ συνεργασίαν τὸ δημοουργικὸν ἔργον τῶν προκατόχων μας, ἵνα φωνῶμεν ἀντάξιοι τῶν προσδοκίων τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ ἵνα, ἰδῶμεν ἐντὸς τῆς τετραετίας τῆς διοικήσεώς μας μίαν Κοινότητα εὐήμερουσαν ἀνορθῶσαν οἰκονομικῶς καὶ προσδεύουσαν μέσθ στα πλαίσια τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐκπολιτισμοῦ τῆς τῆς.

Τρίτον : Ἐν σχέσει μὲ τὸ οἰκονομικὸν μέρος, τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα καὶ ἐπιτλήθέντα ἔξοδα, αἴτινα συγκεντρώσαμεν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ὑπαρχόντων εἰς χεῖρας μας ἀπολογιστικῶν στοιχείων (δεδομένου ὅτι ἅπαντα τὰ ἀπολογιστικὰ στοιχεία ὀλοκλήρου τοῦ οἴκου. ἔτους 1964, εἰσέτι δὲν μᾶς διεβιβάσθησαν ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου Κῶ, εἰς ὃ ὑπαγόμεθα ταμειακῶς) σὰς ἀποστέλλομεν ἐν ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κ.Σ. διὰ τῆς ὁποίας καθορίζει τὸ περιεχόμενον τῆς λογαροδοσίας τοῦ κ. Προέδρου ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν οἶκον. ἔτος 1964 πεπραγμένων τῆς Κοινότητος καὶ οὕτω παρέλκει ἡ ἀναγραφή τῶν ἰδίων οἰκονομικῶν στοιχείων διὰ δευτέραν φοράν. Ἐν ἔνεει οἰκονομικῆ κατὰστασις τῆς Κοινότητος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀπολογιστικῶν τῆς στοιχείων, ἐνεργήσασε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, βελτιώσιν τινα ὡς πρὸς τὰ τακτικὰ τῆς πραγματοποιηθέντα ἔσοδα, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἄριστον καὶ καλὸν οἰωνὸν δι' ἕνα φωτεινὸν καὶ εὐδαίμων μέλλον τῆς Κοινότητός μας. «Διότι μόνον μιὰ ἀνθηρῶς καὶ οἰκονομικῶς εὐεκτοῦσα Κοινότης δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ ἀκωλύτως τὸν προσορισμὸν τῆς καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴν τῆς «Κοινότης εὐτυχῆς — Κράτους ἰσχυρῶν». Ἦτοι, ἐνῶ κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1963 ἐπραγματοποιήθησαν τακτικὰ ἔσοδα δρχ. 40.588,15, κατὰ τὸ λῆξαν τοιοῦτον ἐπραγματοποιήθησαν τοιαῦτα δρχ. 60.182,60.

Μέσθ στα πλαίσια μιᾶς χρηστῆς διοικήσεως, μὲ σκοπὸν καὶ γνώμονα τὴν ἀναγέννησιν καὶ καλλιτέρευσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τῆς

Κοινότητος, κατωρθώσαμεν, κατόπιν μεγάλων προσπαθειῶν καὶ συντονισμένων ἐνεργειῶν μας καὶ χάρις ἰδιαίτερος εἰς τὸ στοργικὸν καὶ ἐγνωσμένον ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Γενέτειρά μας τοῦ Ἀξιοτίμου κ. Κων/νου Νικητιάδη, ἀντιναυάρχου ἐν ἀποστρατεία, ὅστις ἐμεσολάβησε καὶ ἐνήργησε ἀποφασιστικῶς παρὰ τῷ τ. Ὑπουργῷ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Ἰωάννῃ Τούμπα, μεθ' οὗ συνδέεται λίαν φιλικώτατα ν' ἀποσπᾶσώμεν παρὰ τοῦ ἀνωτέρου Ὑπουργείου ποσὸν ἐκ δραχμῶν 25.000 ὑπὸ τύπον δωρεᾶς, ἀποκλειστικῶς δι' ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων. Ὁμοίως, ἀξίζει νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν ἐπίσης, ὅτι χάρις εἰς τὸν ζῆλον, τὸ πατριωτικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην μεθ' ὧν ἐμπνεόμεθα διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Λαοῦ μας, κατωρθώσαμεν ὁμοίως ν' ἀποσπᾶσώμεν, χάρις εἰς τὸ ἐμπρακτὸν ἐνδιαφέρον τοῦ τ. Ὑπουργοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ φροντίδι καὶ μεσολαβήσει τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ καλοῦ μας συμπατριώτου ἐκ Καλύμνου κ. Γεωργίου Σακελλαρίδη, τὸ ποσὸν τῶν 30.000 δραχμ. ὅπερ θέλει ἀποκλειστικῶς καὶ τοῦτο διατεθῆ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων. Αἱ εἰρημέναι πιστώσεις θέλουν διατεθῆ δι' ὃν σκοπὸν προορίζονται κατὰ τὸ νέον ἀρξάμενον ἔτος.

Δὲν παραλείπομεν εὐχαρίστως νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν μετ' ἰδιαίτερην ἱκανοποίησιν καὶ χαρὰν τὴν ἐμπρακτὸν συμβολὴν καὶ συμπαράστασιν τοῦ Μεγάλου μας καὶ Ἰστορικοῦ Συλλόγου τῆς Ἀμερικῆς «Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος» ὁ ὁποῖος συνεχίζων ἐπάξια τὸ Μέγα Φιλανθρωπικὸν καὶ Ἀγαθοεργὸν Ἔργον τῶν δὲν παύει νὰ παρακολουθῆ ὅσον δύναται ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ νὰ ἐπιλύῃ ἐν ᾧ μέτρῳ τῶν οἰκονομικῶν του δυνητοτήτων τὰ ἐκάστοτε πλεῖστα ἀπασχολοῦντα διάφορα θέματα τῆς Κοινότητός μας πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφει πάντοτε τὴν ἀπόδμησιν σκέψιν του καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν εὐημερίαν καὶ προκοπὴν τῆς.

Οὕτω μέσα στὰ πλαίσια τοῦ σκοποῦ τοῦ καταστατικοῦ τοῦ Συλλόγου οὗτος κατὰ τὸ λῆξιν ἔτος ἤνοιξε καὶ πάλιν διάπλατα τὴν ἀγαθοεργὸν θύραν του, «ἥτις δὲν κλείει εἰς οὐδέν» καὶ δίδει παντὶ τῷ αἰτοῦντι» καὶ ἔδωσε 200 δολλάρια διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐπίσχυσιν τοῦ θεσπισθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ λειτουργούντος εἰς τὴν ἡμετέραν Κοινοτητα μαθητικῶ συσσιτίου. Ἐπίσης ἐπιθυμῶν νὰ ἐλθῆ ἀρωγὸς καὶ συμπαραστάτης εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ἀπασχολοῦντος τὴν Κοινοτητα ζητήματος τῆς ἐπισκευῆς καὶ ἀναστηλώσεως τῶν εἰς Ἀύλαν ὑπαρχόντων ἱματικῶν Λουτρῶν ἀπεφάσισε γενναίως τὴν χορηγήσιν ἐτέρων 800 δολλαρίων ἅτινα θέλουν διατεθῆ κατὰ τὸ τρέχον νέον ἔτος σὺν τῇ συμβολῇ καὶ ἡμῶν διὰ τὸν εἰρημένον σκοπὸν.

Ἐπίσης διὰ τῆς ἀπὸ 18 Ὀκτωβρίου 1964 ἐπιστολῆς τοῦ Ἀγαθοεργοῦ Συλλόγου μας «Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος» τῆς Ἀμερικῆς μᾶς ἀνήγγειλλεν τὴν διάθεσιν 115 δολλαρίων ἅτινα προσέφερον προσωπικῶς οἱ ἀδελφοὶ καὶ Μέλη τοῦ Συλλόγου: 1) Βασίλειος Ἀριστ. Σακελλαρίδης δολλάρια 100 2) Ἀνδρέας Στ. Χαροφύλλης, δολλάρια 10 καὶ 3) Γεώργιος Μ. Μίχαλος, δολλάρια 5, ἅτινα ἀπέστειλεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κοινότητος, ἵνα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐλλογίμου Διευθυντοῦ τοῦ Θεολογικοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου προσέλθουν εἰς τὴν ὁργάνωσιν ἀθλητικοῦ Συλλόγου καὶ προμήθειαν διαφόρων εἰδῶν ἀθλητισμοῦ διὰ τὸν ὑπὸ ὁργάνωσιν Ποδοσφαιρικὸν Σύλλογον (Α.Ι.Θ.) «Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος».

Τέταρτον: Ἡ φυσικὴ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κοινότητος κατὰ τὸ λῆξιν ἔτος ἔχει ὡς ἐξῆς: 1) Γεννήσεις 4, Γάμοι 1 καὶ Θάνατοι 3, ὡς αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ Ληξιαρχείου τῆς Κοινότητος.

Ἐπίσης, κατὰ τὴν γενομένην τακτικὴν συνεδρίασιν τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου τὴν 26ην τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 1964, μετὰξὺ τῶν ἄλλων θεμάτων τὰ ὁποῖα συνεζήτησε καὶ ἀπεφάσισε τοῦτο, ἐξέδωκε καὶ ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἐκλεκτὸν συμπολίτην καὶ καλὸν πατριώτην κ. Χαράλαμπον Δημοσθ. Κοντονικολάου διὰ τὴν πρὸς τὴν Κοινότητα ἡμῶν δωρεὰν μιᾶς καινουργοῦς ἔδρας τοῦ Γραφείου τοῦ κ. Προέδρου καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζει τὰ θερμὰ του συγχαρητήρια, τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας του ὡς καὶ τὴν διάπυρον εὐγνωμοσύνην του καὶ ἀνακηρύττει ὁμοφώνως τοῦτον καὶ πάλιν δωρητὴν τῆς Κοινότητος, διατυπῶνον συνάμα καὶ τὴν εὐχὴν, ὥπως τὸ ζωντανὸν τοῦτο παράδειγμά του, μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι συμπατριῶται μας.

Μετὰ πάσης ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΗΣ

Α Π Ο Σ Η Σ Μ Α

Ἐκ τοῦ Πρακτικοῦ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1/2.2.1965 Συνεδριάσεως τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Νικεϊῶν - Νισύρου.

Π ε ρ ί λ η ψ ι ς

«Περὶ τῆς λογοδοσίας τοῦ Προέδρου ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ λήξαν οἰκον. ἔτος 1964 πεπραγμένων τῆς Κοινότητος».

Ἐν Νικεῖοις - Νισύρου καὶ ἐν τῷ Κοινοτικῷ Καταστήματι, σήμερον τὴν 2αν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1965, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Τρίτην καὶ ὥραν 7.45 μ.μ., συνήλθον εἰς συνεδρίασιν τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον Νικεϊῶν - Νισύρου, κατόπιν τῆς ἀπὸ 28 Ἰανουαρίου 1965, ὑπ' ἀριθ. 48 προσκλήσεως τοῦ Προέδρου ἐπιδοθείσης εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν συμβούλων, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 91 τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Κώδικος.

Ἀφοῦ διεπιστάθη ὅτι ὑφίσταται νόμιμος ἀπαρτία δεδομένου ὅτι ἐπὶ συνόλου 5 μελῶν εὐρέθησαν παρόντα 5, ἦτοι: 1) Νικόλαος Χαρτοφύλης, Πρόεδρος 2) Παναγιώτης Μαστρομιχάλης, Ἀντ/δρος, 3) Μιχαὴλ Οἰκονομίδης, 4) Ἰωάννης Πασχαλίδης καὶ 5) Κων/νος Νατζηζώστας, σύμβουλοι, παρισταμένου καὶ τοῦ Γραμματέως τῆς Κοινότητος Βασιλείου Γιακουμῆ, συνεζήτησε καὶ ἀπεφάσισε ἐπὶ τοῦ ὡς ἐν περιλήψει θέματος τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξε τὴν ἐναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ εἰσηγούμενος τὸ ὑπ' ἀριθ. 2ον θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἐξέθεσεν ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρον 165 τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Κώδικος, δεόν νὰ καθορισθῇ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκ τῆς διατάξεως τυχύτης ἐπιβλαβομένης λογοδοσίας του, ἐνώπιον συναθροίσεως δημοτῶν, περὶ τῶν κατὰ τὸ λήξαν οἰκονομικὸν ἔτος πεπραγμένων τῆς Κοινοτικῆς Ἀρχῆς ἐν τῇ διοικήσει καὶ τῇ διαχειρίσει τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτὸ ἐπιβληθέντων Κοινοτικῶν φόρων, τελῶν, δικαιωμάτων, εἰσφορῶν καὶ προσωπικῆς ἐργασίας τῶν ἐξ αὐτῶν εἰσπραχθέντων ἐσόδων καὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν καὶ ἐκάλεσε τὸ Συμβούλιον ὅπως ἀποφασίσῃ σχετικῶς.

Τὸ Συμβούλιον μετὰ διαλογικὴν συζήτησιν, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 165 τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Κώδικος, ὡς καὶ τὰ ὑπ' ὄψιν τούτου τεθέντα διαχειριστικὰ στοιχεῖα τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1964.

Ἄποφαινεταί :

Κανονίζει καὶ ἐγκρίνει, ὅπως τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1965, ὁ Πρόεδρος λογοδοτήσῃ λεπτομερῶς πρὸς τοὺς δημότας, περὶ τῶν κατὰ τὸ λήξαν οἰκονομικὸν ἔτος 1964 πεπραγμένων τῆς Κοινοτικῆς Ἀρχῆς, παρουσία τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτὸ ἐπιβληθέντων κοινοτικῶν φόρων, εἰσπραχθέντων ἐσόδων καὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν ὡς ἑξῆς :

Α'. ΕΣΟΔΑ

1) Ἐκ μισθωμάτων βοσκοτόπων ἐρημονησίδος «Παχειά» . . .	5.332.-
2) Ἐκ τόκων καταθέσεων, τραπεζικά διημερολογίων κλπ.	148.-
3) Ἐκ δικαιώματος βοσκῆς	1.275.-
4) Ἐκ τελῶν καθαριότητος καὶ ἀποκομιδῆς ἀπορριμμάτων . .	2.320.-
5) Ἐξ εἰσφορᾶς ἐπὶ τῶν παλουμένων ἀγροτικῶν προϊόντων . .	58,50
6) Ἐκ φόρου καταναλώσεως	36.042.-
7) Ἐκ τακτικῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους . .	4.668.-
8) Ἐκ φόρου ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ ἐμφιαλωμένων οἴνων προελευ- σεως ἐξωτερικοῦ	150.-
9) Ἐκ τελῶν φωτισμοῦ	696.-
10) Προσανυξήσεις ὑπερημερίας	223.-
11) Ἐξ ἀντιτίμου προσωπικῆς ἐργασίας	1.050.-
12) Ἐξ ἐσόδου ἀρθροῦ 79 Ν.Δ. 3323/1955 (Φόρος εἰσοδ/τος)	7.000.-
13) Ἐξ ἐσόδου ἀρθροῦ 37 Ν.Δ. 3033/1954	3.120.-
14) Ἐκ φόρου καταναλώσεως ἔτους 1963	2.206.-
15) Χρηματικὸν ὑπόλοιπον τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1963.	3.703,10
Ἦτοι, σύνολον ἐσόδων δραχμαὶ	<u>67.991,60</u>

Β'. ΕΞΟΔΑ

1) Δι' ἐξόδα παραστάσεως καὶ λοιπῶν δαπανῶν Κοινοτικῶν Ἀρχόντων	5.084.-
2) Δι' ἀποδοχὰς καὶ λοιπὰς δαπάνας προσωπικοῦ	13.762.-
3) Δι' ἐξόδα λειτουργίας Γραφείου	3.464,15
4) Δι' ἐξόδα βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως	356.-
5) Δι' ἐξόδα καθαριότητος καὶ ἀποκομιδῆς ἀπορριμμάτων . .	1.150.-
6) Δι' ἠλεκτροφωτισμὸν	2.620.-
7) Δι' ὑποχρεωτικὰς δαπάνας	17.130,20
8) Διὰ τὴν συντήρησιν κοινοτικῶν ὁδῶν	1.000.-
9) Διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ Κοινοτικοῦ Καταστήματος	950.-
10) Διὰ τὴν συντήρησιν καὶ καθαριότητα Κοινοτικῶν ἀποχωρη- τηρίων	400.-
11) Διὰ χρῆσιν αὐτοκινήτου δι' ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας τῆς Κοι- νότητος	200.-
12) Δι' ὑφειλὰς ἐκ παρελθόντων οἰκονομικῶν ἔτων	12.858,50
Ἦτοι, σύνολον ἐξόδων δραχμαὶ	<u>58.974,85</u>

Ἐπομένως προὑπελογίσθησαν ἐν ὅλῳ ἔσοδα	67.991,60
Ἐνετάλησαν	58.974,85
Χρηματικὸν ὑπόλοιπον μεταφερόμενον εἰς τὴν νέαν χρῆσιν 1965	<u>9.016,75</u>

Ἐπεβλήθη μία ἡμέρα προσωπική ἐργασία καὶ προσεφέρθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων 115 ἡμερομίσθια, διατεθείσα διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τῆς ἡμιονικῆς ὁδοῦ πρὸς Κρητικὸ Ἑλλά.

Ἐπόχρσοι πρὸς παροχὴν προσωπικῆς ἐργασίας ἦσαν 115 κάτοικοι, πρὸς μίαν (1) ἡμέραν, ἤτοι συνολικῶς 115 ἡμερομίσθια. Προσεφέρθησαν 107 ἡμερομίσθια, συντάχθη βεβαιωτικὸς κατάλογος διὰ 8 ἡμερομίσθια, ἤτοι 3 πρὸς 57 καὶ 5 πρὸς 48 δραχμάς.

Ἀναθέτει τῷ κ. Πρόεδρῳ τὴν ὑποβολὴν τῆς παρούσης εἰς τὸν κ. Ἐπαρχον.

Ἡ παρούσα ἀπόφασις ἔλαβεν αὐξοῦντα ἀριθμὸν 2/1965.

Ἐφ' ᾧ συντάγη τὸ πρᾶκτον πρακτικὸν καὶ ὑπογράφεται ὡς ἔπεται :

Ὁ Πρόεδρος	Ὁ Γραμματεὺς	Τὰ Μέλη
Ν. ΧΑΡΤΟΦΥΛΗΣ	ΒΑΣ. ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ	ΜΙΧ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Ὁ Ἀντιπρόεδρος		ΙΩ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ
Η. ΜΑΣΤΡΟΜΙΧΑΛΗΣ		ΚΩΝ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑΣ

Νικεῖα Νισύρου, τῇ 26/11/63

Πρὸς τὴν Ἑταιρείαν Νισυριακῶν Μελετῶν

εἰς Ἄ θ ἦ α ς

Ἀγαπητοί μου συμπατριῶται,

Ἐπὶ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀντ/δρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων Νικειῶν καὶ τοῦ Ἀνταποκριτοῦ τῶν Νισυριακῶν Χρονικῶν, θεωρῶ καθήκον μου ἐπιβεβλημένον νὰ σᾶς κάμω γνωστὰ ὀρισμένα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου Ρόδου κ.κ. Σπυριδῶνος, διωρίσθησαν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῶν Εἰσοδίων Νικειῶν, οἱ κάτωθι ὡς ἐπιτροπῆ : 1) Ἀντ/δρος Νικόλ. Διαμ. Χαρτοφύλης, 2) Γραμ/τεὺς Βασ. Γιακουμῆς, 3) Ταμίας Εὐρ. Κόκκινος, 4) Ἡλ. Οἰκονομίδης, Σύμβουλος.

Εἰς δὲ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου διωρίσθησαν οἱ κάτωθι : 1) Ἀντ/δρος Ἰωάν. Πασχαλίδης, 2) Γραμ/τεὺς Νικ. Ἰπ. Λοῖζος, 3) Ταμίας Μιχ. Οἰκονομίδης καὶ 4) Σύμβουλος Παναγ. Κ. Μαστρομιχάλης.

Ἐπίσης κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου, διωρίσθη ἱερατικὸς προϊστάμενος ἀμφοτέρων τῶν ὡς ἄνω ἐκκλησιῶν ὁ αἰδεσ. Ἱερεὺς Νικόλκος Γερασίμου, ὅστις εἶναι καὶ Πρόεδρος τῶν δύο ἐπιτροπῶν, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος λόγῳ γήρατος αἰδεσ. ἱερέως Οἰκονόμου, Π/Μιχαήλ Γ. Σακελλαρίδην. Εἰς τὸν ἀποχωρήσαντα ἱερέα Π/Μιχαήλ Γ. Σακελλαρίδην, ἀξιῶ ἐκαστὸν καὶ θερμὰ συγχαρητήρια, διότι ἔδειξεν ἰδιαίτερον καὶ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα, κατὰ τὸ διάστημα τῶν 30 καὶ πλέον ἐτῶν, ὅτε ἀνέλαβεν προϊστάμενος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νικειῶν. Ἐπληρέτησεν μὲ μεγάλον ζῆλον καὶ πιστὴν ἀφοσίωσιν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἔδειξεν θερμὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνέθεσεν ἢ Θεῖα Χάρις. Ἐπὶ τῷ ὑπόδειγμα ἐναρέτου κληρικῷ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου διακρίνεται Ἁγία μορφή.

Ἐγώ, ὑπὸ τὰς ἀρμοδιότητάς μου, εὐχομαι καὶ εἰς τὸν νέον μας Ἱερατικὸν Προϊστάμενον καὶ Πρόεδρον, ὅπως φανῇ ἀντάξιος τοῦ προκατόχου του καὶ

συνέχισα με τὸν ἴδιον ρυθμὸν καὶ ζῆλον ὅλα τὰ τῆς ἐκκλησίας μας καὶ νὰ δώσω ἓνα καινούργιο παλμὸ στὴν ἐκκλησίαν τῶν Νικειῶν.

Ἀξίζουσι ἐπίσης συγχαρητήρια καὶ στὴν προσηγουμένην Ἐπιτροπὴν, τόσον τῶν Εἰσοδίων, ὅσον καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Θεολόγου διὰ τὴν ἐνεργητικότητά των καὶ γενικὰ διὰ τὸ ὅλον των ἐνδιαφέρον καὶ ὑποσχόμεθα ὅτι θὰ τοὺς μνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἢ νέα ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ.

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΙΑΜ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΙΣ

Σύλλογος «Παναγία Θερμιανὴ Νέας Ὑόρκης»

Φεβρουάριος 1964

Πρὸς τὰ Μέλη τῆς Παναγίας Θερμιανῆς

Ὁ Σύλλογός μας προσεπάθησε μετὰ τὴν συμβολὴν τῶν μελῶν του, τὴν συνεργασίαν τῶν τμημάτων Αὐστραλίας — Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Νιούρκῳ ἀντιπροσωπείας του, νὰ κάμῃ τὸ 1963 ἔτος ἰδιαιτέρας δραστηριότητος καὶ προόδου.

Αἱ ἐνέργειαι καὶ κατευθύνσεις τοῦ προτάσσουσι τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν ἄνθρωπον τὴν ὀργάνωσιν ὡς μέσον, τὸν ἄνθρωπον ὡς δημιουργὸν καὶ σκοπὸν του. Μετὰ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν, ὡς ἀφετηρίαν, σημειώνομεν, ἐνδεικτικὰ, μερικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ περασμένου χρόνου :

Κ λ η ρ ο δ ὅ τ η μ α Κ ρ β α ἴ ν η.

Αἱ διαρκεῖς ἐνέργειαι καὶ ἡ μεγάλη ἐπιμονὴ κατέληξαν εἰς τὴν διευθέτησιν καὶ ἐκκαθάρισιν τοῦ κληροδοτήματος, τὸ καθαρὸν ὑπόλοιπον τοῦ ὁποίου, ἀνερχόμενον εἰς 47.788,01 δολλάρια, ἀπεστάλη μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ἵνα διατεθῇ παρὰ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ἀρχῶν, πρὸς ἀνέγερσιν σχολικοῦ κτιρίου εἰς Πάλους, σύμφωνα μετὰ τὸ ἄρθρον 6 ἐδάφιον α' τῆς διαθήκης τοῦ κληροδότου.

Τὸ πρωτοφανὲς εἰς μέγεθος καὶ μοναδικὸν εἰς τὰ χρονικά τοῦ Ἀποδήμου Νισυρίου κληροδοτήμα, ἐθεώρησεν καλὸν ὁ Σύλλογος στὴν πλατύτερη ἔννοιαν τοῦ πνεύματος τοῦ κληροδότου, ὅπως διατεθῇ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ μόρφωσιν τῆς νεολαίας ὁλοκλήρου τῆς Νισύρου καὶ πρὸς τοῦτο ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Αὐγούστου 1960 εἰς τὸν Δῆμον Μανδρακίου, Κοινότητος Νικειῶν καὶ Ἐμπόριου μετὰ τὴν σύστασιν καὶ πρότασιν ὅπως, κοινῇ συνεργασίᾳ καὶ συνεννοήσει, ζητήσουν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀνέγερσιν συγχρονισμένου σχολικοῦ κτιρίου εἰς Πάλους, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ στεγασθῇ καὶ λειτουργήσῃ ἀνέτως, τὸ Ἡμιγυμνάσιον Νισύρου, τὸ ὁποῖον ἐλλείπει οἰκονομικῶν μέσων καὶ καταλλήλου οἰκήματος, ριψοκινδυνεύει.

Αἱ αὐταὶ συστάσεις, ἔγιναν δι' ἐπιστολῆς τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1960, πρὸς τοὺς ἐνταῦθα Συλλόγους τῶν Νισυρίων, Γνωμυχόραν καὶ Ἁγίου Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις Νισυριακοὺς παράγοντας τοὺς προσκειμένους πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας διὰ σειρᾶς ἐπιστολῶν.

Ἡ πρότασις καὶ συστάσεις τοῦ Συλλόγου μας, ἠγροήθησαν ἀπὸ τοὺς τοπικοὺς ἄρχοντας καὶ παράγοντας τῆς Νισύρου, ἀπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν Νισυρικῶν Συλλόγων καὶ κατεπολεμήθη ἀπὸ τοὺς προσκειμένους πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Νισυριακοὺς κύκλους.

Τὰ διαβήματα ἅτινα ἔγιναν πρὸς τὸν τότε Πρωθυπουργόν, τὸν Ὑπουργόν

Παιδείας, Νομάρχηγ Δωδεκανήσου, Ἐπαρχον Κῶ, Ἐπιθεωρητὴν Μέσης ἐκπαιδεύσεως, Βουλευτὰς Δωδεκανήσου καὶ τὴν Τεχνικὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πρώτου ἀρχιτεκτονικοῦ σχεδίου μὲ δεῦτερον τοιοῦτον καὶ αὐτοῦ ἔλλειπους, ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ κληροδοτήματος.

Αἱ ἐνέργειαι μας θὰ ἐξακολουθήσουν ἐντονώτερες, ἕως ὅτου ἰκανοποιηθῆ εἰς τὸ ἀκέραιον ἢ ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία τοῦ κληροδότου, μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐδαφίων α' καὶ β' τοῦ ἄρθρου ἕξῃ καὶ ἐφ' ὅσον ἐπραγματοποιήσαμεν τὰς συστάσεις τῶν ἀρμοδίων ὅπως φροντίσωμεν καὶ ἀποσταλῆ τὸ κληροδοτήμα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ποδοσφαιρικὴ Ὅμας

Ἡ ἀποστολὴ ἀθλητικῶν εἰδῶν καὶ ρουχισμοῦ πρὸς τὴν Ποδοσφαιρικὴν Ὅμαδα «Παναγία Θερμανή» τῆς Κοινότητός μας, ἔθεσε τὰς βάσεις ἐπιδόσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀθλητισμοῦ μεταξὺ τῆς νεολαίας καὶ τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης εἰς τὰ ἀθλητικὰ γῆπεδα, ὅπως συνέβη εἰς τοὺς τρεῖς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους ἐδῶσαν κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου, δύο μὲ τὴν ὁμάδα Μανδρακίου, ἡττηθέντες εἰς τὸν πρῶτον 5 - 3, ἐλθόντες ἰσόπαλοι εἰς τὸν δεῦτερον 3 - 3 καὶ τὸν τρίτον, μὲ τὴν ὁμάδα Νικειῶν, νικήσαντες τὸν ἀγῶνα 7 - 3. Ἡ ἀπόκτησις καταλλήλου ἀθλητικοῦ γηπέδου, ὡς μέρος τοῦ Σχολικοῦ κτιρίου Καρβζίνη, ἐπιβάλλεται, ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων καὶ τῆς Ποδοσφαιρικῆς Ὀμάδος, ἥτις πρέπει νὰ τὸ ζητήσῃ.

Ἐκκλησίαι Ἐμπορείου

Ὁ Σύλλογος ἀνέλαβεν τὴν ἐπιδιόρθωσιν καὶ ἀνακρίνισιν τῆς ἐκκλησίας «Γενέσια τῆς Θεοτόκου» εἰς Ἐμπορείον, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ ἀδιάφορος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν φθορὰν καὶ καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν ποὺ ἔκτισαν ἄλλοι γιὰ μᾶς καὶ ποὺ πρέπει ἡμεῖς νὰ τὴν παραδώσωμεν εἰς ἄλλους ὡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Γένους καὶ τῶν Παραδόσεων. Τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῆς Παναγίας θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ἐπιδιόρθωσις τοῦ Ταξιάρχη καὶ ἡ ἀναστήλωσις τῶν Βυζαντινῶν ἀγιογραφιῶν ποὺ βρῖσκονται στοὺς τοίχους τοῦ σκεπασμένης μὲ ἀσβέστην.

Συστήσαμεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ συστήνωμεν εἰς τὴν Κοινότητα καὶ εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐμπορείου ὅπως κατεδαφίσουν τὰ ἐρειπώμενα σπιτία καὶ ἐξωραΐσουν τὸ Βυζαντινὸ κάστρο ποὺ περικλείει τὸν Ταξιάρχην, δείξουν ἐνδιαφέρον γιὰτὶ ὁ Ἐμπορειὸς εἶναι ἀπαραίτητος λόγῳ τῆς τοπογραφικῆς του θέσεως γιὰ τὴν Οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Κοινότητος εἰς τὸν Γεωργικὸν καὶ Τουριστικὸν τομέα.

Δύο τελευταῖα γεγονότα ἐπαληθεύουν καὶ ἀποδεικνύουν τὴν ὀρθότητα τῆ γνώμης μας. Ἡ διαπίστωσις, ὑπὸ τοῦ ραδιαισθησιστοῦ συνταγματάρχου Ἐμμανουὴλ Σκούρα, ἀφιχθέντος ἐξ Ἀθηνῶν, ὑπογείων ὑδάτων εἰς δύο σημεῖα τῆς περιοχῆς Κυρᾶς καὶ εἰς τὴν θέσιν «Λεμουργία» εἰς πιθανὸν βάθος 32 μέτρων καὶ μὲ πιθανὴν παροχὴν 380 Κ.Γ'. Τὸ δεῦτερον εἶναι ἡ ἔγκρισις τῆς ἀγορᾶς τῶν Θειωρυχίαν Νισύρου ἀντὶ 100.000 Λιρῶν Ἀγγλίας καὶ τῆς ὑποχρεώσεως ἐτέρων 80.000 διὰ μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ Κεφαλαίων κινήσεως ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς ἐταιρείας Χουὰν Κωνσταντίνου.

Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ χώρου τῆς Νισύρου καὶ ἡ σοβαρὰ ἀπασχόλησις ἐργατῶν, ὡς καὶ ἡ διαπίστωσις ὑπογείου ὑδάτος εἰς Λεμουργία θὰ ἔχῃ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν καὶ θὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τὸν Ἐμπορειὸν λόγῳ τῆς θέσεώς του ἐν σχέσει μὲ τὸ Ἠφαίστειον.

Βασιλικὸν Βραβεῖον

Ἡ ἐπίδοσις τοῦ Ἀργουροῦ Βασιλικοῦ Βραβεῖου ὑπὸ τοῦ προζένου Κου Σ. Στεργίου εἰς ἐπίσημον δεῖπνον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Στάπλερ-Χίλτον τοῦ ὁποῖου ἡ ὀργάνωσις καὶ διεξαγωγή ἀπέσπασε τοὺς ἐπαίνους τῶν παρισταμένων ἐπισήμων καὶ τῶν λοιπῶν συνδαιτημόνων, ἔθεσε τὴν σφραγίδα τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου κράτους τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως τοῦ Συλλόγου μας. Περιποιεῖ δὲ ἰδιαίτεράν τιμὴν τὸ γεγονός ὅτι τὴν ὑποψήφιότητα τοῦ Συλλόγου μας διὰ τὴν παροχὴν τοῦ Βραβεῖου ἐκ μέρους τοῦ Βασιλικοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος ὑπέβαλεν προσωπικῶς ὁ Γενικὸς Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος Δρ. Βασίλειος Βιτσαξής, ἐκτιμήσας ἰδιαίτερώς τὴν δράσιν τοῦ Συλλόγου.

Νέα Περίοδος

Τὸ 1964 τὸ θέλομεν νὰ εἶναι ἓνας χρόνος μεγαλύτερος καὶ καλύτερος, ἀξιοποιήσεως νέων δυνάμεων καὶ ἰδεῶν γιὰ τὴν προσπάθειαν τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνατάσεως ποῦ ἐπιχειρεῖται γύρω μας.

Οὔτε τὸ δυνατὸ, οὔτε τὸ ἐπιθυμητὸ γίνονται ἀφ' ἑαυτῶν ἔργο συγκεκριμένο. Τὸ συγκεκριμένο ἔργο εἶναι καρπὸς συλλογικῶν ἐπιδόσεων, ἀριστα προγραμματισμένων μὲ μέθοδον καὶ μὲ πρόσωπα ἡγετικά στοὺς διαφόρους τομεῖς καὶ θέσεις. Προϋπόθεσις ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς Οἰκονομικῆς Αὐτοδυναμίας τῆς Θεσμικῆς μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ καθενὸς μας στὴν προοδευτικὴν αὔξησιν τῶν κεφαλαιῶν τοῦ Συλλόγου.

Μόνον μὲ ἠύξημένα τὰ εἰσοδήματα μποροῦμε νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐπιτυχῶς τὴν ἐπένδυσιν κεφαλαιῶν διὰ τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Κοινότητός μας καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνικῆς μορφώσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ νεολαίας μας, διὰ νὰ δυναθῇ νὰ διαπιστώσῃ καὶ συνδυάσῃ τοὺς δύο παράγοντας ποῦ διαμορφώνουν τὴν προσωπικότητα τῶν νέων μας. Τὸ Ἀμερικανικὸν παρὸν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πολιτιστικὴν ὄντοτητα καὶ παράδοσιν.

Ὅλοι μας πρέπει νὰ γίνωμεν συνειδητοὶ φορεῖς τοῦ προγράμματος καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Συλλόγου. Ἀντίθεσις μεταξύ σκοπῶν καὶ μέσων, ἀντινομίαις μεταξύ λόγου καὶ ἔργου, ὀδηγοῦν κατ' εὐθείαν στὴν φθοράν.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΚΟΡΙΤΣΙΑΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

«ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ»

Ἀπολογισμὸς Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων

Ἰανουάριος - 1963 - Δεκέμβριος

ΠΑΗΡΩΜΑΙ :

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ :

Γραμματόσημα-Τηλεγρ.	62.85	Συνδρομικὴ	591.50
Εἶδη Πολυγράφου	15.10	Τόκοι	845.11
Γεροντοκομείον	10.00	Νισυριακά	18.00
Λεύκιωμα Γνωμαγόρα	40.00	Εἰσπράξεις Δείπνου	1773.00
Νισυριακά	21.00	Εἰσπράξεις Χοροσπερ.	1930.25
Φωνὴν Ἀποδήμων	5.00		
Κηδεῖα Μέλους	292.00	Γενικαὶ Εἰσπράξεις	5157.86

Δώρα Νοσηλευομένων	26.19	Γενικά Πληρωμα	3668.47
Ἀθλητικά Εἶδη - Νίσυρον	270.00		
Διαφόρους - Νίσυρον	70.00		
Ἐξοδα Δείπνου	2014.12	Ἐνεργητικὸν Ὑπόλοιπον	
Ἐξοδα Χοροεσπερίδος	842.21		Δολ. 1489.39
Γενικά Πληρωμα	Δολ. 3668.47		

«ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ»

Ἴσολογισμὸς

Δεκεμβρίου 31, 1963

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ :

ΚΕΦΑΛΑΙΑ :

Καταθέσεις Ταμειευτηρίου	21385.45	Ἐκ Μεταφορᾶς	20731.97
Καταθέσεις Ὁψεως	835.91	Ἐνεργ. Ὑπόλοιπον 1963	1489.39
Σύνολον Ἐνεργητικοῦ	Δολ. 22221.36	Σύνολον Κεφαλαίων	Δολ. 22221.26

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Ταμίας

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΚΟΡΙΤΣΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΚΩΣΤΙΔΗΣ

Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΥΜΝΙΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΒΑΓΓΙΝΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΟΥΛΗΣ

PANAGIA THERMIAMI, SOCIETY INC.

FOUNDED 1909

634 Eighth Avenue

New York 18, N. Y.

Ἰανουάριος, 1965

Πρὸς τὰ Μέλη τῆς Θερμιανῆς

Ἡ Θέρμη τῆς πατριωτικῆς ἀγάπης, τῆς ἀλληλεγγύου συνεργασίας τῶν μελῶν, τῶν τμημάτων Αὐστραλίας καὶ Ἑλλάδος, τῆς ἐν Νίσυρῳ Ἐπιτροπῆς μας, ἡ ὑπεύθυνος καὶ σταθεροποιημένη διοίκησις ἀπέβησαν οἱ φορεῖς καὶ διαπιστωταὶ δημιουργικῆς ἐργασίας καὶ δράσεως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Συνεπληρώθη ἡ ἐπιδιόρθωσις καὶ ἀνακαινίσις τῆς ἐκκλησίας Ἐμπορευοῦ «Γενέθλια τῆς Θεοτόκου».

Ἐδόθη εὐνοϊκὴ λύσις εἰς τὸ ἀδιέξοδον ἀναφύσεως Κοινοτικῆς κρίσεως, κατόπιν διαβημάτων καὶ ἐντόνων ἐνεργειῶν τοῦ Συλλόγου πρὸς τὴν Ἐπαρχίαν Κῶ.

Ἐλήφθη διαβεβῆσις προσωπικῆ ἐκ μέρους τοῦ ὑφυπουργοῦ Παιδείας ἐξ.κ. Α. Ἀκριτά, περὶ ἀμέσου ἐνάρξεως ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν Πάλαις Καρβαῖνείου σχολείου, ἀποσταλείσης μάλιστα καὶ ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τοῦ καταλλήλου γηπέδου, κατόπιν προσωπικῆς ἐπιδόσεως ὑπομνήματος τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν ἐπισκεφθέντα τὴν Νέαν Ὑόρκην Πρωθυπουργὸν ἐξ. Κον Γεώργιον Παπανδρέου.

Υπεβλήθη πρὸς τὰς ἀρμοδίους δικαστικὰς ἀρχὰς καὶ ἐνεκρίθη αἴτησις τοῦ Συλλόγου περὶ τροποποιήσεως τῆς ἀδείας λειτουργίας διὰ τὴν ἐξαιρηθῆ τῆς ἐπιβεβλημένης ὑπὸ τοῦ νόμου δηλώσεως ἐτήσιως τῶν εἰσοδημάτων του.

Ὁ καινούργιος χρόνος φέρνει τὴν ἐλπίδα μεγαλύτερας προσπαθείας προσ-
αρμογῆς εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιβιώσεως τῆς ἀνόδου καὶ τῆς προόδου. Φέρνει
τὴν ἀνανέωσιν πίστεως εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν ἰδρυτῶν καὶ πρωτοπόρων τοῦ Συλ-
λόγου μας καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐνισχύσεως τῆς Κοινότητός μας, διατηρήσεως
καὶ συντηρήσεως τῶν ἰδρυμάτων τῆς, ὡς καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀνθρώπου
καὶ τῆς κοινωνίας.

Ὁ σκοπὸς μας, αἱ ἐνέργειαι καὶ πράξεις μας, αἱ σκέψεις μας, κατευθύ-
νονται μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα πρὸς τὴν δημιουργίαν Νισυριακῆς
Κοινότητος ἐν Ἀποδημίᾳ μὲ τὴν φρόνησιν, ἀγάπην, ἀλληλεγγύην, ὑλικὴν καὶ
πνευματικὴν δύναμιν ὅλων τῶν Νισυρίων.

Αὐτὰ ἀποτελοῦν τὰ βάρη ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτοποθετήσαμεν τὸ ἔργον τῆς
Θερμανῆς. Ἐνίσχυσις καὶ δικαιωσὶς του εἶναι ἔργον ὅλων μας, εἶναι καθήκον
καὶ ὑποχρέωσις πρὸς ἐπιτάσσει ἢ Ἱστορία καὶ αἱ Παράδοσεις μας.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΚΟΡΙΤΣΙΔΗΣ

ΒΑΣ. Τ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ι Σ Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ο Σ

Δεκεμβρίου 31, 1964

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ:

Καταθέσεις

Ἐκ Μεταφορᾶς	22.221.36
Εἰσπράξεις	
Τόκοι Καταθέσεων	890.90
Δωρεαὶ	472.00
Συνδρομαὶ	387.00

Σύν. Ἐνεργητικῶν Δολ. 23.971.26

ΠΛΗΡΩΤΙΚΟΝ:

Πληρωμαὶ

Ἐπισκευὴ Ἐκκλησίας	2.500.00
Νισυρ. Ὁμοσπονδία	200.00
Ἀποστολὴ Νισ. ἰδιώτας	65.00
Φόρος Ν. Ὑόρκης	17.75
Εἶδη Πολυγράφου	42.44
Εἶδη Γραφείου	13.09
Πασχλινὰ Δελτάρια	37.50
Χριστογ. Δελτάρια	12.50
Στέφανα	35.00
Ἀνθοδέσμη Νοσηλ.	25.00
Γραμματόσημα - Ταχ.	58.71
Τηλεγραφήματα	19.00
Γενικὰ Πληρωμαὶ	Δολ. 3.025.99

Ἐνεργητικῶν 23.971.26
Παθητικῶν 3.025.99

Ἐνεργητικῶν Ὑπόλοι-
πον Δολ. 20.945.27

Τράπεζα Φράγκλιν .. 12.270.22
Τράπεζα Ἀμερικαν .. 8.143.13
Τράπεζα Ἀτλάντικ ... 531.92
Καταθέσεις πρὸς
Μεταφορὰν Δολ. 20.945.27

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Ταμίας

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΚΟΡΙΤΣΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛ. Γ. ΚΩΣΤΙΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ «ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ Ν. ΥΟΡΚΗΣ»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1964

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Διεβιβάσθη ἡμῖν, παρὰ τοῦ Γραφείου τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἀπὸ 27-6-64 ἐπιστολή σας καὶ μετὰ πλείστης χαρᾶς καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας ἐπληροφόρηθην, περὶ τοῦ ἐπὶ τόσας δεκαετίας ἐπιτελουμένου παρ' ὑμῶν θυμυκίου ἔργου χάριν τῆς ἰδικιτέρας σας πατρίδος Νισύρου. Τὸ θέμα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ διδασκηρίου εἰς Πάλους Νισύρου παρακολουθεῖται παρ' ἐμοῦ προσωπικῶς καὶ λίαν συντόμως θ' ἀνεγερθῇ τὸ διδασκηριον συμφώνως πρὸς τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀειμνήστου πεφωτισμένου διαθέτου Νικολάου Ι. Καρβαίνη. Ἡδὴ ἔχει κπονηθῆ ἔμελέτη κατασκευῆς τοῦ ἐν λόγῳ διδασκηρίου, ἣτις ὑπερκαλύπτει τὰς διδασκηριακὰς ἀνάγκας τοῦ χωρίου, ἐλήφθη δὲ πρόνοια διὰ τὴν δυνατότητα ἐπεκτάσεως ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ διδασκηρίου τούτου, ὥστε νὰ καλυφθοῦν καὶ τυχὸν παρρυσιασθησόμεναι μελλοντικὰ ἀνάγκαι.

Διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ χώρου τοῦ σχολικοῦ γηπέδου διετάξαμεν τὸν Ἐπιθεωρητὴν νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα πρὸς ταχεῖαν ἀπαλλοτριώσιν τῆς ὑπολοίπου ἀναγκαιούσης ἐκτάσεως. Ἐὰν οἱ πόροι τοῦ κληροδοτήματός δὲν ἐξαρκέσουν διὰ τὴν πλήρη ἀποπεράτωσιν τοῦ σχολικοῦ κτιρίου, τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας θὰ ἐπιχορηγήσῃ τὸ σχολικὸν Ταμεῖον, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ δημιουργία ἀρτίου κτιρίου δεόντως ἐξοπλισμένου διὰ τῶν ἀπαραιτήτων ἐπιπέλων καὶ τῶν ἐποπτικῶν ὀργάνων διδασκαλίας.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐκφράσω προσωπικῶς, πρὸς ὑμᾶς τὰ θερμότερα συγχαρητήριά μου ὡς καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι ὡς Ἕλλην διὰ τὴν θυμυκίαν δρᾶσιν τὴν ὁποίαν ἀνυπερβύσατε διὰ τὸ καλὸν τῆς μακρυνῆς, ἀλλὰ τόσον ἐγγὺς εἰς τὰς καρδίαις σας, εὐρισκομένης Πατρίδος σας.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ ΑΘΗΝΩΝ»

Πρὸς τὴν Ἐταιρίαν Νισυριακῶν Μελετῶν

Ἐν τὰ ὕθθα

Ἀθήναι 10.7.1964

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Νισυριακῶν 1964» ἔχομεν νὰ ἀναφέρωμεν ὑμῖν τὰ ἐξῆς :

1) Ἐν πρώτοις δεχθῆτε τὰ εὐκρινῆ ἡμῶν συγχαρητήρια διὰ τὸν ἐκδοθέντα ἤδη πρῶτον τόμον τῶν «Νισυριακῶν». Τὰ «Νισυριακὰ 1963» τόσον ὡς ἐκδοτικὴ προσπάθεια ὅσον καὶ ὡς πνευματικὸν δημιουργημα ἀποτελοῦν «κτῆμα ἔσαει». Ἀποτελοῦν μίαν λαμπρὰν προσφορὰν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νισυριακῆς ἱστορίας καὶ τὴν προώθησιν τῶν ἐκκρεμούντων νισυριακῶν προβλημάτων. Τὸ Δ.Σ. τοῦ ἡμετέρου Σωματείου κατανόησεν τὴν σπουδαιότητα τῆς προσπα-

θείας σας ενίσχυσεν αυτήν και υλικώς και ηθικώς. Σας διαβεβαιούμεν δὲ ὅτι και εἰς τὸ μέλλον θὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ εἰμεθχ ἐνθερμοὶ συμπαραστάται τοῦ εὐγενοῦς και πνευματικοῦ ἔργου σας.

2) Τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1964 διενηργήθησαν συμφώνως τῷ καταστατικῷ αἰ ἀρχαιρεσίαι τοῦ Συλλόγου μας. Ὁ πρόεδρος τοῦ ἀπελθόντος Δ.Σ. κ. Ἡλίας Τριαντάφυλλος ἐξέθεσε πρὸς τὴν Γ.Σ. τὰ πεπραγμένα τοῦ Δ.Σ. 1962-63. Ἡ κατὰ τὸ 1962 δρᾶσις τοῦ Δ.Σ. τῆς παρελθούσης διετίας περιελήφθη εἰς τὸν ἐκδοθέντα ἤδη πρῶτον τόμον τῶν «Νισυριακῶν» διὸ ἡ ἐνταῦθα καταχώρησις της νομιζομεν ὅτι παρέλκει. Ἡ κατὰ τὸ 1963 δρᾶσις τοῦ Δ.Σ. ὡς αὕτη ἐπαρουσιάσθη ὑπὸ τοῦ λογαδοστήσαντος προέδρου τοῦ ἀπελθόντος Δ.Σ. ἔχει οὕτω :

α) Τὴν 13ην Ἰανουαρίου 1963 ἐπραγματοποίησεν τὴν κοπὴν τῆς βρασιλόπιττας τοῦ Συλλόγου ἐν μέσῳ ἐορταστικῆς ἀτμοσφαιρας.

β) Τὴν 9ην Φεβρουαρίου 1963 ἐτέλεσεν τὴν ἐτησίαν Νοροεσπερίδα τοῦ Συλλόγου μας εἰς τὴν ἐν Καλλιθέῃ αἰθρῶσαν τῶν Κοιν/πολιτῶν. Παρευρέθησαν περὶ τοῦς 280 Νισύριοι μετὰ φίλων των. Ἡ ἐκδήλωσις ὑπῆρξεν ἐπιτυχῆς και οἰκονομικῶς συμφέρουσα.

γ) Τὸ Δ.Σ. εἰς τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 14ης Μαΐου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπεφάσισεν, ἀποτίον ῥόρον τιμῆς εἰς τὸν ἀρχαιφ.ῆ πατριώτην ἀειμνηστον Κοιν/τῖνον Μούραν, νὰ διαθέσῃ ἀνάλογον ποσὸν διὰ τὴν ἀγορὰν δύο σχολικῶν λαβάρων ἐν διὰ τὸ Δημ. Σχολεῖον Ἐμπορειοῦ και ἕτερον διὰ τὸ Δημ. Σχολεῖον Πάλων. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἠγοράσθησαν τὰ ἀνωτέρω λάβαρα ἅτινα παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Συλλόγου μας κ. Ἀντωνίου Ἀντάπασης, εἰς τοῦς Διευθυντάς τῶν ὡς ἄνω Σχολείων τὸ παρελθὸν θέρος, ὅτε και ἐπεσκέφθη τὴν Νίσυρον.

δ) Τὸ Δ.Σ. 1962-63 συνεκάλεσεν τὴν 29ην Ἰουλίου 1963 ἑκτακτον Γεν. Συν. ἣτις ἀπεφάσισε, ὕπως χορηγήσῃ δρχ. 5000 εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν Ἐμπορειοῦ διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῆς ἐκκλησίας «Γενέσιον τῆς Θεοτόκου».

ε) Τὴν 13ην Ὀκτωβρίου εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐορτῆς τῆς «Παναγίας» διοργανώσε διὰλεξιν με ὀμιλητὴν τὸν κ. Ἀντωνίου Ἀντάπασης και με θέμα « Η ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ». Μετὰ τὴν διὰλεξιν ἐπηρεολούθησε συζήτησις και συνεστίασις τῶν προσελθόντων.

στ) Τὸ ἀποχωρήσαν Δ.Σ. εἰς τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 15ης παρελθόντος Δεκεμβρίου ἀπεφάσισε : αα) τὴν ἐπίσχυσιν τοῦ Ἡμιγυμνασίου Νισύρου διὰ δρχ. 2000, ββ) τὴν ἐπίσχυσιν τῆς Ἐταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν διὰ δρχ. 500 ἐτησίως, γγ) τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ Συλλόγου, ἐν συνδυασμῷ με τὴν κοπὴν τῆς βρασιλόπιττας τὴν 19ην Ἰανουαρίου ἐ.ε.

Γενομένων ἀρχαιρεσιῶν, κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν, ἐξελέγη τὸ νέον Δ.Σ., ὡς ἀκολουθῶς :

1) Ἐμμανουὴλ Οἰκονομίδης, πρόεδρος, 2) Μιχ. Οἰκονομίδης, ἀντιπρόεδρος, 3) Ἀντωνίος Ἀντάπασης, γεν. γραμματεὺς, 4) Μιχ. Πρωτόπικτας, εἰδικὸς γραμματεὺς, 5) Μιχ. Βλαχάκης, ταμίης, 6) Γεώργιος Αζμπάδης και Τριαντάφυλλος Χαλκιάς, σύμβουλοι.

Τὸ πρῶτον Διοικ. Συμβούλιον ἔχει ἤδη εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ τὴν Νοροεσπερίδα τῆς 11ης Ἀπριλίου 1964 μίαν ἐκδήλωσιν με ἄφθονον νισυριακὸν χρωμ. Εἰς τὸ Τραπεζιον τοῦ Συλλόγου εὐρίσκονται περὶ τὰς 35.000 δρχ.

Διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος
EMMAN. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΑΝΤ. ΑΝΤΑΠΑΣΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΓΝΩΣΜΑΓΟΡΑΣ» ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ι Σ Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ο Σ Χ Ρ Η Σ Ε Ω Σ 1964

Έ σ ο δ α

Έ ξ ο δ α

ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

Υπόλοιπον Καταθέσεων 31-12-1963
Εισπράξεις εκ Συνδρομών
Εισπράξεις από Χοροεσπερίδας
Εισπράξεις διάφοροι

10,750.35
708.00
4,223.50
411.00

85.04
104.67
49.29
63.30
42.00

Τόκοι Κεφαλαίων

468.39

Διαφορά Atlantic Bank

7.62

321.92

ΔΩΡΕΑΙ - ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Μαθητικών Συστήτων Νισύρου
Nisyrion Societies
Διά των Κυπριακών Αγώνων
Greek - American Institute
Διά Χοροεσπερίδα

100.00
200.00
50.00
40.00

390.00

839.51

4,551.43

Υπόλοιπον προς εξίσωσιν

11,709.81

ΣΥΝΟΛΟΝ

Δολ. 13,261.24

ΣΥΝΟΛΟΝ

Δολ. 13,261.24

Υπουργείου 4, 1965 Νέων Υπόλοιπον

Δολ. 11,709.81

Έν Νέα Υόρκη τῆ 24 Ιανουαρίου 1965

Ο Πρόεδρος

Ο Ταμίτζ

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΚΑΤΣΙΜΑΤΙΔΗΣ

ΠΕΡ. Χ. ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ

Ο Γραμματεὺς

ΝΙΚΗΤΑΣ ΝΙΩΤΗΣ

Οι Ήλεγχοι

ΝΙΚ. ΚΟΥΓΙΑΝΙΔΗΣ καὶ ΝΙΚ. ΣΑΚΚΑΛΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ» ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ι Σ Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ο Σ Χ Ρ Η Σ Η Ω Σ 1963

Έ σ ο δ α

Έ ξ ο δ α

ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

*Υπόλοιπον Καταθέσεων 31-12-1962	9,030.02	
Εισπράξεις εκ Συνδρομίων	507.25	
Εισπράξεις από Χοροσπερίδας	4,577.60	
Εισπράξεις Διάφοροι	25.00	
Εισπράξεις από Δωρητές	105.00	
Τόσοι Κεφαλαίων	398.93	5,613.78

*Ορζομιάτι Διοικητικός Συμβουλίου	95.04	
*Ανόη - Στέφανη	50.00	
*Εντυπη, Γραφική ύλη	145.90	
Συνδρομιά - Δημοσεύσεις	60.50	
Φόροι	40.00	
Διάφορα	50.08	
Ταχυδρομικά και Τηλεγραφικά Τέλη	85.25	
Διαφορά Atlantic Bank	14.38	511.15

ΔΩΡΕΑΙ - ΕΝΣΥΣΤΕΙΣ

Federation Parade	25.00	
*Ημερομίσθιον Νισύρου	300.00	
*Γερά Μονή Σπυριδωνής	40.00	
Greek - American Institute	35.00	
Σύλλογος «Παναγία Θεμισινή»	30.00	400.00
Προκαταβολή δια Χοροσπερίδα 1964	87.50	
Διά Χοροσπερίδας	2,894.80	3,893.45
*Υπόλοιπον προς επίσωσιν	10,750.35	

ΣΥΝΟΛΟΝ

Δολ. 4,643.80		
---------------	--	--

Δολ. 14,643.80

Δολ. 14,643.80

Ίκνουαρίου 1, 1964 Νέων Ύπόλοιπον

Δολ. 10,750.35

*Εν Νέα Υόρκη η 24 Ίκνουαρίου 1965

*Ο Πρέσβρος

*Ο Ταμίας

*Ο Γραμματέας

ΗΕΡ. Χ. ΚΟΥΡΝΑΛΙΟΥΣ

ΝΙΚΗΤΑΣ Ν. ΝΙΩΤΗΣ

Οί Έλεγκταί

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΚΑΤΣΙΜΑΤΙΔΗΣ

ΝΙΚ. ΚΟΥΡΜΑΝΙΔΗΣ καί ΝΙΚ. ΣΑΚΑΛΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΝΙΣΥΡΙΑΚΗΣ ΝΑΙΟΛΑΙΑΣ»

Ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τῆς «Ἀτλαντίδος» Νέας Ὑόρκης τῆς 13-2-1965 σὺνολον ἐπὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Συλλόγου τῆς «Νισυριακῆς Νεολαίας».

NEA YOPKH N. Y.— Μεταξὺ τῶν Συλλόγων τῆς ὁμογενείας οὔτινες δροῦν ἐν Νέα Ὑόρκη διακρίνεται καὶ ὁ ἐπὶ 23 ἔτη δρόπων δάφνης ἐπιτυχίας καὶ εὐεργετικῆς προόδου Σύλλογος τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας. Ὁ Σύλλογος οὗτος ὀδηγούμενος πάντοτε ὑπὸ φιλοπροόδων προέδρων καὶ μελῶν, ἔχει μετατραπῆ εἰς θεομνηκῆπιον διατηρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ ἀρετῶν, καὶ εἰς πνευματικὸν καὶ κοινωνικὸν κέντρον ὅπου ἡ σφυρηλάτισις τοῦ «καλοῦ καὶ ἐναρέτου χαρακτῆρος» συνεχίζεται ἀενάως. Παράλληλως τὸ πείραμα τῆς ἀφομοιώσεως τῶν δύο στοιχείων Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀμερικανικοῦ, ἀποφέρει λαμπρὰ ἀποτελέσματα μετ' ὑποδειγματικῆν μέθοδον καταλλήλου ψυχολογικῆς προσεγγίσεως καὶ ἐντόνου δράσεως.

Ἡ Νισυριακῆ Νεολαία ἀντλῶσα ὑποδειγματικὰ παραδείγματα φιλοπατρίας, αὐταπαρηγήσεως καὶ αὐτοθυσίας διὰ τὴν δικαίωσιν τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ ἀρετῶν —ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς μικρᾶς νήσου τῆς Νισύρου (Γνωμαγόρας, Ἀρτεμισία, Μεγαλομάρτυς Νικήτας κ.λ.π.)— ἔκλινε γόνυ πρὸ αὐτῶν καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀλυσίδα τῆς ἐνδοξοῦ πορείας τῶν.

Διὰ τὴν ἐπαλήθευσιν τῶν ἀνωτέρω ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῶν ἐν περιλήψει εἰς ἐκδηλώσεις ποῦ διωργάνωσεν ὁ Σύλλογος οὗτος κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παρελθόντων δύο ἐτῶν ὑπὸ τὴν ἀξίεπαινον προεδρίαν τοῦ διακεκριμένου Νισυρίου κ. Δημοσθένους Τριανταφύλλου, ὅστις φοιτᾷ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Νέας Ὑόρκης. Κατὰ τὰ δύο πρόσφατα ἔτη, ὁ Σύλλογος προέβη εἰς ἑκτὼ καλοκαιρινὰς ἐκδηλώσεις, διωργάνωσε δύο ἐπισήμους χοροσπερίδας, ἀπαρχαμίλλου ἐπιτυχίας, ἐπεσεκέρθη ἡμαδικῶς θεατρικὴν παράστασιν, ἔλαβε δις μέρος μετ' καταλλήλους ἐνδυμασίας, εἰς τὴν Παρέλασιν τῆς 25ης Μαρτίου ἀντιπροσωπεύων ὀλόκληρον τὸν ὄργανωμένον Νισυριακὸν κόσμον τῆς Νέας Ὑόρκης, διωργάνωσεν εἰδικὰ πάστια, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα συνέδραμε ἐνεργῶς εἰς τὴν δίκαιον ἀγῶνα τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων καὶ ἐπεσεκέρθη ἡμαδικῶς τὴν Παγχόσμιον Ἐκθεσιν Ν. Ὑόρκης,

Παρενθετικῶς, ἄς ἀναφέρωμεν ὅτι ἀπέκτησε καὶ νέον ἀρτιώτερον καταστατικὸν καὶ ὅτι ἡ ἰσχύς τοῦ ταμείου του ἀνῆλθεν εἰς εὐυπόληπτον σημεῖον. Ἡ καταπληκτικὴ ὅμως ἀνοδικὴ δρᾶσις καὶ πρόοδος τοῦ Συλλόγου ἐκορυφώθη τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1964, ὅποτε διωργανώθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὰ χρονικά τοῦ Νισυριακοῦ κόσμου ἐν Νέα Ὑόρκη «Πνευματικὴ Βραδυὰ» τοῦ Συλλόγου τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Ἀσπορίας. Σκοπὸς τῆς Πνευματικῆς αὐτῆς Βραδυᾶς ἦτο ὅπως ἐκ τῶν προσόδων διατεθῆ ἕνα ποσὸν διὰ τὴν ἐπιβράβευσιν δύο τέκνων Νισυρίων ἐν Νέα Ὑόρκη διακριθέντων εἰς τὰ ἐν τῇ πόλει μας Ἑλληνικά Σχολεῖα. Ἡ αἴθουσα εἶχε κατακλυθῆ ὑπὸ πλήθους Νισυρίων καὶ φίλων αὐτῶν οἱ ὅποιοι προθύμως προσέδραμον νὰ ὑποστηρίξουν τὴν πνευματικὴν αὐτῇ ἐκδήλωσιν τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας. Τὸ πλοῦσιον πρόγραμμα ἤρχισε διὰ καταλλήλου προσαγορεύσεως τοῦ εισηγητοῦ τῆς βραδυᾶς κ. Βασιλείου Τριανταφύλλου. Ἠκολούθησεν ὁ Ἑλλήν Προβξένος κ. Κ. Ἡλιόπουλος μετ' ἔμειν ἡ «Νίσυρος» καταχειροκροτηθεὶς διὰ τὴν γλαφυρότητα καὶ εὐφράδειαν τοῦ λόγουτου. Ἀκολούθως, ὁ πρόεδρος τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας κ. Δημοσθένης Τριανταφύλλου ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Τὸ Ἀμερικανικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Σύστημα ἐν Νέα Ὑόρκη καὶ τὸ Ἑλληνικὸν τοιοῦτον». Ὁ κ. Τριανταφύλλου

ἀπέσπασε θερμότερα χειροκροτήματα διὰ τὴν ἀπόλυτον παραστατικότητα καὶ ἀναλυτικὴν δύναμιν τοῦ λόγου του ὡς καὶ διὰ τὴν διακρίνουσαν αὐτὴν εὐγλωττίαν καὶ δεινότητά λόγου. Τὸν πρόεδρον παρουσίασεν ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Ἐμμανουὴλ Κουλιανίδης. Ἐπηρεολοῦθησεν ὑπέρροχος παράστασις τῆς κομωδίας τοῦ Ἑλληνοσάτυρικοῦ συγγραφέως Δ. Ψαθᾶ «Ὁ Νευρικός Κύριος» μετὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Νικολάου Γιαννάκη, Νικολάου Χαροτοφύλλη, Καλλιόπης Χαροτοφύλλη καὶ Νικολάου Νοταροῖδη. Ἄπαντες ἀπέδωσαν λαμπρῶς τοὺς ρόλους των καταχειροκροτηθέντες. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς παραστάσεως ὁ ἀναπτυσσόμενος σατυρικός καλλιτέχνης Νικόλ. Γιαννάκης, προσέβη εἰς ἀπαγγελίαν ἀνεκδότων καὶ σατυρικῶν ποιημάτων. Ἀκολούθως ὁ χορευτικὸς ὄμιλος τοῦ Συλλόγου, ἀποτελούμενος ἀπὸ τὰς Καλλιόπης Χαροτοφύλλη, Δέσποινα Χαροτοφύλλη, Ἀνδριάνα Μπατῆ, Ἄννα Φούγιαζη, Μαρίκα Χαροτοφύλλη, Ἀνθούλα Χλιμακὴ καὶ Μαρίκα Μπατῆ, ἐχόρευσαν μετὰ Νισυριακὰς ἐνδυμασίας πέντε Ἑλληνικοὺς χορούς, μετὰ τῶν ὁποίων τὴν «Νισυριακὴν Σούστα» καὶ τὰ «Ἀποστολικά» μετὰ «μπροστάρι» τὸν Γεώργιον Καροῦσσον, φορῶντα Νισυριακὰς «βράχιες καὶ γελέκο». Οἱ χοροὶ ἐτετέλεθησαν ὑπὸ ἡχογράφου μουσικῆν τοῦ κ. Πέτρου Κουντουράκη, μέλους τοῦ Συλλόγου μας. Τὸ πρόγραμμα ἐληξε διὰ τῆς ἐκφράσεως θερμῶν εὐχαριστιῶν ἐκ μέρους τοῦ προέδρου καὶ διὰ τῆς προσφοράς καφέ καὶ γλυκισμάτων. Οὕτως ἐληξε μίαν ὑπέροχον βραδυά, ἣ ὅποια ἄφησε τὰς ὀρασιότερας ἀναμνήσεις εἰς ὅλους.

Τὴν Πνευματικὴν Βραδυάν, ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὁ αἰδ. Ἰωάννης Σκανδάλιος, ἀντιπροσωπεύων τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, ὁ Ἑλληὴν Πρόξενος κ. Ἡλιόπουλος, ὁ πρῶτον Δήμαρχος Μανδρακίου Νισύρου κ. Γ. Γιαλούρης μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τῶν τέκνων των, ὁ πρόεδρος τοῦ Νισυριακοῦ Συλλόγου «Θερμικὴν» κ. Ἰωάννης Κοριτσιδῆς, ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Νισυρίων Γυναικῶν «Χαραυγὴ» Καλλιόπη Παπαντωνίου, ὁ πρόεδρος τῆς Πανεπειρωτικῆς Νεολαίας κ. Νάργη Λύτης, οἱ πρῶτον πρόεδροι τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας κ.κ. Κων. Φούγιαζης καὶ Ντῆνος Κουλιανίδης.

Ὁ Σύλλογος τῆς Νισυριακῆς Νεολαίας ἀληθῶς ἐργάζεται διὰ πρόδου καὶ ἄνοδου, δικαίως δὲ τοῦ ἀνήκουν ἔπαινοι καὶ ἀριστεία ὡς καὶ θερμὰ εὐχὰ ὅπως ἡ δρᾶσις αὕτη διατηρηθῆ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἄξιον Ἀριστεύειν, ὃ τέκνα τῆς ἐνδόξου Νισύρου. Τοῦτο δὲ κάλλιστον ἔστιν ἀπάντων τῶν ἀνθρωπίνων.

ΝΙΣΥΡΙΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ» ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὁ Σύλλογος τῶν Νισυρίων «ὁ Γνωμαγόρας Ἀμερικῆς» δι' ἐπιστολῆς του ἀπὸ 12/4/65, μᾶς ἐγνώρισεν τὸν καταρτισμὸν τοῦ νέου Δ.Σ. κατόπιν τῶν ἀρχιερεσιῶν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1965: Μιχ. Κατσιματίδης πρόεδρος, Κων. Κουλιανίδης - Ράλλης ἀντιπρόεδρος, Ἐμμ. Κοκκινιάκης ταμίης, Γεώργ. Καροῦσσος γραμματεὺς, Νικήτα, Νιώτη, σύμβουλοι-γραμματεῖς, Ἰωάννης Πατριτῆς, Περικλῆς Κορωνάκης, Ἀντώνιος Γεωργιάκης καὶ Ἀντώνιος Πολίτης σύμβουλοι.

Συγχαίρομεν τοὺς ἐκλεγέντας καὶ εὐχόμεθα νὰ φανοῦν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν μελῶν τῆς γεν. συνελεύσεως.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
«ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ»

ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1959 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1961

	Δραχμαὶ		Δραχμαὶ
Ἐπίλοιπον προηγούμενον	7.120	Διὰ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ ἀποστολὴν 9 τευχῶν ἤτοι ἀπὸ 26-37 Δι' ἐκτύπωσιν ἐξωφύλλου	
Γνωμαρχόρας Ἀθηνῶν— Πειραιῶς	7.500	Διὰ φακέλλους διασκευασιώσεως	37.017.80 5.120.
Συνδρομαὶ καὶ ἐνισχύσεις :			550
Ἀμερικῆς Ἀθηνῶν — Πειραιῶς	15.959.80	Διὰ βιβλιοδέτησιν τόμων	54 700
Νισύρου	1.590	Δι' ἀφόρα ἔντυπα Ταχυδρομικὰ καὶ λοιπὰ ἐξόδα	200 447.50
Ρόδου	1.160		44.035.30
Κῶ	260	Ἐπίλοιπον Ταμείου	7.084.50
	<u>36.499.80</u>		<u>51.119.80</u>
	<u>51.119.80</u>		<u>51.119.80</u>

Ἡ Ἐκδοτικὴ Ἐπιτροπὴ συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γνωμαρχόρα καὶ ἀνέλαβε τὴν ἔχδωσιν τῶν Νισυριακῶν Χρονικῶν ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1959 μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1961 ὅποτε καὶ παρέδωκε πᾶν σχετικὸν καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ταμείου ἐκ δραχμῶν 7.084 50 εἰς τὴν Ἐταιρείαν Νισυριακῶν Μελετῶν. Ἡ Ἐκδοτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐδημοσίευσε τὸν πρῶτον αὐτῆς ἰσολογισμόν ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1956 μέχρι 30 Ἰουνίου 1959 εἰς τὰ Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 26-27, σελ. 11. Μὲ τὴν σημερινὴν δημοσίευσιν τοῦ δευτέρου ἰσολογισμοῦ, ὁλοκληρώνει τὴν διαχείρησιν τῆς.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς 19ης Ἰανουαρίου 1964 τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Ἀθήναις Νισυριῶν «Παναγία Θεομηκινή» τῇ εἰσηγήσει τοῦ μέλους αὐτῆς Ἀντωνίου Μ. Ἀντάπαση

ἐ κ φ ρ ᾶ ζ ε ι

τοῦ Ἰακώβου Ζ. Συμπλή τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀπαρτιζόντων ταύτην μελῶν τοῦ ὡς ἄνω Σωματείου

δ ι ὀ τ ι :

ἐπὶ ὁλόκληρον εἰκοσαετίαν προσέφερον ἀνεκτιμῆτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Νισυριακὴν παροικίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς.

Εὐχεται δέ, ὅπως ὁ Οὐράνιος Δομήτωρ ἐπιδαφιλεύῃ αὐτῷ μακροζωίαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φιλότατης νήσου Νισύρου.

Ἐντολῇ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

ΗΛΙΑΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μ. ΑΝΤΑΠΑΣΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ

Γεννήσεις:

19/ 5/63	Ἡ Ἄννα Σπυρ. Διακογιάννη	ἄρρεν
19/ 6/63	Ἡ Οὐρανία Νικ. Διακομιχάλη	»
6/ 7/63	Ἡ Λουκία Μιχ. Κυπριίου	θῆλυ
26/ 7/63	Ἡ Θεολογία Κων. Καλούδη	ἄρρεν
5/ 8/63	Ἡ Φλωρέντζα Ἐμμ. Σεβδαλιῆ	θῆλυ
9/ 8/63	Ἡ Νικολέττα Νικ. Ξενίκη	»
12/ 9/63	Ἡ Ἀργέττα Θεοφ. Παυλάκη	»
20/ 9/63	Ἡ Ἀνθούλα Νικ. Μαστρογιάννη	ἄρρεν
26/10/63	Ἡ Περσεφόνη Ἰω. Κετσέ	θῆλυ
14/11/63	Ἡ Ἄννα Ἰω. Σφακιανοῦ	»
19/11/63	Ἡ Μαρία Νικ. Καμυριώτου	»
7/12/63	Ἡ Αἰκατερίνη Θ. Φωτίου	»

Βαπτίσεις:

21/ 4/63	Τὸ τέκνον	Ν. Καμυριώτη	με ὄνομα	Παντελῆς
16/ 5/63	»	Ἰω. Σφακιανοῦ	»	Παναγιώτης
»	»	Ἰω. Σφακιανοῦ	»	Σταῦρος
21/ 5/63	»	Κ. Γενᾶ	»	Γεώργιος
7/ 7/63	»	Βασ. Πατρίκη	»	Ἄννα
21/ 7/63	»	Ἄν. Ζαχαριάδη	»	Ἐμμανουήλ
27/ 7/63	»	Σ. Παπαδέλιζ	»	Ἰωάννης
17/ 8/63	»	Γ. Αἰμπάδη	»	Ἐμμανουήλ
18/ 8/63	»	Μ. Μούρα	»	Ἰωάννης
»	»	Ν. Ξενίκη	»	Αἰκατερίνη
»	»	Ἐμμ. Νικητοπούλου	»	Φώτιος
»	»	Στ. Διακογιάννη	»	Ἀλέξιος
28/ 8/63	»	Ἐμμ. Πιστικάκη	»	Σοφία
25/ 8/63	»	Μ. Κυπριίου	»	Καλλιόπη
8/ 9/63	»	Ν. Σακλιῆ	»	Ἰωάννης
7/11/63	»	Κ. Καλούδη	»	Ἀπόστολος

Γάμοι:

23/ 4/63	Ἀγγελῆδες Καττιδενίδες - Εἰρήνη Κ. Κουλάκη
23/ 5/63	Ματθαῖος Δρέπνος - Γεωργία Καμπάρου
7/ 7/63	Κων/τίνας Κουλάκης - Ἄννα Ἰ. Σακλαρίδη
14/ 7/63	Ἐμμανουήλ Σακλακάριδης - Εἰρήνη Π. Φρατζῆ

- 28/ 7 /63 'Εμμανουήλ Πασχαλάκης - Καλλιόπη Μικροπούλου
 18/ 8 /63 Νικόλαος Μούρας - Καλλιόπη Σακελλαρίδη
 1/ 9 /63 Πρόδρομος Πανταρώτας - "Αννα 'Αμκριώτου
 24/11 /63 Σωτήριος Λύμνιος - Εύτυχία Τεωργαρά

Θάνατοι :

- 4/ 5 /63 Μαρία Βιολιή
 15/ 5 /63 Ειρήνη Κωνσταντινίδου
 23/ 7 /63 'Ανθούλα Γενᾶ
 3/ 8 /63 Καλλιόπη 'Ιω. Πασχαλάκη
 17/11 /63 Νικόλαος Κκιμπανής
 19/11 /63 Στυῆρος Λυκοπάντης
 25/11 /63 Φίλιππος Φιλίππου
 5/12 /63 'Ανθούσα Μαυρουδῆ
 16/12 /63 Εύτυχία Κοντοβερού
 20/12 /63 Κων /τῆνος Φραντζῆς
 29/12 /63 'Ασημένη 'Ορσάρη

Φορτώσεις ελαφρόπετρας ἀπὸ Γουλι :

14/ 6 /63	ἕως 16/ 6 /63	s/s	ARCHUM	M ³	5.800
7/7 /63	» 9/ 7 /63	s/s	BERNAND INGHILSON	»	7.187
24/7 /63	» 28/ 7 /63	s/s	ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΕΩΝΙΔΑΣ	»	22.804
31/10 /63	» 2/11 /63	s/s	BERNAND INGHILSON	»	5.130

Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐστάλησαν παρὰ τοῦ ἀιδεσιμωτάτου Νικολάου Νικαζόγλου καὶ τοῦ εἰς Νίσυρον ἀντιπροσώπου μας κ. Νικολάου Διακομιχάλη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΝΕΑ ΝΙΚΕΙΩΝ ΝΙΣΥΡΟΥ τοῦ 1963

Γάμοι :

- 1) 'Αντώνιος Π'''Αντωνίου μετὰ τῆς δίδος Πόπης Οἰκονομίδου
- 2) Σταμάτιος Διακογιάννης μετὰ τῆς δίδος "Αννης Γερασίμου
- 3) 'Ιωάννης Γερασίμου μετὰ τῆς δίδος Ειρήνης Καβούνη
- 4) Βασίλειος Μαργαρίτης μετὰ τῆς 'Ελένης Λοῖζου καὶ
- 5) Φώτιος Φωτίου μετὰ τῆς δίδος Μαρτίτσας Χαρτοφύλλη, εἰς Ρόδον.

'Αρραβῶνες :

- 1) Κων/τῆνος Κοντομινώλης μετὰ τῆς δίδος "Αννης Καραγεωργίου
- 2) Νικόλαος Οἰκονομίδης μετὰ τῆς δίδος Σοφίας Πετριζάρη
- 3) 'Εμμανουήλ Διακοβασίλης μετὰ τῆς δίδος Νίνης Βιτσεντσάτου, εἰς 'Αθήνας.

Γεννήσεις :

1) Μαρία 'Αν. Ζαχαριάδου	ἀγοράκι
2) Μαρία Σ. Καρούτσου	κοριτσάκι
3) "Αννα 'Εμ. Τσικίτζα	ἀγοράκι
4) Πόπη Μ. Κοντομινώλη	»
5) Παρρασκευῆ Κοντομινώλη	κοριτσάκι
6) Ειρήνη Π'''Εμμανουήλ	ἀγοράκι
7) Μάρια Π'' Μηνᾶ	κοριτσάκι

8) Μαρία Φ. Πλακέντη	ἀγοράκι
9) Θεοδῶρ Χ' Κώστα	»
10) Εὐδοξία Πανταράτα	»

Βαπτίσεις :

1) Τὸ κοριτσάκι τοῦ Σταματίου καὶ Μαρίας Καρούτσου, ὀνομασθὲν Παναγιώτα. Ἀνάδοχοι οἱ : Ξεν. Χαρτοφύλλης, Παναγ. Μαστρομιχάλης καὶ Μαρίνα Τριανταφύλλου.

2) Τὸ ἀγοράκι τοῦ Ἀντ. καὶ Μαρίας Ζαχαριάδου, ὀνομασθὲν Ἐμμανουήλ. Ἀνάδοχοι οἱ : Μιχαὴλ Μάρτεν, Μαρ. Π' Γερασίμου, Ἄννα Βαγιανοῦ.

3) Τὸ ἀγοράκι τοῦ Γερασίμου καὶ Χρυσοκώνας Κοκκίνου, ὀνομασθὲν Ἀναστάσιος. Ἀνάδοχος ὁ Γεώργ. Κανδύλης.

4) Τὸ κοριτσάκι τοῦ Δημ. καὶ Μαρίας Χαρίτου, ὀνομασθὲν Καλλιόπη. Ἀνάδοχος ἡ Καλλιόπη Μ. Κοκκίνου.

5) Τὸ ἀγοράκι τοῦ Ἐμμ. καὶ Ἄννης Τσικίτη, ὀνομασθὲν Νικόλαος. Ἀνάδοχος ὁ Γεράσιμος Κόκκινος.

Θάνατοι :

- 1) Ἐμμανουήλ Ν. Μηνᾶς
- 2) Ἐμμανουήλ Ν. Χαρτοφύλλης
- 3) Δέσποινα Σ. Χαρτοφύλλη.

Παραθεριστάι :

Τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1963, ἐπεσκέφθησαν τὸ χωριὸ μας ἀρκετοὶ συμπατριῶται μας ἀπὸ τὰς Η.Π.Α., ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ Ρόδον γιὰ παραθερισμόν, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ξένοι περιηγηταὶ ἐπεσκέφθησαν τὸ Ἡφαιστεῖον καὶ τὸ χωριὸ μας, καὶ ἔτσι παρουσιάσθη ζωηρὰ ἡ κίνησις τῶν παραθεριστῶν.

Πανηγύρεις :

Ἡ Πανηγυρίς τοῦ Ἁγίου Θεολόγου καθὼς καὶ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεολόγου, ἐτελέσθησαν καὶ ἐφέτος μὲ μεγαλοπρέπειαν καὶ μὲ ὅλα τὰ πατρειοπάδοτα ἔθιμα : τραπέζι, κουμπά, θρόνισμα κλπ. Αἱ εἰσπράξεις ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικαί.

Σημειωτέον, ὅτι τὸ τραπέζι τοῦ Ἁγίου Θεολόγου ἐτελέσθη δαπάναις τῶν εἰς Ἀμερικὴν εὐρισκομένων νεαρῶν τοῦ χωριοῦ μας, τοὺς ὁποίους συγχίρομεν καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἐτελέσθη δέξις ὑπὲρ ὑγείας αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων τῶν.

Εἰς τὸ Πανηγύρι τοῦ Ἁγίου Θεολόγου παρευρέθη καὶ ὁ ἀγαπητὸς μας καὶ μεγάλος εὐεργέτης τοῦ χωριοῦ μας κ. Γεώργιος Τσουκαλᾶς μετὰ τῆς συζύγου του. Ὁ κ. Τσουκαλᾶς, ὡς γνωστόν, ἐδαπάνησεν σημαντικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἀνάγεσιν τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου καὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐτελέσθη ὁ ἀγιασμός τῶν ἐγκαινίων. Ὁ Χριστιανικὸς κύκλος κυριῶν καὶ δεσποινίδων τοῦ χωριοῦ μας, τιμῆς ἔνεκεν, προσέφερεν εἰς τὸν κύριον Τσουκαλᾶν ἀνθοδέσμας καὶ εἰς τοὺς παρευρισκομένους προσεφέρθησαν λουκουμάδες καὶ ἀναψυκτικά.

Τὴν μεσημβρίαν παρεκάθησαν εἰς γεῦμα δοθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ κ. καὶ κ. Τσουκαλᾶ ὑπὸ τοῦ Χριστιανικοῦ κύκλου κυριῶν καὶ δεσποινίδων. Εἰς τὸ γεῦμα παρεκάθησεν ὁ ἱατρὸς κ. Πασχάλης Τσουκαλᾶς, τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον, αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί, ὡς καὶ ἡ ἰδρύσασα τὸν Χριστιανικὸν κύ-

κλον κυρία Μαρία Καστανού ἐκ Κω. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ ἰατρὸς κ. Πασχ. Τσουκαλᾶς ἠγχαρίστησεν τὸ Δ.Σ. τοῦ Χριστιανικοῦ κύκλου ὡς καὶ ἅπαντας τοὺς παρευρεθέντας εἰς τὰ ἐγκαίνια διὰ τὴν ἐνθερμον ὑποδοχὴν ποὺ τοὺς παρέσχεν.

Συλλογικά :

Τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Σύλλογον Ἀμερικῆς Ἁγιον Ἰωάννην Θεολόγον χρηματικὰ ποσὰ εἰς ἀπόρους οἰκογενεῖας ὡς καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς μαθητὰς ἐκ Νικειῶν ποὺ φοιτοῦν εἰς τὸ Γυμνάσιον Μανδρακίου.

Παρὰ τοῦ ἰδίου Συλλόγου, ἐστάλησαν ἐπίσης εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Θεολογείου Δημ. Σχολείου Νικειῶν ὄργανα φυσικῆς καὶ γραφικῆς ὕλης ἀξίας 50 δολ. Καὶ ἐδῶ ὅμως ὁ Σύλλογος Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, μὲ τὸ πτωχόν του ταμεῖον, ἔδωσε στοὺς μαθητὰς τοῦ Δημοτικοῦ γραφικὴν ὕλην γιὰ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν χαρὰν τῶν ἐορτῶν.

Γεωργικά :

Ἐφέτος, πρὸ ὅλον ποὺ αἱ καιρικαὶ συνθῆκαι δὲν ἐβοήθησαν καθόλου εἰς τὴν γεωργίαν, ἐν τούτοις παρουσιάσθη ἀνεπτυγμένη ἢ ἐσοδεῖα εἰς τὶς ἐλιές, ἀβραμύθια καὶ βελανίδι.

ὑπὸ τοῦ Κράτους παρεχωρήθησαν ἐπιδοτήσεις καὶ ἠγοράσθησαν ἐλαιόδενδρα βελτιωμένης ποιότητος, ἀγελάδες βελτιωμένης ράτσας, καθὼς ἐπίσης καὶ εὐρωπαϊκαὶ κυφέλαι.

ΝΙΚΟΣ ΔΙΑΜ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΛΗΣ

Ἀνταποκριτὴς Νισύρου